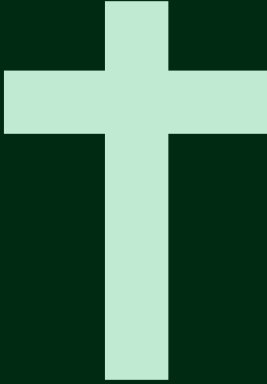

The New Testament in
the Buli language
(Ghana)

Buli: The New Testament in the Buli language (Ghana) (New
Testament)

**The New Testament in the Buli language
(Ghana)
Buli: The New Testament in the Buli language
(Ghana) (New Testament)**

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buli (Ghana)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

24aad1ee-9f16-5a40-b094-5b16e513253a

Contents

Matiu	1
Maak	72
Luuk	116
Joon	191
Tuima	246
Aroom Demma .	321
1 Korinti Demma	355
2 Korinti Demma	381
Galatia Demma .	400
Efisos Demma .	412
Filipai Demma .	423
Kolose Demma .	431
1 Tesalonika Demma	439
2 Tesalonika Demma	446
1 Timoti	450
2 Timoti	459
Titus	465
Faillemon	469
Yiburu Demma .	471
Jeemsi	498
1 Piita	506
2 Piita	515
1 Joon	520
2 Joon	528
3 Joon	529
Juud	531
Pa Sakka	534

Yeezu Wamaŋsana Wie Ate MATIU A N̄MARISI La

¹ Yeezu Kirisita kokpiensana ale nna. Wa kokpiensana meena po, ka naawa Deevit jam le wa kokpien kpak. Abraham me jam le Deevit kokpien kpak.

² Abraham yaa jam biak Aizik, ate Aizik biak Jakob ate Jakob biak Juda ale wa yuama. ³ Juda biak Perezi ale Zera, Tamara a jam ale ba mawa. Perezi a yaa jam biak Ayeziron, ate Ayeziron me a biak Aram.

⁴ Aram a yaa jam biak Aminadab, ate Aminadab me a biak Naason, ate Naason me a biak Salimon.

⁵ Salimon a yaa jam biak Boazi, Arayab a jam ale wa mawa. Boazi a yaa jam biak Obed, Arut a jam ale wa mawa. Obed me a biak Jese. ⁶ Jese a yaa jam biak naawa Deevit.

Deevit a yaa jam biak Solomon, wa mawa a lin jam ka Yuraya pok.

⁷ Solomon yaa jam biak Ariyoboam, ate Ariyoboam me a biak Abaija ate Abaija me a biak Asa.

⁸ Asa a yaa jam biak Jeyosafat, ate Jeyosafat me biak Joram ate Joram me a biak Yuzaya. ⁹ Yuzaya a yaa jam biak Jotam, ate Jotam me a biak Ayazi, ate Ayazi me a biak

Ayeezekaya. ¹⁰ Ayeezekaya a yaa jam biak Manasa, ate Manasa me a biak Amon, ate Amon me a biak Josia. ¹¹ Josia a yaa jam biak Jekonaya ale wa yuama. Dila po ate nuruba a yaa jam yik Juuma a ta cheŋ teŋ kanyi, ate ba jam a wi ayen Babilon.

¹² Juuma ale ga paari Babilon teŋka la, ate Jekonaya a yaa jam biak Sealtiel ate Sealtiel me a biak Zerubabel. ¹³ Zerubabel a yaa jam biak Abayud, ate Abayud me a biak Eliakim, ate Eliakim me a biak Azor. ¹⁴ Azor a yaa jam biak Zadok, ate Zadok me a biak Akimu, ate Akimu me a biak Elayud. ¹⁵ Elayud a yaa jam biak Eleaza, ate Eleaza me a biak Matan, ate Matan me a biak Jakob. ¹⁶ Jakob a yaa jam biak Josefi waai ate Meeri a jam yali la. Meeri a jam ka Yeezu waai ate ba jam a wi ayen Varibasidowa ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa la ma.

¹⁷ A nyini Abraham daŋa po a ga paari Deevit daŋa po, kokpiensana a jam ka pi ale banaansi. A nyini Deevit daŋa po a ga paari diipo ate ba yik ba a ta cheŋ Babilon teŋka la, kokpiensana a jam ka pi ale banaansi me. A nman nyini diipo ate ba yik ba a ta cheŋ Babilon teŋka la a ga paari diipo ate ba biak Yeezu Kirisita la, kokpiensana a jam ka pi ale banaansi me.

18 Ba le jam biak Yeezu Kirisita dii la ale nna. Yeezu mawa yoi jam ale Mɛɛri. Mɛɛri jam siak kama ayen wa yali nidɔa wanyi ate ba jam a wi ayen Josefi. Alege diipo ate ba an diem jam yali chaab la, Naawen Chiika jam nye kama ate Mɛɛri a deri ta puuk. 19 Josefi a jam ka nuru manj a kasim jam a yaali ayen wa a tom wie ŋaai ale ka wamaŋsa la. Wa an jam a yaali ayen wa pa Mɛɛri a nyo chivie po nuruma nimbie. Dila nyin la wa yaa jam a yaali ayen wa suk a zeri wa. 20 Ase Josefi ale diem jam boro a poli wienja de la, da yenj po wa yaa nya Naawen sabi-ilowa goadaasima po. Sabi-ilowa yaa weeni wa ayen, “Fi Josefi waai ale ka naawa Deevide ŋaanbiik la, kan te fi kpaziim a nagi ale Mɛɛri fi yenni ta kulika, dii nyin la ka Naawen Chiika ale basi ate wa ta puuka. 21 Nipowa de Mɛɛri le biak ka nidɔabili. Ku a fe kama ayen fi te wa yue ayen Yeezu dii nyin la, ka wala le wa vari wa nuruma ba wabaatanja po a basi.”

22 Nyaku de meena jam nye kama ayen ku sak ayen dii ate Naawen biisiteerɔma po wanyiwa a jam ŋmarisi Naawen gbanja po dila po dila po la a chim wensie. 23 Wa jam ŋmarisi ayen, “Ka nipɔkbili dii ale kan diem seba nidɔa la, le wa yik puuk a biak nidɔabili, ate ba te wa yoi ayen Emanuel”, (yonni de kiri ale “Naawen a bo ale

ti kama”).

24 Josefi a yaa le yiti wa goomu jigini la, wa yaa deri nye dii ate Naawen sabi-ilowa poom weeni wa la, ale ge yaa ta Mɛɛri a kuli wa yenni. 25 Wa le jam ta Mɛɛri a kuli la, wa an jam goa ale wa nyaya, ale ge ate wa taam ga biak wa biika. Wa le jam biak la, Josefi yaa te biika yoi ayen Yeezu.

2

1 Ba jam biak Yeezu ka Betilihem tenka ate ka bo Judia po la. Va ŋala po, naab waai ale jam soa ten kala meena a nya la yue jam ale Ayerod. Da yenj po ate nuru baai ale jam seba chinmarisa kie la, a yaa jam nyini kori nummu po ninjinj a jam tenj kaai ate ba a wi ayen Jerusalem la. 2 Ba le jam paari dula jigini la, ba yaa nya tenj kala nuruba ba gela a yaa bek ba ayen, “Ka be ate ba biak biik kaai le ka jam chim Juuma naawa la? Tama nya ka wa chinmarika kori nummu po ate ti yaa va ka a cheena ayen ti zuli wa.”

3 Naawa Ayerod ale wom ale nichamma a bek biika wie la, ku yaa deri a daani wa nna yegayega. Ku jam maari a daani Jerusalem demma meena me kama. 4 Ayerod yaa wi Juuma Puusika Yenni kpanja ale Juuma Sinsanja sagra ma meena ate ba jam jigi yenj ate wa yaa bek ba ayen, “Ka be ate ba le biak waai ate

Naawen jam weeni ayen wa le tom wa ate wa jam la?"

⁵ Ba yaa weeni wa ayen, "Ka Naawen biisiteeroma po wanyi ale jam nmarisi Naawen gbanƙa po dila po dila po ayen ba le biak wa ka Betilihem tenƙa kaai ale bo Judia po la. Wa pilim nmarisi ayen,

⁶ 'Ba le biak nindeero Betilihem tenƙa po, ate wa a nya m nuruma Juuma zuk.

Ka dila ale soa ate Betilihem chim tenƙpien a gaam ten sii meena ale bo Judia po la.' "

⁷ Ayerod ale ga wom dii ate ba weeni la, wa yaa wi nicham baai ale nyini kori nummu po a jam la, ate ba dek ba nyiini jam wa jigi. Ba le jam la, wa yaa bek ba ayen, "Nama seba diipo ate ni piilim nya chinmarika la?" Ba yaa weeni wa ba le nya ka diipo la. ⁸ Wa le nman wom wienja de me la, wa yaa weeni ba ayen, "Ni chen Betilihem tenƙa po a ga kpesi gisi nya ase biika bo ka be. Ni dan nya wa, ni nman pilim jam weeni mu, ate mi me chen ga maa nya wa abe m zuli wa."

⁹ Nichamma yaa yiti chen Betilihem tenƙa. Ba le jam bo siuku po a chen la, ba yaa nman nya chinmarika, kaai ale jam nyini kori nummu po la, ate ka de ba nin, a ta ba ga zaani juijui ate biika Yeezu a jam boro la zuk. ¹⁰ Ba le ga nya chinmarika ale ka za dula jigini la,

ba sue yaa deri peenti nna yegayega. ¹¹ Ba yaa ga jo yenni po a nya biika ale wa mawa Mæeri ate ba yaa kpi dunduna ten dula jigini a te wa zula, ale ge yaa lagi ba foritana a yeeri ba tiirimu a te wa. Ba jam ta ka ligmonin, ale "ferankinsense" ate ku a nye ase zaunkunun la, ale "muur" kpa buui nyum ale masa la. Ba le nye dila a ga nueri la, ba yaa chen ayen ba vuusi.

¹² Ba le diem jam dua a vuusi la, Naawen yaa jam weeni ba, ba goadaasima po ayen, "Ni kan nman pilim chen naawa Ayerod jigiya." Nichamma ale yiti la, ba yaa va siuk yon a taam kuli ba dek tenƙa.

¹³ Ba le chen ga nueri la, Josefi yaa nman nya Naawen sabiiloma po wanyi wa goadaasima po, ate wa weeni Josefi ayen, "Ayerod a gisi biika ayen wa ko kama. Yiti nna nwuli a ta biika ale ka mawa chali chen ten kaai ate ba a wi ayen Ejipiti la. Ni dan ga paari dula jigini, ni kasim boro ate ku ga paari diipo meena ate mi ayen m weeni ni, ate ni nman pilim jam dela la."

¹⁴ Sabiilowa ale weeni dila nueri la, Josefi yaa deri yiti yok diipo nna nwuli a ta biika ale ka mawa a chali chen Ejipiti. ¹⁵ Ba noa batawa meena jam bo ka dula jigini a ta ga paari diipo ate Ayerod a kpi la. Ba jam nye dila kama, ayen Naawen biisiteeroma wanyiwa ale jam

ɲmarisi dii Naawen gbanƙa po la a sum jam chim wensie. Wa jam ɲmarisi kama ayen Naawen weeni ayen, "M wi m biika kama a ta nyini Ejipiti po a nyini."

¹⁶ Ayerod ale mini ayen nichamma paasi wa kama la, wa sui yaa jam kaasi nna yegayega, ate wa yaa wi wa sojima ate ba jam wa jigi, ate wa yaa tom ba ayen ba nyini chenɗ Betilihem tenƙa ale tenɗ sii meena ale gilim ka la a yik bisii meena ale ka nidoabilisa an gaam bena ɲaye la a ko. Wa luero bisila kama dii nyinɗ la wa wom nichamma jigi kama ayen ba ale piilim nya chinmari ka la ku ka bena ɲaye.

¹⁷ Sojima yaa le ko bisanja a nuero la, dii ate Naawen biisiteerowa Jerimaya weeni la, a yaa jam sum chim wensie. ¹⁸ Wa jam weeni kama ayen,

"Nuruba ale wom kaarik ale ka a kaari Arama tenƙa.

Ti makpienƙa Arekel ale a kaari wa bisa nyinɗ. Ba meena a kpi kama. Waai karo a baga a nyɛ ate wa sunni a yɔgi."

¹⁹ Ayerod ale jam kpi la, Naawen sabiilo yaa ɲman pilim chenɗ Josefi jigi Ejipiti. ²⁰ A yaa weeni Josefi wa goadaasima po ayen, "Naawa ale a yaali ayen wa ko fi biika la, kpi kama. Yiti pa biika ale ka mawa a ta ba a ɲman pilim chenɗ Izirali."

²¹ Dula jigini Josefi yaa yiti

a ta ba ɲman pilim chenɗ ba tenƙa.

²² Ba le ga paari Izirali la, ba yaa wom ayen Ayerod biika, waai ate ba jam a wi wa ayen Akilayasi la, ale ɲman de Judia naamu. Wienɗa de meena yaa jam basi ate Josefi kpaziim a nagi ale dula jigini boka, ate Naawen yaa ɲman biisi ale wa wa, goadaasima po ²³ ayen, wa chenɗ ga se wa yenni tenɗ kaai ate ba a wi ayen Nazaret ate ka bo Galili la, po. Josefi ale ga nyɛ dila la, dii ate Naawen biisiteerowa jam weeni dila po dila po la, yaa jam chim wensie. Ba jam weeni kama ayen, "Nuruba le jam wi Naawen biika ayen ka Nazaret deno."

3

¹ Va ɲala po nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi wa ayen Joɔn. Da yenɗ, wa yaa yiti a chenɗ ga jo Judia goanni po a boro a sak nuruba Naawen wie ale a te ba soka me ale nyiam.

² Wa yaa weeni ba ayen, "Ni meena basi ni wabaatana abe ni ge va Naawen siuku, dii nyinɗ la, Naawen naamu a moata kama." ³ Naawen biisiteerowa waai ate ba jam a wi ayen Azaya la, a jam ɲmarisi Joɔn wie kama a nyo Naawen gbanƙa po dila po dila po ayen,

"Nuru ale bo goanni po a mooli ayen,

'Ni gomsɗ Nyɔɔowa siuku abe ni yuarisi ku.' "

4 Ba jam pa ka laalaakomi kobta a nye Joon gataŋa, wa jam pa ka chiakgbain me a bobi wa chiaka. Wa jam a ŋobi ka tintue ale a de siita me. 5 Nuruba yegayega yaa jam nyini Jerusalem teŋka ale Judia teŋsaŋa meena ale teŋ sii meena ale jam za gilim beli dii ate ba a wi ayen Jodan la noai la, a cheŋ Joon jigi ayen ba wom wa sinsaŋa. 6 Ba le ga wom wa wienja la, ba yaa deri siak ayen ba ka wabaata nyam ale basi ate Joon a ta ba a siŋ Jodan benni po a te ba soka.

7 Da yen ate, Joon yaa nya Juuma baai ate ba jam a wi ayen Farisiiba ale baai me ate ba jam a wi ba ayen Sajusiba la yegayega ale ba cheena wa jigi ayen wa te ba soka. Wa yaa weeni ba ayen, “Ni a nye ase ka wiiga la. Ka wana ale weeni ni ayen Naawen le jam ta supuurim ale ni abe wa te ni waalika ate ni yaa chali a sugi?” 8 Ni be basi ni wabaataŋa abe ni a nye wamaŋsa ate ku sak nuruba ayen ni sum tagri kama ni suniima po. 9 Ni kan a poli ayen ni le ka Abraham ŋaŋbisa la, kula le baga a tagri ni wabaataŋa. Ni basi ate m weeni a sak ni ayen Naawen dek baga kama a pa tintanaŋa de a nye ate ŋa a chim Abraham ŋaŋbisa. 10 Nama a nye ase ka tiib sii ale kan a yoani la. Naawen poom saasi wa lakpienka a magsi kama ayen wa che ni a lonsi teŋ abe wa pisi ni a ta ga nyo bolim po. 11 Mi,

Joon, pa ka nyiam a te ni soka ate ku a sak nuruba ayen ni basi ni wabaataŋa kama. Nuru wanyi ale bo mi ŋaŋ cheena. Wa le jam pa Naawen Chiika ale bolim a te ni soka. Wala pagra kama a gaam mi. Mi posima kama ale m nin ji wa nuensaŋa. 12 Wala le pa ka doalaadi a fobi wa zaŋa. Wa dan fobi nueri, wa yaa le yaliŋa kama abe wa pa zabeenja a nyo wa benni po ale ge vottaŋa a pa nyo bolim buui ate nuru waai an baga a kpimsi la po.”

13 Va ŋala po Yeezu a yaa basi Galili ale ge cheŋ Jodan benni po ayen Joon te wa soka nyiamu po. 14 Joon ale ga nya Yeezu la, wa yaa zeri ayen wa kan te wa soka ale ge weeni wa ayen, “Ku an magsi ayen fi jam mi jigi ate mi a te fu soka, alege ku a magsi kama ayen fi a te mi soka.”

15 Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Fi te mi soka, dii nyin la ku ka Naawen dek yaalika ayen fi nye dila.” Joon a yaa siak.

16 Joon ale te wa soka a nueri ate Yeezu a yaa nyini nyiamu sunsuŋ a jueli la, wa yaa deri nya wenna mazuk ale ku lagri ate wa nya Naawen Chiika a siŋ jam kali wa zuk ase nangbaŋ la. 17 Nuru baai ale jam za dula jigini la, a yaa wom lueluk ate ku nyini wenna mazuku po a weeni ayen, “Ka mi biik kaai ate m mariŋ la ale nna. M

sui a peenti ale wa ka nna yegayega.”

4

¹ Da yenj ate Naawen Chiika yaa jam de Yeezu ninj a ta wa chenj ga jo sagini po, dii nyinj la ka Velinvendika ale jam a yaali ayen wa tu Yeezu dula jigini a nye wa nya. ² Yeezu ale jam bo sagini po la, wa an jam de njandiinta a ta ga paari daa pisinaansi, ate kom yaa jam ta wa nna yegayega. ³ Velinvendika yaa jam wa jigi a weeni wa ayen, “Fi dan sum ka Naawen biik, be nye ate tintanja de a chim boroboruk a te fu.”

⁴ Yeezu yaa tulisi ayen, “Ba njmarisi Naawen gbanjka po kama ayen, ‘Nurubiik an boro ka njandiinta nyiini nyinjna, alege wa boro ka wari dii meena ale a nyini Naawen noai po a nyini la nyinj.’ ”

⁵ Velinvendika yaa njman ta Yeezu chenj tenj welenjka Jerusalem a ta wa ga jueli zaani Juuma Puusika Yenni zukparuku a, ⁶ yaa weeni wa ayen, “Fi dan sum ka Naawen dek biik, be nyini yenni de zuk a yok zi tenj ate m nya, dii nyinj la fi dek seba ayen ba njmarisi Naawen gbanjka po kama ayen,

‘Wa le weeni wa sabiiloma baai ale gilim fu la, ate ba pa ba nisimaja a yik fu a tara, ate fi dan ga moata tenjka abe fi kan pa fi nanšana

a fobi tananja ate si torinj.’ ”

⁷ Yeezu yaa njman tulisi wa ayen, “Ba njmarisi Naawen gbanjka po me kama ayen, ‘Ku a fe kama ayen fi kan nye fi nyonowa Naawen a nya.’ ”

⁸ Velinvendika yaa njman ta Yeezu chenj ga jueli guuk wonj zuk a yaa dak tenjka meena tenšana ale si nalimu a sak wa, ⁹ a yaa le ge weeni wa ayen, “Fi dan siak ayen fi kpi duna tenj mi ninj a te mu zula, m le basi ate fi soa njantanja de meena ate m dak a sak fu la.”

¹⁰ Yeezu yaa njman tulisi wa ayen, “Sitaana, basi mi abe fi chenj du m tenj. Ba njmarisi Naawen gbanjka po kama ayen, ‘A zuli fi nyonowa Naawen abe fi a puusi a te wala nyiini.’ ”

¹¹ Velinvendika ale wom dii ate Yeezu a weeni la, wa yaa deri basi wa ale ge chenj. Naawen yaa tom sabiiloba ayen ba jam maari Yeezu.

¹² Da yenj ate nuruba yaa yik Joon a ta wa ga lik. Yeezu ale wom dii ate ba nye la, wa yaa yiti chenj ga jo Galili po. ¹³ Yeezu yaa ga va Nazaret tenjka po a gaam taam a ga bo Kapernaum tenjka, ate ka bo Zebulun ale Nafitali po a moata Galili mogi kpeeni noai la. ¹⁴ Yeezu jam chenj dula jigini kama ayen dii ate Naawen biisiteerowa Azaya a njmarisi Naawen gbanjka po dila po dila po la, a chim wensie. Wa jam njmarisi ka,

15 “Zebulun ale Nafitali wie ate si bo siuk kuui ale a chen mogi kpeeni noai la. Si bo ka Jodan benni kauk kunjula la, Galili po. Nuru baai ale jam bo dula la a daa Juuba.

16 Nuru baai ale jam bo legi po la a yaa nya bolim kama.

Bolim a yaa jam baai ale jam moata kum jigi la kama.”

17 A nyini da njala po a ta a chen, Yeezu nyiem a jam kasim a sak nuruma kama ayen, “Ni basi ni wabaatana abe ni ge va Naawen wensie siuku. Naawen naamu a moata kama.”

18 Yeezu ale jam bo Galili mogi kpeeni noai a chen la, wa yaa jam nya nuru ale wa suok ate ba a wi ba ayen Simon ale Andiru ale ba bo nyiamu po a yuk ba njamaa dii la ba jam ka jum yigrisa. 19 Yeezu yaa zaani dula jigini a weeni ba ayen, “Ni jueli jam va mi njan. Nama a kasim yik ka juma a ta jam paari jinla, alege yogyogla de mi a pa ka tuim paali a te ni. Ayen ni nye ate nuruba a jam va mi njan.” 20 Wa le weeni ba dila a ga nueri la, ba yaa deri pa ba njamaana a basi ale ge jueli a va wa njan.

21 Wa le njan ga chen maga dek la, wa yaa njan nya nuru ale wa suok ate ba jam a wi ba ayen Jeemsi ale Jon. Ba jam ka nuru waai ate ba a wi ayen Zebedi la bisa. Ba le ba kowa a jam

kala ka ba njanruku po a gomsa ba njamaana a magsi. Yeezu yaa wi ba, 22 ate ba me deri basi ba kowa ale njanruku ale ge yiti a chen ga va wa njan.

23 Va njala po Yeezu kasim jam bo ka Galili po a nyeeemu, ale a jo ba tuka diinana po a sak nuruma Naawen wamaana wie a weeni ba ayen, Naawen naamu a moata kama. Wa jam maari a tebi yuariba me kama juijui meena ate wa jam boro la. 24 Yeezu wie yaa jam waan a tagli ten kaai ate ba jam a wi ayen Siriya la po meena. Kula a jam basi kama ate baai meena ale jam bo ten kala po la, a jam ta ba yuariba a jam wa jigi ayen wa tebi ba. Chichiribaata ale jam bo ba gela zuima po, ba gela a lo kpinkpinsa, ate mba me nisima ale ba nansa a jam kpi. Yeezu a jam tebi ba meena kama. 25 Nuru boari yegayega a yaa jam nyini Galili tenka ale Jerusalem ale Judia ale Dekapolis tenana ale ten sii meena ale bo Jodan benni kunjokini la, meena a jam va Yeezu njan.

5

1 Da yen ate Yeezu yaa nya nuru boari nna yegayega ate wa yaa ta wa njanviirima a ga jueli guuk kunyi zuk a kali du. Wa njanviirima a yaa jam tigi a gilim wa, 2 ate wa yaa piilim ba sakka. Yeezu yaa weeni ba ayen,

- 3 “Baai ale seba ayen ba an welema Naawen nimbie po la, a ta supeentik kama dii nyin la, ba le de Naawen Naamu.
- 4 Baai ale a kum la, a ta supeentik kama dii nyin la, Naawen le basi ate ba sue yok.
- 5 Baai me ale a zaab ba dek la, a ta supeentik kama dii nyin la ba le nya nanta baai ate Naawen a puulim ayen wa le te ba la.
- 6 Baai me ale kasim ta ku nyinbiiri ba suniima po ayen ba a tom dii ate Naawen a yaali la, a ta supeentik kama dii nyin la, Naawen le te ba nanta baai ate ba a yaali la.
- 7 Baai me ale kasim ta jiiirim ale nuruba la, a ta supeentik kama dii nyin la, Naawen le ta jiiirim ale ba me.
- 8 Baai me suniima ale lagri ale Naawen la, a ta supeentik kama dii nyin la, wa le basi ate bala a nya wa.
- 9 Baai me ale a maari nuruba ate ba ta noayen ale chaab la, a ta supeentik kama, dii nyin la Naawen le wi ba ayen wa bisa.
- 10 Baai me ate nuruba a namsi ba nna yegayega ba ale a tom Naawen yaalika nyin la, a ta supeentik kama, dii nyin la, ba le de Naawen naamu.

11 “Nuruba a dan a le ni, ale a namsi ni, ale a ve-limu a te ni, ni ale a va mi siuku la nyin, ni basi ate ni sue a peenti. ¹² Siuk kula po ate nuruba a jam namsi Naawen biisiteeroma baai ale jam boro dila po dila po la, nna yegayega. Ni tutuna a dua wenɲmazuk kama ate Naawen ayen wa te ni. Ni be ta supeentik.

13 “Nama a nyɛ ase ka yesa la nurubiik meena jigi. Ase yesa dan jogi si masim, nuru karo a baga nyɛ ate si masimu a pilim a boro. Ku be dan nyɛ dila, nuruba a nya si ase ka yekayaata la, ate ba a pa si yuk a basi ate nuruba a tabi si zuk a taam.

14 “Ni be a nyɛ me ase ka bolim ate ba toati ate bu a nya tenka meena zuk la. Yeri dii ate ba se zaani guuk zuk la, jaab an baga a lik di.” ¹⁵ Nuru waai a karo a toati wa bolim a pa chin vuk bu a zaani. Nuru wala pa bu a zaani ka jaab zuk, ate bu a nya dokku po meena. ¹⁶ Siuk kula po me, ku a fe ate nama me dek a basi ate nuru meena a nya ni tuimmanɲana, ate ba baga a pak ti kowa Naawen waai ale bo wenɲmazuk la.

17 “Ni kan a poli ayen mi jam kama ayen m ko Moosis ale Naawen biisiteeroma Sinsanɲa a basi. Mi an jam ayen m ko nja a basi, alege m jam kama ayen m basi ate nuruma a minj ba sinsanɲa wensie kiri. ¹⁸ Wensie ate mi a weeni ni, nuru waai a kan baga a ko

Sinsan̄a wafiik me la a basi, alege ate wenzuk ale tɛŋka meena a jam nueri. ¹⁹ Nuru waai a dan zeri Naawen Sinsak fiisaŋa dinyi vaka alege a sak nuruba ayen ba me a zeri, kula nyɔɔ le jam wari ka ŋaŋ Naawen naamu po. Nuru waai me a be dan va Naawen Sinsan̄a ale a sak nuruba ayen ba a va ŋa, wala le de ka niŋ Naawen naamu po. ²⁰ M be a weeni ni kama ayen ni siaka a dan kan gaam Juuma Sinsan̄a sagroma, ale Farisi-ima ni waai a kan jo Naawen naamu po.

²¹ “Ni wom ayen nuruba jam sak ni kokpiensaŋa dila po dila po ayen, ‘Kan ko nuru. Ase waai dan jam ko nuru, ba a yik wa kama a ta cheŋ boteka yenni’.” ²² Alege mi a weeni ni kama yogyogla de ayen nuru waai sui a dan puuri ale wa suok ba a yik wa kama a ta a cheŋ boteerowa jigi. Nuru waai me a dan weeni wa suok ayen wa ka kiriya, ba a yik wa kama a ta a cheŋ boteeroma jigi. Nuru waai me a be dan weeni wa suok ayen wa ka beruk, Naawen a le pa kula nyɔɔwa a nyo bolim buui ale kan maari a kpimsi la po. ²³ Ni nyiem dan a yaali ayen ni pa tiirim a te Naawen wa puusika yenni po, alege ni ŋman teeri ayen ni sue a puuri ale ni suaata wie nyin, ²⁴ ni pa ni tiirimu a dueni puusika yenni po abe ni ga ate nama ale ni suaataŋa a biisi a niak chaab. Ni

dan nye dila a nueri, ni yaa ŋman pilim cheŋ a ga pa ni tiirimu a te Naawen.

²⁵ “Nuru waai a dan ta ni a cheŋ boteka yenni, ni basi ate nama ale kula nyɔɔ a biisi a niak chaab siuku po. Ni dan kan nye dila ale ge ate ni paari ku jigini, wa le ta ni kama a ga nyo boteeroma wanyi nisima po ate boteerowa a pa ni a te soji ate wa ta ni a ga lik dok po. ²⁶ Mi ale a weeni ni ayen nama a le kasim a bo ka dula jigini ate ni ga tuni ni pamaŋa meena a nueri abe ba lagi ni.

²⁷ “Nama a wom ayen nuruba a sak ni kokpiensaŋa dila po dila po ayen ba kan nye kabonja. ²⁸ Alege mi a weeni ni kama yogyogla de ayen nuru waai a dan nya nipok a yaali ayen wa goa ale wa, kula nyɔɔ a nye ka kabon wa sunum po. ²⁹ Fi juga nummu a dan a nye ate fi a nye wabaata, yeeri bu a yuk basi. Fi dan jok fi nyin̄ka kauk a zunchoŋ Naawen ale yuk fi nyin̄ka meena a nyo bolim buui ale kan maari a kpimsi la po. ³⁰ Fi juga nisaŋa me a dan a nye ate fi a nye wabaata, gebi si a yuk basi. Fi dan jok fi nisaŋa sinyi a zunchoŋ Naawen ale yuk fi nyin̄ka meena a nyo bolim buui ale kan maari a kpimsi la po.

³¹ “Nuruba a ŋman sak ba me dila po dila po ayen nuru waai a dan zeri wa pok, ku a fe ate wa ŋmarisi gban̄a ate ku sak nuruba ayen wa

zeri wa kama. ³² Alege mi a weeni ni kama yogyogla de ayen nuru waai a dan zeri wa pok, alege daa ayen wa a yaali ka nidɔaba, ate wa yali nidɔa wa choa, ka wa dek ale basi ate wa powa a tom kabonɔsa tuima. Nuru waai me ale a faari wa la a nye ka kabonɔ.

³³ "Nama a wom ayen nuruba a sak ni kokpiensana dila po dila po ayen ba dan puulim ayen ba nye wari ba kan basi di nyeka alege ku a fe ate ba nye dii ate ba puulim ale nyonowa la. ³⁴ Alege mi a weeni ni yogyogla de ayen ni dan a puulim, ni kan pe. Ni kan pe wenɔmazuk yoi nyinɔa dii nyin la Naawen boka jigi ale la. ³⁵ Ni be kan pe tenɔzuk meena yoi nyinɔa, dii nyin la ka Naawen nanɔa tabika jigi ale la. Ni be kan pe Jerusalem tenka yoi nyin me, dii nyin la ka nakpionku boka jigi ale la. ³⁶ Ni be kan pe ni zuima yoi nyinɔa, dii nyin la nama an бага a tagri zuyen ate ka a chim zupeelik yaase zusobliga. ³⁷ Ni dan nye wari ate ba bek, ni siak ayen ni nye kama, ni be dan kan nyeya weeni ayen ni an nyeya. Ni dan biisi a gaam nyaku de, ni wienɔa meena a nyini ka Velinvendika jigi.

³⁸ "Nama a wom ayen nuruba a sak ba dila po dila po ayen, 'Nuru waai a dan yeeri fi num, fi me a yeeri wa me nummu. Nuru waai, a dan voori fi nyini, fi me a

voori wa me nyini.' ³⁹ Alege mi a weeni ni kama yogyogla de ayen nuru waai a dan nye ni a kaasi, nama me abe kan nman a nye wa dila degadega. Nuru waai a dan fobi fi juga tapiaka, fi basi ate wa fobi gala tapiaka. ⁴⁰ Nuru waai a dan ta fu a cheɔ boteka yenni fi garuk nyin, fi be nman a pa fi garuk kpion a gum du a te wa. ⁴¹ Nuru waai a dan daani fu ayen fi ji wa koalima a ta cheɔ meeli dinyi, fi be ji a ta cheɔ meela naye a te wa. ⁴² Nuru waai a dan juisi ni jaab, ni pai a te wa. Nuru waai a dan a yaali ayen wa piem jaab ni piem a te wa.

⁴³ "Nama wom ayen nuruba a sak ni kokpiensana dila po dila po ayen, ba a yaali ba dɔaba abe ba a kisi ba dachaasa. ⁴⁴ Alege mi a weeni ni kama yogyogla de ayen ni a yaali ni dachaasana abe ni a tom tuimansa a te ba. Ni a puusi a te Naawen ate wa a maari baai ale a namsi ni nna yegayega la. ⁴⁵ Nama a dan a nye dila, Naawen waai ale bo wenɔmazuk la, a le basi ate ni chim wa bisa. Wa nye wenbinni ayen di a nyagsi nuru baata ale nuru mansa zuk ale basi ate nmoruku a ni baai ale a nye wabaata ale baai me ale a nye wamansa la zuk. ⁴⁶ Ni dan a yaali baai ale a yaali ni la nyiini, Naawen ayen wa nye ka se a pa wa tiirimu a te ni? Lampoo cheesiroma me a yaali baai ale a yaali ba

la kama. ⁴⁷ Ni dan a puusi ni doaba nyiini, nama a nye ka boa a gaamu nuruba ale a nye dii la? Baai ale kan seba Naawen la a puusi ka dila. ⁴⁸ Ni a nye wamaɗsa ase ni kowa Naawen waai ale bo wenɗmazuk, ale a nye wamaɗsa dii la.

6

¹ “Ni dan tom tuimmaɗsa a te nuruba, ni kan a nye ɗa a lagri ate nuru meena a nya ɗa. Ni dan a nye dila, ni kan baga a tuesi tutuna ɗaai ate ni kowa Naawen waai ale bo wenɗmazuk a yaali ayen wa te ni la.

² “Ni dan pai jaab a te nuru waai kan mooli a sak nuruba ase venta nyamma ale a nye dii ba tuka diinaɗa po ale yabaɗa po la. Ba a nye dila ayen ka nuruba a pak ba. Bala chaama poom tuesi ba tutuna kama. ³ Ni dan a maari nuru waai ni kan basi ate ni doa maɗsa a poom seba ku noai po. ⁴ Ni dan a suk a nye dila, ni Kowa Naawen, waai ale a nya dii ate ni a nye la ale tuni ni.

⁵ “Ni dan puusi a te Naawen, ni kan a puusi ase venta nyamma ale a puusi dii la. Bala chaama a yaali ayen ba nyiem zaani ka ba tuka diinaɗa po yaase yabaɗa po a puusi ate nuruba a nya ba. Mi ale a weeni ni ayen ba poom tuesi ba tutunaɗa kama. ⁶ Alege ni dan a yaali ayen ni puusi a te Naawen, ni jo ni diinaɗa po ni deki ni nyiini abe ni lik ni tuaataɗa a puusi a te ni

kowa Naawen, waai ate ni kan nya wa la. Ate ni Kowa, waai ale a nya ni la a te ni jaab buui ate ni a yaali la.

⁷ “Ni dan puusi a te wa, ni kan a biisi wie nna yegayega ate ɗa ka kiriya ase bogluk kaarisana ale a nye dii la. Ba a poli kama ayen biik yegayega ale basi ate ba bogtaɗa a wom ba. ⁸ Ni abe kan a nye ase bala la. Ni Kowa Naawen a poom seba jaab buui ate ni a yaali wa jigi la kama ale ge ate ni a bek wa. ⁹ Ni be puusi a te Naawen ase nnala la.

“Ti Ko Naawen, fi waai ale bo wenɗmazuk la,

Basi ate fi yoi welenka a yiti ate fi nya zula.

¹⁰ Fi naamu abe jam, ate fi ale a yaali dii la, a nye tenzuk de, ase ku le ka dii wenɗmazuk la.

¹¹ Te ti jinla de ɗandiin tii ate ti a yaali la.

¹² Von ti wabaata a te ti ase tama ale von a te chaab dii la.

¹³ Kan basi ate ti jo nyenyaka po, abe fi vari ti Velin-vendika jigi a basi.’

¹⁴ “Ni dan von a te baai ale nye ni a kaasi la, ni Kowa Naawen, waai ale bo wenɗmazuk la, a le von a te nama me. ¹⁵ Ni be dan kan von a te baai ale nye kaasi ni la, ni Kowa Naawen me a kan von a te ni.

¹⁶ “Ni dan boro a bobino, ni kan kaasi ni nimbeenja ase venta nyamma ale a nye dii la. Ba a kaasi ba nimbeenja kama ayen waai meena nya

ba ale bobi noa la. Mi ale a weeni ni, ba poom nya ba tutunaja kama dera. ¹⁷ Ni dan bobi noa, ni be puuri ni nimbeenja abe ni chaasi ni zuimaja, ¹⁸ ate nuruba a kan baga a seba ayen ni bobi ka noa. Ni Kowa Naawen waai ale a nya dii meena ate ni a sugi a nye la, wa le te ni ni tutunaja.

¹⁹ “Ni kan pa njanta yegayega a dueni tenzuk de, ate miari a de kaasi, yaase nyiam a sij ba po a kaasi ba, yaase zueba a we a jo du a zu ba. ²⁰ Alege ni pa ni njantaja yegayega a dueni wenzmazuk. Miari ale nyiam a kan baga a kaasi ba dula jigini. Zueba me a kan baga a we jo dula jigini a zu ba. ²¹ Ni popola meena a bo ka juijui ate ni njantaja yegayega a boro la.

²² “Nimbeenja a nye ase ka bolim la a te nyinka. Nimbeenja a dan nala nyinka an bo legi po. ²³ Alege ni nimbeenja a dan kan nala nyinka a bo ka legi po. Ase bolim buui ale bo ale ni la dan ka legi, legi dila bie kama yegayega.

²⁴ “Nuru yen an baga a tomu a te kpage naye, dii nyinj la ku a fe kama ate wa a yaali wanyi abe wa kisi nwala. Wa le ta siaka ale wanyiwa abe wa a zeri nwala noai. Siuk kula po me, ni kan baga a tomu a te Naawen abe ni njman yaali ligra a gum du.

²⁵ “Ku de nyinj mi a weeni ni ayen ni kan te ku a daani

ni, ni le ni nye dii a nya njandiinta ale nyiam ate ni baga boro la, yaase gatta a jo la. Ni nyuvoorja an gaam njandiinta ale gatta? ²⁶ Ni nya nuinsaja sii ale bo wenzmazuku a yiti la. Si kan kpa talita yaa si a che za a pa nja a nyo bua po. Ni Kowa Naawen waai ale bo wenzmazuk la ale a nya si zuk. Nama an gaam nuinsaja? ²⁷ Ni waai baga a nye ate wa bena a wonja a gum du wa yiila nyinjja?

²⁸ “Ka boa ate ku a daani ni gatta nyaka nyinjja? Ni nya wuutaja puutaja ale ka dii la. Ti kan tom tuima a baali gatta a te ti dega. ²⁹ Alege mi a weeni ni, ni teeri Juuma naawa waai ate ba jam a wi wa ayen Solomon la. Wa jam ka nuru waai ale jigsi a gaam ba meena dila po dila po alege wa an jam a jo gatta ate ti nala a soa se wuutaja de puutaja la. ³⁰ Ka Naawen ale a te wuutaja gatta. Ti kan kasim a boro a beni, dii nyinj la wenkarik a nyiem a dan paari, bolim ale a de ti. Nama a gaam wuutaja kama Naawen nimbie po. Dila nyinj la, wa an baga a te nama gatta? Ni siaka an zuaya.

³¹ “Ni be kan a daani ni dega abe ni a weeni ayen, ‘Ti te nye ka se a nya njandiinta a de? Ti te nya nyiam ka be a nyu yaase ti te nya gatta ka be a jo?’ ³² Baai ale kan daa Juuba la a nyiem a kasim a yaali ka njantaja de

chaama, alege ni Kowa waai ale bo wenjmazuk la, a seba ayen nama a yaali ba kama. ³³ Ni basi ate ni niŋ a bo ale Naawen naamu ale wa le a yaali ayen ni a tom dii a te wa la a gaam jaab buuri meena ate wa yaa te ni jaab buuri meena ate ni a yaali la. ³⁴ Nyaku de nyiŋ ni kan basi ate chum wie a daani ni. Daanja meena a ta wie kama ate ŋa a daani. Kan ŋman yaali daanika a gum dannii ale ta daani kaai la po.

7

¹ “Ni be kan a bo ni chaab buusa ate Naawen kan bo nama me buusa. ² Nama ale a bo ni chaab buusa dii la, Naawen me ale bo ni buusa ka dila degadega. Ni ale pai dii a nyɛ, ale nuruba la, Naawen me ale pai dila degadega a nyɛ ale ni. ³ Ka boa ale soa ate ni a nya yaata ni suaata nina po alege kan kpesi da tii ale bo ni dek ninanja po la? ⁴ Ka boa ale soa ate nama a weeni ni suaataŋa ayen, ‘Ni basi ate ti yeeri yaata ni ninanja po’, alege daata a bo nama dek ninanja po? ⁵ Nama a paasi ka ni dek. Ni be liŋ a yeeri da tii ale bo ni dek ninanja po la, ale ge ate ni baga a nya yeeri yaataŋa ni suaataŋa ninanja po.

⁶ “Ni kan a pa ŋan maŋsa a te baasa, dii nyiŋ la si le chiem a dom ni. Ni kan pa ni ŋanta baai ate ba nyaka a tua la a dueni die niŋŋa, dii nyiŋ la ŋa le tabi ba zuk a kaasi.

⁷ “Ni dan puusi a bek Naawen ayen wa te ni jaab, wa le te ni. Ni dan a yaali jaab wa jigi, ni le nya. Ni dan wi wa wa tuoku noai, wa le siak abe wa lak a te ni. ⁸ Baai meena ale a puusi a bek Naawen ayen wa te ba ŋanta la, wa le te ba. Baai meena me ale a yaali ŋanta wa jigi la, ba le nya ba. Baai ale a wi wa wa tuoku noai la, wa le wom ba abe wa lak a te ba. ⁹ Nama baai ale ka koba la, kom a dan ta fi biik ate wa a yaali boroboruk, fi le pai tintain a te wa. ¹⁰ Wa dan a yaali jum fi le pai waab a te wa? ¹¹ Nama ka nuru baata, alege ni seba ŋan maŋsa a pa a te ni bisanja. Ni kowa Naawen, waai ale bo wenjmazuk la, a baga a te baai ale a puusi a te wa la, ŋan maŋsa kama.

¹² “Ni a tom tuimmaŋsa a te ni suaataŋa ase nama ale a yaali ayen ba tom dii a te ni la. Moosis ale Naawen biisiteeroma Sinsanja kiri ale la.

¹³ “Ni va tuok kuui ale migla la a jo, dii nyiŋ la tuok kuui ale a jo bolim buui ale kan maari a kpimsi la jigini a lagri kama. Ate siuk kuui ale a cheŋ du la po chelim an tua. Nuruba yegayega abe le a va ku. ¹⁴ Alege siuk kuui ale a jo nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka jigini la po chelim tua kama. Nuruba maga ale nya siuk kula a va.

¹⁵ “Ni kpesi a nya venta biisiteeroma. Ba dan jam ni jigi, ba a nyɛ ase ka piisa la, alege ba suniimaŋa po

ba a nye ase ka piina la. ¹⁶ Ni le seba ba ale ka baai la ba tuima nyin. Zaaun an бага a yoani tuita, fetiib me an бага a yoani chaama. ¹⁷ Timan a yoani ka yoana dek. Tibiok me a yoani ka yoan baata. ¹⁸ Timan a kan yoani yoan baata. Tibiok me an бага a yoani yoana dega. ¹⁹ Ti buui ale kan a yoani yoan mansa la, ba a che bu kama a yugi a basi bolim po ate bu a de. ²⁰ Dila la ni le seba venta biisiteeroma ba tuimana nyin.

²¹ "Ku daa waai meena ale a wi mi ayen, 'Ti Nyɔɔ' la ale ba nya siuk a jo mi naamu po, alege ka baai nyiini ale a tom dii ate mi Kowa Naawen waai ale bo wenjmazuk a yaali la, bala le ba jo wa naamu po. ²² Wa dan jam ayen wa bo tenka meena demma buusa, nuruba yegayega a le weeni wa ayen, 'Ti Nyɔɔ, tama a sak nuruba kama fi wamanšana wie fi yonni nyin. Ti be nman pa fi yonni nyin a yia chichiribaata nuruba zuima po a basi. Ti be pa fi yonni nyin me a tom wakperikaliisa nna yegayega.' ²³ Ba dan biisi a nueri, mi le weeni ba ayen, 'Mi ze ni. Nama baai ale tom wabaata la, ni chen du mi tenj.'

²⁴ "Waai meena ale a wom mi wienja de ale a va nja la, bala a nye ase ka yam nyɔɔ waai ale se wa yeri a zaani pinjaalin zuk la. ²⁵ Dai yen po ate nmoruk a yaa jam ni nna yegayega ate viok kpionku me a fobi wa yenni

ate belanja a sueri a nyini, alege di an loya dii nyin la yenni nyɔɔwa a se di ka pinjaalin zuk.

²⁶ "Waai meena ale a wom mi wienja de alege kan va nja la, bala a nye se ka beruk kuui ale se ku yeri a zaani tambusun zuk la. ²⁷ Dai yen po ate nmoruk a yaa jam ni nna yegayega ate va kpionku me a fobi wa yenni ate belanja a sueri a nyini, ate di yaa deri lo burummm."

²⁸ Yeezu ale biisi wienja de meena a nueri la, ku yaa cha nuru boanni meena wa sinsanja nyin. ²⁹ Wa sak ba kama ale wa dek pagrim. Wa ale a sak ba dii la ale Juuma Sinsak sagroma sakka a jam daa wayenja.

8

¹ Yeezu ale jam nyini guuku zuk a sinj la, nuru boari yegayega a yaa va wa. ² Gami dinyi a yaa yiti a chen ga kpi duna tenj wa ninj a saalim wa ayen, "M Nyɔɔ, be tebi m tuemu de a te mu ase fi nin a yaali."

³ Yeezu a yaa teeri nisa a tiri wa ale weeni wa ayen, "M tebi fu kama, dii nyin la mi a yaali kama ayen fi nya nyinyogsa." Wa ale weeni dila la, gamini tuemu a yaa deri basi wa ate wa nya nyinyogsa. ⁴ Yeezu a nman weeni wa ayen, "Kan weeni a sak waai ya, alege be chen Juuma Puusika Yenni tomteeroma wanyi jigi ate wa nya fu. Wa dan nya fu, be basi ate wa nye kaabka a

te fu ase ti kokpienka Moosis ale jam a sak ti dii dila po dila po la. Kula a le sak nuruba ayen fi tuemu a nueri kama.”

⁵ Yeezu ale ga paari Kapernaum tenka la, sojiba kpagi dinyi a yaa jam tu wa a saalim wa ayen wa maari wa. ⁶ Wa yaa weeni Yeezu ayen, “M Nyɔnɔ, m tomteerɔwa ale bo yeri ate wa nanɔsa ale wa nisima kpi ate wa a nam nna yegayega.”

⁷ Yeezu yaa weeni wa ayen, “M le jam a nyɛ ate wa nya nyinyɔgsa.”

⁸ Sojima kpagini a yaa nman weeni wa ayen, “Aaya, m Nyɔnɔ. Mi daa nuru waai ale magsi ayen fi jam m yenni la. Juijui ate ti za nna, fi dek a weeni fi wannu ate m tomteerɔwa a nya nyinyɔgsa. ⁹ Mi me ta nuruba baai ale nman ta pagrim mi zuk la kama, ale ta sojiba a nya ba zuk me. M dan weeni wanyi ayen wa chen, wa a chen kama. M dan nman weeni wa choa ayen wa jam, wa a jam kama. M dan weeni m tomteerɔwa ayen wa tom tuini a te mu, wa a tomu kama.”

¹⁰ Wa ale weeni dii la, a yaa deri cha Yeezu nna yegayega. Wa yaa chiem weeni nuru boanni meena baai ale va wa la ayen, “Mi a weeni ni ka wensie, mi an nya nuru Izirali ate wa ta siaka ase nuruwa de la. ¹¹ Ni wom mi wienja de nalimnyini. Dai yey po nuruba ale nyini konni ale yeninja gen

a jam jo Naawen naamu po a de nandiinta ale Abraham, ale Aizik ale Jakob. ¹² Alege baai ale magsi ayen ba jo dula jigini la, Naawen ale yuk ba basi legini po, dula ba le kasim a kum kama ale a njobi nyina.” ¹³ Yeezu ale biisi nyaku de a nueri la, wa yaa nman cheemu sojima kpagini jigi a weeni wa ayen, “Kuli yeri. Fi ale ta siaka la nyin, mi le nyɛ a te fu.”

Wa tomteerɔwa a yaa deri nya nyinyɔgsa.

¹⁴ Yeezu a yaa chen ga jo Piita yenni po a yaa nya ale wa nanuba a wiagi. Wa nyin ale jam tolin ate wa doa dokku po. ¹⁵ Yeezu a yaa jo wa dokku po a tiri wa nisanja ate wa a deri nya nyin yɔgsa. Wa yaa yiri yaali nyiam a te ba.

¹⁶ Wein ale jam a sin la, tenka demma a yaa ta yuariba ale baai ate chichiribaata a bo ba zuima po la a jam Yeezu jigi. Wa yaa pa wa wannu a yia chichiribaatana nuruba zuima po a basi alege a tebi yuaroma meena. ¹⁷ Wa nyɛ nyaku de kama ate ku sak ayen dii ate Naawen biisiteerɔwa Azaya a nmarisi Naawen gbanja po dila po dila po la a jam ka wensie. Wa jam a weeni ayen, “Wala dek le wa tuesi ti tuetana meena.”

¹⁸ Yeezu ale nya nuru boanni ale ba gilim wa la, wa yaa weeni wa njanviirima ayen ba chen a ga gaam

mogi kpeeni a taam jueli kauk kunjula. ¹⁹ Ase ba ale jam boro a gomsu ayen ba cheŋ la, Juuma Sinsak sagroma po wanyi a yaa jam Yeezu jigi a weeni wa ayen, “M Sagro, m gomsu a magsi kama ayen m va fu a cheŋ juijui meena ate fi a cheŋ la.”

²⁰ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Suemkparita a bo ka vie po ale ge nuinsa me a bo tugta po alege mi Saalobiika a ka jigiya a duagi a goa.”

²¹ Yeezu ŋaanyiirima wanyi a yaa ŋman weeni wa ayen, “M Nyono, mi me a yaali kama ayen m va fu, alege basi ate m liŋ a ga pa m kowa a gu.”

²² Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Jam a va mi yogyogla de, abe fi basi ate baai ale kpi la a gu ba dek kpeema.”

²³ Yeezu ale wa ŋaanyiirima a yaa jo ŋaarunku po a cheŋ. ²⁴ Ase ba ale jam a cheŋ la, va kpion a yaa deri yiti a fuk nna yegayega. Ku yaa fobi nyiamu ate bu a yiti a nagi ŋaarunku ate bu gela me a jo ŋaarunku po ate ku a nye ku siŋ nyiamu teŋ. Nyaku de meena ale jam a nye la, Yeezu a jam doa ŋaarunku po a goa kama. ²⁵ Wa ŋaanyiirima a yaa nagi wa a yiti a weeni wa ayen, “Ti Nyono, tama a bo ka kum po. Vari ti a basi.”

²⁶ Yeezu yaa yiti a begi ba ayen, “Ka boa ate nama a chali yogsumoa? Ni siaka an soa diiya?” Wa yaa weeni

vioku ayen ku basi alege weeni nyiamu me ayen bu baliŋ. Vioku a deri basi ate nyiamu me a baliŋ. Bu an ŋman a choa ale maga dek me.

²⁷ Ku yaa deri cha ba nna yegayega. Ba yaa begi chaab ayen, “Ka boan jaab nuru ale nna? Wa бага a biisi ale vioku ale nyiamu ate ba a wom wa noai.”

²⁸ Ba ale gaam a taam paari mogi kpeeni kauk kunjula la, ba yaa ga paari nuru baai ate ba a wi ba ayen Gergesimba la teŋka. Nuruba baye ale jam bo dula jigini a ta chichiribaata ba zuima po. Nuru waai an jam бага a nyiem a va siuk kula. Yeezu ale ga nyini ŋaarunku po a siŋ teŋ la, nuruba bayewa a yaa deri nyini juijui ate ba a gu nuruba la, a jam tu wa. ²⁹ Ba wanyi a yaa kaari a bek wa ayen, “Fi Naawen biika, ka boa ate fi a yaali ti jigiya? Dai dii danni ate Naawen ayen wa jam a bo teŋka meena demma buusa la an diem a paariya. Fi liŋ a de ka niŋ jam ayen fi basi ate ti namu abe fi ge ate dai dila danni a paari?”

³⁰ Dula jigini die a yaa jam za guuk zuk a de.

³¹ Chichiribaatana a yaa saalim Yeezu a weeni wa ayen, “Fi dan a yaali ayen fi yiaŋ ti ate ti nyini be basi ate ti nyini a ga jo deena po.”

³² Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ni be cheŋ dula jigini.” Ti yaa nyini nuruma

jigi a ga jo deenja po ate deenja a chali a ga va guuku nakpiak a sali sinj a lo mogi kpeeni po a kpi.

³³ Baai ale jam a nya deenja zuk la a yaa chali chen ba tenka a ga weeni baai ale bo dula la dii ale nye nuruma bayewa baai ate chichiribaatanja a jam bo ba zuimanja po la. ³⁴ Ten kala demma ale jam a wom dii ate ba weeni la, ba meena a yaa nyini ba yeenja po a jam tu Yeezu a saalim wa ayen wa basi ba tenka.

9

¹ Yeezu a yaa ga jo naarunku po a nman pilim a lo mogi kpeeni jueli chen wa dek tenka. ² Dula jigini ate nuru a boro ate wa nisima ale wa nanja a kpi. Nuruba a yaa pa wa dueni jaab zuk a ta jam Yeezu jigi. Yeezu a yaa le nya ba siaka ale wa ale soa dii la, wa yaa weeni nuru waai nisimanya ale wa nanjanja ale kpi la ayen, "M biiga, yik fi dek abe fi kan te ku a daani fu. M vonj fi wabaatanja a te fu kama."

³ Juuma Sinsanjanja sagrowa ba gela a jam bo dula jigini a yaa poli ba popola po ayen, "Wa ale a biisi dii la a nye nna ase wa ka Naawen la."

⁴ Yeezu a poom seba wa dek popola po ba ale a poli dii la kama a yaa bek ba ayen, "Ka boan popola baata ate nama a poli?" ⁵ Ase mi dan weeni nuruwa de ate wa nisima ale wa nanja a kpi la ayen m vonj wa wabaatanja

a te wa a yaase wa yiti a chen, ka kuna dek ale pagra?

⁶ Mi a yaali kama ayen ni seba ayen mi Saalobiika a ta siuk kama tenjuk meena a baga vonj nuruba wabaata a te ba." Wa yaa weeni nuru waai ale a wiak la ayen, "Yiti a zaani abe fi pai fi jaamu a chen kuli fi yenni."

⁷ Nuruwa a yaa deri yiti a zaani a pa wa jaamu a chen kuli. ⁸ Yogsom nna yegayega a yaa deri yik baai meena ale jam za dula la. Ba yaa te Naawen pimpauk, dii nyin la wa ale te Yeezu siuk ate wa baga a tom tuini de la.

⁹ Yeezu a yaa le basi dula jigini ale chen la, wa yaa nya nuru ate ba a wi wa ayen Matiu. Wa jam kala ka lampoo dokku po a tuesi lampoo. Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Yiti a jam va mi."

Wa yaa deri basi wa tuimanya ale ge yiti a ga va wa.

¹⁰ Yeezu ale wa njanjviirima a yaa chen Matiu yenni ayen ba de nandiinta. Lampoo cheesiroba ale wabaata nyam nna yegayega a yaa jam gum wa ale wa njanjviirima po, ate ba meena a yaa kala a de nandiinta. ¹¹ Farisiiba ba gela a yaa nya ba ale ba a de nandiinta. Ba yaa bek wa njanjviirima ayen, "Ka boa ate ni sagrowa ale wabaata nyam ale lampoo cheesiroba a de nandiinta ale chaaba?"

¹² Yeezu a yaa wom dii ate ba a bek la a yaa tulisi ba ayen, "Nuru baai ale ta

nyinyogsa la, bala a kan cheŋ tiim nyɔnɔ jigiya, alege ka yuariba nyiini. ¹³ Ba jam a ŋmarisi Naawen gbanƙa po dila po dila po ayen wa weeni ayen, 'Nama ale ta jirim ale chaab dii la a peenti mi sui a gaam nama ale a ko duŋsa a kaabi a te mi la kama.' Ni be cheŋ a ga gisi dii ate Naawen a weeni ni la kiri. Mi an jam ayen m wi ka nuru maŋsa, alege ka wabaata nyam."

¹⁴ Da yeŋ Joɔn waai ale jam a te nuruba soka la, ŋaanyirima a yaa jam Yeezu jigi a bek wa ayen, "Ka boa ate tama ale Farisiima ŋaanyirima a kasim a bobi noa alege fi ŋaanyirima a kan bobi?"

¹⁵ Yeezu yaa bek ba ayen, "Ase nuru a dan faari nipɔk, wa doama sue a kaasi kama? Aawo, ŋa kan kaasi. Dai cheena kama ate nipɔkfiaka nyɔnɔwa a dan kan bo ale ba, ba yaa bobi noa."

¹⁶ Wa yaa ŋman weeni ba ayen, "Nuru a kan pa garuchiak paalik a laŋ garuk kpaga. Ba dan nyɛ dila, garuku a kan beni ku le cheeri a gum du. ¹⁷ Ba kan pa dapagrik a su bunlɔk kpak po. Ba dan nyɛ dila, bunlɔkku a pusi kama ate daamu a waan. Ba pai dapagrik a su ka bunlɔk paaluk pu."

¹⁸ Yeezu ale biisi a nueri la, Juuma po kpagi dinyi a yaa jam a kpi duna teŋ wa niŋ a weeni wa ayen, "Ka m lie ale deri kpi. Mi a saalim fu ayen

fi jam a pa fi nisaŋa a tiri wa ate wa yiti kum po."

¹⁹ Yeezu yaa yiti va wa ate wa ŋaanyirima me a va cheŋ.

²⁰⁻²¹ Nipɔk wanyi a yaa jam bo dula a jam a wiagi bena pi ale nyaye. Wa jam a lo ka chiak. Wa yaa poli wa sunum po ayen, "M dan baga a paari wa garuku noanni a tiri, m le nya nyinyogsa." Wa yaa va Yeezu ŋaan a magi tiri wa garuku.

²² Yeezu a yaa viriŋ ŋaan a nya wa ale weeni ayen, "M lie yik fi deƙ abe fi kan basi ate ku a daani fu. Fi ale ta siaka ale mi dii la a basi kama ate fi nya nyinyogsa." Wa le weeni nyaku de la, nipowa yaa deri nya nyinyogsa.

²³ Yeezu ale ga paari Juuma kpagini yenni la, wa yaa nya yiyiirisa ale ba kala dula jigini alege baai me a kum. ²⁴ Wa yaa weeni ba ayen, "Ni meena a yiti nyini. Biika an kpiya, alege wa a goa kama." Ba ale wom dila la, ba yaa deri a la wa. ²⁵ Nuruma meena a yaa le nyini la, Yeezu a yaa jo biika doƙku po a yik wa nisaŋa ate wa yiti. ²⁶ Dii ate Yeezu a nyɛ la, a yaa deri waan teŋ sii meena ale gilim dula jigini la.

²⁷ Yeezu ale nyini dula jigini a nyini a cheŋ la, yeeba baye a yaa wom wa a yaa deri cheŋ va wa. Ba yaa kaari a wi wa a weeni ayen, "Naawa Devid ŋaanbiika,

ti a saalim fu ayen fi ta jiiirim ale ti.”

²⁸ Yeezu ale ga jo dok la, yeema bayewa a yaa jam wa jigi. Yeezu yaa bek ba ayen, “Nama ta siaka ayen mi бага a tebi ni?” Ba yaa siagi.

²⁹ Dula jigini Yeezu a yaa tiri ba ninanja ale weeni ba ayen, “Basi ate ku nye ase ni siaka ale ka dii la.” ³⁰ Ba ninanja a yaa deri lagri ate ba a nya. Yeezu a yaa kaam ba ayen, “Ku a fe kama ate ni kan weeni waai dii ale nye la.”

³¹ Alege nuruba bayewa de a ta ga weeni ate ku tagli tenj sii meena ale moata dula jigini la.

³² Ase nuruba bayewa ale jam a chen la, nuruba ba gela a yaa jam ta nuru wa choa a jam Yeezu jigi. Chichiribiok ale jam bo wa zukku po ate wa an jam бага a biisi. ³³ Yeezu ale yiaк chichiribioku ate ku nyini nuruwa zukku po a nyini la, wa yaa deri a biisi. Ku yaa deri cha nuru baai meena ale za dula la. Ba yaa weeni chaab ayen, “Tama an diem a nya wannu de choa Izirali.”

³⁴ Alege Farisiima a weeni ayen, “Ka chichiribaatanja kpagini ale te wa pagrimu ate wa бага a yiaк chichiribaata nuruba zuima po.”

³⁵ Va njala po Yeezu yaa kasim a nyiem tenkpiensana ale tenkpansana meena. Wa jam a sak nuruba Naawen naamu wie ba tuka diinana po, ale a tebi yuariba yegayega me. ³⁶ Wa

ale ga nya njanboanni la, wa jiiirim yaa jam bo ale ba dii nyinj la ku jam a daani ba kama nna yegayega ate ba yaa yaali maarika. Ba jam a nye ase ka piisa ale kan ta naapeerik la. ³⁷ Wa yaa jam a weeni wa njanviirima ayen, “Ka cheka tuima ale boro nna yegayega, alege cheeroma an piisiya. ³⁸ Ni puusi a te Naawen waai ale ka cheka nyonowa la ate wa basi ate cheeroba yegayega a jam a che abe ba vaari a ta jo.”

10

¹ Yeezu a yaa wi wa njanviirima pi ale bayewa ate ba jam wa jigi, ate wa yaa pa wa pagrimu a te ba, ate ba nyini a chen a nyiem a yiaк chichiribaata nuruba zuima po ale a puusi ate yuariba a nya nyinyogsa.

² Wa tuimtomdoma pi ale bayewa yue a jam ale Simon waai ate Yeezu a jam te wa yue paani ayen Piita la, ale wa yuawa Andiru ale Jeemi ale wa me yuawa Jon, Zebedi bisana, ³ ale Filip ale Batolomiu ale Tomasi ale Matiu waai ale jam ka lampoo cheesirowa la, ale Jeemi, Alfiyus biika, ale Tadiusi, ⁴ ale Simon ale jam a nye ayen Juuma a nya ba dek zuk la, ale Judas Iskariot waai ale jam a ta Yeezu a ga abobri a sak la.

⁵ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ni dan basi dela ale ge chen, ni kan va Samaria tensana po ale baai ale kan

daa Juuba la tenka. ⁶ Ni nyiem Juuma ale bo ten sii la nyiini. Ba a nye se ka piisa ale be na siuk la. ⁷ Ni chen a ga sak ba ayen Naawen namu a moata kama. ⁸ Ni puusi a te yuaroma ale gamaña ate ba nya nyinyogsa, abe ni nagi kpeeba kum po a yiti abe ni a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi. Pagrimu de ate mi a pa te ni la, ni an tuniya, nama me a pa te abe ni kan yaali tutuna. ⁹ Ni kan pa ligra a nyo ni fotanja po. ¹⁰ Ni kan pa koalima yaase fotta ale garujenta ale nuensa ale tachegsa. Ku a magsi kama ayen tuimtomdisa a de ba tuimaña nyin.

¹¹ “Ni dan ga paari ten, ni jo ka po a gisi nuru waai ale wa te ni tia abe wa tuesi ni la. Ni dan nya nuru wala choa, ni be bo ale wa a ta ga paari dai dii dai ate ni a basi dula la. ¹² Ni dan ga jo yenni po, ni puusi ba abe ni weeni ba ayen Naawen ale te ba suyogini. ¹³ Ba dan te ni tia, Naawen a le te ba suyogini. Ba dan kan te ni tia, Naawen a kan te ba suyogini. ¹⁴ Ten kaai nuruba a yaase yeri dii dem a dan kan te ni tia ale kan yaali ayen ba wom dii me ate ni tara ayen ni weeni ba la, ni kpaanti ni nanšana paasuku a basi dula jigini, ate ku sak ayen ba me zeri ba kama. ¹⁵ Ni wom mi nalim nyiini. Naawen a dan jam ayen wa bo tenka meena demma busa, wa le ta jirim ale nuru

baai ale jam bo ten sii ate ba a wi ayen Sodom ale Gomora la po a gaam ba.

¹⁶ “Ni wom mi nalimnyiini. Nama baai ate mi a tom la, a nye ase ka piisa ale bo piina sunsun la. Dila nyin la ku a fe kama ayen ni ta yam ase wiiga la abe ni yik ni dek ase nangbanja la. ¹⁷ Ni kpesi ni dek dii nyin la nuruba a le yik ni ale pagrim a ta chen boteka yenni. Ba le miiri ni me ale finja ba tuka diinaña po. ¹⁸ Ba le ta ni a chen a ga zaani nalima ale kpage nin ate ba bo ni buusa mi nyin. Ba dan nye ni dila ni yaa le nya siuk a biisi ale ba ale baai me ale kan daa Juuba la Naawen wamañsana wie. ¹⁹ Ba dan ta ni a jam boteka yenni po, ni kan basi ate dii ate ni ayen ni biisi la a daani ni. Ku dan jam paari ni biik, Naawen a le sagi ni ate ni biisi. ²⁰ Wie naai ate ni ayen ni biisi la a kan chim nama dek wie, alege na le nyini ka ni Kowa Naawen Chiika jigi.

²¹ “Nuruba a le jam yik ba suaata a te nuruba ba gela ate ba ko ba. Bisa koba a le jam a yik ba me a nye ba dila degadega. Bisa me a le jam nye ba koba ale ba maba dila me. ²² Waai meena a le kisi ni, dii nyin la nama ale a va mi la. Nuru waai a dan ta sudunni ale ninam ate ku beni, Naawen a le vari wa a basi. ²³ Ba dan a daani ni ten kaai po ni basi dula abe ni chali chen ten yon. Wensie ate mi a weeni ni, ni kan бага a tom ni tuimaña meena Izirali tenšana po a

nueri ale ge ate mi Saalobi-
ika a pilim jam.

24 “Zamsiro waai an baga a seba a gaam wa sagro. Tomteero waai me an baga a chim nuru kpion a gaam wa nyono. 25 Zamsiro a pii ka nyin wa dek ayen wa magsi chaab ale wa sagro. Tomteero me a yaali kama ayen wa dan nya siuk wa ale wa nyonowa a magsi chaab. Nuruba a dan a wi mi ayen Beelzebu, chichiribaata meena kpagini, ba le wi nama wie ate na gaam di.

26 “Ni be kan a chali nuruba yogsumoa. Wie naai ale lik dua yogyogla de la ale jam nyini peelim, wie naai meena ale chim wasusuga la ba le jam seba na. 27 Dila nyin ku a fe kama ate ni a sak nuruba wie naai ate mi a suk a sak ni la, a lagri. 28 Ni kan a chali yogsum ale nuru baai ale a ko nuruba nyinlammu la, dii nyin la ba an baga a ko ba chisana. Ku magsi kama ayen ni a chali Naawen waai ale baga a kaasi nuruba nyinsa ale ba chiisa bolim buui ale kan maari a kpimsi la po yogsum. 29 Ni baga kama a pa ligbiri a da nuinsa siye yabana po, alege si po bunyi a dan poom a lo ten, ni Kowa Naawen a seba ku po kama. 30 Alege nama, Naawen a chiini ni zuisana meena ni zuimana po kama. 31 Nyaku de nyin nama kan a chali yogsum ale dii ate nuruba ayen ba nye ni la. Ni gaam nuinsa ka nna yegayega

Naawen nimbie po.

32 “Waai meena ale a weeni a lagri nuruba nimbie po ayen ka mi ale soa ba la, mi me a le weeni dila degadega m Kowa Naawen waai ale bo wengmazuk la nimbie po. 33 Waai meena ale kan weeni a lagri nuruba nimbie po ayen ka mi ale soa ba la, mi me a kan biisi m Kowa Naawen waai ale bo wengmazuk la nimbie po.

34 “Ni kan a poli ayen mi sakka de a le basi ate nuruba a tigi jam jigi yen a boro ale suyogini. Ku le basi kama ate nuruba a poori chaab. 35 Bisa a le nman tulim a ta chaab ale ba koba. Leeba me a le nman tulim a ta chaab ale ba maba. Sampooba me ale tulim ta chaab ale ba njanipooba. 36 Ku dan jam ase nnala la, ni le seba ayen nuru dek dokdem ale wa dachaasa.

37 “Nuru waai ale a yaali wa ko a yaase wa ma a gaam mi la an magsi ayen wa va mi. Nuru waai me ale a yaali wa biik a yaase wa lie a gaam mi la an magsi ayen wa va mi. 38 Nuru waai a ale kan gomsa a magsi ayen wa nya ninam a yaase wa kpi mi nyin la an magsi ayen wa va mi. 39 Nuru waai ale a yaali wa dek nyuvuri ale kan yaali ayen wa nya ninam la, kula nyono a le jok wa nyuvunni. Nuru waai a dan jok wa nyuvuri mi nyin, wa le nman nya di.

40 “Nuru waai a dan te ni tia ale tuesi ni, kula nyono a te ka mi me tia dila. Nuru

waai me ale a te mi tia ale a tuesi mi la, wa te ka Naawen waai ale tom mi la tia dila. ⁴¹ Nuru waai ale a te Naawen biisiteerowa tia, dii nyinj la wa le tom a te Naawen la, da yej po wa le nya ku tutuna. Nuru waai me ale a te nuru manj tia ayen wa le ka nuru manj la nyinj, da yej po wa le nya ku tutuna. ⁴² Ni wom mi nalimnyiini. Nuru waai a dan pa nyayogsik a te mi njanviirima po wanyi, da yej po wa le tuesi ku tutuna.”

11

¹ Yeezu ale biisi ale wa njanviirima pi ale bayewa a nueri la, wa yaa basi dula jigini ale ge chej tenj sii ale moata dula la ayen wa sak ba Naawen wamanšana wie.

² Joon waai ale jam a te nuruba soka la, a diem a jam bo ka naawa Ayerod dokku kuui ate ba a lik nuruba la po. Joon ale wom dii ate Yeezu a jam a tom la, wa yaa tom wa njanviirima po ba gela ate ba chej Yeezu jigi. ³ Ba ale ga paari wa jigi la, ba yaa bek wa ayen, “Ka fi ale nuru waai ate Joon a weeni ayen fi le jam la, yaa ti deema a limsi nuru yonjona?”

⁴ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ni njan pilim chej a ga weeni Joon dii ate nama a wom ale a nya la. ⁵ Yeeba a nya, gbanisa me a baga a chej, gama me a nya nyinyogsa. Tukpara nyam a wom, ale nagi kpeeba kum po a yiti. M be sagi

njanjagsa me Naawen wamanšana wie. ⁶ Nuru baai ale kan ta chichama ale mi la, sue a peenti kama.”

⁷ Ase Joon njanviirima a yaa ale njan pilim a bo siuku po a chej la, Yeezu a yaa chiem a weeni nuru boanni Joon wie. Wa yaa weeni ba ayen, “Nama ale nyini a chej Joon jigi sagini po la, nama a jam a poli ayen ni le nya ka boa? Nama a poli ayen ni le nya ka chichama nyonon? ⁸ Nama a nyini chej ayen ni nya ka boa? Nama a chej dula ayen ni nya ka nuru waai ale jo garuk nalinsa la? Baai ale a jo garuk tila chaama la a bo ka nalima yie po. ⁹ Ni be weeni mu, ni nyini chej ayen ni nya ka boa? Naawen biisiteeroma yaa? Ni basi ate m weeni ni ayen ni nya ka waai ale gaam Naawen biisiteeroma meena la. ¹⁰ Ba njanrisi Joon wie Naawen gbanja po kama dila po dila po ayen Naawen a weeni ayen, ‘Ka mi tomteerowa ale nna. M be le linj a tom wa fi ninj ate wa goms siuk a te fu.’ ¹¹ Wensie ate mi a weeni ni, Joon waai ale a te nuruba soka ale nyiam la a gaam nuru baai meena ale jam boro a ta nyini dila po dila po la kama, alege Naawen naamu po waai ale ka baanj la a njan zuak a gaam Joon kama. ¹² A ta nyini diipo ate Joon a piilim a sak nuruba la a ta jam paari jinla, pagrim nyam a kasim a yaali kama ayen ba

kaasi Naawen naamu. ¹³ A ta nyini diipo ate Naawen a liŋ pa wa Sinsanŋa a te Moosis la ale Naawen biisiteerɔma meena ale jam a sak nuruba dii la a ta jam paari Joɔn jamka me nuruma de meena a biisi Naawen naamu wie kama. ¹⁴ Ni dan siak a te dii ate ba ŋmarisi la, ni le miŋ ayen Joɔn ka Naawen biisiteerɔwa Elaja. Ba ŋmarisi Naawen gbanƙa po ayen wa le ŋman pilim jam. ¹⁵ Ni lagri ni tueŋa a wom dii ate m weeni a sak ni la.

¹⁶ “Yɔgyɔgla de, m le pai jinla demma a magsi chaab ale ka boa? Ba a nyɛ se ka bisa ale tigi chaab a kala yaba po a wi ba dɔaba a weeni ba ayen, ¹⁷ ‘Tama a yi ka nipɔkfiak yiila, alege nama a kan gogi. Ti a yi kum yiila, alege ni sue a kan kaasi.’ ¹⁸ Joɔn ale jam bobi wa nɔanni la, waai meena a jam a weeni kama ayen chichiribiok ale bo wa zukku po. ¹⁹ Mi Saalobiika ale jam, a de ale nuruba la, waai meena a jam a weeni kama ayen, ‘Ni nya nuruwa de. Wa ka puuk nyɔnɔ ale a nyu daam me nna yegayega. Wa ka lampoo cheesiroba ale wabanyeerisa doa.’ Naawen a sak nuruba ka wa wensie siutaŋa tii ale ka tɔgatɔga la.”

²⁰ Yeezu a tom wakperikaliisa yegayega teŋ sii ale mɔata la po, alege teŋ sila demma an diem a jam basi ba wabaatana. Wa yaa tɔariŋ ba ayen, ²¹ “Nama Koraziin demma ku le jam

tua kama ni jigi. Nama Beteseida demma, ku le jam tua kama nama me jigi. Ase mi a dan poom a tom wakperikaliisaŋa de ka Taaya ale Saidon teŋsaŋa po ase mi ale tom dii nama jigi la, baai ale jam bo dula dila po dila po la ate basi ba wabaatana kama. Ba te jo ka garuk tii ale a lu ba nyiŋsaŋa la abe ba nyɛ tintuem a yuk ba zuimaŋa. Nyaku de te le sak nuruba kama ayen ba ŋman va ka Naawen siuku. ²² Wensie ate mi a weeni ni Naawen a dan jam ayen wa bo teŋzuk meena demma buusa wa le ta jiiirim ale Taaya ale Saidon demma a gaam nama kama. ²³ Nama Kapernaum demma, ni a yaali kama ayen ni pa ni dek jueli wenŋmazuk. Dai dila danni a dan paari, ba le yuk ni basi bolim buui ale kan maari a kpimsi la po. Ase mi dan poom a tom wakperikaliisaŋa de ka Sodom teŋka po dila po dila po, ase m le tom dii la, Naawen a kan bo ba buusa a kaasi ba. ²⁴ Wensie ate mi a weeni ni Naawen a dan jam ayen wa bo teŋzuk meena demma buusa wa le ta jiiirim ale Sodom demma a gaam ni.”

²⁵ Va ŋala po Yeezu a yaa puusi a te Naawen ayen, “M dek ko, fi waai ale ka wenŋmazuk ale teŋzuk meena nyɔnɔ. Wie ŋaai ate fi a zeri yam nyam sakka ale ge a pa suk ba la, fi pa ka ŋala a sak baai ale kan seba

gban la. Mi a te fi jiam wienja de nyin. ²⁶ M Koa, fi ale yaali ayen ku nye dii la ale la.”

²⁷ Yeezu ale puusi a nueri la, wa yaa cheemu a weeni nuru boanni ayen, “M Kowa a pa jaab buuri meena a te mu kama. Nuru waai a ze Naawen biika ka wa kowa nyiini ale seba wa. Nuru waai me a ze kowa ka wa biika nyiini ale seba wa. M basi kama ate baai ate m lueri la seba wa me.

²⁸ “Nama meena baai ale ji jib kpeenta ale jiaak la, ni jam mi jigi. Mi a le te ni vuusum.

²⁹ Mi sinsanja a nye se ka naabkpaama duok la. Ni pa ku a su ni neenja po ate ni бага. Mi ka nuru waai ale seba m dek taka la. Ni dan basi ate mi a sak ni, ni le nya vuusum. ³⁰ Duok kuui ate mi a pai a te ni la, ku ta chenka an tua. Jib tii ate mi a pai a ji ni la an dobra.”

12

¹ Ba Vuusum Daanja po dinyi Yeezu ale wa njanviirima a yaa jam chen va nuru talim po. Ba la chen la, kom a yaa ta wa njanviirima ate ba yaa wie “wiiti” ayen ba njobi.

² Farisiima ba gela ale nya dii ate ba a nye la, ba yaa bek Yeezu ayen, “Ka boa ate fi njanviirima a kaasi ti Vuusum Danni kisiku?”

³ Yeezu a yaa bek ba ayen, “Nama an diem karim Naawen gbanka po a min naawa Deivid wie a chak ya? ⁴ Dii po ate nuru waai ate ba a wi wa ayen Abiata

ate wa jam ka Juuma Puusika Yenni tomteeroma la, da yen ate kom a yaa jam ta Deivid ale wa doama. Wa yaa jo Puusika Yenni po a pa boroboruk a we a njobi ale ge a wie a te wa doama ate ba me a njobi. Ba kan te nuru yon a njobi boroboruku de ka Juuma Puusika Yenni tomteerowa nyiini ale a njobi ku. ⁵ Nama an karim dii ate Moosis a nmarisi Naawen gbanka po ayen Juuma Puusika Yenni tomteeroma nyiini ale a tom wa Puusika Yenni po Vuusum Danni la? Ba nyiem a kasim a a kaasi ti Vuusum Danni kisiku kama, alege nuru waai a kan nya ba kaasunku. ⁶ Ni basi ate m weeni ni ayen nuru a bo dela a zuak gaam Juuma Puusika Yenni kama. ⁷ Ba nmarisi Naawen gbanka po ayen wa weeni kama ayen, ‘Nama ale ta jirim ale chaab dii la a peenti mi sui a gaam nama ale a ko dunsa a kaabi a te mi la kama.’ Ni dan seba wienja de kiri, kuna magsi ayen nama a bu baai ale kan nye a kaasi la buusa. ⁸ Mi Saalobiika ale soa Vuusum Daanja me.”

⁹ Yeezu a yaa basi dula jigini ale ge a chen ga jo Juuma tuka dokku po. ¹⁰ Nuru wanyi ale jam bo dula ate wa nisa a kpi. Nuru baai ale jam bo dula la, a jam a limsi kama ayen ba nya se Yeezu le tebi nuruwa nisanja Vuusum Danni po yaase wa kan tebi ate ba бага a nya wari biisi.

¹¹ Yeezu a yaa weeni ba

ayen, “A se nama waai poosuk a dan lo vili po Vu-usum Danni ni kan yeeri ku? ¹² Nurubiik a be gaam poosuk kama nna yegayega. Ka dila ale soa ate nuru a dan maari wa suok Vuusum Danni po, wa kan kaasi Vu-usum Danni kisiku.” ¹³ Wa yaa weeni nuru waai nisaja ale kpi la ayen wa teeri si.

Wa yaa teeri si a deri nya nyinyogsa. ¹⁴ Farisiima a yaa yiti dula jigini a nyini a yaa gisi siuk ayen ba ko Yeezu.

¹⁵ Yeezu ale wom dii ate ba a yaali ayen ba nye wa la, wa yaa basi dula jigini ale ge cheŋ. Nuruba yegayega a jam va wa ate wa tebi ba tuesta meena. ¹⁶ Wa ale tebi ba la, wa yaa weeni ba ayen ba kan weeni a sak nuru wa ale nye dii la. ¹⁷ Wa weeni ba nyaku de kama ayen dii ate Naawen biisiteerowa Azaya a ŋmarisi dila po dila po la a chim wensie. Wa ŋmarisi kama ayen Naawen a weeni ayen,

¹⁸ “Ka mi tuintomdowa waai ate mi a lueri a te m dek la, ale nna. Mi a yaali wa kama. M sui me a peenti ale wa nna yegayega.

M le pai m chiika a nyo wa sunum po ate wa sak baai ale kan daa Juuba la nyemagsika.

¹⁹ Wa daa sak ba nyaku de, wa kan yaali ayen wa ale ba a ta nampaga ale chaab a yaase wa a na ba yabaja po.

²⁰ Wa le maari ŋanjagsa baai ale nye a se wuuk

tii ale wie la abe wa pa wa pagrimu a te nuru baai ale seba ba dek taka la, dii nyin la bala a nye se ka bolim ate ba toati a zaani la.

Wa kan basi nyaku de nyeka a se ka wa ta nyemagsika a jam tenzok de.

²¹ Waai meena yiila ale bo ka wa jigii.”

²² Da ŋala po nuruba ba gela a yaa ta nuru wanyi a jam Yeezu jigii. Wa jam ka gaaun ale yi me, dii nyin la chichiribiok ale jam bo wa zukku po. Yeezu a yaa tebi wa ate wa ŋman baga a biisi ale a nya. ²³ Ku yaa cha nuru boanni ate ba yaa bek chaab ayen, “Nuruwa de, ka naawa Deevii ŋaanbiik yaa?”

²⁴ Farisiima ale wom dii ate nuruma a biisi ale chaab la, ba yaa weeni ba ayen, “Chichiribaatana meena kpagini ate ba a wi ayen Beelzebu la ale a te wa pagrim ate wa baga a yia chichiribaata nuruba zuima po a basi.”

²⁵ Yeezu a jam seba dii ate Farisiima a poli la kama a yaa weeni ba ayen, “A se ten kaai dem a dan poori ba dek ta chaab, ba dachaasa a kan va dila nyin a ko ba? Ase yeri yen po dem a dan tulim a ta chaab yeri dila a waan kama. ²⁶ A se Sitaana ale wa tuintomdowa a dan ta chaab, wa naamu a kan beni ale ge a lo. ²⁷ Nama a weeni ayen Beelzebu ale kasim a pa wa pagrimu a te mi ate mi baga a yia

chichiribaata nuruba zuima po a basi. Ka wana ale a te nama njaanviirima pagrimu ate ba a yiak chichiribaata a basi. Ni dek njaanviirima ale a tom dii la a sak kama ayen dii ate nama a biisi mi wie la a daa wensie.
²⁸ Ka Naawen Chiika ale a te mi pagrim ate mi a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi. Nyaku de a sak ni kama ayen Naawen naamu a jam diiri ni kama.

²⁹ “Nuru karo a baga a jo pagrɔ yeri po a zu wa njanta ka wa nin lij a yik wa a bobo alege pai njantaŋa.

³⁰ “Nuru waai a dan zeri mi njaan zaanika, kula nyɔɔ a kaasi ka mi ale a tom dii la. Nuru waai a dan kan a maari mi ate ti tigi a gum chaaba, kula nyɔɔ a kati a waan kama. ³¹ Wensie ate mi a weeni ni, Naawen baga kama a vonja te nuruba ba wabaata meena ale ba ale a le wa dii la me. Alege nuruba a daa le Naawen Chiika, Naawen a kan baga a vonja a te ba. ³² Nuruba a daa le mi Saalobiika Naawen ale baga a vonja a te ba. Nuruba abe daa le Naawen Chiika, Naawen a kan baga a vonja a te ba diipo diipo.”

³³ Yeezu a yaa njman weeni Farisiima ayen, “Timaŋ a yoani ka yoana maŋsa, alege tibiok a yoani ka yoana baata. Nuruba a baga a minj timaŋ ale tibiok ka si yoanaŋa nyinj. ³⁴ Nama a nye se ka wiiga la. A se nama a daa tom wabaata ni le nye ka se a biisi wamaŋsa? Wie njai ate nama

a biisi la a nyini ka ni dek puusa po. ³⁵ Nuru sunum a bo ka wa njanta zaanika jigi. Wamaŋsa a dan bo dula, wa a yeeri nj kama a biisi. Wabaata me a dan bo du, wa a yeeri nj me kama a biisi.

³⁶ “Wensie ate mi a weeni ni, Naawen a dan jam ayen wa bu tenjuk meena demma buusa, wa le bek waai meena wa ka ya tii ate ba biisi la. ³⁷ Naawen le pa ka wie njai ate ni biisi la a bu ni buusa. Nama ale biisi njai meena ate wa wom la le basi ate wa weeni ayen ni kaasi kama yaa se ni ze ku po.”

³⁸ Da njala po Juuma Sin-sak sagra ma ale Farisiima ba gela a yaa jam Yeezu jigi a weeni wa ayen, “Ti Sagra, tama a yaali kama ayen fi tom wakperikaliik ate ti nya.”

³⁹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Nama jinla demma a zeri Naawen ka nna yegayega ale a tom tuimbaata. Mi a kan siagi a tom wakperikaliik a te nama yogyogla de. Wakperikaliik sii ate nama le nya dai yen po la ale dii ate Naawen a tom a te wa biisiteerowa waai ate ba jam a wi wa ayen Jona la. ⁴⁰ Naawen a jam tom jum kpiem ate bu ga ne Jona. Wa jam a bo bu poni po ka daa njata. Siuku la po me ba dan jam ko mi Saalobiika, nuruba le gu mu. Ba dan gu mu, daa njata danni m le yiti kum po. ⁴¹ Naawen a dan jam ayen wa bu tenjuk meena

demma buusa baai ale bo tɛŋ kaai ate ba a wi ayen Niineve la, le jam a yiti a biisi gaam ni. Jona a le jam sak ba Naawen wie dila po dila po la, ba jam a basi ba wabaataŋa kama ale va wa. Mi waai ale bo dela ale ni la, a zuak gaam Jona kama nna yegayega. ⁴² Naawen a dan jam ayen wa bu tɛŋzuk meena demma buusa, Siiba tɛŋka nipɔk naawa, le jam a yiti a biisi gaam ni. Wa nyini ka nna niŋniŋa a jam naawa Solomon jigi ayen wa wom wa yammu wienja. Mi waai ale bo dela ale ni la, a zuak gaam Solomon kama nna yegayega.”

⁴³ Yeezu a yaa ŋman weeni Farisiima ayen, “Chichiribiok a dan nyini nuru zuk po a nyini, ku a cheŋ ka sagini po a ga nyeema a gisi vuusum jigi. Ku dan kan baga a nya jigi ya. ⁴⁴ Ku a weeni ka ku dek ayen, ‘Basi ate m ŋman a ga jo nuru waai zukku po ate m poom boro la.’ Ku dan ŋmani a ga jo dula jigini, ku yaa ale nya ayen ku jigini a gomsɔ magsi kama. ⁴⁵ Ku yaa ŋman nyini dula jigini a nyini a ga gisi a nya ku chichiribaata ti chaab tiyopoi a ta ŋmani ga jo nuruwa zukku po. Chichiribaata tiyopoi wa tuimbaataŋa a pagra a gaam m kula tuimaŋa kama chichiribiok kula a dan tom ku tuimaŋa a nueri, nuru wa la ale poom ka dii la a gaam wa daam wa kama. Ku le ku

nyɛ dii ale jinla demma baai ale a tom wabaata la ale la.”

⁴⁶ Yeezu ale diem boro a biisi la, wa mawa ale wa suaataŋa a yaa jam za peelim a tom nuru ayen wa jo a wi wa. ⁴⁷ Wa yaa jam Yeezu jigi a weeni wa ayen, “Fi mawa ale fi suaataŋa a za peelim a yaali fu.”

⁴⁸ Nuruba yegayega ale jam kala a gilim Yeezu ate wa yaa bek ba ayen, “Ka wana ale mi ma? Be ka bana ale mi suaata?” ⁴⁹ Wa yaa dak ayen ba nya wa ŋaanviirima, ale weeni ba ayen, “Mi maba ale mi suaataŋa ale la. ⁵⁰ Baai meena ale a tom dii ate mi kowa a yaali la, bala ale mi suaata, ale mi toaba, ale mi maba.”

13

¹ Dai dila danni Yeezu a yaa basi dula ale ŋmani a cheŋ mogi kpeeni noai a ga kala a sak nuruma Naawen wie. ² Nuru boari yegayega a yaa jam za a gilim wa. Ba ale jam a piisi la nyiŋ ale soa ate wa yaa a yiti a ga jo ŋaarun po a siŋ nyiamu po a torisi a cheŋ niŋ maga dega, ale ge ate nuru boanni a yaa za nyiamu noai. ³ Wa yaa magsi wamagsima a sak ba wie nna yegayega a weeni ba ayen,

“Nuru wanyi ale jam boro a yaa nyini a cheŋ wa talim ayen wa yuk wa ŋanborinta ase muma la. ⁴ Wa ale jam boro a yuk la, beenja gela a lo siuku po ate nuinsa a jam pisi ŋa meena. ⁵ Beenja

gela me a lo tintana po. Nala an jam baga a nyini nwuli, dii nyin la tantaŋa an jam soa dii ya dula jigini. ⁶ Kantueŋ ale jam a moak la, ŋa meena yaa jak dii nyin la ŋa ka nanŋa ate ŋa yaa a kpi. ⁷ Beenja gela me a lo munsa po a yaa nyini. Munsanja me a chim gerigi ŋa. ⁸ Beenja gela me a lo teŋ nalun po a nyini a biak nalimnyiini. Naai a ta bie pisita, ŋaai pisiyuebi, ŋaai me a ta kook.”

⁹ Yeezu yaa a ŋman weeni ba ayen, “Nama baai ale ta tue a wom la, ni wom mi nalimnyiini.”

¹⁰ Yeezu ale jam kala wa dek wa nyiini la, wa ŋaanviirima a yaa jam a bek wa ayen, “Ka boa ale soa ate fi a daa sak nuruba, fi a pa wamagsima a sak ba?”

¹¹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Naawen a pa wa naamu wienja a lagri sak ni kama alege wa an nye nna la a te ba. ¹² Nuru waai a dan tara, Naawen ale gum du a te wa ate wa ta yegayega. Nuru waai a dan kan ta jaaba, mak kaai ate wa ta la, Naawen ale tuesi. ¹³ Ka dila nyin ale soa ate mi a magsi wamagsima a sak nuruba la. Ba ta nina alege an baga a nya. Mi daa biisi ale ba, ba kan miŋ mi ale a biisi dii la kiri ya. ¹⁴ Dii ate Naawen biisiteerowa Azaya a ŋmarisi ba wie Naawen gbanja po dila po dila po la ka wensie. Wa ŋmarisi ayen Naawen a weeni ayen,

‘Nuruma de a wom ale a wom kama alege ba kan miŋi. Ba a nya ale a nya alege ba kan nya.

¹⁵ Dii nyin la ba popolanja a lik kama, ba tueŋa me a kpari ate ba ninaŋa a yi.

Ba dan kan nye ka dila ba ninaŋa a ta nya kama, ate ba tueŋa a wom ate ba popolanja me a miŋ.

Ate ba basi ba wabaatanja ate m voŋ a te ba.’

¹⁶ “Nama a ta supeantik kama. Ni ninaŋa a baga nya ate ni baga a miŋ dii ate weeni la kiri. ¹⁷ Ni basi ate m weeni ni ayen Naawen biisiteeroma ale Naawen nuruma yegayega a yaali kama ayen ba nya wie ŋaai ate nama a nya la nna yegayega, alege ba an baga a nya ŋa. Ba a yaali ayen ba wom wie ŋaai ate nama a wom la nna yegayega, alege ba an baga a wom ŋa.

¹⁸ “Ni goori a wom mi ale a ayen m sak ni boridowa wamagsini la kiri. ¹⁹ Bie ŋaai ale lo siuku po la a nye se ka Naawen Naamu po wamanŋanja ŋaai ate nuruba a wom alege kan miŋ ŋa kiri la. Sitaana a yaa jam nna nwuli a tuesi wamanŋanja ba suniimanja po. ²⁰ Bie ŋaai ale a lo tananja po la a nye se ka baai ale a wom wamanŋanja ate ba sue a peenti la. ²¹ Alege wamanŋanja a kan siŋ ba suniimanja po ate ba a ta ŋa a beni. Ninam a

dan jam yik ba wamaɲsana vaka nyin, ba yaa deri basi. ²² Bie ɲaai ale a lo munsana jigini la a nye se ka baai ale a wom wamaɲsana, alege tenzuk meena ɲantaɲa yaalika ale ba ligraɲa yaalika yegayega ka, ɲala meena a kaasi ka wamaɲsana ate ba an baga a ta ɲa a beni. ²³ Bie ɲaai ale a lo ten nalunƙu po la a nye se ka baai ale a wom wamaɲsana ate ɲa a jo ba suniima po nalimnyiini ale baga a biak a ta bie pisita, ɲaai pisiyuebi ate ɲa gela me a ta bie kook la.”

²⁴ Yeezu yaa ɲman magsi wamagsima ɲa chaab ale ba ayen, “Naawen Naamu a nye se ka nuru waai ale cheɲ wa talim ayen wa bori wa ɲanborinta la. ²⁵ Dii po ate nuru meena a goa la wa dachiak a yaa yiti yokku po a cheɲ nuruwa talimu a ta wuu bie a ga bori bu po ale ge cheɲ. ²⁶ ɲantaɲa ale nyini a chim a moata puusa yikka la, wuutaɲa me a nyini a chimu. ²⁷ Da yeɲ po talimu nyonowa tomteeroma a yaa jam a bek wa ayen, ‘Ti nyonɔ, ɲan baai ate fi a pa ta ga a bori fi talimu po la, ɲa daa ɲanmaɲsa? Ka boa ale soa ate wuuta a nyini ɲa po a soa di?’ ²⁸ Wa yaa weeni ba ayen, ‘Ka m dachiak ale bori wuutaɲa ɲa po.’ Ba yaa ɲman bek wa ayen, ‘Fi a yaali ayen ti ga voori wuutaɲa a basi?’ ²⁹ Wa yaa weeni ba ayen, ‘Ni basi ti, dii nyin la ni dan ga ayen ni voori ti, nama a le maa voori

ɲantaɲa me a basi. ³⁰ Ni basi ate ɲantaɲa ale wuutaɲa a gum chaab a chim. Cheka danni a dan paari, m le basi ate cheeroma a che ɲa meena abe ba yaa luk wuutaɲa a ju abe ba ge ɲantaɲa dek a ta ga nyo m binni po.’ ”

³¹ Yeezu yaa a ɲman magsi wamagsini ale ba ayen, “Naawen Naamu a nye se ka be dii ate ba a wi ayen ‘Mastad’ ate nuruba a pa di a bori ba talita po la. ³² Di ka bie meena po be fiik. Di dan nyini a chim, di a zuagi kama a gaam ti fiisaɲa meena, ate nuinsa a jam a yogi si tugta bu zuk.”

³³ Yeezu a ɲman diem a magsi wamagsini di choa ale ba ayen, “Naawen Naamu a nye se ka nipok a nyiem ale pa dabinta a nyo boroboruk zom po ate ku fuusi a zuak dii la.”

³⁴ Yeezu a nyiem a dan boro a sak nuru boanni, wa nyiem a kasim a magsi ka wamagsima ale ba. Wa kan weeni wariya alege a kan magsi wa magsi. ³⁵ Wa a nye nyaku de kama ate ku sak ayen dii ate Naawen biisiteerowa a ɲmarisi Naawen gbanƙa po dila po dila po la a chim wensie. Wa ɲmarisi ayen Naawen a weeni ayen, “Mi dan boro a sak nuruba, m le magsi ka wamagsima ale ba. Mi ale nye tenzuk meena la, m pa ka wie nna yegayega a suk, alege

m le pa ŋa a sak ba a lagri.”

³⁶ Dula jigini Yeezu a yaa basi nuru boanni ale ge a ga jo yenni po. Wa ale ga jo yenni po la, wa ŋaanviirima a yaa jam a weeni wa ayen, “Fi ale a magsi wuutaŋa ale ŋanborintaŋa po wamagsini dii a sak ti la, tama a yaali kama ayen fi weeni di kiri a sak ti.”

³⁷ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Waai ale bori ŋanborintaŋa la a nye ase ka mi Saalobiika la. ³⁸ Talimu a magsi chaab ale ka teŋzuk meena, ale ge ate ŋanborintaŋa a magsi chaab ale nuru baai ate Naawen a soa la. Wuutaŋa me a magsi chaab ale ka nuru baai ate Sitaana a soa la. ³⁹ Dachiak kaai ale bori wuutaŋa la ale Sitaana. Cheka danni a magsi chaab ale ka teŋzuk meena kpeglimka danni. Cheeroma me a magsi chaab ale ka Naawen sabiiloma. ⁴⁰ A se Cheeroma ale a tigiŋi wuutaŋa a gum chaab a ju dii la, teŋzuk meena kpeglimka danni me ale nye a se ka dila la. ⁴¹ Mi Saalobiika a le tom Naawen sabiiloma ate ba tigiŋi baai ale a tom wabaata ale baai ale a sak nuruba wabaata tomka siuk la meena. ⁴² Sabiiloma a le pa ba a yuk basi bolim buui ale kan maara kpimsi la po ate ba bo dula a kaari abe ba ŋobi ba nyinaŋa. ⁴³ Tuimmaŋsa nyamma a za ba a nyagsi a se ka wenbinni la ba nyonowa Naamu po.

Nama baai ale ta tue la, ni wom mi.

⁴⁴ “Naawen Naamu a nye se ka nuru waai ale tu a nya jaab ate wa silima. Wa sui yaa peenti nna yegayega ate wa chuili tanta a si alege a ga pa wa ŋanta meena a da a jam da teŋ kala.

⁴⁵ “Naawen naamu a nye se ka gerindo waai ale a gisi ayen wa da tintain ate ba a wi ayen ‘pearl’. ⁴⁶ Wa dan nya kpain dii diak ale pagra a gaam ŋa meena la, wa yaa ga a pa wa ŋanta meena a da. Wa le da a nueri la, wa yaa ŋmani a cheŋ waai ale ta tintanni a da la jigi a ga da.

⁴⁷ “Naawen Naamu a nye se ka nuru waai ale a yuk ŋmiak a basi beli kpeeni po a yik juma toŋatoŋa la. ⁴⁸ Ŋmiaka a dan sueri, jumyigrowa a yaa dari ka a ta jueli kunƙonini. Wa dan ta ŋa a jueli, wa yaa kali teŋ a luk jum ŋaai ate ba ŋobi la a nyo chinni po ale ge a pa jum ŋaai ate ba kan ŋobi la a yuk a basi. ⁴⁹ Siuku la po me, teŋzuk meena kpeglimka a dan jam paari, Naawen sabiiloma a le luk nuru maŋsaŋa ale nuru baataŋa toŋatoŋa a zani. ⁵⁰ Wa le pa wabaataŋa nyamma a ta ga a yuk basi bolim buui ale kan maari a kpimsi la po. Dula jigini ba le kum nna yegayega abe ba a ŋobi ba nyinaŋa.”

⁵¹ Yeezu ale a magsi wamagsimaŋa de a nueri la, wa yaa bek nuruma ayen,

“Nama a miŋ dii ate mi a biisi ale ni la kiri a chagi ya?”

Ba yaa weeni wa ayen, “Mm, ti miŋ ya.”

⁵² Yeezu a ŋman weeni ba ayen, “Juuma Sinsanŋa sagraŋa waai a dan chim mi ŋaanviiro Naawen Naamu po, wala a nye se ka yeri nyonŋo ale yeri ba ŋan paala ale wa ŋan kpagsa wa dok po la.”

⁵³ Yeezu ale a sak nuruma de a nueri la, wa yaa basi dula jigini, ⁵⁴ alege a cheŋ wa dek teŋka. Da yeŋ po wa yaa cheŋ a ga jo ba Juuma tuka dokku po a sak nuruma Naawen wie. Ku yaa jam a cha nuru baai ale jam a bo dula jigini la. Ba yaa bek chaab ayen, “Nuruwa de a nya yammu de ka be? Wa nye ka se a tom wakperikaliisana nna? ⁵⁵ Daa wala ale chapentawa biika la? Daa Mæeri biika ale la? Da Jeemsi ale Josefi ale Judas ale Simon suok ale la? ⁵⁶ Wa tɔama an bo daa de la? Wa nye ka se a seba nna?” ⁵⁷ Nuruma meena sue an jam masa ale wa, dii nyiŋ la ba seba wa kiri meena kama.

Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Waai meena a te Naawen biisiteerowa zula kama, alege ka wa dek teŋka demma ale wa dok demma nyiini ale ka a te wa zula.” ⁵⁸ Wa an jam a tom wakperikaliisa yegayega dula jigini, dii nyiŋ la ba jam ka siaka ale wa.

14

¹ Da ŋala po Galili demma

naawa waai ate ba a wi wa ayen Ayerod la, a yaa wom Yeezu wie. ² Wa yaa wi wa kpanŋa a weeni ba ayen, “Joon waai ale jam a te nuruba soka ale nyiam la a yiti kum po kama. Ka dila ale soa ate wa бага a tom wakperikaliisana de.”

³ Ayerod a jam faari ka wa suoku waai ate ba a wi wa ayen Filip la powa. Wa yue a jam ale Ayerodiasi.

⁴ Joon a liŋ jam a weeni Ayerod kama ayen, “Fi ale nye dii ale fi suoku powa la an nala.” Joon ale weeni dii la a basi kama ate Ayerodiasi a nye ate Ayerod a tom wa nuruma ba gela ate ba ga yik Joon a lik dok po. ⁵ Ayerod a jam a yaali ayen wa ko wa kama, alege wa jam a chali Juuma yɔgsum, dii nyiŋ la ba jam a poli kama ayen Joon a jam ka Naawen biisiteeroma po wanyi.

⁶ Ayerod biamu benni dannii ale jam a paari la, wa yaa wi nuruba yegayega ayen ba jam a maa de wa biamu dannii ŋandiintanɔ. Ba ale jam a tigiŋ chaab a boro a de la, Ayerodiasi leewa a yaa jo dok kuui ate ba jam kala a de la, a yaa gogi. Wa gogtanɔ a jam a te Ayerod supeentik nna yegayega. ⁷ Wa yaa a pe a weeni wa ayen, “Jaab buui meena ate fi a yaali la, weeni mu ate m te fu.”

⁸ Nipɔkbinni a yaa nyini a cheŋ wa mawa jigi a bek wa jaab buui ate wa ayen wa yaali naawa jigi la. Wa ale

biisi ale wa mawa a nueri la, wa yaa nmani a chen Ayerod jigi a weeni wa ayen, "Mi a yaali kama ayen fi basi ate fi nuruma a ga gebi Joon zukku a ta jam te mu."

⁹ Wa wienja a jam kaasi Ayerod sui nna yegayega, alege wa an jam baga a zeri ya, dii nyin la wa jam a pe kama ale nipokbinni nuruma meena nimbie po. Wa yaa weeni wa sojima ¹⁰ ayen ba chen juijui ate ba lik Joon la a ga gebi wa zukku a ta jam. ¹¹ Ba ale ga nye dila a nueri la, ba yaa pa zukku a dueni taasi tanlan po a ta nmani a chen ga te nipokbinni. Wa yaa tuesi ku a ta ga te wa mawa. ¹² Joon naanviirima ale jam a wom dii ale nye la, ba yaa chen a ga pa wa nyinka a ta ga gu. Ba yaa ga weeni Yeezu.

¹³ Yeezu ale ga wom dii ale nye Joon la, wa yaa chen a ga jo naarun po a chen sagini po wa deka wa nyiini. A se wa ale jam a chen la, nuruba yegayega a yaa nya wa. Ba yaa basi ba tensana ale a yiti a de nin a chali a ga paari du ale ge ate wa yaa wari naan a jam. ¹⁴ Yeezu ale a nyini naarunku po a sin ten la, wa yaa nya nuru boari nna yegayega ale ba za a limsi wa. Wa jirim a yaa jam bo ale ba ate wa yaa tebi baai ale a yuagi la.

¹⁵ Wa ale wa naanviirima ale jam a bo dula jigini ate ku beni la, ba yaa jam a weeni wa ayen, "Nya ti

meena a za ka sagi po ate wenni me a sin ti dela. Basi ate nuru boanni a chen tenkpansana po a ga da nandiinta a de."

¹⁶ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "M kan yaali ayen m basi ate ba chen, alege nama deka a te ba nandiinta ate ba de."

¹⁷ Ba yaa weeni wa ayen, "Tama a ta ka borobotta tinu ale juma naye dela jigini."

¹⁸ Wa yaa weeni ba ayen, "Ni ta a jam te mu." Ba yaa ga a ta jam. ¹⁹ Yeezu a yaa weeni ate nuruma meena a kali ten dula jigini, ate wa yaa a pa borobottana tinuwa ale juma naye wa zak wa zuk a nya wenmazuk a puusi a te Naawen ayen wa niak ti. Wa ale puusi a ga nueri la, wa yaa wie boroboruku a pa te wa naanviirima ayen ba pa a chari nuruma, ²⁰ ate ba meena a yaa njobi chak. Ba ale njobi a ga nueri la, Yeezu naanviirima a yaa pa busisa pi ale siye a pa nandiin talina a sueri si. ²¹ Baai ale jam a njobi boroboruku ale juma la nidoama nyiini a jam ka tusa nanu.

²² Yeezu yaa weeni wa naanviirima ayen ba jo naarunku po a taamu mogi kpeeni kauk kunula naan nyin, abe ba ge ate wa banti nuru boanni ate ba kuli ba yeeja. ²³ Wa ale banti ba a nueri la, wa yaa chen a ga jueli guuk kunyi zuk ayen wa puusi a te Naawen. Tenka ale jam a sobri la,

Yeezu dek wa nyiini ale jam bo dula. ²⁴ Wa nyaarviirima a yaa jam bo nyaaruŋku po nyiamu sunsuŋ ate vioku a fobi ba nyaaruŋku a basi kauk yoŋ.

²⁵ Ku ale jam a paari vari kpadiaka kumka po la, Yeezu a yaa nyini guuku zuk a siŋ a cheŋ a ga siŋ mogini po a za nyiamu zuk a cheŋ wa nyaarviirima jigi. ²⁶ Ba meena ale nya wa ale wa za nyiamu zuk a cheŋ cheena ba jigi la, yogsuŋ a yaa deri yik ba nna yegayega. Ba yaa kaari nna yegayega, dii nyiŋ la ba jam a poli ayen wa ka kok.

²⁷ Yeezu a yaa deri kpabi a weeni ba ayen, “Ka mi. Ni yigi ni dek abe ni kan a chali yogsuŋa.”

²⁸ Piita a yaa weeni wa ayen, “M Nyɔɔ, ku dan ka fi, be weeni mu ate m nyini nyaaruŋku po a cheŋ nyiamu zuk a jam fi jigi.”

²⁹ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Be nyini a jam.” Piita a yaa basi nyaaruŋku ale nyini a cheŋ Yeezu jigi. ³⁰ A se wa ale jam a cheŋ la, wa yaa nya ale vioku a jam a pagra kama nna yegayega. Yogsuŋ a ya deri yik wa ate wa yaa a siŋ nyiamu teŋ. Wa yaa kaari a weeni ayen, “M Nyɔɔ, yik mu.”

³¹ Yeezu a yaa deri teeri wa nisaŋa a yik wa ale a weeni wa ayen, “Ka boa ate fi ka siaka ale mi ale a chamu?”

³² Yeezu ale Piita a yaa cheŋ a ga jo nyaaruŋku po. Ba ale ga jo ku po a nueri la,

vioku a yaa deri basi. ³³ Wa nyaarviirima baai ale jam a tali a bo nyaaruŋku po la a yaa pak Yeezu ayen, “Wensie fi sum ka Naawen biik.”

³⁴ Ba yaa jam a taam jueli mogi kpeeni kauk kuŋkula a ga paari teŋ kaai ate ba a wi ayen Genesaret la. ³⁵ Baai ale jam bo dula la, a yaa nya Yeezu a deri miŋ wa. Ba yaa deri tom ayen ba ta yuaroma a jam wa jigi. ³⁶ Ba yaa saalim wa ayen wa basi ate yuaroma a tiri wa garuku noanni ate ba baga a nya nyinyogsuŋa. Baai meena ale jam a tiri wa garuku noanni la a nya nyinyogsuŋa kama.

15

¹ Farisiima ale Juuma Sinsak sagroma ba gela a yaa nyini Jerusalem teŋka a tigi chaab a jam Yeezu jigi a bek wa ayen, ² “Ka boa ate fi nyaarviirima a zeri ti kokpiensaŋa sinsaŋa vaka? Ba kan nari ba nisimaŋa a magsi alege a de nandiinta.”

³ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Nama a kasim a va ka ni dek kisitaŋa, alege a kan va Naawen sinsaŋa. ⁴ Ba nmarisi Naawen gbanŋka po dila po dila po ayen wa weeni ayen, ‘Nama a kasim a te ni koba ale ni maba zula.’ Waai a dan le wa ko a yaa se wa ma, ba ko kula nyɔɔ.

⁵ Nama a nyiem a kasim a sak nuruba ni kokpiensaŋa siuku ayen nuru waai a dan weeni wa ko ale wa ma ayen jaab buui ate wa a ayen wa pai a maari wa la ka Naawen

ale soa. ⁶ Nama a kan basi ate nuru wala a maari ba. Ni daa nye dila, nama a va ka ni kokpiensaŋa siuku ale ge a kaasi Naawen sin- saŋa. ⁷ Nama ka venta nyam Naawen biisiteerowa Azaya ale ŋmarisi nama wie dii Naawen gbanƙa po la ka wensie. Wa ŋmarisi ayen,

⁸ 'Naawen a weeni ayen, nu- ruma de a pa ka ba noa nyiini a zuli mi, alege ba suniimaŋa a ka mi jigi ya.

⁹ Ba nyiem a kasim a pa ka nurubisa kisita a sak nuruba ale a weeni ayen ti ka Naawen kisita. Ka dila ale soa ate ba puusaŋa a ka kiri mi jigi la.' "

¹⁰ Yeezu yaa ŋman wi nuru boanni ate ba jam wa jigi. Wa yaa weeni ba ayen, "Ni lagri ni tueŋa a wom ate ni miŋ dii ate mi a yaali ayen m weeni a sak ni la. ¹¹ Nanta baai ale a jo ni noaŋa po la a kan te ni danƙa, alege nanta baai ale nyini ni noaŋa po a nyini la, ale a te ni danƙa."

¹² Wa ŋaanviirima a yaa weeni wa ayen, "Fi ale a weeni dii la, Farisiima sue an peenti ya."

¹³ Yeezu a yaa weeni wa ŋaanviirima ayen, "Mi Kowa waai ale bo wenŋmazuk la a nye se ka kpaaro waai a nyiem ale kasim a bori wa nanta la. Da yeŋ po wa le weeni wa tomteeroma ayen ba ga a voori nanta baai meena ale chim ŋan kayaata la a yuk basi. ¹⁴ Ni kan basi

ate Farisiima ale a biisi dii la a daani ni. Ba a nye se ka yeeba ale a dari chaab dii la. Ba meena a le ga a lo ka goluk po."

¹⁵ Piita a yaa weeni wa ayen, "Be weeni wamagsini de kiri a sak ti."

¹⁶ Yeezu a yaa bek ba ayen, "Nama me a ka yammaa?"

¹⁷ Nama a ze ayen nanta baai ale a va ni noaŋa po a jo ni puusaŋa po la me a va ka ni bitagifiisa me a nyiini?

¹⁸ Ni an miŋ ya? Ni noaŋa po biika a nyini ka ni suni- imaŋa po a nyini ale a basi ate ni a ta danƙa. ¹⁹ Nanta baai ale bo nuru sunum po la ale a basi ate wa poli wabaata ale a tom kabonƙa ale nipok yaalik tuima ale a ko chaab ale a zu ale a velimu a te chaab ale a kaasi chaab yue. ²⁰ Tuimaŋa de meena ale a basi ate nuruba a ta danƙa. Nuruba a dan ka a nari ba nisima ale ge a de nandiinta a se Farisiima kisiku ale a va dii la, kula a kan basi a te ba a ta danƙa."

²¹ Yeezu a yaa ŋman basi dula jigini ale ge a chen Taaya ale Saidon tansaŋa.

²² Nipok wanyi ale nyini Keenan a bo dula jigini. Wa yaa jam a saalim Yeezu ayen, "M Nyɔɔɔ, fi waai ale ka naawa Deevidee ŋaanbiik la, ta jirim ale mu, dii nyin la chichiribiok ale bo m lie zuk po a daani wa."

²³ Yeezu a yaa sina. Wa ŋaanviirima a yaa jam a weeni wa ayen, "Ti Nyɔɔɔ, ti a saalim fu ayen fi yiak

nipowa de ate wa nmani ti naan, dii nyin la wa va ti kama a nuemu.”

²⁴ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Naawen ale tom mu ayen m cheŋ Juuma baai ale a nye a se piisa ale be la, nyiini jigi.”

²⁵ Nipowa ale wom dii ate wa a weeni la, wa yaa kpi dunduna teŋ Yeezu nin a weeni wa ayen, “M Nyɔɔɔ, mi a saalim fu kama ayen fi maari mu.”

²⁶ Yeezu yaa a weeni wa ayen, “Ku an magsi ayen ba pa bisaŋa nandiinta a te baasa.”

²⁷ Nipowa a yaa weeni wa ayen, “M Nyɔɔɔ, dii ate fi weeni la ka wensie, alege baasaŋa a de ka nandiin tii ate bisaŋa a de ale a tali la.”

²⁸ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Fi ta siaka ale mi ka nna yegayega. M le nye dii ate fi a yaali la a te fu.” Wa ale weeni dila la, nipowa lie wa a yaa deri nya nyinyɔgsa.

²⁹ Yeezu a yaa nman basi dula jigini ale ge a ga bo Galili mogi kpeeni noai a nyiemu a yaa ga paari jigi a jueli a kala guuk kunyi zuk. ³⁰ Wa le kala dula jigini la, nuru boari a yaa jam wa jigi ale ba yɔgnyeensa. Yɔgnyeensa de jam ka gbanisa ale yeeba ale ghatta ale gaaŋta. Yeezu a yaa puusi ate ba nya nyinyɔgsa.

³¹ Nuru boanni meena ale nya ale gaaŋtana a biisi ate gbaritana me a yiti a zaani a бага a cheŋ, ate gbanisaŋa me nanŋana a teenti

ate yeema me nana a lagri ate ba a nya la, ku yaa cha ba nna yegayega. Ba yaa pak Izirali Naawenni ale a te wa zula wienja de meena nyin.

³² Yeezu a yaa wi wa naanviirima a weeni ba ayen, “M jirim a bo ale nuruma de meena kama, dii nyin la ba kasim a bo ale mi kama daa nata, alege ba an diem a de nandiinta. M dan basi ayen ba kuli ale kommu, ba le viiri siuku nin.”

³³ Wa naanviirima a yaa bek wa ayen, “Dela ka sagi po. Te ti nya nandiinta ka be ate ba paari nuruma de a soa nna?”

³⁴ Yeezu a yaa bek ba ayen, “Ka borobotta ti dina ate ni tara?”

Ba yaa weeni wa ayen, “Ka borobotta tiyopoi ale juma maga la ale boro.”

³⁵ Wa yaa weeni nuru boanni meena ayen ba kali teŋ. ³⁶ Wa yaa pa borobotana tiyopoi wa ale jumaŋa a puusi a te Naawen ayen wa niak ti, a yaa le ge a wie a te wa naanviirima ayen ba pa a chari nuru boanni. Ba yaa pa a chari ba meena. ³⁷ Ba meena a yaa njobi a chak a yaa le ge ate Yeezu naanviirima a pa boroboruk tii ale tali la a sueri busisa siyopoi. ³⁸ Nuru baai ale njobi boroboruku ale jumaŋa la, nidoama meena nyiini a jam ka tusa nanaansi.

³⁹ Nuruma ale de nueri la, Yeezu a yaa banti ba ayen ba kuli, ale ge ate wa ale wa naanviirima a ga jo naaruŋ

po a chenj a ga paari tenj kaai ate ba a wi ayen Magdala la.

16

¹ Farisiiba ale Sajusiba ba gela a yaa jam Yeezu jigi ayen wa tom wakperikaliik a sak ba ate ba minj ayen wa pagrimu a sum nyini ka Naawen jigi. ² Wa yaa weeni ba ayen, "Wenbinni a daa sij ate chinmaanja a muni ni seba kama ayen nmoruk a kan ni. ³ Wenbinni a dan pusi a jueli ate chinmaanja a sobri, ni seba kama ayen nmoruk a le ku ni. Ni dan poom seba ayen nmoruk le ni yaa se ku kan ni alege nama an baga a seba wie njaai a le na nye jinla la kiri ya." ⁴ Yeezu a yaa nman weeni ba ayen, "Nama jinla demma a zeri Naawen ka nna yegayega ale a tom wabaata. Mi a kan siagi a tom wakperikaliik a te nama yogyogla de. Wakperikaliik kaai ate nama a le nya da yenj po la ale dii ate Naawen a tom ale wa biisiteerowa Jona dila po dila po la."

Wa yaa basi ba ale ge chenj.

⁵ Ba ale bo naarunju po a taamu mogi kpeeni kauk kunjula la, Yeezu naanviirima a yaa banj ba nandiintanja a basi naan. ⁶ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni a limsi abe ni kpesi ni dekan ale Farisiima ale Sajusima dabintanja."

⁷ Wa yaa ale weeni dila la, ba yaa bek chaab ayen, "Ka

tama ale kan ta boroboruk la ale soa ate wa a weeni dila?"

⁸ Yeezu a yaa seba ayen ba an jam a minj ayen wa a sak ba ka Farisiima sinsanja wie. Ka dila nyinj ale soa ate wa yaa a bek ba ayen, "Ka boa ate boroboruk kuui ate nama a banj la a daani ni ate nama a biisi ku wie? Nama a ka siaka ale mi nalimnyiini. ⁹ Nama an diem a minj ya? Nama a kan teeri dii po ate mi a pa borobotta tinuwa a wie a chari ate nuruba tusa nanuwa la? Ka busisa si dina ate ni pa a sueri?" ¹⁰ Wa yaa nman bek ba ayen, "Mi ale nman a pa borobotta tiyopoiwa a wie a chari ate nuruba tusa nanaansiwa la, ka busisa si dina ate ni pa a sueri? ¹¹ Mi a poom a weeni ni kama ayen ni kpesi ni dekan ale Farisiima ale Sajusima sinsanja. Mi a poom kan biisi ale ni ka boroboruk kuui ate ni banj basi naan la wie."

¹² Yeezu naanviirima ale ga wom dii ate wa biisi la, ba yaa deri minj ayen wa a sak ba kama ayen ba kpesi ba dekan ale Farisiima ale Sajusima sinsanja. Daa ayen wa jam a weeni ba kama ayen ba kpesi ba dekan ale ba dabin tii ate ba pa a nyo ba boroboruku po la.

¹³ Ku naan nyinj Yeezu ale wa naanviirima yaa chenj tenkpanj sii ale jam gilim Siizariya Filipai tenka la. Ba ale ga paari dula jigini la, wa yaa bek ba ayen, "Nuruba a weeni ayen mi Saalobiika ka wana?"

14 Ba yaa weeni wa ayen, “Ba gela a weeni ayen fi ka Joon waai ale jam a te nuruba soka ale nyiam la. Mba me a weeni ayen fi ka Naawen biisiteerowa Elaja, ale ge ate mba me a weeni ayen ka Naawen biisiteerowa waai ate ba a wi wa ayen Jerimaya la, a yaa se wa biisiteeroma po wanyi ale nman pilim jam.”

15 Wa yaa bek ba ayen, “Nama dek a weeni ayen mi ka wana?”

16 Simon Piita a yaa weeni wa ayen, “Fi ka Naawen waai ale boro la, biik. Fi be nman ka Varibasidowa waai ate Naawen a jam weeni ayen wa le tom wa ate wa jam la.”

17 Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Fi Simon, Joon biika, Naawen a le basi ate fi sui a peenti nna yegayega. Nurubisa an sak fu wensie njaai ate fi biisi la, alege m Kowa waai ale bo wennyamazuk la, le sak fu. 18 Dila nyin ate mi a weeni fi Piita, baai ate Naawen a soa la a nye se ka yeri ate mi a boro a se la, ate fi a chim yenni nyubini. Sitaana ale wa chichiribaataja meena a kan baga a kaasi di diipo diipo meena wuu. 19 M le pa Naawen namu chaafiisaja a te fu. Nanta baai ate fi pa zaani tenjuk de ayen nuruba a va ba la, bala me a le zaani wennyamazuk. Nanta baai me ate fi a kan pa a zaani tenjuk de la, bala me a kan zaani dula jigini.”

20 Wa ale a biisi ale Piita a nueri la, wa yaa weeni wa njaanviirima meena ayen ku a fe kama ate nama dek a kan weeni a sak nuru waai ya ayen ka mi ale Varibasidowa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa ate wa jam da yen po la.

21 A nyini va njala po a ta a chen, Yeezu a yaa weeni wa njaanviirima a lagri ayen, “Ku magsi kama ayen m chen Jerusalem tenka. Dula jigini tenka kpanja ale Juuma Puusika Yenni kpanja ale Juuma Sinsak sagrama meena a le basi ate mi a nam nna yegayega abe ba ge a ko mu, alege ku dan paari daa njata dai m le yiti kum po.”

22 Piita a yaa le a wom wa wienja la, wa yaa yik wa a ta wa a taam nakpiak nyin a toarin wa ayen, “Naawen dek a le maari ate dila a kan jam fi jigi ya.”

23 Yeezu a yaa virin a weeni Piita ayen, “Chen du mi ten di nyin la fi ta ka Sitaana popola. Fi a daani mu kama ale m tuima tomka. Fi la biisi dii la an nyini daa Naawen jigi ya, alege dii nyini ka nuruba jigi.”

24 Yeezu a yaa nman weeni wa njaanviirima ayen, “Nuru a daa yaali ayen wa va mi njaan, basi ate wa lin a zeri wa dek yaalika, abe wa pa wa jabarimu a vi wa mankpalaja zuk a jam va mi. 25 Nuru waai nina a dan muni wa dek yaalika nyin, kula nyono a le jam a lo. Nuru waai ale pa mi

ale Naawen wamanŋa a nyo wa dek yaalika nyin la, wala a le jam a tuesi Naawen nyuvuri paalini. ²⁶ Nuru waai a dan baga a nya tenjuk masimu meena, ka boa nyuenta ate wa a ayen wa nya? Wa kan baga tuesi Naawen nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. Ka boa ate nuru ayen wa pa a gerimu a nya wa nyuvuriya? ²⁷ Mi Saalobiika a le nman pilim a jam ale Naawen pagrimu ale wa zulaŋa ale wa sabiiloma. M dan jam m le tuni waai meena a magsi ba tuima le ka dii la. ²⁸ Ni basi ate m weeni ni ayen nuruba a bo dela jigini kama a kan kpi ase ka ba nya mi Saalobiika ale m cheena a se naab la.”

17

¹ Daa nŋayuebi ale jam a taam la, Yeezu a yaa wi Piita ale Jeemsi ale wa suoku Joon a ta ba a jueli guuk kpion kunyi zuk a bo dula ba dek ba nyiini. ² Ba ale jam a bo dula la, Yeezu nimbidiaka a yaa tagri ba nin ale a nyagsi a se wenbinni la. Wa gataŋa me a tagri ale peenti ale a nyagsi nna yegayega. ³ Ba yaa nya Elaja ale Moosis a boro a biisi ale Yeezu. ⁴ Piita a yaa weeni Yeezu ayen, “M Nyɔɔɔ, tama ale bo dela la a nala kama. Basi ate ti pili viita tita a te ni ate fi a soa kunyi, Moosis me a soa kunyi abe Elaja a soa kunyiwa.”

⁵ Piita ale diem boro a biisi la, chinma nyagsini a yaa deri jam a lik ba. Ba yaa

a wom lueluk chinmanni po ate ku weeni ayen, “Ka mi biika ate mi a yaali la ale nna. Wa a nye ate m sui a peenti. Dila nyin la ni be wom wa.”

⁶ Yeezu nŋanviirima ale wom lueluku la, yogsum a yaa deri yik ba nna yegayega, ate ba nyinŋa a gok ate ba yaa lo ten a pa ba loga a vugi ten. ⁷ Yeezu a yaa jam ba jigi a tiri ba ale weeni ba ayen, “Ni yiti nmai abe ni kan te ni kpaziim a nagi.”

⁸ Ba ale yiti nmai a gisi nya la, ba an jam a nya waai ya, alege ka Yeezu nyiini ale jam za ba ten.

⁹ Ba ale nyini guuku zuk a sin la, Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Dii ate ni nya la, ni kan weeni a sak waai ya a se ka da dii danni ate mi Saalobiika a yiti kum po la.”

¹⁰ Ba yaa bek Yeezu ayen, “Ka boa ale soa ate Juuma Sinsak sagroma a weeni ayen ka Elaja a le wa lin a jam?”

¹¹ Wa yaa weeni ba ayen, “Ku ka wensie ate Elaja a lin a jam a gomsii jaab meena. ¹² Mi a weeni ni kama ayen Elaja a poom jam kama. Nuruba a jam ze ayen ka wa ale la ate ba yaa nye wa dii ate ba a yaali la. Ba abe le nye mi Saalobiika me ka dila degadega.”

¹³ Wa nŋanviirima ale wom dii ate wa biisi la, ba yaa deri min ayen wa a biisi ka Joon sokateerowa wie.

¹⁴ Ba ale jam a biisi ale chaab a nueri la, ba yaa a

jam paari wa njaanviirima mbala ate nuru boari yegayega a za a gilim ba. Nuru wanyi a yaa jam a kpi dunduna ten Yeezu ninj. ¹⁵ A yaa weeni wa ayen, "M Nyono, ta jirim ale m biika, dii nyinj la kpinjkinsa ale ta wa ale a daani wa nna yegayega. Wa nyiem a kasim a a lo ka botta po ale nyaata po a nye ayen wa ko wa dek. ¹⁶ M saalim ka fi njaanviirima ayen ba tebi wa, alege ba an baga a tebi wa."

¹⁷ Yeezu a yaa weeni ayen, "Nama jinla demma a ka siaka ale mi ale kasim a nye a kaasi. Nama a yaali ayen mi a bo ale ni a paari ka dimpo abe ni minj mu? Mi ale yik m dek ale ni a paari ka dimpo? Ta biika a jam mi jigi denna." ¹⁸ Ba yaa ta wa a jam Yeezu jigi, ate wa yaa weeni chichiribioku ayen ku nyini biika jigi a nyini. Wa ale weeni dila la, biika a yaa deri nya nyinyogsa.

¹⁹ Yeezu njaanviirima a yaa nya wa ba dek ba nyiini a yaa bek wa ayen, "Ka boa ale soa ate tama an poom baga a yik chichiribioku ate ku nyini biika jigi ya?"

²⁰ Wa yaa weeni ba ayen, "Nama siaka an zuak ya. Ni basi ate m weeni ni ayen a se ni siaka a dan soa a se be dii ate ba a wi ayen 'Mastad' la, nama ate baga kama a weeni guuk kpinjku de ayen ku yiti dula jigini a chej. Ku le sum a yiti. Ku dan ka dila, ni baga kama

a nye jaab buuri meena. ²¹ Alege chichiribioku de choawa dan kan daa noai bobika ale puusa nalimnyi-ini, ni an baga a yik ate ku a nyini."

²²⁻²³ Yeezu ale wa njaanviirima a yaa basi dula jigini ale ge chej Galili. Ba ale ga paari dula la, wa yaa weeni ba ayen, "Nuruba a le jam a yik mi Saalobiika a nyo nuru baai ale ba ko mu la nisima po, alege daa njatawa danni m le yiti kum po." Wa njaanviirima ale wom wienja de la, ba sue a yaa kaasi nna yegayega.

²⁴ Yeezu ale wa njaanviirima ale ga paari Kapernaum tenka po la, Juuma Puusika Yenni lampoo cheesiroa a yaa jam Piita jigi a bek wa ayen, "Fi sagrowa a tuni Juuma Puusika Yenni lampoo?"

²⁵ Piita a yaa weeni ba ayen, "Mm, wa a tuni kama."

Piita ale jo yenni po ayen wa weeni wa dii ale nye la, Yeezu a yaa de ninj a bek wa ayen, "Simon Piita, ka bana ale a tuni lampoo a te tenka kpanja? Ka nichamma yaa ka tenka demma? Fi a poli ka se?"

²⁶ Piita yaa weeni wa ayen, "Ka nichamma ale a tuni."

Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Ku kiri ale tenka demma a kan tuni. ²⁷ Alege tama a kan yaali ayen ti daani nuruma de. Chej mogi kpeeni a ga pa fi nmiaka a yuk a yik juma nyiamu po. Jum buui ate fi linja a yik la, fi le nya ligri bu

noanni po dii ale a magsi mi ale fi Juuma Puusika Yenni lampoowa tutuna la.” Ta di a chen a ga tuni a te lampoo cheesiroma.

18

1 Da yen po Yeezu naanyiirima a yaa jam wa jigi a bek wa ayen, “Ka wana ale kpagi Naawen Naamu po?”

2 Yeezu a yaa yik biik wanyi a ta jam a zaani ba nin, 3 a yaa weeni ba ayen, “Ni basi ate m weeni ni ayen a se ka ni pa ni dek a chim a se bisa la, kan daa di ni kan jo Naawen Naamu po. 4 Nuru waai ale yik wa dek ale a nye ase biik la ale a chim kpagi Naawen Naamu po. 5 Nuru waai ale a tuesi biika de mi vaka nyin la, wala a tuesi ka mi dila.

6 “Nuru waai a dan nya biik ate wa ta siaka ale mi, alege ate wa paasi wa ayen wa va siuk kuui ale kan nala la, kula nyono a magsi ka ba pa miik a bobi niri a pa yik wa niri a ta wa a ga yuk basi mogi kpeeni nyiamu po, kula ale zunchoja. 7 Nuruba ba gela a nyiem a kasim a yaali kama ayen ba a paasi nuruba ate ba a va tuim kaasima siuk. Ku ale jam bie baai ale nye dila la jigi.

8 “Nuru waai a dan pa wa nisima a yaa se wa nantuok a tom wabiok, ku a fe ate wa gebi wa nisimaja a yaa se wa nantuoku a yuk basi. Nuru waai a dan ta ni yen a yaa se nan yen ale nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka

la, kula ale zunchoja a gaam wa ale ta nisima siye a yaa se nanja siye alege a chen a ga jo bolim buui ale kan maara kpimsi la po. 9 Nuru waai a dan pa wa num a tom wabiok, ku a fe ate wa yeeri bu a yuk basi. Nuru waai ale ta num bunyi ale ge a ta nyuvuri dii ale kan ta kpeglim la, kula ale zunchoja a gaam wa le ta nina naye ale ge a jo bolim buui ale kan maara kpimsi la po.

10 “Nama a kpesi ni dek abe ni ka a nya bisa de a se ba daa nuruba la. Ni basi ate m weeni ni ayen ba sabiiloma a bo ka m kowa Naawen waai ale bo wennyamazuk la, jigi. 11 Mi Saalobiika a jam ayen m gisi ka baai ale be la a vari ba a basi.

12 “Nuru waai a dan ta piisa kook ate kunyi a be, nama a poli ayen nuru wala a le nye ka se? Wa a basi ka njala guutaja zuima ale ge a gisi kunyiwa. 13 Mi a weeni ni kama ayen wa dan nya ku, wa sui ale peenti nna yegayega ku nyin a gaamu njala meena. 14 Siuku la po ni Kowa Naawen waai ale bo wennyamazuk la, a kan yaali ayen bisa de po wanyi a be.

15 “Fi suok a dan nye fu a kaasi, chen wa jigi a ga weeni wa ayen wa nye fu kaasi kama. Wa dan siak wa le kaasi la, fi ale wa ale nman niak chaab. 16 Wa dan zeri yik fi doa wanyi a yaa se baye ate ba chim fi seeroba a maa biisi fi ale

fi suoku ale a ayen ni biisi dii la. ¹⁷ Wa dan nman zeri ba me ta ba a chen ate ni ga a weeni a sak Yeezu njaanviirima ku meena. Wa be dan nman zeri ba me, nama a kan nman ta wari ale wa a se nama ale kan ta wari ale lampoo cheesiro ma ale baai ale kan da Kirisita bisa dii la.

¹⁸ "Wensie ate mi a weeni ni ayen nanta baai, ate nama a pa zaani tenzuk de ayen nuruba a va ba la, bala me a le zaani wenmazuk. Nanta baai me ate nama a kan pa a zaani tenzuk de la, bala me a kan zaani dula jigini.

¹⁹ "M be nman a weeni ni kama a gum du ayen nama baye a dan tu chaab a puusi a te Naawen wari nyin ale ta siaka ni kowa Naawen waai ale bo wenmazuk la, a le pa a te ni. ²⁰ Nuruba baye a yaa se nuruba bata a dan tu chaab mi yonni nyin mi a le bo ale ba."

²¹ Da yen po ate Piita a yaa jam Yeezu jigi a bek wa ayen, "M Nyono, a se m suok a dan kasim a nye mu a kaasi ka bu dina ate mi ayen m von a te wa? Ku noai buyopoi yaa?"

²² Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Daa buyopoi dekki, alege kasim a a vona te wa a ta a chen. ²³ Basi ate m weeni ku kiri ale ka dii la a sak fu. Naawen namu a nye se ka ten kaai naab la. Da yen po ate wa yaa wi wa tomteeroma ayen wa bek ba a wom a se ba tu- imanja ka se. ²⁴ Ba meena

ale tigi chaab a jam la, wa yaa a wi wa tomteeroma po wanyi a ta nyini a zaani ba nin. Nuruwa de a jam a piem ka ligra nna yegayega naawa jigi, ²⁵ alege wa an jam a бага a tuni na a te wa. Naawa ale ga wom nyaku de la, wa yaa weeni wa nuruma ayen ba ga koalim wa nanta baai meena ate wa ta la a da abe ba yik wa dek ale wa dok demma meena a ta ga da ate ba chim yom. Dila a le basi ate wa бага a nya wa ligrana meena. ²⁶ Tomteerowa ale wom dii ate naawa a weeni la, wa yaa deri a kpi dunduna ten wa nin a saalim wa ayen, 'M nyono, yik fi sunni m le tuni fu na meena.'

²⁷ Naawa a yaa jam ta jirim nna yegayega ale wa a yaa von wa pamini meena a te wa ale a weeni wa ayen wa a chen.

²⁸ "Tomteerowa a yaa le basi naawa yenni ale chen la, wa yaa ga tu naawa tomteeroma po wanyi. Nuru waai ate wa tu la a jam a ta ka wa ligra nna maga dega. Wa ale ga paari nuruwa la, wa yaa deri bobi nuruwa a nmeeni ale a weeni wa ayen, 'Tuni mu m ligrana meena'. ²⁹ Wa pamini nyonowa a yaa kpi dunduna ten wa nin a saalim wa ayen, 'Yik fi sunni m le tuni fu na meena.'

³⁰ "Alege tomteerowa a zeri ale ta wa a ga lik dok po a ta ga paari dii po ate wa бага a tuni wa pamini meena la. ³¹ Naawa tomteeroma ba gela ale wom

dii ale nye la, ku yaa daani ba nna yegayega ate ba yaa cheŋ naawa jigi a weeni wa ba ale wom dii la. ³² Naawa ale wom la, wa yaa wi tomteerowa ate wa jam wa jigi ate wa yaa weeni wa ayen, 'Fi ka kiri ya. Fi ale jam saalim mi la, m von fi pamini meena dii ate fi ta la kama a te fu. ³³ M ta jirim ale fu kama. Fi me ate poom a ta jirim ale waai ale de fi pamini la kama.' ³⁴ Naawa sui a yaa a jam a puuri nna yegayega ale wa tomteerowa ate wa yaa a basi ate wa nuruma a yik wa a ta ga lik dok po ale a te wa waalika a ta ga paari dii po ate wa tuni wa pamini meena a nueri la."

³⁵ Yeezu biika ale moata kpeglimka la, wa yaa weeni baai meena ale a wom la ayen, "Mi Kowa Naawen ale bo wenjmazuk la ale nye ni ka dila degadega ase ni a nin kan von a te chaaba ale ni suniima meena."

19

¹ Yeezu ale biisi a ga nueri la, wa yaa basi Galili ale njman cheŋ Judia a taam Jodan beni kauk kunjula. ² Nuru bari yegayega a yaa jam wa jigi ate wa tebi yogneensaŋa meena dula jigini.

³ Farisiima ba gela a yaa jam wa jigi ayen ba choa wa noai a nya a se wa ale biisi wari a kaasi ya. Ba yaa bek wa ayen, "Nuru waai a dan zeri wa pok, kula a kisi?"

⁴ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ba njmarisi Naawen gbanjka po ayen, 'Ku piilinka po ate Naawen a nye tenjuk meena la, wa nye ka nidɔa ale nipok.' ⁵ A yaa weeni ayen, 'Ku nala kama ate nidɔa a basi wa ko ale wa ma ale ge a ga faari nipok ate ba noai bayewa a chim bunyi. Nama an diem a karim kula?' ⁶ Ba njman daa nuruba baye, ba yaa ka nuru yeŋ. Dila nyin la baai ate Naawen a basi ate ba chim nuru yeŋ la, ku an magsi ayen nuru a poori ba."

⁷ Farisiima a yaa bek wa ayen, "Dii ate fi a weeni la ka wensie, alege ka boa ate Moosis a sak nuruba dila po dila po ayen nuru waai a dan zeri wa pok, kula nyonɔ a njmarisi gbanj ate ku sak nuruba ayen wa zeri wa powa kama?"

⁸ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Moosis a te ni siuk ayen ni a nye dila kama dii nyin la ni sakka a pagra kama. Alege ku jam daa dila a nyini diipo ate Naawen a nye tenjka la. ⁹ Dila nyin nuru waai pok a dan kan pa wa dek a te nidɔa yon wa, alege ate wa zeri wa powa ale faari nipok wa choa kula nyonowa a nye ka kabonj."

¹⁰ Wa njanviirima a yaa weeni wa ayen, "Ku dan ka dila nidɔa ale wa pok jigi, ku zunchoŋa kama ate nidɔaba meena a kali dakoksa."

¹¹ Wa yaa weeni ba ayen, "Waai meena a kan бага a va mi sinsaŋa de. Ka baai

nyiini ate Naawen a lueri la, a le ba va ŋa. ¹² Dila wie togatoga nyin ale soa ate nuruba a kan faari nipooba. Ba gela a kan faari dii la ba biak ba ka dila. Baai me a kan faari dii la ba je ba kama. Mba me a kan faari Naawen naamu nyin. Baai ale baga a va mi sinsanŋa de la, ni basi ate ba a va ŋa.”

¹³ Dula jigini nuruba ba gela a yaa pa ba bisa a ta a jam Yeezu jigi ayen wa pa wa nisanja a tiri ba abe wa puusi a te ba, alege wa ŋaanviirima a yaa toarin ba. ¹⁴ Yeezu a yaa weeni wa ŋaanviirima ayen, “Ni te bisanja siuk ate ba jam mi jigi. Ni kan yiak ba. Nama a ze ayen ka bala ale soa Naawen naamu?”

¹⁵ Wa yaa pa wa nisanja a tiri ba a yaa le ge a cheŋ.

¹⁶ A se Yeezu ale jam bo siuku po a cheŋ la, nuru wanyi a yaa jam a bek wa ayen, “M Sagro, ka boan jaab tuim maŋ a le mi m tom ate m baga a nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la?”

¹⁷ Yeezu a yaa bek wa ayen, “Ka boa ate fi a bek mu ŋan maŋsa wie? Nuru waai an baga a chim nuru maŋ ŋa ka Naawen nyiini. Fi daa yaali ayen fi nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la, be va sinsanŋa.”

¹⁸ Nuruwa a yaa bek wa ayen, “Ka boan jaab sin-saga?”

Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Juuma Sinsanŋa ale nna. Kan ko nuru, kan nye

kabonja, kan zu, kan chim venta seero, ¹⁹ a zuli fi ma ale fi ko abe fi a yaali fi saalo choa ase fi dek la.”

²⁰ Nuruwa a yaa weeni wa ayen, “Wienja de meena mi kasim a va ŋa kama. Mi abe ŋman nye ka boa a gum du?”

²¹ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Fi dan a yaali ayen fi kan ta kaasunja ate fi nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la, cheŋ ga pai fi ŋanta meena a da a pa ligranja a te niwomma abe fi jam a va mi. Fi dan nye dila fe le jam a nya ŋanta Naawen jigi.”

²² Wa ale wom dii ate Yeezu a weeni wa la, wa sui a yaa deri kaasi, dii nyin la wa jam ka jigsiro. Wa yaa deri cheem wa ŋaan te Yeezu a cheŋ.

²³ Yeezu a yaa weeni wa ŋaanviirima ayen, “Ku le pagra a te baai ale ka jigsiroba la a baga jo Naawen naamu po. ²⁴ Ni yaala ate m ŋman weeni ni ayen ase laalaakomi a dan baga a va

garupein vorub po a taamu a nyini ŋanta nyono me a baga a jo Naawen naamu po kama.”

²⁵ Ku yaa cha wa ŋaanviirima nna yegayega ate ba yaa weeni chaab ayen, “Ku dan ka dila, ka wana a le wa baga a jo Naawen naamu po?”

²⁶ Yeezu a yaa nya ba a weeni ayen, “Dan ka nuruba nyiini jigi, ku kan baga a nye, alege dan ka Naawen

jigi, wie meena a baga a nyc kama.”

²⁷ Dula jigini Piita a yaa weeni wa ayen, “Nya, tama basi ka ti nanta meena ale jam va fu. Tama ale nya ka boa ku nyinja?”

²⁸ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Wensie ate mi a weeni ni, mi Saalobiika a dan nman jam ayen m soa tenzuk meena demma abe m bo ba buusa, nama njanviiriba pi ale bayewa de a le jam a bo Izirali dokdemma pi ale bayewa buusa. ²⁹ Nuru waai ale basi wa yeri ale wa suaata ale wa toaba ale wa koba ale wa maba ale wa bisa ale wa kadugsa mi nyin la, Naawen a le nman a pa wa nanta bala po wanyiwanyi kook kook a gum du a te wa abe wa pa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka me a te wa. ³⁰ Nuru baai yegayega ale bo nin yogyogla de la, le jam a taam ka njan. Baai me ale bo njan la a le jam a taam de nin.”

20

¹ Yeezu a yaa nman weeni ba ayen, “Naawen namu a nye ase ka talim nyon la. Saliuk yokyokwa wa yaa yiti a gisi nuruba ayen ba kpa wa talimu po a te wa. ² Wa yaa le nya ba la, wa yaa weeni ba ayen ba dan kpa ate wenni a sinj, wa le tuni ba dai dila dannii ligranja. Ba ale siak la, wa yaa ta ba a chej wa talimu po. ³ Wenni ale jueli magla, wa yaa chej

yabaja po a ga nya nuruba ba gela ale ba za. ⁴ Wa yaa weeni ba ayen, ‘Ni dan chej ka mi talimu po a ga kpa a te mi nna m te a tuni ni ka dii ale a magsi la.’ Ba yaa siak a chej. ⁵ Wenbinni ale ga jueli wenzuk sunsun la, wa yaa nman basi ate kpaaroba ba gela a chej wa talimu po a ga gum mbala po. ⁶ Wenbinni ale moata sinjka la, wa nman chej yabaja po a ga nya nuruba ale ba za. Wa yaa bek ba ayen, ‘Ka boa ate nama a kasim a za denna dannii meena?’ ⁷ Ba yaa weeni wa ayen, ‘Nuru karo a te ti tuini ayen ti tomu.’ Wa yaa nman weeni ba ayen, ‘Nama me a chej m talimu po a ga kpa.’

⁸ “Wenbinni ale sinj la, talimu nyonowa a yaa chej wa talimu po a ga weeni kpaaroma kpagini ayen, ‘Wi kpaaroma meena ate ba jam.’ Wa yaa pa ligranja a te kpagini ayen wa nja a tuni ba, ale weeni wa ayen, ‘Piilim a tuni baai ale wari njan a jam la abe fi ge a tuni baai ale linj a jam la njan nyin.’ ⁹ Dula jigini kpagini a yaa tuni baai ale poom jam ale wenni a moata sinjka la, dai dila dannii meena ligranja. ¹⁰ Kpagini ale boro a tuni baai ale a linj de nin a jam la, ba yaa poli ayen ba ligranja a le gaam baai ale jam njan nyin la ligranja kama, alege kpagini a tuni ba me ka dai dila dannii meena ligranja. ¹¹ Wa ale ga tuni ba ba ligranja a nueri

la, ba yaa ŋuuni ale talimu nyɔnɔwa. ¹² Kpaaroma po wanyi a yaa jam a weeni wa ayen, 'Nuru baai ate fi basi ate ba wari ŋaanj a jam la, bala an kpa ate ku beniya. Tama a kpa kama ale kantuenka ate wenni a ga siŋ, alege ate fi a yaa tuni ba a soa se fi ale fi tuni tama dii la.'

¹³ "Talimu nyɔnɔwa a yaa weeni kpaarowa ayen, 'M doa, goori a wom mi. Mi an gebi ni ligra a basiya, dii nyiŋ la mi ale nama a siak kama ayen m tuni ni dai yeŋ dai tutuna. ¹⁴ Dila nyiŋ ni ta ni ligraŋa a kuli. M dek ale a yaali ayen m tuni baai ale wari ŋaanj a jam la me dai yeŋ dai tutuna. ¹⁵ M ka siuk a nyɛ m dek ale a yaali dii la ale m ligraŋa? Mi ale tuni nuruma de ligraŋa a gaam dii ate ba kpa la, nyiŋ ale soa ate nama a de nyunni ale ba.' "

¹⁶ Yeezu biika ale mɔata kpeglimka la, wa yaa weeni ba ayen, "Baai ale bo ŋaanj la, bala a le ba taam niŋ, alege ate baai ale de niŋ la me, a ŋman taam ŋaanj."

¹⁷ Yeezu ale wa ŋaanjviirima pi ale bayewa ale jam bo siuku po a cheŋ Jerusalem teŋka la, wa yaa weeni ba ba dek ba nyiini ayen, ¹⁸ "Ni nya, ti bo ka ti siuku po a cheŋ Jerusalem teŋka. Ti dan paari dula jigini, nuruba ale yik mi Saalobiika a ta mu a ga nyo Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa ale Juuma Sinsak

sagrɔma nisima po. Bala a le bo mi kummu buusa. ¹⁹ Abe ba ta mu a ga nyo baai ale kan daa Juuba la nisima po. Ba le nyɛ mu a la, abe ba nak mu abe ba yaa ko mu, alege daa ŋata dai Naawen a le basi ate m yiti kum po."

²⁰ Da ŋala po Zebedi powa a yaa jam Yeezu jigi ale wa bisa bayewa a yaa kpi duna teŋ Yeezu niŋ a saalim wa ayen wa nyɛ wari a te wa.

²¹ Yeezu a yaa bek wa ayen, "Fi a yaali ayen m nyɛ ka boa a te fu?"

Wa yaa weeni wa ayen, "Fi Naamu deka dannɩ a dan paari, be pe ale mi ayen m bisaŋa bayewa le jam a kali fi teŋ ate wanyi a bo fi juga abe nwala me a bo fi gala."

²² Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Jaab buui ate fi a yaali la, fi ze dii ale bo ku ŋaanj a cheena la. Ninam buui ate mi ayen m nam la, fi bisaŋa ale baga a maa namu?"

Wa bisaŋa a yaa weeni ayen, "Mm, ti le baga."

²³ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Wensie ninam buui ate mi ayen m nam la, nama me a le namu, alege m juŋŋa ale m galaŋa kalika jigini, Naawen ale wa lueri nuru baai a le ba kali du la la. Daa mi ale magsi ayen m lueri."

²⁴ Wa ŋaanjviirima piwa ale wom la, ba sue a yaa puuri nna yegayega ale mbala bayewa. ²⁵ Yeezu a yaa tigi ba meena chaab a weeni ba ayen, "Ni seba ku le ka dii ale baai ale kan daa Juuba la. Baai ale a wi ba dek ayen nalima la, ba soa ka

ba tenka demma ale a sak ba pagrim. Ba kpanja me a sak ba pagrim kama. ²⁶ Ku ka siuk ate nama me a va kula. ²⁷ Nuru waai dan a yaali ayen wa chim nama naab ase ka wa a tom tuima ase tomteero la a te nama. ²⁸ Mi saalobiika an jam ayen m gisi ka nuru baai ale a tomu a te mi la. M jam ayen m tomu a te ka tenka meena demma abe m kpi a tuesi ba a basi.”

²⁹ Yeezu ale wa njaanviirima ale a chen Jeriko tenka la, ate nuru boari yegayega a va wa. ³⁰ Ba ale jam a nyini tenka po a nyini la, yeeba baye a yaa jam kala siuku nakpiak nyin. Ba ale wom ayen Yeezu a va dula jigini a taam la, ba yaa kaari a wi wa ayen, “Ti Nyono, fi naawa Deivid njaanbiika, ta jirim ale ti abe fi maari ti.”

³¹ Nuru boanni a yaa weeni ba ayen ba goori ba wanni, alege ba zeri ale a kaari nna yegayega a gaam ba le poom a kaari dii la ale nman wi wa ayen, “Ti Nyono, fi naawa Deivid njaanbiika, ta jirim ale ti abe fi maari ti.”

³² Yeezu a yaa zaani a wi ba ate ba jam wa jigi ate wa yaa bek ba ayen, “Nama a yaali ayen m nye ka boa a te ni?”

³³ Ba yaa weeni wa ayen, “M Nyono, tama a yaali kama ayen fi nye ate ti ninaa a lagri a te ti ate ti baga a nya.”

³⁴ Yeezu jirim a yaa jam bo ale ba ate wa yaa pai wa nisaaja a tiri ba ninaaja. Ba ninaaja a yaa deri lagri ate ba yaa deri va wa.

21

¹ Ba yaa jam paari tenfiik kaai ate ba a wi ayen Betfaaji ale guuk kuui ate ba a wi ayen Olivi Guuku ate ka jam moata Jerusalem tenka la. Yeezu a yaa wi wa njaanviirima po baye a ² weeni ba ayen, “Nama a lin de nin a chen ga jo tenfiika po. Ni dan deri ga jo dula, ni le nya bonin ale ka biik ate ba bobi a zaani. Ni foli si a ta jam. ³ Ni dan boro a foli si nuru a le bek ni ayen, ‘Ka boa ate nama a nye?’ Ni weeni wa ayen ka ni nyonowa ale a yaali si. Ni dan weeni dila, wa le te ni siuk ate ni foli si a ta jam.”

⁴ Yeezu a weeni ba nyaku de kama ate ku sak ayen dii ate Naawen biisiteeroma wanyi wa a nmarisi Naawen gbanja po dila po dila po la a jam a chim wensie. Wa nmarisi ayen,

⁵ “Chen a ga weeni ten kaai ate ba a wi ayen Zayon la demma ayen ni naawa waai ale seba wa dek yik la a le do bompaalik a jam ni jigi.”

⁶ Wa njaanviirima bayewa a yaa de nin a chen a ga nye dii ate Yeezu a weeni ba la. ⁷ Ba yaa ga foli bonika ale ka biika a ta si a jam Yeezu jigi. Ba le ta si a ga paari wa la, ba yaa yeeri ba gattanja ti gela

a pa vi bompaalika chiaka zuk ate Yeezu a yaa jueli a kali. ⁸ Nuru boari yegayega a yaa jam gilim ba ate nuruba yegayega a pa ba gatta a pati a dueni siuku po ayen Yeezu a ta wa bonika a cheŋ va ti zuk a taam. Ba gela me a cheŋ siuku nakpiak a ga che tiisa vaata a pati a dueni siuku po. ⁹ Ba le jam a bo siuku po a cheŋ ate baai a jam de ninŋa, ale baai me a jam de ŋaanŋa la, meena a yaa zuli wa ale a kaari ayen, "Ti a pak fu. Fi waai ale ka naawa Deevide ŋaanbiik la. Naawen a niak waai ale cheena nyonowa yonni nyin la. Ti a pak fu nalimnyiini."

¹⁰ Yeezu ale ga jo Jerusalem tenŋa po la, tenŋa meena demma a yaa deri ta tugurik ale chaab. Ba meena a yaa jam a bek chaab ayen, "Ka wana ale nuruwa de?"

¹¹ Nuru boanni ba gela baai ale Yeezu ale va chaab a ga jo tenŋa po la, a yaa weeni ba ayen, "Nuruwa de ka Naawen biisiteerowa Yeezu. Wa nyini ka Nazaret tenŋa kaai ale bo Galili la."

¹² Yeezu a ga jo Juuma Puusika Yenni po ate nuruba a jam boro a gerim dula jigini. Wa yaa vi ba meena ate ba nyini dula a nyini, ale ge a zak nuru baai ale jam ta ligraŋa a tagri la teebulitana a tulim kpib, ale tusi baai ale ta nangbansaŋa a da la zukpaglisaŋa a lonsi. ¹³ Wa yaa bek ba ayen, "Nama a ze dii ate ba ŋmarisi Naawen gbanŋa po la? Ba ŋmarisi

ayen, 'Mi Yenni de ka puusika yeri.' Ba ŋmarisi nyaku de kama alege nama a pa di a chim zueba kalika jigi."

¹⁴ Nuruba a yaa ta yeeba ale gbatta a jam Yeezu jigi ate wa tebi ba dula jigini. ¹⁵ Juuma Puusika Yenni kpanŋa ale Juuma Sinsak sagroma ale ga nya wakperikaliik sii ate wa tom la ale bisaŋa ale a pak wa dii la ale a weeni ayen, "Ti a pak fi naawa Deevide ŋaanbiika la", ba sue a yaa puuri ale Yeezu.

¹⁶ Ba yaa bek Yeezu ayen, "Fi kan wom ba le a weeni dii la?"

Yeezu yaa siak ale ge a bek ba ayen, "Nama an diem karim a wom dii ate ba ŋmarisi Naawen gbanŋa po ayen, 'Naawen a lueri ka bisa ale biluata ayen ba a pak wa.' "

¹⁷ Yeezu a yaa basi ba ale ge a cheŋ nyini tenŋa po a cheŋ tenŋa kaai ate ba a wi ayen Betani la po ga goa.

¹⁸ Vari ale ŋman a veenti la saliuk, ba yaa basi Betani tenŋa ale ge a ŋman a cheŋ Jerusalem tenŋa ate kom a yaa jam ta Yeezu. ¹⁹ Ba le jam bo siuku po a cheŋ la, wa yaa nya kinŋan ale ka za siuku nakpiak. Wa yaa cheŋ ka tenŋa ayen wa nya ase ka ta moota ya ate wa de, alege jaab a jam ka ka zuwa. Ka vaata nyiini ale jam boro. Yeezu a yaa weeni kinŋanŋa ayen, "A nyini jinla danni a ta a cheŋ, nuru waai a

kan nman a nya fi yoana a de.” Wa le ga weeni dila la, kinƙanƙa vaatana meena a yaa deri jak ate ka kpi.

²⁰ Wa nƙanviirima ale nya nyaku de la, ku yaa chim wakperikaliik nna yegayega ba jigi. Ba yaa bek chaab ayen, “Kinƙanƙa a nye ka se a deri kpi nna nwuli?”

²¹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ni basi ate m weeni ni ayen nama a dan ta siaka ale mi ale ka chichama, nama le baga a tom dii ate mi a nye ale kinƙanƙa la kama. Ni baga weeni guuku de me dek ayen ku yiti a chen a ga zaani mogi kpeeni po ate ku sum a nye dila. ²² Nama a dan ta siaka ale mi nalimnyiini ale a puusi a te Naawen ayen wa te ni jaab, wa a te ni kama.”

²³ Ba le ga paari Jerusalem tenka po la, ba yaa nman jo Juuma Puusika Yenni po. Yeezu ale jam boro a sak nuruma la, Juuma Puusika Yenni kpanna ale Juuma kpanna a yaa jam wa jigi a bek wa ayen, “Ka wana ale te fu pagrimu de ate fi a tom tuimana de? Ka wana ale te fu siuk me ate fi a nyeemu jigi meena a tom tuimana de?”

²⁴ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Mi me ta wari ayen m bek ni. M dan bek ni ate ni baga a tulisi mu, m le weeni ni waai ale te mu pagrimu ate mi a tom tuimana de meena la. ²⁵ Jon ale jam a te nuruma soka la, ka Naawen ale jam te wa pagrimu yaa ka nuruba?”

Wa le bek ba dila la, ba yaa ta nampaga ale chaab ayen, “Ti dan weeni ayen ka Naawen ale te wa pagrimu, wa le bek ti ayen, ka boa ate nama an siak a te wa?” ²⁶ Ba gela a weeni ayen, “Ti dan weeni ayen ka nuruba ale te wa pagrimu, nuru boanni sue a le puuri ale ti, dii nyin la ba a wi Jon ayen ka Naawen biisiteero.” ²⁷ Ba yaa tulisi Yeezu ayen, “Tama ze.”

Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Mi me kan weeni ni waai ale te mu pagrimu ate mi a tom tuimana de meena la.

²⁸ “Ni wom dii ate mi tara ayen m weeni a sak ni la. Nuru wanyi ale jam boro a ta wa bisa baye. Da yen po wa yaa weeni wa be kpagini ayen, ‘Chen a ga kpa m talimu po jinla.’ ²⁹ Wa biika a yaa weeni wa ayen, ‘Mi kan yaali ayen m cheni.’ Ku le nye maga dek la, wa yaa nman tagri wa popola a yaa chen talimu. ³⁰ Ku an jam beniya ate kowa a yaa chen baanka jigi a weeni wa me ayen wa chen a ga kpa talimu po. Wala a yaa siak, alege wa an cheniya.”

³¹ Dula jigini Yeezu a yaa bek Juuma ayen, “Bisana de bayewa, ka ba wana dek ale tom dii ate ba kowa a yaali la?”

Ba yaa weeni wa ayen, “Ka kpagini.”

Yeezu a yaa nman weeni ba ayen, “Wensie ate mi a weeni ni, lampoo cheesiroama ale nipok baai

ale ka nidɔa yaalisa la a le basi ba wabaatɔŋa abe ba de ni niŋ a jo Naawen naamu po. ³² Joɔn Sokateerɔwa a jam kama ayen wa sak ni wensie siuku kuui ate nama ayen ni va la, alege ni jam ka siaka ale wa sinsanŋa. Lampoo cheesiroma ale nipɔk baai ale ka nidɔa yaalisa la meena a jam ta siaka ale wa sinsanŋa kama. Nama dek a seba nyaku de kama, alege nama an jam a basi ni wabaatɔŋa tomka ale ge va wa."

³³ Yeezu a yaa ŋman weeni ba ayen, "Ni basi ate m weeni ni wamagsini di choa. Nuru wanyi ale jam boro a kpa wa talim fiik. Wa yaa che daata a ti a gilim bu meena a yaa gomsu bu puuka po meena a yaa yaali nuruba ayen ba a limsi bu abe ba a tom bu po. Wa le nye dila a nueri la, wa yaa nyeemu a cheŋ niŋniŋa. ³⁴ Wa talimu tiisanŋa yoanaŋa pisika po ale jam a paari la, wa yaa tom wa tomteerɔma ba gela ayen ba cheŋ a ga tuesi yoanaŋa gela wa nuruma jigi a ta jam te wa. Ba yaa cheŋ ba jigi.

³⁵ "Ba le ga paari dula jigini la, nuruma yaa yik ba a nak ba wanyi ale a ko wanyi ale ge a pisi tana a yuk nwala me. ³⁶ Talimu nyɔɔwa a yaa ŋman tom wa tomteerɔma ba yega a gaam wa le poom a tom mbala dii la, alege nuruma a ŋman nye ba me ase mbala la degadega. ³⁷ Wa yaa le

ga tali wa dek bipoosini la, talimu nyɔɔwa a yaa weeni wa dek ayen, 'M le tomu ka m dek biika, dii nyiŋ la wala a dan cheŋ dula jigini ba le te wa zula.' Wa yaa tom wa ate wa cheŋ. ³⁸ Nuruma ale ga nya wa biika ale wa cheena la, ba yaa weeni chaab ayen, 'Biika de kowa a dan jam kpi, wala a le wa tuesi wa kowa ŋantaŋa meena. Ni basi ate ti ko wa, ate wa kowa a dan jam kpi abe tama a soa wa ŋantaŋa meena.' ³⁹ Biika ale ga paari talimu po la, ba yaa yik wa a ko wa a yaa vuuri wa a ta nyini talimu po a nyini peelim."

⁴⁰ Yeezu a yaa bek ba ayen, "Nama a poli ayen talimu nyɔɔwa a dan wom nyaku de, ka boa ate wa ayen wa nye tomteerɔma?"

⁴¹ Ba yaa weeni Yeezu ayen, "Wa le jam a yik ba kama a ko abe wa pa wa talimu a ŋman te nuruba ba chaab, ate wa tiisanŋa yoanaŋa pisika wein a dan paari, abe wa nya wa denni."

⁴² Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Nama an diem a karim Naawen gbanŋa po wienŋa a wom ale miŋ ŋa kiri juijui ate ba weeni ayen, 'Tintain dii ate seeroma a zeri ayen di daa tintain maŋ la, dila ale di talim chim tintain maŋ a gaam ŋa meena.

Naawen ale nye dila. Di ka wakperikaliik ti jigi.' "

⁴³ Yeezu ale biisi ga moata nuerika la, wa yaa weeni ba ayen, "Nuruwa talim fiika a nye ase ka Naawen naamu la. Naawen a le yiaak ni ate ni nyini wa naamu po a nyini abe wa nman pa bu a te baai ale a tom tuimmanja la. ⁴⁴ Nuru waai a dan lo tintanni de zuk di a gebi wa ka nna gela gela. Tintanni abe dan lo nuru waai zuk di a piak wa ka nna se zom la."

⁴⁵ Juuma Puusika Yenni kpanja ale Farisiima ale wom dii ate Yeezu a biisi la, ba yaa deri minj ayen wa a biisi ka ba wie. ⁴⁶ Ba yaa jam a yaali ayen ba yik wa, alege ba jam a chali ka nuru boanni yogsum. Nuru boanni a jam a poli kama ayen Yeezu a jam ka Naawen biisiteeroma po wanyi.

22

¹ Yeezu yaa nman magsi wamagsini a sak nuru boanni ayen, ² "Naawen naamu a nye se ka naab waai biik ale faari nipok ate wa yaa gomsu ayen wa wi nuruba ate ba jam wa yenni a de nandiinta abe ba gogi a te wa la. ³ Wa yaa tom wa tomteeroma ayen ba nyeemu a wi nuruba ate ba jam, alege ba an jam a yaali ayen ba jamu. ⁴ Wa yaa nman wi wa tomteeroma ba gela a weeni ba ayen, 'Ni chej a ga weeni nuruma ayen, ti nyonowa nandiin kpeentaja a gomsu nueri kama. Wa luk wa naakpeemaja ale

pakpeemaja a ko a dik ayen wa te ni. Dila nyinj ni pii nyinj a jam.' Wa le weeni ba a ga nueri la, wa yaa tom ba ate ba chej. ⁵ Alege nuru baai ate naawa a wi ayen ba jam la, ninj a jam ka ale dii ate wa ta la. Ba wa wanyi a jam a chej ka wa talim. M wa me a chej yaba ayen wa gerim. ⁶ Baai ale jam a tali la, a yaa yik naawa tomteeroma a nak ko. ⁷ Naawa ale wom dii ate ba nye wa nuruma la, wa sui a yaa jam a puuri nna yegayega ate wa yaa tomu wa sojima ate ba chej nuruma tenka. Ba le ga paari dula jigini la, ba yaa yik nuru baai ale ko naawa tomteeroma la a ko ale ju ba tenka meena ale bolim a kaasi. ⁸ Sojima ale jam bo siuku po a chej la, naawa a yaa nman wi tomteeroma paalisa ate ba jam wa jigi ate wa yaa weeni ba ayen, 'Nandiin kpien tii ate mi a basi ate ba digi la a magsi deka kama, alege nuru baai ate mi a wi la, an magsi ti deka. ⁹ Ni nyini a chej sukpeentaja po a ga wi waai meena ate nama a nya ba dula jigini la a ta jam ate ba de nandiintaja.' ¹⁰ Wa tomteeroma a yaa nyini a chej sukpeentaja po a wi waai meena ate ba nya dula la. Nuru manja ale nuru baata a yaa jam tigi chaab a sueri naawa yenni.

¹¹ "Ba meena ale jam tigi a nueri la, naawa a yaa jo juijui ate ba boro la ayen wa puusi ba. Wa le nyiem

bo nuruma po a diak waai meena nisima la, wa yaa ga nya nuru wanyi ale wa an jo garuk maṅsa. ¹² Naawa a yaa weeni wa ayen, 'M doa, ka boa ale soa ate fi a jo kala dokku de po ale ge fi an jo garuk maṅsa?' Wa le bek wa dila la, nuruwa a yaa jam kala a ka wari a tulisi. ¹³ Naawa a yaa chiem a weeni wa tomteeroma ayen, 'Ni yik nuruwa de a bobi wa naṅsaṅa ale wa nisaṅa a gum chaab a ta wa a nyini a yuk basi legini po. Dula jigini wa le kum nna yegayega abe wa a ṅobi wa nyinaṅa.'

¹⁴ Yeezu ale biisi a moata nuerika la, wa yaa weeni nuru boanni ayen, "Naawen a wi nuruba yegayega ayen ba jam wa jigi, alege wa lueri ka ba maga la."

¹⁵ Farisiima a yaa basi wa ale nyini. Ba yaa zok ayen ba choa wa noai a nya ase wa le weeni wari a kaasi ya, ate ba nya siuk a ko wa. ¹⁶ Ba yaa tom ba ṅaṅviirima ale Ayerod nuruma po ba gela wa jigi. Ba yaa weeni wa ayen, "Ti Sagro, ti seba ayen fi ka wensie nyono. Fi nin a ka dii meena ate nuruba a biisi fi wie la po. Fi kan chali yogsum ale wensie biisika ale waai meena ale nuru kpeenta me nimbie po. ¹⁷ Ti dan tuni ti lampoowa a te ti nakpionku Siiza, kula a nala yaa ku an nala? Ti tuni yaa ti kan tuni?"

¹⁸ Yeezu a poom seba ayen ba a yaali kama ayen ba

choa wa noai nya, ate wa yaa weeni ba ayen, "Nama ka venta nyam. Ka boa ale soa ate ni a paasi mu? ¹⁹ Ni te mu ligra ṅaai ate ni pa a tuni lampoowa la dinyi ate m nya."

Ba yaa ta dinyi a jam te wa. ²⁰ Yeezu yaa bek ba ayen, "Ka wana zuk ale wa yoi ale dua ligni nyinṅa?"

²¹ Ba yaa weeni wa ayen, "Ka nakpionku Siiza zukku ale wa yonni ale dua di zuk."

Yeezu yaa weeni ba ayen, "Ni be pa jaab buui meena ate Siiza a soa la a te wa, abe ni pa jaab buui meena me ate Naawen a soa la a te Naawen."

²² Ba ale wom dila la, ku yaa cha ba nna yegayega, ate ba yaa basi wa ale ge cheṅ.

²³ Dula jigini Sajusima ba gela a yaa jam Yeezu jigi. Bala a jam ka siaka ayen nuruba a dan kpi, ba ale ṅman yiti kum po. ²⁴ Ba yaa weeni wa ayen, "Ti Sagro, Moosis a sak ti Naawen gbanṅa po ayen, 'Nuru waai a dan faari nipok ate ba an biagi ale chaaba alege ate wa chorowa a kpi, tama a basi kama ate wa yua a faari nipowa a biak bisa a te wa ate wa yonni a kan be.' ²⁵ Nuruba bayopoi ale jam boro, ate ba meena a yaa chim ma yeṅ ale ko yeṅ bisa. Kpagini a yaa faari nipok. Wa le wa powa an jam a biak ale chaab a nyaya, ale ge ate nidoawa a kpi. Waai ale ṅman pa saṅ la a yaa faari wa moawa powa ale

ge ba me an jam a biak a nyaya ale ge ate wa me a kpi. ²⁶ Ba meena bayopoiwa a faari nipok wala kama a taam tu. ²⁷ Nidɔama bayopoiwa meena ale kpi la, ku an jam beniya ate nipowa me a yaa kpi. ²⁸ Yɔgyɔgla, da dii dai ate nuruba meena ayen ba yiti kum po la, nuruba bayopoiwa de meena ale faari nipowa de a nya la, ka ba wana ale wa soa wa?"

²⁹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni ze Naawen gbanƙa po wienja nalimnyiini. Ka dila ale soa ate ni be ni siuku ale diem ze Naawen pagrimu me la. ³⁰ Da dii dannu ate nuru meena a yiti kum po la, nipooba faarika a kan boro. Ba meena a le jam a nye ase ka Naawen sabiiloma baai ale bo wenɓmazuk la. ³¹ Nama a dan kan ta siaka ayen nuruba a le yiti kum po, ku a sak kama ayen nama an karim Naawen gbanƙa po wienja a miɓ ku kiri juijui ate Naawen a weeni ayen, ³² 'Mi ka Naawen dii ate ni kokpiensaɓa Abraham ale Aizik ale Jakob a puusi a te la.' Baai ale ka kpeeɓa la an бага a puusi a te Naawen ya, alege ka baai nyiini ale ka ɓanvuuta la."

³³ Nuru boanni ale wom dii ate wa boro a sak ba la, ku yaa cha ba nna yegayega.

³⁴ Farisiima ale wom ayen Yeezu biika a masa gaamu Sajusima biika la, ba yaa a tigi chaab a jam Yeezu jigi. ³⁵ Ba wanyi, waai ale jam seba Juuma Sinsanɓa

nalimnyiini la, a yaa jam ayen wa choa Yeezu noai a nya ale bega. ³⁶ Wa yaa bek wa ayen, "M Sagro, ka Juuma Sinsanɓa po di dina ale gaamu ɓa meena?"

³⁷ Yeezu a yaa weeni wa ayen, " 'A yaali Naawen ale fi sunum ale fi chiik ale fi popola meena.' ³⁸ Sinsanɓa de ale gaamu ɓa meena. ³⁹ Sinsak ɓaai ale ɓman pa san la ale nna, 'A yaali fi choa ase fi dek la.' ⁴⁰ Sinsak ɓaai meena ate Naawen a weeni Moosis la ale Naawen biisiteeroma meena sinsanɓa a nyini ka sinsanɓa de ɓayewa po."

⁴¹ Dai yeɓ po Farisiima ba gela a yaa ale ɓman tigi chaab a jam Yeezu jigi la, wa yaa bek ba ayen, ⁴² "Nama a weeni ayen Varibasidowa ka wana ɓaanɓiik la?"

Ba yaa weeni wa ayen, "Wa ka naawa Deewid ɓaanɓiik."

⁴³ Wa yaa ɓman bek ba ayen, "Ku dan ka dila, ka boa ale soa ate Naawen chiika a weeni Deewid ayen wa a wi Varibasidowa ayen wa nyɔɔɔ? Ba ɓmarisi Naawen gbanƙa po ayen Deewid a weeni ayen,

⁴⁴ 'Mi Nyɔɔɔwa Naawen a weeni mi Nyɔɔɔwa ayen, kali mi juga geɓ ate ku jam a paari di-ipo ate mi ayen m basi ate ni dachaasana a chim ni yom la.'

⁴⁵ Ase Deewid dek a dan a wi wa ayen 'wa Nyɔɔɔ', wa nye ka se a ɓman бага a chim Deewid ɓaanɓiika?"

⁴⁶ Nuru waai a jam karo a baga a tulisi Yeezu. A nyini da dila dannii a ta a chen, nuru waai an nman jam bek Yeezu bega.

23

¹ Yeezu a yaa nman sak nuru boanni ale wa njaanviirima. ² Wa yaa weeni ba ayen, "Juuma Sinsak sagra ma ale Farisiima nyiini ale ta siuk ayen ba a kasim a sak nama sinsak njaai ate Naawen a pa te Moosis la. ³ Bala dek me a kan va ba ale a sak ni dii la nalimnyiini. Ka dila ale soa ate ku chim fifiok ayen nama va dii ate ba a sak ni la, alege ni kan a va ba nyeka ale ka dii la. ⁴ Ba nyiem a gomsii ka jib dobrita a ta ti a jam dueni ayen nuruma a koati a ji, alege ba dek a kan maari a pa ba nisima a tiri a nya. ⁵ Ba kasim a nye ka wie nna yegayega ayen nuruba a nya ba. Ba nyiem gebi ka gbanja a nmarisi Naawen wienja a dueni du a pa bobi ba dienja ale ba nisanja nyin. Ba gattanja zuesanja me a wonja kama. ⁶ Ba dan tigi chaab ayen ba de ba dakpeeni nandiintanja, a yaase ba jo ba tuka dokku po, ba a yaali kama ayen ba a kali zukpaglik sii ate ba kpanja a kali la zuk. ⁷ Ba nyiem a kasim a yaali kama ayen nuruba a puusi ba yabaja po abe ba a zuli ba abe ba a wi ba ayen, 'Sagroba'. ⁸ Ni kan ta kanjanta abe ni a yaali ayen nuruba a wi ni ayen,

'Sagroba'. Nama meena ka suaata ale ta sagra wanyi dekki. ⁹ Ni kan a wi nuru waai ale bo tenzuk de la ayen ni 'Koa', dii nyin la ni meena a ta ka ko yen ate wa bo wenmazuk. ¹⁰ Ni kan ta kanjanta abe ni a yaali nuruba ayen ba a wi ni ayen 'Nindeeroba'. Mi waai ate nuruba a wi ayen Varibasidowa la nyiini ale nama meena nindeero. ¹¹ Ni dan a yaali ayen ni gaam ni suaata, ku a fe kama ayen ni pa ni dek a chim ase ba tomteeroba la. ¹² Nuru waai a dan zak wa dek nmai, Naawen ale basi ate wa sin ten. Alege waai a dan yik wa dek ten tenka, Naawen ale zak kula nyonowa nmai.

¹³ "Nama Juuma Sinsak sagra ma ale Farisiima, ku le jam a tua kama ni jigi. Ni ka velinvendisa. Nama ale a sak nuruma dii la a nye ase nama a yik ka Naawen naamu nansiuaku tuoku a ligi ba nimbie po la. Nama dek a kan yaali ayen ni jo du, ni be kan basi ate nuruba a jo du.

¹⁴ "Nama Juuma Sinsak sagra ma ale Farisiima, ku le jam a tua kama ni jigi. Ni ka velinvendisa. Nama nyiem a ga a paasi ka pukoga a tuesi ba nanta ale ge a paasi waai meena a puusi puusa wonja a te Naawen. Dila nyin la, wa dan jam ayen wa bo ni buusa, ni waalika le zuak yegayega.

¹⁵ "Nama Juuma Sinsak sagra ma ale Farisiima, ku le

jam a tua kama ni jigi. Nama ka velinvendisa. Nama nina a muni ka nna yegayega ayen ni nye ate nuruba a tagri a va nama Naawen puusika siuku. Ba dan a va nama nyeka ba yaa tom tuimbaata a nya waalika a gaam nama.

¹⁶ “Nama baai ale de nuruba ninj a ta ba a cherj ale kan nya siuku la, ku le jam a tua kama ni jigi. Nama a sak kama ayen, ‘Nuru waai a dan wi Juuma Puusika Yenni yoi a pe nmoruk, ku daa wariya. Alege wa dan wi ligmoninka ale bo Juuma Puusika Yenni po la yoi a pe nmoruk, ku ka wakpeeni.’

¹⁷ Nama bettana nna, ka ba wana ale gaam wa choa? Juuma Puusika Yenni yaa ligmoninka ale bo di po la? Ka Juuma Puusika Yenni ale a basi ate ligmoninka a nala.

¹⁸ Ni be nman a sak me ayen, ‘Waai a dan wi Juuma Puusika Yenni jaab buui zuk ate ba a nye kaabka la yoi a pe nmoruk ku daa wariya. Alege waai a dan wi Naawen tiirimu buui ale bo wa puusika yenni po la yoi a pe, ku ka wari.’ ¹⁹ Ni ka betta ale nye ase yeeba la. Ka ba wana ale gaam wa choa? Tiirimu yaa jaab buui zuk ate tiirimu a dua la? Ka jaab buui zuk ate tiirimu a dua la ale a nye ate tiirimu a welema. ²⁰ Nuru waai a dan wi kaab teka jigini ale bo Juuma Puusika Yenni po la yoi a pe, wa maa pe ka tiirim buui ale dua ku zuk la yoi me nyinj. ²¹ Nuru waai

abe dan wi Juuma Puusika Yenni yoi a pe, wa maa pe Naawen waai ale bo di po la me yoi nyinj. ²² Nuru waai a dan wi wengmazuk yoi a pe, wa maa pe ka Naawen zukpaglika, kaai ate wa a kali ka zuk la, yoi me nyinj.

²³ “Nama Juuma Sinsak sagroma ale Farisiima, ku le jam a tua kama ni jigi. Ni ka velinvendisa. Ni a sak kama ayen nanta baai ate ni a pa a nyo jenta po la, ni a lueri ku noai piwa po bunyi a te Naawen. Alege nyemagsika ale jirim ale wensie ale nye wari yegayega la ni zeri. Wie njaai ale magsi ayen ni a nye la ale la ase ni a nin poom a nye njala. ²⁴ Ni a nye ase ka yeeba la. Nama nyiem zeri ka nanjiunj neka alege ne laalaakomi.

²⁵ “Nama Juuma Sinsak sagroma ale Farisiima, ku le jam a tua kama ni jigi. Ni ka velinvendisa. Ku a nye ka nna ase ni ale a nari beerisa ale china njaan alege a basi puusana po dii la. Ni suniimana po a sueri ale ka butuom nyeka nyiini. ²⁶ Nama Farisiima a nye ase ka yeeba la. Ni linj sugri ni suniimana po ate nuruba a sum seba ayen nama a tom ka tuimmanja.

²⁷ “Nama Juuma Sinsak sagroma ale Farisiima, ku le jam a tua kama ni jigi. Nama ka velinvendisa. Nama a nye ase ka boosi tii nyinsa ale a nyagsi alege ti puusana po a sueri ale koba nyiini ale dan me nna yegayega la. ²⁸ Siuk

kula po ate nama a nyiem a paasi nuruba ayen nama a tom ka tuimmarŋsa, alege ni suniimaŋa po a sueri ale ka tuimbaata ale venta nyiini.

²⁹ “Nama Juuma Sinsak sagroma ale Farisiima, ku le jam a tua kama ni jigi. Nama ka velinvendisa. Nama a nye ate Naawen biisiteeroma ale nuru maŋsa baai ale kpi dila po dila po la, boositaŋa a kasim a nyagsi. ³⁰ Ni nyiem a kasim a weeni chaab ayen ase tama a dan jam maa bo ka ti kokpienŋsaŋa teŋka po, tama ate an jam maa gum ba po a ko Naawen biisiteeroma. ³¹ Nama a siak kama ayen nama ka baai ale ko Naawen biisiteeroma la, ŋaanbisa. ³² Ni kokpienŋsaŋa ale piilim dii la, ni kasim a tom nueri. ³³ Ni kokpienŋsaŋa a jam a nye ase ka wiiga la. Dila nyiŋ la nama me a nye ka dila. Naawen a dan jam ayen wa bo teŋzuk meena demma buusa, wa le weeni ayen nama a lo kama, ale a pa ni a nyo bolim buui ale kan maara kpimsi la po. Nama a poli ayen nama a le nye ka se a chali be dula jigini? ³⁴ Mi a weeni ni kama ayen, mi a le tom biisiteeroba ale yam nyam ale sagroba ate ba jam ni jigi. Nama a le pa ba gela a yik ŋanbarinta nyiŋsa a ko ba, abe ni miiri ba gela ale fiŋsa ni tuka doŋku po abe ni yiak ba ate ba nyini ni teŋsaŋa po a nyini. ³⁵ Ni kokpienŋsaŋa a liŋ jam ko ka

nuru wanyi waai ate ba a wi ayen Abil ate wa an jam a kaasi wari la. Ba jam a ko nuru maŋsa yegayega. Nuru waai ate ba jam a ko kpeglim la a jam le Zakaria, Barakaya biika. Ba jam a ko wa a moata ka kaab teka jigini Juuma Puusika Yenni po. Naawen a le te ni waalika abe wa weeni ayen nama ale soa baai meena ale jam kan kaasi wari la, kummu. ³⁶ Wensie ate mi a weeni ni Naawen a le te Juuma baai ale diem boro jinla la waalika abe wa weeni ayen bala ale soa wienja de meena a nye.”

³⁷ Dula jigini Yeezu a yaa weeni ayen, “Nama Jerusalem demma, ni nyiem a kasim a ko biisiteeroma baai ate Naawen a tom ba ni jigi la. Mi nyiem a kasim a yaali kama ayen m pobi ni meena a tara ase kpiak a ale a pobi ka bisa dii la, alege nama a kan siagi. ³⁸ Ku kan beni ate Juuma Puusika Yenni a kaasi. ³⁹ Mi a weeni nama kama yogyogla de ayen ni kan ŋman nya mi ase ka m ŋman pilim jamka danni. Da dila danni a dan paari, nama a le weeni ayen, ‘Ni basi ate ti a te waai ate Naawen a tom la pimpauk.’”

24

¹ Yeezu ale yiti Juuma Puusika Yenni po a nyini la, wa ŋaanviirima a yaa wi wa ayen wa zaani a nya Juuma Puusika Yenni. ² Wa yaa weeni ba ayen, “Ni basi ate

m weeni a sak ni. Ku dannɪ a cheena kama ate nuruba a jam a kaasi jaab buuri ale bo dela la. Ba kan basi tintain yen me di choa zuwa.”

³ Yeezu ale wa n̄aan̄viirima nyiini a yaa cheɲ a ga jueli a kala Olivi Guuku zuk. Ba yaa bek wa ayen, “Ka boa a le ku nyɛ ate ku sak ti ayen fi jamka ale tɛɲka zuk meena kpeglimka dannɪ a m̄oata kama?”

⁴ Wa yaa weeni ba ayen, “Ni kpesi ni dek ate waai a kan paasi ni. ⁵ Nuruba yegayega a le jam a pa mi yonni nyin̄ a wi ba dek a weeni ayen ba ka Varibasidowa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa la abe ba paasi nuruba yegayega. Ku a fe kama ayen nama a kan va ba. ⁶ Ni dan wom kpaliɲsa wie ate si gela a m̄oata ale ge si gela me a bo nin̄niɲa, ni kan a chali yogsumɔa. Kula a le sak ni ayen tɛɲka kpeglimka dannɪ a m̄oata kama. ⁷ Tɛɲka meena demma ale ba nalima meena a le yiti a cheɲ a ga tu chaab kpaliɲsa po. Tɛɲka me a le choa nna yegayega ate kom a jam tɛɲka meena po. ⁸ Wien̄a de meena a nyɛ ase ka nipok logi ale a dom alege ate wa a biak la.

⁹ “Nuruba a le yik ni a ta ni a ga nyo baai ale ba basi ate ni nya ninammu la nisima po ate ba ko ni. Waai meena a le kisi ni mi vaka nyin̄. ¹⁰ Va n̄ala po nuruba yegayega baai ale jam a ta siaka ale mi la, a le n̄mani mi n̄aan̄ vaka. Ba

le kisi chaab abe ba a bobri chaab a sak. ¹¹ Biisiteeroba yegayega baai ale kan seba Naawen la, a le jam a paasi nuruba yegayega. ¹² Nuruba yegayega a le jam a basi chaab yaalika, dii nyin̄ la nuruba tuimbaata a le jam a waani a tagli jigi meena. ¹³ Waai a dan pik a ga paari ku nueri ka, Naawen a le vari wa a basi. ¹⁴ Nuruba a le jam a pa Naawen waman̄sana a sak nuruba Naawen naamu wie. Waai meena ale bo tɛɲka zuk la le lin̄ wom wa waman̄sana wien̄a ale ge ate tɛɲka meena a kpeglim.

¹⁵ “Ni wom mi wien̄a de nalimnyiini. Naawen bisiteero waai ate ba a wi wa ayen Daniel la, a jam n̄marisi wabiok kuui ale ku jam a basi ate nuruba a namu la wie kama Naawen gban̄ka po dila po dila po. Nama a le nya ku ale ku za juijui ale kan magsi ayen ku zaani la.” (Nuru waai ale a karim wien̄a de la, abe min̄ chak.) ¹⁶ “Baai meena ale bo Judia tɛɲka po la, a yiti a pii nyin̄ a chali nna yegayega a ga suk guutaɲa po. ¹⁷ Baai ale bo ba gbirima zuima la a dan wom wabioku de wie, ba kan n̄man a yaali ayen ba sin̄ a jo ba diinaɲa po a pa ba n̄anta. ¹⁸ Baai me ale bo ba kadugsa po la a dan wom wannɪ de, ba me a kan n̄man jo ba diinaɲa po ayen ba pa n̄anta. ¹⁹ Da n̄ala po ku le jam a pagra nna yegayega a te nipok puusa ale baai ale ta biluaata la.

²⁰ Ni a puusi a te Naawen ate kula kan jam a pagra a te nuruba ḡoota wenya yaase ba Vuusum Danni. ²¹ Ku dan pari da ḡala ninam buui ate nuruba ale nam la ale gaam ninam meena ate nuruba, a nam a ta nyini diipo ate Naawen a nye teḡka la. Ni nam bula choa a kan ḡman jam. ²² Naawen a poom yeeri ninam daaḡa po ḡa gela a basi kama, dii nyiḡ la baai ate wa lueri ayen ba jam a va wa la nyiḡ. Wa dan kan yeeri ninammu daaḡa gela a basiya, waai ate kan nyini ninammu po a nyini.

²³ “Da ḡala po nuru a le weeni ayen, ‘Nya, Varibasidowa bo ka dela.’ Wa choa me a le weeni ayen, ‘Varibasidowa bo ka dula.’ Ni kan a wom ba. ²⁴ Nuruba ba gela me a le yiti a paasi nuruba a weeni ayen ka ba ale Varibasidowa. Ba baai me a le jam a weeni ayen ba ka Naawen biisiteeroma. Ba le jam a tom wakperisa nna yegayega a paasi nuru baai ate Naawen a lueri ayen ba a va wa la, ase ba a nin бага. ²⁵ Ni wom mi wienḡa de nalimnyiini. Mi a poom liḡ a weeni ni ba le cheena ayen ba nye ni dii la kama.

²⁶ “Va ḡala po nuru wanyi a le weeni ayen, ‘Ni nya, Varibasidowa a bo ka sagini po.’ Wa choa me a le weeni ni ayen, ‘Ni nya, Varibasidowa a suk a bo ka dewa.’ Nama a kan a wom ba. ²⁷ Mi Saalobiika ḡman jamka ale nye a ase ka nyagsika la a nyini kori a taam siḡ yeniḡ

ate nuruba a nya.

²⁸ “Ni seba ayen duinsa ale a gilim kauk kuui la, jakpiuk ale doa dula.

²⁹ “Da ḡala po ninammu a dan jam nueri, wenbinni ale chirika a le chim ka legi ate chinmarisaḡa me meena a nyini wenḡmazuk a lo teḡ. Nantaḡa de meena ale bo wenḡmazuk a ta pagrim la, Naawen ale jam yik ba choa. ³⁰ Nuruba ale deri nya saalobiika chinmaaḡa po ale wa cheena. Teḡka meena demma ale kum, dii nyiḡ la ba le nya mu ale m nyini chinmaaḡa po a cheena ale m pagrimu ale m zulaḡa ale m nalimu nna yegayega. ³¹ Naawen sabiiloma po ba wanyi ale jam a pa damuniḡ a peeri nna yegayega. Wa dan nye dila, mi yaa a le tom sabiiloma ate ba waanḡ a sueri teḡka meena a tigiḡa nuru baai ate Naawen a lueri la.

³² “Ni basi ate kinḡanḡ a sak ni wari kiri. Ni nyiem a dan nya ale ka boro a pusi vaata, ni seba ayen kpari wein a moata kama. ³³ Siuk kula po me, ni dan nya wienḡa de meena ale ḡa boro a nye, ni le seba ayen da ḡala a moata kama. ³⁴ Ni basi ate m weeni ni nyaku de ayen jinla demma a kan kpi ase ka wienḡa de meena a jam nye. ³⁵ Wenḡmazuk ale teḡzuk meena a le jam a nueri da yeḡ po, alege mi wienḡa a kan taamu diipo diipo.

³⁶ “Nuru waai a ze mi Saalobiika ḡman jamka

danni. Mi ale Naawen sabiiloma me dek a ze, alege ka m kowa Naawen nyiini ale seba. ³⁷ Mi nman jamka a le nye ase ka dii ale jam a nye ale nuru waai ate ba a wi wa ayen Nowa dila po dila po la. ³⁸ Ase Nowa ale jam boro a nye wa njaarun kpionku la, waai meena a jam boro a nye ka wa dek ale a yaali dii la. Ba jam kasim a de nandiinta ale a nyu ate nidɔaba me a faari nipooba. Ba kasim a nye ka dila a ta ga paari diipo ate Nowa a jo wa njaarunku po alege ate nyiam a jam la. ³⁹ Ba jam a ze ayen Naawen a le basi ate nyiam jam a sueri tenka meena a gbiti ba a ko. Mi Saalobiika jamka a le nye ase ka dai dila danni la. ⁴⁰ Dai dila dek danni nuruba baye a le bo ba kadugsa po a kpa, ate Naawen a pa wanyi a ta cheɲ abe wa ge wanyi wa. ⁴¹ Nipooba baye a le bo nanzuk po a num zom, ate wa pa wanyi abe wa ge wanyi wa.

⁴² “Ni kpesi ni dek abe ni a limsi, dii nyin la ni ze dai dii danni ate ni nyɔɔwa a cheena la. ⁴³ Ni basi ate m weeni ni ayen ase yeri nyɔɔ a dan seba ayen zueba a le jam wa yeri, wa a le kasim a nya kama ate zuema a kan baga a jo zu. Wa kan goa ase ka wa nin yik ba. ⁴⁴ Diipo ate nama a kan nman a poli ayen mi Saalobiika a le jam la, dila po ale m cheena. Ka dila ale soa ayen ni kasim a gomsa a magsi a limsi la.

⁴⁵ “Ka nama wana dek ale wa chim wensie ale yam nyɔɔ wienja de meena po? Ku a nye ase ka yeri nyɔɔ waai ale lueri wa tomteerɔma po wanyi ayen wa chim kpagi mbala zuk abe wa a te ba nandiinta ate ba a de a yaa le ge a nyeemu la. ⁴⁶ Yenni nyɔɔwa a dan nyini wa le cheɲ juijui la a jam a nya ale tomteerɔwa a nye dii ate wa weeni wa la, tomteerɔwa sui a le peenti. ⁴⁷ Wensie ate mi a weeni ni, yenni nyɔɔwa a yaa le basi ate wa a nya wa yenni nantana meena zuk a te wa. ⁴⁸ Alege tomteerɔwa waai ate yenni nyɔɔwa a lueri la, a dan ka nyinworuk nyɔɔ, wa a weeni wa dek kama ayen wa nyɔɔwa a kan jamu nwuli. ⁴⁹ Dila nyin la wa yaa yik wa tomteerɔ chaama a nak kama alege a cheɲ a ga gum baai ale boro a de nandiinta ale a nyu daata a bugi la jigi. ⁵⁰ Dai dii danni ate wa kan poli ayen wa nyɔɔwa a cheena la, dai dila danni dek ate wa cheena. ⁵¹ Wa nyɔɔwa a dan jam nya dii ate wa tom la, wa sui a le puuri nna yegayega ale wa, ate wa namsi wa abe wa pa wa a gum chaab ale velin-vendisana. Wa ale bo ka dula a kum abe wa gobi wa nyinana.

25

1 “Mi a dan nman jam, Naawen naamu a le nye ase ka nipɔkbilisa piwa baai ale

yiti a pa ba zeun̄ta a ta cheŋ ayen ba ga tu nip̄okfiaka nȳon̄owa la. ² Ba piwa po ka banu ale jam ta yam, alege mbala banuwa me a jam chim betta. ³ Bettanja tinuwa a yaa pa ba zeun̄tana alege ba an pa kpaam a magsi ase mbula a dan nueri abe ba pa nyoro la. ⁴ Alege yammu nyamma a ta kpaam a gum du a magsi ayen mbula a dan nueri abe ba pa nyoro. ⁵ Nip̄okfiaka nȳon̄owa a yaa an jam nwuli, ate nip̄okbilisana a yaa doa a goa.

⁶ “Ku le jam paari goota sunsuŋ la, nuru wanyi a yaa kaari ayen, ‘Nip̄okfiaka nȳon̄o a cheena. Ni yiti nwuli ate ni ga tu wa.’ ⁷ Nip̄okbilisana piwa a yaa deri yiti nna nwuli a virin̄i ayen ba nya ase ba zeun̄tana a deema a de ya. ⁸ Bettanja nyamma zeun̄tana kpaamu nyiini ale jam a nueri, ate ba yaa weeni yammu nyamma ayen ba nȳe ba kpaamu a te ba ate ba nyo ba zeun̄tana po. ⁹ Yammu nyamma a yaa weeni ba ayen, ‘Tama kpaamu an soa diiya. Dila nyin̄, ni cheŋ yeeŋa po a ga da kpaam.’ ¹⁰ Bettanja a yaa cheŋ ayen ba da ba kpaamu. Ba le cheŋi a ga nueri la, nip̄okfiaka nȳon̄owa a yaa jam. Yammu nyamma baai ale poom ta ba kpaamu a magsi la, a yaa deri va nip̄okfiaka nȳon̄owa a jo yenni po ayen ba maa de nip̄okfiak n̄andiintana. Ba meena ale jo yenni po a

nueri la, ba yaa yik nan-siun̄ku tuoku a lik.

¹¹ “Ku le ga nȳe maga dek la, bettana tinuwa a yaa le a n̄mani a jam a paari la ale tuoku a lik kama. Ba yaa za tuoku noai a nagi ale a wi ayen ba jam a lagri a te ba. ¹² Nip̄okfiaka nȳon̄owa ale wom ba luelutana la, wa yaa weeni ba ayen, ‘Ni goori ni wann̄i abe ni cheŋ du. Mi a ze ni ale ka baai la.’ ”

¹³ Yeezu ale biisi a nueri la, wa yaa weeni wa n̄aan̄viirima ayen, “Ni chiibi a limsi, dii nyin̄ la ni ze diipo ate mi a cheena la.

¹⁴ “Mi a dan n̄man jam, Naawen naamu a le nȳe ase ka nuru waai ale goms̄i a magsi ayen wa nyiem la. Wa le goms̄i a nueri la, wa yaa wi wa tomteer̄oma batawa a yaa pai wa n̄antana meena a nyo ba nisima po ayen ba a nya ba zuk ate wa jam. ¹⁵ Wa yaa pa wa n̄antana a chari ba a va waai meena ale a tom wa tuima dii la. Wa yaa te nin̄ nȳon̄owa ligra tusa n̄anu, ale a te waai ale pa san̄ la ligra tusa n̄aye, ale ge a te butawa nȳon̄owa ligra tusidi. Wa le chari ba a ga nueri la, wa yaa cheŋ. ¹⁶ Tomteer̄o waai ale tuesi ligra tusa n̄anuwa la, a pa n̄a kama a gerim a nya ligra tusa n̄anu nyuenta. ¹⁷ Buyewa nȳon̄owa me waai ale tuesi ligra tusa n̄ayewa la, a pa n̄a kama a gerimu a nya ligra tusa n̄aye me nyuenta. ¹⁸ Alege tomteer̄o waai ale tuesi ligra tusini la

a pa wa nyɔ̀ɔ̀wa ligraŋa kama a tu teŋ a gu.

19 “Ku yaa ale ga beni ate ba nyɔ̀ɔ̀wa a nyini wa nyeerimu jigini a jam la ate wa yaa a wi ba ayen ba jam wa jigi. Ba le jam wa jigi la, wa yaa bek ba ayen wa a yaali kama ayen wa nya waai meena ale pa wa ligra a gerimu a nya dii nyuenta la.

20 Tomteerɔ̀wa waai ale tuesi ligra tusa ŋanuwa la, a yaa cheŋ a nyini a taam zaani wa niŋ a weeni wa ayen, ‘M nyɔ̀ɔ̀, fi daam pa ka ligra tusa ŋanu a te mi ate mi yaa pa ŋa a gerim a nya ligra tusa ŋanu nyuenta a ŋman gum du.’ 21 Wa nyɔ̀ɔ̀wa a yaa weeni wa ayen, ‘Fi ka nuru maŋ ale nyɛ ate ku nala. Mi daam pa ka ligra maga dega a nyo fi nisima po alege fi a yaa бага a nyɛ ate ŋa zuak a gum du. Yɔ̀gyɔ̀gla de mi a yaali kama ayen m pai ligra yegayega a nyo fi nisima po ate fi ale mi ta supeentik.’

22 “Tomteerɔ̀wa waai ale tuesi ligra tusa ŋayewa la, me a yaa nyini a taam zaani wa niŋ a weeni ayen, ‘M nyɔ̀ɔ̀, fi daam pa ka ligra tusa ŋaye a te mi ate mi yaa pa ŋa a gerimu a nya ligra tusa ŋaye nyuenta a ŋman gum du.’ 23 Wa nyɔ̀ɔ̀wa a yaa weeni wa ayen, ‘Fi me ka nuru maŋ ale nyɛ ate ku nala. Mi daam pa ka ligra maga dega a nyo fi nisima po, alege fi a yaa бага a nyɛ ate ŋa zuak a gum du. Yɔ̀gyɔ̀gla de mi a yaali kama

ayen m pai ligra yegayega a nyo fi nisima po, ate fi ale mi ale ta supeentik.’

24 “Tomteerɔ̀wa waai ale tuesi ligra tusini la, me a yaa nyini a taam zaani wa niŋ a weeni ayen, ‘M nyɔ̀ɔ̀, m seba ayen fi nyeka tua kama, dii nyiŋ la fi a che ka za ŋaai ate fi an bori la ale a vaari za ŋaai me ate fi an fobi la.

25 Fi le pai ligraŋa a te mi la, mi daam a chalika yɔ̀gsum a yaa ta ŋa a ga tu teŋ a gu. Nya, lig ŋaai ate fi daam a pa te mi la ale nna.’

26 “Wa nyɔ̀ɔ̀wa ale wom dii ate wa weeni la, wa sui a yaa jam a puuri nna yegayega ale wa ate wa yaa weeni wa ayen, ‘Fi ka nuru biok ale nyiŋworuk nyɔ̀ɔ̀. Fi a poli kama ayen mi a che ka za ŋaai ate mi an bori la ale a vaari za ŋaai me ate mi an fobi la. 27 Ku magsi kama ayen fi daam ate pa m ligraŋa a te ka nuru waai ale wa pa ŋa a gerimu a nya nyuenta a gum du a te mu la.

28 Tuesi ligraŋa wa jigi a pa ŋa a te m tomteerɔ̀ma wanyi wa waai ale ta ligra tusa piwa la. 29 Nuru waai ale a pii nyiŋ la, a le nya ŋanta a gum du, alege waai ale kan a pii nyiŋ la a kan nya jaabɔa. 30 Ni yik nyiŋworuk nyɔ̀ɔ̀wa de a ta wa a nyini peelim a yuk basi legini po. Dula jigini wa le kum nna yegayega, abe wa a ŋobi wa nyinaŋa.’

31 “Mi Saalobiika ale Naawen sabiiloma a dan jamu, m le jam a kala ka m

naamu zukpaglika zuk a yaa soa tɛŋka meena. ³² Abe m wi waai meena ate ba tigi a jam m tɛŋ. Ba dan jam, m le poori ba buye ase naapeerik ale a poori wa piisa ale wa bua dii la. ³³ M le yik baai ale a nyɛ ase piisa la a zaani m juga geŋ, abe m yik baai me ale a nyɛ ase bua la a zaani m gala geŋ. ³⁴ Mi waai ale soa tɛŋzuk meena la, a le weeni baai ale bo m juga geŋ la ayen, 'M Kowa Naawen a maari ni abe wa niak ni. Wa le jam a nyɛ tɛŋzuk meena la, wa gomsɪ ka ŋanta a zaani a te ni. Ni be jam a tuesi ba yɔgyɔgla de. ³⁵ Kom ale jam a yik mi la, nama a te mu ŋandiinta ate m de. Nyanyuila me ale jam ta mu la, ni te mu nyiam ate m nyu. M le jam ka nichaano la, ni nyɛ m tia ale a ta mu a jo ni yienja po. ³⁶ Mi ale jam kan ta gatta la, ni te mu gatta ate m jo. Mi ale jam a wiak la, ni nya m zuk. Ba le jam a yik mu a lik dɔk po la, ni jam a puusi mu.'

³⁷ "Baai ale ka tomdo maŋsa ale za m juga geŋ la, ba wanyi a le weeni mu ayen, 'M Nyɔŋɔ, ka dimpo ate tama a nya fu ale kom a ta fu ate ti te fu ŋandiinta ate fi de? Ka dimpo me ate tama a nya fu ale nyanyuila a ta fu ate ti te fu nyiam ate fi nyu? ³⁸ Ka dimpo ate tama a nya fu ale fi chim nichaano ate tama a nyɛ fi tia ale a yik fu a ta jo ti yienja po? Ka dimpo me ate tama a nya fu ale fi an jo gatta ate tama a

te fu gatta ayen fi jo? ³⁹ Ka dimpo me ate tama a nya fu ale fi a wiak yaa ba yik fu a lik dɔk po ate tama a jam puusi fu?' ⁴⁰ Mi a le weeni ba ayen, 'Wensie ate mi a weeni ni ayen dii meena ate nama a nyɛ a te mi ŋaanviirima po baanƙa me dek la, ni nyɛ a te ka mi dila.'

⁴¹ "Dula jigini m le chiem a weeni tuimbaata nyamma baai ale bo m gala geŋ la ayen, 'Nama baai ate Naawen a ka te ni la, ni cheŋ du mi tɛŋ a cheŋ bolim buui ale kan maara kpimsi ate Naawen a gomsɪ a magsi a te Sitaana la ale wa sabiiloma la. ⁴² Kom ale jam ta mu la, nama an te mi ŋandiinta ayen m de. Nyanyuila ale jam a yik mu la, nama an te mi nyiam ayen m nyu. ⁴³ Mi le jam ka nichaano la, nama an te mi tia ale ta mu a jo ni yienja po. Mi le jam kan ta gatta a jo la, nama an te mi gatta ayen m jo. Mi le jam a wiak ale bo likka dɔk po me la, nama an jam ayen ni nya mi zuwa.'

⁴⁴ "Baai ale jam za m gala geŋ la, ba wanyi a le weeni mu ayen, 'M Nyɔŋɔ, ka dimpo ate tama a nya fu ale kom a yaase nyanyuila a ta fu? Ka dimpo me ate tama a nya fu ale fi ka nichaano yaa fi ka gatta a jo? Ka dimpo ate tama a nya fu ale fi a wiak yaa ba yik fu a lik dɔk po, alege tama an maari fu?' ⁴⁵ M le ŋman a weeni ba ayen, 'Wensie ate mi a weeni ni ayen di-

ipo meena ate nama an jam maari mi njaanviirima po baan̄ka me dek la, nama an maari daa mi.' ⁴⁶ Naawen a le yik baai ale a tom tuimbaata la a nyo juijui ate ninam yegayega a boro ate ku ka kpeglimka me la, alege tuimman̄sa nyamma ale nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka."

26

¹ Yeezu ale jam a sak wa njaanviirima wien̄a de meena a nueri la, wa yaa weeni ba ayen, ² "Tigi kpeeni dii ate Juuma a wi ayen Gaambasika Tigini la a tali ka daa n̄aye ate di paari. Na dan jam paari, ba le yik mi Saalobiika a ta ga nyo baai a le ba pa mu a kpi jabarim nyin̄ ate m kpi la, nisima po."

³ Va n̄ala po Juuma Puusika Yenni kpan̄na ale Juuma kpan̄na a yaa tigi chaab Kayafas waai ale jam ka ba kpagi la yekpeeni po, ⁴ ayen ba poli a nya siuk ate ba va a suk yik Yeezu a ko. ⁵ Alege ba yaa n̄man weeni chaab ayen, "Ase ti dan a yik wa nuru boanni baai ale tigi chaab ayen ba de tigi de la sunsun̄, ba le jam a yiti ale noayen̄ a nyiem a kaasi tuima ten̄ka po."

⁶ Da yen̄ po ate Yeezu a yaa jam bo nuru wanyi ate ba a jam a wi wa ayen, Simon la yenni po dii ale jam bo Betani ten̄ka la a de n̄andiinta. Simon wala a jam ta ka gama tuem, alege ate bu yaa a nueri. ⁷ Nipok

wanyi a yaa nyini peelim a ta kpa buui ate bu nyummu a masa nna yegayega la a jam jo Yeezu jigi a kpiiri bu a nyo wa zuk. ⁸ Yeezu njaanviirima ale ga nya nipowa ale nyɛ dii la, ba sue yaa puuri ale wa. Ba yaa jam a poli ba suniima po ayen, "Ka boa ale soa ate nipowa de a pa kpaamu a yik kaasi nna la? ⁹ Wa dan poom a pa bu a da ligra yegayega a pa n̄a a te niwomma, dila an zunchōna?"

¹⁰ Yeezu a yaa jam seba dii ate ba a poli la, a yaa weeni ba ayen, "Ka boa ate wa le a nyɛ dii la a daani nama? Ni basi wa, dii nyin̄ la wa tom ka waman̄ a te mi. ¹¹ Niwoba a kasim a bo ale nama kama daa meena, alege mi a kan bo ale ni a ta a chen̄i. ¹² Nipowa de a kpiiri a nyo mi zuk a deri goms mi nyin̄ka a magsi ka guka. ¹³ Wensie ate mi a weeni ni, juijui meena ate nuruba a sak Naawen waman̄sana la, ba le weeni nipowa de ale nyɛ dii a te mi la. Ba le kasim a teeri wa yoi diipo meena wuu."

¹⁴ Da n̄ala po Yeezu njaanviirima pi ale bayewa po wanyiwa waai ate ba a wi wa ayen Judas Iskariot la, a jam a yiti a chen̄ Juuma Puusika Yenni kpan̄na jigi, ¹⁵ a weeni ba ayen, "Ase mi a dan бага a yik Yeezu a ta wa a jam a nyo ni nisima po, nama a le te mu ka boa?" Wa le bek ba dila la, ba yaa deri a chiini ligbie pisita a te

wa dula jigini. ¹⁶ A nyini da nala po a ta a chen, Judas a yaa nyiem a gisi ka siuk ayen wa ta Yeezu a ga bobri a sak.

¹⁷ Juuma Gaambasika Tigini yaa jam paari. Da nala po ba nyiem a kasim a njobi ka boroboruk kuui ate ba kan pa dabinta a nyoro la. Yeezu njanviirima a yaa jam wa jigi a bek wa ayen, "Ka be ate fi a yaali ayen ti ga gomsa Gaambasika Tigini nandiintana ate fi jam a de?"

¹⁸ Wa yaa weeni ba ayen, "Ni chen nuru wanyi jigi tɛnka po a ga weeni wa ayen, "Ti Sagrowa ale tom ti ayen ti jam a weeni fu ayen wa kummu dannu a mɔata kama. Tama ale wa ale a yaali ayen ti de Gaambasika Tigini nandiintana fi yenni po." "

¹⁹ Wa njanviirima a yaa chen ga nye dii ate wa weeni la a yaa dik nandiintana dula jigini.

²⁰ Wenni ale jam a sin la, Yeezu ale wa njanviirima pi ale bayewa a yaa tigi chaab a kala a de nandiintana. ²¹ Ba le jam boro a de la, wa yaa weeni ba ayen, "Wensie ate mi a weeni ni, nama po wanyi ale a yaali ayen wa ta mi a ga bobri a sak."

²² Wa njanviirima ale wom dii ate wa weeni ba la, ba meena sue a yaa jam kaasi ate ba yaa bek wa wanyi wanyi ayen, "M Nyɔnɔ, ka mi?"

²³ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Nuru waai ale kala dela pa wa boroboruk a maari a siuk jentana ale mi dek la, a le wa ta mu a ga bobri a sak. ²⁴ Mi Saalobiika a le kpi ase ka dii ate ba nmarisi Naawen gbanka po dila po dila po la. Ku le pagra a te waai a le wa ta mu a ga bobri a sak la. Ba dan jam kan biak wa, kula ate zunchoŋ kama."

²⁵ Judas waai ale jam a yaali ayen wa ta Yeezu a ga bobri la a yaa bek wa ayen, "M Nyɔnɔ, ka mi?"

Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Ka fi."

²⁶ Ba le jam boro a de la, Yeezu yaa pa boroboruk a puusi a te Naawen ayen wa niak ku. Wa le puusi a te Naawen a nueri la, wa yaa we boroboruku a chari wa njanviirima ale weeni ba ayen, "Ka mi nyinika ale nna. Ni nɔa a njobi."

²⁷⁻²⁸ Wa yaa nman pai beerik ale daam a puusi a te Naawen ayen wa niak bu. Wa le puusi a te Naawen a nueri la, wa yaa pai a te ba ale weeni ba ayen, "Ka mi ziimu ale nna. Ni nɔa a nyu. M le pa bu a te nuruba yegayega, ate Naawen a von ba tuimbaatana a te ba. M dan nye dila, ku le sak ayen wa ale wa nuruma a ta ka noayen ale chaab. ²⁹ Wensie ate mi a weeni ni, bu de ate mi a nyu la, m kan nman nyu ase ka m nin jo m kowa Naawen namu po a nman nyu ale ni."

³⁰ Ba le de n̄andiintan̄a a nueri la, ba yaa yi yiili a pak Naawen ale ge a nyini dula jigini a chen̄ ga jueli Olivi Guuku zuk.

³¹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ba n̄marisi Naawen gban̄ka po a weeni ayen, 'Naawen a le jam a ko naapeerika, abe wa ge wa piisan̄a a basi ate n̄a chali a waan̄ chaab.'" Yokku de nama meena a le chali a waan̄ abe ni ge mi nyiini
³² Alege m dan yiti kum po, m le de ni nin̄ a chen̄ Galili ten̄ka po."

³³ Piita yaa weeni wa ayen, "Fi n̄aan̄viirima meena a dan basi fu, mi kan maara basi fu diipo."

³⁴ Yeezu yaa weeni wa ayen, "Basi ate m weeni fu, yokku de fi a le pagsi ku noai buta ayen fi ze mi, ale ge ate vari kpadiaka a kum."

³⁵ Piita yaa n̄man weeni wa ayen, "Mi kan weeni ayen m ze fu. Mi dan poom ayen m kpi ale fu, mi kan weeni dila."

Wa n̄aan̄viirima meena me a weeni dila degadega.

³⁶ Ba yaa jam paari jigi ate ba a wi ayen Getsemani, ate Yeezu a yaa weeni wa n̄aan̄viirima ayen, "Ni kali dela ate m chen̄ a ga puusi a te Naawen abe m jam." ³⁷ Wa le a chen̄ la, wa yaa basi ate Piita ale Jeemsi ale wa suoku Joon, Zebedi bisan̄a a va wa. Ku yaa jam kperi wa ate wa piilim boro a nya ninam nna yegayega ate wa sui me a yaa

kaasi nna yegayega. ³⁸ Wa yaa weeni ba ayen, "M sui ale kaasi a gaam taam nna yegayega, ate ku a nye nna ase mi a yaali ayen kpi la. Ni be limsi mu dela ate m jam."

³⁹ Wa le n̄man chen̄ maga dega la, wa yaa kpi duna ten̄ a puusi a te Naawen ayen, "M Koa, mi a saalim ayen ku dan ka fi popeentik, be yeeri namka de mi jigi a basi. Nye fi dek ale a yaali dii la, alege daa mi ale a yaali dii la."

⁴⁰ Wa le n̄man pilim a nyini wa puusika jigini a jam la, wa yaa nya wa n̄aan̄viirima batawa a doa goa. Wa yaa weeni Piita ayen, "Ka boa ate nama an baga a kali a limsi maga ale ge a goa? ⁴¹ Ni yiti a puusi a te Naawen ate Sitaana a kan paasi ni ate ni va wa noaya. Ni suniima po nama a yaali ayen ni a nye mi yaaka, alege ni nyin̄san̄a an pagra. Dila ale soa ate nama a goa la."

⁴² Wa yaa n̄man pilim chen̄ wa puusika jigini a ga puusi a te Naawen ayen, "M Koa, ku dan kan ta nyeka alege ate fi a yaali ayen m nam be basi ate fi ale a yaali dii la a nye." ⁴³ Wa yaa n̄man pilim a jam a paari ale wa n̄aan̄viirima a doa a goa, dii nyin̄ la goom ale jam ta ba nna yegayega.

⁴⁴ Yeezu a yaa n̄man pilim chen̄ a ga puusi a te Naawen ase wa le poom a puusi dii la. ⁴⁵ Butawa po Yeezu yaa n̄man pilim a jam paari a bek ba ayen, "Ni diem a doa a goa kama? Wie meena a

nueri kama. Di danni a paari ya ate ba ayen ba yik mi Saalobiika a nyo tuimbaata nyam nisima po. ⁴⁶ Ni yiri ate ti cheŋ. Nuru waai ale ta mu a ga bobri sak la ale la a cheena.”

⁴⁷ Yeezu ale diem boro a biisi la, Judas waai ale jam ka wa ŋaanviirima po wanyi la, a yaa jam wa jigi ale nuru boari yegayega. Juuma Puusika Yenni kpaŋa ale Juuma kpaŋa ale tom ba. Ba jam ta ka gebi kpeensa ale dua a jam ayen ba yik wa. ⁴⁸ Bumbobrowa a poom weeni ba kama ayen, “Ti dan ga paari ba, nuru waai ate mi a puusi ale a gbaari wa la, ka wala ale la. Ni yik wa ale pagrim.”

⁴⁹ Nuru boanni ale jam a ga moata Yeezu la, Judas a yaa deri cheŋ a ga puusi ale gbaari wa a weeni wa ayen, “Mi Sagro, suyogini a bo ale fu.”

⁵⁰ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “M doa, nye dii ate fi a poli ayen fi nye mu la.”

Baai ale jam va Judas la, a yaa yik wa ale pagrim. ⁵¹ Yeezu ŋaanviirima po wanyi a deri yeeri wa gebi kpien a che Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni yomma po wanyi turi a gebi lonsi teŋ. ⁵² Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Pa fi gebika a ŋman su ka fooku po. Nuru waai ale ta gebi kpien a che kpaliŋ po la, a dan kan a kpesi, ba le pa gebi kpien ka choa a ko wa. ⁵³ Nama a ze ayen mi бага kama a

wi m kowa ayen wa tomu wa sabiiloma baai ale piisi nna yegayega la ate ba jam a maari mu? ⁵⁴ M dan nye dila, wie ŋaai ate ba ŋmarisi mi wie Naawen gbanƙa po dila po dila po la a kan chim wensie.”

⁵⁵ Yeezu a yaa viriŋi a bek nuru boanni ayen, “Mi ka zue ate nama a ta gebi kpeensa ale dua a jam ayen ni yik mu? Daa meena mi a kasim bo ale ni Juuma Puusika Yenni po a sak ni kama, alege nama an jam a yik mu. ⁵⁶ Ba le ŋmarisi Naawen gbanƙa po dii la a sum chim ka wensie jinla.”

Dula jigini wa ŋaanviirima meena a yiti a chali ale ge wa.

⁵⁷ Ba yaa ta Yeezu a cheŋ Juuma Puusika Yenni kpagini waai ate ba a wi wa ayen Kayafas la jigi. Ba le jam a ga paari dula la, Juuma Sinsak sagroma ale Juuma kpaŋa a yaa jam tigi chaab. ⁵⁸ Piita a yaa magi va ba ŋaŋ a jam jo Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni yenni dabiaka po a cheŋ a ga kala ale kpagini limsidoma ayen wa nya dii ale di nye la. ⁵⁹ Juuma Puusika Yenni kpaŋa ale boteeroma meena a jam bo dula a gisi nuru ayen wa weeni a sak ba ayen wa nya Yeezu ale wa boro a tom wabiok ate ba бага a nya siuk a ko wa. ⁶⁰ Ba yaa gisi a kpeeri. Alege nuruba yegayega a diem nyini a jam za ba nin ayen ba velim wie

a te wa. Kula njaanynin nuruba baye a yaa nyini a jam za ba nin. ⁶¹ A weeni ayen, "Tama a wom ale Yeezu a weeni ayen wa baga a kaasi Juuma Puusika Yenni, abe wa nman a se di daa nata po."

⁶² Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni a yaa yiti a cheŋ a ga zaani ba meena sunsuŋ a yaa bek Yeezu ayen, "Fi ka wari a tulisi ale njaai meena ate ba a biisi a te fu la?" ⁶³ Alege Yeezu a yaa sina. Kpagi kpeeni a yaa nman weeni wa ayen, "Mi a yaali kama ayen fi pe Naawen waai ale boro la yonni nyin abe fi weeni mu wensienja." Wa yaa bek Yeezu ayen, "Fi ka Naawen biika waai ate ba a wi wa ayen Varibasidowa la?"

⁶⁴ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Mm, mi ale la. Ni basi ate m weeni ni ayen da yeŋ po fi le nya mi Saalobiika ale m kala Naawen juga geŋ. Fi le nman nya mu ale m nyini Naawen jigi chinmaana po a cheena."

⁶⁵ Wa le weeni dila la, Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni a yaa yik wa garuku a dari cheeri ale weeni ba ayen, "Ti kan nman a yaali seeroba. Ni meena a wom wa le pa wa dek a magsi chaab ale Naawen la. ⁶⁶ Nama a poli ka se, wa lo yaa wa an loya?"

Ba meena a yaa weeni ayen, "Wa lo kama. Ku magsi ba ko wa kama."

⁶⁷ Nuruma ba gela a yaa chesi tintueta a basi wa nyin ale a nak wa. ⁶⁸ A weeni ayen, "Fi a weeni ayen fi ale Varibasidowa. Be min baai ale a nak fu la."

⁶⁹ Ba le ta Yeezu a nye nyaku de meena la, Piita a diem bo ka yenni dabiaka po. Nipokbili wanyi a yaa jam boro. Wa jam ka Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni dogleema po wanyi. Wa yaa nya Piita a weeni wa ayen, "Daa fi ale poom va Galili tenka denowa Yeezu la?"

⁷⁰ Wa yaa pagsi ale baai meena ale za dula la nimbie po ale weeni wa ayen, "Ka boa ate fi a begi mi dila? Mi ze fi ale a biisi dii la." ⁷¹ Wa le weeni dila la, wa yaa yiti a cheŋ a ga za nansiunku noai. Nipokbili wa choa a nman diem nya wa dula jigini ale wa za ate wa yaa weeni nuru baai ale za moata wa la ayen, "Nuruwa de ka Yeezu njaanviirima po wanyi."

⁷² Piita a yaa nman pagsi ayen, "M pe ya, mi ze nuruwa de."

⁷³ Ku an jam beniya ate baai ale jam za moata wa la wanyi a yaa weeni wa ayen, "Fi ka ba wanyi, dii nyin la fi a biisi ase ka Galili deno la."

⁷⁴ Piita a yaa weeni wa ayen, "M pe ya, ka wensie ate mi a biisi. Mi ze nuru waai wie ate fi a biisi la."

Wa le weeni dila a ga nueri la, vari kpadiaka a yaa deri kum. ⁷⁵ Ate Piita a yaa teeri dii ate Yeezu a poom weeni wa ayen wa le pagsi ku noai buta ayen wa ze wa, ale ge

ate vari kpadiaka a kum la. Wienja de meena a yaa nye ate Piita sui a kaasi ate wa yaa deri nyini a kum nna yegayega.

27

1 Vanni ale veenti la, Juuma Puusika Yenni kpanja ale Juuma kpanja meena a nman tigi chaab ayen ba poli ba le ba nye dii a ko Yeezu la. 2 Ba le biisi le chaab a nueri la, ba yaa bobi wa nisimaja a ta wa chej gominawa waai ate ba a wi wa ayen Paalot la jigi.

3 Judas waai ale jam ta Yeezu a ga bobri a sak la, ale nya ba le bo Yeezu buusaja dii la, wa sui a yaa jam kaasi, ate wa yaa nman pilim a chej Juuma Puusika Yenni kpanja ale Juuma kpanja jigi ayen wa pa ba ligbeenja pisitawa a te ba. 4 Wa le ga paari dula la, wa yaa weeni ba ayen, "Naawen a nya mi kaasunku kama, dii nyin la mi a ta ka nuru waai ale kan seba wari noai po la, a jam bobri a sak nama. Yogyogla de nama me a yaa bo wa kum buusa."

Ba yaa weeni wa ayen, "Kula a daa tama ninja, alege ka fi dek nin."

5 Judas ale ga wom dii ate ba weeni la, wa yaa pa ligraja a yuk basi Juuma Puusika Yenni sunsun, ale ge a nyini a ga bobi miik a kpi.

6 Judas ale ga nyini la, Juuma Puusika Yenni kpanja a yaa yiti a pisi ligraja ale weeni chaab ayen, "Ligraja

de tama pa ja a da ka nuru nyuvuri. Ti Sinsanja a kan siagi ayen ti pa ja a maa gum Juuma Puusika Yenni ligraja po." 7 Ba le nya chaab a nueri la, ba yaa pa ligraja a da tenj kaai ate ba a wi ayen samonsa meka jigi la. Ba jam a yaali kama ayen ba pa dula jigini a chim nicham guka jigi. 8 Ka dila ale soa ate nuruba a deema a wi dula jigini ayen ziimu jigini la.

9-10 Naawen biisiteerowa waai ate ba a wi wa ayen Jerimaya la a jam a nmarisi nyaku de wie kama dila po dila po ayen, "Juuma a jam siak kama ayen ba pa ligbeenja pisitawa a da samonsaja meka jigini. Ba yaa pa ligraja a da tenjka ase Naawen ale poom a weeni ba dii la." Dii ate Juuma Puusika Yenni kpanja a tom la a basi kama ate Jerimaya wienja a chim wensie.

11 Yeezu a yaa jam taam a zaani Paalot nin. Paalot a yaa bek wa ayen, "Ka fi ale Juuma naawa la?"

Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Ka fi ale a weeni dila." 12 Alege Juuma Puusika Yenni kpanja ale Juuma kpanja ale jam a nma wa la, wa an jam weeni wariya.

13 Paalot yaa bek wa ayen, "Fi kan wom ba ale a nma fu ale wie njaai meena la?"

14 Alege Yeezu an jam tulisi wayen me la. Ku yaa jam cha Paalot nna yegayega ale wa ale kan a tulisi wari la.

15 Bena meena Juuma Gaambasika Tigini a nyiem a dan paari, gominawa Paalot a nyiem lak nuru waai ate tɛnka demma a yaali ayen wa lak ate wa nyini likka dɔkku po a nyini la a basi kama. 16 Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi ayen Barabasi ate ba jam maa yik wa a lik. Nuruba a jam seba wa ka nna yegayega. 17 Paalot a yaa bek nuru baai meena ale tigsɔ chaab la ayen, "Nama a yaali ayen m basi ka ba wana? Barabasi yaa Yeezu waai ate ba a wi ayen Varibasidɔwa la?" 18 Paalot jam seba ayen ka Juuma Puusika Yenni kpanja nyunni nyin ale soa ate ba yik Yeezu a ta jam wa jigi.

19 Paalot ale jam diem kala boteka dɔkku po la, wa powa a yaa tom weeni wa ayen, "Kan nyɛ nuruwa de jaabɔa ale wa an kaasi wariya. Dii nyin la deemwa yokku mi goadaasim wa wari kama ate ku daani mi nna yegayega."

20 Juuma Puusika Yenni kpanja ale Juuma kpanja a yaa weeni nuru bɔanni ayen ba saalim ate wa lak Barabasi a basi abe wa ge ate ba ko Yeezu. 21 Paalot a yaa bek nuru bɔanni ayen, "Nuruma de bayewa, nama a yaali ayen m basi ka ba wana?"

Ba yaa tulisi wa ayen, "Ti a yaali ayen fi basi ka Barabasi."

22 Wa yaa nman bek ayen, "M be m nyɛ Yeezu waai ate ba a wi ayen Varibasidɔwa la ka se?"

Ba meena yaa tulisi ayen, "Basi ate ba kpi wa jabarimu nyin ate wa kpi."

23 Wa nman bek ba ayen, "Ka boan jaab wabiok ate wa nyɛ?"

Ba yaa kaari nna yegayega ayen, "Basi ate ba kpi wa jabarimu nyin ate wa kpi."

24 Paalot a yaa nya ayen wa an baga a nyɛ wariya dii nyin la, ba nuemka ale ta kpalin a jam. Wa yaa pa nyiam a nari wa nisaɲa nuru bɔanni nin, ale weeni ba ayen, "Mi nin maa ka nuruwa de kum po, ku bo ka nama dek jigi."

25 Nuru bɔanni a yaa weeni wa ayen, "Basi ate wa kummu nyin ninammu a jam tama ale ti bisaɲa jigi."

26 Paalot a yaa lak Barabasi a basi ale basi ate ba miiri Yeezu. Ba ale miiri wa nueri la, wa yaa pa wa te ayen ba ta wa ga kpi jabarimu nyin ate wa kpi.

27 Paalot sojima a yaa yik Yeezu a ta jo ba gominawa yenni dabiaka po ate ba meena a yaa gilim wa. 28 Ba yaa yeeri wa gattana ale pa garuk monun a jo wa. 29 A pa munsa a yok zutok a pa vuk wa zukku ale pa tachek a nyo wa juga nisaɲa po. Ba yaa kpi duna wa nin a nyɛ wa a la, ale a weeni ayen, "Juuma naawa kasim boro taam wuu." 30 Ba jam chesi tintueta a basi wa

nyinj ale pa duok a nak wa zukku. ³¹ Ba ale nye wa la a ga nueri la, ba yaa yeeri garuk monuku ale pa wa dek gattanja a jo wa a ta wa nyini chen ayen ba kpi wa jabarimu nyinj ate wa kpi.

³² Ba ale jam bo siuku po a chen la, ba yaa zik Simon ale wa cheena tenka po ate sojima a fe wa ate wa tuesi Yeezu jabarimu ji. Simon a jam ka ten kaai ate ba a wi ayen Sairini la deno. ³³ Ba yaa ga paari juijui ate ba a wi ayen Golgota la. Ku kiri ale zukoluku jigini. ³⁴ Ba yaa pa tiim a nyo daam po a lam nya ale pa te Yeezu ayen wa nyu alege wa an jam nyu ya.

³⁵ Ba yaa yik Yeezu a kpi wa jabarimu nyinj, ale pa wa gattanja a chari chaab. Ba jam nak ka gban a nya waai ale magsi garuk kuui deka la. ³⁶ Ba ale nak gbanka wa gattanja nyinj a nueri la, ba yaa kala a limsi ayen waai a kan vari wa a basi. ³⁷ Ba yaa pa tapagi a nmarisi di nyinj ayen,

*KA JUUMA NAAWA ALE
NNA*

a pa di kpi jabarimu zuk. ³⁸ Ba jam maa kpi ka zueba baye nanbarinta nyinj a gum Yeezu po, ate ba wanyi a bo wa juga, nwala me a bo wa gala.

³⁹ Nuru baai ale jam va dula a taam la a yaa zak zuk nya wa a mati ba noa ale a le wa ayen, ⁴⁰ "Fi weeni ayen fi le kaasi Juuma Puusika Yenni abe fi nman se di a nueri daa nata po. Fi

dan ka Naawen biik be nyini jabarimu zuk a sinj a vari fi dek a basi."

⁴¹ Juuma Puusika Yenni kpanja ale Juuma Sinsak sagrama, ale Juuma kpanja me a jam a la wa ale a weeni ayen, ⁴² "Wa jam baga a vari nuruba a basi kama, alege wa an baga a vari wa dek a basi. Daa wa ale Juuma naawa? Wa dan nyini jabarimu zuk a sinj ti yaa le ta siaka ale wa. ⁴³ Wa ta siaka kama ayen Naawen ale bo le wa ale weeni ayen wa ka Naawen biik. Ti be le nya ase Naawen ale vari wa a basi ya."

⁴⁴ Zue baai ate ba jam kpi ba a gum Yeezu po la, me a le wa dila degadega.

⁴⁵ Wenni ale jam jueli a bo wenzuk sunsun la, legi a yaa jam lik ten kala meena a ta ga paari wenbalini. ⁴⁶ Legini ale jam basi la, Yeezu a yaa kaari nna yegayega a weeni wa dek tenka biika po ayen, "Eloi, eloi, lama sabagtani." Ku kiri ale, "M Kowa Naawen, m Kowa Naawen, ka boa ate fi zeri mu?"

⁴⁷ Nuru baai ale jam za dula jigini la ba gela a wom dii ate wa weeni la kama. Ba yaa weeni ayen, "Wa a wi ka Naawen biisiteerowa Elaja." ⁴⁸ Ba po wanyi a yaa chali chen ga pa sosok a lusi damiisinj po a pa yik duok wonj nyinj a zak ta jueli Yeezu noai.

⁴⁹ Nuru mbala yaa weeni ayen, "Ni basi ate ti limsi a nya ase Elaja a le jam a yik

wa a ta nyini jabarimu zuk a siŋ teŋ ya.”

⁵⁰ Yeezu a yaa ŋman kaari nna yegayega a yaa le ge a kpi.

⁵¹ Wa ale jam kpi la, garuk kpionŋ kuui ate ba jam pa a kasi Juuma Puusika Yenni po la, a yaa jam cheeri ku ŋmazuk a ta siŋ paari ku teŋ. Naawen a jam basi kama ate teŋka a choa ate pinaŋa a na a mobi, ⁵² ate baai meena ale jam a va Naawen alege a kpi la boositana a lagri ate ba yiti kum po, ⁵³ alege basi boositana. Ku ŋaanŋ nyinŋ ate Yeezu a yiti kum po la ba yaa jo Jerusalem teŋka po. Nuruba yegayega ale jam a nya ba.

⁵⁴ Sojima kpagini ale soji baai ale jam a limsi la ale nya teŋka choaka ale dii meena ale nyɛ la ku yaa cha ba nna yegayega. Ba yaa weeni ayen, “Wensie, nuruwa de sum ka Naawen biik.”

⁵⁵ Nipok baai ale jam maari Yeezu Galili teŋka po la a jam za moata dula a nya dii meena ale nyɛ la kama.

⁵⁶ Baai ale jam bo ba po la ale Mɛeri Magdala ale Mɛeri, Jeemsi ale Josefi mawa, ale Zebedi powa.

⁵⁷ Jigsiro wanyi ale jam nyini teŋ ate ba a wi ayen, Arimatia. Wa yoi a jam ale Josefi. Wa jam ka waai ale ta siaka ale Yeezu. ⁵⁸ Da dila dannii junɔai ate wa yaa cheŋ Paalot jigi a saalim wa ayen wa basi ate wa ga yeeri Yeezu nyinŋka jabarimu zuk

a ta cheŋ ga gu. Paalot a yaa siak ayen wa ga yeeri Yeezu nyinŋka jabarimu zuk a ta ga gu. ⁵⁹ Josefi a yaa basi dula jigini alege cheŋ ga yeeri Yeezu nyinŋka jabarimu zuk a yaa pa garuk paaluk a pili ka ⁶⁰ a ta ga dueni puŋ vorub paalik po. (Teŋ kala demma a jam a gu ba nuruma ka pina vie po). Wa yaa bilim tintain kpeeni a lik puŋku vorumu noanni. ⁶¹ Mɛeri Magdala ale Mɛeri nwala a jam kali ka dula a tuk vorumu nyinŋ.

⁶² Vari ale ŋman Veenti la, ba Vuusum Danni sal-iuku Juuma Puusika Yenni kpanŋa ale Farisiima a yaa cheŋ Paalot jigi a weeni wa ayen, ⁶³ “Ti deema teeri velinwendika ale jam boro la wa weeni ayen, ‘M le yiti kum po ku daa ŋata dai.’ ⁶⁴ Be basi ate ba ga a limsi vorumu ate ku paari daa ŋata ate wa ŋaanviirima a kan magi yeeri wa abe ba weeni nuruma ayen wa yiti kum po. Dan kan daa di ventana de ale gaam wa le liŋ velim dii la.”

⁶⁵ Paalot a yaa siak ale basi ayen sojiba cheŋ a ga ŋmasi a limsi vorumu.

⁶⁶ Ba yaa cheŋ ga daani tintanni ayen waai dan bilim di abe ba miŋ a yaa le basi ate sojima a limsi vorumu.

28

¹ Ba Vuusum Danni ale taam la, Mɛeri Magdala ale Mɛeri nwala a yaa cheŋ ba nya juijui ate ba gu Yeezu la.

² Tenka yaa jam choa nna yegayega, ate sabiilo a nyini wenɲmazuk a siɲ bilim tintanni a dueni nakpiak a kali di zuk. ³ Sabiilowa a jam kasim a nyagsi kama ase wein ale a chagsi dii la. Wa gattaɲa me a peenti nna yegayega. ⁴ Yɔgsum yaa yik baai ale a limsi vorumu la nna yegayega ate ba nyiɲsaɲa a gok ate ba nye nna ase ba kpi la.

⁵ Sabiilowa a yaa weeni nipooma ayen, “Ni kan chali yɔgsumɔa, mi seba ayen ni a gisi ka Yeezu waai ate ba kpi wa jabarimu nyiɲ la. ⁶ Wa ka dela jigini, wa yiti kum po kama ase wa ale liɲ weeni ni dii la. Ni jam a nya juijui ate ba pa wa a dueni la. ⁷ Ni cheɲ nwuli a ga weeni wa ɲaɲviirima ayen wa yiti kum po kama, wa be de ka niɲ a cheɲ Galili tenka. Ni le nya wa dula jigini. Ni teeri m le weeni ni dii la.”

⁸ Ba yaa basi dula jigini ale supeantik a ga weeni wa ɲaɲviirima dii meena ate sabiilowa a weeni ba la.

⁹ Yeezu a yaa tu ba dula jigini a yaa weeni ba ayen, “Suyɔgini a bo ale ni.” Ba yaa domsi kali a puusi wa. ¹⁰ Yeezu yaa weeni ba ayen, “Ni kan chali yɔgsumɔa abe ni ga weeni m suaataɲa ayen ba cheɲ Galili tenka a ga tu mu dula jigini.”

¹¹ Nipooma ale cheɲ a ga nueri la, sojima gela a yaa cheɲ tenka po a ga weeni Juuma Puusika Yenni kpaɲɲa dii meena ale nye

la. ¹² Juuma Puusika Yenni kpaɲɲa a yaa tu chaab ale tenka kpaɲɲa ate ba pa ligra yegayega a te sojima ale weeni ba ayen, ¹³ “Ni weeni ayen nama a doa goa kama ate wa ɲaɲviirima a jam zu pa wa. ¹⁴ Gominawa a dan poom wom ti le biisi a vari ni a basi.”

¹⁵ Sojima yaa tuesi ligraɲa ale weeni ate ku paari Juuma meena ayen Yeezu ɲaɲviirima ale zu pa wa vorumu po.

¹⁶ Wa ɲaɲviirima pi ale wanyiwa a yaa cheɲ a ga jueli guuk kunyi zuk Galili tenka po juijui ate Yeezu a weeni ba ayen ba cheɲ la. ¹⁷ Ba ale nya wa dula jigini la ba yaa puusi wa. Ba gela a jam diem ta ka chichama. ¹⁸ Yeezu a yaa forisi paari ba a weeni ba ayen, “Naawen a te mi pagrim kama wenɲmazuk ale tenzuk meena. ¹⁹ Ni cheɲ tenɲsa meena a sak nuruba ate ba va mi, abe ni a te ba soka Kowa Naawen ale wa biika ale wa chiika pagrim nyiɲ. ²⁰ Ni sak ba ate ba va wie ɲaai meena ate mi a sak ni la. M le bo ale ni a ga paari tenka kpeglimka.”

Yeezu Wamaŋsaŋa Wie Ate MAAK A ŊMARISI La

1-4 Dila po dila po Naawen jam weeni wa biisiteeroma wanyi ate ba a wi ayen Azaya la, ayen wa ŋmarisi nyo Naawen gbaŋka po ayen,

“ ‘Wa le tom nuru ate wa de nin jam gomsu siuku a magsi a te waai ale wa jam la.’

Lueluk ale a kaari goanni po a weeni ayen,

‘ni gomsu Nyonowa siuku abe ni teenti ku.’”

Naawen biika ate ba a wi ayen Yeezu Kirisita la wamaŋsaŋa wie ale nna. Ku be piilim kama a magsi chaab ale Azaya ale ŋmarisi dii Naawen gbaŋka po la.

Ku ŋaanŋnyin ate nuru wanyi ate ba a wi ayen Joon a yaa nyini goanni po a jam a sak nuruba Naawen wie ale a te ba soka ale a weeni ba ayen, “Ni meena basi ni wabaataŋa, abe ni va Naawen siuku. Ni dan tagri m le te ni soka ate Naawen a voj ni wabaataŋa a te ni.”⁵ Nuruba yegayega a yaa nyini tenkpienka Jerusalem ale ten sii meena ale gilim ka a bo Judia po la a jam Joon jigi. Ba ale wom wa sinsaŋa la, ba yaa tok ba tuimbaataŋa meena a sak Naawen ale ge ate Joon yaa

te ba soka beli dii ate ba a wi ayen Jordan la po.

⁶ Ba jam pa ka laalaakomi kobta a nye Joon garuku. Wa jam pa ka chiakgbain a bobi wa chiaka. Wa jam a ŋobi ka tintue ale a de siita me.⁷ Wa jam a mooli kama ayen, “Nuru wanyi ale bo mi ŋaan a cheena. Wa ta pagrim a gaam mi kama. Mi posima ale m nin chim yomo waai ale wa domsi a kali wa nin a yeeri wa nuensaŋa a te wa.⁸ Nyiam ate mi pa a so ni nyinsaŋa, alege waai ale cheena la, a le pa ka Naawen Chiika a sueri ni suniimaŋa.”

⁹ Da ŋala po Yeezu a jam nyini ten kanyi ate ba a wi ayen Nazaret ate ka jam bo ten kaai ate ba a wi ayen Galili la po. Wa yaa jam Joon jigi ayen Joon te wa soka Jordan benni po.¹⁰ Joon ale te wa soka a nueri ate Yeezu a yaa nyini nyiamu sunsun a jueli la, wa yaa deri nya wennaŋmazuku ale ku lagri ate wa nya Naawen Chiika a sin jam kali wa zuk nna ase nangban la,¹¹ ate lueluk a yaa nyini wennaŋmazuku po a weeni Yeezu ayen, “Fi ale m be kaai ate m mariŋ la. M sui a peenti ale fu kama.”

¹² Dula jigini Naawen Chiika a yaa basi ate Yeezu a cheŋ ga jo goanni po jui-jui ate goaduŋsa a boro la.¹³ Wa jam bo dula jigini ate ku paari ka da pisinaansi. Da ŋala po Sitaana a yaa jam wa jigi a nye wa nya ayen wa siak a te wa, alege Sitaana

an jam бага а paasi wa. Naawen yaa tom sabiiloba ayen ba jam maa maari wa.

¹⁴ Da yey po nuruba а yaa yik Joon а ta wa ga lik dok po. Ku naanyin ate Yeezu а yaa jam Galili tenka po а mooli Naawen wamaŋsaŋa ayen, ¹⁵ “Da naai ate Naawen dak ayen wa naamu le jam la, а moata kama. Ni basi ni tuimbaataŋa abe ni ta siaka ale wa wamaŋsaŋa.”

¹⁶ Yeezu ale va Galili mogi kpeeni noai а taam la, wa yaa nya nuru wanyi ale wa suok. Ba yue ale Simon ale Andiru, ate ba yaa za а yuk ba nmaasaŋa а basi nyiamu po. ¹⁷ Yeezu yaa wi ba ayen, “Ni jam va mi naan. Nama daam ka jum yigrisa, alege jinla mi а te ni ka tuim paali ayen ni nye ate nuruba а jam va mu.” ¹⁸ Ba yaa ale wom dila la, ba yaa deri basi ba nmaasaŋa ale va wa.

¹⁹ Wa ale ga cheŋ maga la, wa yaa nman nya nuruba baye ate ba а wi ba ayen Jeemsi ale Joon. Ba jam ka nuru waai ate ba а wi ayen Zebedi la, bisa. Ba ale ba kowa ale wa tomteeroma ale jam kala ba naaruŋku po а gomsi ba nmaasaŋa. ²⁰ Yeezu а yaa wi ba, ate ba yaa basi ba kowa ale wa tomteeroma naaruŋku po ale cheŋ ga va wa.

²¹ Yeezu ale wa naanviirima yaa cheŋ ga jo ten kaai ate ba а wi ayen Kapernaum la po. Juuma Vuusum Danni ale jam paari

la, Yeezu yaa cheŋ ga jo ba tuka dokku po а boro а sak ba Naawen wie. ²² Nuruma ale wom wa sinsaŋa la, ku yaa cha ba, dii nyin la wa sinsaŋa а kan neensi Juuma Sinsaŋa sagrama. Wa sakka а ta pagrim а gaam ba sinsaŋa kama.

²³ Dula jigini nuru ale jam ta chichiribiok ate ku bo wa zukku po. Wa yaa jam jo ba tuka dokku po а kaari ayen, ²⁴ “Yeezu Nazaret denowa, fi а yaali ka boa ti jigiya? Fi jam ayen fi kaasi ti kama? M seba ayen fi ka Naawen nuru welenj.”

²⁵ Yeezu а yaa weeni chichiribioku ayen, “Goori abe fi nyini wa zukku po а nyini.”

²⁶ Chichiribioku а deri basi ate nuruwa nyinka а gok а yaa kaari а nyini wa jigi а nyini. ²⁷ Ku yaa cha nuruma meena ale jam bo dula la, ate ba weeni ayen, “Ni nya nuruwa de ta pagrim а weeni chichiribaata ate ti а wom wa noai а nyini nuruba zuima po а nyini.” Ba ya bek chaab me ayen, “Ka boan jaab sinsak paala ale nna?”

²⁸ Galili tenka po nuruma yegayega а jam wom Yeezu ale tom dii la kama.

²⁹ Yeezu а yaa basi tuka dokku ale ge cheŋ. Wa ale Jeemsi ale Joon а yaa cheŋ ga jo Simon ale Andiru yenni po. ³⁰ Yeezu ale jo yenni po la, ba yaa weeni wa ayen ka Simon nanuba ale а yuak. Wa nyinka jam tolin ka nna yegayega ate wa jam dua wa

dokku po. ³¹ Yeezu a yaa jo nipowa dokku po a yik wa nisaŋa a zak ate wa yiri ŋmai. Wa ale nyɛ dila la, wa nyiŋka a yaa deri yok ate wa yiri yaali nyiam a te ba.

³² Wein ale siŋ la, teŋka po demma a pa ba yɔgnyeensa ale baai ate chichiribaata a jam bo ba zuima po la a ta ba jam Yeezu jigi. ³³ Teŋka po demma meena a yaa tigi chaab a jam yeri dii po ate Yeezu a boro la. ³⁴ Wa tebi nuruba yegayega baai ate nyiŋtuila toŋatoŋa a jam ta ba la, ale a yiaŋ chichiribaata yegayega nuruba zuima po a basi. Yeezu an jam te chichiribaataŋa siuk ate ti weeni wariya, dii nyiŋ la ti poom seba wa ale ka waai la kama.

³⁵ Saliuk yokyok ate vanni an diem a jam veenti la, Yeezu a yaa yiri a nyini teŋka po a cheŋ juijui ate nuru a karo la a puusi a te Naawen dula jigini. ³⁶ Vanni ale veenti la, Simon ale wa vaanŋaama yaa yiri a nya ale Yeezu a karo. Ba yaa nyini ayen ba gisi wa. ³⁷ Ba ale nya wa la, ba yaa weeni wa ayen, “Nuru meena a nyeemu a gisi fu kama.”

³⁸ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ni te ti cheŋ teŋ sii ale tali la ate m sak dula nuruma Naawen wie ate ba wom. Ka dila nyiŋ ate m jam.”

³⁹ Wa yaa nyiem a gilim Galili teŋka a sak nuruba Naawen wienŋa ba tuka diinaŋa po. Wa jam yiaŋ

chichiribaata nuruba zuima po a basi me.

⁴⁰ Gami dinyi a yaa jam Yeezu jigi a kpi duna teŋ wa niŋ a saalim wa ayen, “Fi dan siak, fi бага a tebi mu kama, ate mi a nya nyiŋyɔgsa.”

⁴¹ Yeezu a yaa ta jiiirim ale wa nna yegayega a yaa teeri wa nisaŋa a tiri wa ale weeni wa ayen, “M siaya. Ta nyiŋyɔgsa.” ⁴² Wa ale weeni dila la, nyiŋtuilaŋa yaa deri basi gamini ate wa nya nyiŋyɔgsa. ⁴³⁻⁴⁴ Yeezu a yaa weeni wa ale nin muna ayen, “Kan weeni sak nuru waaiya fi le nyɛ dii a nya nyiŋyɔgsa la. Cheŋ Naawen Puusika Yenni tomteeroma wanyi jigi a pa fi dek a sak wa, abe fi nyɛ kaabi kaai ale magsi ase Moosis ale sak ti dii dila po dila po la. Dila le sak nuruba ayen fi yaa ta nyiŋyɔgsa kama.”

⁴⁵ Gamini yaa basi dula jigini. Wa an jam va Yeezu ale weeni wa dii la, alege wa jam goanti a nyeemu a weeni wa a meena kama Yeezu ale tebi wa dii la. Dila nyiŋ ate Yeezu an ŋman бага a nyini peelim a jam teŋka po wa yaaka. Wa yaa ga bo goanni po ate nuruba nyini teŋsa yegayega po a jam wa jigi.

2

¹ Daa ale ŋman jam taam la, Yeezu a yaa basi dula ale ŋman cheŋ Kapernaum teŋka po a ga jo yeri dinyi po. Teŋka po demma a

yaa wom ayen wa jam ya.
² Nuruba yegayega yaa jam tigiſi chaab yeri dii po ate wa boro la. Yenni meena a jam sueri kama ate nansiunku noai a ka zaanika jigiya, ate Yeezu a yaa boro a sak ba Naawen wie. Nuru wanyi ale jam boro ate wa nisima ale wa nanſa a jam kpi. ³ Wa yaa ale boro a sak nuruma la, nuruba banaansi a yaa pa nuru waai ate wa nisaſa ale wa nanſaſa a kpi la, a dueni jaab zuk a ta wa a jam Yeezu jigi. ⁴ Ba an jam baga a vuri nuruma po a paari Yeezu, dii nyin la nuruma a jam piisi kama. Ba jam pa nuruwa kama a ta jueli yenni zuk a vuri vorub yenni sunsuſa a yaa pa miisa a bobi jaamu a pa wa ta va vorumu po a sin dueni Yeezu nin.
⁵ Yeezu ale jam seba ayen ba ta siaka yegayega ale wa la, wa yaa weeni nuru waai ate wa nisaſa ale wa nanſaſa a kpi la ayen, “M biiga, m von fi wabaataſa a te fu kama.”

⁶ Juuma Sinsaſaſa sagraſa ba gela ale jam maa kala dula jigini la, a yaa poli ba zuima po ayen, ⁷ “Nuruwa de ale a biisi dii la, ku nala? Wa ale a nye dii la ku ka leeta Naawen jigi. Ka Naawen dek wa nyiini ale a von wabaata a te.”

⁸ Yeezu a poom seba wa dek popola po ba ale a poli dii la kama. Wa yaa bek ba ayen, “Ka boan jaab popola ate nama a poli ni zuima po? ⁹⁻¹¹ Mi nin weeni nu-

ruwa de ate wa nisimaſa ale wa nanſaſa a kpi la, ayen Naawen von wa wabaataſa a te wa a yaase wa yiri a cheſ, ka kuna dek ale pa-gra?” Wa ale ga bek dila la, wa yaa cheemu a weeni nuru waai ale a yuak la ayen, “Yiri a zaani ſmai, abe fi pai fi jaamu ate fi a goa wa zuk la a cheſ kuli fi yenni.” Yeezu a nye nna kama ate ku sak ayen ni seba ayen ka wa Saalobiika ale ta pagrim tenzuk meena a baga a von nuruba wabaata a te ba.

¹² Nuruwa a yaa deri yiri a zaani ſmai ale pa wa jaamu a cheſ nyini. Ku yaa cha nuru baai meena ale jam za dula jigini la. Ba yaa pak Naawen a weeni ayen, “Tama an diem a nya nyaku de choa ase ka jinla nyiini.”

¹³ Yeezu yaa basi dula jigini ale ſman pilim cheſ Galili mogi kpeeni noai, ate nuru boari a yaa jam wa jigi ate wa boro a sak ba Naawen wie. ¹⁴ Wa ale sak ba a nueri la, wa yaa cheſ ga zik nuru waai ate ba a wi ayen Livai, la. Wa jam ka nuru waai ate ba a wi wa ayen Alfiyus la biik. Wa jam kala ka lampoo cheesika dok po a tuesi lampoo. Yeezu yaa weeni wa ayen, “Yiri a jam va mi ſaan.” Wa yaa basi wa tuimaſa ale yiri a ga va wa.

¹⁵ Yeezu ale wa ſaanviirima a yaa cheſ Livai yenni ayen ba de ſandiinta. Lampoo cheesiroba ale wabaata nyam yegayega a jam maa

va Yeezu njaan ate ba gela me a yaa jam gum wa ale wa njaanviirima po, ate ba meena a kala a de nandiinta. ¹⁶ Juuma Sinsanja sagroma baai ate ba a wi ayen Farisiiba la, ba gela a yaa nya ba ale ba a de nandiintanja. Ba yaa bek wa njaanviirima po wanyi ayen, "Ka boa ale a sak ate Yeezu a siak a te lampoo cheesiroba ale wabaata nyam a kali a le wa a de nandiinta?"

¹⁷ Yeezu ale wom dila la, wa yaa weeni ba ayen, "Fi dan kan a yuagi fi kan chen waai ale a tebi nuruba la jigiya, alege ka yuariba nyini. Mi an jam ayen m wi ka nuru baai ale a poli ayen ba ka nuru manja la, alege ka wabaata nyam ate m jam ayen m wi."

¹⁸ Da yen po Joon waai ale a te nuruba soka la njaanviirima ale Farisiima njaanviirima a yaa bobi noa. Nuruba ba gela a yaa jam Yeezu jigi a bek wa ayen, "Ka boa ate Joon njaanviirima ale Farisiima njaanviirima a bobi noa, alege fi njaanviirima a kan bobi?"

¹⁹ Yeezu a yaa magsi wamagsini bek ba ayen, "Nipokfiaka nyonowa doama a baga a bobi noa? Aaya. Nipokfiaka nyonowa ale diem boro ale ba la, ba an baga a nye dila. Mi ale m njaanviirima abe ale ka dii la ale la. ²⁰ Alege ku cheena ate nuruba le yik wa a ta chen, dila po wa ba yaa le bobi noa."

²¹ Wa yaa nman magsi wamagsini di choa ayen, "Ba kan pa garuchiak paalik a lan garuk kpaga. Ba dan nye dila, garuku le cheeri a gum du, a yaase, ²² ba kan pa da paalik a su bunlok kpak po. Ba dan nye dila, bunlokku a na kama ate daamu a waaji. Ku dan nye dila, nuruwa a jok wa bunlokku ale wa daamu meena kama. Da paalik a magsi ka bunlok paaluk suka."

²³ Juuma Vuusum Daanja po dinyi ate Yeezu ale wa njaanviirima a yaa va nuru wanyi talim po a taam. Ba ale a chen la, wa njaanviirima a yaa wie "wiiti" zuima a njobi. ²⁴ Farisiima ba gela ale jam nya dila la, ba yaa bek Yeezu ayen, "Nya, ka boa ate fi njaanviirima a kaasi tama Vuusum Danni kisiku?"

²⁵ Yeezu yaa bek ba ayen, "Nama an diem karim Naawen gbanka po a min na waai ate ba a wi ayen Deevide la wie? Da njaai po ate nuru waai ate ba a wi ayen Abiata a jam chim Naawen Puusika Yenni kpagi kpeeni la, ate kom a yaa jam ta Deevide ale wa doama. ²⁶ Wa yaa ga jo Naawen Puusika Yenni po a pa boroboruk kuui ate nuruba a ta jam te Naawen la a we njobi ale ge a we a te wa doama ate ba me a njobi. Tama Sinsanja a weeni kama ayen nuru yon an maara a njobi boroboruku de ka Naawen Puusika Yenni tomteeroma nyiini.

27 “Naawen an lueri Vuusum Danni ayen ka di soa nuruba, wa nye ka nuruba ale ge lueri Vuusum Danni ayen di chim da man a te ba. 28 Dila nyin la, mi Saalobiika ale soa Vuusum Daanja me.”

3

1 Yeezu a yaa nman chen ga jo ba tuka dokku po. Nuru wanyi ale jam bo dula ate wa nisa kpi. 2 Baai ale jam bo dula la, a yaa limsi ayen ba nya ase Yeezu le tebi yaase wa kan tebi nuruwa nisanja Vuusum Danni ate ba бага a weeni wa ayen wa kaasi. 3 Yeezu a yaa weeni nuru waai ate wa nisanja a kpi la ayen, “Yiri nmai a jam de.” 4 A yaa ale ge a weeni nuruma ayen, “Nama seba Juuma Sinsanja kama. Ku magsi ayen ni tom ka tuimansa yaa tuimbaata ni Vuusum Danni? Ni te nuruba nyuvuri yaa ni ko ba?”

Ba yaa goori nna choro-toto. 5 Yeezu sui yaa puuri ale ba ate wa gisi nya ba ale su kaasun dii nyin la, ba tuenja a kpari kama ate ba ka siaka ale wa. Wa yaa weeni nuruwa ayen wa teeri wa nisanja. Wa ale teeri si la, si yaa deri nya nyinyogsa. 6 Farisiima a yaa yiri a nyini peelim. Ba ale na waai ate ba a wi ayen Ayerod la nuruma a yaa tigi chaab a poli siuk kuui ba le ba va a ko Yeezu la.

7 Yeezu ale wa njanviirima a yaa nyini dula jigini a nman chen mogi kpeeni

noai. Nuruba yegayega a nyini Galili tenka po a chen va wa njan. 8 Ba gela a nyini Jerusalem ale Judia tensana po. Ba gela me a nyini tenka choa ate ba a wi ayen Idumia ale ten sii meena ale bo Jodan beli kpeeni njan nyin la. Ba gela me a nman nyini tensa ate ba a wi ayen Taaya ale Saidon ale ten sii meena ale gilim dula jigini la. 9 Yeezu yaa weeni wa njanviirima ayen ba gisi njanru a gomsu ku a zaani wa, dii nyin la nuruma a piisi ka nna yegayega a yaa a tusi wa. Nuruma de meena ale wom Yeezu ale a nye dii la ale soa ate ba jam wa jigi. 10 Yeezu a tebi nuruba yegayega dula jigini. Ka dila ale soa ate ba a tusi chaab ayen ba paari a tiri wa nya la. 11 Baai ate chichiribaata a bo ba zuima po la ale nya wa la, ba yaa lo ten a kaari yegayega a weeni wa ayen, “Fi ka Naawen biik.”

12 Nna nyiem a dan nye, Yeezu a nyiem a weeni chichiribaatana ka bunyi dekki ayen ti goori abe ti kan weeni sak nuruba wa ale ka waai la.

13-15 Yeezu ale wa njanviirima a yaa chen ga jueli guuk kunyi zuk. Wa ale jueli a nueri la, wa yaa wi nuru baai ate wa a yaali ayen ba jam wa jigi la. Wa yaa lueri nuruba pi ale baye a ta nyini nuru baai meena ate wa wi la po ayen ba jam va wa. Wa yaa weeni ba ayen, “M lueri ni kama ayen ni kasim bo ale mu. M le tom

ni me ate ni nyini peelim a mooli Naawen wienja ate nuruba wom. M be le te ni pagrim ate ni baga a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi."

16 Wa nuruma pi ale bayewa yue ale Simon waai ate Yeezu a te wa yue paali ayen Piita la, 17 ale Jeemsi ale wa suoku Јоѡн. Jeemsi ale Јоѡн a jam ka nuru waai ate ba a wi ayen Zebedi la bisa. Yeezu yaa nman te ba yue paali ayen Boanejisi. Di kiri ale nanpansa nuruba. 18 Yeezu a yaa nman lueri Andiru ale Filip ale Batolomiu ale Matiu ale Tomasi ale Jeemsi waai ale jam ka nuru waai ate ba a wi ayen Alfiyus la, biik. Wa nman lueri Tadiusi ale Simon waai ale jam a nye ayen Juuma a nya ba dek zuk la. 19 Wa yaa nman lueri Judas Iskariot, nuru waai ale wa ta Yeezu a ga bobri a sak la. Wa yaa ale lueri ba a nueri la, ba meena a yaa va chaab a nyini guuku zuk a sij a chen ga jo yeri dinyi po.

20 Nuru boari yegayega a yaa nman tigi chaab a jam Yeezu jigi, ate wa njanviirima an jam baga a nya siuk a de nandiinta. 21 Yeezu dokku demma ale wom dila la, ba yaa nyini ayen ba gisi a yik wa, dii nyinj la nuruba ale jam a weeni ayen, "Wa zukku a tagri kama."

22 Juuma Sinsanja sagroma ba gela a yaa

nyini Jerusalem tenka po a jam weeni chaab ayen, "Chichiribaatanja meena naawa ate ba a wi ayen Beelzebu la, ale bo wa nyinka po a kasim a te wa pagrim ate wa baga a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi."

23 Yeezu a yaa wi Juuma Sinsanja sagroma ate ba jam wa ten ate wa yaa magsi wamagsima a sak ba ale bek ba ayen, "Sitaana a nye ka se a baga yiak wa dek tomteeroma a basi? 24 Ten nuruba a dan a kpalim chaab, ten kala choa le kaasi kama. 25 Yeri yen dem a dan ta kpalinj ale chaab, ba le waanj ka chaab. 26 Dila nyinj la Sitaana ale wa tomteeroma a dan ta chaab, wa naamu a kan baga a zaani a beni.

27 "Siuk kula po la waai abe dan kan yik pagrō a bo-biya, wa le nye ka se a jo wa yenni po a zu wa nantanja?"

28-29 "Ni basi ate m weeni nyaku de a sak ni ayen, Naawen le vonj waai meena wabaata ale ba biisi kaa-sunj a te ba kama. Alege wa kan vonj a te waai ale a le Naawen Chiika la, dii nyinj la, wabioku de a boro kama taam wuu." 30 (Wa weeni ba wienja de kama, dii nyinj la nuruma ba gela a weeni kama ayen, "Wa ta ka chichiribiok wa zukku po.")

31 Ku njanjnyinj ate Yeezu suaatanja ale wa mawa a yaa jam a za peelim a wi wa. 32 Nuru boari ale jam za gilim wa a yaa weeni

wa ayen, "Fi mawa ale fi suaataŋa a za peelim a yaali fu."

³³ Wa yaa bek ba ayen, "Ka wana ale mi ma? Be ka bana ale mi suaata?" ³⁴ Wa yaa chiem a nya ba meena ale kala a gilim wa la a yaa weeni ba ayen, "Ni nya, ka mi maba ale mi suaata ale nama. ³⁵ Baai meena ale a tom dii ate Naawen a yaali la, bala ale mi maba, ale m toaba, ale m suaata."

4

¹ Yeezu yaa ŋman jam Galili mogi kpeeni noai a sak nuruma Naawen wie. Nuruma a jam piisi ka nna yegayega a za gilim wa ate wa yaa yiri jo ŋaarun po a kala. Naarunku a jam bo ka nyiamu po ale ge ate nuruma a yaa za nyiamu noai. ² Wa yaa magsi wamagsima a sak ba wie nna yegayega ayen,

³ "Ni wom mi nalimnyiini. Nuru wanyi ale jam boro a yaa nyini boro a yuk ŋanborinta ase muma la. ⁴ Wa yaa ale boro a yuk la, bienja gela a yaa lo siuku niŋ ate nuinsa a deri jam pisi ŋa meena, ⁵ ŋa gela me a lo tintana po. Na yaa nyini nna nwuli, dii nyiŋ la tantana an jam soa diiya dula jigini. ⁶ Wentuenka ale jam nak ŋa la, ŋa yaa deri ko, dii nyiŋ la ŋa nanŋa an jam baga a siŋ paari nyiamoa. ⁷ Na gela me a lo munsa po a yaa nyini. Munsaŋa me a nyini a geri ŋa ate ŋa an jam baga a biaya. ⁸ Na gela me

a lo ten nalun po a nyini a chim a biak a be nalimnyiini. Naai ta bie pisita. Na gela me pisiyuebi. Na gela me ta kook."

⁹ Yeezu ale ga nueri wa wamagsini la, wa yaa ŋman weeni ba ayen, "Nama baai ale ta tue a wom la, ni wom mi nalimnyiini."

¹⁰ Wa ale jam kala wa dek wa nyiini la, baai ale jam a maa va wa ale wa ŋaanviirima pi ale bayewa la, a yaa bek wa ayen, "Fi wamagsimaŋa kie ale boa?" ¹¹ Wa yaa weeni ba ayen, "Naawen basi kama ayen ni seba wa naamu wasusunŋa, alege nuru yonta jigi m sinsanŋa a chim ka wamagsima, ate

¹² 'Ba a nya ale a nya alege ba kan nya,
ba a wom ale a wom alege ba kan miŋ ŋa,
dii nyiŋ la, ba dan nya ale miŋ ŋa,
ba le tagri ba wabaata popolaŋa kama ate Naawen vonŋ a te ba.'

¹³ Yeezu yaa bek ba ayen, "Nama an baga wamagsini de kiri a miŋi? Ni be dan kan baga wamagsini de kiri a miŋi, ni yaa be le nye ka se a baga a miŋ ŋa chaaba?" ¹⁴ Nuru waai ale nyini a boro a yuk wa ŋanborintaŋa la, ku a nye se ka Naawen wienja ate nuruba a sak la. ¹⁵ Be ŋaai ale lo siuku po la, a nye se ka baai ale a wom wa wienja, ale ge ate Sitaana a nyiem a deri jam a

yeeri ɲa nwuli a ta nyini ba suniima po a nyini la. ¹⁶ Be ɲaai me ale lo tintanaɲa po la, a nyɛ se ka baai ale a wom wa wienɲa ate ba sue a peenti, ¹⁷ ale ge ate Naawen wienɲa a kan jo ba suniimaɲa po nalimnyiini la. Ba yaa va maga dega, alege ninam a dan yik ba, ba Naawen wienɲa vaka nyin, ba nyiem a deri pa ɲa vaka a basi. ¹⁸ Be ɲaai me ale lo munsana po la, a nyɛ se ka baai ale a wom Naawen wienɲa ¹⁹ alege tenka po wienɲa popolana ale ba ligra yaalika yegayega ale ba ɲanta yaalika, ɲala meena a de ka Naawen wienɲa ate waman an бага a nyini ɲa po a nyini. ²⁰ Be ɲaai me ale lo ten nalunku po la, a nyɛ se ka baai ale a wom Naawen wienɲa ate ɲa jo ba suniima po nalimnyiini la. Ba a nyɛ se ka ɲantaɲa ale nyini a yaa biak a be ate ɲa gela a ta bie pisita, ɲaai me pisiyuebi, ɲaai me bie kook dii la.”

²¹ Yeezu yaa bek ba ayen, “Nuru a dan tɔati wa bolimzeun wa a pa ka chin a vuk ku? Yaase wa a pa a zaani ka gaduok tenka? Aawo, wa a pa ku a zaani ka jaab zuk ate ku a nya dokku po meena. ²² Jaab buuri meena ale chim wasusugi la, a kan ɲman chim wasusugi nuruba jigiyaa. Dii meena ale ligi doa la, le nyini peelim ate nuruba nya. ²³ Dila nyin, nama baai ale ta tue a wom la, ni wom mi nalimnyiini.”

²⁴ Wa ɲman pilim weeni

ba ayen, “Ni kpesi a wom dii ate m tara ayen m weeni a sak ni la. Magsi kaai ate fi pa a magsi ɲanta a te nuru la, magsi kala degadega ate Naawen le pa magsi a te fi me, ate ku poom gaam taam. ²⁵ Nuru waai nisa po ale ta la, Naawen le ɲman te wa ɲanta yegayega a gum du, alege waai nisa po ale kan ta la, Naawen le ɲman tuesi jaab fiik kaai ate wa poom ta la kama.”

²⁶⁻²⁷ Yeezu a yaa ɲman weeni ba ayen, “Naawen Naamu ale a nyɛ dii la ale nna. Nuru ale bori wa talim. Daa meena ate wa goa a yiri la, wa ze ɲantaɲa ale nyɛ dii a nyini ale a chim la. ²⁸ Ka tenka ale a wuuk bienɲa ate ɲa a nyini ale a chim ale ge a ta bie. Zabuli ale lin a chim, a pak a paari kin kari, a yaa ga a biak ale ge ate bienɲa a yaa ga kpeglim. ²⁹ ɲa yaa ale be a ga nueri la, nuruwa a yaa pa wa gebik a ta chen wa talimu po a ga che dii nyin la, ɲa cheka paari kama.”

³⁰ Yeezu a yaa ɲman bek ba ayen, “Ti le pa ka boa a magsi chaab ale Naawen Naamu? ³¹⁻³² Bu a nyɛ ase ka nna la. Ase nuru ale pa ‘mastad’ bie a bori la. Bienɲa a posima kama a gaam tenzuk bie meena po. Wa yaa pa ɲa a bori ate ɲa nyini chim tikpiensa a ta nanɲa ale yogsum nna yegayega ate nuinsa a kali si zuk a yok tugta.”

³³ Wamagsima ɲaai chaab ate Yeezu a jam magsi a

sak nuruba la ale nna. Wa jam magsi ka ɲa chaab nna yegayega a gum du ayen baai ale ta Naawen yammu la a бага a miɲ chak. ³⁴ Wa an jam biisi wari dinyi la ale nuruba alege kan magsi wamagsini. Alege, wa ale wa ɲaanviirima a dan jam boro ba dek ba nyiini, wa nyiem a weeni wa wamagsimaɲa kie a sak ba kama.

³⁵ Dila danni junɔai Yeezu a yaa weeni wa ɲaanviirima ayen, “Ni te ti taam mogi kpeeni kauk kunƙula.” ³⁶ Wa ɲaanviirima yaa basi nuru boanni ale cheɲ ga jo Yeezu ale kali ɲaarunɲ kuui po la ayen ba cheɲ. Nuruba ba gela me a jo ɲaarunta a maa va ba ɲaan. ³⁷ Ba ale a cheɲ la, va kpionɲ a yaa jam a nak ba ɲaarunƙu nna yegayega ate nyiamu me a yiri a jueli wein. Bu yaa jo ba ɲaarunƙu po ate ku a nye ku siɲ nyiamu teɲ. ³⁸ Yeezu a jam dua ɲaarunƙu po ba ɲaan a kpagli ka dafeeluk a goa. Wa ɲaanviirima a yaa nak wa a yiri a bek wa ayen, “Ti Nyonɔ, fi niɲ ka ale ti ni wari nyiamu po?”

³⁹ Wa yaa yiri wa goomu jigini a zaani ɲmai a yaa weeni vioku ayen ku basi abe nyiamu me a nye balaa. Vioku a yaa deri basi ate nyiamu me a baliɲ. Nyiamu an ɲman choaya ale maga dek me. ⁴⁰ Yeezu a yaa bek wa ɲaanviirima ayen, “Ka boa ate nama a chali yɔgsumɔa? Nama diem ka siaka?”

⁴¹ Ku yaa cha ba ate ba a bek chaab ayen, “Nuruwa de, ka wana ate wa бага a biisi ale vioku ale nyiamu ate ba a wom wa nɔaya?”

5

¹ Yeezu ale wa ɲaanviirima a yaa taam Galili mogi kpeeni kauk kunƙula ɲaan nyiɲ a ga paari nuru baai ate ba a wi ayen Gerasa la teɲka. ² Nuru wanyi a yaa jam bo teɲ kala po a ta chichiribiok wa zuk po. ³ Nuru waai jam karo a бага bobi wa. Ba jam pa ka choarima kpeema a bobi wa, alege wa бага a gebi ɲa. ⁴ Ba ɲman pa choarimaɲa ale kuta a bobi wa naɲsa ale wa nisima a ga jiak, alege wa ɲman gebi ɲa me meena. Waai a jam karo a ta pagrim a бага a yik wa. ⁵ Wa jam bo ka ba ale a gu nuruba juijui la ale guuta zuima a nyiem a cheɲ ale a kaari nna yegayega ale a pa tintain laasa a gebi wa nyiɲka.

⁶⁻⁸ Yeezu ale nyini ɲaarunƙu po a siɲ la, nuruwa a jam za ka nuruma guka jigini ate ku jam yalima. Yeezu a yaa weeni chichiribioku ayen ku nyini nuruwa zukku po a nyini. Nuruwa ale nya Yeezu la, wa yaa chali a jam kpi duna teɲ wa niɲ, a yaa kaari nna yegayega a weeni wa ayen, “Fi Yeezu, Naawen kpeeni biika, fi a yaali ka boa mi jigiya? Chali Naawen yonni nyiɲ abe fi kan namsi mu.”

⁹ Yeezu yaa bek wa ayen
“Fi yoi ale boa?”

Ku yaa weeni wa ayen,
“Mi yoi ale ‘Anuruboari’,
dii nyin la ti piisi kama.”
¹⁰ Nuruwa a yaa saalim
Yeezu nna yegayega ayen
wa kan yiak chichiribaataŋa
dula jigini a basi.

¹¹ Die ale jam piisi nna
yegayega a za guuk kunyi
zuk dula jigini a de. Na
jam paari ka tusa ŋaye.

¹² Chichiribaataŋa a yaa
saalim Yeezu ayen wa basi
ate ti ga jo dieŋa de po.

¹³ Yeezu a yaa te ti siuk. Ti
yaa basi nuruwa ale nyini a
ga jo dieŋa po ate ŋa meena
yaa chali nna nwuli a siŋ ga
lo mogi kpeeni nyiamu po a
kpi.

¹⁴ Nuru baai ale jam a nya
dieŋa zuk la, a yaa chali kuli
ba yieŋa a ga weeni ba yieŋa
demma ale baai meena ate
ba jam a tu ba siuku nin
la, dii ale nyɛ la. Teŋka
demma a yaa nyini a cheŋ
Yeezu jigi ayen ba nya dii
ate baai ale a nya deeŋa la
a weeni ba la. ¹⁵ Ba yaa
jam a nya nuru waai ate
chichiribaataŋa a jam bo wa
zukku po la ale wa jo gatta
a kala ale Yeezu. Wa an
ŋman a yesimu. Yoŋsum a
yaa deri yik ba. ¹⁶ Nuru baai
ale jam nya dii ale nyɛ nuru
wa jigi ale chichiribaataŋa
ale dieŋa la, a yaa weeni a
sak nuruba meena ale jam
bo dula jigini la.

¹⁷ Teŋka demma ale wom
dii ate ba weeni la, ba yaa

jam a saalim Yeezu ayen wa
nyini ba teŋka po nyini.

¹⁸ Yeezu a yaa ale cheŋ
ayen wa jo ŋaarunku po
la, nuru waai ale jam ta
chichiribaataŋa la a jam
saalim wa ayen wa basi ate
wa maa va wa a cheŋ.

¹⁹ Yeezu an jam siaya,
alege weeni wa ayen, “Kuli
ga weeni fi yenni demma
Nyɔnɔwa ale ta jirim ale fu
a maari fu dii la.”

²⁰ Nuruwa a yaa cheŋ ga
weeni nuru baai ale jam
bo teŋsa piwa po la dii ate
Yeezu a nyɛ a te wa la. Ku
yaa cha baai meena ale jam
a wom la.

²¹ Yeezu yaa ga jo
ŋaarunku po a gaam taam
mogi kpeeni kauk kunjula.
Wa ale cheŋ a ga paari
dula jigini la, nuru boari
yegayega a yaa tigi a gilim
wa mogini noai. ²² Juuma
tuka doŋku kpanŋa po
wanyale jam maa bo nuru
boanni po. Wa yoi a jam ale
Jairus. Wa yaa ale ga nya
Yeezu la, wa yaa jam wa nin
²³ a saalim wa nalimnyiini
ayen, “M dek koa, m lie ale a
yuak a moata kum, ate mi a
saalim fu ayen fi jam a pa fi
nisa a ji wa zuk ate wa nya
nyinyoŋsa.”

²⁴ Yeezu a yaa va Jairus a
cheŋ ate nuruba yegayega a
yaa maa va wa a gilim wa.

²⁵ Nipok wanyale yaa jam
bo dula a jam a yuak bena
pi ale ŋaye. Wa tuemu a
jam a nyɛ ase wa a lo ka
chiak la. Ku kasim jam a
nyɛ ka daa meena. ²⁶ Tiita

nyam yegayega a jam tebi wa a kpeeri. Wa jam kaasi wa ligra meena, alege tuemu an jam a basi wa ale a diem a daani wa me nna yegayega a gum du. ²⁷⁻²⁸ Wa ale wom Yeezu wie la, wa yaa poli wa zuk po ayen, “M dan бага a paari wa garuku nɔanni a tiri, m le nya nyinyɔgsa.”

²⁹ Wa yaa cheŋ a ga jo nuru bɔanni po a ga tu Yeezu a yaa va wa ŋaŋ a tiri wa garuku nɔanni. Wa le tiri garuku la, wa tuemu a deri basi wa, ate wa yaa miŋ ayen wa nya nyinyɔgsa kama dula jigini. ³⁰ Yeezu a yaa deri miŋ ayen ku nye wa jigi kama ase nuru ale tiri wa a yaa nya nyinyɔgsa la. Wa yaa cheemu ayen wa nya ase ka wana a yaa bek ayen, “Ka wana ale tiri mi garuku?”

³¹ Wa ŋaŋviirima a yaa weeni ayen, “Fi kan nya nuruma ale piisi a gilim fu dii la, alege ate fi a bek ayen ka wana ale tiri fu?”

³² Yeezu a yaa diem gisi nya gilim ayen wa nya waai ale tiri wa la. ³³ Nipowa kpaziim a yaa nak ate wa nyiŋka a gok. Wa jam seba ayen Yeezu a tebi wa kama ate wa yaa kpi duna teŋ wa niŋ a weeni wa ale wensie meena tuemu wie. ³⁴ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “M lie, fi siaka a basi ate fi nya nyinyɔgsa kama. Kuli yeri ale sunum masik, dii nyiŋ la fi tuemu a nueri kama.”

³⁵ Yeezu ale diem bo dula a biisi la, nuruba ba gela a yaa nyini Jairus yenni a

jam wa jigi a weeni wa ayen, “Fi leewa a kpi kama. Kan ŋman a daani Sagrowa ayen wa jamu.”

³⁶ Yeezu ale wom dii ate ba weeni wa la, wa yaa weeni Jairus ayen, “Kan te ku a daani fu, alege kasim ta siaka.” ³⁷ Yeezu an jam a yaali ayen nuru waai a va ba a cheŋ, alege ka Piita ale Jeemsi ale wa suoku Joŋn nyiini. ³⁸ Ba ale ga paari nya ale ku a nye ŋaglim Jairus yenni po ate nuruma a kumu ale a kaari nna yegayega la, ³⁹ Yeezu a yaa cheŋ ga jo yenni po a bek ba ayen, “Ka boa ate nama a kum ale a kaari dila? Biika an kpiya. Wa a goa kama.”

⁴⁰ Ba yaa deri a la wa wa nina po. Wa yaa yiaƙ ate ba meena a nyini peelim, alege a yik biika kowa ale wa mawa ale wa ŋaŋviirima batawa a yaa ta ba jo biika goomu doƙku po. ⁴¹ Yeezu a yaa yik biika nisa a weeni wa ayen, “Nipɔkbiliga, yiri.” Ba a weeni ale ba dek teŋka biika ayen ka “Talita kumi.”

⁴² Nipɔkbinni a yaa deri a yiri zaani ŋmai a cheŋ. Biika jam ta ka bena pi ale ŋaye. Ku yaa cha baai meena ale jam bo dula jigini la nna yegayega. ⁴³ Yeezu a yaa weeni ba ayen ba nye ŋandiinta a te wa ate wa de, alege kaam ba me ayen, “Ni kan basi ate nuru a wom dii ate mi nye la.”

6

¹ Yeezu yaa basi dula jig-

ini ale ge cheŋ teŋ kaai ate wa liŋ jam boro la. Wa ŋaanviirima me a yaa va wa a cheŋ. ² Ba ale diem bo dula jigini la, Juuma Vuusum Danni yaa paari ate ba cheŋ ga jo ba tuka dɔkku po ate, wa yaa sak nuruma Naawen wienja. Nuruba yegayega a jam bo dula jigini a wom Yeezu sinsanŋa ate ku yaa cha ba. Ba yaa bek chaab ayen, “Nuruwa de a nye ka se a seba nna? Ka boan jaab yam ale nna ate Naawen te wa? Wa nye ka se a tom wakperikaliisaŋa nna? ³ Daa wala ale chapentawa a bo dela la? Daa Mɛeri biika ale la? Daa wa suaata ale Jeemsi ale Josesi ale Judas ale Simon la? Wa tɔama me an bo daa dela la?” Dila nyin ate Nazaret demma a jam zeri wa.

⁴ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Waai meena a te Naawen biisiteerɔwa zula kama, alege ka wa dek teŋka demma ale wa suaataŋa, ale wa yenni demma nyiini ale kan a te wa zula.”

⁵ Wa ale jam bo dula jigini la, wa an jam бага a nye wariya alege, wa jam pa ka wa nisa a ji yɔgnyeensa ba gela zuima tebi ba. ⁶ Ku jam cha wa ka nna yegayega ale nuruma ale jam kan ta siaka la.

Ba yaa basi dula jigini ale ge cheŋ teŋfiik sii ale jam bo dula la, a sak nuruba Naawen wienja. ⁷ Wa yaa wi wa ŋaanviirima pi ale bayewa ate ba jam a tigi chaab wa jigi ayen wa tom

ba baye baye. Wa yaa te ba pagrim ate ba бага a yia chichiribaata nuruba zuima po a basi. ⁸⁻⁹ Wa yaa weeni ba ayen, “Nama ale a cheŋ la, ni kan pa koalima a yaase ŋandiinta, a yaase fotta, a yaase ligra dek me. Ni kan pa gatta ti chaab a gum ga tii ate ni jo la po. Ni su nuensa abe ni pa tachegsa nyiini a nyo ni nisima po a ta cheŋ. ¹⁰ Ni dan cheŋ ga paari teŋ kanyi ate ba te ni dɔk ayen ni goa, ni kasim a goa dɔk kula po a ta ga paari diipo ate ni a basi teŋ kala la. ¹¹ Ni dan jam paari teŋ kanyi ate teŋ kala demma a dan kan te ni tia a yaase ba an wom dii ate ni ta ayen ni weeni a sak ba la, ni basi dula jigini abe ni kpaanti ni nanŋaŋa paasuku a basi dula ate ku sak ayen ni a kaam ba kama ba ale zeri Naawen wienja la nyin.”

¹² Yeezu a yaa ale sak ba a ga nueri la, ba yaa cheŋ ayen ba ga sak nuruma Naawen wienja, ate ba basi ba tumbaataŋa abe ba ŋman va Naawen wensie siuku. ¹³ Ba jam a yia chichiribaata nuruba zuima po yegayega a basi ale a pa kpaam a boori a nyo yuariba zuima zuk a tebi ba.

¹⁴ Naab Ayerod a jam wom Yeezu wie kama, dii nyin la waai meena a yaa jam a biisi ka Yeezu wie. Ba gela a jam a weeni ayen wa ka Joɔn waai ale a te nuruba soka la, ale yiri kum po. Ka dila nyin ale soa ate wa бага a tom wakperikaliisaŋa de.

¹⁵ Ba gela a pa wa chim ka Naawen biisiteerowa waai ale jam boro ate ba a wi ayen Elaja la.

Ba gela me a jam a weeni ayen, "Wa ka Naawen biisiteerowa waai ale a nye ase baai ate Naawen jam tom la."

¹⁶ Naab Ayerod ale wom Yeezu wie la, wa yaa weeni wa dek ayen, "Nuruwa de ka Joon waai ale jam a te nuruma soka la. Mi basi ate ba gebi wa zukku kama alege wa nman yiri kum po." ¹⁷⁻¹⁹ Ayerod a jam faari ka wa suoku waai ate ba a wi ayen Filip la, powa. Wa powa yoi a jam le Ayerodiasi. Joon a lin jam weeni Ayerod kama ayen, "Fi ale nye dii ale fi suoku powa la, an va Juuma Sinsanja yaalika."

A nyini da njala po a ta a chen, Ayerodiasi a jam kisi Joon kama a yaa be a yaali ayen wa ko wa, alege wa an jam nya siuwa dii nyin la, Ayerod a jam yik wa a lik ka dok po. ²⁰ Ayerod a jam a chali Joon ka yogsum ale a te wa zula me, dii nyin la wa seba ayen Joon ka nuru man ale nuru welen. Ka dila nyin ale soa ate Ayerod an jam siak ayen ba ko wa. Joon sinsanja a jam a daani Ayerod ka nna yegayega alege wa diem a yaali ayen wa wom dii ate wa ta la.

²¹ Ku njan nyin ate Ayerodiasi da sonku a yaa jam. Ayerod biamu dannii ale jam paari la, wa yaa wi wa kpak kpeemana ale wa sojima kpanja ale nuru kpeen-

tanja baai meena ale jam bo Galili tenka po la ayen ba jam maa de wa biamu dannii nandiintanja. ²² Ba ale jam tigi chaab a boro a de la, Ayerodiasi leewa a yaa jo dok kuui ate ba kala a de la po, a yaa gogi sak ba. Wa gogtanja a jam te Ayerod ale wa doama ka supeentik nna yegayega, ate Ayerod a yaa weeni wa ayen, "Fi ale a yaali jaab buui la, m le te fu." ²³ Wa yaa nman pe a weeni wa ayen, "Jaab buui meena ate fi a yaali la, weeni mu, ate m te fu. Fi dan a yaali m tenka naamu geli m le pa te fu."

²⁴ Nipokbinni a yaa nyini a chen wa mawa jigi a yaa bek wa ayen, "Ka boa ate fi a yaali ayen m bek naawa jigiya?"

Wa mawa a yaa weeni wa ayen wa bek wa ate wa gebi Joon zukku a te wa.

²⁵ Wa yaa nman pilim a ga jo naawa jigi nna nwuli a weeni wa ayen, "Mi a yaali ayen fi gebi ka Joon zukku yogyogla de a pa dueni taasi tanlan po ate ba ta jam a te mu."

²⁶ Wa ale weeni nna la, ku jam kaasi Ayerod popola ka nna yegayega, alege wa an jam baga a zeriya, dii nyin la wa jam pe kama wa doama nimbie po ayen wa le te wa jaab buui meena ate wa a juisi wa jigi la. ²⁷ Wa yaa tom wa sojima po wanyi ayen wa gebi Joon zukku a ta jam. Sojiwa yaa chen juijui ate ba lik Joon la a yaa gebi

wa zukku ²⁸ a pa dueni taasi tanlan po a ta nmani a chen ga te nipokbinni. Wa yaa tuesi a ta ga te wa mawa. ²⁹ Joon njaanviirima ale jam wom dii ale nye la, ba yaa ga pa wa nyinka a ta ga gu pun vorub po.

³⁰ Yeezu tuimtomdoma pi ale bayewa baai ate wa jam tom ba la, a yaa nman jam wa jigi a weeni wa dii meena ate ba tom ale dii meena ate ba sak nuruma la. ³¹ Bala ale Yeezu an jam nya siuk a kali de nandiinta, dii nyin la nuruba yegayega a kasim a jam kama ale a kuli. Dila nyin la, wa yaa weeni ba ayen, "Ni jam ate ti chen jigi yon ti dek ti nyiini a ga vuusi maga." ³² Ba yaa basi dula jigini ale ge chen a ga jo naarun po ayen ba chen juijui ate nuru karo la.

³³ Ba ale jam a chen la, nuruba yegayega a yaa nya ba a deri min ba. Ba yaa nyini ba tensa po a chali va kunjkonini a de ba nin a ga paari naarunku ale a chen juijui la. ³⁴ Yeezu ale nyini naarunku po a sin la, wa yaa nya nuru boari nna yegayega ale ba za a limsi wa. Wa nya ba ase ba ka pa naai ale kan ta naapeerik la. Wa jirim a yaa jam bo ale ba ate wa yaa sak ba wie nna yegayega dula jigini. ³⁵ Ba ale jam za dula jigini ate ku beni la, Yeezu njaanviirima a yaa jam wa jigi a weeni wa ayen, "Nya ti bo ka sagi po dela jigini ate wenni me a sin ti. ³⁶ Basi ate nuruma a chen

tenj sii ale moata la po a ga da nandiinta a de."

³⁷ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Nama dek a te ba nandiinta ate ba de."

Ba yaa weeni wa ayen, "Ee, ti le nya ligra ka be ate na paari a da nandiinta, ate ba de chagi?"

³⁸ Yeezu nman bek ba ayen, "Ka boan nandiinta ate ni tara? Ni chen a ga gisi nya."

Ba yaa chen a ga nya ale nman pilim a jam weeni wa ayen, "Ti ta ka borobotta tinu ale juma naye nyiini."

³⁹⁻⁴⁰ Wa yaa weeni nuruma meena ate ba kali tenj wuuku po, nuruba kook kook, ba gela me pisinu pisinu a ga nueri. ⁴¹ Di njaanynin ate Yeezu yaa pa borobotta tinuwa ale juma naye a yaa zak wa zuk nya wenjmazuk a te Naawen jiam. Wa ale nye Naawen jiam a ga nueri la, wa yaa nmari borobottana ale juma a te wa njaanviirima ayen ba pa chari nuruma. ⁴² Waai meena a jam nobi chak kama. ⁴³ Ba ale nobi a ga nueri la, Yeezu njaanviirima a yaa pa nandiin tii ale tali la a sueri busisa pi ale siye. ⁴⁴ Nidca baai ale jam de nandiintana la a jam ka tusa njanu.

⁴⁵ Yeezu a yaa weeni wa njaanviirima ayen ba chen a ga jo naarunku po a taam mogi kpeeni kauk kunjula njaan nyin a ga paari tenj kaai ate ba a wi ayen Beteseida la,

abe ba ge ate wa banti nuru boanni ate ba kuli ba yienja. ⁴⁶ Wa ale banti ba a ga nueri la, wa yaa chen a ga jueli guuk kunyi zuk ayen wa pu-usi a te Naawen. ⁴⁷ Junoai ale jam paari la, Yeezu a jam za ka guuku zuk wa dek wa nyiini. Wa njaanviirima a yaa jam kala njaaruŋku po mogi kpeeni nyiamu sunsun. ⁴⁸ Wa yaa nya ale vioku a nak ba njaaruŋku ate ba an baga a paari kunjonini. Ku ale jam paari ate vari kpadiaka a kum la, wa yaa nyini guuku zuk a sin a chen nyiamu zuk a ga ba jigi a yaa be a yaali ayen wa gaam ba a taam. ⁴⁹ Ba meena ale nya wa ale wa a chen nyiamu zuk la, ba yaa pa chim ayen, "Wa ka kok." ⁵⁰ Ba kpaziim a nak ate ba kaari nna yegayega.

Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ka mi. Ni kan chali yogsumo, ni basi ate ni nyinšana a pagra." ⁵¹ Wa yaa jam jo njaaruŋku po a gum ba po. Wa ale jo a ga nueri la, vioku a yaa deri zaani. Ku yaa cha ba nna yegayega. ⁵² Ku jam cha ba, dii nyin la, ba an jam min Yeezu ale nye dii a pa borobottana a chari nuru boanni la kiriya. Ba popolana a jam lik kama.

⁵³ Ba yaa ale gaam taam a ga paari kauk kunjula njaan nyin la, ba yaa jam paari ten kaai ate ba a wi ayen Gene-saret la. Dula jigini ba yaa bobi ba njaaruŋku a zaani. ⁵⁴ Yeezu ale nyini njaaruŋku

po a sin la, nuruba a yaa deri min wa, ⁵⁵ ate ba deri chali jo tenka po meena ayen ba weeni a sak nuruba wa ale jam la. Juijui meena ate ba jam wom ayen wa boro la, ba yaa pa ba yuaroma a dueni nanta zuk a ta ga wa jigi ayen wa tebi ba. ⁵⁶ Yeezu a yaa nyiem gilim tenkpiensa ale ten fiisa ale ten kpansa meena po. Nuruma ale ga wom ayen Yeezu cheena la, ba yaa chali kuli ba yienja a ta ba yuaroma a chen yabana po a saalim wa ayen wa basi ate ba tiri wa garuku boanni ate ba nya nyinyogsa. Baai meena ale tiri wa garuku la, a nya nyinyogsa kama.

7

¹ Farisiima ale Juuma Sin-sanana sagroma ba gela a yaa nyini Jerusalem tenka a jam tigi chaab a gilim Yeezu. ² Ba ale diem a jam bo wa jigi la, ba yaa nya ale wa njaanviirima a kaasi ba kisitana kunyi, dii nyin la ba an nari ba nisimana ase Farisiima kisitana ale a va dii la.

³ (Farisiima ale Juuma meena a nyiem kasim a va ka ba kokpiensana kisuk kuui ale a sak ba ayen ba nyiem nari ba nisimana abe ba de nandiinta la. ⁴ Ba dan nyini yaba a kuli, ba a de ka nin a sugri ba dek ale ge a de nandiinta. Ba a va ka ba kokpiensana kisitana meena tii ale a sak ba ayen ba a nari ba samonsa togatoga ale ba

beerisa toꝓatoꝓa ale ba taasa toꝓatoꝓa la.)

⁵ Farisiima ale Juuma Sinsanᶑa sagroma yaa bek Yeezu ayen, “Ka boa nyinᶑ ate fi ᶑaanᶑviirima a zeri ti kokpiensanᶑa nisima narika kisiku ale ge a de ᶑandiinta?”

⁶ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Nama ka venta nyam. Naawen biisiteerowa Azaya ale jam ᶑmarisi nama wie a nyo Naawen gbanᶑa po dii la ka wensie. Wa ᶑmarisi ayen Naawen a weeni ayen,

‘Nuruma de a puusi mi ale ka ba noa nyiini, alege ba suniimaᶑa a ka mi jigiya.

⁷ Ba pa ka nurubiik kisita a sak nuruba ale a weeni ayen ti ka Naawen kisita.

Ka dila nyinᶑ ale soa ate ba puusanᶑa chim kinla mi jigi la.’

⁸ “Nama a basi ka Naawen Sinsanᶑa vaka ale a va ni kokpiensanᶑa kisitanᶑa.

⁹ “Nama pa ka ni dek yam a zeri Naawen Sinsanᶑa vaka ayen ni nya siuk a va ni dek kisita sinsanᶑa.

¹⁰ Moosis a jam ᶑmarisi Naawen gbanᶑa po ayen, ‘Ku a fe ate ni a zuli ni koba ale ni maba. Wa ᶑman ᶑmarisi ayen waai ale a le wa ko a yaase wa ma la, ku a fe ate ba ko wa.’

¹¹⁻¹² Alege nama nyiem a kasim a sak nuruba ayen nuru waai a dan weeni wa ko ale wa ma ayen jaab buui ate wa pa maari ba la ka ‘koban’

jaab, ku magsi ka wa kan a maari ba. ‘Koban’ kiri ale jaab buui ate ba a te Naawen la. ¹³ Ase nama a dan a nyε dila, ni a va ka ni dek sinsanᶑa, ni a kaasi ka Naawen Sinsanᶑa. Wie ᶑa chaab nna degadega ate ni pa a sak nuruba ayen ba a va ᶑa.”

¹⁴ Yeezu a yaa ᶑman wi nuru boanni ate ba jam wa jigi ate wa weeni ba ayen, “Nama meena lak ni tueᶑa a wom abe ni miᶑ chak. ¹⁵ ᶑanta baai ale a jo ni puusa po la, a kan te ni danᶑa, alege ka ᶑanta baai ale a nyini ni noanᶑa po a nyini la, ale a te ni danᶑa. ¹⁶ Nama baai ale ta tue a wom la, ni wom nalimnyiini.”

¹⁷ Yeezu yaa ale basi nuru boanni ale ge cheᶑ ga jo dok la, wa ᶑaanᶑviirima a yaa bek wa wa wamagsini kiri. ¹⁸ Yeezu a yaa tulisi ba ayen, “Nama an бага miᶑ ayen ᶑanta baai ale jo ni po la a kan te ni danᶑa? Nama ze chak mi ale a weeni dii la? ¹⁹ Ba kan jo ni suniimaᶑa po, ba a jo ka ni puusanᶑa po a yaa ᶑman pilim a nyini.” (Yeezu a weeni ba wienᶑa de ayen ᶑa sak ba ate ba kan ᶑman a ta kisita ale ᶑandiinta.)

²⁰ Wa ᶑman weeni ba ayen, “Wie ᶑaai ale a nyini nuru sunum po a nyini la, ale a te wa danᶑa. ²¹⁻²² Popola ᶑaai ale bo nuruba suniima po la ale a basi ate ba a poli wabaata ale a basi ate ba a yaali nipooba

ale nidoaba, zueba, nuru kooroba, kabon nyeerisa, butuom nyam, gaasa nyam, pimpaasima nyam, a tom tuim gbentisa, a de nyuri ale chaab, ale a le Naawen, kanjanta nyam, ale a tom betta tuima. ²³ Wabaatana de meena ale a nyini ba suniimana po a nyini la, ale a kaasi ba."

²⁴ Yeezu a yaa basi dula jigini ale ge chen Taaya ale Saidon tensana po. Wa yaa chen ga jo yeri dinyi po ayen wa suk wa dek ate waai a kan seba ayen wa bo dula, alege wa an jam baga a nya sukka jigiya. ²⁵⁻²⁶ Nipok wanyi ale jam boro a yaa wom Yeezu wie. Nipowa kowa ale wa mawa a jam daa Juuba. Ba biak wa ka juijui ate ba a wi ayen Fonisia ate ka bo Siriya tenka po la. Chichiribiok a yaa jam bo nipowa lie zuk po. Wa yaa wom Yeezu wari a yaa chen wa jigi a ga kpi duna tenj wa ninj a saalim wa ayen wa yia chichiribioku ate ku nyini wa leewa zukku po a nyini. ²⁷ Yeezu a yaa tulisi nipowa ale wamagsini ayen, "Basi ate ba linj pa nandiinta a te bisa ate ba de chak. Ku an magsi ayen ba pa bisana nandiintana a te baasa ate si de."

²⁸ Nipowa a yaa weeni wa ayen, "M Nyono, dii ate fi a weeni la ka wensie, alege baasana a nyiem a de ka nandiin tii ate bisana a de ale tali la."

²⁹ Yeezu a yaa nman weeni wa ayen, "Fi ale tulisi mu

dii la ale soa ate mi a weeni fu ayen kuli yeri ale chichiribioku a poom basi fi leewa kama."

³⁰ Nipowa a yaa ale ga paari wa yenni la, wa yaa nya wa leewa ale wa dua wa goomu tiaka po. Chichiribioku a sum basi wa kama.

³¹ Yeezu a yaa basi Taaya tenka ale nman pilim a jam va Saidon tenka po a taam ga va Dekapolis wa po a taam chen Galili mogi kpeeni. ³² Wa ale ga paari dula la, nuruba a yaa ta nuru ate wa tue a kpari ate wa an baga a biisi nalimnyiini me. Ba yaa ta wa a jam Yeezu jigi a saalim wa ayen wa pa wa nisana a vi wa nyinka ate wa nya nyinyogsa. ³³ Yeezu a yaa yik wa a ta nyini nuru boanni po a taam nakpiak a yaa pa wa nandubsa siye a su nuruwa tuena po, ale ge a chesi tintueta a pa tiri nuruwa gingelunku. ³⁴ Yeezu ale nye dila a nueri la, wa yaa zak a nya wenyamazuk a yaa nusi a weeni nuruwa ayen, "Efata." Ku kiri ale, "Lagri."

³⁵ Wa tuena a deri a wom ate wa gingelunku me a labri ate wa yaa baga a biisi nalimnyiini. ³⁶ Yeezu a yaa weeni nuru baai ale ta wa a jam la bunyi dekki ayen ba kan weeni a sak waai dii ale nye la, alege ba zeri ale nmasi a jalisi wa a gum du ate nuruba yegayega a wom. ³⁷ Ku yaa cha waai meena ate ba a weeni chaab ayen, "Nuruwa de a nye wie

meena ka nalimnyiini. Nya wa ale poom бага a nye dii a tebi nuru waai tuenja ale ka a wom ate wa an бага a biisi nalimnyiini la.”

8

¹ Da ale nman jam taam la, nuru boari yegayega a nman tigi chaab a gilim Yeezu. Ba ale jam kan nman ta nandiinta ayen ba de la, Yeezu a yaa wi wa njanviirima ate ba jam wa jigi ate wa yaa weeni ba ayen, ² “M jirim a bo ale nuruma de, dii nyinj la ba ale bo ale mu daa natawa de, alege ba ka nandiinta a de la. ³ M dan basi ate ba kuli ale kommu, ba le cha kama dii nyinj la ba kan ta pagrim a chej paari ba yienja. Ba gela a nyini ka nininja a jam.”

⁴ Wa njanviirima a yaa weeni ayen dela ka sagi po. “Ti le nya nandiinta ka be dela jigini ate ti paari nuruma de a soa nna?”

⁵ Yeezu yaa bek ba ayen, “Ka boan nandiinta ate ni tara?”

Ba yaa tulisi wa ayen, “Ti ta ka borobotta tiyopoi.”

⁶ Wa yaa weeni nuru boanni meena ayen ba kali tenj. Ba yaa ale kali a nueri la, wa yaa pa borobottanja tiyopoiwa a yaa puusi a te Naawen ayen wa niak nandiintanja, a yaa ale ge a nmari te wa njanviirima ayen ba pa chari nuru boanni. Ba yaa pa chari ba meena. ⁷ Wa njanviirima me a jam ta juma maga dega

ale ba. Yeezu a yaa tuesi nja a nman puusi a te Naawen ayen wa niak nja a yaa ale ge a pa te wa njanviirima ate ba pa chari nuru boanni nmani. ⁸⁻⁹ Ba meena yaa njobi chak, ale ge ate Yeezu njanviirima a pisi nandiin tii ale tali la a sueri busisa siyopoi. Baai ale jam de nandiintanja la, a jam ka nuruba tusa nanaansi. Ba ale nye dila a nueri la, wa yaa basi ate nuru boanni meena a kuli. ¹⁰ Wa ale wa njanviirima deri jo naarun po nwuli a chej ga paari tenj kaai ate ba a wi ayen Dalimanuta la.

¹¹ Farisiima ba gela a yaa jam Yeezu jigi a deri ta nampaga ale wa. Ba jam a yaali ayen ba yik wa kama. Ba yaa weeni wa ayen wa nye wakperikaliik ate ku sak ayen wa pagrimu a sum nyini ka Naawen jigi la. ¹² Yeezu a yaa weeni ayen “Mm, ka boa ale soa ate jinla demma yaali ayen ba nya wakperikaliiga? Mi a weeni ni ka wensie, nama ale a yaali dii la, m kan te ate ni nya di.”

¹³ Wa yaa basi ba ale nman ga jo naarunku po ayen wa gaam a taam mogi kpeeni kauk kunjula.

¹⁴ Ba ale jam boro a gomsii ayen ba chej dula la, Yeezu njanviirima a yaa ban ba nandiintanja a basi njan. Boroboruk kunyi dekki ate ba jam pa nyo naarunku po. ¹⁵ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ni a limsi abe ni a

kpesi ni dek ale Farisiima ale Naawa Ayerod dabintaŋa.”

¹⁶ Wa ale weeni dila la, ba yaa bek chaab ayen, “Ka tama ale kan ta ti boroboruku la ale soa ate wa a weeni dila?”

¹⁷ Yeezu a yaa seba dii ate ba jam a biisi la ate wa yaa bek ba ayen, “Ka boa ale soa ate ni a biisi ayen ni ka ŋandiinta? Nama an diem baga a miŋi? Ku a nyɛ ase ni tuenja a diem kpari kama la.

¹⁸ Nama diem a nyɛ ase ka nuru baai ate Naawen biisi ba wie wa gbanƙa po dila po dila po la. Ni ta nina kama alege ni kan nya. Ni be ta tue me kama, alege ni kan womu. ¹⁹ Nama baga a teeri diipo ate mi pa borobotta tinuwa a ŋmari chari nuruba tusa ŋanuwa la? Boroboruk talaŋa a jam sueri ka busisa si dina?”

Ba yaa ŋman weeni wa ayen, “Ti sueri ka busisa pi ale siye.”

²⁰ Wa ŋman bek ba ayen, “Mi ale pa borobotta tiyopoiwa a ŋmari chari nuruba tusa ŋanaansiwa la, boroboruk talaŋa a sueri ka busisa si dina?”

Ba yaa ŋman weeni wa ayen, “Ti sueri ka busisa siyopoi.”

²¹ Wa yaa ŋman bek ba ayen, “Nama an diem a miŋya?”

²² Ba yaa jam paari teŋ kaai ate ba a wi ayen Bete-seida. Nuruba ba gela a yaa jam ta yio wanyi a jam Yeezu jigi a saalim wa ayen wa pa wa nisaŋa a tiri wa

nyinƙa ate wa ninaŋa a la-gri. ²³ Yeezu a yaa yik nuruwa nisaŋa a ta wa a nyini teŋka po a nyini a yaa chesi tintueta basi nuruwa ninaŋa po ale ge pa wa nisimaŋa me a vi nuruwa zuk ale bek wa ayen, “Fi baga a nya jaabɔa?”

²⁴ Nuruwa a yaa lagi wa ninaŋa ayen wa nya, wa yaa weeni Yeezu ayen, “Mi a nya ka nuruba m niŋ ase tiisa la ate ba nyiem a cheŋ.”

²⁵ Yeezu a ŋman pilim pa wa nisimaŋa a tiri nuruwa ninaŋa, ate ŋa yaa lagri ate wa yaa nya nna cheri.

²⁶ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Kuli yeri, kan cheŋ teŋka po.”

²⁷ Ku ŋaanyin Yeezu ale wa ŋaanyirima a yaa cheŋ teŋfiik sii ale jam gilim teŋ kaai ate ba a wi ayen Sizariya Filipai la. Ase ba ale jam bo siuku po a cheŋ la, wa yaa bek ba ayen, “Nuruba a weeni ayen mi ka wana?”

²⁸ Ba yaa weeni wa ayen, “Ba gela ayen fi ka Joɔn waai ale jam a te nuruma soka la, ba gela me ayen fi ka Elaja. Mbala me a weeni ayen fi ka Naawen biisiteerɔma po wanyi.”

²⁹ Wa yaa ŋman bek ba ayen, “Nama dek a weeni ayen mi ka wana?”

Piita a yaa weeni wa ayen, “Fi ale Kirisitawa waai ate Naawen a jam weeni ayen wa le tom wa ate wa jam vari nuruba a basi la.”

³⁰ Yeezu a yaa kaam ba ayen, “Ni kan weeni dila a sak waai ya.”

³¹ Dula jigini Yeezu a yaa pilim jam boro a sak ba ayen, “Nuruba le basi ate Mi Saalobiika a nam nna yegayega. Juuma kpanja ale Juuma Puusika Yenni kpanja ale Juuma Sinsanja sagrama ale zeri mu, abe ba basi ate nuruba ko mu alege daa nata a dan paari m le yiri kum po.” ³² Wa biisi dila a lagri kama ayen ba miñ chak. Piita ale wom wa wienja la, wa yaa yik wa a ta wa taam nakpiak a toarin wa wa ale weeni dila la nyin.

³³ Yeezu a yaa gisi nya wa ñaanviirima meena ale ge a yaa toarin Piita ayen, “Chen du mi nin, Sitaana nyonon. Fi ale a biisi dii la an nyini daa Naawen jigiya, alege di nyini ka nurubiik jigi.”

³⁴ Yeezu a yaa wi wa ñaanviirima ale nuru boanni ate ba jam wa jigi ate wa yaa weeni ba ayen, “Nuru a dan a yaali ayen wa va mi ñaan, basi ate wa lin zeri wa dek yaalika abe wa gomsa wa dek a magsi kum abe wa jam va mu. ³⁵ Nuru waai nina a dan muni ayen wa vari wa dek nyuvuri a basi, kula nyonowa le jogi di kama, alege nuru waai a dan jogi wa nyuvuri wa le va mi la nyin ale wa siaka ale Naawen wamanjana nyin, kula nyonowa le vari di a basi. ³⁶ Dila nyin la, ka boan jaab nyuenta ate nuru le nya ase wa nin nya tenzuk

meena masimu ale ge jogi wa nyuvuriya? ³⁷ Jaab karo ate kula nyonowa le pa tagri a nya wa nyuvunni ase wa nin jogi di. ³⁸ Yogyogla de, nama boro ale ka nuru baai ale ta gaasa ale a zeri Naawen siuku vaka la. Da yen po, Mi Saalobiika, le ñman pilim jam tenzuk de ale m Kowa nyagsika ale sabiilo welensaja. Nuru baai ale va mi la po wanyi, abe dan a chali chivie ale mi vaka yogyogla de, mi me a dan jam m le zeri kula nyonowa.”

9

¹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Wensie ate mi a weeni ni, nama baai ale bo dela la, gela a kan kpi ase ka ba nin nya Naawen naamu ale bu cheena ale pagrim.”

² Daa ñayuebi ale jam taam la, Yeezu a yaa wi Piita ale Jeemsi ale Jon a ta ba jueli guuk kpion kunyi zuk ba dek ba nyiini. Ba ale jam bo dula jigini la, Yeezu a yaa deri tagri ba nin. ³ Wa gattana me a tagri ale peenti a nyagsi nna kpelimkpelim. Nuru waai a jam ka a baga a nye ate ti a peenti ale a nyagsi dila. ⁴ Ba yaa nya Elaja ale Moosis ale ba boro a biisi ale Yeezu. ⁵ Piita a yaa weeni Yeezu ayen, “Sagron, tama ale bo dela la ku nala kama. Basi ate ti pili viita tita a te ni ate fi soa kunyi abe Moosis a soa kunyi abe Elaja me a soa kunyiwa.” ⁶ Wa jam ze dii ate wa le

weeni la, dii nyinj la wa ale mbala a jam a chali ka yogsum yegayega.

⁷ Wein chinj mari a yaa jam lik ba ate ba wom lueluk ale ku nyini chinjmanni po a weeni ba ayen, "Mi be kaai ate m sui a marij la ale nna. Ni wom wa." ⁸ Ba ale wom a nueri la, ba yaa gisi nya ale nuru karo, ka Yeezu nyiini ale jam bo dula jigini ale ba.

⁹ Ba ale basi guuku zuk a sij la, Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Dii ate ni poom nya la, ni kan weeni a sak waaiya, ase ka dai dii dai ate Mi Saalobiika a yiri kum po la."

¹⁰ Ba yaa siak wa ale weeni dii la ale pa ja a nyo ba suniima po ale a bek chaab ayen, "Wa kummu po yirika kiri ale boa?" ¹¹ Ba yaa bek Yeezu ayen, "Ka boa ate Juuma Sinsanja sagroma a weeni ayen ka Naawen biisiteerowa Elaja le wa lij jam abe wa ge ate Kirisitawa a jamu?"

¹²⁻¹³ Wa yaa weeni ba ayen, "Ku ka wensie, Naawen gbanja sum weeni dila kama ayen Elaja le wa lij jam a gomsu jaab buuri meena. Jon waai ale jam a te nuruma soka la ale jam sum jam ate ku sak ayen Elaja ale la a jamu. Nuruba abe nye wa dii ate ba a yaali la kama. Nyaku de abe a sak kama ayen Naawen ale njmarisi dii wa gbanja po la ka wensie. Naawen gbanja abe weeni kama ayen dai dii dai ate Mi Saalobiika le jam

la, nuruba le zeri mu a basi ate m namu nna yegayega."

¹⁴ Ba ale jam biisi ale chaab a nueri la, ba yaa jam gum chaab ale wa njanjviirima mbala ate nuru boari yegayega a za gilim ba ate Juuma Sinsanja sagroma ba gela a yaa ta nampaga ale ba. ¹⁵ Nuru boanni ale jam nya Yeezu la, ku yaa cha ba nna yegayega ate ba yaa chali ga tu wa a puusi wa. ¹⁶ Yeezu a yaa bek wa njanjviirima ayen, "Ka boa ate nama ta nampaga ale sinsanja sagroma?"

¹⁷ Nuru wanyi yaa jam bo nuru boanni po a weeni wa ayen, "Sagro, chichiribiok ale bo m biik zuk po ate wa an бага a biisi, wa be kan wom me. ¹⁸ Chichiribioku a dan ga yiri, ku nyiem a pa wa kama a kasim a fobi ten diipo meena ate tintupuuk a nyini wa noanni po a nyini ate wa a njobi wa nyinaja ate wa nyinka me a deri. M be ta wa jam ka fi jigi alege fi poom karo ate m yaa saalim fi njanjviirima ayen ba yia chichiribioku wa zukku po a basi alege ba an бага a nyeya."

¹⁹ Yeezu a yaa chiem a weeni wa njanjviirima ayen, "Oo, nama ka siaka. Nama a yaali ayen mi bo ale ni a paari ka dimpo? Mi le ta sudunni ale ni a paari ka dimpo?" Wa yaa njman weeni biika kowa ayen, "Ta biika jam dela." ²⁰ Wa yaa ta wa a jam Yeezu jigi.

Chichiribioku ale ga nya Yeezu la, ku yaa deri yiri nna yegayega a pa biika a fobi tenka ate wa yaa a bilim ate tintupuuk a nyini wa noanni po a nyini. ²¹ Yeezu a yaa bek biika kowa ayen, "Chichiribioku ale jo fi biika la, ka benaᅇa dina?"

Wa kowa a yaa weeni Yeezu ayen, "Ku jo wa ka wa bifiik po. ²² Dai po dai po ku a yuk wa kama a lonsi bolim po ale nyiam po ayen ku ko wa. Fi dan бага a maari ti, be maari ti."

²³ Yeezu a yaa ᅇman bek wa ayen, "Ka boa ate fi a begi ayen ase m nin бага? Wie meena a бага a nye kama a te nuru waai ale ta siaka la."

²⁴ Biika kowa a yaa deri kaari a weeni ayen, "Mi ta siaka kama, alege m siaka an soa diiya. Maari mu ate m ta siaka a gum du."

²⁵ Ba ale jam boro a biisi ale chaab la, nuru boari yegayega a yaa deri chali cheena Yeezu jigi. Wa ale nya ba la wa yaa deri weeni chichiribioku ayen, "Fi, chichiribiok kuui ale basi ate biika de an бага a biisi ale kan wom la, mi a biisi ale ka fi. Nyini biika jigi a nyini abe fi kan ᅇman jo a bo ale wa."

²⁶ Chichiribioku a yaa deri kaari nna yegayega a yuk wa a lonsi ale ge yaa nyini biika nyinᅇka po a nyini, ale ge ate wa dua ase wa kpi la ate nuruba yegayega a jam a weeni ayen, "Wa kpi kama."

²⁷ Yeezu a yaa yik wa nisaᅇa a zak wa a zaani ᅇmai.

²⁸ Yeezu ale wa ᅇaanᅇviirima ale chenᅇ a ga jo dok po ba dek ba nyiini la, ba yaa bek wa ayen, "Ka boa ale soa ate tama an бага a yiak chichiribioku ate ku a nyini biika jigiya?"

²⁹ Wa yaa weeni ba ayen, "Chichiribioku de choawa ni dan kan puusi a te Naawen nalimnyini, ni an бага a yiak ate ku a nyini."

³⁰ Yeezu ale wa ᅇaanᅇviirima yaa basi dula ale wa chenᅇ taam Galili tenka po. Ba yaa ale a chenᅇ la, Yeezu a kan jam a yaali ayen nuru seba ba ale a chenᅇ juijui la, ³¹ dii nyinᅇ la wa a sak ka wa ᅇaanᅇviirima dii le cheena ayen di nye la. Wa yaa weeni ba ayen, "Nuruba le jam yik Mi Saalobiika, a ta ga nyo nuru baai ale ba ko mu la nisa po, alege daa ᅇata a dan paari, m le yiri kum po."

³² Wa ale weeni dila la, ba an jam minᅇ dii ate wa a biisi la kiriya, alege ba jam a chali ka yogsum ale wa bekka.

³³ Ba yaa jam paari Kaper-naum tenka po a ga jo yeri po. Yeezu a yaa bek ba ayen, "Ti ale poom bo siuku po a cheena la, ka boan jaab nampaga ate nama poom a nagᅇ?"

³⁴ Alege ba an weeni wa wariya, dii nyinᅇ la ba ale poom bo siuku po la, ba ta ka nampaga ase ka ba wana ale wa chim kpagi a gaam ba meena. ³⁵ Yeezu a yaa

kali tɛŋ a wi wa ŋaŋviirima pi ale bayewa ate ba jam wa jigi ate wa yaa weeni ba ayen, “Ni basi niŋ dekkā yaa-lika. Nuru waai ale a yaali ayen wa chim niŋ deero la, ku a fe ate wa pa wa dek a zaani ŋaŋ abe wa chim ba meena tomteero.”³⁶ Wa yaa yik biik wanyi a ta jam zaani ba sunsuŋ a pa wa nisaŋa a gbaari wa ale weeni ba ayen,³⁷ “Nuru waai ale a tuesi biik ase bisaŋa de wanyi mi nyiŋ la, ka mi ale la ate wa a tuesi. Nuru waai abe ale a tuesi mi la, wa kan tuesi ka mi nyiini alege wa a tuesi ka waai dek ale tom mu la me.”

³⁸ Da yeŋ ate Joon a yaa weeni Yeezu ayen, “Sagro, tama nya ka nuru wanyi ale wa pa fi yonni nyiŋ a yiaŋ chichiribaata nuruba zuima po a basi, ate tama a yaa weeni wa ayen wa basi, dii nyiŋ la wa daa tama po wanyi.”

³⁹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ni dan ŋman nya wa ase dila la, ni basi wa abe ni kan weeni wa ate wa basi. Nuru waai a dan pa mi yonni nyiŋ a baga a tom wakperikaliik kula nyɔŋowa a kan ŋman baga a kpabi kaasi mi yonni.”⁴⁰ Nuru waai ale kan ta chaab ale ti la, kula nyɔŋowa va ti kama.⁴¹ Wensie ate mi a weeni ni, nuru waai a dan nye nyiam fiifiiga a te ni, ni ale ka mi ŋaŋviiriba la nyiŋ, Naawen le tuni wa.

⁴² “Nuru waai abe dan nye ate bisaŋa de wanyi a jok wa siaka, ku le zunchoŋ kama

a te kula nyɔŋowa ase ba nin pa ni kpeeni a bobi yik wa ŋiri a ta wa ga yuk basi mogi kpeeni nyiamu po ate wa kpi.”⁴³ Nuru waai nisima a dan a nye ayen wa jok wa siaka, kula nyɔŋowa a gebi ni sila a basi, dii nyiŋ la, ku zunchoŋ kama ate kula nyɔŋowa nya Naawen nyuvuri dii ale kan a kpeglim la ale ni yeŋ a gaam wa nin ta nisima siye ale ge cheŋ ninam jigi, juijui ate bolim boro a kan maara kpi la.

⁴⁴ Nanzue ŋaai ale bo dula a de ba la a kan maari a kpi. Bolim buui me ale bo dula a de la a kan maari a kpimsi.”⁴⁵ Nuru waai naŋ a dan a nye ayen wa jok wa siaka, kula nyɔŋowa a gebi naŋ kala a basi, dii nyiŋ la, ku zunchoŋ kama ate kula nyɔŋowa nya nyuvuri dila ale naŋ yeŋ a gaam wa nin ta naŋsa siye ale ge cheŋ ninam jigi.”⁴⁶ Nanzue ŋaai ale bo dula a de ba la a kan maari a kpi. Bolim buui me ale bo dula a de la a kan maari a kpimsi.”⁴⁷ Nuru waai me num a dan a nye ayen wa jok wa siaka, kula nyɔŋowa a yeeri num bula a basi, dii nyiŋ la, ku zunchoŋ kama ate kula nyɔŋowa jo Naawen Naamu po ale num bunyi a gaam wa nin ta nina ŋaye ale ge cheŋ ninam jigi.”⁴⁸ Nanzue ŋaai ale bo dula a de ba la a kan maari a kpi. Bolim buui me ale bo dula a de la a kan maari a kpimsi.”

⁴⁹ “Ase dila po dila po ate ba jam pa yesa a nyo

ɲanta baai ate ba pa a kaab Naawen, ayen ɲantaɲa chim ɲan welensa la, ku be le nye ka dila ate waai meena a va bolim po a nyini abe wa ge nya welensa. ⁵⁰ Yesa a masa kama. Yesaɲa masimu a dan jam nueri, ni le nye ka se a ɲman te si masimma? Ase yesa ale a te jenta masim dii la, ku a fe kama ate nama dek meena a ta nye magsika ale chaab ate ni boro ale masim.”

10

¹ Yeezu a yaa basi dula jigini ale ge va Judia tenka po a taam paari Jodan benni kauk kunjula. Nuru boari yegayega a yaa tigi chaab a jam wa jigi ate wa yaa sak ba ase wa nyiem ale poom a sak ba dii la.

² Farisiima ba gela a yaa jam wa jigi ayen ba choa wa noai a nya. Ba yaa bek wa ayen, “Ti Sinsanɲa a siak ayen nuru a basi wa powa?”

³ Yeezu a yaa bek ba ayen, “Moosis a sak ni ka se?”

⁴ Ba yaa tulisi wa ayen, “Wa sak ti kama ayen nuru waai a dan a yaali ayen wa basi wa pok, ku a fe ate wa ɲmarisi gbanɲ a te nipowa ate ku a sak waai meena ayen wa basi wa kama.”

⁵ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Moosis a sak ni kama, ayen ni a va siuk kula dii nyin la, ni tue kan wom. ⁶⁻⁸ Alege ba ɲmarisi Naawen gbanɲa po ayen, ku piilimka po ate Naawen a nye tenka meena la, ‘Wa nye ɲanta meena ka jaab duok ale jaab

sari, nidɔa ale nipok,’ a yaa weeni ayen, ‘Ku ka waman ate nidɔa a basi wa ko ale wa ma, ale ge a ga faari nipok ate bala bayewa a chim bunyi, ba noa bayewa a ɲman daa nuruba baye, ba ka bunyi.’ ⁹ Dila nyin la, baai ate Naawen a basi ba ate ba chim bunyi la, nuru kan poori ba.”

¹⁰ Yeezu ale wa ɲaanviirima a yaa ɲman ga jo yeri po ate ba bek wa dii ate wa poom weeni ba la kiri. ¹¹ Wa yaa weeni ba ayen, “Nuru waai a dan basi wa pok ale ge a ɲman faari wa choa, wa nye wa powa a kaasi kama. Wa nye ka kabonɲ. ¹² Nipok waai me a dan basi wa chora ale ge a ga yali nidɔa wa chora, wa me a nye wa chorowa a kaasi kama. Wa nye ka kabonɲ.”

¹³ Dula jigini nuruba gela a yaa pa bisa a ta ba jam Yeezu jigi ayen wa te ba niaka. Ba ale nye dila la, wa ɲaanviirima a yaa toarinɲ ba. ¹⁴ Yeezu ale ga nya dii ate ba nye la, wa sui a yaa jam a puuri nna yegayega ale wa ɲaanviirima ate wa yaa weeni ba ayen, “Ni te bisaɲa siuk ate ba jam mi jigi. Ni kan yiak ba, dii nyin la bala chaab ale ba jo Naawen Naamu po. ¹⁵ Wensie ate mi a weeni ni, ayen nuru waai ale kan pa wa dek a chim biik ayen wa nya Naawen Naamu la, wala choa kan tabi nan bu po.” ¹⁶ Yeezu a yaa pa bisaɲa wanyi wanyi a nyo wa nigoruk po a yaa

pa wa nisaṅa a ji ba zuima a niak ba.

¹⁷ Yeezu ale basi dula jigini ale a cheṅ la, nuru wanyi a yaa chali jam tu wa a kpi duna teṅ wa niṅ a bek wa ayen, “Sagro maṅṅa, mi le nye ka se ate m nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la?”

¹⁸ Yeezu a yaa bek wa ayen, “Ka boa ate fi a wi mu ayen nuru maṅṅa? Nuru waai karo a chim nuru maṅ ase ka Naawen dek nyiini. ¹⁹ Fi poom seba Moosis Sinsaṅa kama, yaa boa? Naawen a weeni ayen kan ko nuru, kan nye kabonṅsa, kan zu, kan chim seero waai ale a velim la, kan a yaali degaamka. Ku a fe ate fi zuli fi ko ale fi ma.”

²⁰ Nuruwa yaa weeni wa ayen, “Sagro, mi kasim va Sinsaṅa de meena kama a ta nyini m biik po a jam paari jinla.”

²¹ Yeezu yaa nya wa ate wa jiiirim dari wa ate wa weeni wa ayen, “Wa yeṅ dekki ale tali fi jigi. Cheṅ a ga pa fi ṅantaṅa meena a da a tuesi ligraṅa a te niwomma. Fi dan nye dila ale ge jam va mi, fi le jigsi wenṅmazuk.”

²² Yeezu ale weeni wa dila la wa sui yaa deri kaasi ate wa yaa deri cheṅ ale sukaa-sunṅ dii nyiṅ la wa jam ka ṅanta nyonṅ a kan siak wa ṅantaṅa nyiṅṅa.

²³ Yeezu yaa gisi nya wa ṅaanviirima meena ale weeni ba ayen, “Ku tua kama ate ṅanta nyam a бага a jo Naawen naamu po.”

²⁴ Wa ale weeni dila la ku yaa cha ba. Wa yaa ṅman weeni ba ayen, “M bisa, ku sum tua kama ate saalo a бага jo Naawen naamu po. ²⁵ Ku ka moali ate laalaakomi a va garupein num po a nyini, a gaam jigsiro a nin wa jo Naawen naamu po.”

²⁶ Yeezu ale weeni ba dila la, ku yaa cha ba. Ba yaa weeni chaab ayen, “Ku be dan ka dila, ka wana le wa бага nya varibasika?”

²⁷ Yeezu a yaa nya ba a weeni ayen, “Ku tua kama nurubiik jigi, alege ku ka moali Naawen jigi, dii nyiṅ la Naawen бага wie meena a nye kama.”

²⁸ Dula jigini Piita a yaa weeni wa ayen, “Nya, tama basi ka ti ṅanta meena ale jam va fu.”

²⁹ Yeezu a yaa ṅman weeni ba ayen, “Wensie ate mi a weeni ni, nuru waai ale basi wa yeri ale wa ko ale wa ma ale wa suaata ale wa toaba ale wa bisa ale wa kadugsa, mi ale Naawen wamaṅsaṅa nyiṅ la, ³⁰ wa le nya ṅanta ale nuruba nna yegayega jinla a gaam baai meena ate wa basi la. Wa le ṅman nya yie, ale maba ale suaata, ale toaba, ale bisa ale kadugsa, alege wa le nya ninam me nna yegayega abe chum diipo wa yaa nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. ³¹ Baai ale de niṅ la yega ale jam wari ṅaan ate baai ale wari ṅaan la jam de niṅ.”

³² Ba ale jam bo siuku po a cheṅ Jerusalem teṅka la,

Yeezu a yaa de ba ninj ate ba a chenj. Baai meena ale jam va wa la, a jam a chali ka yogsum. Wa yaa poori wa njaanviirima pi ale bayewa a weeni ba dii ate nuruba ayen ba nyɛ wa la. ³³ Wa yaa weeni ba ayen, "Ni wom nalinnyini. Ti dan paari Jerusalem, nuruba le jam yik Mi Saalobiika, a ta mu chenj a ga nyo Juuma Puusika Yenni kpanja ale Juuma Sinsanja sagrama nisima po. Ba le bo m kum buusa abe ba ta mu a ga nyo baai ale kan daa Juuba la nisima po. ³⁴ Ba le la mu abe ba chesi tintueta a basi m nyinj, a nak mu abe ba yaa ko mu. Daa njata a dan paari mi le yiri kum po."

³⁵ Dula jigini Zebedi bisanja Jeemsi ale Joon, a yaa jam Yeezu jigi a weeni wa ayen, "Ti Sagram, ti a yaali ayen ti saalim fu kama ate fi nyɛ wari a te ti."

³⁶ Wa yaa bek ba ayen, "Ka boa ate nama a yaali ayen mi nyɛ a te ni?"

³⁷ Ba yaa weeni wa ayen, "Fi dan jam chim naab a soa nuru meena zuk a nya, ti a yaali kama ayen fi basi ate ti wanyi a kali fi juga, wanyi me a kali fi gala."

³⁸ Yeezu a yaa weeni ba ayen "Nama ze dii ate ni a bek la. Ninam buui ate mi ayen m nam la, nama le бага a maa nam bu?"

³⁹ Ba yaa weeni wa ayen, "Ti le бага a maa nam."

Yeezu a yaa nman weeni ba ayen, "Wensie, ninam

buui ate mi ayen m nam la, nama me le бага a nam kama. ⁴⁰ Alege mi ka siuk a lueri baai a le ba kali mi juga ale mi gala la. Ka Naawen le wa pa dula a te baai ate wa gomsu magsi ba la."

⁴¹ Wa njaanviirima mbala piwa ale wom Jeemsi ale Joon ale bek Yeezu dii la, ba sue a yaa puuri nna yegayega ale ba. ⁴² Yeezu yaa wi ba ate ba jam tigi chaab wa jigi ate wa yaa weeni ba ayen, "Tenzuk de nalima ta pagrim ba nuruma zuk kama a nyɛ ba ale a yaali dii la. Ba kpanja me ta pagrim ba zuk kama. ⁴³ Alege ku an magsi ayen ku chim dila nama jigiyaa. Nuru waai a dan a yaali ayen wa chim nama kpagi, ku a fe ate wa chim ni meena tomteero. ⁴⁴ Nuru waai a dan a yaali ayen wa chim nama kpagi, ku a fe ate wa chim nama meena yomo. ⁴⁵ Mi Saalobiika, an jam ayen m gisi ka nuruba ate ba a tom a te mu. M jam ayen m tom a te ka tenzuk demma meena. M dan nyɛ dila, m le zaani nuruba yegayega nanjula po a kpi a te ba a vari ba a basi."

⁴⁶ Ba yaa jam paari tenj kanyi ate ba a wi ayen Jeriko, ate nuruba yegayega a yaa tigi chaab a jam Yeezu jigi. Ba le jam a basi dula jigini ale a nyini la, ba yaa nya yio wanyi ale wa kala siuku noai a juusi. Wa yoi jam ale Baatimiusi. Ku kiri ale Timiusi biik. ⁴⁷ Wa ale wom ayen ka

Yeezu Nazaret denowa ale a taam la, wa yaa kaari a wi wa ayen, "Yeezu, fi waai ale ka naawa Deevidee njaanbiik la, ta jiiirim ale mu abe fi maari mu."

⁴⁸ Nuruma yega a yaa weeni wa ayen wa goori wa wannii, alege wa zeri ale a kaari nna yegayega, a gaam wa ale poom a kaari dii la a nman weeni wa ayen, "Yeezu, fi waai ale ka naawa Deevidee njaanbiik la, ta jiiirim ale mu abe fi maari mu."

⁴⁹ Yeezu a yaa zaani a weeni ba ayen ba wi wa ate wa yiri a jam wa jigi.

Ba yaa weeni wa ayen, "Te fi sui peenti abe fi yiri jam, dii nyinj la wa a wi fu kama."

⁵⁰ Yiowa a yaa yeeri wa kasaauku a dueni, ale yiri a zaani nmai a chen ga Yeezu jigi.

⁵¹ Yeezu a yaa bek wa ayen, "Fi a yaali ayen mi nye ka boa a te fu?"

Wa yaa weeni wa ayen, "Sagro, mi a yaali ayen fi nye kama ate m ninaŋa a lagri a te mu."

⁵² Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Be chen. Fi ale ta siaka ale mu dii la a basi kama ate fi ninaŋa a lagri."

Wa ninaŋa yaa deri lagri ate wa yaa va Yeezu a chen.

11

¹ Ba yaa jam paari tenfiik sii ate ba a wi ayen Betfaaji ale Betani ale guuk kuui ate ba a wi ayen Olivi guuk la. Tenŋaŋa ale guuku a jam moata ka Jerusalem tenka. Yeezu a yaa wi

wa njaanviirima po baye a weeni ba ayen, ² "Ni chen a ga jo tenfiik kaai ale bo ni ninj la. Ni dan deri ga jo dula, ni le nya bompaalik ate ba bobi ka zaani. Nuru an diem a do ka nyaya. Ni foli ka a ta jam te mu. ³ Ni dan boro a foli ka, ate nuru bek ni dii nyinj ate ni a foli ka la, ni weeni wa ayen ka Nyonowa ale a yaali ka. Wa be dan nueri ale ka wa le nman basi ate ba ta ka a jam nwuli."

⁴ Ba yaa chen a ga nya bompaalik ale ka bobi za yeri nansiun noai ate ba yaa foli ka. ⁵ Nuru baai ale jam za dula jigini la, a yaa nya ba a bek ayen, "Ka boa ale soa ate nama a foli ka?"

⁶ Ba yaa weeni ba dii ate Yeezu a poom weeni ba la, ate nuruma a yaa basi ate ba foli ka a ta chen ga te wa. ⁷ Ba yaa ta bompaalika a ga te Yeezu, a yaa yeeri ba gattana a pa vi bompalika chiaka zuk ate Yeezu a yaa jueli a kali. ⁸ Nuruba yegayega a yaa jam pa ba gattana a pati siuku ninj ayen Yeezu a ta wa bonika a chen va ti zuk a taam. Ba gela me a chen siuku nakpiak a ga che tiisa vaata a ta jam pati siuku ninj. ⁹ Ba ale jam bo siuku po a chen la baai ale jam de ninjka la, ale baai me ale jam bo njaanka la, meena a yaa zuli wa a kaari ayen,

"Naawen vari ti a basi.

Naawen niak waai ale cheena Nyonowa yonni nyinj la.

10 Naawen niak waai ale cheena ayen wa soa ti kokpienka Deevide naam buui ale cheena la.

Fi, Naawen waai ale bo wenjmazuk la, a vari ti a basi."

11 Yeezu ale jam paari Jerusalem tenka la, wa yaa chej ga jo Juuma Puusika Yenni po a nyiem a nya jaab buuri meena ale bo di po la a yaa ale ge a nman nyini. Yeezu ale wa njanviirima an jam bo dula jigini a beniya, dii nyinj la, wenni a jam a sin kama. Ba yaa basi dula jigini ale nman chej Betani.

12 Vari ale jam veenti la, ba yaa nman yiri a basi Betani ale nyini. Kom a yaa jam ta Yeezu. 13 Wa yaa nya kinjan a za ninjin ate vaata a lik ka. Wa yaa chej ga paari ka ten ayen wa nya ase ka ta moota ya ate wa de, alege moota a jam ka ka zuwa. Ka jam ta ka vaata nyiini, dii nyinj la ku jam daa moota wenyaa. 14 Yeezu a yaa ka te kinjan ka ayen, "A nyini jinla dannii a ta a chej diipo meena wuu, nuru a kan nman nya fi moota a de."

Wa njanviirima a yaa wom dii ate wa weeni la.

15 Ba ale nman jam paari Jerusalem tenka la, Yeezu a yaa nman ga jo Juuma Puusika Yenni po. Nuruba ale jam bo di po a gerimu ale chaab. Wa yaa yiak ba meena ate ba nyini dula jigini a nyini, a zak nuru baai ale jam ta ligrana a tagri la

teebulitana a tulim kpib, a tusi baai ale ta nangbanjana a da la zukpaglisana me a lonsi. 16 Wa an jam siak ayen waai a nman ta jaab a va Juuma Puusika Yenni po a taam nyini. 17 Ku njanjin wa yaa nman sak nuruma ale bek ba ayen, "Nama ze dii ate ba nmarisi Naawen gban ka po dila po dila po la? Ba nmarisi ayen Naawen a weeni ayen,

'Mi yenni ka tenja meena Puusika Yeri.'

Ba nmarisi nyaku de kama alege nama a pa di chim zueba sukka jigi."

18 Yeezu ale ga weeni dila ate Juuma Puusika Yenni kpanja ale Juuma Sinsanja sagrama a ga wom la, ba yaa jam a gisi siuk ayen ba ko wa. Alege yogsom ale jam yik ba ale Yeezu ate ba an jam bage a nya siuk a tiri wa. Dii nyinj la wa sinsanja a jam cha nuruma kama.

19 Junjai ale jam paari la, Yeezu ale wa njanviirima a yaa basi Jerusalem tenka ale nyini a chej.

20 Vari ale nman veenti la, ba yaa va siuku a taam a yaa nya kinjan ka ale ka kpi za. 21 Piita a yaa teeri Yeezu diem ale weeni dii la, a yaa weeni wa ayen, "Nya, kinjan kaai ate fi diem a ka te ka la, ka meena a kpi kama."

22 Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni ta siaka ale Naawen. 23 Wensie ate mi a weeni ni, waai ale ta siaka ale Naawen ale ka chichama

ale sum siak ayen wa ale weeni dii la le nye la, a бага a weeni gu kpionku kama ayen ku voori dula jigini a ga lo mogi kpeeni po ate Naawen sum nye a te wa. ²⁴ Dila nyin ni dan puusi a te Naawen a juisi jaab, ni ta siaka ayen ni nya jaamu kama ate Naawen yaa pa a te ni. ²⁵ Diipo meena ni daa ni puusi a te Naawen ni de nin a von te baai ale nye ni a kaasi la, abe ni ge a puusi a te Naawen waai ale bo wenmazuk la ate wa me a von te ni. ²⁶ Ni dan kan nye dila, Naawen abe kan von te nama me."

²⁷ Ba yaa nman jam Jerusalem tenka po a ga jo Juuma Puusika Yenni po. Yeezu ale bo di po a nyiem la, Juuma Puusika Yenni kpanja ale Juuma Sinsanja sagrama ale tenka kpanja meena a yaa tigi chaab a jam wa jigi ²⁸ a yaa bek wa ayen, "Ka boan pagrim ate fi ta a tom wienja de? Ka wana ale te fu siuk ate fi a nyiem a tom wienja de?"

²⁹ Yeezu yaa weeni ba ayen, "Mi me le bek ni wari. M dan bek ni ate ni siak a tulisi mu, mi me le weeni sak ni pagrim buui ate mi ta tom wienja de la." ³⁰ Yeezu a yaa bek ba ayen, "Joon ale jam a te nuruba soka la, ka Naawen ale jam te wa pagrimu yaa ka nurubiiga?"

³¹ Wa le bek ba dila la, ba yaa ta nampaga ale chaab ayen, "Ti dan weeni wa ayen

ka Naawen ale te wa pagrimu, wa le bek ti ayen, 'Be ka boa ale soa ate ti an siak a te wa?' ³² Ti be an бага a weeni me ayen ka nurubiik ale te wa pagrimu dii nyin la, waai meena a seba wa ale jam ka Naawen biisiteero la kama." (Ate ba yaa chali yogsum). ³³ Ba yaa weeni Yeezu ayen, "Tama ze."

Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Mi me a kan weeni ni pagrim buui ate mi ta a tom wienja de la."

12

¹ Yeezu yaa magsi wa-magsima a sak ba ayen, "Nuru wanyi ale jam boro a yaa kpa wa talim fiik, a vuk ti fiisa bu po ayen si a yoani. Wa yaa che daata a ti gilim bu meena ale ge gomsu jaab meena bu po a magsi. Wa ale nye dila a ga nueri la, wa yaa yaali nuruba ayen ba a limsi bu abe ba a tom bu po ale ge nyiem a chej ten m na nininja. ² Wa talimu tiisana yoanana gbesika ale jam paari la, wa yaa tom wa tomteeroma po wanyi ayen wa ga tuesi wa deka jigini a ta jam te wa. ³ Wa ale ga paari dula la, nuruma a yaa yik wa a nak ale mini wa yoanana ate wa pilim kuli niyaala. ⁴ Talimu nyonowa yaa nman tom tomteero wa choa ba jigi ate ba nman yik wa me a nak wa zukku, a pa wa a nyo chivie po. ⁵ Wa yaa nman pilim tom wa choa ba jigi ate ba ko wala. Ba jam a nye ka nuruba yega dila; a

nak ba gela ale a ko ba gela me. ⁶ Waai nyiini ale jam tali ayen wa tom la ale wa dek biika, waai ate wa mariŋ la. Wa yaa weeni wa dek ayen, 'M dan tom m dek biika, ba le te wa zula.' Wa yaa tom wa ate wa cheŋ ba jigi. ⁷ Alege nuruma ale nya wa biika la, ba yaa weeni chaab ayen, 'Biika kowa a dan kpi, wala le wa soa wa ŋantaŋa meena. Dila nyiŋ ni basi ate ti ko wa ate wa kowa chum dan kan boro abe tama soa wa ŋantaŋa.' ⁸ Ba yaa yik wa a ko a vuuri wa a ta nyini talimu po a nyini peelim.

⁹ "Nama seba talimu nyɔnɔwa le wa nyɛ ba dii la? Wa le jam ko ba kama abe wa ŋman pa wa talimu a te nuru yonta." ¹⁰ Yeezu ale magsi wamagsini a nueri la, wa yaa bek ba ayen, "Nama an diem a karim nyaku de Naawen gbanƙa po?

'Tain dii ate seeroma a zeri ayen di an nala la,
tain dila dek ale tulim a
chim tain maŋ.

¹¹ Naawen ale nyɛ dila. Di ka wakperik ti jigi.' "

¹² Yeezu ale weeni wienja de meena a ga nueri la, Juuma kpanja yaa deri miŋ ayen ka ba jigi ate wa pa wamagsini de a magsi dii nyiŋ la, ba zeri wa kama. Ba yaa jam a yaali ayen ba yik wa, alege ba jam a chali nuru boanni yɔgsum, ate ba yaa jam basi wa ale ge cheŋ.

¹³ Dula jigini Juuma kpanja a yaa tom Farisiima gela ale naawa Ayerod

nuruma gela ayen ba ga choa Yeezu noai a wom. ¹⁴ Ba yaa jam weeni wa ayen, "Sagrɔ, ti seba ayen fi ka wensie nyɔnɔ. Fi nin ka dii meena ate nuruba a poli la po. Nuruba kpanja kan basi ate fi a tagri fi popola. Fi a sak Naawen wienja kama ale wensie. Ku magsi ayen ti tuni ti lampoowa a te nakpionku Siiza, yaa ku an magsi ya? Ti a tuni yaa ti kan a tuni?"

¹⁵ Yeezu a poom seba ba kiri kama ate wa yaa bek ba ayen, "Ka boa ate ni a yaali ayen ni choa m noai a wom? Ni ga ta ligbiri a jam te mu."

¹⁶ Ba yaa ta ligbiri dinyi a jam te wa. Wa yaa bek ba ayen, "Ka wana zuk ale wa yoi ale dua ligni nyiŋja?"

Ba yaa weeni wa ayen, "Ka nakpionku Siiza zuk ale wa yoi ale dua du."

¹⁷ Wa yaa weeni ba ayen, "Dan ka dila, ni be pa ŋanta baai ate Siiza a soa la a te wa, abe ni pa ŋanta baai me ate Naawen a soa la a te Naawen."

Ba ale wom dila la, ku yaa cha ba.

¹⁸ Dula jigini nuru baai ate ba a wi ayen Sajusiba la, ba gela a yaa jam Yeezu jigi. Ba jam a poli kama ayen nuruba dan kpi, ba an ŋman baga a yiri kum po. ¹⁹ Ba yaa weeni Yeezu ayen, "Moosis a ŋmarisi wa gbanƙa po kama ayen, 'Nuru waai a dan faari nipɔk ate wa ale wa an biak a nyaya ale ge ate wa kpi, ti a basi kama ate wa yuawa a faari nipowa a biak bisa

a te wa ate wa yonni a kan be.' ²⁰ Nuruba bayopoi ale jam boro a chim suaata ate ba suok kpagini a faari nipok ate ba an biaya ale ge ate wa kpi. ²¹ Waai ale pa sanj la a yaa faari wa suoku powa, alege nipowa ale wa me an biak a nyaya ale ge ate wa me a kpi. Ba suok kuui ale pa sanj butawa la me a nye dila degadega. ²² Ba meena bayopoiwa a jam faari nipowa kama a taam tu, alege ba waai an biak ale wa ale ge kpi ya. Ku njanjnyinj ate nipowa me a yaa kpi. ²³ Yogyogla de ate nuruba bayopoiwa de meena a faari wa a nya la, dai dii dai ate nuruba meena ayen ba yiri kum po la, ka ba wana dek chekki ale wa soa nipowa de?"

²⁴ Yeezu yaa weeni ba ayen, "Nama an diem a minj Naawen gbanjka po wienja chagiya. Ka dila ale soa ate ni be siuku. Ni ze Naawen pagrimu me ale ka dii la. ²⁵ Dai dii dai ate nuruba meena ayen ba yiri kum po la, ba meena le tagri kama a nye ase Naawen sabiiloma, baai ale bo wenjmazuk la. Nidja a kan nman faari nipowa. Nipok me abe kan nman yali chora. ²⁶ Yogyogla de, a magsi chaab ale nuruba le ba yiri kum po la, nama an karim Moosis gbanjka kauk kuui ale a biisi a magsi chaab ale ti fiika ate bolimu jam a nye nna ase bu a de bu la? Dula jigini ku nmarisi kama ayen

Naawen weeni Moosis kama ayen, 'Wa ale Abraham ale Aizik ale Jakob Naawenni.' ²⁷ Dila a sak kama ayen wa daa kpilima Naawenya, wa ka njanvuuta Naawen, dila nyinj ni be siuku kama."

²⁸ Yeezu ale Sajusima ale boro a biisi la, Juuma Sinsanja sagrowa wanyi a yaa wom ba ale a biisi dii la. Wa ale wom ale Yeezu a tulisi ba magsi la, wa yaa jam bek Yeezu ayen, "Ka Naawen Sinsanja po nja njan dek ale chim sinsak kpeema a gaam nja meena?"

²⁹ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Sinsanja de ale chim sinsak kpeema a gaam nja meena. 'Izirali demma ni wom nalimnyini. Tama Nyonowa Naawen ka dinyi dekki. ³⁰ A yaali wa ale fi sunum ale fi chiik ale fi popola ale fi pagrim meena.' ³¹ Sinsak kpeema njaai ale pa a sanj la ale nna, 'A yaali fi saalo choa ase fi dek la.' Sinsanja nman karo a chim sinsak kpeema a gaam sinsanja de njayewa."

³² Juuma Sinsanja sagrowa a yaa weeni wa ayen, "Sagrowa, fi wienja ka wensie. Naawen sum ka dinyi dekki. Naawen di choa a nman karo a gum wa po. ³³ Fi dan yaali wa ale fi sunum ale fi popola ale fi pagrim meena ale yaali fi saalo choa me ase fi dek la, dila ka wari kpeeni a gaam fi ale a ko dunsa ale pa njanta ba chaab a kaab a te wa la kama."

³⁴ Nuruwa ale weeni dila la, Yeezu yaa seba ayen wa tulisi wa ka nalimnyiini ate wa yaa weeni wa ayen, "Ku tali ka magla ate fi jo Naawen naamu po."

Yeezu ale biisi ale nuruwa a ga nueri la, waai nman jam karo a ta zupagruk ayen wa bek wa wariya.

³⁵ Da yen ate Yeezu a yaa jam boro a sak nuruma Juuma Puusika Yenni po. Wa yaa bek ba ayen, "Ka boa ale soa ate Juuma Sinsanŋa sagraŋa a weeni ayen Kirisitawa, waai ate Naawen le tom ate wa jam la, ale chim ka naawa Deewid njan biiga?" ³⁶ Naawen Chiika jam basi kama ate Deewid weeni ayen,

'Nyɔɔwa Naawen weeni mi Nyɔɔwa ayen,
kali m juga nyin a ta cheena diipo ate m le basi ate fi dachaasana a chim fi yom la.'

³⁷ Ase Deewid dek a dan a wi Kirisitawa ayen wa, 'Nyɔɔ', ku be zaani ka se ate wa nman baga a chim Deewid njanbiiga?"

Nuru boari nna yegayega ale jam boro a wom Yeezu sinsanŋa ale supeentik.

³⁸ Wa yaa weeni ba ayen, "Ni kpesi ni dek ate Juuma Sinsanŋa sagraŋa a kan paasi ni. Ba a yaali kama ayen ba jo ba garuk wontana a bo yabana po a nyiem a cheŋ ate nuruba a puusi ba abe ba a te ba zula me. ³⁹ Ba a yaali kama ayen ba nyiem a kali zukpaglik sii ate nuru kpeentana a kali la zuima ba

tuka diinana po. Ba nyiem a dan boro a nye tigi ba a yaali kama ayen ba a kali zukpaglik sii ate ba kpanna a kali la zuk. ⁴⁰ Ba nyiem a ga a paasi ka pukoga a tuesi ba nanta ale ge a paasi waai meena a puusi puusa wonta a te Naawen. Wa dan jam ayen wa bo ba buusa, ba waalika le zuak yegayega."

⁴¹ Yeezu a jam kala ka Juuma Puusika Yenni po a moata juijui ate nuruba ta ba ligra a jam a nyoro a te Naawen la, a yaa a nya. Ligra nyam yegayega ale jam maa bo Puusika Yenni po. Ba me yaa jam maa ta ligra nna yegayega a jam a nyoro. ⁴² Pukogi niwobo a yaa jam boro a ta wa ligbie naye a jam nyoro. Na a magsi chaab ale ka kbook. ⁴³⁻⁴⁴ Yeezu yaa wi wa njanviirima ate ba jam wa jigi ate wa yaa weeni ba ayen, "Ni wom dii ate m tara ayen m weeni a sak ni la. Ni nya pukogini de. Wa ligbie nayewa ate wa nyoro la, Naawen jigi wa tiirima a gaam ligra nyamma de ligrana kama, dii nyin la, ba te ka ligra dii ale kan tua ale ba pa teka la, alege pukogini de a pa ka wa ligrana meena ate wa ta la a ta jam nyoro."

13

¹ Yeezu yaa ale jam nyini Juuma Puusika Yenni po a nyini la, wa njanviirima po wanyi a yaa weeni ayen, "Sagra, nya yenni ale nala dii la?"

² Yeezu a yaa tulisi ayen, “Ni nya yeri kpeeni de? Dai cheena ate ba le nak di meena a lonsi. Tain yen me la a kan nman dua di choa zuwa.”

³ Ba yaa chen ga jueli Olivi Guuku zuk a kala dula jigini a nya Juuma Puusika Yenni. Piita ale Joon ale Jeemsi ale Andiru a yaa bek Yeezu ba dek ba nyiini ayen, ⁴ “Ka dimpo ate wienja de meena ayen na nye? Ka boa a le ku nye ate ku sak ti ayen danni a moata?”

⁵ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ni kpesi ni dek ate waai a kan paasi ni. ⁶ Nuruba yegayega le jam pa ba dek a chim Kirisitawa. Ba le paasi nuruba yegayega ayen ba va ba. ⁷ Ni dan wom kpaliinsa wie ate si gela moata alege si gela me a bo niɲniɲa, ni kan a chali yogsumɔa. Ku a fe kama ayen nyaɲa de meena a nye, alege ku kan sak kama ayen tenka kpeglimka a moata kama. ⁸ Tenɲa le yiri a ta chaab. Tenka me le choa m na yegayega ate kom a jam tenka meena po. Ase nipok ale de niɲ a dom dii ale ge a biak la, ku a fe kama ayen wienja de meena me de niɲ nye ale ge ate tenka a jam kpeglim.

⁹⁻¹⁰ “Ni kpesi ni dek dii nyin la, nuruba a le jam yik ni ale pagrim a ta ni chen ba tuka diinaɲa kpanɲa jigi ate ba bo ni buusa abe ba nak ni. Ni ale a va mi la nyin, ba le ta ni me a chen ga

zaani nalima niɲ ate ba me bo ni buusa, ate ni nya siuk a mooli Naawen wamanɲaɲa a sak ba. Ku a fe kama ayen nuru meena a liɲ wom Naawen wamanɲaɲa ale ge ate tenka kpeglim. ¹¹ Ba dan ta ni a chen ga jo buusa boka dokku po, ni kan basi ate ni le ni biisi dii la a daani ni. Ni biisi dii meena ate Naawen le basi ate ni biisi la dii nyin la, ka Naawen Chiika le ka sak ni ate ni biisi daa nama dega. ¹² Kula danni a dan paari, suaata le yik chaab a te nuruba ate ba ko ba. Koba me ale nye ba bisa dila, ate bisa me a nye ba koba ale ba maba dila. ¹³ Waai meena le kisi ni kama ni ale a va mi la nyin. Alege waai a dan baga a chiib a zaani a tu ninammu de meena a ga nueri, Naawen le vari wa a basi.

¹⁴ “Da yen ni le nya jaab buui ate Naawen kisa la ale wa za juujui ale kan magsi ayen wa zaani la. Ni dan nya dila ku a fe kama ate nama baai meena ale bo Judia tenka po la a chali ga suk gutanɲa sunsun.” (Nuru waai le wa karim nyaku de la, a nmasi miɲ chak.) ¹⁵ “Waai a dan za wa gbon zuk wa kan nman daani wa dek ayen wa siɲ a pa jaabɔa. ¹⁶ Waai me ale bo wa kaduk po la, a kan nman kuli yeri ayen wa pa wa garuwa. ¹⁷ Da nɲala po ku le jam tua ka nna yegayega a te nipok puusa ale baai ale ta biluata la. ¹⁸ Ni a puusi a te Naawen ate nyaku de a kan jam nye yoiya. ¹⁹ A

zaani diipo ate Naawen a nye tenka la a ta jam paari jinla, ninammu de le gaam ninam meena ate nuru biik a nam ale diem kala ayen wa nam la kama. ²⁰ Alege Naawen a yeeri ninammu daanja gela a basi kama, baai ate wa lueri ayen ba jam va wa la nyinj. Wa dan kan yeeri ninammu daanja gela a basiya, waai kan nyini ninammu po a nyini.

²¹ “Da njala po waai dan weeni ayen, ‘Ni nya, Kirisitawa ale nna,’ yaase ‘Ni nya, Kirisitawa ale la,’ ni kan wom wa. ²² Nuruba gela a le jam yiri a paasi nuruba ayen ba ale Kirisitawa. Ba baai me le jam a weeni ayen ba ka Naawen biisiteeroba. Ba le jam a tom wakperikalisa nna yegayega a yaali ayen ba dan poom baga ba paasi baai ate Naawen a lueri ayen ba va wa la. ²³ Ni be kpesi ni dek, dii nyinj la m njam weeni wienja de meena kama ale njan diem nyeya.

²⁴ “Alege ninammu daanja a dan jam taam, wenbinni ale chiika meena le chim ka legi. ²⁵ Chijnmarisaña le nyini wenjmazuk a lo ate njanta baai meena ale bo wenjmazuk a ta pagrim la me a choa. ²⁶ Dila po nuruba ale nya Mi Saalobiika, ale nyini chinmaanja po a cheena ale pagrim ale zula ale nalim. ²⁷ Mi le tom sabiiloma ate ba jam tenka meena po a tigi nuru baai ate Naawen a lueri ayen ba

va wa la.

²⁸ “Ni zamsi wari a magsi chaab ale kinjanj. Ni dan nya kinjanj ale ka pusi vaata, ni seba ayen wulum wein a paari kama. ²⁹ Ni be dan nya wienja de ale njan piilim a nye, ni yaa be seba ayen jamka moata kama. ³⁰ Wienja de meena ale nye kama alege ate nuru baai ale boro la meena a kpi. ³¹ Wenjmazuk ale tenka meena le jam taam kama. Alege mi wienja a kan maara taamu.

³² “Alege nuru waai a ze Mi Saalobiika njman jamka daiya. Mi dek ale Naawen sabiiloma ale bo wenjmazuk la an baga a minj di dannii, ka m kowa Naawen nyiini. ³³ Ni kpesi ni dek abe ni a limsi dii nyinj la, ni ze m jamka daiya. ³⁴ Ku a nye se ka nuru ale a gomsii ayen wa nyiem a chej satenjinjinj la. Wa yaa te wa tomteeroma meena tuima ale weeni waai ale a nya yenni zuk la ayen wa a limsi. ³⁵ Ba nyonowa a baga a jam junwai gensa a yaase goota sunsunj a yaase kpadaasa kumsa po a yaase wenbinni ale a pusi diipo la kama. Ba waai ze wa le cheena diipo la. Siuk kula po me, nama waai a kan seba mi njman jamka dannii. Dila nyinj la, ni kpesi ni dek abe ³⁶ ni kan basi ate ni Nyonowa a jam diiri ni ale ni dua a goa. ³⁷ M kan weeni ka nama nyiini, mi a weeni ka waai meena. Ni kpesi ni dek abe ni a limsi.”

14

1-2 Ku jam tali ka daa n̄aye ate Juuma tigi kpeeni dii ate ba a wi ayen Juuma Gaambasika Tigini la, tigi dii ate ba a n̄obi boroboruk kuui ale kan ta dabinta la a paari. Juuma Puusika Yenni kpan̄ja ale Juuma Sinsan̄ja sagrama a yaa jam a gisi siuk ayen ba yik Yeezu a ko. Ba yaa weeni ayen, “Ti kan yik wa tigini po, kan daa di nuruma le nyɛ kpaliŋ kpieri.” Dula jigini ba yaa nyɛ noayer̄ ba le ba nyɛ dii ate ba suk yik wa la.

3 Yeezu yaa cheŋ Betani teŋka a ga jo Simon, waai ate gamaŋa tuemu a jam yik wa ale ge nueri la yenni po. Wa yaa jam kala a de n̄andiinta ate nipok wanyi a ta kpaam jam. Kpaamu nyummu a jam masa kama ate bu diak a pagra. Nipowa yaa pa kpaamu a kpiiri basi Yeezu zukku zuk. 4-5 Nuru baai ale jam kala dula jigini la gela a yaa nya dii ate nipowa a nyɛ la, ate ba sue a yaa a puuri ale wa. Ba yaa poli ba zuima po ayen, “Ka boa ate nipowa de a pa kpaamu a yik kaasi dila? Wa dan pa bu a da kama m na, wa te nya ligra ka m na yegayega a te niwomma. Kula a gaam dii ate wa nyɛ la kama.” Ba yaa jam toariŋ wa.

6 Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ni basi wa. Ka boa ate ni a daani wa? Wa nyɛ ka wamaŋ a te mu. 7 Niwomma a bo ale ni kama daa meena ate ni dan a yaali ni baga a

maari ba. Alege mi a kan kasim bo ale ni. 8 Wa nyɛ ka wa ale baga a nyɛ dii meena la a te mu. Wa kpiiri kpa masika de mi nyin̄ka kama a gomsɪ ka a magsi guka. 9 Wensie ate mi a weeni ni, juijui meena ate nuruba le sak Naawen wamaŋsaŋa la, ba le weeni nipowa de ale nyɛ dii a te mu la kama a teeri wa wari.”

10 Dula jigini Yeezu n̄aan̄viirima pi ale bayewa po wanyi, waai ate ba a wi ayen Judas Iskariot la a yaa cheŋ Juuma Puusika Yenni kpan̄ja jigi a ga weeni ba ayen wa baga a maari ba kama ate ba a yik Yeezu. 11 Ba ale ga wom dila la, ba sue a yaa peenti m na yegayega, ate ba weeni wa ayen wa dan baga a maari ba, ba le te wa ligra. Judas a yaa basi dula jigini ale a gisi siuk kuui wa le wa va ate ba baga a yik Yeezu la.

12 Yeezu n̄aan̄viirima yaa jam wa jigi tigi dii ate ba a n̄obi boroboruk kuui ale kan ta dabinta la piilimka danni. Da dila me ale ba a ko Juuma Gaambasika Tigini piisaŋa. Ba yaa bek Yeezu ayen, “Ka be ate fi a yaali ayen ti ga gomsɪ Juuma Gaambasika Tigini n̄andiintaŋa ate ti de?”

13 Wa yaa weeni wa n̄aan̄viirima po baye ayen, “Ni cheŋ a ga jo teŋka po. Dula jigini ni le nya nid̄ɔa a ji nyiam ale sam̄on̄iŋ. 14 Ni va wa a ga jo yeri dii po ate wa a jo la. Ni

dan ga jo ni weeni yenni nyonowa ayen, "Ti Sagrowa ale tom ti ayen ti jam bek fu dok kuui po ate wa ale wa njaanviirima ayen ba jam de ba Juuma Gaambasika Tigini nandiintanja la." ¹⁵ Wa le dak dok kpion kunyi ate ba vaari ale gomsu ku meena po, ate ku bo na chaab zuk la a sak ni. Ni yaa jo ku po, a gomsu jaab buuri meena a magsi ate ti kali a de."

¹⁶ Ba yaa cheŋ ga jo tenka po a nya dii meena ate Yeezu a poom weeni ba la, ate ba yaa gomsu ba Juuma Gaambasika Tigini nandiintanja dula jigini ale ge pilim nman a ga Yeezu jigi.

¹⁷ Juncai ale jam paari la, Yeezu ale wa njaanviirima pi ale bayewa a yaa jam kala a de. ¹⁸ Ba ale boro a de la, Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Wensie ate mi a weeni ni meena ale kala a de ale mu la, ni po wanyi le wa ta mu a ga bobri sak m dachaasana."

¹⁹ Wa njaanviirima sue yaa kaasi ate ba bek wa wanyiwanyi ayen, "Ka mi? Ka mi?"

²⁰ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ku le chim ka nama pi ale bayewa po wanyi, waai ale a nmari boroboruku a siuk jentana ale mu la, a le wa ta mu a ga bobri sak. ²¹ Mi, Saalobiika, ale kpi ase ka ba ale nmarisi dii Naawen gbanka po la. Alege ku le pagra kama a te waai dek ale wa ta mu a ga bobri sak la. Ku zunchoŋ

kama ale ba nin poom kan biak wa."

²² Ba ale boro a de nandiintanja la, Yeezu a yaa pa boroboruk a puusi a te Naawen a nye wa jiam, alege nmari ku a chari wa njaanviirima ale weeni ba ayen, "Ni nca njobi, mi nyinŋka ale m na."

²³ Wa yaa nman pa beerik ale daam a puusi a te Naawen a nye wa jiam, alege pa te ba ate ba nyu. ²⁴ Wa yaa weeni ba ayen, "Ka mi nyinŋka ziimu ale nna. Buui ale a nyini nuruba yega nyin la, ayen ku sak ayen Naawen ale jam puulim ayen wa le nye dii a te nurubiik la, wa sum a nye kama. ²⁵ Wensie ate mi a weeni ni, m kan nman nyu daamu de ase ka dai dii danni ate m nman a nyu da paalimu Naawen naamu po la."

²⁶ Ba yaa yi yiili ale ge a nyini ga jueli Olivi Guuku zuk.

²⁷ Yeezu yaa weeni ba ayen, "Ni meena ale chali abe ni ge mu dii nyin la ba nmarisi Naawen gbanka po kama ayen, 'Naawen le jam ko naapeerika, ate piisana a yaa chali waan chaab.' ²⁸ Alege m dan yiti kum po, m le de ni nin a cheŋ Galili tenka."

²⁹ Piita yaa weeni wa ayen, "Mbala meena a dan poom basi fu, mi kan maa basi fu diipo diipo."

³⁰ Yeezu yaa weeni wa ayen, "Basi ate m weeni a sak fu ayen, yokku de fi le

pagsi ku noai buta ayen fi ze mu, ale ge ate vari kpadiaka a kum a nye buye.”

³¹ Piita yaa pii nyin a nman weeni wa ayen, “Mi kan weeni diipo diipo ayen m ze fu. Mi dan poom ayen m kpi ale fu, mi kan weeni dila.”

Wa njanviirima mbala meena me a yaa weeni dila degadega.

³² Ba yaa jam paari jigi ate ba a wi ayen Getsemani, ate Yeezu a yaa weeni wa njanviirima ayen, “Ni kali dela ate m ga puusi a te Naawen abe m jam.” ³³ Wa ale a chen la, wa yaa basi ate Piita ale Jeemsi ale Jon a va wa. Wa sui a yaa jam kaasi nna yegayega, ate ³⁴ wa weeni ba ayen, “M sui ale kaasi nna yegayega, ate ku a nye nna ase mi a yaali ayen m kpi kama la. Ni be limsi dela ate m jam, abe ni kan goa.”

³⁵ Wa ale ga chen maga dek la, wa yaa kpi duna ten a puusi a te Naawen ayen dan ka dii wa yeeri ninam buui ate wa za wa nam la wa jigi a basi. ³⁶ Wa puusi a te Naawen kama ayen, “M Koa, fi baga a nye wari meena kama. Yeeri ninammu de m jigi a basi. Alege, nye fi dek ale a yaali dii la, daa mi ale a yaali dii la.”

³⁷ Wa yaa pilim jam a paari wa njanviirima batawa ale ba dua a goa. Wa yaa weeni Piita ayen, “Simon, ni a goa kama? Nama an baga nya ate ku

a beni fiifiik ale ge kan goa? ³⁸ Ni a nya abe ni puusi a te Naawen ayen goom kan yik ni ate ni goa. Ni a yaali ayen ni nye dii ate m weeni ni la kama, alege ni an baga a nye dila ale ni dek pagrima. Ni a yaali ka maarika m jigi.”

³⁹ Wa yaa nman ga puusi a te Naawen a weeni wa ale poom a weeni dii la. ⁴⁰ Wa yaa nman jam wa njanviirima jigi ale ba nman dua a goa, dii nyin la, goom ale jam ta ba nna yegayega, ate ba ze ba ale ba weeni wa dii la.

⁴¹ Wa ale nman jam ku noai butawa la, wa yaa weeni ayen, “Ni diem a goa kama? Ku magsiya. Di danni a paari ya. Ba le yik Mi, Saalobiika a nyo nuru baata nisima po yogyogla de. ⁴² Ni yiri ate ti chen. Nuru waai ale ta mu a ga bobri sak la ale la a cheena.”

⁴³ Yeezu ale diem boro a biisi la, wa njanviirima pi ale bayewa po wanyiwa Judas, a yaa jam wa jigi ale nuru boari. Juuma Pusika Yenni kpanja ale Juuma Sinsanja sagroma ale tenka kpanja ale tom ba. Ba jam ta ka gebi kpeensa ale dua a jam ayen ba yik wa. ⁴⁴ Bumbobrowa a poom weeni ba kama ayen, “Ti dan ga paari ba, nuru waai ate mi a puusi wa la, ka waai ate ni a yaali la ale la. Ni yik wa a ta chen abe ni kan te wa be.”

⁴⁵ Ba ale ga paari Yeezu la, Judas a yaa deri ga wa jigi a

wi wa ayen, "M Sagrɔ," a yaa ale ge a puusi wa. ⁴⁶ Judas ale nye dila la, nuruma a yaa deri yik Yeezu ale pagrim. ⁴⁷ Yeezu nyaanviirima po wanyi a yaa deri yeeri wa gebi kpien a che Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni tomteerɔwa turi a lonsi ten. ⁴⁸ Yeezu a yaa bek nuru boanni ayen, "Mi ka zue ate ni ta gebi kpeensa ale dua a jam ayen ni yik mu? ⁴⁹ Daa meena mi kasim bo ale ni kama Juuma Puusika Yenni po a sak nuruba, alege ni an yik mu. Alege ku a fe kama ayen ba ale nmarisi Naawen gbanƙa po dii dila po dila po la, a jam chim wensie."

⁵⁰ Dula jigini Yeezu nyaanviirima meena a yaa chali ale ge wa.

⁵¹ Nidɔa wanyi ale jam maa va Yeezu a yulum gatta peelik. Ba jam a yaali ayen ba yik wa kama, ⁵² ate wa foli gatiaka a basi a te ba ale ge a yiri chali ale chabola.

⁵³ Ba yaa ta Yeezu a cheɲ Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni yenni. Juuma Puusika Yenni kpanɲa ale tenƙa kpanɲa ale Juuma Sinsanɲa sagrɔma a yaa jam tigi chaab dula jigini, ayen ba bo Yeezu buusa. ⁵⁴ Piita a yaa magi va ba njan a ga jo Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni yenni dabiaka po a ga kala ale kpagini tomteerɔma a nuan bolim. ⁵⁵ Juuma Puusika Yenni kpanɲa ale botteerɔma meena a yaa jam

a bek nuruba ayen ba wom Yeezu wakaasun ba jigi ate ba nya siuk a ko wa. Alege ba an baga a nya wari ya. ⁵⁶ Nuruba yegayega a jam velim wie a te wa kama alege ba noanɲa jam daa bunyi.

⁵⁷ Ba gela a nyini a biisi venta wie ayen, ⁵⁸ "Tama wom ale wa a weeni ayen wa baga a kaasi Juuma Puusika Yenni dii ate nuruba a se la kama, abe wa nman se di daa nɲata po. Wa be kan pa nuruba ate ba se di." ⁵⁹ Alege ba me wienɲa a jam daa noayen wie.

⁶⁰ Ba meena ale biisi a ga nueri la, Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni a yaa yiri a zaani ba meena nin a bek Yeezu ayen, "Fi ka wari a tulisi wienɲa de meena ate ba a biisi la po?"

⁶¹ Yeezu yaa sina. Wa yaa nman bek wa ayen, "Ka fi ale Naawen biika, Kirisitawa ate Naawen le tom la?"

⁶² Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Mm, mi ale la. Da yen ni le nya Mi, Saalobiika ale m kali Naawen kpeeni juga geɲ a nyini chinmaanɲa po a cheena."

⁶³ Wa ale weeni dila la, Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni a yaa yik wa dek garuku a dari cheeri ayen ku sak ayen Yeezu ale weeni dii la a kabi wa kama ate wa yaa weeni botteerɔma ayen, "Ti an nman a yaali seeroba. ⁶⁴ Ni meena a wom wa ale pa wa dek a magi chaab ale Naawen la kama. Nama a

poli ka se? Wa lo yaa wa an loya?"

Ba meena a yaa bo mini wa ayen ku a magsi kama ayen wa kpi.

⁶⁵ Boteeroma gela a yaa chesi tintueta a basi wa nyin ale pa garuk a bobi lik wa ninanja a nak wa ale a bek ayen, "Fi seba waai dek ale nak fu la?" Nuru baai me ale ga yik Yeezu la yaa fobi wa a gum du.

⁶⁶ Ba ale ta Yeezu a nye dila la, Piita a diem jam bo ka yenni dabiaka po. Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni dogleema wanyi a yaa nya wa. ⁶⁷ Wa ale nya Piita ale wa kala a njuun bolimu la, wa yaa bek wa ayen, "Fi daa Yeezu Nazaret denowa njanviirima po wanyi?"

⁶⁸ Piita a yaa pagsi ayen, "Mi ze fi ale a weeni dii la." Wa ale weeni dila la, wa yaa yiri a chen ga za nansiunku noai. Dila powa kpadiak a yaa deri kum.

⁶⁹ Nipokbinni ale nman nya wa ale wa za dula jigini la wa yaa weeni baai ale za dula la ayen, "Nuruwa de ka Yeezu njanviirima po wanyi." ⁷⁰ Piita yaa nman pagsi ayen wa daa Yeezu njanviirima po wanyi.

Ku njannyin, nuru baai ale jam za moata wa la a yaa weeni wa ayen, "Fi ka ba po wanyi, dii nyin la fi me nyini ka Galili tenka."

⁷¹ Piita yaa pe ayen wa ze nuru waai ate ba a weeni wa wie la.

⁷² Wa ale pe la, vari kpadiaka a yaa deri kum a nye buye ate Piita a deri teeri dii ate Yeezu a poom weeni wa ayen, wa le pagsi ku noai buta ayen wa ze wa ale ge ate vari kpadiaka a kum a nye buye la. Wienja de meena a yaa nye ate Piita sui a kaasi nna yegayega ate wa yaa deri a kum.

15

¹ Vari ale veenti la, saliuk yokyokwa Juuma Puusika Yenni kpanja ale tenka kpanja ale Juuma Sinsanja sagrama ale boteeroma a yaa nman kpabi tu chaab ayen ba zok ba le ba nye Yeezu dii la. Ba ale zok ale chaab a ga nueri la, ba yaa bobi wa nisimaja a ta wa chen tenka gominawa Paalot jigi. ² Ba ale ga paari la, Paalot a yaa bek Yeezu ayen, "Ka fi ale Juuma naawa la?"

Yeezu yaa tulisi wa ayen, "Ka fi dek ale weeni dila."

³ Juuma Puusika Yenni kpanja jam a chiini ka wie nna yegayega ayen Yeezu a nye kaasi. ⁴ Dila nyin Paalot yaa nman bek wa ayen, "Fi kan wom ba ale a chiini wienja nna yegayega a te fu la? Fi ka wariya a tulisi ba?"

⁵ Alege Yeezu a jam sina. Wa an jam weeni wariya. Ku yaa cha Paalot.

⁶ Bena meena ba Juuma Gaambasika Tigini a nyiem a dan paari, Gominawa Paalot a nyiem lak nuru waai ate tenka demma a yaali ayen wa lak ate wa nyini likka

dokku po a nyini la a basi kama. ⁷ Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi ayen Barabasi ate ba jam maa yik wa a lik dii nyin la, wa jam maa nye ka noayen ale wa tenka demma ate ba nye kpalin ale baai ale a nya ba tenka zuk la. Ba ale jam boro a nye kpalin ka la, ba jam ko ka nuruba gela. ⁸ Nuruba yegayega a yaa tigi chaab a jam Paalot jigi a saalim wa ayen wa nye dii ate wa nyiem poom a nye tigini dann la a te ba. ⁹ Wa yaa bek ba ayen, "Nama a yaali ayen m basi ka Juuma naawa?" ¹⁰ Paalot a jam seba ayen ka Juuma Puusika Yenni kpanja nyunni nyin ale soa ate ba yik Yeezu a ta jam wa jigi.

¹¹ Juuma Puusika Yenni kpanja a yaa weeni nuru boanni ayen ba a saalim ayen wa lak Barabasi a basi abe wa ge Yeezu. ¹² Paalot a yaa bek ba ayen, "Nuru waai ate nama wi ayen Juuma naab la, m nye wa se?"

¹³ Ba meena a yaa kaari nna yegayega ayen, "Ni ko wa."

¹⁴ Paalot a yaa bek ba ayen, "Ka boan jaab wabiok ate wa tom?"

Ba yaa kaari a gaam dila a weeni ayen, "Ni ko wa."

¹⁵ Paalot a jam a yaali kama ayen wa nye ate nuru boanni supeantik. Wa yaa lak Barabasi a basi, ale ge basi ate ba miiri Yeezu ale kpaasa ale ge pa wa a te, ayen ba ta wa ga ko.

¹⁶ Paalot sojima a yaa yik Yeezu a ta jo ba Gominawa yenni dabiaka po a yaa wi ba soji chaama ate ba jam. ¹⁷ Ba yaa pa garuk monun a jo wa ale pa munsa a yok zutok a pa vuk wa zukku, ¹⁸ a yaa a puusi wa a weeni ayen, "Juuma naawa kasim boro taam wuu." ¹⁹ Ba yaa pa duok, a nak wa zukku ale chesi tintueta a basi wa nyin ale kpi duna wa nin a potim a nye nna ase ba a te wa ka zula la. ²⁰ Ba ale nye wa la a ga nueri la, ba yaa yeeri garuk monuku ale pa wa dek gattana a jo wa a ta wa nyini chey ayen ba ko.

²¹ Ba ale jam bo siuku po a chey la, ba yaa zik Simon ale wa cheena tenka po ate sojima a fe wa ate wa tuesi Yeezu jabarimu ji. Simon a jam ka ten kaai ate ba a wi ayen Sairini la deno. Wa jam ka nuru baai ate ba a wi ayen Alezanda ale Arufusi la ko. ²² Ba yaa ta Yeezu a ga paari juijui ate ba a wi ayen Golgota la. Ku kiri ale "Zukoluku Jigini." ²³ Ba yaa pa tiim a nyo daam po ayen Yeezu nyu, alege wa an jam nyuya. ²⁴⁻²⁵ Wenbinni ale jam kan diem a juei paari wenzuk sunsun la, ba yaa yik Yeezu a kpi wa jabarimu nyin. Ba yaa pa wa gattana a chari chaab. Ba jam nak ka gban a nya waai ale magsi garuk kuui deka la. ²⁶ Ba yaa pa tapagi a nmarisi di nyin ayen,

**KA JUUMA NAAWA ALE
NNA**

a pa di kpi jabarimu zuk.
²⁷ Ba jam maa kpi ka zueba baye n̄anbarinta nyin̄ a gum Yeezu po, ate ba wanyi a bo wa juga, nwala me a bo wa gala. ²⁸ Ate ba le jam n̄marisi dii Naawen gban̄ka po ayen, “Ba nȳ wa ase ka zue la a yaa jam chim wensie.”

²⁹ Nuru baai ale jam va dula a taam la a yaa zak zuk nya wa a mati ba noa ale a le wa ayen, “Mm, daa fi ale weeni ayen fi le kaasi Juuma Puusika Yenni abe fi n̄man se di a nueri daa n̄ata po la?”
³⁰ Nyini jabarimu zuk a sin̄ a vari fi dek a basi ate ti nya.”

³¹ Juuma Puusika Yenni kpan̄ja ale Juuma Sinsan̄ja sagroma me a jam a la wa ale a weeni chaab ayen, “Wa jam baga a vari nuruba a basi kama, alege wa an baga a vari wa dek a basi. ³² Ka Juuma naawa, ale nna. Kirisitawa ate Naawen le tom ate wa jam la ale nna. Wa nyini jabarimu zuk a sin̄ ate ti yaa siak a te wa.”

Zuema bayewa baai ate ba jam kpi ba a gum Yeezu po la, me a le wa.

³³ Wenni ale jam jueli a bo wenzuk sunsun̄ la, legi a yaa jam lik ten̄ kala meena a ta ga paari wenbalini. ³⁴ Legini ale jam basi la, Yeezu a yaa kaari nna yegayega a weeni wa dek ten̄ka biika po ayen, “Eloi, eloi lema sabagtani.” Ku kiri ale, “M kowa Naawen, m kowa Naawen, ka boa ate fi zeri mu?”

³⁵ Nuru baai ale jam za dula jigini la ba gela wom dii ate wa weeni la. Ba yaa weeni chaab ayen, “Fi wom wa ale a wi Naawen biisiteerowa Elaja la?” ³⁶ Ba po wanyi a yaa chali chen̄ ga pa sosok a lusi da miisin̄ po a pa yik do won̄ nyin̄ a zak ta jueli Yeezu noai. Wa ale diem a zak duoku ta la wa yaa chiem weeni baai ale jam za la ayen, “Ni basi ate ti limsi a nya ase Elaja a le jam a yik wa ta nyini jabarimu zuk a sin̄ ten̄ ya.”

³⁷ Yeezu a yaa n̄man kaari nna yegayega a yaa ale ge a kpi.

³⁸ Wa ale jam kpi la, garuk kpiōn̄ kuui ate ba jam pa a kasi Juuma Puusika Yenni po la, a yaa jam cheeri ku n̄mazuk a ta sin̄ paari ku ten̄. ³⁹ Sojima kpagi dii ale jam za Yeezu jabarimu ten̄ la a jam nya wa ale kpi dii la kama. Wa yaa weeni wa dek ayen, “Wensie, nuruwa de sum ka Naawen biik.”

⁴⁰⁻⁴¹ Nipok baai ale jam maari Yeezu Galili ten̄ka po la, ba gela a jam za moata dula a nya dii ale nȳ la kama. Ba gela yue a jam ale Salomi ale M̄eri Magdala ale M̄eri, Jeemsi baan̄ka ale Josesi mawa. Nipok baai ale jam va Yeezu a chen̄ Jerusalem ten̄ka po la, yegayega me a jam bo dula jigini kama.

⁴²⁻⁴³ Nuru wanyi ale jam nyini ten̄ ate ba a wi ayen, Arimatia. Wa yoi a jam ale Josefi. Wa jam ka Juuma

boteeroma po wanyi ate nuruba a zuli wa nna yegayega. Wa jam kasim a limsi ka diipo ate Naawen ayen wa jam chim naab tenzok de a nya tenka meena la. Da dii ale pa a te ba Vuusum Danni la, ka da dii ate ba a gomsa ba dek nalimnyiini a limsi Vuusum Danni la. Da dila dannu junaai ate wa yaa yiri ale popo pagrim a cheŋ Paalot jigi a ga saalim wa ayen wa basu ate wa ga yeeri Yeezu nyinka jabarimu zuk a ta cheŋ ga gu. ⁴⁴ Paalot ale ga wom ayen Yeezu a kpi ka nna nwuli la, ku yaa deri cha wa nna yegayega. Wa yaa wi wa sojima kpagini a bek wa ayen, "Ka wensie wa sum kpi kama?" Kpagini a yaa tulisi wa ayen, "Mm, ka wensie wa sum kpi kama." ⁴⁵ Dula jigini Paalot a yaa siak ayen Josefi ga yeeri Yeezu nyinka jabarimu zuk a ta ga gu. ⁴⁶ Josefi a yaa basu dula jigini ale ge cheŋ ga da garuk a yaa ga yeeri Yeezu nyinka jabarimu zuk a yaa pa garuku a pili ka a ta ga dueni puŋ vorub paalik po. Ten kala demma a jam a gu ba nuruma ka pina vie po. Wa ale nye dila a ga nueri la, wa yaa bilim tintain kpeeni a lik puŋku vorumu noanni. ⁴⁷ Mæri Magdala ale Josesi mawa Mæri, a jam nya ba ale gu Yeezu juijui la kama.

16

¹ Ba Vuusum Danni ale taam la, Mæri Magdala ale

Jeemsi mawa Mæri ale Salomi a yaa ga da kpa masik ayen ba pa sa Yeezu nyinka. ² Laasidi dai, saliuuk yokyok ate wenni pusi magla la, ba yaa cheŋ juijui ate ba gu Yeezu la. ³ Ba ale jam a cheŋ la, ba yaa bek chaab ayen, "Ka wana dek ale wa bilim tintanni puŋku vorumu noai a basu a te ti?" ⁴ Ba ale ga paari la, ba yaa nya tintanni ale di bilim dua nakpiak ale ge puŋku vorumu noanni a basu. Tintanni a jam zuak kama ale dobra. ⁵ Nipooma a yaa ga jo Yeezu guka jigini a yaa nya nidoa wanyi ale wa kala ba juga geŋ a jo kasaauk peeluk ate yogsum a yaa jam yik ba nna yegayega.

⁶ Nidoawa a yaa weeni ba ayen, "Ni kan chali yogsumo. M seba ayen ni a gisi ka Yeezu Nazaret denowa waai ate ba kpi wa jabarimu nyin la. Wa yiri kum po kama. Ni nya ba ale pa wa dueni juijui la nna. ⁷ Ni cheŋ ga weeni Piita ale Yeezu ŋaanviirima meena ayen, 'Wa le de ba nin a cheŋ Galili tenka po kama ase wa daam ale weeni ba dii la. Ba dan cheŋ dula, ba le nya wa.' "

⁸ Nipooma a yaa basu dula jigini ale ge chali a cheŋ. Ba kpaziim a yaa jam a nak nna yegayega ate ba nyinsaŋa a gok. Ba an jam a weeni sak waaiya, dii nyin la ba jam a chali ka yogsum.

⁹ Yeezu ale yiri kum po Laasidi dai saliuuk yokyok la wa lin pa wa dek a sak

ka Mæri Magdala waai ate wa jam yiak chichiribaata tiyopoiwa wa jigi a basi la. ¹⁰ Mæri a yaa jam cheŋ Yeezu ŋaanviirima jigi. Ba meena sue a jam kaasi ka nna yegayega ate ba a kum. ¹¹ Mæri a yaa weeni ba ayen Yeezu a yiri kum po kama ŋman ta nyuvuri ate wa dek a nya wa. Alege ba an jam siak ayen ku ka wensie.

¹² Ku ŋaanŋyiŋ ate Yeezu a yaa jam tagri a pa wa dek a sak wa ŋaanviirima po bayewa, baai ale jam basi Jerusalem teŋka a cheŋ jigi yon la. ¹³ Ba yaa pilim ŋmani a cheŋ wa ŋaanviirima mbala jigi a weeni ba ayen ba nya Yeezu kama, alege ba an jam siak ayen ku ka wensie.

¹⁴ Ku ale ŋman pilim ga nye maga la, Yeezu ŋaanviirima pi ale wanyiwa a yaa jam kala a de ba ŋandiinta ate Yeezu a yaa jam pa wa dek a sak ba. Wa yaa tɔariŋ ba ayen ba ka nuru baai ale kan ta siaka la. Ba tuerŋa a kpari ka nna yegayega ate ba an бага siak ale baai ale jam weeni a sak ba ayen ba nya wa kama ale wa yiri kum po la. ¹⁵ Wa yaa weeni ba ayen, "Ni nyini a cheŋ teŋka meena po a mooli Naawen wamanŋsana a sak waai meena. ¹⁶ Baai meena ale ba ta siaka ale mi, a tuesi soka, Naawen le vari ba ba wabaataŋa po a basi, alege baai meena ale kan ba ta siaka ale mi la, Naawen le jam bo mini ba kama. ¹⁷ Baai

meena ale ta siaka ale mi la, le бага a nye wie ate ku sak ayen Naawen ale sum tom ba. Ba le pa mi yonni nyin a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi. Ba le бага a biisi be paalisa me. ¹⁸ Ba dan yik wiiga yaase ba dan nyu choŋ, jaab kan nye ba. Ba le бага me a pa ba nisima a vi yɔgnyeensa zuk ate ba a nya nyinyɔgsa."

¹⁹ Nyɔnɔwa Yeezu ale biisi a ga nueri la, wa yaa yiri a jueli wennmazuk a ga kala Naawen juga geŋ. ²⁰ Wa ŋaanviirima a yaa nyini a cheŋ teŋka meena po a mooli Naawen wamanŋsana a sak nuruba. Nyɔnɔwa a jam bo ale ba kama diipo meena ale a maari ba ate ba a tom tuimkperisa nna yegayega ayen ku sak ayen ba wienja ka wensie.

Yeezu Wamaŋsana Wie Ate LUUK A ŊMARISI La

¹ Fi Teofilos waai ate mi Luuk a te fu zula nna yegayega la, ale a ŋmarisi gbanƙa de a te fu. Nuruba yegayega a pii nyiŋ kama ayen ba ŋmarisi wie ŋaai meena ale nyɛ tama sunsuŋ la. ² Wie ŋaai meena ate ba ŋmarisi la a nyini ka seero baai ale nya ŋa ta nyini ku piilimka po ale a sak nuruba ŋa wie la jigi. ³ Dila nyiŋ la, mi ale lagi nina a ŋmasi zamsi wienƙa de a ta nyini ŋa piilimka po la nyiŋ ale soa ate mi poli ayen ku nala kama ate m ŋmarisi ŋa meena ate ŋa va chaab a te ni. ⁴ Mi a ŋmarisi gbanƙa de a te fu kama ate fi baga a miŋ ayen wie ŋaai meena ate ba sak fu la a sum ka wensie.

⁵ Va ŋaai po ate Ayerod a jam chim Judia tenƙa naab la, Juuma Puusika Yenni kpagi wanyi ale jam boro. Wa yoi jam le Zakaria. Wa jam nyini ka kpagi diinaŋa po kunyi ate Abaija soa la. Zakaria powa yoi jam ale Elizabet. Elizabet me jam ka Juuma Puusika Yenni tomteeroma po wanyi le. ⁶ Zakaria ale wa powa a jam ka nuru welensa ale a va Naawen sinsanŋa nalimnyini. Ba jam ka wakaasuŋ Naawen jigi ya. ⁷ Wa ale wa powa meena a jam kpaŋ ka

nna yegayega, alege ba jam ka biiga, dii nyiŋ la wa powa Elizabet a jam ka kirik.

⁸ Da yen ate ku jam paari Zakaria buuni po wanyi ayen wa jo Juuma Puusika Yenni po a nyɛ kaabka la, ba yaa jam lueri ayen wa Zakaria jo nyɛ kaabka. ⁹ Juuma Puusika Yenni tomteeroma a ta ka ba nyeka a va a tom ba tuimaŋa. Ba yaa nak gban a lueri Zakaria ayen wa ju ŋanta baai nyum ale masa la kunƙunƙu zuk a te Naawen. Wa yaa jo Juuma Puusika Yenni po. ¹⁰ Wa ale diem a jam bo di po la, nuru boanni baai ale jam ayen ba puusi Naawen la, a yaa tigi chaab nna yegayega a jam za dabiaka po a puusi.

¹¹ Zakaria ale jam boro pa ŋantaŋa a nyo bolimu po ayen ba de la, Naawen sabiiloma wanyi a yaa deri jam wa jigi a jam za kunƙunƙu jigini juga geŋ. ¹² Zakaria ale nya wa la wa yaa deri a chali yɔgsum. ¹³ Alege sabiilowa a yaa weeni wa ayen, "Zakaria, kan chali yɔgsum, dii nyiŋ la Naawen a wom fi puusaŋa kama. Wa be le basi ate fi powa a yik puuk a biak niɔɔabili. Wa dan jam biak, te biika yonni ayen Joon. ¹⁴ Wa dan biak wa fi ale fi powa ale nuruba yegayega sue le peenti ka nna yegayega. ¹⁵ Naawen a le basi ate wa chim nuru kpion Naawen nimbie po abe wa kan a nyu daamɔa yaase dapagriga. Naawen Chiika ale sueri wa a nyini

wa biam po. ¹⁶ Wa dan chim wa le basi ate Izirali demma yegayega a basi ba beemu suitaŋa abe ba ŋman va ba nyɔŋɔwa Naawen. ¹⁷ Joɔn ale de Nyɔŋɔwa niŋ ale pagrim ase Naawen biisi-terɔwa Elaja ale jam pagra dii la. Wa le jam yik koba ale ba bisa ate ba niak chaab. Wa ale ta baai ale kan a va Naawen siuku la a jam wenska nyamma yammu siuku po. Wa ale gomsɔ Nyɔŋɔwa nuruma a magsi a te wa.”

¹⁸ Zakaria a yaa bek sabiilowa ayen, “Mi a le nye ka se a seba ayen fi ale biisi dii la ka wensie? Mi ale m powa a kpaŋ kama.”

¹⁹ Sabiilowa a yaa weeni wa ayen, “Mi ka Gabriel waai ale a zaani Naawen niŋ la. Wala abe le tom mu ayen m weeni fu wamaŋsaŋa de. ²⁰ Mi ale weeni fu dii la a le jam chim ka wensie, diipo ale magsi la alege fi ka siaka ale mi ale weeni dii la. Dila nyiŋ la fi le chim ka gaauŋ a ta ga paari wienja de meena nyeka dai.”

²¹ Dila po meena ale nuruma za ka dabiaka po a limsi ayen wa nyini. Ba yaa jam a weeni chaab ayen, “Ka boa ale soa ate wa a beni dokku po dila.” ²² Zakaria ale nyini yenni po a za nuru boanni meena niŋ la, wa an jam baga a biisi ate wa yaa pa wa nisimaŋa a magsi a sak ba. Nuruma ale nya Zakaria ate wa pa wa nisimaŋa a magsi wienja a sak ba la, ba yaa deri miŋ ayen wa nya ka

wari Juuma Puusika Yenni po nna ase wa goa daasim kama la.

²³ Zakaria tuimaŋa daaŋa ale nueri Juuma Puusika Yenni po la, wa yaa ŋman kuli wa yenni. ²⁴ Daa magla ale taam la, wa powa a yaa yik puuk a bo wa yenni po chiisa sinu ale kan nyeemu a ga jigiya. ²⁵ Dula jigini Elizabet yaa weeni ayen, “Yɔgyɔgla de Nyɔŋɔwa a bola maari mu kama. Wa yeeri mu m chivienja po a basi kama nuruba nimbie po.”

²⁶ Elizabet puuka ale nya chiisa siyuebi la, Naawen a yaa tom wa sabiilowa Gabriel ayen wa cheŋ teŋ kaai ate ba a wi ayen Nazaret ate ka bo Galili la po. ²⁷ Nipɔkbili wanyi ale jam bo dula ate ba a wi ayen Mɛeri. Wa jam siak kama ayen wa yali nidɔa wanyi ate ba a wi wa ayen Josefi. Josefi a jam ka naawa Deevɔd ŋaanbiik. ²⁸ Sabiilowa a yaa jam weeni Mɛeri ayen, “Suyɔgini a bo le fu. Nyɔŋɔwa a bo ale fu kama ale niak fu me nna yegayega.”

²⁹ Mɛeri ale wom dii ate sabiilowa a weeni wa la, ku yaa daani wa nna yegayega ate wa poli wa wanni kiri ale ka dii la. ³⁰ Sabiilowa a yaa ŋman weeni wa ayen, “Mɛeri, kan basi ate fi kpaziim a nagi, dii nyiŋ la Naawen niak fu kama. ³¹ Wa weeni kama ayen fi le yik puuk a biak nidɔabili. Fi dan jam biak biika, wa yoi ale Yeezu. ³² Wa le

jam chim ka nuru kpion nna yegayega. Ba le wi wa ayen ka Naawen Kpeeni biik. Ti Nyɔnɔwa Naawen le bobɔ wa naam ase wa le jam bobɔ wa kokpienka Deevɔd naam buui dila po dila po dii la. ³³ Wa le jam soa wa kokpienka Jakob ɲaɲbisana meena a ta a cheɲ diipo meena wuu, ate wa naamu a kan maa kpeglim."

³⁴ Mɛeri a yaa weeni sabilowa ayen, "Mi a diem ze nidɔa. Ku be le nyɛ ka se ate m yik puuga?"

³⁵ Sabilowa yaa weeni wa ayen, "Naawen le pa ka wa Chiika a nyo fi po abe wa pa wa pagrimu me a lik fu. Biik kaai ate fi ayen fi biak la, nuruba le wi wa ayen ka welenɔ nyɔnɔ ale Naawen biik me. ³⁶ Be teeri fi suoku Elizabet wari. Nuruba a weeni kama ayen wa ka kirik alege wa ale wa kpaɲsana meena wa ta ka puuk chiisa siyuebi ale nna. ³⁷ Wari karo ate Naawen an baga a nyɛ."

³⁸ Mɛeri yaa weeni ayen, "Naawen deɲ ale soa mu. Wa yaa be basi ate ku nyɛ ase fi ale weeni dii la." Sabilowa yaa deri basi wa ale cheɲ.

³⁹ Mɛeri yaa deri gomsɔ a cheɲ nna nwuli nwuli a cheɲ teɲ kanyi ate ka bo guuta sunsuɲ Judia tenka po. ⁴⁰ Wa le ga paari ku jigini la, wa yaa cheɲ ga jo Zakaria yenni po ayen wa puusi Elizabet. ⁴¹ Elizabet ale wom Mɛeri lueluku la, wa biika a yaa deri a labri ponni

po. Naawen a yaa basi ate wa Chiika a sueri Elizabet sunummu. ⁴² Ate wa yaa weeni Mɛeri ale lueluk kpion ayen, "Naawen niak fu kama a gaam nipooba meena. Biik kaai ate fi le biak la, Naawen niak wa kama. ⁴³ Ka boa ale soa ate wa kpeeni de a nyɛ mi jigɔya ate mi Nyɔnɔwa ma a cheena ayen wa puusi mu? ⁴⁴ Mi ale poom wom fi lueluku la, m biika a deri a labri kama ale supeentik. ⁴⁵ Fi ta supeentik kama, dii nyin la fi ta siaka kama ayen dii ate ti Nyɔnɔwa Naawen weeni fu la a le sum nyɛ kama."

⁴⁶ Dula jigini Mɛeri yaa weeni ayen, "Mi a pagi Naawen ale ka m sunum meena.

⁴⁷ Mi sui a peenti kama, ayen Naawen ka m varibasiɔ,

⁴⁸ a teeri mi waai ale ka wa tomteerɔma po nuru fiik la wari.

A ta nyini jinla dannɔ a ta a cheɲ waai meena le kasim a wi mi ayen ka supeentik nyɔnɔ,

⁴⁹ dii nyin la Naawen kpeeni tom ka tuim kpeema a te mu.

Wa yonni abe welema kama.

⁵⁰ Wa kasim ta jiirim kama ale baai meena ale a zuli wa la.

⁵¹ Wa jam pa ka wa pagrimu yegayegaka a yik kanjanta nyam ale ba wie nyeka popola meena a kaasi.

⁵² Wa yik nalim kpeema a yeeri ba naam po ale ge basi ate nuru baai

ale kan ta zaana jigi la a nman taam de ba nin.

53 Wa be maari a te baai ate kom ta ba la nandiinta yegayega ale ge a basi ate baai ale jigsi la a chim nanjagsa.

54-55 Wa maari tama wa tomteeroma Izirali demma a yaa teeri ta jirim ale Abraham ale wa nanjabisana taam wuu ase wa ale jam puulim ale ti kokpiensana ayen wa le nye dila, a te ba la."

56 Meeri ale biisi nueri la wa yaa wari bo ale Elizabet a paari chiisa sita ale ge yaa nman kuli wa yenni.

57 Elizabet biamu danni ale jam paari la, wa yaa biak nidɔabili. 58 Wa dokdemma ale wa vaanchaama baai ale jam moata wa la, a yaa wom Naawen ale ta jirim yegayega ale wa dii la ate ba meena ale wa a yaa jam ta supeantik nna yegayega.

59 Biika ale jam paari daa naaniŋ la nisomma yaa jam ba ale biak wa juijui la ayen ba gebi wa yoanni. Ba ale nye dila a ga nueri la, ba yaa weeni ayen biika me yoi ale Zakaria, ase wa kowa la. 60 Alege biika mawa a yaa zeri ale weeni ba ayen, "Wa yonni ale Joon."

61 Ba yaa weeni wa ayen, "Nama buuni po waai a karo a ta yoi dila." 62 Ba yaa pa ba nisimana a magsi a biisi wie ale biika kowa a bek wa

ayen, "Fi a yaali ayen fi te biika yonni ayen ka boa?"

63 Zakaria yaa weeni ba ayen ba ga ta jaab a jam ate wa nmarisi. Ba ale ta jaamu a jam la, wa yaa nmarisi jaamu zuk ayen, "Wa yoi ale Joon." Nyaku de yaa deri cha ba nna yegayega.

64 Zakaria ale nmarisi a nueri la, wa yaa deri nman baga a biisi ate wa yaa te Naawen pimpauk. 65 Ba vaanchaama meena ale jam bo dula jigini a moata ba ate ba wom ale Zakaria a nman a biisi la, ba yaa jam a chali yogsum nna yegayega ate wapaani de wie a yaa tagli tenj sii ale jam bo guutaŋa sunsun Judia tenka po la. 66 Baai meena ale jam wom la, ku yaa cha ba ate ba yaa pa ku nyo ba suniima po a poli ku wie ale a bek chaab ayen, "Biika de ale chim ka nuru boan choa ase wa nin chimu?" Ba jam a bek wa nyaku de kama dii nyin la, Nyonowa Naawen pagrimu a jam bo ale wa kama.

67 Naawen Chiika a yaa jam sueri Joon kowa Zakaria ate wa biisi Naawen wienja. Wa yaa weeni ayen,

68 "Ti Nyonowa waai ale ka tama Izirali Naawenni la,

a jam tama jigi kama a vari ti a basi. Ni be basi ate ti a pak wa nyaku de nyin.

69 Wa te ti ka nuru kpion waai ale ka naawa Deivid nanjbiik la. Wa le chim ka ti varib-asiɔ.

70 Dila po dila po ate Naawen a weeni wa biisiteerɔma baai ate wa lueri a te wa dek la, ayen ba ŋmarisi wa gbanƙa po ayen,

71 wa puulim kama ayen wa le vari ti, ti dachaasa nisima po a basi ale baai ale kisi ti la nisima po a basi.

72 Wa ŋman weeni ayen wa le ta jiiirim ale ti kokpiensanƙa abe wa kan ban wa ale ba ale nye noayen kaai ale chaab ayen ba kasim chim wa dek wa nyiini nuruba la.

73-74 Wa jam puulim ka nna pagrik pagriga a te ti kokpienƙa Abraham ayen wa Naawen le vari ti,

ti dachaasa nisima po a basi ate ti a va wa Naawen abe ti kan a chali yɔgsum.

75 Ate tama ale chim nuru welensa ale wayɔrisima nyam wa jigi ti boka meena po a ta a chen.

76 M biiga, nuruba le weeni ayen fi ka Naawen kpeeni biisiteerɔ, dii nyin la fi le lin de ti Nyɔnɔwa nin a gomsɔ wa siuku a magsi te wa,

77 abe fi weeni ayen Nyɔnɔwa le von wa nuruma tuimbaatanƙa a te ba ate ba nya varibasika.

78-79 Ti Naawenni ka jiiirim yegayega nyɔnɔ. Tama, a nye ase ti bo

ka legi po ate kum yaa pa bu yisunƙu a ligi ti la.

Naawen varibasika abe a nye ase ka vari ale boro a veenti a yaa dak siuku a sak ti ayen ti baga a nya suyɔgini la.”

80 Zakaria biika, Joɔn yaa chim zuak a pagra ale wa nyin ale wa chiik a yaa basi wa yenni ale ge chen jo sagini po a bo dula jigini a ta ga paari da dii dai dek ate wa nyini piilim boro a sak Izirali demma la.

2

1 Da ŋala po na kpionƙu Siiza Agustusi ale jam soa dula jigini meena a nya. Wa yaa jam a yaali ayen wa chiini a nya nuruba dii ale jam bo wa tenƙa Aroom ale ten sii meena ate Aroom tenƙa soa la. 2 Chiinika de a jam ka piilim chiinika a magsi chaab ale diipo ate Kurinius a jam chim Siriya gomina la. 3 Waai meena yaa jam chen ba dek tenƙa ayen ba chiini ba.

4 Josefi yaa basi Nazaret tenƙa ate ka bo Galili tenƙa po la a yaa chen ten kaai ate ba a wi ayen Betilhem ate ka bo Judia tenƙa po la. Ba jam a wi Betilhem ayen ka Deevid ten. Josefi a jam chen dula jigini kama ayen ba maa chiini wa dii nyin la wa jam ka naawa Deevid waai ate ba jam biak dula jigini dila po dila po la, ŋaanbiik.

5 Mæeri waai ale jam siak ayen wa yali wa la a jam ta

ka wa poklari puuka ale ge va wa chen la. ⁶ Ba ale jam bo Betilihem tenka po la, wa biamu dannu a yaa paari, ⁷ ten kala po, wa yaa biak wa poklari biamu nidɔabili a yaa pa garuk a pili wa a dueni daka dii po ate ba pa dunsana nandiintana a nyoro ate si a nɔbi la, dii nyin la nichamma dokku jam sueri kama ate ba a te ba zon ayen ba goa.

⁸ Naapeerisa yaa jam bo goanni po a moata dula jigini a limsi ba piisa yok kula. ⁹ Naawen sabiilo a yaa jam pa wa dek a sak ba ate Naawen nyagsika a yaa deri nyagsi gilim ba meena ate yogsum yaa deri yik ba nna yegayega. ¹⁰ Sabiilowa yaa weeni ba ayen, "Ni kan chali yogsumɔa. Nyonɔwa Naawen ale tom mu ayen m ta wamaɔsa naai le na nye ate nuru meena sui peenti nna yegayega la, a jam weeni a sak ni. ¹¹ Jinla yokku ba biak ka nidɔabili naawa Deevit tenka Betilihem po. Ba biak wa ayen wa chim ka nama ale waai meena Nyonɔ ale Varibasidɔ. Wa ka Kirisitawa waai ate Naawen le tom ate wa jam la. ¹² Ni yiri chen dula jigini a ga nya biika ate ba pa garuku a pili wa dueni dakanni po la. Ni dan nya biika, nyaku de le basi ate ni min ayen dii ate mi a weeni ni la ka wensie."

¹³ Sabiilowa ale biisi ga nueri la, sabiiloba yegayega a yaa deri nyini wenzmazuk a jam gum wa po ate ba

meena a yaa yi yiili a pak Naawen ayen,

¹⁴ "Ni basi ate ti te Naawen waai ale bo wenzmazuk la, zula yegayega.

Wala ale a te baai ale bo tenzuk de ate wa sui peenti ale ba la suyogini."

¹⁵ Sabiiloma ale yi ba yiini a nueri la, ba yaa nman yiri jueli wenzmazuk. Dula jigini naapeerisana yaa weeni chaab ayen, "Ni basi ate ti chen Betilihem tenka po a ga nya wa dii ate ti Nyonɔwa weeni sak ti la."

¹⁶ Ba yaa deri yiri nye nwuli chen ga nya Mɛeri ale Josefi ale biika ale wa dua dakari po. ¹⁷ Naapeerisana ale nya biika la, ba yaa weeni Josefi ale Mɛeri dii ate sabiilowa weeni ba biika wie la. ¹⁸ Dii ate naapeerisana weeni la, a yaa deri cha baai meena ale jam wom la. ¹⁹ Mɛeri yaa deri ta wienɔ de a teeri na ale poli na wie nna yegayega. ²⁰ Naapeerisana yaa nman chen ba piisana jigini. Ba ale jam bo siuku po a chen la, ba yaa jam a biisi a pak Naawen a te wa zula wie naai ate ba wom ale ge nya me la nyin. Wienɔ de a sum jam ka wa naai meena ate Naawen sabiilowa a weeni sak ba la.

²¹ Biika ale jam paari da naanin la, ba yaa gebi wa yoanni ale ge a yaa wi wa yonni ayen Yeezu. Yonni de ate Naawen sabiilowa a te wa ale ge ate wa mawa yik puuka la.

22 Da dii dannii ate Mæeri ayen wa cheŋ a ga nyɛ wa biamu welensa kaabka ase Moosis Sinsanŋa ale a weeni dii la, Josefi ale wa a yaa pa Yeezu ate ba cheŋ Jerusalem teŋka po ayen ba pa biika a sak Naawen dula jigini. 23 Ba jam ŋmarisi Naawen gbanŋka po kama dila po dila po ayen, “Kaliak a dan jam biak wa poklari biik, nidɔabili, ka Naawen ale soa nidɔabili dila.” 24 Sinsanŋa me a sak kama ayen ku a fe kama me ayen ba ko nangbanŋa siye a nyɛ nipowa biamu welensa kaabka, Josefi ale Mæeri ale ba biika ale jam cheŋ ayen ba nyɛ dii la ale la.

25 Nuru wanyi ale jam bo Jerusalem ate ba a wi wa ayen Simeyon. Wa jam ka nuru maŋ ale a va Naawen nalimnyiini ate Naawen Chiika jam bo ale wa. Wa jam a limsi ka da dii dai dek ate Naawen ayen wa tom waai le wa jam vari Izirali demma a basi la. 26 Naawen Chiika ale jam puulim ale wa ayen wa kan kpi ase ka wa nin nya Kirisitawa waai ate Naawen dek a weeni ayen wa le tom da yeŋ ate wa jam la. 27 Josefi ale Mæeri ale biika Yeezu ale ga paari Jerusalem teŋka po la, ba yaa cheŋ ga jo Juuma Pusika Yenni po ayen ba nyɛ dii ate Naawen gbanŋka po a weeni la. Ba ale ga jo la, ba yaa nya Simeyonwa de ate Naawen Chiika a dari wa a ta jam dula jigini. 28 Simeyon yaa tuesi biika

nyo wa nisima po a pak Naawen a weeni ayen,

29 “M Nyɔɔɔ, jinla, fi nyɛ dii ate fi puulim ayen fi le nyɛ la kama.

Yɔgyɔgla de fi yaa le basi ate mi fi tomteerɔwa kpi ale suyɔgini,

30 dii nyiŋ la, mi dek nya waai le wa vari nuruba basi la kama.

31 Be ka fi ale gomsii wa a magsi ate nuru meena toŋatoga a yaa nya.

32 Wa le nyɛ ase ka bolim ate ba tɔati zaani la. Wa le sak baai ale kan daa Izirali dem la ate ba a va fi wensie siuku abe wa zak Izirali demma baai ate fi lueri te fi dek ayen ba chim fi nuruba la zuima zani.”

33 Biika kowa ale wa mawa ale wom dii ate Simeyon a biisi biika wie la, ku yaa cha ba nna yegayega. 34 Simeyon a yaa te ba niaka ale weeni biika mawa Mæeri ayen, “Ka Naawen ale tom biika de ayen wa jam basi ate Izirali demma yegayega a nya kaasun, abe wa basi ate ba yegayega me a nya varibasika. Naawen le tom wa ate wa dak wensie siuku a sak nuruba alege nuruba yegayega le zeri wa kama, 35 Abe ba tɔk ba wasusunŋa a lagri. Fi dek sunum po le kaasi ate fi nya ninam nna yegayega nna se ba pa ka gebi woŋ a chubi fi sunum vuri la.”

36-37 Naawen biisiteerɔ ale jam boro ate ba a wi wa ayen Ana. Wa jam ka nuru

waai ate ba a wi ayen Fanuel la, le. Fanuel jam nyini ka nuru baai ate ba a wi ba ayen Ase la, buuni po. Ana ale jam yali wa chorowa la, ba jam bo ale chaab ka bena nyayopoi ale ge ate wa chorowa a kpi. Ale ge ate wa yaa chim pukogi a ta bena pinaanun ale nyanaansi. Wa kasim a jam bo ka Juuma Puusika Yenni po ale kan nyini peelimoa. Yok ale kantuen meena, wa jam kasim a zuli ka Naawen ale a bobi noai a puusi Naawen. ³⁸ Josefi ale Mæeri ale jam boro a biisi ale Simeyon la, Ana yaa jam gum ba po. Wa le nya biika la, wa yaa te Naawen jiam wa nyin a yaa ale ge basi ba ale chej ga weeni Jerusalem demma baai meena ale jam a limsi ayen Naawen vari ba a basi la, biika wie.

³⁹ Josefi ale Mæeri ale nye dii ate Naawen gbanjka po a weeni ba a nueri la, ba yaa basi Jerusalem tenjka ale pilim nymani chej ba dek tenjka Nazaret ate ka bo Galili tenjka po la. ⁴⁰ Biika yaa chim a ta pagrim ale yam nna yegayega ate Naawen jam a niak wa.

⁴¹ Bena meena Juuma Gaambasika Tigini a dan paari, Yeezu kowa ale wa mawa nyiem a chej ka Jerusalem tenjka a ga maari a de ⁴² Yeezu ale jam paari bena pi ale nyaye la, wa kowa ale wa mawa ale wa a yaa va chaab a chej ayen ba maa de ase ba kisiku ale a weeni dii la. ⁴³ Ba tigini daanja ale

jam nueri la, wa nyamma a yaa basi tenjka kala ayen ba kuli. Ba ale jam a kuli la, ba jam ze ayen ba biika, Yeezu, a jam wari bo ka Jerusalem. ⁴⁴ Ba jam a poli ayen wa maa bo ka nuruma po. Ba ale jam a chej ate wenni a sinj la, ba yaa nyiem bo ba mabisanja ale nuru baai ate ba seba la po a gisi wa. ⁴⁵ Ba ale gisi wa nuruma po a kpeeri la, ba yaa nymani a chej Jerusalem tenjka po ayen ba gisi wa boka jigi dula jigini. ⁴⁶ Daa njata ale jam paari la, ba yaa nya wa ale wa bo Juuma Puusika Yenni po. Wa ale Juuma sagroma ale jam kala ale chaab ate wa yaa a wom ba, ale a bek ba bega. ⁴⁷ Ba me a jam a bek wa ka bega. Baai meena ale jam bo dula jigini la a wom wa ale a tulisi ba ale yam dii la kama. Ku yaa cha ba. ⁴⁸ Wa nyamma ale ga nya wa la, ku yaa deri cha ba nna yegayega. Wa mawa a yaa bek wa ayen, "M biiga, ka boa ate fi nye tama dila. Ku daani fi kowa ale mi kama nna yegayega ate ti a gisi fu."

⁴⁹ Wa yaa weeni ba ayen, "Ka boa ate nama a nyiem a gisi mu? Nama ze ayen ku magsi kama ate m bo m kowa yenni po?" ⁵⁰ Alege wa nyamma an jam minj wa le weeni ba dii la kiriya.

⁵¹ Yeezu a yaa yiri ate wa ale ba a va chaab a nymani chej Nazaret tenjka ate wa yaa siak ba noai dula jigini ase wa nyiem ale a nye dii la. Wa mawa yaa pa dii

meena ale nye la a nyo wa sunum po ale ta ŋa a teeri.
⁵² Yeezu yaa chim a pak a yaa ta yam a gum du ale a nye ate Naawen ale nuruba sue a peenti.

3

¹ Nakpionku Tiberiusi Siiza ale jam de wa naamu a paari bena pi ale ŋanu la, Pontios Paalot me jam chim ka Judia gomina, ate Ayerod me chim Galili Naab, ate wa suoku me Filip, a jam soa Ituriya ale Takonitisi tenŋa a nya, ate Lisaniasi me a jam soa Abilene tenka me a nya. ² Anasi ale Kayafas ale jam chim Juuma Puusika Yenni kpagi kpeemaŋa, dila powa, Zakaria biika Joon a jam bo ka sagini po. Naawen yaa biisi ale Zakaria biika Joon goanni po. ³ Joon a yaa nyiem a gilim ten sii meena ale kali Jodan benni noai la a sak nuruba a weeni ba ayen, "Ni meena basi ni tuimbaataŋa abe ni va Naawen siuku. Ni dan tagri, m le te ni soka ate Naawen a voŋ ni tuimbaataŋa a te ni."

⁴ Ase Azaya Naawen biisiteerowa ale ŋmarisi Naawen gbanka po dii la ayen, "Lueluk ale a kaari sagini po a weeni ayen, 'Ni gomsu Nyonowa siuku abe ni tenti ku.

⁵ Ni sueri golaŋa meena ate ŋa magsi chaab. Kunkutimaŋa ale gutaŋa meena a magsi chaab ale tenka.

Ni yuarisi siuk tii meena ale goalim la, siuk tii meena ale ta tintana la, ni gomsu ti ate ti soa ase chaab la,

⁶ ate nurubiik meena a yaa nya Naawen Varibasika.' "

⁷ Nuru boari a yaa nyini jam Joon jigi ayen wa te ba soka. Joon yaa weeni ba ayen, "Ni a nye ase ka waapiisa la. Ka wana ale weeni ni ayen ni бага a chali a nyini waali kaai ate Naawen za wa te ni la po? ⁸ Ni be a tom tuim ŋaai ale ŋa sak ayen ni basi ni tuimbaataŋa tomka kama la, abe ni kan a weeni ni dek ayen, 'Abraham ka tama ko.' Ni basi ate m weeni a sak ni ayen Naawen бага pa tintanaŋa de kama a nye ate ŋa a chim Abraham ŋaambisa. ⁹ Ni nya liaka abe gomsu magsi ayen ka che tiimu kinni naŋsaŋa kama. Ti sii meena me ale kan a yoani yoan maŋsa la, ka le gebi si kama a lonsi ten, ate ba pa si a yuk basi bolim po."

¹⁰ Nuruma a yaa bek Joon ayen, "Yogyogla de, ti be le nye ka se?"

¹¹ Wa yaa tulisi ba ayen, "Waai a dan ta gatta tiye, ku a fe kama ayen wa pa kunyi a te waai ale kan ta garuk la. Waai me abe ale ta ŋandiinta la, ku a fe kama ayen wa me nye wa ŋandiintaŋa gela a te waai ale kan ta ŋandiinta a de la."

¹² Lampoo cheesiroba ba gela ale maa jam ayen ba tuesi soka. Ba me yaa bek

Joon ayen, "Ti Sagro, tama me abe ale nye ka se?"

¹³ Wa yaa tulisi ba me ayen, "Ku a fe kama ayen ni kan tuesi nuruba ligra a gaam ba ale weeni ni ayen ni tuesi dii la."

¹⁴ Sojiba ba gela me a jam bek wa ayen, "Tama me abe ti nye ka se?"

Wa yaa tulisi ba me ayen, "Ku a fe kama ayen ni kan vari nuru jaaboa, a yaase ni velim a te wa a tuesi wa jaaboa, ku a fe kama ate ni basi ate ni nina sueri ale ni tutunaja."

¹⁵ Nuruma ale wom dila la, ku yaa deri cha ba ate ba deri ta yiila a poli ayen da dii dai Joon ka Kirisitawa waai ate Naawen le tom ate wa jam la. ¹⁶ Alege Joon yaa tulisi ba meena ayen, "Mi a te ni soka ale ka nyiam nyiini, alege nuru ale bo njaan cheena. Wa ta pagrim gaam mi. Mi posima ale m nin chim waai ale wa domsi a kali wa nin a yeeri wa nuensaja a te wa la. Nuru wala ale cheena la, wa le pa ka Naawen Chiika ale bolim a sueri ni suniimana. ¹⁷ Wa gomsu magsi kama ayen wa yali wa zaana. Wa dan yali nueri, wa le tali zabeena nyo wa buni po abe wa yaa ju vottana ale bolim buui ale kan a kpimsi la."

¹⁸ Joon jam magsi ka wie na chaab nna yegayega ase nna la, a sak nuruma Naawen wamansaja wie. ¹⁹ Alege da yen ate Joon toarin naab Ayerod nuruma nimbie po ayen ka boa ale

soa ate wa faari wa suoku powa Ayerodiasi, ale maara tom tuimbaata ti chaab me a gum du. ²⁰ Dii ate Ayerod a nye ate di nmasi bie la ale wa ale yik Joon a lik la.

²¹ Nuruma meena ale jam boro a tuesi soka la, Yeezu a jam maa tuesi soka kama. Yeezu yaa boro a puusi Naawen ate wenna mazuku a deri lagri, ²² ate Naawen Chiika a sin jam wa zuk ase nangan la, ate lueluk a yaa nyini wenna mazuku po a weeni Yeezu ayen, "Fi ale m dek biik. Mi a yaali fu ka nna yegayega. M sui peenti ale fu kama."

²³ Yeezu a jam a nye ase ka bena pisita la alege yaa piilim wa sinsanja. Nuruba jam a poli kama ayen Yeezu kowa ale Josefi. Yeezu buuni po abe ale ka dii la ale nna: Josefi kowa ale Ayeli. Ayeli kowa ale Matati.

²⁴ Matati kowa ale Livai. Livai kowa ale Meliki. Meliki kowa ale Janai. Janai kowa ale Josefi.

Josefi kowa ale Matatiasi. ²⁵ Matatiasi kowa ale Amos.

Amos kowa ale Nayum. Nayum kowa ale Ezli.

Ezli kowa ale Nagai. Nagai kowa ale Maat.

²⁶ Maat kowa ale Matatiasi. Matatiasi kowa ale Semein.

Semein kowa ale Josek. Josek kowa ale Joda.

Joda kowa ale Joanan. ²⁷ Joanan kowa ale Aresa.

Aresa kowa ale Zerubabel.
 Zerubabel kowa ale
 Sealtiel.
 Sealtiel kowa ale Neri. Neri
 kowa ale Meliki.
 28 Meliki kowa ale Addi.
 Addi kowa ale Kosam.
 Kosam kowa ale Elimadam.
 Elimadam kowa ale
 Eri.
 Eri kowa ale Josua. 29 Josua
 kowa ale Elieza.
 Elieza kowa ale Jorim. Jorim
 kowa ale Matati.
 Matati kowa ale Livai. Livai
 kowa ale Simeyon.
 30 Simeyon kowa ale Juda.
 Juda kowa ale Josefi.
 Josefi kowa ale Jonam.
 Jonam kowa ale
 Eliakim.
 Eliakim kowa ale Melea.
 31 Melea kowa ale
 Mena.
 Mena kowa ale Mataata.
 Mataata kowa ale
 Natan.
 Natan kowa ale Deevide. Deevide
 kowa ale Jese.
 32 Jese kowa ale Obed. Obed
 kowa ale Boazi.
 Boazi kowa ale Salimon. Salimon
 kowa ale Naason.
 Naason kowa ale Aminadab.
 33 Aminadab kowa ale
 Ademin.
 Ademin kowa ale Arini.
 Arini kowa ale Ayeziron.
 Ayeziron kowa ale Perezi.
 Perezi kowa ale Juda.
 Juda kowa ale Jakob.
 34 Jakob kowa ale
 Aizik.
 Aizik kowa ale Abraham.
 Abraham kowa ale
 Tera.
 Tera kowa ale Nayo. Nayo
 kowa ale Serug.
 35 Serug kowa ale Areu. Areu
 kowa ale Peleg.

Peleg kowa ale Eba. Eba
 kowa ale Sela.
 Sela kowa ale Kenan.
 36 Kenan kowa ale
 Afakasad.
 Afakasad kowa ale Sem.
 Sem kowa ale Nowa.
 Nowa kowa ale Lamek.
 Lamek kowa ale
 Metusela.
 37 Metusela kowa ale Enok.
 Enok kowa ale Jared.
 Jared kowa ale Mayalale.
 Mayalale kowa ale Kenan.
 Kenan kowa ale Enos.
 38 Enos kowa ale Seti.
 Seti kowa ale Adam. Adam
 kowa ale Naawen.

4

1 Yeezu yaa nyini Jodan benni jigini a nman jam ate Naawen Chiika a sueri wa sunummu a yaa ta wa chengga jo sagini po, 2 juijui ate Sitaana jam pa da pisinaansi meena a nyɛ wa nya la. Da pisinaansi wa de meena wa an jam de jaabjaabɔa. Da njala meena ale jam taam la kom nna yegayega ale jam ta wa.

3 Wa ale jam bo sagini po an de jaabjaab la Velinwendika yaa weeni wa ayen, "Fi dan sum ka Naawen biik, be nyɛ ate tintanni de a tagri chim boroboruk a te fu,"

4 Yeezu yaa tulisi ayen, "Ba nmarisi Naawen gbanjka po kama ayen, 'Nurubiik an boro ka nandiinta nyiini nyiɲa.' "

5 Yeezu ale tulisi dila la, Velinwendika yaa zak wa a ta jueli nɲmazuk a deri sak wa tenjuk meena tenjana ale soa dii la, 6 ale weeni wa

ayen, "M le te fu pagrim ate fi soa tɛɲzɔk de meena ale jigsika meena. Naawen ale pa ku meena a nyo m nisima po. M бага kama pa a te waai dek ate mi a yaali la. 7 Fi dan siak a te mu zula, m le pa ku meena a te fu."

8 Yeezu yaa nman tulisi ayen, "Ba nmarisi Naawen Gbanƙa po ayen, 'Ku a fe kama ayen ni a te Nyɔɔwa ni Naawenni nyiini zula abe ni a tom a te wala nyiini.' "

9 Velinvendika yaa nman ta wa a chen Jerusalem tɛɲka a ta wa ga jueli kali Juuma Puusika Yenni zuk nna niɲniɲa a yaa weeni wa ayen, "Fi dan sum ka Naawen biik, nyini dula jigini a yok zi tɛɲ, 10 dii nyiɲ la, ba nmarisi Naawen Gbanƙa po ayen, 'Naawen a le basi ate wa sabiiloma a nya fi zuk.' 11 Ba nman nmarisi ayen, 'Sabiiloma le yik fu kama nalimnyiini ate fi zi ale ge tanaɲa kan te fu tuem.' "

12 Alege Yeezu yaa tulisi Velinvendika ayen, "Ba nmarisi Naawen Gbanƙa po ayen, 'Kan nyɛ fi Nyɔɔwa fi Naawenni a nya.' "

13 Velinvendika ale nyɛ wa nya a nueri la, wa yaa basi Yeezu alege a limsi da dii dannii ale magsi la ate wa nman nyɛ wa a nya.

14 Yeezu yaa basi dula jigini ale pilim nman chen Galili tɛɲka ale Naawen Chiika pagrimu. Nuru meena tɛɲ kala po a jam wom Yeezu wie kama. 15 Wa jam nyiem

chen ba tuka diinaɲa po kama a sak nuruma ate ba meena jam a te wa pimpauk nna yegayega.

16 Wa yaa chen wa dek tɛɲka Nazaret juijui ate wa chim la, a yaa ga jo ba tuka dɔkku po ba Vuusum Danni ase wa nyiem ale poom a nyɛ dii la. Wa yaa yiri zaani ayen wa karim Naawen gbanƙa. 17 Ba yaa pa ka geli juijui ate Azaya Naawen biisiteerowa nmarisi la a te wa ate wa lagri ka a nya juijui ate ku nmarisi ayen,

18 "Ti Nyɔɔwa Chiika a bo ale mu kama, dii nyiɲ la, wa lueri mu kama ayen m pa Naawen wamaɲsaɲa a sak baai ale ka njanjagsa la.

Wa tom mu me kama ayen m ga weeni niwomma, baai ate pagrɔba a yik ba kpaliɲ po a ta ba la ayen ba nya vuusum kama,

abe m weeni yeeba ayen Naawen nyɛ kama ate ba ninaɲa lagri,

abe m weeni baai me ate nuruba basi ate ba a nam la ayen Naawen nyɛ ate ba nya vuusum kama,

19 abe m weeni ayen diipo ate Naawen le ta varibasika jam te wa nuruma la a jam kama."

20 Yeezu ale karim nna a nueri la, wa yaa yik gbanƙa lik ale pa te nuru waai ale pa ka a te wa la ale ge kali

teŋ, ate ba yaa kasim a nya wa nna ziim. ²¹ Yeezu yaa piilim biik a weeni ba ayen, "Jinla dann, nama dek abe ale wom Naawen Gbanƙa karunƙu de la, ku sum chim ka wensie."

²² Waai meena ale wom wa wienja de la, ba yaa pak wa. Ku jam cha ba ka nna yegayega ale wie ŋaai ale jam nyini wa noai po a nyini la ate ba yaa bek chaab ayen, "Daa Josefi biika ale nna?"

²³ Alege Yeezu yaa tulisi ba ayen, "M seba chak kama ayen ni le weeni mu wamagsini de ayen, 'Tiim nyonɔ, tebi fi dek.' Ni le weeni mu ayen ni wom dii meena ate m nye Kaper-naum teŋka po la kama. Ku be magsi ka fi nye dila fi dek teŋka po." ²⁴ Yeezu ale miŋ ba popolaŋa la, wa yaa weeni ba ayen, "Wensie ate mi a weeni ni nyaku de ayen nuru dan weeni ayen wa ka biisiteero, wa dek teŋ demma a kan yaali wa nyummɔa.

²⁵ "Ni basi ate m weeni a sak ni ayen, diipo ate Naawen biisiteero wa Elaja jam boro la, pukoga yegayega ale jam bo Izirali teŋka. Dii po ate ŋmoruku an jam ni ate ku paari bena ŋata ale chiisa siyuebi la, kom kpiem ale jam bo teŋka meena po. ²⁶ Alege Naawen an jam tom Elaja nya ba de waai jigiya. Wa jam tom wa ka pukogi dinyi jigi ate wa bo Zarefat teŋka po ate ka bo Saidon teŋka po la. ²⁷ Ni

basi ate m ŋman weeni a sak ni ayen diipo ate Naawen biisiteero wa choawa Elaisa a jam boro la, gama nna yegayega ale jam bo Izirali teŋka po alege ba wanyi la an jam nya nyinyɔgsa, ka dinyi nyiini waai ate ba a wi ayen Naaman ate wa nyini Siriya teŋka la, ale jam nya nyinyɔgsa."

²⁸ Waai meena tuka doƙku po ale wom wienja de meena la, ku yaa te ba supuurim nna yegayega, ²⁹ ate ba yaa dari wa a ta nyini teŋka po a nyini a yaa ta wa jueli guuk kuui zuk ate ba teŋka a jam za la. Ba jam poli kama ayen ba yuk wa ate wa nyini guuku zuk a siŋ lo teŋ, a kpi. ³⁰ Alege ku ŋaanyin ate wa yaa va nuruma sunsuŋ a nyini cheŋ.

³¹ Wa jam cheŋ ka Kaper-naum teŋka ate ka bo Galili teŋka po me la. Ba Vu-usum Dann, ale jam paari la, wa yaa sak ba. ³² Wa sinsaŋa jam cha ba kama, dii nyin la ŋa ta ka pagrim ŋa po. ³³ Nuru ale jam ta chichiribiok wa zukku po a maa bo tuka doƙku po, a yaa kaari nna yegayega a weeni ayen, ³⁴ "Yeezu Nazaret denowa, fi a yaali ka boa ti jigiya? Fi jam ayen fi kaasi ti kama? M seba fi ale ka waai la kama, fi ka Naawen nuru welenka."

³⁵ Alege Yeezu weeni chichiribioku ayen, "Goori abe fi nyini wa zukku po a nyini." Chichiribioku yaa deri chiak nuruwa a pa fobi

tɛŋ waai meena nin alege ate ku nyini wa zukku po a nyini. Ku an jam te nuruwa tuem.

³⁶ Waai meena ale nya dila la, ku yaa cha ba nna yegayega ate ba yaa bek chaab ayen, "Ka boan jaab sinsaga ale nna? Ni nya nuruwa de ale ta pagrim a baga a weeni chichiribaata nuruba zuima po ate ti a nyini?" ³⁷ Baai meena ale jam kala a gilim Kapernaum tɛŋka la, a jam wom Yeezu ale tom dii la kama.

³⁸ Yeezu yaa basi tuka dokku alege cheŋ ga jo Simon yenni. Wa ale ga jo yenni po la, ba yaa weeni wa ayen ka Simon ŋanuba ale a yuak. Wa nyinŋka a jam tolin ka nna yegayega. ³⁹ Yeezu yaa jo wa jigi a zaani wa tɛŋ a yaa weeni nyinŋuilana ale nin muna ayen ŋa basi wa. Wa ale weeni dila la, nyinŋuilana a yaa basi wa ate wa yaa deri yiri yaali nyiam a te ba.

⁴⁰ Wein ale jam boro a sin la, nuru baai ale jam ta nuruba ate tueta togatoga a jam ta ba la a yaa pa ba meena a ta jam Yeezu jigi ate wa pa wa nisaŋa a vi ba meena zuk ate ba meena yaa nya nyinyogsa. ⁴¹ Chichiribaata me a jam nyini ba yegayega zuima po a nyini a kaari a weeni ayen, "Yeezu, fi ka Naawen biik!"

Alege Yeezu jam weeni si kama ale nin muna ayen si nyini. Wa an jam te si siuk ayen si weeni wari ya dii

nyin la, chichiribaata a jam seba kama ayen wa ka Varibasidowa waai ate Naawen le tom ate wa jam la.

⁴² Vanni ale ga veenti la, wa yaa yiri cheŋ juijui ate nuru karo la. Alege nuruma a diem gisi nya wa a jam wa jigi a lik wa tara, kan siak ayen wa basi ba, ⁴³ alege wa yaa weeni ba ayen, "Ku a fe kama ayen m cheŋ tɛŋsa si chaab a ga sak Naawen wamaŋsaŋa wie ate ba me wom, dii nyin la ka dila nyin ate wa tom mu."

⁴⁴ Yeezu yaa nyiem gilim Juuma tɛŋsaŋa meena tuka diinaŋa po a sak Naawen wamaŋsaŋa.

5

¹ Dai yeŋ ate Yeezu jam za Genesaret mogi kpeeni noai a sak nuru boari. Nuru boanni ale jam a tusi chaab ayen ba wom Naawen wamaŋsaŋa la, ² Yeezu yaa nya ale ŋaarunta tiye a za mogini noai. Jum yigrisa ale jam soa ti a yaa pa ti zaani alege ga boro a sugri ba ŋmaasaŋa. ³ Wa yaa jo kali ŋaarun kuui po ate Simon soa la, a yaa weeni wa ayen wa dam ku ate ku sin nyiamu po magla. Simon yaa dam ku ate ku sin nyiamu po magla ate Yeezu yaa kali ku po alege a sak nuruma.

⁴ Wa ale biisi nueri la, wa yaa weeni Simon ayen ba dam ba ŋaaruntaŋa a sin lin ku po a yuk ba ŋmaasaŋa ale ba le yik juma.

⁵ Simon yaa tulisi wa ayen, “M Nyɔnɔ, yokku meena tama kasim a yuk kama alege ti an yik jaabjaabɔa. Alege fi dan weeni dila, mi le yuk nya.” ⁶ Ba yaa yuk basi nyiamu po a yik juma nna yegayega a gaam taam ate ba nmaasana tali maga ate si cheeri. ⁷ Ba yaa kamsi wi ba vaanchaama ale bo naarun kunjula po la ayen ba jam a maa maari ba. Ba ale jam la, ba yaa maa chaab a vaari jumaɲa a sueri naarunta tiyewa ate ti jam tali maga ate ti sin nyiamu ten. ⁸ Simon Piita ale jam nya dii ale nye la, wa yaa kpi duna ten Yeezu nin a weeni wa ayen, “Basi mu m dek nyiini, m Nyɔnɔ, dii nyin la, mi ka tuimbaata nyɔnɔ.”

⁹⁻¹⁰ Wa weeni dila kama dii nyin la, ku jam cha wa ale wa doama kama. Ku jam cha wa jum yigri chaama Zebedi bisana kama, Jeemsi ale Jon. Alege Yeezu a weeni Simon ayen, “Kan chali yogsum, a ta nyini jinla a cheɲ, mi a te fu ka tuim paali, ayen fi nye ate nuruba a jam va mu.”

¹¹ Ba ale dam ba naaruntana a jueli kunjonini la, ba yaa basi jaab meena ale ge va Yeezu.

¹² Ten kanyi ate nuru jam ta gama tuem. Nuru wa ale nya Yeezu la, wa yaa kpi duna ten wa nin a saalim wa ayen, “M dek nyɔnɔ, fi dan siak, fi бага a tebi mu kama ate mi a nya nyinyogsa.”

¹³ Yeezu yaa teeri wa nisaɲa a tiri wa ale weeni ayen “M siak ya. Ta nyinyogsa.” Wa ale weeni dila la, tuemu yaa deri basi wa ate wa nya nyinyogsa. ¹⁴ Yeezu yaa weeni wa ale nin muna ayen, “Kan weeni a sak nuru waai ya, ku ale nye dii ate fi nya nyinyogsa la. Chen Juuma Puusika Yenni kpanɲa po wanyi jigi a pa fi dek a sak wa. Wa dan nya fu weeni wa ate wa nye kaabka a te fu ase Moosis ale sak ti dii dila po dila po la. Dila a le sak nuruba kama ayen yogyogla de fi yaa ta nyinyogsa.”

¹⁵ Alege waai meena jam wom Yeezu wie ka nna yegayega ate nuru boari a yaa jam wa jigi ayen ba wom wa sinsanɲa abe wa tebi ba tuetana. ¹⁶ Alege Yeezu jam basi ba kama ale cheɲ juijui ate nuru karo la ayen wa puusi Naawen.

¹⁷ Da yen ate Yeezu a jam boro a sak la, Farisiima ale Juuma Sinsanɲa sagraɲa a yaa jam ayen ba wom. Ba jam nyini ka tenfiisana meena ale bo Galili tenka po la. Ba gela me a jam nyini Judia ale Jerusalem tensana. Ti Nyɔnɔwa pagrimu abe jam bo ale Yeezu kama ate wa бага a tebi nuruba. ¹⁸ Wa ale jam boro a sak la, nuruba yaa jam ji nuru wanyi ale jaab. Wa nisa ale wa nanɲa ale jam kpi. Ba yaa pii nyin ayen ba ta wa jo a dueni Yeezu nin, ¹⁹ alege nuruma jam piisi ka nna yegayega

ate ba an jam бага vuri ba po a paari Yeezu. Ba yaa pa nuruwa a ta jueli dokku zuk a vuri vorub gbonku sunsun a yaa pa miisa a bobi jaamu a pa wa ta va vorumu po a siŋ dueni Yeezu niŋ. ²⁰ Yeezu ale jam seba ayen ba ta siaka yegayega ale wa la, wa yaa weeni nuruwa ate wa nisana ale wa nansana a kpi la ayen, "Nidɔa, Naawen von fi wabaatana te fu kama."

²¹ Juuma Sinsanŋa sagrama ba gela ale Farisiima ale jam maa kala dula a wom Yeezu ale weeni dii la, a yaa a bek chaab ayen, "Nuruwa de ale a biisi dii la, ku nala? Wa ale a biisi dii la ku ka leeta Naawen jigi. Ka wana ale бага a von nuru wabaata a te wa, nin kan daa Naawen nyiini?"

²² Alege Yeezu a jam seba ba ale a poli dii la kama, ate wa bek ba ayen, "Ka boa ale soa ate ni ta bek njala chaab ni suniima po?"

²³ Ni basi ate m bek ni wari ayen, "Ka ku kuna dek ale moali ate m weeni? Mi nin weeni nuruwa de ayen fi nya vondeka a yaase m weeni ayen yiti cheŋ?" " ²⁴ Yeezu nye nna kama ayen ba seba ayen ka wa saalobiika ale ta pagrim tenzuk meena a бага a von nuruba wabaata a te ba. Wa yaa chiem weeni yognyienka ayen, "Yiri zaani nmai, abe fi pa fi tiaka a cheŋ kuli fi yenni."

²⁵ Nuruwa yaa deri yiri zaani ba meena niŋ, a yaa pa wa tiaka a pak Naawen a kuli. ²⁶ Ku yaa cha waai

meena ale za dula jigini la. Ba yaa pak Naawen ale a weeni ayen, "Jinla, tama nya wakperikaliisa." Yogsun jam yik ba ka nna yegayega.

²⁷ Yeezu ale basi yenni ale a cheŋ la, wa yaa nya lampoo cheesido wanyi ate ba a wi wa ayen Livai. Wa jam kala ka lampoo cheesika dok po a tuesi lampoo. Yeezu yaa weeni wa ayen, "Yiri a jam va mi njan." ²⁸ Yeezu ale weeni dila la, Livai a yaa basi wa tuimana meena ale yiri va wa.

²⁹ Livai yaa ta Yeezu a kuli yeri a nye tigi kpeeni nna yegayega a te wa. Lampoo cheesiroba nna yegayega ale nuru ba chaab ale jam maa kala a de ale ba. ³⁰ Farisiima ale Juuma Sinsanŋa sagrama ale nya ale ba kala a de la, ba yaa nuuni ale chaab a yaa bek Yeezu njanviirima ayen, "Ka boa ate nama a gum chaab ale Lampoo cheesiroba ale wabaata nyam a kala a de ale a nyu?"

³¹ Yeezu ale wom dila la, wa yaa weeni ba ayen, "Daa nyinyogsa nyam ale a yaali tiim nyonɔ, ka yuariba nyiini. ³² Mi an jam ayen m wi ka nuru baai ale a poli ayen ba ka nuru welensa la, alege ka wabaata nyam ate mi jam ayen m wi ate ba basi ba tuimbatana tomka."

³³ Ba yaa weeni Yeezu ayen, "Joon Sokateerowa njanviirima a nyiem kasim a bobi ka noa ale a puusi Naawen me. Farisiima

ñaanviirima me a nyiem a bobi kama, alege, fi Yeezu, ñaanviirima kan bobi noa ale ge goanti a de.”

³⁴ Yeezu yaa tulisi ba ale wamagsini ayen, “Nipokfiaka nyonowa doama a бага a bobi noa? Aaya! Nipokfiaka nyonowa ale diem boro ale ba la, ba an бага a nye dila. ³⁵ Alege ku cheena ate nuruba le yik wa a ta cheñ, dila powa, ba yaa le bobi noa.”

³⁶ Wa yaa ñman magsi wamagsini di choa ayen, “Ba kan cheeri garuk paaluk garuchiak a lañ garuk kpaga. Ba dan nye dila ba a kaasi garuk paaluku kama. Garuchiak paalika me abe kan magsi garuk kpakka.” ³⁷ Wa ñman pilim a magsi di choa ayen, “Ba kan pa da paalik a su bunlok kpak po. Ba dan nye dila, bunlokku a na kama ate daamu a waaji. Ku dan nye dila, nuruwa a jok wa bunlokku ale wa daamu meena kama. ³⁸ Dapaalik a magsika bunlok paaluk suka.” ³⁹ Wa yaa ñman weeni me ayen, “Nuru abe karo a nyu dakpaga ale ñman a yaali dapaaliga, dii nyin la, wa le weeni ayen ka da kpakka ale nala.”

6

¹ Juuma Vuusum Danni po dinyi ate Yeezu ale wa ñaanviirima a yaa ga jo nuru wanyi talim po. Ba ale a cheñ la, wa ñaanviirima a yaa wie “wiiti” zuima a piak

a ñobi. ² Farisiima ba gela ale jam nya dila la, ba yaa bek ba ayen, “Nya, ka boa ate ni a kaasi tama Vuusum Danni kisiku?”

³ Yeezu yaa tulisi ba ayen, “Nama an diem karim Naawen gbanka po a wom kommu ale jam yik Deevide ale wa doama ate ba nye dii la? ⁴ Wa an jo daa Naawen Yenni po a pa boroboruk kuui ate nuruba ta jam te Naawen la a ñmari ñobi ale ge ñmari te wa doama ate ba me ñobi? Nama ze ayen kan daa Juuma Puusika Yenni kpanña nyiini, nuru yon kan maari a ñobi boroboruk kula?”

⁵ Yeezu yaa ñman weeni ba ayen, “Ka Mi Saalobiika ale soa Vuusum Daanja me.”

⁶ Vuusum Danni di choa ale ñman jam paari la, Yeezu yaa ga jo ba tuka dokku po a boro a sak. Nuru wanyi ale jam maa boro ate wa juga nisa kpi. ⁷ Juuma Sinsanña sagroma ale Farisiima ale jam maa bo dula la, a yaa jam a limsi ayen ba nya ase Yeezu le tebi nuruwa yaase wa kan tebi. Ku ale jam ka ba Vuusum Danni ate wa dan tebi abe ba бага a nya siuk a toarin wa. ⁸ Alege Yeezu jam min ba ale a poli dii la kama ate wa yaa weeni nisim kpiitana nyonowa ayen, “Jam zaani dela.” Nuruwa yaa yiri a ga zaani dula, ⁹ ate Yeezu yaa weeni nuruma ayen, “Mi a yaali ayen m bek ni ka wari ayen, Vuusum Danni

a weeni ti kama ayen ti a tom tuimmanŋsa a te nuruba yaa di a weeni ti kama ayen ti tom tuimbaata a te nuruba? Ku be a weeni ti kama me ayen ti te nuruba nyuvuri yaa ti ko ba?"
 10 Yeezu bek ba nyaŋa de meena ale gisi nya ba meena a yaa weeni nisim kpiitaŋa nyɔnɔwa ayen, "Teeri fi nisaŋa" ate nuruwa yaa teeri wa nisaŋa a deri ta nyinyɔgsa.

11 Alege ku yaa deri te Farisiima supuurim nna yegayega ate ba yaa zok ale chaab ba le ba nyɛ Yeezu dii la.

12 Da ŋala po da yeŋ ate Yeezu a ga jueli guuk kunyi zuk ayen wa puusi Naawen. Dila dannii wa jam puusi ka Naawen kantueŋka ale yokku meena. 13 Vari ale veenti la, wa yaa wi wa ŋaanviirima a yaa lueri a ta nyini ba meena po nuruba pi ale baye a yaa te ba yoi ayen tuimtomdɔba. Tuimtomdɔma de jam ale:
 14-16 Simon, (waai ate wa te wa yoi paali ayen Piita la), ale Andiru (waai ale ka Simon suok la), ale Jeemsi, ale Joɔn, ale Filip, ale Batolomiu, ale Matiu, ale Tomasi, ale Jeemsi (Alfiyus biika), ale Simon ale jam a nyɛ ayen Juuma a nya ba dek zuk la, ale Judas (Jeemsi biika), ale Judas Iskariot, waai le wa ta Yeezu a ga bobri sak la.

17 Yeezu ale ga nyini guuku zuk a siŋ ale wa ŋaanviirima la, wa yaa cheŋ ga zaani

juijui ate teŋka a dua magsi chaab la. Wa ŋaanviirima yegayega ale nuru boari me nna yegayega a jam nyini Judia teŋka meena ale Jerusalem ale Taaya ale Saidon teŋsaŋa ale kali nya kpeemu noai la. Ba meena jam jam kama ayen ba wom wa sinsaŋa abe wa tebi ba tuetana me. 18 Baai ale jam ta chichiribaata ba zuima po ate ti a daani ba la a jam maa nya nyinyɔgsa kama me. 19 Nuru boanni a yaa kasim jam a tusi chaab ayen ba tiri wa, dii nyin la, pagrim ale jam nyini wa jigi a jam a te ba meena nyinyɔgsa.

20 Wa yaa zak wa zuk a nya wa ŋaanviirima ale deri piilim sakka ayen,

"Nama, mi ŋaanviirima, baai ale ka ŋanjagsa la ta supeentik kama, dii nyin la, nama le de Naawen Naamu.

21 Nama baai ate kom ta ni yogyɔgla la, ta supeentik kama, dii nyin la, ni chum le chak.

Nama baai ale a kum yogyɔgla la, ta supeentik kama, dii nyin la, ni chum le la.

22 Nama baai ate nuruba kisi ni la, ale a zeri ni ale a le ni ale a weeni ayen ni ka nuru baata la, nyaŋa de meena ni ale a va mi Saalobiika nyin, la ta supeentik kama.

23 Ni a gok ale supeentik ba ale a nyɛ ni dila la, dii nyin la, tutuna kpeema ale bo wennmazuk a limsi ni.

Daa nama nyiini ale piilim a nya dila, ba kokpiensanja a jam nye Naawen biisiteeroma jigi ka dila degadega.

²⁴ Alege nama baai ale jigsi la ku ale bie ni jigi kama dii nyin la, nama poom deri nya ni masimu kama yogyogla.

²⁵ Nama baai ale chak yogyogla la, ku ale bie ni jigi dii nyin la, kom le yik ni chum diipo.

Nama baai me ale a la yogyogla la, ku ale bie ni jigi dii nyin la, ni le kum chum diipo.

²⁶ Nama baai ate nuru meena a te ni pim-pauk la, ku ale bie ni jigi dii nyin la, ba kokpiensanja a jam biisi ka dila degadega a magsi chaab ale biisiteeroba baai ale jam a velim dila po dila po ayen ba ka Naawen biisiteeroba la.

²⁷ "Alege mi a biisi ale ka nama baai ale a wom la ayen ku a fe kama ayen ni ta yaalika ale ni dachaasa abe ni a tom tuimmanja a te baai ale kisi ni la ²⁸ abe ni a niak baai ale a ka a te ni la, abe ni a puusi Naawen a te baai ale a le ni la. ²⁹ Waai a dan fobi fi tapiak, virim ka choawa me a te wa ate wa fobi. Waai me abe dan yeeri fi garigeli ale pagrim, yeeri garuk kuui me ate fi jo garigenni a vi ku zuk la a te wa. ³⁰ Waai a dan juisi ni jaab, ku a fe ate ni te wa.

Waai abe dan pa ni jaab me ni kan bek wa ate wa te ni. ³¹ Ni nye ni chaab jigi ase nama me ale a yaali ayen nuru nye nama me jigi dii la.

³² "Ni dan ta yaalika ale baai ale ta yaalika ale ni la, ni a poli ayen ni ale tuesi niaka? Ni basi ate m weeni a sak ni ayen tuimbaata nyam dek a ta yaalika kama ale baai ale ta yaalika ale ba la. ³³ Ni be dan a tom tuimmanja a te baai me ale a tom tuimmanja a te nama me la, ni a poli ayen ni ale tuesi niaka? Boan nyinja, tuimbaata nyam a nye ka dila degadega me. ³⁴ Ni be dan te nuru maarika ale ge ta yiila ayen wa me a le te ni maarika, ni a poli ayen ni ale tuesi niaka? Tuimbaata nyam me a te maarika ka tuimbaata nyam me ale a yiili ayen bala me le te ba maarika. ³⁵ Alege ku a fe kama ate ni ta yaalika ale ni dachaasa abe ni a tom tuimmanja a te nuruba, abe ni kan a yiili ayen ba me le tom tuimmanja a te nama me, abe ni a te nuruba maarika, abe ni ka a yiili ayen nuru bala me a le maari nama me. Ni dan nye nyaña de meena ni tutuna kpeema ñaai ale bo ñaan la, le zuak ka nna yegayega ate ku sak ayen ni ka Naawen kpeeni bisa, dii nyin la, wa diem ta jirim kama ale baai ale kan a nye nuru jiam ase ba nin nye wari a te ba la. Wa ta jirim me kama ale gaasa nyam. ³⁶ Ni ta jirim ase ni kowa Naawen ale ta jirim dii la.

³⁷ “Ni dan a bo nuruba buusa, nama dek me le nya ka buusa boka. Dila nyin la, ni kan a bo nuruba buusa. Ni vonj a te nuruba ate nama me nya vonjeka. ³⁸ Ni te nuru jaab ate Naawen pa jaab a te nama me ate ku poom gaam taam sueri a nyini. Dii nyin la, fi le pa poli kaai a magsi jaab a te nuru la, poli kala degadega ate Naawen le pa magsi a te nama me.”

³⁹ Wa nman pilim magsi wamagsini di choa ayen, “Yio an baga a dari yio. Ba dan nye dila, ba noa bayewa a lo ka goluk po. ⁴⁰ Nnaanviiro an gaam wa kpagiya alege kpagini a dan sak wa nalimnyiini, wa a nye ase ka kpagini la.

⁴¹ “Ka boa ale soa ate fi a nya yiok kuui ale bo fi vaanchoa nummu po la alege fi an baga a nya duok kuui ale bo fi dek nummu po la?”

⁴² Fi baga a nye ka se a weeni fi vaanchoa ayen, ‘M doa, basi ate m pa yiok fi nummu po a basi’, alege an baga nya duok kuui ale dua fi dek nummu po la? Ni basi ate m weeni a sak ni ayen ni ka pimpaasiroba. De nin a pa duok kuui ale bo fi dek nummu po la a basi ate fi baga nya nalimnyiini a pa yeri kuui ale bo fi vaanchoawa nummu po la a basi.”

⁴³ Yeezu yaa nman magsi ayen, “Tiib buui ale ta nyinyogsa la, kan yoani yoan baata, ti buui me ale kan ta nyinyogsa la, kan yoani

yoan manja, ⁴⁴ dii nyin la, ba a min tiib ka bu yoana jigi boan nyina moota a kan yoani zaaun zuwa yaase gaa kan yoani kangbegi zuwa. ⁴⁵ Nuru manj a tom ka tuimmanja a ta a nyini wa sunum po a nyini. Nuru biok me a tom ka tuimbaata a ta a nyini wa sunum bioku po a nyini. Dii nyin la, wa dii ale bo nuru sunum po la, ka dila degadega ate wa a biisi.

⁴⁶ “Ka boan nyin ale soa ate ni a wi mu ayen, ‘Nyɔɔɔ, Nyɔɔɔ,’ alege ni kan nye dii ate mi a weeni ni la? ⁴⁷ Nuru waai a dan jam mi jigi a wom m wienja ale va na m le weeni a sak ni wa ale ka nuru waai choa la. ⁴⁸ Wa a nye ase ka nuru ale boro a se wa yeri la. Wa tu ka goluk ate ku sin nna yegayega a yaa paari tintana a nyubi wa nyubini. Nmoruk ale ga ni a sueri tenka meena la, beli a yaa sueri a nyini ate nyiamu a chali ga a nak wa yenni a lonsiya, dii nyin la, wa se di kama nalimnyiini ate di pagra. ⁴⁹ Alege m nman a weeni kama ayen nuru waai a dan wom m wienja ale ge kan va na, wala choa a nye ase ka nuru ale se wa yeri alege wa an nyubi nyubi la. Benni nyiamu ale mobi la, wa yenni a yaa deri lo paari tenj nna bugibugi.”

7

¹ Yeezu ale biisi nueri la, wa yaa chej Kaper-naum tenka. ² Aroom tenka demma sojima kpagi dinyi

ale jam ta wa tomteerɔ. Kpagini jam a yaali wa ka nna yegayega. Wa tomteerɔwa a yaa jam a yuak a mɔata kum. ³ Kpagini ale wom Yeezu wie la, wa yaa tom Juuma kpage ɲa gela ayen ba cheɲ a ga wi Yeezu ate wa jam tebi wa tomteerɔwa. ⁴ Ba yaa jam Yeezu jigi a saalim wa a weeni wa dila, ale ge weeni wa me ayen, "Kpagini de ka waai ale magsi ayen fi maari wa la. ⁵ Wa a yaali ti nuruma ka nna yegayega ate wa yaa se tuka dok a te ti."

⁶ Yeezu a yaa va ba a cheɲ kpagini yenni. Wa ale jam tali maga ate wa paari yenni la, kpagini a yaa tom wa doaba ayen ba ga weeni wa ayen, "M dek nyɔɔɔ, kan daani fi dek ayen fi jam m yenni. Mi posima ale fi nin jam jo m yenni po. ⁷ Be ka dila ale soa ate m dek an jam fi jigiya. Biisi biik nyiini ale m tomteerɔwa a le nya nyinyɔgsa kama. ⁸ Mi me ka nuru waai ale a tom a te kpage ɲa chaab la. Alege m ta sojiba kama baai me ate mi me a nya ba zuk la. M dan weeni ba wanyi ayen wa cheɲ dela, wa a cheɲ kama, m dan weeni wanyi me ayen wa jam de, wa a jam kama, m dan weeni m tomteerɔwa ayen, 'Nyɛ nna,' wa a nyɛ kama."

⁹ Wa ale weeni nyaɲa de meena a nueri ate Yeezu wom la, ku jam cha Yeezu ka nna yegayega ate wa virim weeni nuru boanni ale jam va wa la ayen, "Teɲka

meena ale dua, mi an diem nya siaka de choa. Izirali dek teɲka po me mi an nya ka choa."

¹⁰ Kpagini ale tom nuru baai la, a yaa pilim kuli kpagini yenni a ga a paari a nya ale tomteerɔwa a ta nyinyɔgsa kama.

¹¹ Ku ɲaɲnyin ate Yeezu cheɲ teɲ kanyi ate ba a wi ayen Neen. Wa ɲaɲviirima ale nuru boari nna yegayega ale jam maa va wa. ¹² Ba ale ga boro a mɔata noai dii ale a jo teɲka po la, Yeezu yaa nya ale nuru wanyi a kpi ate ba ji a ta a nyini. Wa mawa biik meena a jam ale nuruwa. Wa mawa be jam ka pukogi. Nuru boari a yaa jam maa nyini teɲka po a va wa. ¹³ Nyɔɔɔwa ale nya pukogini la, jirim yaa yik Nyɔɔɔwa ate wa weeni pukogini ayen, "Kan a kum". ¹⁴ Yeezu yaa cheɲ a ga tiri tiaka ate nuru baai ale ji kpiowa la, a yaa deri zaani. Yeezu yaa weeni kpiowa ayen, "M biiga, mi ale a weeni fu ayen fi yiri." ¹⁵ Kpiowa yaa deri yiri a biisi ate Yeezu yaa pa wa a te wa mawa.

¹⁶ Yɔgsum yaa jam yik ba meena ate ba a te Naawen pimpauk ale a weeni ayen, "Biisiteerɔ kpion ale pa wa dek a sak tama. Naawen abe ale jam ayen wa vari wa nuruma a basi."

¹⁷ Wanni de ate Yeezu nyɛ la, a yaa jam tagli Judia teɲka meena ale teɲ sii meena ale jam kala a gilim ka la.

18 Joon naanviirima ale wom wienja de meena la, ba yaa weeni sak wa. Wa yaa wi ba baye a tom ba ¹⁹ ayen ba cheŋ Nyɔɔwa jigi a ga bek wa ayen, “Ka fi ale waai ate Naawen weeni ayen wa le tom ate wa jam la, yaa ti a yiili nuru yonŋɔa?”

²⁰ Ba ale jam paari Yeezu la, ba yaa weeni ayen, “Joon Sokateerowa ale tom ti fi jigi ayen ti bek fu ayen, ‘Ka fi ale waai ate Naawen weeni ayen wa le tom ate wa jam la, yaa ti a yiili nuru yonŋɔa?’ ”

²¹ Ba ale jam za a limsi dula jigini la, Yeezu jam tebi ka nuruba nna yegayega tueta ale yiaŋ chichiribaata nuruba zuima po a basi, ale lagi yeeba yegayega nina.

²² Wa yaa tulisi Joon nuruma ayen, “Ni pilim ŋman cheŋ ga weeni Joon dii ate nama nya ale wom me la. Ni nya baai nina daam ale ligi la, ba yaa a nya kama, baai daam ale ka ghatta ale gbanja la, ba yaa a yiri a cheŋ, baai daam ale ka gama, ba yaa ta nyinyɔgsa, baai daam ale ka tukpara nyam la, ba yaa a wom, kpeeba a yiri kum po, ŋanjagsaŋa a wom wamaŋsaŋa. ²³ Baai ale kan ta chichama ale mi la, ta supeentik kama.”

²⁴ Joon naanviirima ale basi Yeezu ale a kuli la, Yeezu yaa deri piilim a biisi Joon wie ale nuru boanni, a bek ba ayen, “Nama ale jam nyini cheŋ sagini po la nama poli ayen ni nya ka

boa? Nama a poli ayen ni nya ka nuru ate wa a nye ase wuuk ate viok a fugi la? ²⁵ Nama nyini ayen ni nya ka nuru ate wa jo garuk nalinta? Aawo, nuru baai ale a jo garuk nalinta ale a de masim la, a bo ka nalima yie.

²⁶ Mi a bek ka nama ayen ni weeni a sak mu jaab buui dek ate nama nyini ayen ni nya la? Ni nyini ayen ni nya ka biisiteerɔ? Mm, ni nya wari kama di gaam biisiteerɔ.

²⁷ Ka waai ate ba ŋmarisi wa wie Naawen Gbanja po la ale nna ayen, Naawen weeni ayen, ‘Ni nya, mi a tom ka m nuru ayen wa de fi niŋ a gomsɔ siuku magsi a te fu.’ ²⁸ Mi a weeni ni kama ayen Joon a gaam ka waai meena ate nipɔk a biak la. Alege waai ate ba a zaab Naawen naamu po la, a poom gaam Joon kama.”

²⁹ Nuruma meena a jam wom wa kama. Ba ale lampoo cheesiroma a jam siak kama a va wie ŋaai meena ate Naawen a yaali la ate Joon a te ba soka.

³⁰ Alege Farisiima ale Juuma Sinsaŋa sagroma a jam zeri Naawen ale a yaali ayen wa nye dii a te ba la kama ate ba yaa zeri ayen Joon kan te ba soka.

³¹ Yeezu yaa ŋman ayen, “Ka boan jaab ate mi le pa a magsi chaab ale jinla demma nna? Ba a nye ase ka boan la? ³² Ba a nye ase ka bimbaansa ale kala yaba peelim po a wi chaab a weeni ayen, ‘Tama peeri

damunsaŋa kama alege fi kan gogi? Tama be ŋman yi ka kuuna yiila alege fi kan kumu?’³³ Siuk kula po Joŋn Sokateerowa ale jam jam la, wa jam bobu ka noai, a kan de ŋandiinta yaase wa nyu daam, ate ni jam a weeni ayen, ‘Wa ta ka chichiribiok wa zuk po.’³⁴ Ku ŋaŋnyin ate mi Saalobiika me a jam a de ale a nyu la, ni jam weeni kama me ayen, ‘Mi бага a de ale a nyu, ka nna yegayega, ayen mi ka lampoo cheesiroba ale tuimbaata nyam doa.’³⁵ Alege ni basi ate m weeni a sak ni ayen, diipo meena yam nyam a nyiem dan nya Naawen yammu, ba a min bu kama.”

³⁶ Farisii wanyi ale jam wi Yeezu ayen wa jam de ŋandiinta ale wa ate Yeezu yaa cheŋ ate ba kala a de.³⁷ Teŋ kala po nipok ale jam boro. Wa jam ka waba nyeerik. Wa ale wom ayen Yeezu a bo Farisii wa yeri a de ŋandiinta la, wa yaa ta kpa buui nyum ale masa la jam Yeezu jigi, kpaamu jam sueri ka kpaam cheŋbili.³⁸ Wa yaa zaani Yeezu teŋ a kum ale pa wa ninyiamu a sugri Yeezu naŋsaŋa ale ge a yaa domsi kali teŋ a pa wa zuisaŋa a duiŋi wa naŋsaŋa ate si ko, ale a puusi, a yaa pa kpaamu a kpiiri si zuk.³⁹ Farisiwa ale nya dila la, wa yaa weeni wa dek wa popola po ayen, “Nuruwa de a daam dan sum ka Naawen biisiteerowa, wa te seba nipowa

de ale ka waai choa a tiri wa la kama, dii nyin la, nipowa ka waba nyeerik.”

⁴⁰ Yeezu ale min nuruwa ale a poli nna la, wa yaa tulisi wa ayen Simon, “M ta ka wari ayen m weeni a sak fu.”

Simon me a yaa bek wa ayen, “Ka boan wari, sagro?”

⁴¹ Yeezu yaa weeni wa ayen, “Nuru ale jam boro a yaa piem wa ligra a te nuruba baye. Nuruma de wanyi a jam piem ka daa kobsinu tutuna, wanyi me piem daa pisinu tutuna.⁴² Ba noa bayewa an ŋman jam бага a tuni nuruwa ligraŋa a te wa. Nuruwa yaa von te ba meena ale weeni ba ayen ba basi ba pamaŋa tunika. Ka ba wana dek ale ta yaalika yegayega yogyogla de ale nuruwa de?”

⁴³ Simon yaa tulisi Yeezu ayen, “Mi a poli ayen ka waai ale ta nuruwa ligra yegayega alege wa von a te wa la, le wa ta yaalika nna yegayega ale wa.”

Yeezu yaa tulisi wa ayen, “Fi biisi ka wensie”,⁴⁴ ale ge yaa virim nipowa jigi a bek Simon ayen, “Fi nya nipowa de? Mi ale jo fi yenni po alege fi an te mu nyiam ayen m ŋoa sugri m naŋsaŋa alege nya wa de sugri ka mi naŋsaŋa ale wa ninyiam ale ŋman pa wa zuisaŋa a duiŋi si ate si ko.⁴⁵ Fi an te mi tia, alege diipo ate mi ga jo yenni de po la, wa an diem basi mi puusa.⁴⁶ Fi an pa kpaam a kpiiri m zuwa, alege wa pa

ka kpa masik a kpiiri basi m nan̄saŋa zuk. ⁴⁷ Wa ta yaalika ka nna yegayega dii nyin̄ la, wa nya von̄ teka kama wa wabaataŋa nyin̄. Alege waai ale nya von̄teka magla la, a ta ka yaalika magla me.”

⁴⁸ Yeezu yaa weeni nipowa ayen, “Fi nya von̄teka kama.”

⁴⁹ Baai meena ale jam maa boro a de la, a yaa jam a bek chaab ayen, “Ka wana ale nna, a von̄ nuruba wabaata a te ba?”

⁵⁰ Alege Yeezu yaa weeni nipowa ayen, “Fi siaka vari fu basi kama, cheŋ ale suyogini.”

8

¹ Ku ŋaan̄nyin̄ ate Yeezu yaa nyiem gilim a cheŋ ten̄kpiensa ale ten̄fiisa a sak nuruba Naawen wamaŋsaŋa wie a magsi chaab ale Naawen Naamu. Wa ŋaan̄viirima pi ale bayewa a jam maa bo ale wa kama. ² Nipooba gela me baai ate wa jam yiak chichiribaata ba zuima po a basi ale ba gela me baai ate wa jam tebi ba tueta la a jam maa va wa kama. Nipooma de jam ale Mæri waai ale jam nyini Magdala ten̄ka ate Yeezu yiak chichiribaata tiyopoi wa zukku po a basi la ale ³ Chuuza waai ale jam ka Naawa Ayerod tomteeroma kpagi la, powa Joana ale Suzana ale nipooba ba chaab nna yegayega. Nyaba de meena ale jam pa ba dek

ŋanta a nya Yeezu ale wa ŋaan̄viirima zuk.

⁴ Nuru boari nna yegayega a yaa nyini ten̄sa toŋatoŋa a jam wa jigi ase wa ale va si po a taam la. Ba ale jam jam wa jigi a piisi nna yegayega la wa yaa piilim sakka ale wamagsini ayen,

⁵ “Nuru wanyi ale jam boro a yaa nyini boro a yuk ŋan̄bie, bien̄a gela a yaa lo siuku nin̄ ate nuruba a yaa tabi ŋa zuk taam ate nuinsa a deri jam pisi ŋa meena.

⁶ Ŋa gela me a lo tintana po. Ŋa ale nyini a chim la, ŋa yaa jak a kpi dii nyin̄ la, tantaŋa an jam soa dii dula jigini ate nyiam a duagi. ⁷ Ŋa gela me a lo munsa po a yaa nyini a gum chaab ale munsaŋa ate si gerigeri ŋa.

⁸ Ŋa gela me a lo ten̄ nalun̄ po a nyini a chim biak a be bie kook dinyidinyi nyin̄.”

Yeezu ale weeni wa wamagsini de a nueri la, wa yaa weeni ba ayen, “Nuru waai ale ta tue a wom la, wa wom mi nalimnyini.”

⁹ Wa ŋaan̄viirima ale bek wa wamagsini de kiri la, ¹⁰ wa yaa tulisi ba ayen, “Naawen basi kama ate nama seba wa naamu wasusun̄ŋa alege nuruba gela jigi, ŋa chim ka wamagsima nyiini ate ba a nya ale a nya alege ba kan min̄, ba a wom ale a wom alege ba kan min̄ ŋa.”

¹¹ Yeezu yaa weeni ayen wamagsini kiri ale m na: “Bien̄a ka Naawen wien̄a. ¹² Be ŋaai ale lo siuku po

la ka nuru baai ale wom Naawen wienja de la, ate Sitaana a yaa jam jo ba suni-imaŋa po a pa ŋa ta nyini ate ba kan nya siuk a siak a te ŋa ate ba a nya varibasika. ¹³ Be ŋaai me ale lo tintanaŋa po la, a nye se ka baai ale wom ŋa ate ba sue peenti alege ŋa kan jo ba suniimaŋa po nalimnyiini la. Ba yaa va ŋa maga dega, alege nyenyaka a dan jam ba jigi Naawen wienja vaka nyin, ba nyiem deri pa ŋa vaka a basi. ¹⁴ Be ŋaai ale lo munsana po la, a nye ase ka baai ale wom ŋa alege tenka po wienja popolaŋa ale ba ligra yaalika yegayegaka ale ba nyanjaalika, njala meena a de ka Naawen wienja ate wamaŋ an baga nyini ŋa po a nyini. ¹⁵ Be ŋaai ale lo ten nalunku po la, a nye ase ka baai ale wom ŋa ale ta ŋa ba suniima po a va ŋa nalimnyiini ale a zuli wa ale a tom tuimmaŋsa la.”

¹⁶ Yeezu a yaa ŋman magsi wamagsini di choa ayen, “Nuru karo a toati wa bolimzeun ale ŋman pa jaab a lik ku a yaase wa pa ku a zaani gaduok tenka. Alege wa dan toati, wa a pa ku a zaani ka jaab zuk ate ku a nya ate baai ale a jo dokku po la a nya bolimu.

¹⁷ “Boan nyinŋa, wari karo a suk ate di kan nyini peelim ate nuruba a nya, yaase wari karo a chim wasusugi ate di kan nyini peelim ate waai meena a seba.”

¹⁸ Yeezu yaa pa wannu de a biisi nueri a weeni ayen, “Be ŋman lak tue wom wa dii ate Naawen a weeni la. Dii nyin la, waai ale seba Naawen maga dek la, Naawen le basi kama ate wa ŋman seba wa nna yegayega a gum du, alege waai me ale kan seba wa, alege a poli ayen wa seba wa la, Naawen le basi kama ate wa kan poom seba wa ale maga dek me la.”

¹⁹ Dula jigini, Yeezu suaataŋa ale wa mawa a yaa jam wa jigi alege, ba ale jam paari la, ba an baga a nya wa dii nyin la, nuruma a jam piisi ka nna yegayega. ²⁰ Nuruma yaa weeni Yeezu ayen, “Fi mawa ale fi suaataŋa a za peelim a yaali ayen ba nya fu.”

²¹ Yeezu yaa weeni nuruma meena ayen, “Mi ma ale mi suaata ale baai ale wom Naawen wannu ale siak a te di la.”

²² Da yen ate Yeezu ale wa njaanviirima a yaa jo njaaruŋ po ate wa weeni ba ayen, “Ni te ti taam mogi kpeeni kauk kunjula.” Ba yaa siak ate ba a taam. ²³ Ba ale bo nyiamu po a cheŋ la, goom a yaa deri yik Yeezu. Va kpion a yaa yiri ale ba diem bo nyiamu po. Ba njaaruŋku a yaa nye ase nyiamu a sueri ku la ate ba yaa poli ayen ba bo ka kum po. ²⁴ Ba yaa nak Yeezu a yiri a weeni wa ayen, “Ti Nyono, Ti Nyono, ti boro a kpi kama.”

Yeezu yaa yiri a weeni vioku ayen ku basi abe nyi-

amu a nye balaa. Vioku a yaa deri basi ate nyiamu me a baliŋ. Ba waai an ŋman choaya ale maga dek me. ²⁵ Yeezu yaa bek wa ŋaanviirima ayen, "Ni siaka le?"

Ku yaa cha ba ate ba kpaziim a nak ate ba yaa weeni chaab ayen, "Nuruwa de, ka wana ate wa baga a biisi ale vioku ale nyiamu ate ba a wom wa nɔaya?"

²⁶ Yeezu ale wa ŋaanviirima a yaa jam paari Gerasa tenka. Tenka de bo ka Galili mogi kpeeni kori geŋ. ²⁷ Wa ale ga nyini ŋaarunku po a ga siŋ ten la, Gerasa deno ate chichiribaata a jam bo wa zuk po a yaa jam Yeezu jigi. Ku jam beni ka nna yegayega. Wa an jam a jo gatta. Wa be jam bo daa yeri po, wa jam bo ka juijui ate ba a gu kpeeba la a goa boositana sunsun. ²⁸ Wa ale nya Yeezu la, wa yaa lo ten wa niŋ a yaa kaari ate ku jueli nna yegayega ayen, "Fi a yaali ka boa m jigiya, fi Yeezu Naawen kpeeni biika? Mi a saalim, kan namsi mu."

²⁹ Wa weeni dila kama dii nyin la, ka Yeezu ale na chichiribioku ayen ku nyini wa zukku po a nyini. Wa jam ka chichiribiok kuui ale kasim a jam a daani wa nna yegayega la. Ba jam yik wa kama a pa choarima a bobi wa nisa ale wa nanɔsa alege wa nyiem diem gebi ŋa ale ge ate chichiribioku a ta wa cheŋ ga bo sagini po.

³⁰ Yeezu yaa bek wa ayen, "Fi yoi ale boa?"

Wa yaa tulisi ayen, "Mi yoi ale Anuruboari." Dii nyin la, chichiribaatana a jam piisi ka nna yegayega a jo wa. ³¹ chichiribaatana a yaa saalim Yeezu ayen wa kan na ti ate ti cheŋ ninam jigiya.

³² Die ale jam piisi nna yegayega a za guuk kunyi zuk dula jigini a de. Chichiribaatana a yaa saalim Yeezu ayen wa basi ate ti nyini a ga jo diena po ate ŋa yaa chali siŋ a ga lo mogi kpeeni nyiamu po a kpi. ³³ Chichiribaatana meena yaa nyini nuruwa zukku po a ga jo diena ate ŋa meena chali siŋ mogi kpeeni nyiamu po a kpi.

³⁴ Nuru baai ale jam a nya diena zuk la ale nya dii ale nye la, ba yaa chali kuli ba yiena a ga weeni tenka po demma ale baai meena ale jam bo ba tatta po la. ³⁵ Nuruma yaa nyini cheŋ Yeezu jigi ayen ba nya dii ale nye la. Ba yaa nya nuru waai ate chichiribaatana a poom ta wa la ale wa kala Yeezu ten a jo gatta. Wa an ŋman a yesimu. Yogsum a yaa deri yik ba. ³⁶ Baai ale nya dii meena ale nye la, a yaa weeni sak nuruba ba chaab ayen nuru waai ate chichiribaatana a jam ta wa la a yaa ta ka nyinyogsa. ³⁷ Gerasa demma meena, a yaa weeni Yeezu ayen wa nyini ba tenka po

a nyini, dii nyinj la yɔgsum nna yegayega ale jam yik ba. Yeezu a yaa cheŋ ga jo ŋaarunƙu po a pilim ŋmani. ³⁸ Nuru waai ate chichiribaataŋa a ta wa la, a yaa saalim Yeezu ayen wa basi ate wa maa va wa a cheŋ.

Yeezu yaa zeri ale weeni wa ayen. ³⁹ "Pilim kuli fi yenni a ga weeni sak waai meena Naawen ale nyɛ dii a te fu la."

Nuruwa yaa cheŋ ga jo tɛŋka meena po a weeni Yeezu ale tom dii a te wa la.

⁴⁰ Yeezu ŋman pilim ŋmani mogini kauk kunƙula juijui ate wa poom basi la. Nuru bɔari a yaa te wa tia, dii nyinj la, ba kasim jam a limsi wa kama. ⁴¹ Ku an jam bo la beniya alege ate nuru wanyi a yaa deri jam lo Yeezu naŋsa tɛŋ a saalim wa ayen wa maa va wa ate ba kuli wa yenni. Nuruwa yoi jam ale Jairus. Wa jam ka ba tuka diinaŋa kunyi kpagi.

⁴² Wa jam ta ka wa le yeŋ ate wa a yuak a mɔata kum. Nipɔkbinni a jam ka bena pi ale ŋaye.

Yeezu ale jam siak ate ba cheŋ la, nuruma jam piisi ka nna yegayega a yaa jam a tusi wa. ⁴³ Nipɔk ale jam maa bo ba po a yuak ate ku ga paari bena pi ale ŋaye. Wa tuomu a jam a nyɛ ase wa a lo ka chiak la. Wa jam pa wa ŋantaŋa meena tuesi ka tiita alege nuru a jam karo a baga tebi wa. ⁴⁴ Nuruma ale jam gilim Yeezu dila la, wa yaa va

Yeezu ŋaanyinj a tiri wa garuku noanni. Wa ale tiri la, wa chiaka loka yaa deri basi wa. ⁴⁵ Yeezu yaa bek ayen, "Ka wana ale tiri mi la?"

Ba meena yaa pagsi ayen daa ba. Piita yaa weeni ayen, "Nyɔno, ka nuruma ale gilim fu dii la ale tusi fu."

⁴⁶ Alege Yeezu tulisi wa ayen, "Ka nuru ale tiri mu dii nyinj la, m seba kama ayen pagrim ale nyini m jigi a nyini." ⁴⁷ Nipowa ale miŋ ayen Yeezu miŋ kama la, wa yaa nyini ate wa nyinƙa a gok a lo Yeezu niŋ a weeni ate waai meena wom dii nyinj ale soa ate wa tiri Yeezu a deri nya nyinyɔgsa la. ⁴⁸ Yeezu yaa weeni wa ayen, "M lie fi siaka a basi kama ate fi nya nyinyɔgsa, be cheŋ ale suyɔgini."

⁴⁹ Yeezu ale diem jam boro a biisi la, nidɔa wanyi a yaa nyini Jairus yenni a jam weeni Jairus ayen, "Fi leewa kpi kama, kan ŋman daani Sagrowa."

⁵⁰ Yeezu ale wom nna la, wa yaa weeni Jairus ayen, "Kan chali yɔgsum, ta siaka nyiini ale wa le nya nyinyɔgsa kama."

⁵¹ Yeezu ale paari Jairus yenni la, wa an siak ate nuruba a maa va wa jo alege ka Piita ale Joɔn ale Jeemsi ale biika kowa ale wa mawa ale jam maa va jo. ⁵² Nuruma jam a kum kama ale a kaari alege Yeezu yaa weeni ba ayen, "Ni kan a kum boan

nyinŋa, wa an kpiya, wa a goa kama.”

⁵³ Wa ale weeni ba dila la, ba yaa a la wa ale ge seba chak ayen nipokbinni kpi kama. ⁵⁴ Alege Yeezu a yaa zak nipokbinni nisa ale weeni wa ayen, “Biiga, yiri ŋmai.” ⁵⁵ Yeezu ale weeni dila la, nipokbinni chiika a pilim jam ate wa deri yiri bunyi dekki. Yeezu yaa weeni ba ayen ba nye ŋandiinta a te wa ate wa de. ⁵⁶ Ku yaa cha wa nyamma alege Yeezu yaa kaam ba ayen ba kan weeni a sak waaiya dii meena ale nye la.

9

¹ Da yen ate Yeezu a yaa wi wa ŋaanviirima pi ale bayewa ate ba jam jigi yen ate wa te ba pagrim ayen ba baga a yiak chichiribaata meena wuu nuruba zuima po a basi abe ba a tebi tueta.

² Wa yaa tom ba ayen ba ga sak nuruba Naawen Naamu wie abe ba a tebi nuruba.

³ Wa ŋman weeni ba ayen, “Nama ale a cheŋ la, ni kan pa jaabjaab ale ni. Ni kan pa tachegsa, a yaase fotta, a yaase ŋandiinta, yaase ligra, abe ni kan pa gatta ti chaab a gum ga tii ate ni jo la po.

⁴ Yeri dii meena wuu ate ni a jo la, ni goa dula ate ku ga paari diipo ate ni a yaali ayen ni basi teŋ kala la. ⁵ Ni dan jam paari teŋ kanyi ate teŋ kala demma a dan kan te ni tia, ni daa basi dula jigini ni kpaanti ni nansana paasuku a basi dula ate ku sak ayen ni a kaam ba kama

ba ale zeri Naawen wienja la nyinŋ.”

⁶ Yeezu ale ga biisi nueri la, ba yaa cheŋ teŋsana meena a sak Naawen wamanšana ale a tebi nuruba jigi meena.

⁷ Galili teŋka Naawa Ayerod a yaa jam wom wie ŋaai meena ale jam a nye la, alege wa an jam miŋ ŋa kiri ya, dii nyinŋ la, nuruba gela ale jam a weeni ayen ka Joon ale yiri kum po, ⁸ ba gela me a jam a weeni ayen ka Elaja ale ŋman pilim jam, ba gela me a jam a weeni ayen ka dila po dila po Naawen biisiteeroma wanyi ale yiti kum po. ⁹ Ayerod a yaa weeni ayen, “Mi gebi Joon zukku kama a basi alege ka wana ale la ate mi a wom wa wie?” Dila nyinŋ, Ayerod a yaa jam kasim a yaali ayen wa nya Yeezu.

¹⁰ Baai ate Yeezu jam tom la a yaa pilim jam a weeni wa dii meena ate ba nye la. Wa yaa yik ba a ta taam nakpiak ba dek ba nyiini ate ba cheŋ teŋ kaai ate ba a wi ayen Beteseida la. ¹¹ Nuru boanni ale wom ba wari la, ba yaa sarj va ba jam paari ba ate wa nye ba tia ale sak ba Naawen Naamu wie ale tebi baai me ale jam a yaali tebika la.

¹² Wenni ale jam boro a siŋ la, wa ŋaanviirima pi ale bayewa a yaa jam wa jigi a weeni wa ayen, “Basi ate nuruma cheŋ teŋfiisana ale tattana ale gilim la a da ŋandiinta a de abe ba gisi goom jigi dii nyinŋ la, tama

ale bo dela la, nuru ka dela jigini ayen wa nya ba zuwa.”

¹³ Alege Yeezu yaa weeni ba ayen, “Nama te ba nandiinta ate ba de.”

Ba yaa tulisi wa ayen, “Tama ta ka borobotta tinu nyiini ale juma naye. Fi a yaali ayen ti ga da ka nandiinta a te nuruma de meena?” ¹⁴ Dii nyin la nuruma jam ka nidoaba tusa nanu.

Wa yaa weeni wa naanviirima ayen ba weeni ba ate ba kali togatoga nuruba pisinu pisinu.

¹⁵ Wa naanviirima a yaa nye dila. ¹⁶ Yeezu yaa pa borobotta tinuwa ale juma nayewa a yaa zak zuk a nya wenmazuk a nye Naawen jiam ale ge a yik borobottana ale juma a nmari a pa te wa naanviirima ayen ba chari nuruma. ¹⁷ Ba meena a jam de chak kama ale tali ate wa naanviirima yaa cheesi nandiin talana sueri busisa pi ale siye.

¹⁸ Da yen ate Yeezu a jam boro a puusi Naawen wa dek wa nyiini, wa naanviirima nyiini ale jam maa bo dula jigini. Yeezu yaa bek ba ayen, “Nuruba a weeni ayen mi ka wana?”

¹⁹ Wa naanviirima yaa tulisi wa ayen, “Ba gela a wi fu ayen ka Jon Soka-teerowa, ba gela me a wi fu ayen ka Elaja a yaa nman pilim jamu. Mba me a weeni ayen fi ka dila po dila po Naawen biisiteeroma po

wanyi waai ale yiri kum po la.”

²⁰ Wa yaa nman bek ba ayen, “Alege nama dek a weeni ayen mi ka wana?”

Piita yaa tulisi wa ayen, “Fi ale Varibasidowa waai ate Naawen a jam weeni ayen wa le tom ate wa jam la.”

²¹ Yeezu yaa kaam ba ale weeni ba ale nin muna ayen ba kan weeni nuru waai wanni de, ²² Wa yaa nman weeni ayen, “Nuruba le basi ate mi Saalobiika a nam nna yegayega ate nisomma ale Juuma Puusika Yenni kpanna ale Juuma Sinsanpa sagroma a zeri mu abe ba basi ate nuruba ko mu alege daa nata a dan paari m le yiri kum po.”

²³ Wa yaa weeni ba meena ayen, “Nuru waai a dan a yaali ayen wa va mi, ku a fe kama ayen wa zeri wa dek yaalika abe wa gomsu wa dek daa meena a magsi kum abe wa jam va mu.

²⁴ Dii nyin la, waai a dan kan gomsu wa dek a magsi kum alege goanti a yaali ayen wa boro wa dek nyin, kula choa nyonowa, a jok wa nyuvunni kama. Waai abe dan jok wa nyuvuri wa ale va mi la nyin kula nyonowa le vari wa nyuvunni a basi.

²⁵ Boan nyinpa, ka boan jaab nyuenta ate nuru le nya ase wa nin nya tenzuk de meena masimu ale ge jogi wa nyuvuri ya? ²⁶ Nuru waai abe dan a chali chivie nyaka ale mi ale m sinsanpa, mi

Saalobiika a dan nman pilim jam ale m zulaṅa ale Kowa zulaṅa ale wa sabiiloma zulaṅa mi me le chali chivie ale kula nyonowa. ²⁷ Alege mi a weeni ka wensie ayen nama baai ale za dela la, ni ba gela a kan kpi abe ni ge nya Naawen Naamu.”

²⁸ Yeezu ale biisi wienja de, ate daa ṅayopoi a jam taam la, wa yaa yik Piita ale Jeemsi ale Joon a ta ba jueli guuk kunyi zuk ayen ba puusi Naawen. ²⁹ Yeezu ale jam boro a puusi la, wa nimbidiaka a yaa deri tagri ate wa gattaṅa me a tagri a peenti a nyagsi nna yegayega. ³⁰ Nuruba baye a yaa deri za a biisi ale wa. Ba jam ka Moosis ale Elaja. ³¹ Ba me a jam a nyagsi ka nna yegayega. Ba jam boro a biisi ale Yeezu a magsi chaab ale ka wa ale wa cheṅ Jerusalem a ga kpi ate ku nueri a va Naawen popolaṅa ale magsi dii la. ³² Goom nna yegayega ale jam yik Piita ale wa vaanchaama. Ba ale yiri goomu po la, ba yaa nya Yeezu nyagsika yegayegaka ale nidama bayewa ale ba za ale wa. ³³ Nidama bayewa ale jam boro a yaa ba basi Yeezu abe ba cheṅ la, Piita yaa weeni Yeezu ayen, “M Nyonon, tama ale bo dela dii la a nala kama. Basi ate ti viita tita a te ni ate fi soa kunyi abe Moosis soa kunyi abe Elaja me a soa kunyi.” (Piita jam ze dii ate wa a biisi la.)

³⁴ Piita ale jam boro a

biisi dila la, chinmari yaa jam lik ba. Di ale jam lik ba la ate yogsum a yaa yik ba ate ³⁵ lueluk a yaa nyini chinmanni po a weeni ayen, “Yeezu ale Mi Biik ate m lueri, ni be wom wa nalim-nyiini.”

³⁶ Lueluku ale ga biisi nueri la, ba yaa nya ale Yeezu a za wa dek wa nyiini. Va ṅala po ba an jam weeni sak nuru waaiya dii ate ba nya la.

³⁷ Vari ale veenti ate ba nyini guuku zuk a sij la, nuru boari ale jam tu wa. ³⁸ Nuru a yaa nyini nuru boanni po a kaari a yaa weeni ayen, “M Sagro, mi a saalim fu kama ayen fi nya m biika, wala nyiini ale m biik. ³⁹ Chichiribiok ale ta wa ate wa nyiem deri a kaari nna yegayega. Ku dan ga yiri, ku nyiem kasim chik wa kama a fobi teṅ ate tintupuuk a nyini wa noanni po a nyini. Ku kasim a nye ka dila a te wa mula ku kan maari a basi wa. ⁴⁰ M be poom saalim ka fi ṅaanviirima ayen ba yiaḱ ku wa zukku po a basi alege ba an бага a nyeya.”

⁴¹ Yeezu yaa weeni ayen, “Nama jinla demma baai tue ale kpari ate ni ka siaka me la, nama a yaali ayen mi bo ale ni ate ku paari ase ka dimpo la? M be le ta suduṅni ale ni ate ku ga paari ka dimpo?” Wa yaa weeni biika kowa ayen, “Ta fi biika a jam dela.”

⁴² Biika kowa ale jam ta wa cheena la, chichiribioku a yaa chiak biika a fobi tenj ate wa nyinjka deri a gok. Alege Yeezu yaa weeni chichiribioku ale nin muna ale ge a tebi biika a yaa pa wa a te wa kowa. ⁴³ Ku yaa cha waai meena ate ba yaa nya Naawen pagrimu ale ka dii la.

Ba meena ale jam nya wakperikaliisana de meena ate wa nye la, Yeezu yaa weeni wa naanviirima ayen, ⁴⁴ "Ni kan bagim wie naai ate mi a yaali ayen m weeni ni la. Wienja de ale, ba le yik Mi Saalobiika kama a nyo nuruba nisa po." ⁴⁵ Alege ba an jam minj wa ale biisi dii la kiriya. Ku jam ka wa susugi ba jigi ate ba kan baga a minj di kiriya. Alege yogsom ale jam ta ba ate ba an bek wa ale weeni dii la kiriya.

⁴⁶ Ku naanyninj ate wa naanviirima a yaa ta nam-paga ale chaab a bek chaab ase ka ba wana ale nuru kpionj ba meena po. ⁴⁷ Yeezu yaa minj ba ale ta popola naai ba suniimana po la, wa yaa yik biik wanyi a zaani wa tenj ⁴⁸ a yaa weeni ba ayen, "Nuru waai a dan zuli biik ase biika de la mi nyinj, wa zuli ka mi dila. Waai me abe ale a zuli mi la, a zuli ka waai me ale tom mi ate m jam la, boan nyinjna, waai ate nama a poli ayen wa daa nuru kpionj ni meena po la, ka wala dek ale nuru kpionj ni meena po."

⁴⁹ Jonn yaa weeni Yeezu

ayen, "M Nyonn, tama nya ka nuru wanyi ate wa pa fi yonni nyinj a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi ate tama yaa weeni wa ayen wa basi, dii nyinj la, wa daa tama po."

⁵⁰ Alege Yeezu yaa weeni wa ayen, "Wa kan weeni wa ayen wa basi dii nyinj la, nuru waai a dan kan a nye ayen fi basi dii ate fi a nye la, kula nyonnowa, a maari fu kama."

⁵¹ Yeezu daana ale jam moata ayen wa chenjenmazuk la, wa yaa poli wa popola meena ayen wa a chenj ka Jerusalem tenjka.

⁵² Wa yaa tom nuruba ayen ba de ninj a chenj Samaria tenjka tenjiik kanyi po a ga gomsu magasi a limsi wa.

⁵³ Alege nuruma a jam zeri kama ayen wa kan jam ba tenjka dii nyinj la, ba jam seba chak kama ayen Yeezu popola meena a bo ka wa Jerusalem chelimu po. ⁵⁴ Wa naanviirima Jeemi ale Jonn ale nya ale nuruma a zeri wa la, ba yaa bek Yeezu ayen, "Ti Nyonn, fi a yaali ayen ti basi ate bolim nyini wenjenmazuk a jam de nuruma de?"

⁵⁵ Ba ale bek wa dila la, wa yaa chiem nya ba a weeni ba ale nin muna, ⁵⁶ ate ba basi tenj kala chelim ale ge chenjenjiik ka choa.

⁵⁷ Ba ale jam bo siuku po a chenj la, nuru wanyi a yaa weeni Yeezu ayen "M le va fu a chenj juijui meena ate fi a chenj la."

⁵⁸ Yeezu yaa tulisi wa ayen, “Goaduṣa ta vie kama a jo, nuinsa me abe ta tugta kama me a jo, alege Mi Saalobiika potim ka m dek yeri a goa.”

⁵⁹ Yeezu yaa weeni nuru wa choa ayen, “Jam va mu.”

Alege nuru wala a yaa tulisi Yeezu ayen, “M Nyɔɔɔ, basi ate m liṅ cheṅ a ga pa m kowa a gu abe m jam va fu,”

⁶⁰ Alege Yeezu yaa tulisi nuruwa me ayen, “Ku a fe kama ayen fi basi ate kpeema a pa ba dek kpeeba a gu, alege fi tuini ale fi cheṅ ga biisi Naawen Naamu wie ate nuruba wom.”

⁶¹ Nuru wa choa me a ḡman weeni Yeezu ayen, “M Nyɔɔɔ, m le va fu kama alege, mi a saalim ayen fi basi ate m liṅ banti m yenni demma abe m jam va fu.”

⁶² Yeezu ḡman tulisi wa me ayen, “Waaɪ a dan pa wa nisa a vi niigakunni zuk a kpa alege ḡman cheemu a nya ḡaan, kula nyɔɔɔwa an magsi Naawen naamu po boka.”

10

¹ Ku ḡaanṅyɪṅ ate Yeezu yaa ḡman lueri nuruba pisiyopoi a yaa tom ba baye baye ayen ba de niṅ a cheṅ teṅsaṅa meena po ale juijui meena ate wa dek weeni ayen wa le cheṅ la. ² Wa yaa weeni ba ayen, “Teṅka a nyɛ ase ka talim kpiem ate ḡandiinta a zuak nna yegayega bu po alege tuimtomdɔma an piisi la. Ni yaa be juisi

ḡandiintana nyɔɔɔwa ate wa tom tuimtomdɔba ate ba nyɛ ate ḡandiintana jo dɔk. ³ Ni yaa be a cheṅ. Ni nya, mi a tom ni kama ayen ni nyini a cheṅ ase pabisa ate ba pa basi piina sunsuṅ dii la. ⁴ Ni dan a cheṅ, ni waaɪ kan pa ligra foowa yaase foruwa, a yaase nuensa. Ni kan wari zaani siuk ayen ni puusi waaɪ ya. ⁵ Yeri dii meena wuu ate ni a jo di po, ni nyiem liṅ puusi yenni demma a weeni ayen, ‘Naawen le ta niaka jam yenni de po.’ ⁶ Nuru waaɪ abe dan bo yenni po ate wa a yaali ayen Naawen niak wa yenni, niak kaai ate nama a te wa la, le bo ale wa. Alege nuru a dan boro ate wa kan yaali Naawen niak wa la niak kaai ate nama weeni ayen ka bo yenni po la le pilim ḡman jam ka ni dek jigi. ⁷ Ni dan bo yeri po, ni kasim bo dila po a de abe ni a nyu jaab buuri meena ate ba nyɛ a te ni la dii nyiṅ la, ku a fe kama ayen ba tuni tuimtomdɔwa wa tutunana. M ḡman a weeni ni kama ayen ni kan a togli yie. ⁸ Ni dan cheṅ teṅ po ate ba nyɛ ni tia, ni de jaab buuri meena ate ba nyɛ a te ni la. ⁹ Yɔḡnyeensa a dan bo teṅka po ni tebi ba abe ni weeni ba ayen Naawen Naamu a moata ba kama. ¹⁰ Alege ni dan ga jo teṅ po ate ba an nyɛ ni tia, ni taam ka su kpeentana a zaani a weeni ayen, ¹¹ ‘Ni teṅka tintain tii dek ale man

tama nantaatana la, tama kpaanti ka tila a basi ni nyinj ate ku sak ayen ti a kaam ni kama, abe ni seba nyaku de ayen, "Naawen Naamu a moata ba kama." ' 12 M be a weeni a sak ni kama ale wensie ayen da dii dannii ate Naawen cheena ayen wa bo buusa a te waai meena la, ku le pagra ka nna yegayega a poom gaam ku ale jam pagra dii a te Sodom tenjka la.

13 "Koraziin ale Beteseida tenjana a jok wein kama boan nyina, ase Taaya ale Saidon tenjana a daam dan nya, Ka Naawen ale nye wakperikaliik sii la ase nama Koraziin ale Beteseida demma ale nya na dii la, ba daam te basi ba tuimbaatana tomka kama dandana ale sui kaasun. 14 Alege, dai dii dannii ate Naawen a le jam bo nuruba buusa la, ku kan pagra yegayega a te Taaya ale Saidon demma ase nama Koraziin ale Beteseida demma ate ku ale pagra dii yegayega a te ni la. 15 Alege nama Kapernaum demma a poli kama ayen ba ale zak ni zaani kama ate ni chej wenjmazuk wa. Ni basi ate m weeni a sak ni ayen ku a fe kama ate ni sinj bolim buui ale kan maara kpimsi la po."

16 Yeezu yaa weeni wa naanviirima ayen, "Waai a dan wom nama, wa wom mi me kama, alege waai a dan zeri nama, wa zeri mi me kama. Waai abe ale a zeri mi la, a kan zeri ka mi nyiini,

wa a zeri ka waai dek ale tom mi la."

17 Nuruba pisiyopoiwa ate Yeezu a jam tom ba ayen ba nyiem chej tenjana po la, a yaa nman pilim jam ale supeentik a weeni Yeezu ayen, "Ti Nyono, chichiribaata me dek a siak te ti kama fi yonni nyinj."

18 Wa yaa tulisi ba ayen, "Mi nya Sitaana ale wa nyini wenjmazuk nna ase wenni ale nyagsi la a jam lo. 19 Ni nya de m te ni ka pagrim ate ni baga a tabi wigiga ale nuenta zuima, ale dachiaka Sitaana ale wa pagrimu meena, alege nyana de meena po wariwari a kan daani ni. 20 Alege mi a weeni kama ayen ni kan basi ate ni sui peenti nyiini ale chichiribaatana ale siak a te ni la, ni basi ate ni suenja peenti ale ba ale nmarisi ni yuenja wenjmazuk po la."

21 Yeezu ale biisi dila a nueri la, Naawen Chiika a yaa deri te wa supeentik ate Yeezu yaa weeni ayen, "M Kowa, fi waai ale ka wenjmazuk ale tenjuk Nyono la, mi a te fi jiam ale fi ale pa fi wienja a suk ale baai ale ta yam ale minchakka la jigi ale ge pa na a sak baai ale kan ta yam ale minchakka la. Mm, wensie m Kowa, nyaku de meena abe ka fi dek ale a yaali dii la ate fi nye."

22 Yeezu yaa nman weeni ayen, "Nanta meena, mi Kowa ale pa ba a te mi. Nuru waai abe ze mi wa Biika ale

ka waai la, ka m kowa nyiini ale seba. Be ka wana ale seba mi Kowa? Ka mi wa Biika nyiini, ale baai ate mi, wa Biika a yaali ayen m dak wa a sak la.”

²³ Wa yaa virim wa nyaanviirima nyiini jigi a weeni ba ayen, “Nama baai ale a nya wienja de ate ni a nya nna la, ta supeentik kama. ²⁴ Dii nyin la, Naawen biisiteeroba yegayega ale nalima yegayega a jam a yaali kama ayen ba nya nama ale nya dii la, alege ba an jam nya ya. Ba jam a yaali kama me ayen ba wom nama ale wom dii la, alege ba an jam wom ya.”

²⁵ Sinsanja sagrowa po wanyi a yaa yiri zaani a bek Yeezu bega ayen wa nye wa a nya. Wa yaa jam bek Yeezu ayen, “M Sagro, m le nye ka se ate m nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la?”

²⁶ Yeezu yaa tulisi wa ayen, “Ba nmarisi Sinsanja po ayen ka boan la? Na a weeni ayen ka boa?”

²⁷ Nuruwa yaa tulisi ayen ba nmarisi kama ayen, “Ku a fe kama ate fi yaali Nyonowa fi Naawenni ale fi sunum meena, ale fi chiik meena, ale fi pagrim meena ale fi popola meena, ale fi yaali fi saalo choa ase fi ale a yaali fi dek dii la.”

²⁸ Yeezu yaa tulisi wa ayen, “Fi tulisi mu a magsi kama, be nye nyaña de meena, ale fi le boro.”

²⁹ Alege Sinsanja sagrowa ale jam a yaali ayen wa sak ayen wa ka wayorisima

nyonowa la, wa yaa bek Yeezu ayen, “Ka wana abe ale mi vaanchoa?”

³⁰ Yeezu yaa tulisi wa ale wamagsini ayen, “Nuru ale jam nyini Jerusalem tenka a sin Jeriko tenka. Wa yaa ga jo zueba sunsun ate ba yeeri wa gattana ale nak wa a moata koka a yaa basi wa ale ge chej. ³¹ Juuma Puusika Yenni kpanja po wanyi a yaa yiti va siuk kula me a chej. Wa ale jam nya ale nuruwa dua la, wa yaa logri va siuku nakpiak a taam.

³² Livai demma po wanyi me jam nyini va siuk kula degadega a chej. Wala me ale jam paari nya nuruwa la, wa me a logri va siuku nakpiak a taam. ³³ Alege Samaria deno me a yaa nyini siuk kula degadega a chej a yaa jam paari nya nuruwa ate jirim a yaa yik wa ale nuruwa, ³⁴ ate wa yaa chej wa jigi a pa kpaam a sugri wa niraña, alege pa daam a kpiiri nyo na po a yaa bobi na. Wa ale nye dila a ga nueri la, wa yaa pa nuruwa a kali wa dek dunka zuk a ta wa chej yeri dinyi po a nya wa zuk nalimnyiini ate ³⁵ vanni ga veenti ate wa pa daa naye tutuna ligra a te yenni nyonowa alege weeni wa ayen, ‘Nmasi nya wa zuk. Fi ale a kaasi ligra a yaase nandiinta dii meena nuruwa nyin la, m dan pilim nman jam m le tuni fu ku meena.’ ”

³⁶ Yeezu ale weeni wanni de a nueri la, wa yaa bek Sin-

sana sagrowa ayen, "Fi ale wom wanni de la, nuruma de batawa po ka ba wana ale nuru waai ate zuema nak la vaanchoa?"

³⁷ Sinsana sagroma yaa tulisi ayen, "Ka nuru waai ale nya wa a ta jiirimu ale wa la."

Yeezu yaa tulisi wa ayen, "Be chej ga nye ase nuru wala ale nye dii la degadega."

³⁸ Ku naanyin ate Yeezu ale wa naanyiirima a jam a chej la, ba yaa jam paari tenfiik kanyi po ate nipok wanyi a jam tuesi wa a ta jo wa yenni po. Nipowa yoi ale Maata. ³⁹ Wa suok me ale jam boro ale wa, wa me yoi ale Meeri. Meeri a yaa jam kala Nyonowa ten a wom wa sinsana, ⁴⁰ alege Maata popola meena jam bo ka dikka jigini. Wa sui an jam peenti ale Meeri ale jam basi wa dek wa nyiini ate wa boro a dik la, ate wa yaa chej Yeezu jigi a ga bek wa ayen, "M Nyonow, ku peenti fi sui kama ate fi nya mi dek m nyiini ale boro a dik nandiintana la? Weeni m suoku ate wa jam maa maari mu."

⁴¹ Alege Nyonowa yaa tulisi wa ayen, "Maata, Maata, ka boan ale soa ate fi basi ate wie yegayega a danni fu? ⁴² Fi ze ayen ka wa yey nyiini ale magsi nyeka? Meeri abe lueri ka waman kala. Nuru a kan baga a tuesi di wa jigi ya."

11

¹ Da yey po ate Yeezu a yaa jam chej jigi dinyi a boro a puusi Naawen. Wa ale ga puusi nueri la, wa naanyiirima po wanyi a yaa weeni ayen, "M Nyonow, sak ti ate ti seba Naawen puusa ase Jon ale sak wa naanyiirima dii la."

² Yeezu yaa weeni ba ayen, "Ni daa ni puusi, ni be puusi nna, 'Tama Ko,

basi ate nuruba te fi yonni zula, di ale welema la nyin.

Basi ate waai meena a va fi noai ase ba Naab la.

³ Te ti da yey da yey nandiinta,

⁴ Abe fi voj ti wabaatana a te ti, dii nyin la,

tama a voj a te baai ale a nye wie a kaasi tama la kama.

Kan te ti a jo nyenyaka po.' "

⁵ Yeezu yaa nman weeni ba ale wamagsini ayen, "Ase nama po wanyi a nin ta doa ate fi yaa yiri goota sunsun po a chej wa jigi a weeni wa ayen, 'M doa, m cheena ayen fi piem mu ka borobotta tita, ⁶ dii nyin la, m doa ale nyiem jam m yenni yogyogla, alege m ka jaabjaab ayen m te wa ate m cheena fi jigi ayen fi maari mu.' ⁷ Ate wa yaa duak wa dokku po a tulisi fu ayen, 'Kan daani mu. Dokku kpari kama yogyogla de. Mi ale m bisana abe dua a goa kama. Mi an baga a yiri a te

fi jaaboa.' ⁸ Ka nama wana dek doa le wa tulisi nna? Ni basi ate m weeni a sak ni ayen, wa dan poom kan бага a yiri a te fu boroboruku, fi ale ka wa doa la nyin. Wa ale yiti a te fu jaab meena ate fi a yaali la dii la, fi ale ka a chali chivie alege kasim a bek la.

⁹ "Ni be basi ate m weeni a sak ni ayen waai a dan a yaali jaab, wa bek Naawen ale wa le te wa, wa gisi me ale wa le nya, wa dan za dokku noai a nak ba le lak te wa. ¹⁰ Boan nyina, nuru waai abe ale a bek jaab wari la a nya kama, waai me abe ale a gisi jaab la a nya kama, waai me abe ale a nak dokku noanni la, ku a lagri kama a te wa. ¹¹ Biik a dan juisi wa ko ayen wa te wa jum wa le pa waab a te wa? ¹² Yaase wa dan juisi kpajein wa le pa nuon a te wa? ¹³ Alege nama baai ale chim wabanyeerisa la a dan seba tiirim manja ni bisa teka m be m nman weeni ka ti kowa ale bo wenyimazuk la a nin yaa wa pa Naawen Chiika a te baai a ale a juisi wa la?"

¹⁴ Da yen ate Yeezu yaa nman boro a yia chichiribiok nuru wanyi zuk po a basi. Chichiribioku a jam ka gaauj a yaa nye ate nuruwa chim gaauj me. Chichiribioku ale ga nyini la, nuruwa yaa nman бага a biisi ate ku deri cha nuru baai ale bo dula la. ¹⁵ Alege nuruma gela a yaa jam weeni

ayen, "Ka chichiribaatanja naawa, Beelzebu ale te wa pagrimu ate wa бага a yia chichiribaata nuruba zuima po a basi."

¹⁶ Ba gela a jam a yaali ayen ba nye wa a nya, yaa weeni wa ayen wa be nye wari ate ba nya ate ku sak ba ayen wa pagrimu a nyini ka wenyimazuk. ¹⁷ Alege Yeezu ale jam minj ba popolana ale ka dii la, wa yaa weeni ba ayen, "Tenj kaai ale poori ka dek togatoga a kpalim chaab ale ka dek ka nyiini la, a kan beni, ka a tali ka guuta. Yie a dan a nye kpaliinsa ale chaab ba a poori ka chaab. ¹⁸ Sitaana me abe ka dila degadega. Wa dan poori wa dek a ta chaab ale wa dek, wa naamu ale nye ka se a бага a zaani? Nama weeni kama ayen ka chichiribaatanja naawa, Beelzebu pagrim nyin ale soa ate m бага a yia chichiribaata nuruba zuima po a basi. ¹⁹ Be dan ka wala pagrim ate mi бага a nye dila, ni basi ate m bek ni ayen nama dek nuruma abe nya ba pagrimu me ka be a бага a nye wa njala chaama? Bala abe le ba bo ni buusa ale ni le tulisi dii la. ²⁰ Ku be dan ka Naawen pagrim nyin ate mi бага a yia chichiribaata nuruba zuima po a basi, ku be a sak kama ayen Naawen Naamu jam ni jigi kama.

²¹ "Nidja pagrɔ a dan gomsɔ wa dek a magsi a limsi wa yeri, wa jaab kan be. ²² Alege nidja pagrɔ wa choa

waai ale ta pagrim gaam wa la, a dan jam tu chaab ale wa a nak wa yiak, wa le tuesi nanta baai meena ate nuruwa a pa gomsu wa dek la kama alege a pa wa nantaŋa a chari wa dɔaba.

²³ “Nuru waai abe ale kan va mi la, a kan yaali mi nyumma. Waai me abe ale kan basi ate mi ale wa a maa chaab a tigi nantaŋa a nyo jigi yeŋ la, kula nyɔnɔwa abe nmasi kati a waan kama.

²⁴ “Chichiribiok a dan nyini nuru zuk po a ga nyini, ku yaa nyiem bo ka goanni po a cheŋ a gisi jigi ayen ku vuusi. Ku be dan kan nya jigi ayen ku vuusi, ku nman a weeni ka ku dek ayen, ‘M le nman pilim cheŋ ka yeri dii ate m basi la.’ ²⁵ Wa dan jam paari wa le nya ale ba vaari yenni po kama a gomsu di a magsi. ²⁶ Ku dan nya dila, ku pilim a nmani kama a ga a ta chichiribaata ti chaab tiyopoi tii ale nman chim chichiribaata dek nalimnyiini a gaam ku dek la a jam. Ti meena yaa maa chaab a jo bo nuruwa zukku po. Nna abe basi kama yɔgla, ate nuru a nmasi bie gaam wa ale poom lin ka dii la.”

²⁷ Yeezu ale biisi nna a nueri la, nipok wanyi ale jam maa bo nuru boanni po a yaa lagi wa lueluku biisi ate ku juei wein ayen, “Yeezu, nipok waai ale biak fu ate fi noosi wa a chim la ta wein kama.”

²⁸ Alege Yeezu yaa tulisi nipowa ayen, “Aawo, ka baai ale a wom Naawen Wannu ale va di la ale ta wein.”

²⁹ Nuruma a jam nmasi zuak ka nna yegayega a gilim Yeezu ate wa jam diem boro a sak ba. Wa yaa weeni ayen, “Jinla demma ka nuru baata, nya ba ale a bek mu ayen m nye wakperikaliik ate ku sak ayen m nyini ka Naawen jigi. Mi a weeni ni kama ayen ba kan nya wakperikaliik a nman gum dii ale nye Naawen biisiteero waai ate ba a wi ayen Jona la jigi ya. ³⁰ Ase Jona ale jam chim wari dii a te teŋ kaai ate ba a wi ayen Niineve la, dila degadega ate mi Saalobiika a le chim wari a te jinla demma me. ³¹ Teŋ kanyi ale boro ate ba a wi ka ayen Siiba. Teŋka de naawa jam ka nipok. Dila powa ni dek kokpienka Solomon a jam ka waai ale ta yam nna yegayega, ate teŋzuk meena jam seba wa noai po la. Da yeŋ ate Siiba Naawa de a yaa nyini wa teŋka a jam wa jigi ayen wa wom wa yammu sinsanŋa. Alege wa dii ale bo dela la a gaam Solomon kama. Ni be basi ate m weeni a sak ni ayen da dii dannu ate Naawen le jam bo nuruba buusa la, Siiba Naawa de le yiri zaani kama a toariŋ jinla teŋka demma ale nin muna. ³² Buusa boka dannu me a dan paari, Niineve demma me le yiri zaani kama a toariŋ ni dii nyin la, ba ale wom Jona sinsanŋa

la, ba basi ba tuimbaatana tomka kama. Ni be basi ate m nman weeni a sak ni ayen wa dii ale bo dela la, a gaam Jona kama.”

³³ Yeezu yaa nman magsi wamagsini ayen, “Nuru karo a toati bolimzeuŋ a pa ku sugi a yaase wa pa jaab a lik ku. Wa pa ku a zaani ka jaab zuk ate ku a nya, ate baai ale a jo dokku po la a nya bolimu. ³⁴ Fi nummu abe a nye ase ka bolimzeuŋ a soa fi nyinŋa meena. Fi nummu abe dan nala, fi nyinŋa meena a sueri ale ka bolimu nyagsika. Alege nummu a dan kaasi fi nyinŋa meena a sueri ale ka legi. ³⁵ Be kpesi fi dek ayen jaab buui ale bo fi po la ka welensa alege daa legiya. ³⁶ Fi nyinŋa meena abe dan sueri ale welensa ate ka juijui ka biem po, ka meena be le bo ka welensa po ase fi nyiem ale toati bolim ate fi a nya dii la.”

³⁷ Yeezu ale jam biisi a nueri la, Farisii wanyi a yaa weeni ayen ba kuli ate ba de nandiinta. Yeezu yaa siak ate ba jo kali ayen ba de, ³⁸ ate ku cha Farisii wa nna yegayega ate wa nya ale Yeezu a de alege an nari wa nisaŋa ase ba kisiku ale a sak dii la. ³⁹ Nyonowa a yaa weeni wa ale wamagsini ayen, “Nama Farisiima a nyiem sugri ka beerisaŋa ale taasaŋa njaansa, alege ni pu-usaŋa po ka varuk popola ale gaasa nyiini ale sueri. ⁴⁰ Ni ka betta. Nama ze ayen Naawen ale nye jaab

njaan la wa maa nye ka wa puuka po me? ⁴¹ Dila nyin la ni pa nanta baai ale bo beerisaŋa ale taasaŋa po la a te njanjagsaŋa ate jaab meena a nala a te ni.

⁴² “Alege nama Farisiima a jok wein kama boan nyinŋa, ni a te Naawen ka jaab buui ate wa soa la a ta nyini ni tinaŋ masisa ale tinaŋ toasa ale tinaŋsa si chaab a gum du alege, chiem ni njaan a te wensienŋa. Ni be ka yaalika me ale Naawen ya. Ku be a fe kama ayen ni te jam a yaali wensie tuima kama abe ni ta yaalika me ale Naawen abe ni kan basi nala meena.

⁴³ “Nama Farisiima abe nman diem jok wein kama, dii nyin la, ni a yaali ka zukpaglik sii ate ba lueri a te nuru baai ale magsi zula teka la zuima kalika ni tuka diinaŋa po. Ni be a yaali kama me ayen nuruba a puusi ni a te ni zula yaba peelitaŋa po ate waai meena a nya ni. ⁴⁴ Ni be jok wein me kama dii nyin la, ni a nye ase ka boosita ale doa alege nuruba an baga a nya ti a yaase ba ze ayen ti ka boosita la.”

⁴⁵ Juuma Sinsaŋa sagraŋa po wanyi a yaa tulisi wa ayen, “M Sagra, fi ale biisi nna la, fi le tama me kama.”

⁴⁶ Yeezu yaa tulisi wa ayen, “Nama Sinsaŋa sagraŋa me jok wein kama dii nyin la, ni basi kama ate nuruba a ji jib tii ale gaam ale jika alege nama a kan poli ayen

ni pa niyen a tabri ji ba.
⁴⁷ Boan nyinŋa, ni se ka boosi nalinsa a te Naawen biisiteeroma baai dek ate nama kokpienŋa a ko la.
⁴⁸ Dila nyinŋa nama nyeka a sak kama ayen ni siak kama ale ni kokpienŋa ale nye dii la. Boan nyinŋa ka bala ale ko ba ate nama me yaa a se boositaŋa a teeri ba.
⁴⁹ Dila ale soa ate Naawen Yammu a weeni ayen, 'M le tom biisiteeroba ale tuimtomdoba ate ba jam ba jigi. Ba be le ko biisiteeroma ale tuimtomdoma de ba gela abe ba basi ate ba gela a nya ninam.'
⁵⁰ Ku be a fe kama ayen jinla demma a nya waalika ba ale ko biisiteeroma de meena la a ta nyini diipo ate ba nye tenka la,
⁵¹ a ta nyini Abil a ga paari Zakaria ate ba jam ko Juuma Puusika Yenni kunŋunŋu ale welensaŋa jigini sunsuŋ la. Ka wensie, jinla demma ale nya waalika nyaŋa de meena nyinŋ.

⁵² "M be ŋman a weeni ka nama Sinsaŋa sagrama ayen ni jogi wein kama, boan nyinŋa ka nama ale ta sebika saafiika. Ni dek abe kan jo, alege ni kan siak ayen baai ale a yaali joka la a jo."

⁵³ Yeezu ale ga basi dula jigini ale cheŋ la, Sinsaŋa sagrama ale Farisiima a jam a tɔariŋ wa kama nalimnyini a bek wa bega nna yegayega.
⁵⁴ a pii nyinŋ a nye ayen wa biisi kaasi ate ba nya siuk a bo wa buusa.

12

¹ Ase nuru boanni ale kasim jam de tusa diichoa jigi yenŋ a yaa tabi chaab zuk la, Yeezu a yaa de ninŋ a weeni wa ŋaanviirima ayen, "Ni kpesi ni dek ale Farisiima dabintaŋa, mi a weeni ka ba pimpaasimaŋa.
² Wari karo ayen di suk yogyogla a dua ate di kan maari a nyini peelim chum diipo. Wari dii meena me ale chim wasusugi la, ku a fe kama ayen di nyini peelim ate nuruba seba.
³ Dila nyinŋ la, fi dan biisi wari legi po, ku a fe kama ayen kantuenŋ ba wom di. Wari dii me ate fi waasi dok po la, ku a fe kama ayen di jueli gbonŋ ate nuruba wom.

⁴ "M doaba, ni kan a chali yogsum ale nurubiiga. Wa baga a ko ka fi nyinŋa alege ku ŋaanŋnyinŋ wa an ŋman baga a nye fi wari di choa.
⁵ Ni basi ate m dak a sak ni waai ale magsi ayen ni a chali yogsum la. Wala ale Naawen, waai ale wa ko fu abe wa ta pagrim a ŋman pa fu a yuk basi bolim buui ale kan maari kpi la po. Wensie ate mi a weeni ayen ka wala ate ku a fe ayen ni chali wa yogsum.

⁶ "Ba kan yik nuin fiisa sinu a da ka ligbie ŋaye? Alege Naawen kan ban bunyi la wari ya.
⁷ Naawen poom seba fi zukku zuisaŋa ale piisi soa dii la kama. Dila nyinŋ la, ni kan chali yogsum, boan nyinŋa, Naawen jigi nama gaam nuin fiisa diichoa kama.

8 “Nuru waai a dan nyini peelim nuruba niŋ a weeni ayen wa va ka mi, Mi Saalobiika me a le nyɛ ka dila degadega Naawen sabiiloma niŋ. 9 Alege waai me a dan nyini peelim nuruba niŋ a zeri mi, Mi Saalobiika me a le nyini ka peelim a zeri wa me Naawen sabiiloma niŋ.

10 “Nuru waai a dan le Mi Saalobiika kula nyɔɔwa a le nya vɔnteka kama, alege waai a dan le Naawen Chiika, kula nyɔɔwa kan nya vɔnteka.

11 “Nuruba dan yik fu a ta jam zaani tuka diinaŋa po a yaase nalima niŋ a yaase kpaga niŋ, ayen ba bek fu bega, kan basi ate ku daani fu ale fi le fi nyɛ dii a biisi nyini la a yaase fi le fi biisi dii la, 12 dii nyiŋ la, dila powa, Naawen Chiika a le sak fu fi le fi biisi dii la.”

13 Nuru a yaa nyini nuru boanni po a bek Yeezu ayen, “Sagɔ, weeni m suoku ate wa basi ate ti lueri ti kowa ale tali ŋanta baai a te ti la a chari chaab.”

14 Yeezu yaa tulisi wa ayen, “M doa, ka wana ale te mi siuk ayen m bo nama buusa a yaase m lueri ŋanta a chari nama niyewa?” 15 Yeezu bek ba dila alege a yaa weeni nuru boanni meena ayen, “Ni kpesi ni dek ate ni kan chim ŋanyaalik nyamma dii nyiŋ la, nyuvuri potim daa ni nin a nya ŋanta yegayega.”

16 Yeezu yaa magsi wamagsini de a sak ba ayen,

“Jigsiro ale jam ta wa talim ate bu yaa ta ŋanta nna yegayega. 17 Wa yaa poli ayen, ‘M ka jigi a nyo m ŋantaŋa de meena du. M le nyɛ ka se?’ 18 Wa yaa ŋman weeni wa dek ayen, ‘M le nyɛ ka nna: M le nak ka m buaŋa a lonsi abe m se bu kpeema a pa m ŋantaŋa meena a nyoro. 19 M dan nyɛ dila a nueri m yaa weeni m dek ayen, m dega, fi ta ŋandiinta ka nna yegayega a de ate ku ga a paari bena yegayega. Kan a yiili, a de abe fi a nyu abe fi a nyɛ fi yaaka.’ 20 Alege Naawen yaa weeni wa ayen, ‘Fi ka beruk, yokku de ku a fe kama ate fi kpi. Be ka wana a le wa soa fi ŋantaŋa de meena ate fi gomsɔ zaani la?’

21 “Ku be ale ka dii la ale la ale baai ale kasim pa ŋanta a zaani a jigsi la jigi alege Naawen nimbie po ba ka jaabɔa.”

22 Yeezu yaa weeni wa ŋaani viirima ayen, “Dila abe ale soa ate mi a weeni ni ayen ni kan a yiili ale ni nyuvoona, ase ni le nya ŋandiinta ka be a de vuugi, a yaase gatta a jo lik ni nyiŋsaŋa. 23 Dii nyiŋ la, nyuvuri a gaam ŋandiinta kama, fi nyiŋka me abe gaam gatta kama. 24 Nama dek abe nya tenka nuinsaŋa, si kan bori ŋanta yaase si a che ŋanta, si ka bua ayen si pa ŋanta a nyoro, alege nyaku de meena ka Naawen ale a te si ŋandiinta. Nama abe gaam nuinsa kama! 25 Ni

basi ate m bek ni wari, ka nuru wana dek ale kasim a yiili ale wa bena noai ate wa yiilika a basi ate bein yen la a lueri gum wa benaja po? ²⁶ Fi be dan kan baga a nye wa fiika de, ka boan ale soa ate fi a yiili nyaña de meena. ²⁷ Ni nman nya tiisaña ale wuutaña ale a nye ba puutaña la, ba kan tom a yaase ba a yok gatta, alege ni basi ate m weeni sak ni ayen Nakpionku Solomon ale jam jigsii dii nna yegayega la, wa jam ka gatta ate ti nala a paari tiisaña ale wuutaña de puutaña. ²⁸ Alege Naawen abe dan a te ti ga tila chaab wuutaña de tii nyiem ale boro jinla alege chum ba nman pa ti nyo bolim po la, ku a fe kama ayen wa te nama me gatta. Ka boa ale soa ate nama siaka an soa diiya?

²⁹ “Dila nyin ni kan kasim a yiili abe ni pa ni popola meena a basi ni ale ni de abe nyu jaab buui la jigiya. ³⁰ Dii nyin la, ka baai ale kan seba Naawen la ale kasim chali a vi nantaña de, alege nama kowa poom seba ayen nama me a yaali nantaña de kama. ³¹ Dila nyin ni de nin a pa ni popola meena a basi Naawen naamu po alege ate Naawen a yaa basi ate nantaña de meena me a jo ni nisa po.”

³² Yeezu yaa nman weeni ayen, “Nama baai ale kan piisi la ate mi a weeni ni ayen, ku an magsi ayen ni a chali yogsum, dii nyin la,

ni kowa poli kama ayen ku ka waman nna yegayega ate wa pa wa naamu a te ni. ³³ Ni pa ni nanta baai ate ni ta la a da a pa ligraña a te nanjagsa. Ni yaali ligra fot tii ale kan maari a kaasi la, ate ni jigsika meena a bo wenna mazuk juijui ate nanta kasim boro taam wuu ate zueba an baga zu la, a yaase nanta an baga de ba la. ³⁴ Dii nyin la, ni jigsika ale bo juijui la, ni sunummu me a bo ka dula.

³⁵⁻³⁶ “Ni gomsii ni dek a limsi Mi Saalobiika jamka ase yom nyiem ale gomsii ba dek dii a limsi ate ba nyonowa ga nyini nipok faarika tigi po a jam la. Tomteeroma nyiem jo ka ba gattaña a toati ba kanaasaña ate ba nyonowa yaa dan jam a wi ba abe ba lagi dokku noanni bunyi dekki ate wa yaa jo. ³⁷ Baai ate ba nyonowa a jam a paari ale ba kan goa la, ta wein kama. Wensie, wa dan jam nya dila, wa le yeeri wa kasaauku a dueni ten abe wa de nin a yik ba kali ate ba de nandiinta ate wa dek a de nin a poom nye nandiintaña a chari. ³⁸ Ba nyonowa a dan nman pilim jam a paari yok dii po ale ba kan goa, tomteerowa bala ta wein kama. ³⁹ Alege yogyogla de ni basi ate m weeni a sak ni ayen, yenni nyonowa abe dan seba dii po ate zuewa a le jam wa yenni la, wa te kan goa ale ge basi ate ba a kaasi wa yenni a jo di po. ⁴⁰ Dila nyin la, mi a weeni ni kama ayen ku a

fe kama ate nama me gomsɪ ni dek a magsi dii nyin la, Mi Saalobiika a le jam ka diipo ate ni kan poli ayen m le jam la.”

⁴¹ Piita yaa bek Yeezu ayen, “M Nyɔnɔ, fi a weeni wamagsini de a sak ka tama nyiini yaa waai meena?”

⁴² Yeezu yaa weeni ayen, “Ku be a fe kama ayen ni meena chim yanta nyam ase tomteerɔ waai ale ka yam nyɔnɔ ate wa nyɔnɔwa yaa lueri wa ayen wa a nya wa yenni zuk nalimnyiini abe wa a nyɛ nandiinta a te yom bimbala diipo meena ale magsi ayen wa nyɛ a te ba la. ⁴³ Alege tomteerɔ waai ale nyɛ nyaku de ate wa nyɔnɔwa nyiem a jam yeri a yaa nya la, ta wein kama. ⁴⁴ Wensie, ate mi a weeni fu ayen wa nyɔnɔwa a le pa wa ntanta meena a nyo ka wa nisa po ayen wa a nya. ⁴⁵ Alege tomteerɔwa a dan weeni ayen wa nyɔnɔwa goa a beni ka yegayega ale jamka, ate wa yaa yiri a nak wa yom bimbala, nidɔama ale nipooma meena a gum chaab alege a yaa nyɛ nandiinta a de ale nyu daam buk, ⁴⁶ wa nyɔnɔwa ale nman pilim a jam ka da dii danni ate wa kan poli ayen wa le jam la. Wa nyɔnɔwa a dan jam paari, wa le te tomteerɔwa de ka waalika ase baai ale kan a va Naawen noai la po.

⁴⁷ “Tomteerɔ waai ale seba wa nyɔnɔwa ale a yaali ayen wa nyɛ dii a te wa alege

wa kan gomsɪ wa dek a nyɛ la, ale nya ka waalika ale nagta nna yegayega. ⁴⁸ Alege tomteerɔ waai ale kan seba wa nyɔnɔwa ale a yaali ayen wa nyɛ dii a te wa alege wa nyɛ wari dii ale magsi wa nya nagta la, wa le nya ka nagta nna magla. Nuru dan te fu yegayega, wa a poli ayen wa tuesi fi jigi ka yegayega me. Wa be dan te fu nna yegayega gaam taam, wa poli ayen wa tuesi fi jigi ka nna yegayega me a gaam taam.”

⁴⁹ Yeezu yaa weeni ayen, “M jam ayen m cheeni ka bolim a basi tenzuk. M dek be a yaali kama ayen bu te toati ya. ⁵⁰ M ta ka ninam ayen m musi bu po ase nuru ale a musi nyiam po dii la. M sui abe kaasi kama ase ka m nin tuesi ninammu de a nueri. ⁵¹ Nama a poli ayen mi jam ayen m ta ka suyɔgini a jam tenzuk de? Aawo, ni basi ate m weeni a sak ni ayen m jam ayen m ta ka chaab poorika jam. ⁵² A ta nyini yɔgyɔgla a chen, nuruba banu a dan bo ba yeri po, ba le poori ka togatoga ate nuruba bata a maa chaab a ta chaab ale nuruba baye. ⁵³ Ate ko ale ta chaab ale wa biik ate biika me a ta chaab ale ka kowa. Ate ma ale ta chaab ale wa lie ate lie wa me a ta chaab ale wa mawa. Ate njanipok ale ta chaab ale wa sampok ate sampowa me a ta chaab ale wa njanipowa.”

⁵⁴ Yeezu yaa nman weeni nuruma ayen, “Nama nyiem

a dan ga nya chinmari ale di sobri ni deri a poli kama ayen ka n̄moruk ale a yaali ku ni ate ku sum ni. ⁵⁵ Ni nyiem a dan ga nya ale viok a nyini yiseok geŋ a cheena, ni a poli kama ayen wulum wein a moata ate bu sum jam. ⁵⁶ Ni ka pimpaasiroba. Ni baga a nya teŋka ale chinmaana kama a baga a seba ku ale ka dii la. Be ka boa ale soa ate ni an baga miŋ wa ŋaai ale a nye yogyogla la?

⁵⁷ “Ka boa ale soa ate ni an baga a poli wa dii ale magsi nyeka la? ⁵⁸ Nuru a dan poti ni a ta ni cheŋ, ni biisi magsi chaab ate wa kan dari ni ale pagrim a ta cheŋ nuru waai ale a biisi biisana la jigiya. Wa dan nye dila biisana nyonowa a le pa ni a nyo ka polisa nisa po ate ba me yaa pa ni a nyo likka dok po. ⁵⁹ M be le weeni ni ayen, ni be nya ba kan lagi ni ate ni nyini ase ka ni nin tuni pamini meena a kan tali ale ligbiri me la.”

13

¹ Yeezu ale jam boro a biisi la, nuruba gela a yaa jam weeni a sak wa naawa Paalot ale ko Galili demma ba gela ba ale jam boro a nye kaabka a te Naawen dii la. ² Ba ale weeni sak wa dila la, wa yaa tulisi ba ayen, “Nama a poli ayen Galili demma de baai ale jam nam nna la, a chim ka tumbaata nyam a gaam Galili demma mbala? ³ Aawo, ni

be dan kan basi ni tuimbaatana tomka, nama me le kpi ka bala ale kpi dii la. ⁴ Yaase ni basi ate m n̄man bek ni ayen, nama a poli ayen nuruba pi ale naaniŋka ate Jerusalem teŋka Sailom yeri kpien wonku a jam lo ba zuk a ko ba la a chim ka tumbaata nyam a gaam nuru baai meena ale bo Jerusalem teŋka po la? ⁵ Aawo, alege mi a weeni kama ayen ni dan kan basi ni tuimbaatana nama me le kpi kama.”

⁶ Yeezu yaa magsi wamagsini ayen, “Nuru ale jam ta kinŋan wa talim po. Nuruwa yaa yiri da yeŋ a yaali moota alege wa an nya jaaboa. ⁷ Wa yaa weeni waai ale a nya talimu zuk la, ayen, ‘Nya de, bena ŋata ale nna ate mi kasim a yaali moota kinŋanŋka de zuk alege kan nya jaaboa. Che bu lonsi, ale mi ze jaab buui nyin ale soa ate bu a de teŋka ŋandiintana la.’ ⁸ Wa yaa tulisi wa ayen, ‘M nyonon, basi ate bu zaani benni de n̄mani ate m tu gilim bu a nye bibaam a yuk gilim bu. ⁹ Bein a dan n̄man paari ate bu yoani, ku nala, alege bu dan kan yoani ya, fi yaa che lonsi.’ ”

¹⁰ Da yeŋ ba Vuusum Danni dinyi dai ate Yeezu jam boro a sak nuruba ba tuka diinana kunyi po. ¹¹ Nipok wanyi a yaa jam maa boro ate chichiribiok a bo wa zuk po a nye ate wa chim gbaruk a paari bena pi ale naaniŋ. Tuemu a jam

nye kama ate wa gori an nman бага a teenti wa dek a zaani. ¹² Yeezu ale ga nya wa la, wa yaa wi nipowa ayen, "Nipowa, fi kan nman chim gbaruwa", ¹³ a yaa pa wa nisaᅇa a vi nipowa zuk ate wa yaa deri teenti wa dek bunyi dekki a yiri zaani nmai a te Naawen pimpauk.

¹⁴ Alege tuka dokku kpagini ale ga nya dila la, wa sui yaa puuri dii nyin la, ku jam ka ba Vuusum Daᅇa po dinyi ate Yeezu nye dila. Tuka dokku kpagini a yaa weeni nuruma ayen, "Daa ᅇayuebi ale boro ate ti pa ᅇala a tom tuima. Nuru waai a dan a yaali ayen wa nya tebika wa jam daᅇa de po. Ku daa ti Vuusum Danni ate ba a nye dila!"

¹⁵ Yeezu yaa tulisi wa ayen, "Nama ka pimpaasiroba boan nyinᅇa, nama wanyi wanyi a foli ni niiga ale ni bonsaᅇa kama a nya ba zuk a ta a cheᅇ ate ba a nyu nyiam ni Vuusum Danni. ¹⁶ Yogyogla, be ka Abraham ᅇaanᅇbiik ale nna ate Sitaana kasim ta wa keᅇkeᅇ a ga paari bena pi ale naanin. Ku be an magsi ayen mi me foli nipowa de ale bo Sitaana nisa po la Vuusum Danni?" ¹⁷ Yeezu tulisika de a jam pa wa dachaasaᅇa nyo ka chivie po nna yegayega alege nuruma sue a jam peenti ka nna yegayega ale wakperikaliik sii ate Yeezu jam nye la.

¹⁸ Yeezu yaa bek ayen, "Naawen Naamu a nye ase

ka boan la? M le pa ka boan jaab a magsi chaab ale bu? ¹⁹ Bu a nye ase ka nna la. Bu a nye ase ka be dii ate ba a wi ayen 'mastad' ate nuru yaa pa bori wa talim po la. Binni a yaa nyini a chim tiib ate nuinsa yaa jam a yok si tugta bu naᅇsaᅇa nyin."

²⁰ Yeezu nman bek ayen, "M be le nman pa ka boa a magsi chaab ale Naawen Naamu? ²¹ Bu a nye ase ka dabinta ate nipok a pa nyo taasi kpeeni ale boroboruk zom po ate bu piri nna yegayega a sueri di meena dii la."

²² Yeezu yaa va teᅇkpienᅇsaᅇa ale teᅇ fiisaᅇa po a cheᅇ Jerusalem ale a sak nuruma. ²³ Nuru wanyi a yaa bek wa ayen, "M Nyᅇᅇ, nuru baai a le ba nya varibasika la an soa diiya?"

Yeezu yaa tulisi ba ayen, ²⁴ "Ni nye nyinᅇbiiri ate ni va dok kuui noanni ale kan soa dii la a jo dii nyin la nuruba yegayega a le ba pii nyin ayen ba va dula jo alege ba kan бага. ²⁵ Yenni nyᅇᅇowa yaa dan yiri lik dokku noanni ni yaa weeni ayen, 'M nyᅇᅇ lagi dokku noanni a te ti.' Ni dan weeni dila, wa le tulisi ni ayen, 'Mi ze ni ale nyini ka juijui la.' ²⁶ Ate ni yaa weeni wa ayen, 'Tama ale fi a de ᅇandiinta ale chaab kama. Fi be sak nuruba tama teᅇka kama.' ²⁷ Alege wa le nman tulisi ayen, 'Mi ze ni le nyini ka juijui la. Nama gaasa nyamma, ni be

mi nin!' ²⁸ Ni ni a kum kama abe ni pa nisima a su noa po a dom ase ni nin nya Abraham ale Aizik ale Jakob ale Naawen biisiteeroma meena a bo Naawen Naamu po. Dila powa ale nama bo ka bu peelim. ²⁹ Nuruba ale nyini kori geŋ ale yeri nin geŋ ale yiseoku geŋ ale wiiluku geŋ a jam kali fi jigi, fi jigi tigi kpeeni po Naawen naamu po. ³⁰ Ate ba gela baai daam ale wari ŋaŋ yogyogla la a yaa de nin ale ge ate ba gela me baai ale de nin yogyogla de la a yaa wari ŋaŋ."

³¹ Yeezu ale boro a biisi la, Farisiima ba gela a yaa jam wa jigi a weeni wa ayen, "Ku a fe kama ayen fi basi dela jigini abe fi nyini a cheŋ jigi yon dii nyin la, Naawa Ayerod a yaali ayen wa ko fu kama."

³² Yeezu yaa tulisi ba ayen, "Ni ga weeni pimpaasima nyonowa ayen m bo ka dela a yiaŋ chichiribaata nuruba zuima po a basi ale a tebi ba gela me jinla ale chum ate vonuŋ a dan paari abe m nueri m tuimaŋa. ³³ Alege ku a fe kama ayen m bo m siuku po a cheŋ jinla ale chum ale vonuŋ dii nyin la, ku an magsi ayen Naawen biisiteerowa a kpi jigi jigiya, ka Jerusalem tenka po nyiini ate wa le kpi."

³⁴ Yeezu yaa ŋman weeni ayen, "Oo, Jerusalem, Jerusalem, tenka kaai demma ale a yuk Naawen biisiteeroma, baai ate wa tom ba ni jigi la ni yuk ale tana a ko.

Ka bu dina ate mi kasim a yaali ayen m yik ni nuruma a pobi ni ase kpiak ale a pobi ka bisa dii la alege ni kasim a zeri? ³⁵ Dila nyin la, da yeŋ cheena ate Juuma Puusika Yenni a kan nya nuru di po. Be ka wensie ate mi a weeni ni ayen ni kan ŋman nya mi alege ate di danni jam ate ni yaa weeni ayen, 'Naawen le niak waai ale a jam ti Nyonowa yonni nyin la.' "

14

¹ Vuusum Daanŋa dinyi ale jam paari la, Yeezu yaa cheŋ Farisii denowa wanyi yeri ayen wa de ŋandiinta. Nuruwa jam ka kpagi. Dila danni Farisiima ale Naawen Sinsanŋa sagroma yaa kasim jam a nya Yeezu ase wa le nye wari ya. ² Nuru wanyi a yaa boro ate wa nisima ale wa nanŋa a jam fuusi nna yegayega a yaa za Yeezu nin ³ ate Yeezu yaa bek Sinsanŋa sagroma ale Farisiima ayen, "Sinsanŋa a siak ate nuru a tebi yognyeensa Vuusum Danni yaa ŋa kan siagi?"

⁴ Alege ba an tulisi wariya. Yeezu yaa tebi nuruwa ate wa kuli. ⁵ Yeezu yaa bek ba ayen, "Ase ni wanyi a nin ta biik yaase naab ate ba wanyi a yaa lo vilini po Vuusum Danni, ni kan yeeri biika, yaase naamu Vuusum Danni dila degadega a ta a nyini?"

⁶ Alege ba an jam baga a tulisi wa beŋna de me po.

⁷ Ba ale jam a kali ayen ba de la, Yeezu yaa nya ale

nichamma ba gela a lueri jigi manšana a kali. Yeezu ale nya dila la, wa yaa bi-isi magsi wamagsini ayen, ⁸ “Nuru a dan wi fu ayen fi jam maa de tigi nandiinta, kan kali jigi manšana. Dii nyin la, ku baga a nye kama ate nuru waai ale nman chim nuru kpionj a gaam fi la a jam ayen wa maa de tigini nandiintanja. ⁹ Ku dan nye dila, nuru waai ale wi fu ayen fi jam a maa de tigini nandiintanja la, a le jam njanjnyin a weeni fu ayen fi yiri abe fi ge ate nuru waai ale nman gaam fu la a kali. Dila abe a ta ka chivie a jam fi jigi, dii nyin la, wa ale weeni fu ate fi sinj tenj la nyin. ¹⁰ Alege, nuru abe dan wi fu ase dila la, fi dan chej, ga kali juijui ale kan magsi fi kali la, ate waai ale wi fu la a yaa jam fi jigi a weeni fu ayen, ‘M doa, yiri jueli jam kali jigi manka de.’ Nna le ta zula a jam fi jigi ate waai meena nya. ¹¹ Dii nyin la, nuru waai ale pa wa dek a chim nuru kpionj la, ba le zaab wa, alege nuru waai ale a zaab wa dek la, a le chim ka nuru kpionj.”

¹² Yeezu yaa weeni Farisii waai ale wi wa ayen wa jam ate ba de la ayen, “Fi dan nye kantuenj a yaase yok nandiinta a poli ayen fi wi ate nuruba jam maa de, kan wi fi doaba yaase fi suaata yaase fi mabisa yaase fi kalimotido baai me ale jigsi la, dii nyinjana la, bala meena waai a dan nye

nandiinta tigi, ase dila la ba pilim a wi fi me kama. Dila abe dan nye, ku a sak ase fi nya fi ale nye dii la tutuna kama. ¹³ Fi dan ta nandiinta tigi, wi njanjagsa, ¹⁴ ale gbatta, ale gbanja, ale yeeba ate fi nya niaka, dii nyin la, bala waai an baga nye wari ase dila la a tuni fu. Ka Naawen a le wa tuni fu dai dii dannu ate wayorisima nyam le yiri kum po la.”

¹⁵ Nidoama wanyi ale jam maa kala a de nandiintanja la a yaa wom dii ate Yeezu a weeni la a yaa weeni wa ayen, “Baai a le ba kali a de Naawen Naamu tigini nandiintanja la, ta wein kama.”

¹⁶ Yeezu me yaa tulisi wa ale wamagsini ayen, “Nuru ale jam nye wa nandiinta tigi nna yegayega a yaa wi nuruba nna yegayega ayen ba jam de. ¹⁷ Ba ale ga dik nandiintanja a nueri la, wa yaa tom wa tomteerowa ayen wa nyiem a weeni baai meena ate wa wi la ayen ba jam ale jaab meena a gomsu magsi kama. ¹⁸ Alege ba meena wanyi wanyi a yaa tulisi ayen ba kan nya siuk a jam. Waai ate tomteerowa a de ninj ga weeni la, yaa weeni ayen, ‘M da ka tenj ate ku a fe ayen m ga nya ka. Mi a saalim mi an baga a jam.’ ¹⁹ Wanyi me a jam weeni ayen, ‘M da ka m lalikpaansa bunu ate mi a chej ayen m ga pa si kpa nya. Mi a saalim mi an baga a jam.’ ²⁰ Wa choa me a jam weeni ayen,

'M faari ka nipok, dila nyinj mi an baga jam.'

21 "Tomteerowa a yaa nman kuli a ga weeni wa nyonowa nyanja de meena. Ku yaa puuri wa nyonowa sui nna yegayega ate wa weeni wa tomteerowa ayen, 'Chali nyini tenka po su kpeentanja ninj ale gugottanja po a wi nanjagsa ale ghatta ale yeeba ale gbanja ate ba jam.' 22 Ku an bola beni ya ale ge ate tomteerowa a nyini a pilim jam weeni wa ayen, 'M nyono, m nye dii ate fi weeni mu ayen m nye la kama. Ba jam kama alege dokku an diem sueriya.' 23 Tomteerowa nyonowa yaa nman weeni wa ayen, 'Chenj jigi njaai meena ale kali gilim tenka po la a ga fe nuruba ate ba jam sueri m yenni. 24 Mi ale a weeni ni ayen baai meena ate m linj wi la, ba wanyi me la noai a kan tiri mi nandiintanja de.' "

25 Da yenj ate nuru boari a yaa va Yeezu a chenj ate wa chiem a weeni ba meena ayen, 26 "Nuru waai ale a jam mi jigi ayen wa chim m njanjviiro la an baga a chim ase kula nyonowa a nin ta yaalika ale mi a gaam wa ale a yaali wa ko, yaase wa ma, yaase wa pok yaase wa bisa yaase wa suaata yaase wa toaba yaase wa dek me dii la. 27 Waai a dan a yaali ayen wa va mi alege an gomsa wa dek a magsi kummoo, kula nyonowa an baga chim mi njanjviiro.

28 "Ase ni wanyi a dan a poli yeri kpian wonj jueli wein seka, wa a kali ka zimm a poli wa a le wa pa jaab buui ale jaab buui a se ate yenni ga nueri la. Wa ale poli nya me ase wa ta ba yegayega ya. 29 Kan daa di, wa dan nyubi nyubini alege wa an baga a se nueriya waai meena le nya wa ale nye dii la a la wa kama 30 a weeni ayen, 'Ni nya nuruwa de ale piilim wa yeri seka alege an baga a se nueri yie.' "

31 Yeezu nman pilim magsi di choa ayen, "Naab abe dan nyini peelim ale nuruba tusa pi ayen wa kpalim chaab ale naab wa choa waai ale ta nuruba tusa pisiye la, ku a fe kama ate wa kali tenj zimm a poli a nya ase wa ta pagrim yegayega a baga tu chaab ale naab nwala ya. 32 Wa be dan nya ale wa an baga, wa a tom ka nuruba ate ba de ninj a ga tu naab nwala siuku po a saalim wa ate ba nye magsi chaab alege ate naawa dek a diem bo siuku po ninjinj a cheena." 33 Yeezu yaa weeni ayen, "Dila nyinj la mi a weeni ni kama ayen ni wanyi me la an baga chim mi njanjviiro ase ka wa nin yeeri wa nisa jaab buuri meena ate wa ta la po.

34 "Yesa masa kama, alege si masimu a dan kan boro fi an nman baga nye ate si a masa. 35 Si nman ka kiriya a magsi bibaam a yaase jaab-jaab pa nyeka ba be yuk si a

basi kama. Waai abe ale ta tue a wom mi ale a biisi dii la, ni basi ate wa wom.”

15

¹ Da yen ate lampoo cheesiroba yegayega ale wabaata nyam bachaab a jam ayen ba wom Yeezu sinsanŋa. ² Farisiima ale Juuma Sinsanŋa sagroma a yaa maa chaab a ŋuuni a weeni ayen, “Nuruwa de a pa wa dek a gum chaab ale ka wabaata nyam ale a de ale ba me.” ³ Yeezu yaa weeni wamagsini a bek ba ayen,

⁴ “Ase ni wanyi a nin ta piisa kook ate kunyi be, wa a nye ka se? Wa le basi ka pa ŋanŋala pineuk ale neoku sagini po alege yaa nyiem a gisi kuui ale be la ate wa nya ku. ⁵⁻⁶ Wa dan ga nya ku wa sui ale peenti yegayega ate wa a zak ku a vi ŋmankpala ta kuli. Wa dan ta kuli wa yaa wi baai ale kali moata wa la ale wa doama a ta ba jam jigi yen a weeni ba ayen, ‘M sui peenti ka nna yegayega dii nyin la, m nya pa kuui ale be la kama. Ni be basi ate ti meena sue peenti’ ⁷ Mi a weeni ni kama ayen ka supeentik kala degadega ale ka bo wennyamazuk ase tuimbaata nyono wanyi a nin basi wa tuimbatana tomka. Wala nyin, supeentik yegayega bo wennyamazuk kama ale waai ale tagri basi wabaata nyeka la a gaam supeentik kaai ate wa ta ale nuruba pineuk ale neok baai

ale ka wayorisima nyam la kama.”

⁸ Yeezu yaa ŋman magsi wamagsini di choa ayen, “Ase nipok wanyi a nin ta ligbie pi ate ligbinni dinyi a yaa be wa a nye ka se? Wa toati ka bolimzeun a vari dokku meena a gisi nalimnyini ate wa ga nya di. ⁹ Wa dan ga nya di wa ale wi wa doama ale baai ale kali moata wa ate ba jam jigi yen a weeni ba ayen, ‘M sui peenti yegayega dii nyin la, m nya m ligbie dii ale be la kama. Ni be basi ate ti sue peenti.’ ¹⁰ Supeentik kala dega dega ate Naawen Sabiloma a tara ase tuimbaata nyono wanyi a nin basi wa tuimbaata tomka.”

¹¹ Yeezu yaa ŋman magsi wamagsini di choa ayen, “Nuru ale boro a ta wa nidobabilisa baye. ¹² Wa bibaanŋa a yaa weeni wa ayen, ‘M koa, ŋanta baai ate fi ale lueri a chari mi ale m suoku la, pa mi ŋantana a te mi yogyogla.’ Nuruwa yaa siak a yaa chari ba wa ŋantana. ¹³ Daa magla ale ga taam la, bibaanŋa a yaa pa wa ŋantana meena a da a yaa yiri chen saten nna ninŋana. Dula jigini wa yaa nye nanbolini a kaasi wa ligrana meena. ¹⁴ Wa ale ga de wa ŋantana meena a nueri la, kom nna yegayega a yaa jam ten kala alege wa ŋman ka jaabjaaboa. ¹⁵ Wa yaa chen ten kala nuru wanyi jigi ate nuru wala a yaa ta wa a chen wa talim ayen wa a nya

die zuk. ¹⁶ Wa sui ate jam peenti kama yegayega ase wa nin nya siuk a maari a de deenja nandiintanja, alege nuru an jam te wa jaabjaabaa. ¹⁷ Alege ku naanynin ate wa yammu jam la, wa yaa weeni wa dek ayen, 'M kowa tomteeroma meena a ta nandiinta ka nna yegayega a gaam ba deka alege mi bo dela ayen m kpi ale kom. ¹⁸ M le yiri kama a kuli ga weeni m kowa ayen, M Koa, m tom ka wabiok Naawen ale fi jigi. ¹⁹ Ku an nman magsi fi ale wi mu ayen fi biiga, a nye mu ase fi tomteeroma po wanyi la.' ²⁰ Biika ale ga poli dila la, wa yaa deri yiri a kuli wa kowa jigi.

"Wa ale jam bo siuku po a cheena yeri la, wa kowa a yaa nya wa. Jiirim a yaa yik wa kowa ate wa chali nyini a ga tu wa siuku nin a pa wa nisanja meena gbaari wa biika alege a yaa puusi wa. ²¹ Biika yaa weeni ayen, 'M koa, m tom ka wabiok Naawen ale fi jigi. Ku an nman magsi ayen fi wi mu ayen fi biiga.' ²² Alege wa kowa yaa na wi tomteeroma ayen ba nye nwuli a ta garuk kuui ale nala nna yegayega wa gattanja meena po la a jam jo wa. Wa weeni ba ayen, 'Ni pa nifelinni a su wa nisanja abe ni pa nunsensa a su wa. ²³ Ni ga yik naabiik kaai ale biigi la a ta jam ko. Ate ti nye nandiin kpeenta tigi ate ti nye su-

peentik ale chaab. ²⁴ Dii nyin la, m biika de a jam kpi kama, alege yogyogla de wa vua kama, wa jam be kama alege yogyogla de ti nya wa kama.' Ba yaa deri piilim ba nandiintanja deka ale diinta.

²⁵ "Ba ale jam boro a nye nyaña de meena la, wa bikpagini a diem jam bo ka talim. Wa yaa ale jam nyini peelim a cheena a jam boro a moata yeri la, wa yaa wom yiilanja ale gogtanja. ²⁶ Wa ale jam paari la, wa yaa wi tomteeroma wanyi a bek wa ayen, 'Ka boan ale a nye?' Tomteerowa yaa tulisi wa ayen, ²⁷ 'Ka fi yuawa ale nman pilim jam ate fi kowa yaa ko naabiik kpien tanjanini, dii nyin la wa nya biika kama ale jaabjaab ka wa, wa ta nyinyogsa kama.'

²⁸ "Bikpagini ale wom nna la, wa sui a yaa a puuri nna yegayega ate wa zeri ayen wa kan nman a jo yenni. Wa kowa yaa nyini saalim wa ayen wa jo ²⁹ alege wa tulisi wa ayen, 'Nya de, benanja de meena wuu ate mi tom te fu nna ase yomo la, m be an zeri fi noai me. Ka boan jaab ate fi nye te mi? Ale buuk me la, fi an te mi ayen m nye nandiinta tigi ale m doama. ³⁰ Alege fi biika de waai ale ta fi nantanja a chen ga yik kaasi nipok kaasunja zuk, a yaa dan pilim jam fi yiri yik naabiik kaai ale zuak nna yegayega la, a ko te wa!' ³¹ Wa kowa yaa tulisi wa ayen, 'M biiga, fi kasim bo ale mi ka daa meena, m

be ale ta jaab buui meena la ka fi abe ale soa. ³² Alege ku magsi kama ayen ti boro a de ale a gok dii nyin la, fi yuawa a daam kpi kama alege yogyogla de wa vua kama, wa daam be kama alege yogyogla de ti nya wa kama.' "

16

¹ Yeezu yaa nman weeni wamagsini ale wa njanviirima ayen, "Nuru ale jam boro a jigsii nna yegayega a yaa ta tomteerɔ waai ale a nya wa nantana meena zuk la. Wa jam ka wa tomteeroma meena kpagi. Nuruba yaa bobri ale jigsiirowa ayen, nuruwa kaasi wa ligrana kama.

² Jigsiirowa yaa wi wa a bek wa ayen, 'Ka boan jaab wari ate mi a wom a magsi chaab ale fi dila? Pai m nantana meena ale fi ale nye ba dii ale dii la a te mu, dii nyin la, fi an nman baga a chim waai ale a nya m nantana meena zuk la.'

³ Tomteerowa yaa weeni wa dek ayen, 'M nyonowa a yaa wa yiaak mu kama tuimana po. M be le nye ka se nna? M be ka pagrim a kpa, chivie abe ta mu ase m nin nyiem a juisi. ⁴ Aaya, m seba m le m nye dii yogyogla de la, ate m dan jogi m tuimana abe m ta dɔaba baai ale ba nye m tia ase m nin chen ba yeeja la.'

⁵ "Wa yaa wi nuru baai meena ale ta wa nyonowa pama la, ate ba jam wa nyonowa jigi a

bek nin denowa ayen, 'Fi ta m nyonowa ka dina?'

⁶ Nuruwa yaa tulisi ayen, 'M ta ka kpaam pami samonsa kook.' Wa yaa weeni wa ayen, 'Pa fi pamini gbanka nwuli a nmarisi ka po ayen fi ta ka kpaam pami samonsa pisinu.' ⁷ Wa nman pilim bek nuru wa choa dila degadega, ate nuruwa tulisi wa ayen, 'Mi ta ka "wiiti" pami busisa tusidi.' Wa nman pilim weeni wa me ayen, 'Wa nmarisi a nyo wa pamini gbanka po nwuli ayen wa ta ka "wiiti" busisa kobsa naanin pami.'

⁸ "Tomteerowa de nyonowa a yaa te wa pimpauk ale wa yammu tuimana de ate wa baga tom ayen wa nya wa dek chum diipo la nyin. Ka wensie ate mi a weeni ayen jinla tenka demma a ta yam kama a seba tuima tomka a gaam nuru baai ale a va Naawen noai la."

⁹ Yeezu yaa nman biisi a chen a weeni ayen, "Dila nyin, m be a weeni kama ayen ni pa tenzuk de jigsika a de dɔata ale nuruba ate jigsika a dan kan boro, abe ba nye ni tia wenjmazuk yeeja po. ¹⁰ Nuru waai ale ta wensie wafiisa zuk la, a ta wensie kama me ale wakpeema. Waai me abe ale kan ta wensie wafiisa zuk la, a ka wensie me ale wakpeema. ¹¹ Naawen pa tenzuk de nantana ba gela a nyo ka ni nisima po. Ni be dan kan pa ba a tom tuima a magsi chaab ale wa ale

weeni ayen ni pa ba a nye dii la, wa be le nye ka se a ta siaka ale ni ate wa pa wensie jigsika a te ni? ¹² Ni be dan kan ta wensie me ale jaab buui ale chim nuru jaab la, ka wana le wa pa jaab a te nama ate wa chim ni jaaboa.

¹³ "Tomteero waai abe karo a ta nuruba baye ate ba chim wa nyamma ate wa tom a te ba meena, dii nyin la, ku a fe kama ayen wa kisi ba wanyi a be wa a yaali ba wanyi yaase wa a zuli wanyi abe wa a le wanyiwa. Nuru an baga a pa wa deka a te Naawen ale nman pa wa deka a te ligra yaalika me."

¹⁴ Farisiima ale wom nyaña de meena la, ba yaa nye wa a la dii nyin la, ba ka nuru baai ale a yaali ligra nna yegayega la. ¹⁵ Yeezu yaa weeni ba ayen, "Nama ka baai ale a chim nuruba nimbie po ayen ba pa ni chim nuru mansa alege ka Naawen nyiini ale seba ni suniimaña po ale ka dii la. Dii nyin la, wie njaai ate nurubiik a pa na a chim wamanja la, na ka njaai ate Naawen kisa la.

¹⁶ "Moosis Sinsanja ale Naawen biisiteeroma bisanja jam ta pagrim kama a ta jam paari diipo ate Jon Sokateerowa a jam boro la, alege a zaani dila powa, nuruba a kasim a wom Naawen wamanjana sinsanja a magsi chaab ale Naawen Naamu kama ate waai meena a fe ayen ba jo bu po. ¹⁷ Alege ku an toa ti wenmazuk ale tenzuk a

murin be, alege ku pagra kama ate Moosis Sinsanja po dinyi magla me la a murin be.

¹⁸ "Nuru waai a dan zeri wa pok alege faari wa choa, kula nyonowa a nye ka kabonj. Nuru waai me abe ale a faari nipok waai ate ba zeri la, a nye ka kabonj me.

¹⁹ "Jigsiro ale jam boro a kasim a jo garuk tii diak ale pagra nna yegayega la. Daa meena wa kasim jam a de ka masim. ²⁰⁻²¹ Jajak me ale jam boro. Wa yoi ale Lazarus. Nira ale kasim jam nye wa nyinka meena ate baasa kasim jam a leeli na me. Wa kasim jam doa ka jigsirowa de yenni nansiunku. Wa sui a jam peenti ka nna yegayega ase wa nin nya siuk ate wa de nandiin tii ale jam a lo jigsirowa tebuluku ten la.

²² "Da yen ate jajakka de a yaa kpi ate Naawen sabiiloma yaa pa wa a ta jueli ga kali wenmazuk Abraham ten. ²³ Da yen ate jigsirowa me yaa kpi ate ba gu wa, ate wa chen kpilun juijui ate wa nyinka a kasim jam a dom nna yegayega ate wa zak zuk a nya Abraham ale wa yalima nna yegayega ate Lazarus me a yaa kala wa gauj. ²⁴ Jigsirowa a yaa kaari a wi Abraham ayen, 'M koa, ta jirim ale mu abe fi tom ate Lazarus pa wa nandummu a lusi nyiam po ate bu zi m gingelun ku nyin, dii nyin la, m nyinka meena ale

a dom nna yegayega bolimu de po.'

25 "Alege Abraham yaa tulisi wa ayen, 'M biiga, a teeri diipo ate fi jam vua la, fi jam ta ka njanmanjan meena alege Lazarus a jam soa njanbaatanja meena. Alege yogyogla de, wa boro a de ka masim dela jigini, alege ate fi ta nyindomma nalimnyiini. 26 Daa dila nyiini, ale kaasiya, ka goluk ale limsa a dua tama ale fi sunsun, ate baai ale a yaali ayen ba nyini dela a jam fi jigi la, an baga a taamu, yaase waai me abe dan a yaali ayen wa nyini fi jigi a jam tama jigi wa an baga a taamu.' 27 Jigsirowa a yaa weeni ayen, 'Ku be dan ka dila, mi a saalim kama m koa ayen fi tom Lazarus ate wa cheŋ m kowa yenni 28 juijui ate m ta suaata tinu la. Wa ga kaam ba ate bala me kan jam nyindomma jigini de.'

29 "Abraham yaa tulisi wa ayen, 'Fi suaatanja a ta Moosis ale Naawen biisiteeroma sinsanŋa kama ate ŋa a kaam ba, ku be a fe kama ayen fi suaatanja abe lagi tue a wom ŋa ale a weeni ba dii la.' 30 Jigsirowa a yaa nman tulisi ayen, 'M koa, aawo, alege nuru a dan yiri tama baai ale ka kpilima la po a cheŋ ga weeni ba ku a fe kama ayen ba basi ba tuimbaatanja tomka.' 31 Abraham nman tulisi wa ayen, 'Ba dan kan a yaali ayen ba wom Moosis ale Naawen bi-

isiteeroma sinsanŋa ale a weeni dii la, nuru a dan poom yiri kpilima po me a ga weeni ba, ba kan diem a wom.' "

17

1 Yeezu yaa weeni wa njanviirima ayen, "Ku a fe kama ayen nuruba nye ni nya ate ni tom wabaata. Alege waai ale wa nye dila la, a jogi wein kama. 2 Ku ate zunchoŋ kama a te kula nyonɔ ase ba nin pa ni kpeeni a bobi yik wa ŋiri a ta wa ga yuk basi mogi kpeeni nyiamu po a gaam wa nin nye ate bisanja de wanyi a tom wabiok. 3 Dila nyin la, ni kpesi ni deŋ ale wa dii meena ate ni a nye la.

"Fi suok a dan nye wabiok, toarin wa ale nin muna ate wa dan basi wa wabaatanja tomka fi vonj te wa. 4 Wa be dan nye kaasi fu a paari ku noai buyopoi da yeŋ ale nman weeni fu ku noai buyopoi ayen wa siak wa kaasunku ku a fe kama ayen fi vonj te wa."

5 Tuimtomdoma yaa weeni ba Nyonowa ayen, "Nye ate ti siaka a zuak a nyoro."

6 Ate wa me yaa tulisi ba ayen, "Ni siaka a dan soa ase jabiri fiik la, ni baga weeni kinkanka de kama ayen, 'Voori fi deŋ a yiri ga zaani mogi kpeeni nyiamu po', ate ka sum siak ni noa a yiri ga zaani du.

7 "Ase ni wanyi a nin ta tomteero ate wa a kpa a yaase wa a kasi fi piisa.

Wa nin ga nyini sagini a jam, fi deri a weeni wa ayen wa nye nwuli a jam de wa n̄andiinta? ⁸ Ni kan goanti weeni wa kama ayen, 'Dik jun̄ai n̄andiinta a te mu abe fi pa garuk nalun̄ jo a limsi mu ate m de a nueri abe fi me yaa de fi n̄andiinta?' ⁹ Nama a poli ayen ku a fe kama ate tomteerowa nyon̄owa nye wa jiam ale wa ale weeni wa ate wa nye dii la? Aawo. ¹⁰ Ku be ka dila, nama me jigi. Ni dan tom Naawen ale weeni ni ayen ni tom dii la a nueri, ni weeni ni dek ayen, 'Tama ka tomteeroba. Dila nyin̄ la ku an magsi wa nye ti jiam. Ti tom ka dii ale magsi ayen ti tom la.' "

¹¹ Yeezu ale jam bo siuku po a cheŋ Jerusalem la, wa jam va ka Samaria ale Galili teŋsa sunsun̄ po a cheŋ. ¹² Wa jam boro a jo ka teŋfiik po a yaa ga zik gama pi ate ba za nna nin̄niŋa, ¹³ a kaari ate ku a jueli a weeni ayen, "Ti Nyon̄o, Yeezu, ta jirim ale ti."

¹⁴ Yeezu ale nya ba la, wa yaa weeni ba ayen, "Ni cheŋ a ga pa ni dek a sak Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa." Gamaŋa ale jam bo siuku po a cheŋ Puusika Yenni kpaŋŋa jigi la, ba yaa deri nya nyinyogsa. ¹⁵ Ba wanyi ale chui ri nya ale wa ta nyinyogsa la, wa yaa pilim n̄mani ale a pak Naawen ate ku a jueli nna yegayega ¹⁶ a yaa jam paari Yeezu a lo wa naŋsa teŋ a nye wa jiam.

Nuruwa a jam ka Samaria deno. ¹⁷ Yeezu yaa bek wa ayen, "Daa nuruba pi ale nya nyinyogsa la? Mbala neoku a bo ka be? ¹⁸ Ba wanyi me la an baga pilim n̄man jam a te Naawen pim-pauwa ka nichaanowa de nyiini?" ¹⁹ Yeezu yaa weeni wa ayen, "Yiri zaani a cheŋ. Fi siaka ale basi ate fi nya nyinyogsa."

²⁰ Farisiima ba gela yaa bek Yeezu ayen, "Ka dimpo ate Naawen Naamu a le jamu?"

Yeezu yaa tulisi ba ayen, "Nama a poli kama ayen ni nya wie ate ku sak ayen Naawen Naamu a cheena, alege ni kan nya bu dila, ²¹ yaase nuru kan weeni ayen, 'Nya de, bu bo ka dela', yaase, 'Bu bo ka dula.' Boan nyin̄ŋa, Naawen Naamu a bo ka ni sunsun̄."

²² Wa yaa weeni wa n̄aanviirima ayen, "Daa cheena kama ate ni le kasim a yaali ayen ni jogi nya dii po ate Mi Saalobiika le soa m naamu la, alege ni kan nya. ²³ Nuruba abe le weeni ni ayen, 'Ni nya dula, ni nya dela.' Ba dan weeni dila, ni kan cheŋ, ni be kan va ba me. ²⁴ Ase n̄moruk a nyiem ale a ni ate wenni a nyagsi taam dela a n̄man nyagsi taam dela, la Mi Saalobiika me danni a dan jam ku le nye ka dila degadega. ²⁵ Alege, ku a fe kama ayen wa de nin̄ a nam nna yegayega ate jinla demma me abe le zeri wa.

²⁶ Ase ku ale jam ka dii Nowa vaanja po la, ku a le chim ka dila degadega Mi Saalobiika me daanja po. ²⁷ Diipo ate Nowa a jam boro la, nuruba jam a de ale a nyu kama. Nidɔama me a jam a faari nipooba, nidɔaba me a pa ba leeba a yalisi. Nuruba jam a nye ka dila a ta jam paari da dii dannni ate Nowa yaa jo njaarunƙu po alege ate nyiamu a jam tagli tenƙa a ko ba meena la. ²⁸ Ku jam nye ka dila degadega Loti daanja po. Dila powa, waai meena a kasim jam a de kama ale a nyu, ale a da diak me, ale a bori, ale se yie. ²⁹ Da dii dannni ate Loti basi Sodom tenƙa la, bolim ale tintain tuila ale jam nyini wenɗmazuk a jam ko ba meena. ³⁰ Ku le nye ka dila degadega da dii dai ate Mi Saalobiika ale pa m dek a sak nuruba la.

³¹ "Da dila dannni, nuru waai a dan bo wa gboɗ zuk wa kan nman sin jo wa dɔkku po ayen wa pa wa nanta, dila degadega nuru waai me ale bo peelim wa talim po la, a kan nman pilim jam yeriya. ³² Ni teeri Loti powa wari! ³³ Nuru waai ale pii nyin a nye ayen wa vari wa dek nyuvuri a basi la, ale jok di kama. Waai me abe ale a jok wa nyuvuri la, le vari di a basi kama. ³⁴ Basi ate m weeni a sak ni ayen da dila dannni yokku, nuruba baye ale ba dua ta yen po a goa, ate Naawen jam pa ba wanyi a

ta cheɗ alege nwala a dueni. ³⁵ Nipooba baye me ale maa chaab a boro a num zom ate Naawen jam pa ba wanyi a ta cheɗ ale ge nwala a zaani. ³⁶ Nuruba baye ale bo kaduk po a kpa ate Naawen jam pa ba wanyi a ta cheɗ alege nwala a zaani."

³⁷ Wa njaanviirima yaa bek wa ayen, "Ti Nyɔnɔ, ka be ate nyanja de a le nye?"

Wa yaa tulisi ba ayen, "Jakpiuk ale dua juijui la, duinsa a bo ka dula."

18

¹ Yeezu yaa magsi wamagsini a sak wa njaanviirima Wa weeni wamagsini kama ayen di denji ba kpa ate ba kasim a puusi Naawen. ² Wamagsini ale, "Ten kanyi po nuru ale jam boro. Wa jam a biisi ka biisa. Wa jam kan chali yɔgsum ale Naawen, yaase nurubiiga. ³ Pukogi me ale jam bo ten kala po a yaa nyiem kasim a cheɗ nuruwa de jigi a saalim wa ayen wa maa maari wa ate wa nye buusa ale wa dachiak. ⁴ Ku jam beni ka nna yegayega alege wa jam zeri wa maarika kama. Alege ku njaanynin wa weeni wa dek ayen, 'M seba ayen m kan chali Naawen m be kan zuli nurubiik me ⁵ alege, pukogini de ale kasim a daani mu dii la, m le nya ku zuk ate wa nya wa ale a yaali dii la. M dan kan nye dila, wa a le kasim a jam kama ate m ga jiak.' "

⁶ Yeezu yaa weeni ba ayen, “Ni wom venta nyɔnɔwa de ale weeni dii la. ⁷ Ase nuruwa dan weeni dila, nama kan poli ayen Naawen le bo buusa a te wa dek nuruma baai ale a kaari yok ale kantuen ayen wa maari ba la? Wa le beni abe wa maari ba? ⁸ Basi ate m weeni a sak ni ayen wa le bo buusa a te ba ka nna nwuli. Alege Mi Saalobiika a dan nman pilim jam tɛnzuk de m le nya siaka nuruba jigiya?”

⁹ Yeezu yaa nman jam magsi wamagsini di choa a te nuru baai ale jam a poli ayen ba ka nuru manja a kan pa waai meena a chim nuruba la. Wa yaa magsi wamagsini ayen, ¹⁰ “Nuruba baye ale jam boro a yaa jam jo Naawen Puusika Yenni po ayen ba puusi Naawen. Ba wanyi a jam ka Farisii, wanyi me a jam ka lampoo cheesido.

¹¹ “Farisii wa a yaa yiri zaani wa dek wa nyiini a yaa puusi Naawen ayen, ‘Naawen mi a nye fi jiam, boan nyinɔa, m daa nuru baai chaab ale a vari la, yaase baai ale kan ta wensie la, yaase kabon nyeeroba la. Mi a te fi jiam me ayen m daa lampoo cheesirowa ale za dula la. ¹² Daa nɔyopoi meena po mi a bobi ka noai daa naye. M be a va kisi kuui ale a sak ti ayen jaab buui meena ate ti a nya la, ti poori ba tɔgatɔga ku noai pi a yaa lueri piwa po bunyi a te fi la kama.’

¹³ “Alege lampoo cheesirowa me a ga za ninɔinɔ wa tɔga a kan poom a yaali ayen wa zak zuk a nya wenɔmazuwa. Wa yaa yik nimbie a kaasi a weeni ayen, ‘Oo, Naawen ta jirim ale mu, dii nyinɔ la, m ka wabaata nyɔnɔ.’ ” ¹⁴ Yeezu yaa weeni ayen, “Basi ate m weeni a sak ni ayen daa Farisiiwa alege ka lampoo cheesirowa de ate Naawen vonɔ wa wabaatana a te wa, ale ge ate wa yaa kuli yeri. Ni basi ate m nman weeni a sak ni ayen nuru waai ale a pa wa dek a chim nuru kpionɔ la, ba le zaab wa alege waai ale a zaab wa dek la, a le chim ka nuru kpionɔ.”

¹⁵ Nuru ba gela a yaa ta ba biluaata a jam Yeezu jigi ayen wa pa wa nisa a vi ba zuk. Wa nɔanviirima ale nya dila la, ba yaa tɔarinɔ ba ayen ba kan nye dila, ¹⁶ alege Yeezu yaa wi ba ate ba jam wa jigi ate wa yaa weeni wa nɔanviirima ayen, “Ni basi ate bisana jam mi jigi. Ni kan yiaa ba, dii nyinɔ la, ka nuruba ase bisana de chaab la ale soa Naawen Naamu. ¹⁷ Ni a teeri nyaku de ayen, waai a dan kan a nye wa dek ase bisana de wanyi la, wa kan nya Naawen Naamu.”

¹⁸ Da yeɔn ate kpagi dinyi a yaa bek Yeezu ayen, “Sagro manɔa, m nin nye se ale m nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la?”

¹⁹ Yeezu yaa bek wa ayen, “Ka boa ate fi a wi mu ayen nuru manɔa? Nuru

karo a chim nuru manja, ka Naawen nyiini. ²⁰ Fi dek a seba Naawen Sinsanja kama, ja ale nna: 'Kan nye kabonja. Kan ko nuru. Kan zu. Kan chim seero waai ale a velim la. Zuli fi ko ale fi ma.' "

²¹ Nuruwa yaa tulisi ayen, "A ta nyini dii po ate mi jam ka biik la, mi kasim va ka Sinsanja de meena a jam paari jinla."

²² Yeezu ale wom nna la, wa yaa weeni nuruwa ayen, "Fi tali ka wayen ate fi nye. Pa jaab meena ate fi ta la a da a pa ligranja a te nanjagsa ate fi nya jigsika wennyamazuk. Fi dan nye dila, fi yaa va mi."

²³ Nuruwa ale wom nna la, wa sui a yaa deri a kaasi nna yegayega dii nyin la, wa jam ka jigsiro nna yegayega.

²⁴ Yeezu ale nya ale wa sui kaasi la, wa yaa weeni ayen, "Ku tsa kama ate jigsiroba de Naawen Naamu. ²⁵ Ase laalaakomi ale kan baga a va garupein num po a nyini dii la, ku be pagra kama me nna yegayega ate jigsiro de Naawen Naamu."

²⁶ Baai ale jam wom nna la a yaa bek ayen, "Be ka wana a le wa nya varibasika?"

²⁷ Alege Yeezu yaa tulisi ba ayen, "Dii ate nurubiik an baga nye la, Naawen baga nye kama."

²⁸ Piita yaa weeni wa ayen, "Nya, tama basi ti yeeja kama ale jam va fu."

²⁹ Yeezu yaa weeni ba ayen, "Nuru waai a dan basi

wa yeri ale wa pok ale wa suaata ale wa ko ale wa ma, a yaase wa bisa Naawen Naamu nyin, ³⁰ Naawen ale te kula nyonowa njanta bala chaab nna yegayega gaam taam wa ale poom ta dii la, ale chum diipo ate wa nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la."

³¹ Da yen ate Yeezu yaa poori wa nanjviirima pi ale bayewa a ta nyini m bala po a yaa weeni ba ayen, "Ni nya, ti a chen ka Jerusalem tenka. Naawen biisiteeroma ale nmarisi dii meena a magsi chaab ale Mi Saalobika la, ti dan ga a paari dula, ba ale nmarisi dii meena la a le chim ka wensie. ³² Boan nyinja, ba le sum yik mu kama, a pa mu nyo nuru baai ale kan daa Juuba la nisima po ba a le la mu, a le mu, a chesi tintueta a basi m nyin ³³ ba a le miiri mu abe ba ko mu, alege daa njata dai, m le yiri kum po."

³⁴ Yeezu ale biisi nna la, wa nanjviirima an jam min ku kiriya. Dii nyin la Naawen an jam lak ku kiri a sak ba, ate ba an min wa ale a biisi dii la.

³⁵ Yeezu ale boro a moata Jeriko tenka la, yio ale jam kala siuku nin a juisi. ³⁶ Wa ale wom ale nuru boanni a va wa ten a taam la, wa yaa bek ayen, "Ka boa ale la?"

³⁷ Nuruma yaa tulisi wa ayen, "Ka Yeezu Nazaret denowa ale a taam."

³⁸ Yiowa yaa kaari a weeni ayen, "Yeezu, Naawa Deevide nanjbiika, ta jirim ale mu."

³⁹ Nuruma ale jam de nin ka la a yaa weeni wa ayen wa goori wa wannu alege wa zeri ale a kaari nna yegayega a gaam wa ale poom a kaari dii la a nman weeni ayen, "Naawa Deevud njanbiika, ta jirim ale mu."

⁴⁰ Yeezu yaa zaani a weeni ayen ba ta nuruwa a jam wa jigi. Wa ale jam paari la, Yeezu yaa bek wa ayen, ⁴¹ "Fi a yaali ayen m nye ka boa a te fu?"

Wa yaa weeni wa ayen, "M Nyono, mi a yaali ayen fi nye kama ate m ninaja a lagri a te mu."

⁴² Yeezu yaa weeni wa ayen, "Be lagri a nya. Fi siaka a basi kama ate fi nya nyinyogsa."

⁴³ Yeezu ale weeni dila la, wa ninaja deri lagri ate wa a nya, ate wa yaa va Yeezu a te Naawen pimpauk. Nuru boanni ale nya nna la, ba meena yaa te Naawen pimpauk.

19

¹ Yeezu yaa ga jo Jeriko tenka a va ka po a taam.

² Nuru wanyi ate ba a wi wa ayen Zakios. Wa jam ka lampoo cheesiroba kpagi a jigsu nna yegayega. ³ Wa yaa jam a yaali ayen wa nya Yeezu alege wa an jam baga dii nyin la, wa jam gela kama ate nuru boanni a yaa jam lik wa. ⁴ Wa yaa chali de nin a ga jueli kinkan ayen wa nya wa dii nyin la Yeezu le jam va ka dula a taam.

⁵ Yeezu ale jam paari dula

jigini la, wa yaa zak nya wa weeni wa ayen, "Zakios, nye nwuli a sin ten, dii nyin la, ku a fe kama ayen m goa fi yenni jinla."

⁶ Zakios yaa kpabi sin a nye wa tia ale supeentik nalimnyiini. ⁷ Nuru baai ale jam nya dila la, ba yaa jam a nuuni a weeni ayen, "Wa jo ayen wa chim ka tuimbaata nyonowa de nichaano."

⁸ Zakios yaa yiri zaani a weeni Nyonowa ayen, "Wom, m Nyono, m le pa nanta baai meena ate mi ta la geli a te nanjagsa, abe m daam dan velim tuesi nuru jaab, m le tuni wa jaab wala degadega ku noai bunaansi."

⁹ Yeezu yaa weeni wa ayen, "Varibasika jam yenni de po jinla kama, wa ale maa ka Abraham njanbisanja po wanyi la nyin. ¹⁰ Boan nyinja, Mi Saalobiika a jam ayen m gisi ka baai ale be la ate m vari ba a basi."

¹¹ Nuruma ale jam diem za a wom wienja de la, wa yaa magsi wamagsini, dii nyin la wa jam moata Jerusalem tenka kama, ate ba jam a poli ayen Naawen Naamu a jam moata ka jamka nwuli.

¹² Wa yaa magsi wa wamagsini ayen, "Nuru kpion ale jam boro, a yaa yiri da yen a chen saten nna nininja ayen ba bobi wa naam abe wa nman pilim jam. ¹³ Wa ale a yaali wa basi wa yenni abe wa chen la, wa yaa wi wa tomteeroma po pi a chari ba wanyiwanyi ligra a soa si

chaab la ale ge weeni ba ayen, 'Ni pa ligraᅇa de a gerim ate m chenᅇ abe m pilim jam.' ¹⁴ Wa teᅇka demma a jam kisi wa kama, ate ba yaa tom nuruba ate ba saᅇ wa ᅇaanᅇ a ga weeni ayen, 'Ti kan yaali nuruwa de ayen wa chim ti naaba.'

¹⁵ "Ba yaa jam bobi nuruwa naamu ate wa pilim jam. Wa ale jam paari la, wa yaa wi wa tomteeroᅇa ayen ba jam ate wa bek ba nya ase ba gerim a nya ka boan nyuenta. ¹⁶ Ba wanyi a yaa de niᅇ a jam weeni ayen, 'Nyooᅇ, fi ligraᅇa vi ka ku noai pi a gum du.' ¹⁷ Nuruwa yaa weeni wa ayen, 'Fi nye wamanᅇ, tomteeroᅇ. Fi ale ta wensie ale wafiisa la nyiᅇ ale soa ate mi a pa teᅇkpiensa pi a nyo fi nisima po ayen fi a nya si meena zuk.' ¹⁸ Tomteeroᅇ waai ale pa a saᅇ la a jam weeni wa ayen, 'Nyooᅇ, fi ligraᅇa vi ka ku noai bunu.' ¹⁹ Wa yaa weeni tomteeroᅇ wala me ayen, 'Fi soa ka teᅇkpiensa sinu zuk a nya.'

²⁰ "Tomteeroᅇ wanyi me a jam weeni wa ayen, 'M nyooᅇ, fi ligraᅇa ale nna. Mi pa di a bobi ka laki po a dueni fu. ²¹ Mi a chali fu kama, dii nyiᅇ la, fi nyeka toa ka ma, fi a tuesi ka ᅇanta baai ale kan daa fi ᅇanta la nuruba jigi ale a che ᅇanta baai me ate fi an bori la.' ²² Wa yaa weeni wa ayen, 'Fi ka tomteeroᅇ kaasunᅇ, m le pa ka fi dek biika a dak fi kaasunᅇku a sak fu. Ka fi

ale seba ayen mi nyeka toa, a tuesi ᅇanta baai ale kan daa m ᅇanta la nuruba jigi ale a che jaab buui ate mi an bori la. ²³ Be ka boa ale soa ate fi an pa m ligni a te nuru ate wa ta a tom ate diipo ate m le pilim jam la m nya nyuenta di po?'

²⁴ "Wa yaa weeni nuru baai ale jam za dula la ayen, 'Ni tuesi ligbinni ale bo wa jigi la a te yomo waai ale ta ligbie piwa la.' ²⁵ Ba yaa weeni wa ayen, 'M nyooᅇ, wa an poom ta ka ligbie pi?' ²⁶ Alege nuruwa yaa tulisi ba ayen, 'Ase ba ale weeni dii ayen waai nisa po ale ta la, wala a le ᅇman nya ᅇanta ka nna yegayega a gum du, alege waai nisa po ale poom kan ta la, kula nyooᅇwa ale poom ta dii magla la, wa a le jok bala me kama a gum du. ²⁷ Alege mi dachaasaᅇa, baai ale jam kan a yaali ayen mi chim ba Naab la, ta ba a jam dela a ko ba ate m nya.' "

²⁸ Yeezu ale magsi wa-magsini de a nueri la, wa yaa de niᅇ a chenᅇ Jerusalem teᅇka. ²⁹ Wa ale jam boro a moata teᅇfiisaᅇa, Betfaaji ale Betani ate si moata Olivi Guuku la, Yeezu yaa tom wa ᅇaanᅇviirima po baye ³⁰ a weeni ba ayen, "Ni chenᅇ teᅇfiik kaai ale bo ni niᅇ la. Ni dan ga jo ka po ni le nya boniᅇ ate nuru waai an diem do ka ale ka bobi za. Ni foli ka a ta jam dela. ³¹ Nuru a dan bek ni jaab buui nyiᅇ ale soa ate ni a foli ka la, ni weeni wa ayen, 'Ka

Nyɔnɔwa ale a yaali.' "

³² Ba yaa cheŋ ga nya dii dek ate Yeezu weeni ba la. ³³ Ba ale jam boro a foli ka la, ka nyamma yaa bek ba ayen, "Ka boan nyiŋ ate ni a foli ka?"

³⁴ Naaŋviirima yaa tulisi ba ayen, "Ti Nyɔnɔwa ale a yaali ka", ³⁵ ate ba yaa ta bonika a cheŋ Yeezu jigi a yaa yeeri ba kasaautana a vi ka zuk a gomsɩ magɩ ate Yeezu do. ³⁶ Wa ale jam a cheŋ la, nuruba yaa pa ba kasaautana a pati dueni teŋka siuku po.

³⁷ Wa ale jam boro a moata Jerusalem a yaa churinti nyini Olivi Guuku zuk a siŋ la, wa naaŋviirima meena yegayega a piilim deri a te Naawen pimpauk ate ku a jueɩ nna yegayega, ale ba ale jam nya wakperikaliik pagri sii meena la. ³⁸ Ba yaa a pak Naawen a weeni ayen,

"Naawen niak naab waai ale cheena Nyɔnɔwa yonni nyiŋ la.

Suyɔgini a bo Naawen jigi, ale nalim a bo wɛnɛmazuk."

³⁹ Farisiima ba gela ale jam maa bo nuru boanni po la, a yaa weeni Yeezu ayen, "Ti Sagrɔ, weeni fi naaŋviirima ate ba goori."

⁴⁰ Yeezu yaa tulisi ba ayen, "Ni basi ate m weeni ayen ba dan poom goori me, tintanaŋa dek le yi yiila a pak Naawen ase bala la."

⁴¹ Wa ale jam moata teŋka po ate wa ga nya ka la, wa deri a kum ka nyiŋ ⁴² a

weeni ayen, "Ase ni dan poom seba ni le ni nye dii ate suyɔgini a jam la ku te zunchonŋ kama alege ŋa meena a suk kama ni jigi. ⁴³ Di danni cheena kama, ate ni dachaasana a jo gilim ni jigi meena a basi sunsuŋ. ⁴⁴ Ba ale kaasi ni teŋka abe ba ko ni ale ni bisaŋa meena. Ba kan basi tintain yeŋ me la ate di dua di choa zuwa. Nyaŋa de meena le nye kama dii nyiŋ la, diipo ate Naawen jam ayen wa vari ni a basi la, ni jam zeri kama."

⁴⁵ Yeezu yaa ga jo Juuma Puusika Yenni po a yiaɩ baai ale jam bo di po a gerim la ⁴⁶ ale weeni ba ayen, "Ba ŋmarisi Naawen gbanŋa po ayen Naawen a weeni ayen yenni a le chim ka puusika yeri. Alege nama goanti pa di chim ka zueba yeri."

⁴⁷ Daa meena Yeezu a kasim jam a sak ka nuruba Juuma Puusika Yenni po. Juuma Puusika Yenni kpanŋa ale Juuma Sinsaŋa sagrɔma ale nisomma jam a yaali kama ayen ba ko wa ⁴⁸ alege ba an baga a jam nya siuwa, dii nyiŋ la, nuruma meena a kasim jam a wom ka wa sinsaŋa. Ba kan jam a yaali ayen ba jogi ale wa yeŋ la womka.

20

¹ Da yeŋ ate Yeezu a jam bo Juuma Puusika Yenni po a sak nuruma Naawen wamaŋsana. Juuma Puusika Yenni kpanŋa ale Juuma Sinsaŋa sagrɔma ale nisomma

a yaa jam ² a bek wa ayen, “Ka wana ale te fi siuk ate fi a nye wienja de? Ka wana ale te fu siuk wa?”

³ Yeezu yaa tulisi ba ayen, “Ni basi ate mi me bek ni wari. ⁴ Joon ale jam a te nuruba soka la, wa jam nya wa pagrimu ka Naawen jigi yaa nuru biik jigiya?”

⁵ Ba yaa deri a zok ale chaab, “Ti ti tulisi wa ayen ka boa? Ti be dan weeni ayen bu nyini ka Naawen jigi wa le bek ti ayen be ka boa ate ti jam ka siaka ale Joon wienja. ⁶ Alege ti dan weeni me ayen bu nyini ka nurubiik jigi, nuru boanni ale za dela la ba a le yuk ti kama ale tintana dii nyin la, ba seba chak kama ayen Joon ka Naawen biisiteero.”

⁷ Ba yaa tulisi ayen, “Ti ze Joon pagrimu ale nyini juijui la.”

⁸ Yeezu yaa weeni ba ayen, “Mi me abe kan weeni a sak ni jaab buui pagrim nyin a te mi a nye wienja de la.”

⁹ Yeezu yaa magsi wa-magsini de a sak nuruma ayen, “Nuru wanyi ale jam boro a yaa kpa wa talim fiik, a vuk tiisa. Wa yaa pa nuruba ayen ba a limsi bu ale ge yaa yiri nyiem a chen ten choa a ga beni nna yegayega. ¹⁰ Wa talimu tiisanja yoanaja pisika ale jam paari la, wa yaa tom tomteero ayen wa ga tuesi yoana naai ate wa soa la wa nuruma jigi a ta jam te wa. Tomteerowa ale ga paari talimu po la, nuruma

yaa yik wa a nak wa a yiak wa ate wa chen ale nisim kotta. ¹¹ Wa yaa nman tom tomteero wa choa alege ba nman yik wa me a nak ate wa nya chivie nalimnyiini a yiak wa ate wa chen ale nisim kotta. ¹² Wa nman tom tomteero wa choa a nye buta, ba nman yik wa me a nak a te wa tuom a yiak wa ate wa nyini. ¹³ Talimu nyonowa yaa bek wa dek ayen, ‘M le nye ka se nna m le tom ka m dek biika waai ate m marij la ate wa chen, da dii dai ba a le te wa zula.’ ¹⁴ Nuruma yaa ale ga nya nuruwa dek biika la, ba yaa weeni chaab ayen, ‘Talimu nyonowa dek biika ale nna. Wa dan kpi, ka wala le soa wa ntanta. Basi ate ti ko wa ate wa ntanta meena a chim tama nanta.’ ¹⁵ Ba yaa yik wa a ta wa nyini talimu po a nyini a ko wa.”

Yeezu ale magsi wa-magsini nna a nueri la, wa yaa bek ayen, “Talimu nyonowa le nye nuruma de ka se?” ¹⁶ “Wa le jam ko ba kama abe wa pa talimu a nyo nuruba ba chaab nisima po.”

Nuruma ale wom nna la, ba yaa weeni ayen, “Ti a saalim Naawen ayen wa kan basi ate dila nye.”

¹⁷ Wa yaa nya ba ale weeni ayen, “Be ka boa ate ba nmarisi Naawen gbanja nna ayen,

‘Tintain dii ate seeroma a zeri ayen di an nala la,

tintain dila degadega ale
 nman chim tintain
 manka na meena po.'

¹⁸ Nuru waai abe dan lo tintainni de zuk, kula nyonowa nyinka a le pasi ka meena meena, alege nuru waai ate tintainni de a lo wa zuk la, di a le num wala choa nyinka ase ka zom la."

¹⁹ Juuma Sinsanja sagrama ale Juuma Puusika Yenni kpanja a yaa jam pii nyin ayen ba yik Yeezu dila powa, dii nyin la, ba jam min kama ayen wa pa ka ba a magsi wamagsini. Alege ba an jam nya siuk a yik wa dii nyin la, yogsum ale jam ta ba ale nuruma. ²⁰ Ba yaa kasim jam a gisi siuk ayen ba yik wa. Ba yaa tom nuruba a weeni ba ayen ba pa ba dek a chim wensie nyam a ga bek Yeezu bega ate ba nya siuk a yik wa a te Gominawa waai ale ta pagrim la. ²¹ Nuruma de ale jam Yeezu jigi la, ba yaa weeni wa ayen, "Ti sagra, tama seba ayen fi ale a biisi dii ale a sak nuruba dii la ka wensie. Tama seba me ayen fi ka waai ale kan a luk nuruba la, alege fi a sak ka wensie sinsanja naai ale a sak nurubiik Naawen ale a yaali ayen wa boro dii la. ²² Be weeni nyaku de a sak ti, tama Sinsanja a siak ate ti tuni ti lampoowa a te nakpionku Siiza yaa Sinsanja kan siagi?"

²³ Alege Yeezu poom seba ba yammu noai po kama ate wa yaa weeni ba ayen, ²⁴ "Ni sak mu ligbiri." Ba yaa ta

ligni jam ate wa yaa bek ba ayen. "Ka wana zuk ale wa yoi ale dua di nyinja?"

Ba yaa tulisi wa ayen, "Ka Siiza."

²⁵ Yeezu yaa weeni ba ayen, "Ku be dan ka dila, ni be pa jaab buui meena ale magsi ayen ni pa te Siiza la, a te wa, abe ni pa jaab buui meena ale magsi ayen ni pa te Naawen la, a te wa." ²⁶ Wa ale jam tulisi ba dii nna la, ku yaa cha ba nna yegayega ate ba yaa goori nna chorototo. Ba an jam baga a yik wa nuruma nimbie po, wa ale tulisi ba dila la nyin.

²⁷ Dula jigini, Sajusiba ba gela a yaa jam Yeezu jigi, a bek wa bega. Sajusima meena jam a weeni kama ayen nuruba dan kpi, ba an nman baga a yiri kum po. Ba yaa bek Yeezu ayen, ²⁸ "Ti Sagra, Moosis ale nmarisi nyaku de a te ti a weeni ayen, 'Nuru a dan faari wa pok ate ba an biak biik ale ge ate nuruwa a dan kpi, ku a fe kama ate wa suok a faari pukogini a biak bisa a te wa suoku waai ale kpi la.' ²⁹ Yogyogla de, nuruba bayopoi ale jam boro a chim suaata ate ba so kpagini a faari nipok ate wa an biak ale wa nya ale ge kpi. ³⁰ Waai ale pa a sanj wa la me a yaa faari wa suoku powa alege nipowa ale wa me an biak a nya ya ale ge ate wa kpi. ³¹ Ba suok kuui ale pa a sanj butawa la, a nye kula me degadega.

Ba meena bayopoiwa a faari nipok wala kama a taam tu alege ba waai ale wa an biak a nya ya ale ge kpi. ³² Ku n̄aan̄nyin̄ ate nipowa me a yaa kpi. ³³ Yogyogla de, ate nuruma bayopoiwa de meena a faari wa a nya la, da dii dai ate nuruba meena ayen ba yiri kum po la, ka wana le wa soa nipowa de?"

³⁴ Yeezu yaa tulisi ba ayen, "T̄en̄zuk de demma a faari ka nipooba, a pa ba leeba me a yalisi choroba, ³⁵ alege nuru baai ale magsi ba yiri kum po a yaa bo t̄en̄ kaai ale bo n̄aan̄ cheena la, ba kan yali chaaba. ³⁶ Ba ba a nye ase ka Naawen Sabiiloma la. Ba kan n̄man maari a kpi. Ba yaa ka Naawen bisa dii nyin̄ la, ba yiri kum po kama. ³⁷ Moosis dek abe weeni nyaku de ate ku lagri kama ayen nuru baai ale kpi la le yiri kum po kama boan nyin̄na juijui ate wa n̄marisi Naawen gban̄ka po a magsi chaab ale juijui ate wa nya bolimu goanni po ate bu a nye nna ase bu a de ka ti fiik la wa weeni ayen, 'Nȳon̄owa ka ti kokpiens̄ana Abraham Naawen, Aizik Naawen, ale Jakob Naawen.' ³⁸ Ni poom seba kama ayen Naawen be daa kpilima Naawenya, alege wa ka n̄an̄vuuta Naawen, boan nyin̄na, waai meena vua kama wa jigi."

³⁹ Juuma Sinsan̄na sagr̄oma ba gela a yaa weeni ayen, "Sagr̄o, fi biisi ka nalimnȳiini." ⁴⁰ Dii nyin̄ la,

ba n̄man ka siuk a bek wa bega n̄a chaaba.

⁴¹ Alege Yeezu yaa bek ba ayen, "Ka boa ale soa ate ba a weeni ayen Kirisitawa waai ate Naawen a le tom wa ate wa jam la a le chim ka Naawa Deev̄id n̄aan̄biiga?"

⁴² Wann̄i abe ale ka dii la ale Naawa Deev̄id dek a weeni Naawen gban̄ka Yi-ilan̄a dinyi po kama ayen,

'Nȳon̄owa Naawen weeni mi Nȳon̄owa ayen,

kali mi juga gen

⁴³ ate ku jam paari diipo ate m le basi ate fi nya pagrim fi dachaas̄ana zuk.'

⁴⁴ Ase Deev̄id dek dan a wi Kirisitawa waai ate Naawen a le tom ate wa jam la, ayen wa Nȳon̄o, ku be zaani ka se a te Kirisita a бага a chim Naawa Deev̄id n̄aan̄biiga?"

⁴⁵ Nuruma meena jam a za a wom kama ate Yeezu yaa weeni wa n̄aan̄viirima ayen, ⁴⁶ "Ni kpesi ni dek ale Juuma Sinsan̄na sagr̄oma baai ale a yaali ayen ba jo ba kasaautan̄a a nyiem a chen̄ a yaali ayen waai a ta a pu-usi ba, yaba peelitan̄a po la, baai ale a yaali me ayen ba kali zukpaglik sii ate ba lueri zaani tuka diinan̄a po la. Ba ka nuru baai me ale a yaali ayen ba kali nuru kpeenta zukpaglisa zuima n̄andiin kpeenta tin̄na po la. ⁴⁷ Ba be ka baai me ale a yaali pukoga paasi deka la, ale baai me ale a puusi Naawen venta puusa won̄ta la. Ba la chaab waalika le gaam taam ka nna yegayega."

21

¹ Yeezu yaa jam kala Juuma Puusika Yenni po a moata juijui ate nuruba ta ba ligra a jam a nyoro a te Naawen la, a yaa nya ba. ² Wa yaa jam nya pukogi dinyi, wa jam ka jajak a yaa maa ta wa ligbie nyaye a jam ayen wa lonsi du. ³ Yeezu yaa weeni ayen, "Wensie ate mi a weeni ni ayen, pukogi niwobowa de ale nyo ligri nyaai du la, wa tiirimu a gaam mbala meena tiirintanja kama. ⁴ Dii nyinj la, mbala te ka ligra dii ale kan toa ale ba pa teka la alege pukogi niwobowa de a pa ka wa ligraja meena ate wa ta la a ta jam nyoro."

⁵ Yeezu nyaanviirima ba gela a jam a weeni ka Juuma Puusika Yenni ale nala dii ale di tintain nalinsaaja ale tiirim tii meena ate nuruba te Naawen ate ba nimirisi di la. Yeezu yaa weeni ayen, ⁶ "Dii meena ate ni a nya nna la, di danni cheena ate nuruba jam nak di a lonsi. Ba kan basi tintain yey me la di choa zuwa."

⁷ Ba yaa bek wa ayen, "Ka dimpo ate wienja de ayen nya nyey? Ka boa ale ku nyey ate ku sak ti ayen danni a moata?"

⁸ Yeezu yaa weeni ba ayen, "Ni kpesi ni dek ate waai a kan paasi ni. Nuruba yegayega le jam mi yonni nyinj a pa ba dek a chim Kirisitawa waai ate Naawen a le tom la, a velim a weeni ayen di danni abe paari kama. Ni kan va ba. ⁹ Ni dan

wom tigurisa wie ale kpage ale a nya baai zuk la, a nyey kpalinj ale ba kpanja ni kan a chali yogsum. Ku a fe kama ayen nyaaja de meena a nyey alege ku kan sak kama ayen tenka kpeglimka a le deri jam kama."

¹⁰ Wa yaa nman weeni ba ayen, "Tenja gela dem ale ba nalima meena a le yiri a chej ga tu chaab kpalinj po. ¹¹ Tenka me a le choa nna yegayega ate kom ale tue pagrisa jam jigi meena. Wakperikaliisa nna yegayega ale wie nyaai ale nya te nuruba yogsum la le nyey wenm mazuk chinmaaja po. ¹² Alege wienja de a dan yaa nya nyey, ku a fe kama ayen nuruba ale ba yik ni ale pagrim a basi ate ni nam nna yegayega. Ba a le yik ni a ta ni chej ba tuka diinaja kpanja jigi ate ba bo ni buusa a yaase ba ta ni a ga lik likka diina po a yaase ba a le ta ni a chej ga zaani nalima ale kanbonnalima ninj. Ni ale a va mi la nyinj ale soa ate ba a le nyey ni dila. ¹³ Dila powa nyaku de a le te ni siuk ate ni бага weeni mi wie a sak ba. ¹⁴ Ba dan ta ni a ga jo buusa boka dokku po, ni kan basi ate ku a daani ni ale dii ate ni tara ayen ni biisi ale boteerowa la, ¹⁵ dii nyinj la mi le weeni sak ni ni le ni weeni dii la. M be le te ni yam ate ni dachaasaja a kan ba a biisi gaam ni. ¹⁶ Ni dek koba ale ni maba ale ni suaata ale ni kobisa ale ni doaba a le yik ni ale pagrim

a te ate ba ko ni ba gela. ¹⁷ Waai meena a le kisi ni kama mi nyin. ¹⁸ Alege zuik yen me la ni zuimanya po a kan be. ¹⁹ Dila nyin ni yik ni dek nalimnyiini a siak a te ni ninam ate ni vari ni dek basi kama.

²⁰ "Ni dan ga nya ale sojiba a jam gilim Jerusalem tenka, ni be seba ayen ka kaasika a moata kama. ²¹ Ni dan nya ale dila boro a nye, nama baai ale bo Judia tenka po la ni chali nna yegayega a ga suk guutanya sunsun. Baai ale bo tenka dek po la, ba basi dula jigini. Baai me ale bo peelim la, ba kan chen tenka dek po. ²² Dii nyin la, ase ba ale nmarisi dii Naawen gbanja po ayen da nala po ka 'Waalika Da' la le sum chim ka wensie. ²³ Da nala po, nipok baai ale ta puusa ale biluaata la jok wein kama. Dii nyin la, kaasun nna yegayega a le ku jam tenka de, waalika nna yegayega me a le ka jam nuruma de jigi. ²⁴ Ba a le pa ka gebi wona me a ko ba gela. Ba a le yik ba gela me a ta chen tenka yegayega. Nuru baai ale kan daa Juuba la, a le kaasi Jerusalem abe ba bo ka po paari ba danni ate ba ale basi.

²⁵ "Wakperikaliisa ale si a nye wenbinni ale chiika ale chinmarisanya jigi. Sukaasun nna yegayega a le di jam tenzuk de nuruma meena jigi ate yogsum yik ba ale nya kpeemu ale a wuuri dii ate bu nyamiisanya me

a nye dii la. ²⁶ Yogsum a le yik nuruba kama ate ba cha ase ba ale a limsi dii ale di nye tenzuk meena la, dii nyin la, chinmarisanya ale bo wennmazuk la, le tagri si suitanya kama. ²⁷ Nala meena nyanynin, ate Mi Saalobiika a yaa pa m dek a sak ate nuruba yaa nya mu ale m bo chinmari po a cheena ale pagrim ale nyagsika nna yegayega. ²⁸ Wienja de a dan piilim nyeka ni yiri zaani nmai abe, ni zak ni zuima nmai dii nyin la, ni varibasika danni moata kama."

²⁹ Yeezu yaa magsi wamagsini de a sak ba ayen, "Ni nya kinjan ale tiisanya meena. ³⁰ Ase ni dan ga nya si ale si pusi vaata, ni seba ayen wulum wein a moata kama. ³¹ Ni be dan nya wienja de me ale na piilim boro a nye, ni yaa be seba ayen Naawen Naamu a moata kama.

³² "Wensie ate mi a weeni ni ayen jinla demma a kan kpi ase ka ba lin nya wienja de meena nyeka. ³³ Wennmazuk ale tenka meena a le jam kpeglim ka da yen. Alege mi wienja a kasim ta ka pagrim taam wuu.

³⁴ "Ni kpesi ni dek ate ni kan pa ni dek meena a te deka ale nyuka abe ni kan a daani ni dek ale nyeboka wie, kan daa di, Da dila danni a le jam diiri ni kama. ³⁵ Dii nyin la, da dila danni ale diiri waai meena kama ase baruk ate ba bari yik

jaab la. ³⁶ Alege, m nman a weeni kama ayen ni kpesi ni dek daa meena, a puusi Naawen ayen ni a le ta pagrim ate ni baga nyini wienja de meena a le cheena ayen na nye la po a nyini ate ni baga zaani Mi Saalobiika niŋ.”

³⁷ Yeezu a jam pa ka da nala meena a kasim a sak nuruba Juuma Puusika Yenni po. Junɔai nyiem a dan jam paari, wa a nyini kama a cheŋ guuk kuui ate ba a wi ayen Olivi guuk la. ³⁸ Saliuk yokyok foribi, nuruma meena a nyiem jam ka Juuma Puusika Yenni a wom wa sinsanŋa.

22

¹ Ku jam tali ka magla ate Juuma tigi kpeeni dii ate ba a wi ayen Juuma Gaambasika Tigini la danni a paari. Da dila danni ale ba piilim a nɔbi boroboruk kuui ale kan ta dabinta ku po la. ² Ku ale jam boro a moata da kpeeni la, Juuma Puusika Yenni kpanŋa ale Juuma Sinsanŋa sagroma a jam a gisi ka siuk ayen ba ko Yeezu, alege ba an baga dii nyin la ba jam a chali ka yogsum ale nuruma.

³ Sitaana a ya basi ate Yeezu nɔanviirima pi ale bayewa po wanyi a siak te wa. Wa yoi ale Judas Iskar-iot. ⁴ Judas yaa cheŋ Juuma Puusika Yenni kpanŋa ale Yenni limsidoma jigi a biisi ale ba wa a le wa nye dii a yik Yeezu a te ba la. ⁵ Ba

sue a yaa jam peenti nna yegayega ate ba weeni ayen ba a le tuni wa ligra. ⁶ Judas me a yaa jam siak a deri piilim a gisi siuk kuui ate ba yik Yeezu diipo ate nuru boanni karo la.

⁷ Tigini danni piilimka ate ba a nɔbi boroboruk kuui ale kan ta dabinta la, ba a pa ka pabisa a nye kaabka a gomsɔ a magsi ayen ba de Juuma Gaambasika Tigini nandiintanɔ. ⁸ Da dila danni, Yeezu yaa tom Piita ale Joon a weeni ba ayen, “Ni cheŋ a ga gomsɔ ti Gaambasika Tigini nandiintanɔ ate ti de.”

⁹ Ba yaa bek wa ayen, “Fi a yaali ayen ti cheŋ ka be a ga gomsɔ magsi?”

¹⁰ Wa yaa tulisi ba ayen, “Ni nya de, ni ale a cheŋ tenka po la, nidɔa ale wa ji nyiam ale samoninŋ a jam tuni. Ni maa va wa a ga jo yeri dii po ate wa ga a jo la. ¹¹ Ni dan ga jo, ni bek yenni nyonowa ayen, ‘Sagrowa a weeni ayen, fi dak nichamma dok kuui ate wa ale wa nɔanviirima le jo kali de Gaambasika Tigini nandiintanɔ la a sak ti?’

¹² Wa le dak nɔmazuk dok kpionŋ kunyi ate ba vari ale gomsɔ ku meena po a sak ni. Ni yaa jo ku po a gomsɔ jaab buuri meena a magsi ate ti kali a de.”

¹³ Ba yaa cheŋ ga jo tenka po a nya dii meena ate Yeezu a poom weeni ba la, ate ba yaa gomsɔ ba Gaambasika Tigini nandiintanɔ a magsi.

14 Ku ale jam paari di-
ipo ate ba ayen ba de la,
Yeezu ale wa tuiptomdoma
a yaa maa chaab kali ayen
ba de. 15 Wa yaa weeni
ba ayen, "M poom kasim a
yaali ka nna yegayega ayen
m kali a de Gaambasika Tig-
ini nhandiintanja de ale nama
abe m ge a nam 16 dii nyin
la, m kan de deka de diipo
diipo ase ka da dii dannu ate
Naawen Naamu ale jam la
ate ti yaa de ate deka de a
sak ni ka wie la."

17 Yeezu yaa pa beerik ale
daam a puusi a te Naawen a
nye wa jiam ale ge a weeni
ba ayen, "Ni nja a chari
chaaba, 18 dii nyin la, m kan
nman nyu daamu de ase ka
Naawen Naamu a nin jam."

19 Wa yaa nman pa
boroboruk a puusi Naawen
a nye wa jiam, a yik ku a wie
a te ba ale ge weeni ba ayen,
"Ni nja njobi, mi nyinka ale
nna ate m pa a te ni. Ni
nyiem kasim a nye nna ate
ni a teeri m wari." 20 Dila
degadega, ba ale ga de nueri
la, wa yaa nman pa beerika
ale daamu a weeni ba ayen,
"Beerika de ale daamu a
kpiiri basi a te ka nama ayen
yogyo gla de Naawen a va mi
ziimu nyin yaa basi ate wa
dek ale nuruba a ta noayen
paalik ale chaab.

21 "Alege nuru waai le wa
ta mi a ga bobri a sak la,
a maa kali ka dela ale mi a
de. 22 Ka Naawen ale poli
ku ayen Mi Saalobiika a kpi
alege nuru waai dek a le wa

ta Mi Saalobiika a ga bobri
sak la, ku le bie wa jigi."

23 Wa njaanviirima yaa
jam a bek ba dek ayen, "Ka
tama wana a le wa nye dila?"

24 Wa njaanviirima a yaa
jam a nak nampaga ale
chaab a bek chaab ayen, "Ka
tama po wana dek ate nu-
ruba a poli ayen wa ka nuru
kpion a gaam ti meena?"

25 Yeezu yaa weeni ba ayen,
"Tenjuk de nalimanya ta pa-
grim ka nna yegayega a
gaamu ba nuru baai zuk ate
ba a nya la. Nuruma ka
wariwari a maari a biisi. Ba
a wi ba nalimanya ayen ka
ba maaroba. 26 Alege nama
jigi ku be daa dila, ku a fe
kama ayen waai ale chim
nuru kpion ni meena po la, a
pa wa dek a chim ni meena
baan, waai me abe ale chim
ni nindeero la, ku a fe kama
ayen wa chim ni tomteero.
27 Basi ate m bek ni nyaku
de ayen, nuruma de bayewa,
ka ba wana ale gaam wa
choa, waai ale kali ten a de
nhandiintanja la yaa waai ale
nye nhandiintanja a te waai
ale kali tenka a de la? Daa
waai ale kali tenka a de la
ale gaam waai ale a te wa
la? Alege mi bo ni po ase ka
nuru waai ale ka tomteero
la.

28 "Nama kasim bo ale
mi ale m ninammu meena
kama. 29 Ase mi kowa ale pa
wa naamu a nyo mi nisima
po dii la, mi me ase m kowa
ale nye dii la, a te ni ka
siuk 30 ate ni a de abe ni
a nyu m naamu po, abe ni

kali zukpaglisa zuima a nya Izirali buuni pi ale buyewa meena zuk.

³¹ “Simon, Simon kpesi fi dek ale Sitaana a juisi ka siuk ayen wa nyε ni meena a nya. Wa ale yeeri ηan maŋsaŋa ηan baataŋa po, ase kparo ale yali votta a basi ale a ge ηan biena dii la.

³² Alege, mi puusi Naawen a te fi Simon kama ayen fi kan basi fi siaka. Fi dan tagri a siak mi noai ase ti ale poom a nyε dii yogyogla la ku a fe kama ate fi nyε ate fi suaataŋa a ta pagrim me.”

³³ Simon Piita yaa tulisi wa ayen, “M Nyɔɔɔ, mi gomsɔ magsi kama ayen m maa va fu a cheŋ likka dok a yaase m kpi ale fu.”

³⁴ Yeezu yaa weeni wa ayen, “Mi a le a weeni fi Piita ayen, fi ale pagsi ku noai buta ayen fi ze mi, alege ate kpadiaka a kum.”

³⁵ Yeezu yaa bek ba ayen, “Diipo ate mi jam tom ni ate ni cheŋ alege ka ligra fook, yaase fɔrok, yaase nuensa la, ni jam jogi jaabɔa?”

Ba yaa tulisi wa ayen, “Aawo, ti an jam jogi jaab-jaabɔa.”

³⁶ Yeezu yaa weeni ba ayen, “Alege yogyogla de ate mi a weeni ni ayen waai a dan ta ligra fook, yaase fɔrok ku a fe kama ayen wa pai. Waai abe dan kan ta gebi won ku a fe kama me ayen wa pa wa kasaauk a da a yaa pa ligraŋa a da gebi kala choawa. ³⁷ Boan nyiŋŋa, ba ale ηmarisi Naawen gbanjka

po dii ayen, ‘Ba jam pa wa a gum chaab ale ka zueba la’, ku a fe kama ayen dila chim wensie mi jigi. Dii nyiŋ la, ba ale ηmarisi dii dila po dila po a magsi chaab ale mi la, a boro a chim ka wensie.”

³⁸ Ba yaa tulisi wa ayen, “Ti Nyɔɔɔ, tama ta ka gebi sila chaab siye.”

Yeezu yaa tulisi ba ayen, “Dila magsi kama.”

³⁹ Yeezu ale wa ηaŋviirima yaa basi dula jigini ale ge cheŋ Olivi Guuku ase wa nyiem ale a nyε dii la. ⁴⁰ Wa ale jam paari dula jigini la, wa yaa weeni ba ayen, “Ni a puusi Naawen ate ni kan pa ni dek te nyenyaka.”

⁴¹ Wa yaa poori wa dek wa toga a taam nakpiak a kpi duna teŋ a puusi Naawen ayen, ⁴² “M koa, ku dan ka fi yaalika, yeeri ninammu de m jigi a basi, alege nyε fi dek ale a yaali dii la, daa mi ale a yaali dii la.” ⁴³ Naawen sabiiloma wanyi a yaa jam wa jigi a te wa pagrim. ⁴⁴ Ase wa a le jam a yiili wa ninammu wie la, wa yaa ηman puusi Naawen a gum du ate wulum a kasim jam a zi nna ase ka ziim ale a zi teŋ la.

⁴⁵ Wa ale ga puusi Naawen nueri la, wa yaa yiri ηman pilim jam wa ηaŋviirima jigi a jam a paari ale ba dua a goa dii nyiŋ la ba sue ale jam kaasi ⁴⁶ ate wa yaa bek ba ayen, “Ka boa ate ni dua a goa? Ni yiri a puusi Naawen ate ni kan pa ni dek te nyenyaka.”

47 Wa ale jam diem boro a biisi nna la, nuruba yegayega ale Judas waai ale jam ka wa n̄aan̄viirima po pi ale bayewa la a yaa de ba niñ a cheena. Wa yaa forisi paari Yeezu a puusi wa. 48 Alege Yeezu yaa weeni Judas ayen, "Judas, fi a dak Mi Saalobiika a sak ale ka puusa?"

49 Yeezu n̄aan̄viirima baai ale jam maa bo ale Yeezu ale ga nya dii ale di nyε la, a yaa bek Yeezu ayen, "Nyɔɔɔ, ti pa ti gebik wonsaŋa a chubi ba?" 50 Ba wanyi a yaa deri che Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni tomteeroma po wanyi juga turi.

51 Yeezu yaa weeni ba ayen, "Dila magsi kama". Wa yaa tiri nuruwa tunni ate di deri nueri.

52 Yeezu yaa bek Juuma Puusika Yenni kpan̄ŋa ale Yenni limsidoma ale nisomma baai meena ale jam nyini jam ayen ba yik wa la, ayen "Mi ka zue ate nama ta gebi won̄ta ale dua a jam ayen ni yik mu? 53 Daa meena mi kasim bo ale nama kama Juuma Puusika Yenni po a sak nuruba alege nama an jam pa nisa a tiri mu, ka nama me dann̄i ale nna, di be ka da dii me ate Sitaana ta siuk pa wa pagrimu a tom tuima la."

54 Ba yaa yik wa a ta wa cheŋ Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni yenni. Piita yaa wari n̄aan̄ a cheŋ a vi. 55 Ba ale jam toati bolim yenni dabiaka po a maa

chaab a kali la, Piita jam maa bo ba po kama. 56 Nipɔkbili wanyi ale jam boro. Wa jam ka pɔkdɔklie. Nipɔkbinni de ale nya ale Piita kala bolimu niñ la, wa yaa nya wa nna ziim, a weeni ayen, "Nuruwa de a poom bo ale wa kama."

57 Piita yaa pagsi ayen, "Nipɔkbiliga, mi poom ze wa."

58 Ku an bula beniya ale ge ate nuru wa choa a n̄man nya wa a weeni ayen, "Fi me ka ba po wanyi."

Alege Piita n̄man weeni ayen, "Nidɔa, mi maa daa ba po."

59 Ku ale n̄man ga beni maga dega la, nuru wa choa a n̄man weeni ale nin muna ayen, "Mi seba chak kama ayen nuruwa de a jam maa bo ale wa kama, dii nyiñ la, nuruwa de ka Galili ten̄ka deno."

60 Alege Piita n̄man weeni ayen, "Nidɔa, mi ze fi ale a biisi dii la."

Wa ale diem boro a biisi dila la, kpadiaka yaa kum, ate Nyɔɔɔwa yaa, viriñ nya Piita 61 ate Piita yaa teeri Nyɔɔɔwa ale poom weeni wa dii ayen, "Fi le pagsi kama ku noai buta ayen fi ze mu ale ge ate kpadiaka kum yokku de." 62 Piita ale ga teeri dila la, wa yaa nyini peelim kum nna yegayega.

63 Nuru baai ale jam ta Yeezu la, a yaa nyε wa a la ale a nak wa, 64 a yaa pa n̄anta a bobi lik wa ni-nana me a yaa bek wa ayen, "Weeni a sak ti waai ale nak

fu la.” ⁶⁵ Ba jam biisi ka wie ŋa chaab nna yegayega a le wa.

⁶⁶ Vari ale ga veenti la, nisomma a yaa jam tu chaab. Ba gela a jam ka Juuma Puusika Yenni kpanŋa, ba gela me Juuma Sinsanŋa sagrɔba. Nuru baai ale jam ta Yeezu la a yaa ta wa a cheŋ ba jigi ate ba yaa bek wa ayen, ⁶⁷ “Fi ka Kirisitawa waai ate Naawen weeni ayen wa a le tom ate wa jam la, be weeni a sak ti.”

Alege wa yaa tulisi ba ayen, “M dan weeni a sak ni, ni kan ta siaka. ⁶⁸ M be dan begi ni bega ni kan tulisi mu. ⁶⁹ Alege a zaani jinla a ta a cheŋ, Mi Saalobiika a le kali ka Pagrɔwa Naawen juga geŋ.”

⁷⁰ Ba meena a yaa ŋman begi wa ayen, “Fi abe ka Naawen biika?”

Yeezu ŋman tulisi ba ayen, “Nama ale weeni.”

⁷¹ Ba yaa bek chaab ayen, “Ka boan jaab wari ate ti ŋman a yaali ayen ti wom a magsi chaab ale nuruwa de dii nyin la, ti wom ku kama a ta nyini wa dek noai po ayen ti an velim ya.”

23

¹ Nisomma meena yaa yiri ta Yeezu a cheŋ Gominawa Paalot jigi. ² Juijui ate ba toarin wa a weeni ayen, “Tama yik nuruwa de kama ale wa boro a paasi ti nuruma ayen ba kan a tuni ba lampoowa a te nakpionku Siiza. Wa maari a weeni me ayen wa dek ale Kirisitawa. Ku kiri ale wa ka naab.”

³ Gominawa Paalot a yaa bek wa ayen, “Ka fi ale Juuma naawa la?”

Yeezu yaa tulisi wa ayen, “Fi ale weeni.”

⁴ Paalot yaa weeni Juuma Puusika Yenni kpanŋa ale nuru boanni ayen, “Mi an nya nuruwa de wari dii ate wa kaasi la.”

⁵ Ba yaa ŋmasi a biisi nna yegayega ayen, “A zani Galili tenka a jam paari Judia tenka a ta ga paari dela, wa kasim a sak nuruma kama ayen ba basi ate kaasun jam.”

⁶ Paalot ale wom nna la, wa yaa bek ayen, “Nuruwa de ka Galili deno?” ⁷ Paalot ale wom ayen Yeezu nyini ka juijui ate Naab Ayerod a jam a nya ka zuk la, wa yaa basi ate ba ta Yeezu a cheŋ wala jigi. Dila po wa Naab Ayerod dek a jam bo ka Jerusalem tenka.

⁸ Naab Ayerod ale nya Yeezu la, ku yaa peenti wa sui nna yegayega boan nyin, wa kasim jam a yaali ka nna yegayega ayen wa nya wa dii nyin la, wa wom ka wa wari ate wa yaa jam a yiili ayen wa le nye wakperikaliik ate wa nya. ⁹ Naab Ayerod yaa bek wa bega nna yegayega alege Yeezu an jam tulisi wa. ¹⁰ Juuma Puusika Yenni kpanŋa ale Juuma Sinsanŋa sagrɔma a yaa za dula a toarin Yeezu ale nin muna. ¹¹ Naab Ayerod ale wa sojima a yaa nye Yeezu a la ale a nye wa jigi nna ase wa daa nuru la. Ba ale nye

dila la ba yaa pa kasaauk nalun jo Yeezu ate Naab Ayerod yaa weeni ate ba ta wa nman cheŋ Paalot jigi. ¹² Da dila dannii Naab Ayerod ale Paalot a deri de doata ale chaab. Ba jam ka dachaasa alege ate nyaku de a nye.

¹³ Paalot yaa wi Juuma Puusika Yenni kpanŋa ale kpaga ŋa chaab ale nuruma ¹⁴ a yaa weeni ba ayen, "Nama ale ta nuruwa de a jam mi jigi a weeni mi ayen wa a dak ka siuk kaasunŋa a sak nuruma. Yogyogla de nama dek a be nya mi ale bek wa beŋŋa meena alege mi an nya dii meena ate nama weeni ayen wa kaasi la. ¹⁵ Ayerod me a be an nya wa wakaasunŋa dii nyin la, ka wala ale basi wa ate wa jam tama jigi. Nuruwa de an nye wariwari a magsi kummoo. ¹⁶ M be le basi kama ate m sojima miiri wa abe m basi wa ate wa cheŋ."

¹⁷ Bena meena ba Juuma Gaambasika Tigini a nyiem dan jam paari ku nyiem a fe kama ayen Gominawa Paalot lak nuru waai ate wa tenka demma a yaali ayen ba lak ate wa nyini likka dokku po a nyini la a basi.

¹⁸⁻¹⁹ Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi ayen Barabasi ate ba jam maa yik wa a lik dii nyin la, wa jam maa nye ka noai yeŋ ale wa tenka demma a yaa nye kpalin ale baai ale a nya wa tenka zuk la ate wa ko nuruba ate ba yaa yik wa a lik. Nuruma yaa maa

chaab a kaari ate ku jueli nna yegayega a weeni ayen, "Ko wa abe fi yeeri Barabasi a basi te ti."

²⁰ Paalot yaa nman biisi ale ba a yaali ayen wa yeeri Yeezu a basi. ²¹ Alege nuruma a nman kaari ate ku jueli nna yegayega a weeni ayen, "Kpi wa jabarim nyin, kpi wa jabarim nyin."

²² Dii ale a saari butawa la, Paalot yaa bek ba ayen, "Ka boa? Ka boan jaab wabiok ate wa nye? Mi an nya wa dii ate wa kaasi a magsi wa kpi la. M le basi kama ate m sojima miiri wa abe m basi wa."

²³ Alege nuruma yaa nman kaari ate ku jueli nna yegayega a gaam dii ate ba poom kaari la a weeni ayen, ba kpi wa jabarim nyin ate wa kpi. Ba kaarika de a jam basi kama ate ba de. ²⁴ Paalot yaa siak bo buusa te ba ²⁵ a yaa lak Barabasi waai ale jam maa nye noayenka ale wa tenka demma a nye kpalin ka ko nuruba ate ba yik wa a lik la a te ba, Paalot yaa pa Yeezu a te wa sojima ayen ba nye wa dii ate ba a yaali la.

²⁶ Sojima a yaa ta Yeezu a cheŋ a yaa ga zik nuru wanyi ale wa cheena tenka po. Wa yoi ale Simon. Wa jam nyini ka Sairini. Sojima yaa yik wa a fe wa ate wa ji Yeezu jabarimu a va wa njan.

²⁷ Nuru boari nna yegayega ale jam va wa. Nipooba ale jam maa bo ba po, a yaa kum ale a kaari

Yeezu nyinj. ²⁸ Yeezu yaa virim nya ba a weeni ba ayen, "Jerusalem nipooba, ni kan a kum a te mi, ni a kum a te ni deka ale ni bisaŋa. ²⁹ Dii nyinj la, daa le cheena ate nuruba ale weeni ayen, 'Nipok baai ale kan ka bisa la, baai ale kan biak nya la, baai ate bisa an ŋoosi la a ta wein la.' ³⁰ Dila powa ale nuruba a le weeni guuk kpeentaŋa ayen, 'Ni lo ti zuk,' abe ba weeni guuk fiisaŋa me ayen, 'Ni lik ti.' ³¹ Ni be wom wamagsini de, nipooba, 'Ase duoku ale yogsa alege ba a nye nna la, ka boa a le di nye ase ku nin ko?' "

³² Tuim kaasima nyam baye a te ba jam maa ta ba ale Yeezu a cheŋ ayen ba kpi ba. ³³ Ba ale jam paari juijui ate ba a wi ayen "Zukoluku La", ba yaa kpi wa jabarimu nyinj. Tuim kaasima nyamma me bayewa ba kpi wanyi a zaani wa juga, wanyi me a zaani wa gala. ³⁴ Yeezu yaa weeni ayen, "M Koa, vonj te nuruma de dii nyinj la, ba ze ba ale a nye dii la."

Ba ale kpi wa la, ba yaa nak gbaŋ a lueri wa gattaŋa a chari chaab. ³⁵ Nuruma yaa za a nya wa, alege ba kpaŋŋa yaa nye wa a la a weeni ayen, "Wa vari nuru ba chaab a basi, basi ate wa vari wa deka a basi ase wa nin ka Varibasidowa, waai ate wa lueri la."

³⁶ Sojima me a jam a nye wa a la a pa da miisinj a te wa a nye ase ba a te wa ka

zula la. ³⁷ ale a weeni ayen, "Fi dan ka Juuma naab, be vari fi deka a basi."

³⁸ Ba jam ŋmarisi ka jaab tapagi nyinj ayen,

KA JUUMA NAAWA ALE

NNA

a yaa pa di a maŋ wa jabarimu zuk.

³⁹ Tuim kaasimaŋa nyamma bayewa ate ba jam maa kpi ba a gum Yeezu po la, bala wanyi a yaa jam a le wa ayen, "Fi daa Varibasidowa? Be vari fi deka ale tama me a basi."

⁴⁰ Alege wa vaanchoawa a yaa toarinj wa ayen, "Fi kan chali Naawen ya ale ba ale nye ti meena bunyi dii la? ⁴¹ Ba ale nye tama dii la, ku magsi kama dii nyinj la, ka tama tuim kaasimaŋa tutuna ale nna ate ti boro a tuesi. Alege nuruwa de an kaasi wariya." ⁴² Wa biisi dila ale ge a yaa weeni ayen, "Yeezu, fi dan jam ase naab la, teeri m wari."

⁴³ Yeezu yaa weeni wa ayen, "Wensie ate mi a weeni fu ayen jinla fi a le bo ale mu Naawen jigi."

⁴⁴ Wenbinni ale ga jueli wenzuk sunsuŋ la, wenbinni a yaa sobri ate ku yaa deri nye nna birim ate legi a yaa lik teŋ kala meena a ta dila a jam paari kantuen baŋ buta, ⁴⁵ ate garuk kpionj kuui ate ba pa lik a kasi buye Juuma Puusika Yenni po la, a yaa jam cheeri poori buye. ⁴⁶ Yeezu yaa kaari nna yegayega ate ku jueli ayen, "M Koa, m pa m chiika a nyo

fi nisima po". Wa ale weeni dila la, wa yaa deri kpi.

⁴⁷ Sojima kpagini ale jam za dula a yaa nya dii ale nye la, wa yaa te Naawen pimpauk a weeni ayen, "Nuruwa de a sum jam ka wayorisima nyɔɔɔ."

⁴⁸ Nuru bɔari ale jam jam ayen ba nya dii le di nye la. Ba ale nya dii meena ale nye la ba yaa pilim nmani a kuli ale sukaasun. ⁴⁹ Baai meena ale jam seba Yeezu nalimnyiini a chak la, ale nipok baai me ale jam va wa a nyini Galili a jam la, bala meena a jam za ka niɲniɲa alege a nya.

⁵⁰⁻⁵¹ Nuru wanyi ale jam nyini Juuma teɲ kanyi ate ba a wi ayen Arimatia, wa yoi a jam ale Josefi, wa jam ka nuru man ale chim welensa nyɔɔɔ. Wa jam maa ka nisomma, po wanyi. Alege wa an jam siak ale ba ale poli a nye Yeezu dii la. Wa kasim jam a limsi ka diipo ate Naawen a le jam soa nuruba la. ⁵² Josefi wa de ale jam cheɲ Paalot jigi a ga saalim wa ayen wa basi ate wa ga yeeri kpiowa jabarimu zuk.

⁵³ Paalot yaa siak ate wa ga yeeri wa a ta nyini jabarimu zuk a siɲ, a yaa pa garupali peeluk a vili wa a ta wa ga gu puɲ vorub ate ba kerɪ la po. Kpio an jam duak bu po a nya ya. ⁵⁴ Da dila dannɪ ka da dii ate ba a gomsɪ ba dek a limsi ba Vuusum Danni la. Vuusum Danni abe jam boro a piilim kama me.

⁵⁵ Nipok baai ale jam va Yeezu a nyini Galili teɲka a jam la a yaa jam va Josefi a cheɲ ga nya vorumu ate Yeezu dua bu po juijui la ⁵⁶ ale ge a yaa pilim nmani a ga gomsɪ kpa masisa.

Vuusum Danni a yaa ale jam paari la, ba vuusi kama ase ba sinsanɲa ale a sak ba dii la.

24

¹ Laasidi Dai saliuk yokyok wa ate nipooma yaa yiri ale ba kpa masisaɲa a cheɲ boosuku jigini. ² Ba yaa ga a paari a nya ale tintain dii ate ba pa lik boosuk nɔanni la ale di bilim ale ge boosuku nɔanni a basi. ³ ate ba yaa jo bu po alege ba an nya Nyɔɔɔwa Yeezu nyiɲka. ⁴ Ba yaa za dula jigini ate ku cha ba. Nuruba baye a yaa jo garuk peeta ate ti a nyagsi nna kpelimkpelim a deri za ba teɲ. ⁵ Yɔgsum a yaa yik nipooma ate ba pa ba zuima a su teɲ ate nuruma yaa bek ba ayen, "Ka boa ale soa ate ni a gisi nuru waai ale vua la kpilima sunsunɲa? ⁶ Wa ka dela, wa yiri kum po kama. Ni teeri wa ale jam weeni ni dii diipo ate ni jam bo ale wa Galili teɲka po la. ⁷ Wa ale jam weeni ayen, 'Mi Saalobiika ku a fe kama ate nuruba a yik mu a pa nyo tuimbaata nyam nisima po, ate ba kpi mu jabarim nyiɲ alege daa ɲata dai m le yiri kum po.' "

⁸ Nipooma yaa teeri wa wienɲa de ⁹ ate ba yaa pilim

ɲmani a jam weeni nyaku de a sak wa ɲaanviirima pi ale wanyiwa ale nuru mbala meena. ¹⁰ Nipooma jam ale Mɛeri waai ale nyini Magdala la, ale Joana, ale Jeemsi mawa Mɛeri, nyaba de ale nipooba ba chaab baai ale jam bo ale ba la yaa weeni wienja de a sak tuimtomdoma. ¹¹ Alege tuimtomdoma jigi, wienja de a jam chim ka sunsuelima, dila nyinj, ba an jam siak ayen ku ka wensie. ¹² Piita yaa yiri chali cheɲ boosuku jigini a ga churi nya alege wa an nya jaabɔa, ka gatta nyiini. Ku yaa cha wa nna yegayega ate wa kuli. Wa jam a poli ka dii dek chekki ale nyɛ la.

¹³ Da dila dannii degadega ate Yeezu ɲaanviirima baye a yaa jam a cheɲ tenfiik ate ba a wi ka ayen Imayas, ka jam ka meela ɲayopoi ale Jerusalem tenka. ¹⁴ Ba ale bo siuku po a cheɲ la, ba yaa a biisi ɲaai meena ale nyɛ la. ¹⁵ Ba ale jam a biisi ɲa wie ale a magsi ɲa la, Yeezu dek a yaa forisi paari ba ate ba va chaab a cheɲ ¹⁶ alege jaab ale jam nyɛ ate ba an jam бага a minj wa. ¹⁷ Yeezu yaa bek ba ayen, "Ka boan jaab wari ate nama biisi a cheɲ la?"

Ba yaa za nna zimm ale sukaasun. ¹⁸ Ba wanyi ate ba a wi ayen Kiliyopas, wala a yaa tulisi wa ayen, "Ka fi nyiini ale nichaano Jerusalem tenka po a ze wa ɲaai ale bo

ka po daanja de la?"

¹⁹ Wa yaa bek ba ayen, "Ka boan wie?"

Ba yaa tulisi wa ayen, "A magsi chaab ale Yeezu Nazaret deno waai ale jam ka Naawen biisiteero ate wa wie ale wa biik a pagra Naawen jigi ale nuru meena jigi la. ²⁰ Ate tama Puusika Yenni kpanja ale tenka nisomma a yaa yik wa ayen ba bo buusa a ko wa. Ba yaa sum kpi wa jabarim nyinj. ²¹ Alege tama jam a yiili kama ayen ka wala le wa vari Izirali tenka a basi, daa dila nyiini, ku daa ɲata ale jinla ate nyaku de meena a nyɛ la. ²² Daa dila nyiini me, tama buuni po, nipooba ale weeni wari ate di cha ti nna yegayega. Ba cheɲ ka wa boosuku jigini saliuk yokyokku de ²³ alege ba an nya wa nyinka. Ba yaa pilim jam a weeni ayen ba nya Naawen sabiiloba ate ba weeni ba ayen wa vua kama. ²⁴ Baai ale jam maa bo ale tama la ba gela a cheɲ boosuku jigini kama a ga nya nipooma ale poom linj weeni ba dii la degadega. Ba an nya wa."

²⁵ Yeezu yaa weeni ba ayen, "Ni ka betta! Ka boa ale soa ate ni an бага a ta siak ale Naawen biisiteeroma ale biisi dii la. ²⁶ Ku kan jam a fe kama ayen Kirisitawa ate Naawen a le tom ate wa jam la a nam ale wienja de abe wa ge nya wa zulaɲa?" ²⁷ Yeezu a yaa piilim deri a weeni wie

ɲaai meena ate ba ɲmarisi Naawen gbanƙa po a magsi chaab ale wa deƙ la kiri. Wa jam piilim ta nyini ka Moosis ale Naawen biisi-teerɔma meena a weeni ɲa kie a sak ba.

²⁸ Ba yaa jam boro a moata teɲfiik kaai ate ba a jam a cheɲ la. Yeezu yaa nyɛ ase wa a taam ka niɲ la. ²⁹ Alege ba yaa yik wa a weeni ayen, "Ti kuli ga goa dii nyiɲ la, wenni boro a siɲ kama ate teɲka boro a sobri." Wa yaa siak va kuli. ³⁰ Ba ale boro a de la, wa yaa pa boroboruk a nyɛ Naawen jiam a wie ku a yaa pa a te ba ³¹ ate ba nina a yaa deri lagri ate ba miɲ wa ate wa yaa deri murum be ba nina po. ³² Ba yaa weeni chaab ayen, "Ti ale poom bo siuku po ate wa a biisi dii a magsi chaab ale ba ale ɲmarisi Naawen gbanƙa po dii la, an poom a te ti masim ti suniima po?"

³³ Ba yaa deri yiri bunyi a cheɲ Jerusalem teɲka. Dula jigini, ba yaa ga nya wa ɲaanviirima pi ale wanyiwa ale ba tigi si chaab a kali jigi yeɲ ale baai meena ale jam a maa kali ale ba la ³⁴ ale ba kala a biisi ayen, "Ti Nyɔɔwa a sum yiri kum po kama a pa wa deƙ a sak Simon."

³⁵ Kiliyopas ale nwala yaa weeni a sak ba dii meena ale nyɛ siuku po la ale wa ale wie boroboruku ate ba miɲ wa dii la.

³⁶ Ba ale jam boro a biisi nna la, Yeezu deƙ a deri jam

za ba sunsuɲ a weeni ba ayen, "Ni boro ale suyoɲgini."

³⁷ Ate yoɲsum nna yegayega a jam yik ba ate ba poli ayen ba nya ka kok.

³⁸ Alege wa yaa bek ba ayen, "Ka boa ale a daani ni? Ka boa ale soa ate ni ta chichama ni zuimaɲa po?"

³⁹ Ni nya m nisimaɲa ale m naɲsaɲa ate ni miɲ ayen ka mi deƙ ale la. Ni tiri mu a nya ate ni seba ayen daa kowa dii nyiɲ la, kok ka nyiɲɲa ale koba ase ni ale nya mi ale ta dii la."

⁴⁰ Wa ale weeni dila la, wa yaa pa wa nisaɲa ale wa naɲsaɲa a sak ba. ⁴¹ Ba an diem jam siak ayen ku ka wensie, dii nyiɲ la, supeen-tik ale jam bo ba jigi ate ku cha ba me. Yeezu yaa bek ba ayen, "Ni ta jaab dela a de?"

⁴² Ba yaa pa jum digima te wa ⁴³ ate wa ɲobi ate ba nya.

⁴⁴ Wa yaa weeni ba ayen, "Wienɲa de degadega ate mi jam weeni ni diipo ate mi jam diem bo ale ni la, ayen wie ɲaai meena ale bo Naawen gbanƙa po ate Moosis ɲmarisi Sinsaɲɲa gbanƙa po la, ale Naawen biisiteerɔma gbaɲsaɲa ale gbaɲ kanyiwa ate ba a wi ayen Yiila Gbaɲ la po a magsi chaab ale mi la, ku a fe kama ayen ɲa chim wensie."

⁴⁵ Wa yaa lagri ba popo-laɲa ayen ba miɲ chak ba ale ɲmarisi dii Naawen Gbanƙa po la. ⁴⁶ Wa yaa weeni ba ayen, "Ba ɲmarisi ka po ayen, ku a fe kama ate Mi Varibasidowa ate Naawen le

tom ate m jam la, a nam abe daa n̄ata dai m yaa yiri kum po. ⁴⁷ Ku be a fe kama me ayen nuruba pa mi yonni nyin̄ a sak nuru meena t̄enzuk de ayen ba basi ba tuimbaatan̄a tomka ate Naawen von̄ te ba. Sinsan̄a de le piilim ka Jerusalem t̄enka a ta a cheŋ t̄enka meena. ⁴⁸ Nama dek be nya wien̄a de meena kama ale ni dek nina. ⁴⁹ Mi dek le basi ate m kowa ale puulim la a jam ni jigi. Alege, ku a fe kama ayen ni bo t̄enka de po a limsi ate pagrim nyini wen̄mazuk a jam ni jigi.”

⁵⁰ Wa yaa de ba nin̄ ate ba nyini t̄enka dek po a ta ba cheŋ ga paari Betani t̄enka, ate wa yaa zak wa nisan̄a a te ba niaka. ⁵¹ Wa ale jam boro a te ba niaka la, Naawen yaa deri pa wa a ta jueli wen̄mazuk. ⁵² Ba yaa pilim cheŋ Jerusalem ale supeentik nna yegayega ⁵³ a kasim jam bo Juuma Puusika Yenni po a pak Naawen.

Yeezu Wamaŋsaja Wie Ate JŌON A NMARISI La

¹ Piilimka po wennyamazuk ale tenjuk meena a jam karo, alege Nyuvuri Wanni a poom a liŋ boro kama. Wanni nyiem kasim bo ale ka Naawen diipo meena. Wanni me ale Naawen dek a jam ka bunyi. ² A nyini ku piilimka po a ta a cheŋ, Wanni a nyiem kasim jam bo ale ka Naawen diipo meena. ³ Naawen ale basi ate wa nye wennyamazuk ale tenjuk meena ale nanta baai meena ale bo wennyamazuk ale tenjuk la. Jaab buui meena ka Naawen ale basi ate wa nye. ⁴ Nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la, a bo ka Wanni jigi. Nyuvunni de ale ta bolim a jam tenjuk ayen nuru meena a nya. ⁵ Wa nyuvuri a nye se ka bolim ate ba toati ate bu a nya legi po dii la. Legini an baga a kpimsi bolimu.

⁶ Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi wa ayen Joon ate Naawen a tom wa. ⁷ Wa jam kama ayen wa sak nuruba bolimu wie, ate ba nya siuk a wom abe ba ta siaka. ⁸ Daa Joon a jam le bolimu, alege ka Naawen ale tom wa ayen wa jam a sak nuruba bolimu wie. ⁹ Wala a jam le bolim maŋka dek buui ale jam tenka meena po, ayen

waai meena a baga a nya siuk a bo bu jigini.

¹⁰ Nyuvuri Wanni a jam bo ka tenka meena po. Naawen ale basi ate wa nye ka ale jaab buuri meena ale bo ka zuk la, alege tenka meena demma a jam ze wa le ka waai la. ¹¹ Wa jam ka wa dek tenka demma, jigi alege ba zeri wa. ¹² Alege baai ale a tuesi wa ale ta siaka ale wa la, wa te ba ka siuk ate ba chim Naawen bisa. ¹³ Nuruba a nyiem ale kasim a biak ba bisa dii la a kan basi ate ba a chim Naawen bisa. Ku jam daa nuruba dek yaalika nyin ale soa ate wa chim ba ko. Ku jam ka wa dek yaalika nyin ate wa chim ba ko.

¹⁴ Nyuvuri Wanni a jam chim ka nurubiik ate Naawen a pa wa niaka ale wa wensienja a te wa ate wa jam a boro ale ti. Wa nyiini ale wa Kowa Biik. Ate ti nya wa zulaŋa ale wa nalimu ate wa tuesi wa Kowa jigi la.

¹⁵ Joon a jam sak nuruba wa wie ale a kaari a weeni ayen, "Mi a weeni ni nuruwa de wie kama. Wa bo ka mi njaan a san cheena. Wa liŋ boro kama ale ge ate ba biak mi. Ka dila ale soa ate wa chim kpagi a gaam mi la."

¹⁶ Wa niaka ale zuak la nyin ate wa baga a niak ti meena. Wa abe le kasim a niak ti kama diipo meena. ¹⁷ Naawen ale basi ate Moosis a pa wa Sinsanja a te nuruba alege ka Yeezu nyin ate Naawen a sak ti wa niaka ale wa wensienja.

18 Nuru waai an diem a nya Naawen ya, alege wa be yenka waai ale Naawen ale ka bunyi ale nman bo wa jigi la, wala a sak ti wa wie kama.

19 Dai yen po Juuma kpanna ale jam bo Jerusalem tenka la a yaa tom Juuma Puusika Yenni tomteeroma ale baai ate ba a wi ba ayen Livaiba la, ba gela ayen ba chej a ga bek Joon ayen, "Ka fi ale Varibasidowa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa la?"

20 Joon an jam a zeri ba tulisika alege weeni ba a lagri ayen, "Daa mi ale Varibasidowa."

21 Ba yaa nman bek wa ayen, "Fi be ka wana? Fi ka Naawen biisiteerowa waai ate ba a wi ayen Elaja la?"

Joon a yaa weeni ayen, "Mi daa wala."

Ba yaa nman bek wa ayen, "Ka fi ale Naawen biisiteerowa waai ate tama a poli ayen Naawen ale tom wa ti jigi la?"

Joon nman weeni ba ayen, "Aawo, daa mi."

22 Ba yaa weeni wa ayen, "Be weeni ti fi ale ka waai la. Kan daa di ate ti nman chej baai ale tom ti la jigi, ba a yaali kama ayen ti weeni ba wari. Fi abe ka wana?"

23 Joon a yaa weeni ba ayen, "Naawen biisiteerowa waai ate ba a wi ayen Azaya la a jam nmarisi Naawen gbanka po dila po dila po a weeni ayen Naawen a weeni ayen,

'Mi ka lueluk kuui ale a kaari sagini po a weeni ayen,

teenti Nyonowa siuku a te wa jam.' "

24 Juuma baai ale jam a tom Naawen Puusika Yenni tomteeroma ale Livaiba Joon jigi la, a jam ka baai ate ba a wi ba ayen Farisiiba la.

25 Baai ate ba tom la a yaa nman bek Joon ayen, "Kan daa fi ale Varibasidowa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom la a yaa se Elaja yaa Naawen biisiteerowa n wala, ka boa ale soa ate fi a te nuruma soka ale nyiamoa?"

26 Joon a yaa weeni ba ayen, "Mi a te ka nuruba soka ale nyiam ayen m gomsa ba a magsi ate ba a limsi nuru waai a le cheena la. Wa deka a bo ti sunsun dela kama jinla. Nama deka a ze nuru wala ale ka waai la. 27 Wala a bo ka mi njaan a cheena. Mi posima ale m nindomsa a kali wa nin a yeeri wa nuensaana a te wa."

28 Wienja de meena a nye ka Betani tenka po, Joon a jam a te nuruma soka ka Jodan benni kunkon ndila.

29 Vari ale veenti la Joon a yaa nya Yeezu ale wa cheena wa jigi, ate wa yaa weeni baai ale jam moata dula jigini la ayen, "Ni nya, nuruwa de a nye ase ka posuk ate Juuma a nyiem a kasim a pa a ko a te Naawen la. Wala ale a basi ate Naawen a von tenka meena demma nye kaasunku. 30 Ni teeri mi ale weeni wa wie dii ale ni la. Mi a lin weeni ni

ayen nuru ale bo mi njaan a cheena. Wa poom lij a boro kama ale ge ate ba biak mi. Ka dila ale soa ate wa chim kpagi a gaam mi la. ³¹ Mi poom a lij ze wa le ka waai la, alege mi lij de ka wa ninj a jam dela ayen m te nuruma soka ale nyiam ate m бага a pa wa a sak Izirali demma.”

³² Dula jigini ate Joon a yaa nman weeni ba ayen, “Mi nya Naawen Chiika ale ka nyini wenna mazuk ase nangbanj la a sinj a jam kali Yeezu zuk. ³³ Mi a jam ze wa le ka waai la, alege Naawen waai ale tom mi ayen m jam a te nuruba soka la a lij a weeni mi kama ayen, waai ate nama a nya ale Naawen Chiika a jam a wari wa zuk la, wala a le wa sueri ni suniimaña ale Naawen Chiika. ³⁴ Mi nya wienja de meena kama. Wensie ate mi a weeni ni ayen wa sum ka Naawen Biik.”

³⁵ Vari ale nman a veenti la, Joon ale wa njaanviirima baye a yaa nman jam bo dula jigini, ³⁶ ate Joon a yaa nya Yeezu ale wa chej a taamu. Joon a yaa weeni ba ayen, “Ni nya nuruwa de, wa a nye ase ka Naawen Posuk la.”

³⁷ Wa njaanviirima bayewa ale wom dii ate wa weeni la, ba yaa deri basi wa ale chej ga va Yeezu. ³⁸ Ba le jam a vi Yeezu njaan la, wa yaa chiem a nya ba ale ba va wa njaan la ate wa yaa bek ba ayen, “Ka wana ate nama a gisi?”

Ba yaa weeni wa ayen, “Arabi, fi yenni bo ka be?” (Arabi kiri ale Sagro.)

³⁹ Wa yaa weeni ba ayen, “Ni va mu a jam nya.” Ba yaa va wa a ga nya wa le bo juijui la. Ba jam a ga paari wa boka jigini ale wenni a gbelinj kama ate ba yaa jam bo dula ate tenja a ga sobri.

⁴⁰ Nuruma bayewa wanyi a jam ka Andiru, Simon Piita suok. ⁴¹ Andiru ale jam a nman kuli yeri la, wa yaa deri a chej Simon jigi a ga weeni wa ayen, “Tama jinla a nya Kirisitawa waai ale Varibasidowa ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa ate wa jam la kama.” ⁴² Wa yaa ta Simon a chej Yeezu jigi.

Yeezu a yaa nya wa a weeni ayen, “Fi le Simon, Joon biika la. Mi a yaali ayen m te fu ka yue paali ayen Sifas dii ate nuruba ayen ba a wi fu la.” (Yue dila ale Piita ka bunyi, di kiri ale punj.)

⁴³ Vari ale nman veenti la Yeezu a yaa chej Galili. Wa yaa nya nuru wanyi ate ba a wi wa ayen Filip. Wa yaa weeni wa ayen, “Jam va mu.” ⁴⁴ Filip a jam nyini ka tenj kanyi ate ba a wi ayen Beteseida. Andiru ale Piita me a jam nyini ka dula.

⁴⁵ Filip me a yaa chej ayen wa nya nuru wanyi ate ba a wi wa ayen Natani. Wa le ga nya wa la, wa yaa weeni wa ayen, “Moosis ale Naawen biisiteeroma a jam nmarisi Naawen gbanja po dila po dila po ayen Varibasidowa ate Naawen a jam

weeni ayen wa le tom wa ate wa jam la, tama a nya wa kama. Wa ka Yeezu, Josefi biika, waai ale nyini Nazaret la.”

⁴⁶ Natani a yaa bek Filip ayen, “Ti baga a nya maaka Nazaret tenka po?”

Filip a yaa nman weeni wa ayen, “Jam a nya.”

⁴⁷ Ba le jam a ga moata Yeezu la, wa yaa weeni baai ale jam bo ale wa la, ayen, “Ni nya Izirali denowa de waai ale cheena mi jigi la, wa ka wensie nyono.”

⁴⁸ Natani a yaa ga paari Yeezu a bek wa ayen, “Fi nye ka se a seba mi?”

Yeezu yaa weeni wa ayen, “Fi ale poom kala kinƙanƙa ten la, mi nya fu kama ale ge ate Filip a wi fu.”

⁴⁹ Natani ale wom dii ate Yeezu a weeni la, wa yaa weeni wa ayen, “M Sagro, fi sum ka Naawen biik. Fi ale Izirali Naawa.”

⁵⁰ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Fi ta siaka ale mi kama mi ale weeni ayen m nya ale fi kali kinƙanƙa ten la? Fi ale nya wakperikaliisa a gaam nyaku de.” ⁵¹ Dula jigini Yeezu a yaa cheemu a weeni baai ale jam za la ayen, “Wensie ate mi a weeni ni ayen ni le nya wenzuk ale ku lagri ate Naawen sabiiloma a nyini wenmazuk nna ase ba a sin Saalobiika zuk la ale nman pilim a jueli.”

2

¹ Daa naye ale jam taam la, nuru wanyi a yaa faari nipok ten kaai ate ba a wi ayen Kena ate ka bo Galili la po. Yeezu mawa a jam boro kama. ² Ba yaa jam wi Yeezu ale wa nanviirima ayen ba jam nipokfiaka yenni. ³ Nipokfiaka nyonowa a jam te nuru baai ale jam la ka daam. Daamu yaa le nueri la, Yeezu mawa a yaa ga weeni wa ayen daamu a nueri kama.

⁴ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Kan weeni mu dii ate mi ayen m nye la, dii nyin la diipo ate mi a yaali ayen m nye wari la an diem a paari ya.”

⁵ Wa mawa ale wom wienja de la, wa yaa cheemu a weeni yenni tomteeroma ayen, “Wa dan weeni ayen ni nye wari, ni nye.”

⁶ Samonin kpeensa siyuebi ale jam bo yenni po. Samonin kanyi a jam a su ase ka bogtiba naanin nyiam la. Juuma a nyiem a dan boro a gomsa ayen ba de nandiinta, ba a nari nyiam a nyo samonsanja de po a sugri ba dek.

⁷ Yeezu a yaa weeni yenni tomteeroma ayen, “Ni nari nyiam a sueri samonsanja.” Ba yaa nari a sueri, ⁸ wa yaa weeni ba ayen, “Ni nari bu a ta ga te waai ale ka kpagini a nya nichamma zuk la.” Ba yaa nari nyiamu a ta ga te wa. ⁹ Kpagini ale lam nya buui ale tagri a chim daamu a nya la, wa yaa ze bu le

nyini ka juijui la, alege ka yenni tomteeroma baai ale nari a ta ga te wa la, nyiini ale seba bu le nyini juijui la. Kpagini a yaa wi nipok fiaka nyonowa a weeni wa ayen, ¹⁰ "Nuruba a dan wi ba doaba ayen ba jam ate ba de nandiinta, ba nyiem a lij a pa ka da masik a te ba ate ba nyu. Ba yaa dan nyu da masika a chak, yenni tomteeroma a nyiem a yaa pa ka da buui ale kan masa la a nman ta nyini a gum du ayen ba nyu. Alege fi tomteeroma a pa ka da masika a ta wari njaan a jam."

¹¹ Yeezu a piilim tom ka wakperikaliika de Kena tenka ate ka bo Galili po la. Wakperikaliika de a jam sak ka wa njaanviirima ayen Naawen pagrimu a bo wa jigi kama. Dila nyinj ate ba yaa a jam ta siaka ale wa.

¹² Nipok fiaka diintana ale jam a taam la, Yeezu ale wa mawa ale wa yuama ale wa njaanviirima a yaa basi dula jigini ale ge chen ten kanyi ate ba a wi ayen Kapernaum a yaa bo dula daa maga.

¹³ Juuma Gaambasika Tigini a jam moata kama ate Yeezu ale wa njaanviirima a yaa chen Jerusalem tenka.

¹⁴ Ba yaa ga jo Juuma Puusika Yenni po. Dula jigini wa yaa nya nuruba yegayega ate ba boro a ta niiga ale piisa ale nangbanza a da. Baai me ale jam ta ligra a tagri la a kala dula jigini.

¹⁵ Yeezu a yaa yaali miisa a melim chaab ase fin la a yiak niiga ale piisana ale dunsa si chaab a ta nyini. Wa nman yik baai ale ta ligra a tagri la teebulitana a tulim kpib ate ba ligrana meena a waan ten. ¹⁶ Wa le nye dila a nueri la, wa yaa weeni baai ale ta nangbanzana a da la ayen, "Ni pa nantana de meena dela a ta nyini. Ka boa ate nama a nye wienja de meena ale pa m kowa yenni a chim yaba?"

¹⁷ Wa njaanviirima ale wom dii ate wa jam a biisi la, ba yaa teeri dii ate ba jam nmarisi Naawen gbanja po dila po dila po a weeni ayen, "Mi ale a yaali Naawen yenni dii la a le ku nye ate mi kpi."

¹⁸ Juuma kpanja a yaa jam bek Yeezu ayen, "Ka wana dek ale te fi siuk ayen fi nyiem a tom tumana de meena? Be tom wakperikaliik ate ku sak ti ayen fi ta siuk a tom dila."

¹⁹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni be nak Juuma Puusika Yenni de a lonsi ten ate mi a nman se di a nueri daa njata po."

²⁰ Ba yaa weeni wa ayen, "Tama nuruma a pa ka bena pisinaansi ale njayuebi a se di. Tama a be dan nak di a lonsi, fi ale бага a pa daa njata a nman se di a nueri?"

²¹ Alege Yeezu an jam biisi a magsi chaab ale ka Juuma Puusika Yenni dii ale bo Jerusalem tenka po la. Wa jam biisi a magsi chaab ale

ka wa dek nyin̄ka. ²² Yeezu ale jam a kpi ate Naawen a basi ate wa yiti kum po la, wa n̄aarviiirima a yaa jam teeri dii ate wa weeni la. Ba yaa jam ta siaka ale Yeezu ale weeni ba dii la, ale ba le n̄marisi wa wie Naawen gban̄ka po dii la ka wensie.

²³ Yeezu ale jam boro a de Juuma Gaambasika Tigini Jerusalem ten̄ka po la, nuruba yegayega a jam nya wa wakperikaliik sii ate wa jam a tom la, a yaa ta siaka ale wa. ²⁴ Alege Yeezu an jam a pa wa dek a te ba, dii nyin̄ la wa jam seba ba le ka nuru baai la ka meena. ²⁵ Wa an jam a yaali ayen waai a sak wa ba le ka nuru baai la dii nyin̄ la wa seba ba popolana kama.

3

¹ Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi wa ayen Nikodimusi. Wa jam ka Juuma kpan̄na po wanyi ale Farisiima po me wanyi. ² Yok kunyi po ate nuruwa de a yaa cheŋ Yeezu jigi a ga weeni wa ayen, “M Sagrɔ, tama seba fi ka sagrɔ waai ate Naawen a tom fu. Nuru an baga a tom tumkperikaliik sii ate fi a tom la ka Naawen a nin bo ale wa.”

³ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Wensie ate mi a weeni fu ayen nuru an baga a jo Naawen naamu po, ka ba nin pilim biak wa.”

⁴ Nikodimusi a yaa bek wa ayen, “Ba ale nyɛ ka se a pilim biak nuru waai ale

chim ya? Wa an n̄man baga a jo wa mawa ponni po ate ba a biak wa buye.”

⁵ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Wensie ate mi a weeni fu ayen nuru an baga a jo Naawen naamu po, ka ba nin biak wa ale nyiam ale pilim biak wa ale Naawen Chiika. ⁶ Nurubisa a biak bisa kama alege Naawen Chiika a te ka nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. ⁷ Kan te ku cha fu dii nyin̄ la mi ale a weeni ayen se ba nin pilim biak fu la. ⁸ Vioku a fuk a cheŋ ka juijui meena ate ku a yaali la, ate fi me a wom ku fukka, alege fi ze ku le nyini juijui la yaase ku ale a cheŋ juijui la. Ku abe ka dila ale waai meena ate Naawen Chiika a biak la.”

⁹ Nikodimusi a yaa bek wa ayen, “Nyaku de ale nyɛ ka se a baga a nyɛ?”

¹⁰ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Fi ka sagrɔ kpion̄ a bo Izirali ten̄ka alege an baga a miŋ mi ale weeni fu dii la kiri ya? ¹¹ Wensie ate mi a weeni fu ayen ti a biisi ka wie n̄aai ate ti seba n̄a, la ale a weeni wie n̄aai ate ti nya n̄a la a sak alege ni waai a kan siagi. ¹² Ni ka siaka ale mi ase m nin weeni ten̄ka de zuk wie, ni abe ni nyɛ ka se a ta siaka ale mi ase m nin weeni wen̄mazuk wie. ¹³ Nuru karo a jueli wen̄mazuwa ka Mi Saalobiika ale nyini wen̄mazuk a jam ten̄zuk de.

¹⁴ “Ase Moosis ale jam pai kutuku a nyɛ waamu a

magim dua wonku nyin a zak zaani sagini po la, dila dek ate ba le yik mi Saalobiika a kpi jabarimu nyin a zak zaani. ¹⁵ Ate waai meena ale a ta siaka ale mi la ale nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka. ¹⁶ Naawen a yaali tenka meena demma ka nna yegayega ate wa tom wa be yenka ba jigi, ate baai ale ta siaka ale wa la a kan kpi alege ba le nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. ¹⁷ Naawen an tom wa biika ayen wa jam chim ka tenzuk meena demma bu-teero, alege wa jam chim ka ba varibasido.

¹⁸ “Baai ale ta siaka ale Naawen biika la, Naawen a kan bu ba buusa. Baai ale kan ta siaka ale wa biika la, Naawen a poom bu ba buusa kama, dii nyin la ba an ta siaka ale wa be yenka. ¹⁹ Naawen ale a poli ba jigi dii la ale nna. Wa biika a nye se ka bolim ate wa tom ate wa jam tenzuk meena la. Nuruba yegayega a lueri ka legini po boka alege a kan yaali ayen ba bo bolimu ale a nya juijui la, dii nyin la ba a tom ka wabaata. ²⁰ Ba seba ayen ba dan bo bolimu nyaka jigini a tom ba wabaatana, waai meena a le nya dii ate ba a nye la kama. Ka dila ale soa ate ba kan yaali ayen ba moata bolimu jigini. ²¹ Alege baai ale a tom dii ale ka wensie la, bala a kan chali bolimu jigini boka. Ba a tomu ba tuimana ate na a sak kama ayen ba a tom ka dii ate Naawen a yaali la.”

²² Ku de naan nyin, Yeezu

ale wa naanviirima a yaa basi dula jigini ale ge chen ten kanyi ate ka bo Judia. Ba ale wa a yaa jam bo dula daa maga dega a te nuruba soka ale nyiam. ²³ Joon me a jam a te nuruba soka ale nyiam ten kanyi po ate ba a wi ayen Enon, ka an yalima ale Salim tenka, dii nyin la nyiamu a jam zuak kama dula jigini. Nuruba a yaa jam a chen wa jigi ate wa a te ba soka ale nyiam. ²⁴ Ku de naan nyin ale ba yik Joon a ligi la.

²⁵ Dai yen po ate Juuma po ba wanyi a yaa jam Joon naanviirima jigi a ta nampaga ale ba soka teka nyin. ²⁶ Ba yaa jam Joon jigi a weeni wa ayen, “Ti Sagro, fi baga a teeri nuru waai ale poom a bo ale ti Jodan benni kauk kunjula ale dii ate fi poom a weeni wa wie a sak ti la? Yogyogla de wa yaa te ka nuruba soka ale nyiam ate waai meena a chen wa jigi.”

²⁷ Joon a yaa weeni ba ayen, “Nuru an baga a lueri wari wa dega, ka Naawen a nin te wa. ²⁸ Nama teeri ayen mi a poom weeni ni ayen daa mi ale Varibasidowa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom la. Naawen a tom mi ate mi de ka wa nin a jam ayen m gomsu wa siuku a magsi a te wa. ²⁹ Nuru waai a dan faari nipok, ka wala dek ale soa wa. Mi a nye ase ka nipok fiaka nyonowa doa la. Mi sui a peenti kama ayen mi a moata wa ale a wom wa lueluku. Nuruma a dan a

basi mi ale ge a cheŋ Yeezu jigi ayen wa te ba soka ale nyiam, kula a peenti mi sui ka nna yegayega a gaam ku le poom ka dii la. ³⁰ Ku magsi kama ayen wala a jueli ŋmai abe mi a bo teŋ.”

³¹ Waai ale nyini wenŋmazuk la a gaam waai meena kama. Waai ale nyini teŋzuk de la, ka teŋzuk de nuru ale a biisi teŋzuk de wie, alege waai ale nyini wenŋmazuk la a gaam waai meena kama. ³² Wa a weeni ka wie ŋaai ate wa nya ale wom la alege waai a ka siaka ale ŋa. ³³ Alege waai ale ta siaka ale wa wienŋa la a sak kama ayen Naawen ka wensie nyɔɔɔ. ³⁴ Waai ate Naawen tom la a biisi ka Naawen wienŋa, dii nyin la Naawen a basi ate wa Chiika a bo ale wa kama. ³⁵ Naawen a yaali wa biika kama ate wa pai jaab buuri meena pagrim a te wa. ³⁶ Baai meena ale ta siaka ale wa biika la a nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglinka la kama. Baai meena me ale kan ta siaka ale wa ale kan va wa noai la, a kan nya nyuvuri dila, alege Naawen ale waali ba.

4

¹⁻² Farisiima a yaa jam wom ayen nuruba yegayega a jam va Yeezu ŋaŋ ale a basi ate wa a te ba soka ale nyiam a gaam Joon. Daa Yeezu dek ale jam a te nuruma soka, alege ka wa ŋaŋviirima. ³ Yeezu ale jam a miŋ ayen Farisiima a

wom kama la, wa ale wa ŋaŋviirima a yaa basi Judia ale ŋmani a cheŋ Galili. ⁴ Yeezu a yaa poli ayen ba le va ka siuk kuui ale a va Samaria la a cheŋ Galili.

⁵ Ba yaa jam paari Samaria teŋ kanyi ate ba a wi ayen Saika. Saika ale talim buui ate Juuma kokpienka Jakob a pa te wa biika Josefi dila po dila po la an jam yalima ale chaaba. ⁶ Vili dii ate Jakob a jam tu la a bo ka dula jigini. Yeezu ale jiak la wa yaa kali vilini teŋ a vuusi. Wenbinni a jam jueli ka wenzuk sunsuŋ.

⁷⁻⁸ Wa ŋaŋviirima a yaa basi wa ale ge cheŋ teŋka po ayen ba da ŋandiinta a ta jam. Yeezu ale diem kala a vuusi la, Samaria nipok wanyi a yaa jam ayen wa ŋari nyiam vilini po. Yeezu a yaa weeni wa ayen wa nye nyiamu a te wa ate wa nyu.

⁹ Nipowa a yaa weeni wa ayen, “Fi ka Juu alege mi a chim Samaria teŋka nipok. Ka boa ale soa ate fi a juisi nyiam mi jigi ya?” (Juuma a kan pai tama beerisa a nyu nyiamɔa, ba abe kan de tama china po.)

¹⁰ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Ase fi dan seba Naawen tiirimu kama ale waai ale a juisi nyiamu fi jigi la, fi ate le juisi nyiam wa jigi ate wa te fu nya buui ale a te nyuvuri la.”

¹¹ Nipowa yaa weeni wa ayen, “M Nyɔɔɔ, fi ka ŋaŋarimɔa alege vilini me a limsa. Fi ayen fi nya, nya

bula ka be a te mi? ¹² Tama kokpienka, Jakob, ale tu vilini de dila po dila po, ayen wa ale wa dok demma ale wa dunsanja a nya nyiam a nyu di po. Fi a be zuak a gaam ti kokpienka Jakob kama?"

¹³ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Baai meena ale a nyu nyiam vilini de po la, nyanyuila ale nman a yik ba. ¹⁴ Baai meena ale a nyu nya buui ate mi a te ba la, nyanyuila a kan nman yik ba diipo diipo. Mi ale m te nya buui la ale kasim a buli kama a te ba nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la."

¹⁵ Nipowa a yaa le ga wom dii ate Yeezu a weeni la, wa yaa weeni wa ayen, "M nyonɔ, be te mu fi nyiamu de ate nyanyuila a kan nman yik mu ate m nman jam dela a nari nyiamɔa."

¹⁶ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Cherj a ga wi fi chorowa ate ni jam."

¹⁷ Wa yaa weeni wa ayen, "Mi ka chora."

Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Fi ale weeni dii la ka wensie. ¹⁸ Fi yali nidɔaba a paari ka ku noai bunu nidɔa waai ate fi boro ale wa jinla la wala ka fi nɔŋ. Fi ale weeni mu dii la ka wensie."

¹⁹ Nipowa a yaa weeni wa ayen, "M nyonɔ, fi ale a biisi dii la a basi kama ate m minj ayen fi ka Naawen biisiteerɔma po wanyi. ²⁰ Nya guuk kpionku de kuui ale za dela la. Ti kokpiensanja a puusi a te Naawen ka kula zuk alege nama Juuma a weeni ti

ayen ka Jerusalem tenka ale Naawen puusi teka jigi."

²¹ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Ku dannii a cheena ate nuruba a kan nman puusi a te Naawen guuku de zuk yaase Jerusalem tenka po.

²² Nama Samaria demma, ni sum ze waai dek ate ni puusi a te la. Tama Juuma a seba waai dek ate ti puusi a te la kama. Dii nyinj la, wala ale basi ate Juuma po wanyi a vari tenka meena demma ba tuimbaataja po a basi.

²³ Ku dannii a cheena kama ate baai ale a puusi a te Naawen ale wensie la a jam puusi dila, dii nyinj la wa Chiika a bo ka ba suniimaja po. Ti Kowa Naawen ale a yaali ayen nuruba a puusi a te wa dii la ale la. ²⁴ Naawen ka Chiik, ka dila ale soa ate nuruba an baga a puusi a te wa, ase ka kula nyonɔwa a nin lij ta wa Chiika wa sunum po ate ka maari wa."

²⁵ Nipowa a yaa weeni wa ayen, "M seba ayen Varib-asiɔwa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa la a le jam. Wa dan jam, wa le sak ti wie meena."

²⁶ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Mi ka wala waai ale a biisi ale fu la."

²⁷ Wa le a diem boro a biisi la, wa njanviirima a yaa deri nman jam. Ba le nya Yeezu ale nipowa a za a biisi la, ku yaa deri cha ba nna yegayega, alege ba waai an jam a begi wa ayen ka boa ate wa a biisi ale wa yaa se jaab buui wari ate ba a biisi la.

28 Dula jigini nipowa a yaa basi wa nyiamu liika ale nmani a cheŋ tenka po a ga weeni nuruma ale bo dula jigini la ayen, ²⁹ “Ni jam a nya nuru ale weeni mi wie ŋaai ate mi nyɛ la. Wala ale baga a chim Varibasidowa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa la?” ³⁰ Ba le wom dii ate wa weeni la, ba yaa deri nyini a cheŋ Yeezu jigi.

³¹ Ase nipowa ale jam bo siuku po a kuli la, Yeezu ŋaanviirima a yaa saalim wa ayen, “Ti Sagro, ti a saalim fu ayen fi ŋoa ŋandiintana a de.”

³² Wa yaa weeni ba ayen, “Nama a ze ŋandiin tii ate mi a tara ayen m de la.”

³³ Wa ŋaanviirima a yaa bek chaab ayen, “Ka nuru yaa be le ta ŋandiinta a jam a te wa ale ge tama a ze ya?”

³⁴ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Mi dan va Naawen waai ale tom mu la yaalika ale a tom tuimana ŋaai ate wa pa te mu la a nueri, kula a nyɛ a se ka ŋandiintana tii ate m nyiem a kasim a de la. ³⁵ Juuma kpanŋa a nyiem a kasim a weeni ayen ku dan paari chiisa sinaansi po, ti le che ti ŋantana, alege mi a weeni ni kama ayen, ni dek a pa ni nina a nya kadugšana. ŋantana a za magsi ka cheka yogyogla de. ³⁶ Nuru waai ale a che ŋantana la a tuesi tutuna kama. Wa ale a tigsii ŋanbeenana la a nyɛ ase ka nuruba la, ate nuru bala a

nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. Dila nyiŋ bori-dowa ale cheerowa sue ale peenti ale chaab.”

³⁷ Yeezu a yaa nman weeni wa ŋaanviirima ayen, “Juuma kpanŋa a nyiem ale kasim a weeni dii ayen nuru wanyi ale a bori ate wanyi me a che la, ka wensie. ³⁸ Ku a nyɛ ase ka mi ale tom ni ayen ni cheŋ a ga che ŋanta Naawen kaduka po. Nuru yonta ale bori ba ale cheŋ ale ge ate nama ayen ni nya ba tuimana nyuenta.”

³⁹ Samaria tenka nipowa ale ga weeni wa tenka demma ayen ba jam a nya nuru waai ale weeni wie ŋaai meena ate wa nyɛ la, ba yegayega a yaa jam ta siaka ale Yeezu. ⁴⁰ Ba yaa jam wa jigi a saalim wa ayen wa jam a bo ale ba. Yeezu a yaa siak a wari ba jigi daa ŋaye.

⁴¹ Wa le jam bo ale ba la, wa yaa sak ba Naawen wie ate ba yegayega a ta siaka ale wa a gum baai ale poom a ta siaka la po. ⁴² Ba yaa weeni nipowa ayen, “Tama an ta siaka ale wa ka fi ale weeni ti dii la nyiini nyiŋŋa, alege ka wa sakka nyiŋ ale soa ate ti ta siaka ale wa. Ti seba ayen ka Naawen ale sum a tom wa ayen wa jam a vari tenzuk meena demma ba tuimbaata po a basi.”

⁴³ Daa magla ale jam taam la, Yeezu a yaa basi dula jigini ale ge cheŋ Galili. ⁴⁴ Wa dek a poom weeni kama ayen Naawen biisiteero dek tenka demma a kan te wa

zula. ⁴⁵ Ba ale paari Galili la nuruma a jam te wa tia kama dii nyinj la ba cheŋ ga de Gaambasika Tigini Jerusalem kama ale nya wie ŋaai meena ate wa tom la.

⁴⁶ Yeezu a yaa ŋman cheŋ Kena teŋka ate ka bo Galili la. Ka dula jigini ate wa nye ate nyiamu a tagri a chim daamu la. Kpagi dinyi a yaa jam bo dula jigini ate wa biik a yaa bo Kapernaum teŋka po a wiak. ⁴⁷ Wa le wom ayen Yeezu a basi Judia ale ŋman jam Galili la, wa yaa jam Yeezu jigi ayen wa saalim wa ate ba va chaab a cheŋ Kapernaum teŋka ate wa tebi wa biika waai ale moata kum la. ⁴⁸ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Nuruba a kan ta siaka ale mi a se ka mi a liŋ tom wakperikaliisa ate ba nya.”

⁴⁹ Kpagini a yaa weeni wa ayen, “M Nyɔɔ, fi dan kan va mu a kuli nwuli, m biika a le kpi.”

⁵⁰ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Kuli yeri a ga nya fi biika ale wa ta nyinyɔgsa kama.”

Kpagini a yaa deri siak ale Yeezu ale weeni dii la a yaa le ge a kuli. ⁵¹ Wa le jam bo siuku po a kuli la, wa tomteerɔma ba gela a yaa tu wa siuku ninj a weeni wa ayen, “Fi biika a ta nyinyɔgsa kama.”

⁵² Wa yaa bek ba ayen, “Ka dimpo ate wa nya nyinyɔgsaŋa?”

Ba yaa weeni wa ayen, “Ka deemwa wein gbelini ate wa

yuamu a basi wa.” ⁵³ Biika kowa a yaa deri teeri ayen ka diipo ate Yeezu a weeni wa ayen wa biika a nya nyinyɔgsa kama la. Wa yaa ga paari yeri a nya ale dii ate wa tomteerɔma a weeni wa la sum ka wensie. Wa le wa dokdemma meena a yaa ta siaka ale Yeezu dii ate wa nye la nyinj.

⁵⁴ Yeezu ale nyini Judia a jam Galili la wa tebi kpagini biika a gum wa wakperikaliisaŋa po a nye ka buye.

5

¹ Daa magla ale jam a taam la, Yeezu a yaa ŋman cheŋ Jerusalem teŋka ayen wa maa de Juuma tigi dinyi.

² Beli fiik ale jam bo dula a moata teŋka nansuintaŋa kunyi ate ba a wi ayen piisa nansiuj. Juuma a wi dula jigini ale ba dek teŋka biika ayen ka Betezata. Kusunja tinu ale jam gilim benni noanni. ³ Yuariba yegayega ale jam dua kusunj tila po. Ba gela a jam ka yeeba, ba gela me a chim gbanisa, ba gela me naŋsa ale ba nisima a kpi a yaa dua a limsi nyiamu choaka. ⁴ Naawen sabiilo a nyiem ale jam a siŋ nyiam po a punj. Wa dan punj jueli waai ale de ninj a siŋ nyiamu po la a nya nyinyɔgsa kama. ⁵ Nuru wanyi a yaa maa boro ate yuamu a ta wa paari bena pisita ale naaninj. ⁶ Yeezu a yaa nya wa ale wa dua, wa yaa deri seba ayen tuemu a yik wa ate ku beni kama ate wa yaa bek

wa ayen, “Fi a yaali ayen fi nya nyinyogsa?”

⁷ Yuarowa a yaa weeni wa ayen, “M nyɔɔ, nyiamu a nyiem a dan choa, m ka nuru ate wa pa mu a ta ga a nyo bu po nwuli. M nyiem a dan pii nyin a yaali ayen m forisi a paari bu, nuru yon a nyiem ale a de nin a paari du ale a ge mu.”

⁸ Yeezu yaa weeni wa ayen, “Yiti a zaani abe fi kpamsi fi tiaka a chen.”

⁹ Nuruwa a yaa deri nya nyinyogsa a yiti zaani ale kpamsi wa tiaka a chen.

Dai dii dannii ate nyaku de a nye la a jam ka Juuma Vuusum Dai. ¹⁰ Juuma kpanja ba gela a yaa nya Yeezu ale tebi nuruwa dii la a yaa weeni wa ayen, “Ku a kisi kama ate fi ji fi tiaka tama Vuusum Danni po.”

¹¹ Wa yaa weeni ba ayen, “Nuru waai ale tebi mu la ale weeni mu ayen m pai tiaka a chen.”

¹² Ba yaa bek wa ayen, “Ka wana ale weeni fu ayen fi nye ku de?”

¹³ Nuru waai ale nya nyinyogsa la a jam ze Yeezu ale ka waai la, dii nyin la nuru boari ale jam bo dula ate Yeezu a moali nyini.

¹⁴ Ku njan nyin Yeezu a yaa njan nya wa Juuma Puusika Yenni po a weeni wa ayen, “Yogyogla de fi yaa ta nyinyogsa kama. Be kan njan a tom tuimbaata. Fi dan njan tom tuimbaata, fi le nam a gaam ku le jam ka dii la.”

¹⁵ Yeezu ale ga weeni wa nyaku de a nueri la, nuruwa a yaa deri nyini a chen a ga weeni Juuma kpanja ayen ka Yeezu ale tebi wa. ¹⁶ Ba le ga wom ayen ka Yeezu ale jam tebi nuruwa ba Vuusum Danni la, ba yaa deri a daani Yeezu nna yegayega. ¹⁷ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “M Kowa Naawen a kasim a tom wa tuimaja kama diipo meena. Mi me a tom ase ka wala la.”

¹⁸ Yeezu ale ga weeni ayen ka Naawen ale wa Kowa la, ku jam a nye ase wa ale wa ka bunyi la. Wa wienja de meena ale wa le kaasi ba Vuusum Danni dii la a jam basi kama ate ba nina a jam muni ate ba a yaali ayen ba ko wa.

¹⁹ Dula jigini Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Wensie ate mi a weeni ni ayen mi waai ale ka Naawen biik la an baga a nye mi dek nyin wari ya. Dii meena ate m Kowa a tom la, mi me a tom ka dila degadega. ²⁰ Wa a yaali mu ale a sak mu dii meena ate wa dek a tom la. M Kowa Naawen ale sak mu wa kpeema ate m tom ate na zuak a gaam nyaku de ate ku cha ni. ²¹ Ase wa ale basi ate kpeeba a yiti kum po la. Mi waai ale ka wa biik la, mi me ale te baai ate mi a yaali la nyuvuri. ²² Wa kan bo nuruba ba tuimbaata buusa. Wa pa dila a nyo ka mi nisima po. ²³ Ate waai meena a te mu zula ase ba ale a te m Kowa dii la. Waai ale kan a te mi zula la, a kan te mi Kowa Naawen waai ale

tom mi la me zula.

²⁴ “Ni wom dii ate mi tara ayen m weeni ni la nalimnyiini. Baai meena ale a wom mi sakka de ale ta siaka ale Naawen waai ale tom mi la, wa le nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. Naawen a kan bu wa buusa dii nyinj la ba poom nya nyuvuri kama.

²⁵ Wensie ate mi a weeni ni ayen ku dannii a cheena, di be poom a pa a kama ate baai ale a nye ase kpeeba la ale wom Naawen Biika lueluk a nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. ²⁶ Ase m Kowa ale basi ate nuruba a boro la, wa te mu pagrim kama ate mi me a basi ate nuruba a boro. ²⁷ Wa te mu siuk kama ayen m bo nuruba buusa dii nyinj la mi ka Saalobiik. ²⁸ Ni kan basi ate mi ale a weeni ni dii la a cha ni. Ku dannii a cheena kama ate baai meena ale kpi la a wom mi lueluku a yiti kum po. ²⁹ Baai meena ale tom tuimmanja la, m Kowa ale basi ate ba yiti kum po abe wa pa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a te ba. Baai meena me ale tom tumbaata la, wa le yiti ba kum po abe wa te ba waalika.

³⁰ “Mi an baga a tom mi dek wari ya. Mi a bo buusa ase ka Naawen ale weeni mu dii la. Dila m boteka ka wensie. M kan yaali ayen m va m dek yaalika, alege ka waai ale tom mu la yaalika ate mi a va.

³¹ “Dan ka mi nyiini ale weeni ni mi ale ka waai la, nama ate a weeni kama ayen m wienja a daa wensie. ³²⁻³³ Alege Joon waai ale jam

a te nuruba soka la a za ka mi njaan, dii nyinj la njaai meena ate wa a sak nuruma mi wie la, ka wensie. Nama dek a tom nuruba ate ba cherj wa jigi ate wa biisi mi wie kama. ³⁴ Mi ninj ka ale dii ate nuruba a biisi mi wie la, alege mi a weeni ni kama ayen ni a teeri dii ate Joon a weeni mi wie la ate ku maari ni ate ni nya varibasika. ³⁵ Joon a jam a nye ase ka zeunj ate ba toati ate ku a nyagsi ate wa ale biisi dii la a peenti ni sue. ³⁶ Joon a sak nuruba mi wie, alege wie gela ale boro a sak nuruba mi wie a gaam Joon ale a sak ni dii la. Tuimkperikaliik sii ate mi Kowa a tom mi ayen m jam a tom la, njala ale a sak nuruba ayen ka wa ale waai ale tom mu la. ³⁷ Nama an diem a wom wa lueluwa a yaase ni nya wa, alege wa a kasim a sak nama mi wie kama. ³⁸ Wa tom mi ka nama jigi, alege ni ka siaka ale mi. Ka dila ale soa ate wa sinsanja a ka ni suniimaja po la. ³⁹ Nama a kasim a karim Naawen gbanja kama daa meena dii nyinj la nama a poli kama ayen ka karimka a le basi ate ni nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. Alege wa gbanja a diem a sak nama ka mi wie, ⁴⁰ alege nama a kan yaali ayen ni jam mi jigi ya ate ni nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka.

⁴¹ “Mi kan yaali ayen nuruba a pak mu, ⁴² alege mi seba ni ale ka nuru baai la nalimnyiini, a seba me ayen ni kan yaali Naawen

ya. ⁴³ M Kowa Naawen ale tom mu ayen m jam a zaani wa nanjkula po, alege nama an tuesi mu. Alege nuru waai a dan jam wa dek nyin, ni a tuesi wa kama. ⁴⁴ Nama a yaali chaab zula teka alege ni kan yaali zula njaai ate Naawen ale baga a te ni la. Ni be ni nye ka se a ta siaka ale mi? ⁴⁵ Nama a kan poli ayen mi a le ta biisigaamka ale ni m Kowa ninja. Nama a ta ka popola Moosis jigi ale wa le a sak ni dii la. Wala ale waai a le wa biisi a gaam ni la. ⁴⁶ Ase ni dan jam ta siaka ale Moosis kama, ni te ta siaka ale mi kama dii nyin la wala ale nmarisi mi wie. ⁴⁷ Ni be ale kan ta siaka ale Moosis ale nmarisi dii la, ni le nye ka se a ta siaka ale mi?"

6

¹ Ku de njaan nyin, Yeezu ale wa njaanviirima a yaa basi dula jigini ale ge a nmani a taam Galili mogi kpeeni kunjkonjini. Mogini de yue di choa a jam le Tiberiasi mogi. ² Ba le jam a cheŋ la, nuru boari a yaa va ba, dii nyin la ba nya Yeezu ale jam a tom wakperikaliik sii ale yuaroma tebika la. ³ Yeezu ale wa njaanviirima ale ga paari dula jigini la, ba yaa a ga jueli a kala guuk kunyi zuk. ⁴ Juuma Gaambasika Tigini a jam moata kama. ⁵ Yeezu a yaa cheemu a nya nuru boanni ale ba cheena ate wa yaa bek Filip ayen, "Ti ti nya nandiinta ka

be a te nuru boanni nna ate ba de?" ⁶ Wa dek a jam seba dii ate wa ayen wa nye la kama, alege wa jam a yaali kama ayen wa nye Filip a nya.

⁷ Filip a yaa weeni wa ayen, "Ti dan kan pai ligra a gaam njaai ate ti ta la a da nandiinta ku kan paari a de ba ale maga dek me."

⁸ Filip ale ga weeni nyaku de a nueri la, Andiru, Simon Piita yuawa, a yaa weeni Yeezu ayen, ⁹ "Nidobabili wanyi ale bo dela a ta borobotta tinu ale juma naye, alege nantana de a kan paari nuruma de meena."

¹⁰ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ni basi ate nuru boanni a kali teŋ." Wuuk yegayega ale jam bo dula jigini. Nuruma a yaa kali teŋ. Ba nidobama nyiini a jam ka tusa njanu. ¹¹ Yeezu a yaa pa borobottana ale jumana a puusi a te Naawen ayen wa niak ti ale ge a pa chari nuruma ate ba njobi. Ba ale chari a te waai meena a ga nueri la, ba meena a yaa njobi chak. ¹² Yeezu a yaa weeni wa njaanviirima ayen, "Ni cheŋ a ga pisi nandiin talana ate bala a kan kaasi." ¹³ Ba yaa pisi nandiin tii ate nuru boanni a de ale tali la a sueri busa pi ale siye.

¹⁴ Nuruma ale nya wakperikaliik kaai ate Yeezu a tom te ba la, ba yaa weeni chaab ayen, "Nuruwa de a sum ka biisiteero waai ate Naawen a weeni ayen wa

le tom wa ate wa sin jam tenjuk de la.”¹⁵ Yeezu ale ga wom dii ate ba jam a biisi ale chaab la, wa yaa yiti dula jigini a chen a nyini guuku zuk a sin ten a chen a jo guutana po wa dek wa nyiini. Wa jam seba ayen ba nina ale muni ayen ba yik wa ale pagrim a bobi ba naab.

¹⁶ Wenni ale jam a sin la, wa naanviirima a yaa nman chen mogi kpeeni noai,¹⁷ a ga jo naarun po ayen ba taam kunkonjini ndila a ga paari Kapernaum tenka. Tenka ale jam a sobri la, Yeezu an diem a jam ba jigi ya.¹⁸ Va kpion a yaa deri a yiti a fobi ba naarunku ale a nye ate nyiamu a choa nna yegayega.¹⁹ Wa naanviirima ale damu ba naarunku a chen ga paari meela nata yaase nanaansi la, ba yaa nya Yeezu ale wa bo nyiamu zuk a chen cheena ba jigi. Ba le ga nya wa la, yogsum a yaa deri yik ba.²⁰ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ka mi. Ni kan chali yogsumoa.”²¹ Wa le ga paari ba naarunku la, ba meena sue a yaa peenti ate ba weeni wa ayen wa jo ba naarunku po. Yeezu ale ga jo a gum ba po la, ba yaa deri paari kunkonjini kauk kuui ate ba a chen la.

²²⁻²³ Vari ale veenti la, nuru boanni baai ale jam a wari naan la a jam min kama ayen ka naarun yen ale boro. Ba jam seba me ayen Yeezu an va ale wa

naanviirima alege ba chen kama ale ge wa. Naarun yon tii ale nyini Tiberiasi a yaa jam dula jigini kauk kuui ate Yeezu a puusi a te Naawen jiam alege ate ba njobi boroboruku la.²⁴ Nuru boanni a yaa le gisi Yeezu a jiaak la, ba yaa ga jo naaruntana po a va a chen Kapernaum tenka ayen ba nya wa.

²⁵ Nuruma ale ga nya Yeezu la, ba yaa bek wa ayen, “Ti Sagro, fi jam dela ka dimpo?”

²⁶ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Wensie ate mi a weeni ni ayen nandiin tii ate mi diem a te ni ate ni de a chak la ale basi ate ni a gisi mu. Ni kan gisi mu ka m tuimkperikaliisana minka nyinja.”²⁷ Ni kan basi ate ni yam meena, a bo ale nandiin tii a le ti jam a kaasi la, alege ni basi ate ni yam meena a bo ale nandiin tii ale a te nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. Naawen waai ale ka mi ko la a za ka mi naan ayen mi ka wa biik. Ka dila ale soa ate mi a бага a pa nyuvuri dila a te ni.”

²⁸ Ba yaa bek wa ayen, “Tama ayen ti nye ka se ate ku peenti Naawen sui ya?”

²⁹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ni dan a yaali ayen ni nye ate Naawen sui a peenti, ni ta siaka ale mi waai ate wa tom ni jigi la.”

³⁰ Ba yaa weeni wa ayen, “Boan wakperikaliik ate fi ale tom ate ti nya abe ti ge a ta siaka ale fu?”³¹ Fi seba

ayen ti kokpiensanja a jam de ka n̄andiinta ate ba wi ayen 'maana' la sagini po ase ba ale n̄marisi Naawen gban̄ka po ayen, 'Moosis a jam a nya ka n̄andiinta chin̄maan̄a po a te wa nuruma ayen ba de' ”.

³² Yeezu a n̄man weeni ba ayen, “Wensie ate mi a weeni ni ayen Moosis an jam a nya n̄andiintan̄a ka chin̄maan̄a po a te ni kokpiensanja, alege ka mi Kowa Naawen ale pa te ba. ³³ N̄andiin tii ate Naawen a te la a nyɛ se ka waai ale nyini wennȳmazuk a jam ayen wa te ten̄ka demma nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.”

³⁴ Ba yaa weeni wa ayen, “Ti Nyɔ̄ɔ, fi kasim a te ti n̄andiintan̄a de.”

³⁵ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Mi a nyɛ se ka n̄andiin tii ale a te nyuvuri la. Baai ale a jam mi jigi la, kom a kan n̄man a yik ba diipo diipo. Baai me ale ta siaka ale mi la, nyanyuila a kan n̄man a yik ba diipo diipo. ³⁶ Mi poom a lin̄ a weeni ayen ni nya mu kama alege ni diem a ka siaka ale mu. ³⁷ Baai ate m Kowa a pa te mu la, a le jam m jigi ate m tuesi ba. Mi kan zeri baai meena a le ba jam mi jigi la diipo diipo. ³⁸ Dii nyin̄ la mi an nyini wennȳmazuk a jam ayen m tom ka mi dek ale a yaali dii la alege ka waai ale tom mu la ale a yaali dii la. ³⁹ Waai ale tom mu la yaalika ale nna. Baai ate wa

pa te mu la, m le nya ba zuk ate ba kan be. Wa ale basi ate ba yiti kum po abe wa pa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a te ba. ⁴⁰ M Kowa me yaalika ale ka dii la ale nna. Baai meena ale ta siaka ale mu la, wa ale te ba nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. Wa ale basi ate ba yiti kum po kpeglimka dann̄i.”

⁴¹ Nuruma ale ga wom Yeezu ale a biisi dii ayen wa ale nyuvuri n̄andiintan̄a tii ate Naawen a tom ate wa nyini wennȳmazuk la, ba yaa n̄uuni. ⁴² Ba yaa weeni chaab ayen, “Nuruwa de ka Yeezu, Josefi biika, yaa da di? Ti seba wa kowa ale wa mawa kama. Ka boa ale soa ate wa a weeni ayen wa nyini ka wennȳmazuk po a jamu?”

⁴³ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ni basi ni n̄uunika. ⁴⁴ Nuru waai an barga a jam mi jigiya ase ka m Kowa waai ale tom mu la, dek a nin dari wa a ta jam mi jigi, ate m basi ate wa yiti kum po kpeglimka dann̄i ate wa nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. ⁴⁵ Naawen biisiteeroma n̄marisi Naawen gban̄ka po dila po dila po ayen, 'Naawen a le jam a sak nuruba meena.' Baai meena ale a wom dii ate m Kowa a weeni la ale a va wa sinsan̄a la, wa le dari ba a ta jam mi jigi. ⁴⁶ Nuru waai an diem a nya mi Kowa. Mi waai ate wa tom ni jigi la, nyiini ale nya wa. ⁴⁷ Wensie ate mi a weeni ni ayen baai meena ale ta

siaka ale mi la a poom tuesi wa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la kama. ⁴⁸ Mi ale nhandiin tii ale a te nyuvuri la. ⁴⁹ Ni kokpiensana a jam de ka nhandiin tii ate ba a wi ayen 'maana' la sagini po dila po dila po ale ge ba kpi, ⁵⁰ alege baai meena ale a de nyuvuri nhandiin tii ale nyini wenzmazuk la, bala a kan kpi. ⁵¹ Mi ale nyuvuri nhandiin tii ale nyini wenzmazuk a jam la. Baai meena ale a de nhandiintana de la ale nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. Nhandiin tii ate mi ayen m pa te ba la ale m nyinka, ate tenka demma a baga a nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la."

⁵² Nuruma ale ga wom dii ate Yeezu a weeni la, ba yaa ta nampaga nna yegayega ale chaab wa le a weeni dii la nyin ayen, "Nuruwa de ale nye ka se a pa wa nyinka a te ti ate ti nobi?"

⁵³ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Wensie ate mi a weeni ni ayen ni a dan kan nobi Mi Saalobiika nyinka ale nyu m ziimu, Naawen nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a kan baga a bo ni suniimana po. ⁵⁴ Baai meena ale a nobi mi nyinka ale a nyu m ziimu la a poom tuesi wa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la kama. M dan jam ayen m bo tenzuk meena demma buusa, m le nak ba kum po a yiti. ⁵⁵ Mi nyinka ale nhandiin mansana dek ale m ziimu

me ale chim nyu manka. ⁵⁶ Baai meena ale a nobi mi nyinka ale a nyu m ziimu la a bo ale mi kama ale ge mi me a bo ale ba. ⁵⁷ M Kowa waai ale ka nyuvuri nyonowa la, ale tom mu ni jigi. Wala nyin ale soa ate mi a boro. Siuk kula po me baai meena ale a nobi mi la, ale boro mi nyin. ⁵⁸ Nyuvuri nhandiintana ale nhandiin tii ate Moosis a jam pa te ni kokpiensana ate ba de dila po dila po ale ge a kpi la, daa wayenja. Naawen ale tom wa nyuvuri nhandiintana ate ti nyini wenzmazuk a jam, ate baai meena a le ba de ti la, a tuesi nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la."

⁵⁹ Yeezu a jam bo ka Juuma tuka dokku kuui ale bo Kapernaum tenka po la, a sak wienja de meena.

⁶⁰ Yeezu naanviirima yegayega ale jam wom dii ate wa sak la, a yaa weeni chaab ayen, "Wa sinsanja a pagra kama. Waai an baga nja a va."

⁶¹ Yeezu ale jam a min ayen ba boro a zu wa naan la, wa yaa bek ba ayen, "Mi sinsanja ayen na nye kama ate ni pa mi naan vaka a basi? ⁶² Ase ni dan nya mi Saalobiika ale m nmani a jueli wenzmazuk po, ni ale poli ka se? ⁶³ Waai ale a te nyuvuri la ale Naawen Chiika alege nurubiik pagrim an baga a nye ku de. Mi ale biisi wie naai ate ni la ale a basi ate Naawen Chiika a jam ni jigi. ⁶⁴ Alege ni gela a

ka siaka ale mi ale a sagi dii la.” (Yeezu ale piilim a sak wa njaanviirima la, wa jam seba baai ale ba kan ta siaka ale wa la kama ale waai a le wa ta wa a ga bobri a sak la.) ⁶⁵ Dula jigini Yeezu a yaa nman weeni ba ayen, “Ka dila ale soa ate mi a lin sak ni ayen nuru waai an baga a jam mi jigi ase ka M Kowa a nin dari wa a ta jam mi jigi la.”

⁶⁶ Wa njaanviirima ale ga wom dila la, ba yegayega a yaa deri basi wa njaan vaka. ⁶⁷ Yeezu ale ga nya ba le nye dii la, wa deri chiem wa njaanviirima pi ale bayewa jigi a bek ba ayen, “Nama me ayen ni basi mi kama?”

⁶⁸ Simon Piita a yaa weeni wa ayen, “M Nyoono, ka wana jigi ate ti a yaali ayen ti cheji? Fi ale waai ale ta Naawen nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la sinsanja a sak ti. ⁶⁹ Tama abe ta siaka ale na kama ale seba ayen ka fi ale Naawen nuru welenka.”

⁷⁰ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Mi a lueri ni ka nuruba pi ale baye ayen ni chim mi njaanviiriba, alege ni po wanyi ka Sitaana nuru.” ⁷¹ Wa jam a biisi ka waai ate ba a wi wa ayen Judas, Simon Iskariot biika la, wie. Yeezu a jam seba ayen wa le bobri wa a sak.

7

¹ Nyaku de njaan nyin, Yeezu a yaa nyiem a gilim Galili tenka. Wa jam seba

ayen Juuma kpanja baai ale jam bo Judia tenka po la a gisi ka siuk ayen ba ko wa. Ka dila ale soa ate wa kan jam a yaali ayen wa nmani a chej dula jigini. ² Juuma tigi dii ate ba a wi ayen Kusunja Tigi la, a jam moata kama. ³ Wa suaataja a yaa jam a weeni wa ayen, “Basi dula jigini abe fi chej Judia tenka po, ate fi njaanviirima baai ale bo dula la me a nya fi tuimkperikaliisana sii ate fi a tom la.” ⁴ Ba nman weeni wa ayen, “Nuru a kan suk wie njaai ate wa a tom la ase wa ale a yaali ayen ba seba wa. Fi abe le a tom wienja de la, basi ate tenka meena a seba fu.” ⁵ Yeezu suaataja an jam a ta siaka ale wa.

⁶ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ku an diem a magi ayen mi chej dula yogyogla de, alege nama a baga a chej diipo meena ate ni a yaali la kama. ⁷ Tenka meena demma an kisi nama alege ba kisi mi kama, dii nyin la mi kasim a weeni ba kama ba ale a tom tuimbaata la, alege ba an kisi nama. ⁸ Nama a chej Jerusalem a ga de tigeni, dii nyin la ku an magi ayen mi a chej dula jigini yogyogla de.” ⁹ Yeezu ale weeni nyaku de la, wa yaa wari a bo Galili tenka po.

¹⁰ Wa suaataja ale jam a basi wa ale chej tigeni la, Yeezu me a yaa magi va ba njaan a chej. ¹¹ Juuma kpanja baai ale jam a tigi chaab a bo Jerusalem tenka

la a jam a gisi ka Yeezu ale a bek chaab wa boka jigi.

¹² Nuruba yegayega a yaa jam a waasi a biisi wa wie. Ba gela a jam a weeni ayen wa ka nuru man, alege baai me a weeni ayen wa a paasi ka nuruba. ¹³ Ba meena a jam a chali ka ba kpanja yogsum. Ka dila ale soa ate ba an jam a biisi wa wie ate ku a juei la.

¹⁴ Tigini daanja ale jam a chalisi a soa se chaab la, Yeezu a yaa ga jo Juuma Puusika Yenni po a boro a sak nuruma. ¹⁵ Wa sinsanja a yaa cha Juuma kpanja baai ale jam bo dula la. Ba yaa weeni chaab ayen, "Nuruwa de a ka sagro ate wa sak wa ale nye ka se a seba wienja de meena a sagi tama?"

¹⁶ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Mi sinsanja ka Naawen ale tom mi la wie, ja daa mi dek wie. ¹⁷ Baai meena ale a yaali ayen ba va Naawen yaalika la, a le mi ja ase mi sinsanja a nyini ka Naawen jigi yaa mi dek. ¹⁸ Nuru waai ale a biisi wa dek wie la a yaali kama ayen nuruba a te wa zula. Nuru waai ale a yaali ayen wa a te waai ale tom wa la zula la, wala ka wensie nyono. Venta a ka wa jigiya. ¹⁹ Moosis ale te ni Naawen Sinsanja, wa an te ni? Alege ni waai a kan zuli ja. Ka boa ale soa ate ni a yaali ayen ni ko mu?"

²⁰ Nuru boanni a yaa weeni wa ayen, "Fi a yesim

kama. Ka wana ale a yaali ayen wa ko fu?"

²¹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Mi tom ka wakperikaliik kanyi ni Vuusum Danni ate ku cha ni nna yegayega. ²² Moosis a sak ni kama ayen ni a gebi ni bisanja yuana alege ka ni kokpiensanja ale a piilim ku, ate nama a gebi biik yuari Vuusum Danni po. ²³ Nama abe dan nye dila Vuusum Danni po alege an nye kaasi Moosis Sinsanja ka boa ale soa ate nama sue a puuri ale mi m le tebi nuruwa Vuusum Danni la? ²⁴ Ni kan a bo nuruba buusa ale ba peelim tuima ale ka dii la, alege ni a bo ba wensie buusa."

²⁵ Nuru baai ale jam bo Jerusalem tenka po la, ba gela a yaa weeni chaab ayen, "Daa nuruwa de ate kpanja a yaali ayen ba ko la? ²⁶ Ni be nya, wa le la a za peelimu po a sak nuruma alege ti kpanja a kan yaali ayen ba nye wa wariya. Ba baga a seba ayen wa sum ka Varibasidowa waai ate Naawen ayen wa le tom la? ²⁷ Varibasidowa a dan jam, waai a kan seba wa ale nyini juijui la. Alege tama meena seba nuruwa de ale nyini juijui la kama."

²⁸ Yeezu ale diem a jam bo Juuma Puusika Yenni po a sak nuruma la, wa yaa weeni ate ku juei ayen, "Nama a seba mi ale nyini juijui la? Mi an jam daa m dek nyinja. Waai ale tom

mu la ka wensie nyɔnɔ. Ni abe ze wa, ²⁹ alege mi ale seba wa. Mi ale wa a jam bo ka jigi yeŋ ale ge ate wa tom mi ni jigi.”

³⁰ Nuruma gela ale wom dii ate wa weeni la, ba yaa jam a yaali ayen ba yik wa alege nuru an pa nisa a tiri wa dii la wa yikka dannii an diem a paari ya. ³¹ Nuru boanni po yegayega a jam ta siaka ale wa, a yaa weeni chaab ayen, “Ase Varibasidɔwa a dan poom jam, wa le baga a tom wakperikaliisa a gaam nuruwa de?”

³² Farisiima ale wom nuru boanni ale a waasi Yeezu wie dii la, ba le Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa a yaa wi chaab a biisi alege a tom ba dek nuruba ayen ba ga yik Yeezu. ³³ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Mi le bo ale ni daa maga dega abe m ge a nman cheŋ waai ale tom mu la jigi. ³⁴ Ni le nyiem a gisi mi boka jigi, alege ni kan nman nya mu dii nyiŋ la ni kan baga a cheŋ juijui ate mi a cheŋ la.”

³⁵ Juuma kpaŋŋa a yaa bek chaab ayen, “Wa ti an a yaali ayen wa cheŋ ka Girik teŋsaŋa ate tama nuruma a maa boro la a sak Girik demma yaa? ³⁶ Wa weeni ti ayen ti le nyiem a gisi wa boka jigi, alege ti kan nman nya wa. Wa nman weeni ti me ayen ti kan baga a cheŋ juijui ate wa a cheŋ la. Nyaku de kiri ale boa?”

³⁷ Juuma tigini dai dii dai dek ale jam a kpeglim la ale

nin muna dai. Dai dila dannii Yeezu a yaa yiti a zaani nuru boanni niŋ a weeni ate ku jueli ayen, “Baai meena ate nyanyuila a ta ba la, a jam mi jigi ate m te ba nyiam ate ba nyu. ³⁸ Ba nmarisi Naawen gbanƙa po dila po dila po ayen, ‘Nyiam a le nyini baai ale ta siaka ale mi la suniima po a kasim a chali a nyini.’ ” ³⁹ Yeezu ale biisi ale ba dii nyiamu jigi la, a magsi chaab ale ka Naawen Chiika. Naawen an diem a pa wa Chiika a te baai ale ta siaka ale Yeezu la, dii nyiŋ la Yeezu an diem a yiti a jueli Naawen jigi ya.

⁴⁰ Nuru boanni ale wom dii ate Yeezu a weeni la, ba gela a yaa weeni chaab ayen, “Nuruwa de a sum le biisi-teerɔwa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa la.”

⁴¹ Ba gela me a weeni ayen, “Ka wala ale Varibasidɔwa ate Naawen a weeni ayen wa le tom la.” Mbala me a weeni ayen, “Varibasidɔwa an baga a chim Galili deno. ⁴² Ba nmarisi Naawen gbanƙa po ayen, ‘Varibasidɔwa ale chim ka Naawa Deevii njaanbiik. Ba le biak wa ka Betilihem, teŋ kaai ate Deevii nyini la.’ ”

⁴³ Nyaku de meena a yaa jam basi ate nuru boanni a poori chaab nna toƣatoƣa. ⁴⁴ Ba gela a jam a yaali kama ayen ba yik wa, alege nuru waai an jam a tiri wa.

⁴⁵ Nuru baai ate Juuma Puusika Yenni kpaŋŋa ale Farisiima a jam tom ba ayen ba ga yik Yeezu la, a nman

pilim a chen ale ka niyaala. Baai ale tom ba la a yaa bek ba ayen, "Ka boa ate ni an yik wa a ta jam ya?"

⁴⁶ Nuruma a yaa weeni ba ayen, "Nuruwa de biika, tama an diem a maa wom ka choa."

⁴⁷ Farisiima a yaa weeni ba ayen, "Wa sum a maa paasi nama me kama? ⁴⁸ Nama diem a wom ale kpanja yaase Farisiima wanyi a ta siaka ale wa. ⁴⁹ Nuru boanni baai ale za a wom wa sinsanja la, a ze Moosis Sinsanja, dila nyin la Naawen ale waali ba."

⁵⁰ Nikodimusi waai ale jam a lij biisi ale Yeezu la a jam maa ka Farisiima po wanyi. Wa yaa weeni wa vaanchaama ayen, ⁵¹ "Tama Sinsanja a sak ti kama ayen ti dan kan de nin a bo nuru buusa a wom wa dekanoi po ti an бага a weeni ayen wa biisi lo ya."

⁵² Ba yaa bek wa ayen, "Fi me a nyini ka Galili tenka? Be nya Naawen gbanja po ate fi min ayen biisiteero an nyini Galili tenka." ⁵³ Ba meena a yaa yiti a waan chaab a kuli ba yeenja.

8

¹ Yeezu me a yaa basi dula jigini ale ge a chen ga jueli Olivi Guuku zuk. ² Vari ale venti la saliuuk wa yaa nman sin a chen ga jo Juuma Puusika Yenni po. Nuru boari a yaa nman tigi a gilim wa ate wa yaa kala a sak ba. ³ Wa le jam boro a sak ba la, Juuma Sinsanja

sagroma ale Farisiima a yaa yik nipok wanyi a ta jam zaani ba meena nin. Ba jam yik nipowa de ale wa boro a nye ka kabon. ⁴ Baai ale ta wa a jam la a yaa weeni Yeezu ayen, "Ti Sagro, tama nya wa kama ale wa boro a goa ale nidoa. ⁵ Ti Sinsanja po, Moosis a sak ti kama ayen ti dan nya nipok ale wa boro a nye dila, ti pisi tintana a yuk wa a ko. Fi a poli nyaku de ka se?" ⁶ Ba bek wa dila kama ayen ba nye wa a nya ate wa dan tulisi be abe ba weeni ayen wa kaasi ya. Alege Yeezu an jam a tulisi ba a yaa le ge a koori ten a pa wa nandub a nmarisi ten.

⁷ Ba le diem za a bek wa la, wa yaa yiti nya ba ale weeni ayen, "Nuru waai dekanoi ale seba ayen wa an diem a maa tom tuimbiok a nya la, wala dekanoi abe lij a pai tintain a yuk nipowa." ⁸ Wa le weeni dila la, wa yaa nman koori ten a nmarisi. ⁹ Ba le wom wa wienja la, ba yaa waan chaab wanyi wanyi, nankpagsanja a de nin ate mbala a pa san. Ba yaa jam a tali ka Yeezu ale nipowa nyiini dula jigini. ¹⁰ Yeezu a yaa nman yiti nmai a nya nipowa ale bek wa ayen, "Ba bo ka be? Nuru waai a karo ayen wa bo mini fu?"

¹¹ Nipowa a yaa weeni Yeezu ayen, "M Nyono, waai karo."

Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Mi me a kan bo mini

fu. Be cheŋ a kuli abe fi kan ŋman a tom tuimbaata.”

¹² Va ŋala po Yeezu a yaa ŋman boro a sak nuru boanni ayen, “Mi a nyɛ se ka bolim ate ba tɔati la a te tɛŋzuk meena demma. Baai meena ale a va mi la a kan ŋman a cheŋi legi po. Mi a le de ba niŋ ase bolim la a dak siuku a sak ba abe m te ba Naawen nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.”

¹³ Farisiima a yaa wom wa le biisi dii la a yaa weeni wa ayen, “Fi a biisi a pak ka fi dek, dila abe kan sak wari ya.”

¹⁴ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Mi a biisi a pak ka m dek alege ku ka wensie dii nyiŋ la m seba m le nyini juijui la kama ale a ŋman seba m le a cheŋ juijui la me. Nama ze mi ale nyini juijui la yaase m le a cheŋ juijui la me. ¹⁵ Nama a kasim a bo nuruba buusa ka ba peelim tuima ale ka dii la, alege mi kan bo waai buusa. ¹⁶ Ase mi dan poom a bo nuru waai buusa, m buusaŋa ka wensie, dii nyiŋ la daa mi nyiini ale a bo buusaŋa, m Kowa Naawen waai ale tom mu la a bo ale mu kama. ¹⁷ Ba ŋmarisi ni sinsaŋa po kama ayen nuruba baye a dan siak a ta noayeŋ ale chaab wari nyiŋ, ba wanni ka wensie. ¹⁸ Mi a biisi a pak ka m dek, m Kowa waai ale tom mu la me a biisi a pak ka mi.”

¹⁹ Ba yaa bek wa ayen, “Fi kowa bo ka be?”

Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ni ze mi yaase m Kowa, ni dan seba mi ni seba m Kowa me kama.”

²⁰ Yeezu a jam kala ka Juuma Puusika Yenni po a moata juijui ate nuruma a nyiem a pa ba ligraŋa a ta jam a nyoro a te Naawen la a sak nuru boanni wienŋa de meena. Nuru waai an jam a yik wa dii nyiŋ la wa yikka dannan diem a jam paari ya.

²¹ Yeezu a ŋman weeni ba ayen, “Mi a gomsɩ kama ayen m cheŋ jigi. M daa cheŋ, ni kan baga a va mu a cheŋi. Nama a le nyiem a gisi mu, alege ni le kpi ale ni tuimbaataŋa.”

²² Juuma kpaŋa ale ga wom dii ate wa biisi la, ba yaa weeni chaab ayen, “Wa a weeni ka tama ayen ti kan baga a va wa a cheŋ wa ale a cheŋ juijui la. Ku de be a sak kama ayen wa a yaali ayen wa ko ka wa dek ya?”

²³ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Nama ka tɛŋzuk de nuruba, alege mi nyini ka wɛnŋmazuk, nama nyini ka tɛŋzuk de alege mi an nyini tɛŋzuk de. ²⁴ Dila ale soa ate mi a weeni ayen ni le kpi ale ni tuimbaataŋa la. Ni le kpi ale ni tuimbaataŋa ase ni a nin kan ta siaka ale mi le weeni ayen mi ka waai la.”

²⁵ Ba yaa bek wa ayen, “Fi ka wana?”

Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Mi poom a liŋ weeni ni mi ale ka waai la kama. ²⁶ M ta ka wie yegayega

ayen m weeni ayen ni kaasi ya. Waai ale tom mu la ka wensie nyono, mi me a sak terjuk de nuruma ka dii nyiini ate m wom m Kowa jigi la.”

²⁷ Juuma kpanja an diem a jam min ayen Yeezu a jam a sak ba ka wa Kowa Naawen wie. ²⁸ Wa yaa nman weeni ba ayen, “Ni dan jam yik mi Saalobiika a kpi jabarimu nyin, ni le min mi ale a weeni ayen mi ka waai la, ate ni seba ayen mi a kan nye wari ale m dek pagrimoa. Alege mi a biisi ka m Kowa ale sak mu dii la. ²⁹ Waai ale tom mu la dek a bo ale mu kama wa an basi mu m dek m nyiini dii nyin la m kasim a tom ka dii ale a peenti wa sui la.”

³⁰ Yeezu ale biisi a nueri la, baai ale jam a wom wa la, yegayega a yaa jam ta siaka ale wa.

³¹ Dula jigini Yeezu a yaa nman weeni baai ale jam ta siaka ale wa la ayen, “Ni dan va mi wensie sinsanja de, ni le chim mi njanviiirimaŋsa. ³² Ni le min wensienja ate wensienja a vari ni a basi.”

³³ Ba yaa weeni wa ayen, “Tama ka ti kokpienka Abraham njanbisa, alege ti an diem a chim nuruba yom a nya ya. Fi ale a weeni ti dii ayen fi wensienja a le vari ti yomtiri po a basi la kiri ale boa?”

³⁴ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Wensie ate mi a weeni ni ayen waai dek ale a tom tuimbaata la a chim ka tuimbaata yomo. ³⁵ Nuru

yomo a ka siuk ale wa jaaboa, alege nuru dek biik a ta siuk ale wa nanta meena kama. ³⁶ Mi, Naawen Biika, a dan vari fu a basi fi sum a nya varibasika kama. ³⁷ Mi seba ayen ni ka Abraham njanbisa, alege ni a yaali ayen ni ko mu, dii nyin la ni kan yaali ayen ni wom m sinsanja. ³⁸ Mi a biisi ka mi ale nya dii m kowa jigi la alege nama a biisi ni kowa ale weeni dii la.”

³⁹ Ba yaa weeni wa ayen, “Ka Abraham ale tama ko.”

Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Abraham a dan sum ka nama ko, ku te a fe kama ayen ni va wa wamaŋsaŋa.

⁴⁰ Nama ba gela a yaali kama ayen ni ko mu, dii nyin la mi ale a sak ni wensie wie njaai ate Naawen a sak mu la. Abraham an jam baga a nye wari ase nyaku de la. ⁴¹ Nama a dan a nye dila, ku a nye ase ni a va ka ko yon nanjula po la.”

Ba yaa weeni wa ayen, “Naawen nyiini ale tama Ko.”

⁴² Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ase Naawen a dan sum ka nama Ko, nama a te a yaali mi kama, dii nyin la mi nyini ka wa jigi. Mi an jam denna ka m dek nyinja, alege ka Naawen ale tom mu. ⁴³ Nama an baga a wom mi sinsanja, dii nyin la ni zeri na womka kama. ⁴⁴ Ni ka ni kowa Velinvendika bisa ate ni a yaali ayen ni a va wa yaalika. A nyini piilimka po wa ka nuru koorik. Wa an maa

va wensie siuwa dii nyinj la wensie ka wa jigi ya. Wa daa velim wa a nye dila kama dii la venta a piilim ka wa jigi ale chim venta naab. ⁴⁵ Mi a sak ni ka dii ale ka wensie la, alege nama a kan ta siaka ale mi ale a weeni ni dii la. ⁴⁶ Nama waai a ka dela a baga a sak mu wa dii ate mi a nye kaasi la. Ase mi a dan kasim a sak ni ka wensie, ka boa abe le soa ate nama a kan ta siaka ale dii ate mi a sak ni la? ⁴⁷ Baai ale ka Naawen bisa la a nyiem a kasim a wom wa ale a weeni ba dii la kama. Nama ale kan a yaali ayen ni wom Naawen wienja dii la a sak kama ayen ni daa wa bisa.”

⁴⁸ Dula jigini Juuma kpanja a yaa weeni Yeezu ayen, “Tama ale weeni ayen fi ka Samaria deno ate chichiribiok a bo fi zukku po la, daa wensie ate ti a weeni?”

⁴⁹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Chichiribiok a ka mi zukku po. Mi a te m Kowa zula kama, alege nama a kan te mi zula. ⁵⁰ Mi a kan yaali zula a te m dega, alege ka m Kowa ale a yaali ayen nuruba a te mu zula, wa abe ni wa bo baai ale zeri mu la buusa. ⁵¹ Wensie ate mi a weeni ni, waai ale a va mi sinsanja la ale nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.”

⁵² Juuma kpanja a yaa weeni wa ayen, “Yogyogla de ti sum seba kama ayen chichiribiok ale bo fi zukku po, ti kokpienka Abraham ale Naawen biisiteeroma meena a kpi ka dila po dila po. Alege fi a weeni ti

ayen baai meena ale a va fi sinsanja la a kan maa kpi. ⁵³ Ti kokpienka Abraham kpi kama. Fi a poli ayen fi zuak a gaam wa kama. Naawen biisiteeroma me a kpi, fi ti an a poli ayen fi ka wana?”

⁵⁴ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ase mi a dan yaali ka zula a te m dek zula nala a kan ta kiri ya. Waai ale a te mi zula la ale m Kowa waai dek ate nama a wi ayen ni Naawen la. ⁵⁵ Nama a ze wa, alege mi a seba wa kama. Mi a dan weeni ayen m ze wa, m ka velinvendik ase nama la. M seba wa kama ale a va wa sinsanja. ⁵⁶ Nama kokpienka Abraham ale jam a nya mu ale m cheena tenzuk de la, wa sui a jam peenti kama nna yegayega.”

⁵⁷ Juuma kpanja a yaa weeni wa ayen, “Fi an diem a paari bena pisinu ale nye ka se a seba Abraham?”

⁵⁸ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ni wom dii ate mi a yaali ayen m weeni a sak ni la nalimnyiini. Mi poom a jam lij boro kama ale ge ate ba biak Abraham.”

⁵⁹ Juuma kpanja ale ga wom nyaku de la, ba yaa pisi tintana ayen ba yuk wa, alege Yeezu a yaa suk a taam nyini Juuma Puusika Yenni po a nyini.

9

¹ Dai yenj ate Yeezu a yaa nyiem a chenj a ga zik nidja wanyi ate ba jam a biak wa ale yiisa. ² Yeezu naanviirima a yaa bek wa ayen, “Ti Sagro, ka boa ale

soa ate ba biak wa ale yiisaŋa? Ka wa dek tuimbaata nyin yaa ka wa nyamma tuimbaata nyin ale soa ate wa yi?"

³ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Wa yiisaŋa a ka wari a nye ale wa dek tuimbaata yaase wa nyamma tuimbaata. Wa yi kama ayen ku sak nuruba Naawen pagrimu a le bu tom dii la. ⁴ Yogyogla ate ku ka kantuen la ti le tom ka waai ale tom mu la tuimaŋa. Tenka abe za ka sobi kama ate waai a kan nman бага a tom tuima. ⁵ Mi ale diem bo tenzuk de la, mi a nye ase ka bolim ate ba toati a zaani ate bu a nyagsi a te tenka meena demma la."

⁶ Yeezu ale biisi a nuri la, wa yaa chesi tintueta a basi ten a pa wa nandummu a yik tintuetana ale tantaŋa a dam chaab a pa sa nuruwa ninaŋa. ⁷ A yaa weeni wa ayen, "Chen a ga puuri fi ninaŋa beli fiik kaai ate ba a wi ayen Sailom la nyiamu po." Sailom kiri ale juijui ate mi a tom fu la. Nuruwa a yaa chen a ga puuri wa ninaŋa ate na deri lagri ate wa a nya.

⁸ Wa ale kuli yeri la, nuru baai yeeŋa ale za moata wa yenni ale baai ale jam a nya wa ale wa nyiem a juisi la, a yaa bek chaab ayen, "Daa nuruwa de a nyiem ale kasim a kala denna a juisi la?"

⁹ Ba gela a weeni ayen, "Ka wa ale la." Mbala me a

weeni ayen, "Daa wa ale la, alege wa a neensi wa kama."

Nuruwa dek a yaa weeni ba ayen, "Ka mi ale la."

¹⁰ Ba yaa bek wa ayen, "Fi ninaŋa a nye ka se a lagri?"

¹¹ Wa yaa weeni ba ayen, "Nuru waai ate ba a wi wa ayen Yeezu la, ale tu mu a yaa chesi tintueta a dam ale tanta a pa sa mi ninaŋa ale ge a weeni ayen m chen a ga puuri na Sailom beli fiika nyiamu po. Mi ale chen a ga puuri na la na yaa deri a nya."

¹² Ba yaa nman bek wa ayen, "Wa bo ka be?"

Wa yaa weeni ba ayen, "M ze."

¹³ Ba yaa yik nuru waai ale jam a yi la a ta wa a chen Farisiima jigi. ¹⁴ Dai dii dannii dek ate Yeezu a pa tantaŋa a sa nuruwa ninaŋa ate na lagri la, a jam ka Juuma Vuusum Dai. ¹⁵ Farisiima a yaa bek wa ayen, "Fi ninaŋa a nye ka se a lagri?"

Wa yaa weeni ba ayen, "Wa pa ka tanta a sa mi ninaŋa. Mi ale chen a ga puuri na la, na yaa deri a nya."

¹⁶ Farisiima ale wom dii ate wa weeni la, ba gela a weeni chaab ayen, "Waai ale nye dila la an бага a nyini Naawen jigi ya, dii nyin la wa nye ku ka ti Vuusumu Danni."

Mbala me a weeni chaab ayen, "Ase nuruwa de a dan ka tuimbaata nyono, wa ti an wa nye se a tom tuimkperikaliika de?" Ate ba ta noa togatoga.

17 Ba yaa nman begi nuruwa ayen, "Nuru waai ate fi a weeni ayen wa lagi fi ninaᅇa la, fi ti an a poli ayen wa ka wana?"

Wa yaa weeni ba ayen, "Wa ka Naawen biisiteero."

18 Farisiima a kan jam a siagi ayen nuruwa de a liᅇ a yi kama ale ge nman a nya. Ba yaa wi wa nyamma. 19 A bek ba ayen, "Ka nama biik ale nna? Ase nama a dan biak wa ale yiisa, wa nyɛ ka se a nman baga a nya?"

20 Ba yaa weeni ba ayen, "Wa ka tama biik ate ti biak wa ale yiisaᅇa. 21 Alege tama an baga a miᅇi wa le nyɛ dii a nya la yaase waai ale lagi wa ninaᅇa a te wa la. Nama dek a bek wa, wa ninaᅇa ale nyɛ dii a lagi la, dii nyiᅇ la wa pak kama ale ta yam a baga a weeni a sak ni."

22 Nuruwa nyamma a jam a chali ka yɔgsum ale Farisiima ate ba yaa tulisi ba dila. Farisiima a jam liᅇ weeni kama ayen nuru waai a dan weeni ayen wa ta siaka ayen Yeezu ale Varibasidowa ate Naawen ayen wa le tom wa la, ba ale yeeri kula nyɔᅇ ba tuka dokku po. 23 Ka dila nyiᅇ ate wa nyamma a weeni ayen ba begi wa dek ale wa pak kama ale ta yam a baga a weeni ba dii ale nyɛ la.

24 Farisiima a yaa nman wi nuru waai ale jam a yi la a weeni wa ayen, "Tama a seba kama ayen nuru waai ale lagi fi ninaᅇa la ka wabanyeerik. Yɔgyɔgla de be

pe Naawen ayen fi le weeni wensie nyiini a sak ti."

25 Nuruwa a yaa weeni ba ayen, "Mi ze ase wa ka wabanyeerik yaa wa daa wabanyeeriga. Wa yeᅇ ate mi a seba, mi jam yi kama, alege yɔgyɔgla de m nman pilim a nya."

26 Ba yaa nman begi wa ayen, "Fi ninaᅇa a nyɛ ka se a lagri?"

27 Wa nman weeni ba ayen, "Mi poom a liᅇ weeni ni kama, alege ni an wom ya. Nama a yaali ayen m weeni ate ni nman wom kama? Dai dii dai nama me dek a yaali kama ayen ni chim wa ᅇaanviiriba."

28 Ba le wom dila la, ba yaa deri a toariᅇ wa ayen, "Fi ka wala ᅇaanviirima po wanyi, alege tama ka Moosis ᅇaanviiriba. 29 Tama seba ayen Naawen a jam a biisi ale Moosis kama dila po dila po, alege nuru waai ale lagi fi ninaᅇa la, tama ze wa le nyini juijui la."

30 Nuruwa a yaa weeni ba ayen, "Nyaku de ka wakperikaliik mi jigi, nama a ze wa ale nyini juijui la alege wa lagi mi ninaᅇa. 31 Ti seba kama ayen Naawen a kan wom wabaata nyamma. Wa a wom ka baai ale a te wa zula ale a tom wa yaalika la. 32 A nyini diipo ate Naawen a nyɛ teᅇzuk meena la a ta jam paari jinla, nuru waai an diem a lagi nuru ate ba biak wa ale yiisa, nina. 33 Nuruwa de a dan kan nyini Naawen jigiya wa

ti an kan baga a nye wari ya.”

³⁴ Ba yaa weeni wa ayen, “Fi nyamma a biak fu kama ate fi pak ale tuimbaata. Fi a poli ayen fi ale ta zupagruk a baga a sak tama?” Ba yaa yiak ate wa nyini ba tuka dokku po a nyini.

³⁵ Yeezu ale wom dii ale nye la, wa yaa gisi a yik nuru waai ate wa tebi la a bek wa ayen, “Fi ta siaka ale Saalobiika?”

³⁶ Nuruwa a yaa weeni wa ayen, “M Nyɔɔɔ, weeni a sak mu wa le ka waai la ate m ta siaka ale wa.”

³⁷ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Fi poom nya wa kama, waai ale a biisi ale fu la wala ale la.”

³⁸ Nuruwa a yaa domsi kali Yeezu niŋ a weeni ayen, “M Nyɔɔɔ, m ta siaka ale fu.”

³⁹ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Mi jam tɛŋka de zuk kama ayen m basi ate baai nina ale kan lagri la, a lagri abe baai nina ale lagri la a yi.”

⁴⁰ Farisiima baai ale jam moata dula jigini la ba gela a yaa wom wa le weeni dii la. Ba yaa weeni wa ayen, “Fi a yaali ayen fi weeni ka tama ayen tama nina an lagi ya?”

⁴¹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ase nama ninaja a dan yi kama, mi ate kan weeni ayen ni nye a kaasi, alege nama ale a weeni ayen ni ninaja a lagri alege ŋa an lagri la, ale soa ate mi a weeni ayen ni nye kaasi la.”

10

¹ Da ŋala po Yeezu a yaa magsi wamagsini ayen, “Wensie ate mi a weeni ni. Nuru waai a dan jo piisa zonŋ po alege an va zonŋku noanni a jo ya, kula nyɔɔɔ ka zue.

² Nuru waai ale kasim a va zonŋku noanni a jo la, wala ale naapeerika dek. ³ Zonŋku noanni limsidɔwa a nyiem ale kasim a lak ku noanni a te naapeerika ate wa jo a wi wa piisaŋa yueŋa ate ŋa a va wa a nyini, dii nyiŋ la ŋa seba wa lueluku kama. ⁴ Ŋa meena a yaa dan nyini, wa nyiem a yaa de ka ŋa niŋ ate ŋa a vi wa, dii nyiŋ la ŋa seba wa kama. ⁵ Ŋa nyiem a kasim a va ka naapeerika nyiini. Nuru yonŋ a dan de ŋa niŋ, ŋa a chali kama a waanŋ chaab, dii nyiŋ la ŋa ze wa.”

⁶ Yeezu ale magsi wamagsini a nueri la, baai ale jam a wom wa la an jam miŋ di kiri ya.

⁷ Nyaku de nyiŋ, Yeezu a yaa ŋman weeni ba ayen, “Wensie ate mi a weeni ni. Mi a nye se ka piisaŋa zonŋku noanni la. ⁸ Nuru baai ale liŋ jam ale ge mi la a nye se ka zueba la, ate piisaŋa an miŋ ba luelutaŋa. ⁹ Mi a nye se ka piisaŋa zonŋku noanni la, baai meena ale basi ate mi a vari ba ba tuimbaata po a basi la, a nye se ka piisa ale kasim a jo ŋa zonŋku po ale a ŋman a nyini a de wuuk dii la. ¹⁰ Zue a nyiem jam kama ayen wa zu, abe wa ko, abe wa kaasi, alege mi a jam kama ayen ni nya nyuvuri

dii ale kan ta kpeglimka la. Di ka nyuvuri manj kaai ate Naawen a pa a te ni.

11 “Mi ale naapeerik manka waai ale gomsu a magsi a yaali ayen m kpi piisanja nyin la. 12 Ase ba dan pa nuru ayen wa a nya piisanja zuk, abe ba a tuni wa, wa kan nya na nalimnyini. Piuk a dan jam a jo na po ayen ku yik na, naapeerik kaai ate ba pai ate wa a nya na zuk la, a chali kama, ale a ge na, dii nyin la daa wa dek ale soa na. 13 Ba ale a tuni wa ate wa a nya na la nyin ale soa ate wa kan zaani a vari na a basi. 14 Mi ale naapeerik manka. M seba na kama ate na me a seba mu. 15 Siuk kula po me, mi seba m Kowa kama ate m Kowa me a seba mu. Mi a potim gomsu magsi kama ale m dek yaalika ayen m kpi a te m piisanja. 16 Mi a soa piisa na chaab kama, alege ate na bo jigi yon. Ku a fe ate m chej dula jigini ate na wom mi lueluku ate na baga a va mu. Na le jam a gum chaab ale njala ate na meena a chim pa yena abe naapeerik yer nyiini a nya na zuk.

17 “M Kowa a yaali mu, dii nyin la m le kasim a gomsu a magsi ayen m kpi la. M dan jam kpi, m le yiti kum po. 18 Nuru karo a baga a ko mu ase ka mi dek a nin siak ate ba ko mu. M ta siuk a siak alege ta siuk a zeri alege m Kowa ale weeni ayen m nye dila.”

19 Farisiima ale ga wom Yeezu ale weeni dii la, ba yaa ta nampaga ale chaab. 20 Ba yegayega a yaa weeni ayen, “Nuruwa de chichiribiok ale bo wa zukku po. Wa a yesim kama. Ka boa ate ni a wom wa?”

21 Mbala me a weeni ayen, “Ase chichiribiok a dan bo nuruwa de zuk po, wa kan baga a biisi nna la. Chichiribiok an baga a nye ate yeeba nina a lagri.”

22 Noota wein a dan jam paari, Juuma a nyiem a kasim a de ka tigi a teeri dai dii dai ate ba pai ba puusika yenni a nyo Naawen dek nisima po dila po dila po la. 23 Da njala sunsun, Yeezu a yaa chej va Juuma Puusika Yenni kusun kuui ate ba a wi ayen Naawa Solomon Kusun ku la. 24 Yeezu a yaa jam a chej ate Juuma ba gela a yaa ga tu wa a deri gilim wa a zaani ba sunsun a bek wa ayen, “Ku ale paari ka dimpo ate fi ale weeni ti fi ale ka waai la? Be weeni ti wensie, ka fi ale varib- asidowa ate Naawen ayen wa ale tom la?”

25 Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Mi poom a linj a weeni ni mi ale ka waai la kama, alege nama a ka siaka ale dii ate mi a weeni la. Tuim njai ate mi a tom m Kowa pagrimu nyin la, ale a sak ni ayen dii ate mi a weeni ni la ka wensie. 26 Alege ni ka siaka ale mi, dii la ni a nye ka nna ase ni daa mi piisa la. 27 Mi seba m piisanja kama ate na me a seba m

lueluku ale a va mu, ²⁸ ate mi a pai nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a te ŋa, ate Naawen a kan ŋman a te ŋa waalika abe wa basi ŋa ate ŋa kan ta kiriya. Nuru waai an baga a fe a vari ŋa mi jigiya. ²⁹ Mi Kowa waai ale pagra a gaam jaab buuri meena la, ale pa ŋa a nyo mi nisima po. Wala dek me abe kan basi ate waai a fe vari ŋa mi jigiya. ³⁰ Mi ale m Kowa ka bunyi.”

³¹ Nuruma ale ŋman wom dii ate wa a weeni la, ba yaa pisi tintana ayen ba yuk wa. ³² Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Mi Kowa a basi kama ate mi tom tuimmanŋa nna yegayega ate nama a nya. Be ka nyaŋa de di din dek nyin ate nama a yaali ayen ni yuk mu a ko?”

³³ Nuruma a yaa weeni wa ayen, “Tama a kan yaali ayen ti ko fu fi tuimmanŋa nyinŋa, alege fi me ka nurubiik ale ge fi pa fi dek a magsi chaab ale Naawen. Ka dila ale soa ate ti a yaali ayen ti ko fu la.”

³⁴ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ba ŋmarisi Naawen gbanŋa po kama ayen nama ale mi ka bunyi. ³⁵ Ti seba ayen wa gbanŋa po wienŋa ka wensie diipo meena. Naawen weeni ayen baai ate wa pai wa wienŋa a te ba la ale wa ka bunyi. ³⁶ Mi Kowa ale lueri mi a tom mu ate m jam tenzuk de. Dila nyin la mi a dan weeni ayen mi ka wa biik, ka boa ale soa ate nama a weeni ayen m le wa?

³⁷ Ni be kan ta siaka ale mu ase m nin kan a tom dii ate m Kowa a yaali la. ³⁸ Alege m dan a tom ka m Kowa ale a yaali dii la, ni dan poom kan ta siak ale mu, ni ti an ta siaka ale m tuimanŋa ate ni seba a chak ayen m kowa a bo ale mu kama, ate mi me a bo ale m Kowa.”

³⁹ Juuma kpanŋa a jam a yaali ayen ba yik Yeezu kama, alege wa baga a va ba po a taam nyini.

⁴⁰ Wa le ga nyini la, wa yaa chenŋa a taam Jodan benni kunŋkonŋini juijui ate Joon a jam a te nuruba soka la a bo dula. ⁴¹ Nuruba yegayega a yaa jam wa jigi a weeni chaab ayen, “Joon an jam tom wakperikaliisa, alege wie ŋaai meena ate wa biisi nuruwa de wie la, ka wensie,” ⁴² ate nuruba yega deri ta siaka ale Yeezu dula jigini.

11

¹⁻² Nuru wanyi ale jam bo Betani tenŋa ate ba a wi ayen Lazarus. Wa jam ta ka toaba baye, ba yue ale Mæri ale Maata. Ba me a jam bo ka Betani tenŋa. Ba wanyi wa Mæri ale waai ale jam pa kpa buui ate bu nyummu a masa la, a kpiiri a basi nyonowa nanŋa nyin ale ge a yik wa zukku zuisanŋa a bili si la. Lazarus a yaa jam a yuak. ³ Wa toama a yaa tom weeni Yeezu ayen, “Ti Nyonɔ, fi dek doawa Lazarus ale a wiak.”

⁴ Yeezu ale wom la, wa yaa weeni ayen, “Lazarus

yuamu a dan poom ko wa, daa ku kpeglimka ale la. Ku nye dila kama ayen nuruba a te Naawen ale wa biika zula nna yegayega.”

⁵ Yeezu a jam a yaali Maata ale wa suoku ale Lazarus ka nna yegayega, ⁶ alege wa ale wom Lazarus yuamu la wa yaa jam bo juijui ate wa boro la daa naye. ⁷ Daa nayewa ale jam a taam la, wa yaa weeni wa n̄aan̄viirima ayen, “Ni basi ate ti n̄man chen̄ Judia ten̄ka.”

⁸ Ba yaa weeni wa ayen, “Ti Sagrɔ, dula jigini ate nuruma a jam a yaali ayen ba yuk fu ale tintanaŋa la. Ku an diem beni ya ate fi a yaali ayen ti n̄man chen̄ dula?”

⁹ Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Wenbinni a dan pusi a ga siŋ, dannii meena ale soa dii la ale la, yaa daa di? Mi a nye se ka bolim la a te ten̄zuk demma meena. Waai ale a chen̄ kantuer̄ la, a kan nagi nan̄ a lo, dii la wa ale a nya la nyin̄. ¹⁰ Alege wa dan a chen̄ yok wa a nak ka nan̄ a lo dii nyin̄ la wa kan nya.” ¹¹ Yeezu a yaa n̄man weeni ba ayen, “Ti doawa Lazarus a goa kama. M le chen̄ a ga nagi wa a yiti.”

¹² Wa n̄aan̄viirima a yaa weeni wa ayen, “Ti Nyɔnɔ, wa be dan a goa kama, wa le nya nyinyɔgsa.”

¹³ Ba jam a poli ayen Lazarus a sum doa a goa kama, alege ba jam ze ayen Yeezu ale weeni dii la kiri ale wa kpi kama. ¹⁴ Yeezu a yaa biisi ku meena a lagri a

sak ba ayen, “Lazarus a kpi kama. ¹⁵ Nama nyin̄ mi sui a peenti kama ale mi ale kan bo dula jigini ale wa la, kula ale basi ate ni ta siaka ale mu. Ni te ti chen̄ wa jigi.”

¹⁶ Yeezu n̄aan̄viirima po wanyiwa Tomasi ate ba a wi wa me ayen yibika la a yaa weeni wa n̄aan̄viiro chaama ayen, “Ni basi ate ti va ti sagrɔwa chen̄, ate tama ale wa meena a maa chaab a kpi.”

¹⁷ Yeezu ale wa n̄aan̄viirima ale ga paari Betani ten̄ka la, baai ale jam bo dula la a yaa weeni wa ayen ba le gu Lazarus la jinla a ta ka daa n̄anaansi. ¹⁸ Betani ten̄ka ale Jerusalem ten̄ka an jam yalima ale chaaba. ¹⁹ Nyaku de nyin̄ ate Judia demma yegayega a jam dula jigini ayen ba puusi Maata ale M̄eri ba suoku kummu nyin̄.

²⁰ Maata ale ga wom ayen Yeezu a bo siuk a cheena la, wa yaa deri yiti a nyini ayen wa ga tu wa. M̄eri ale jam a wari kala yenni po. ²¹ Maata a yaa ga tu Yeezu a weeni wa ayen, “M Nyɔnɔ, fi dan poom bo dela, m suoku ate an kpiya. ²² M seba ayen jaab buuri meena ate fi a bek Naawen jigi la, wa le nye te fu.”

²³ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Fi suoku a le yiti kum po.”

²⁴ Maata a yaa weeni wa ayen, “M seba ayen ten̄ka meena kpeglimka a dan jam paari, wa le yiti kum po.”

²⁵ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Mi ale waai ale baga a nak nuruba kum po a yiti ale nman a basi ate ba a nya nyuvuri la. Nuru waai a dan ta siaka ale mi ale ge kpi, m le basi ate wa yiti a nya nyuvuri. ²⁶ Waai ale bo bo kaai choa ate Naawen a yaali la ale ta siaka ale mi la a kan kpi alege wa ale nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. Fi ta siaka ale nyaku de?”

²⁷ Wa yaa weeni wa ayen, “M Nyɔɔ, m ta siaka. M be nman ta siaka ayen fi ale Varibasidowa, Naawen biika waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa ate wa jam la.”

²⁸ Maata ale biisi a ga nueri la, wa yaa nman jo yenni po a ga wi Mɛeri a ta taam nakpiak ba dek ba nyiini a weeni wa ayen, “Sagrowa a jam kama ale a yaali ayen wa nya fu.” ²⁹ Mɛeri a yaa deri yiti a chen Yeezu jigi. ³⁰ Yeezu an diem a jam jo tenka po. Wa diem a jam za ka juijui ate Maata a tu wa la. ³¹ Nuru baai ale jam ayen ba puusi Mɛeri la, ale ga nya wa le yiti nna nwuli a nyini la, ba me a yaa yiti va wa, dii nyin la ba a poli ayen wa a chen ka juijui ate ba gu wa toawa la ayen wa kum.

³² Mɛeri a yaa chen a ga tu Yeezu a domsi kali wa nin a weeni wa ayen, “M Nyɔɔ, fi dan poom bo dela, m suoku ate an kpiya.”

³³ Yeezu ale ga nya ale Mɛeri ale nuru baai ale jam

va wa la, a kum la, ku yaa daani wa sui nna yegayega. ³⁴ Wa yaa bek ba ayen, “Ka be ate ni gu wa?”

Ba yaa weeni wa ayen, “Ti Nyɔɔ, jam a nya.”

³⁵ Yeezu me yaa kum. ³⁶ Nuruma ale jam nya wa kumsana la, ba gela a yaa weeni chaab ayen, “Wensie wa sum a yaali wa ka nna yegayega.”

³⁷ Alege ba gela weeni ayen, “Daa nuruwa de ale jam a lagri nuruwa ninana la, ku be nye ka se ate wa an tebi Lazarus ale ge basi ate wa kpi?”

³⁸ Lazarus ale jam a kpi la, ba jam a pa wa kama a nyo pun vorub po a yaa pai tintain a ligi vorumu noanni. Yeezu ale ga paari punku vorumu la, ba jirim a yaa dari wa. ³⁹ Ate wa yaa weeni ba ayen, “Ni lagi tintanni a basi nakpiak.”

Maata, Lazarus toawa, yaa deri weeni wa ayen, “M Nyɔɔ, ti le gu wa la ka daa nanaansi jinla. Nna po de wa a nyun kama.”

⁴⁰ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Mi an poom a lin a weeni fu ayen fi dan ta siaka ale mi, fi le nya Naawen pagrimu ale ka dii la?” ⁴¹ Ba yaa bilim tintanni vorumu noai a basi ate Yeezu a yaa zak wa zukku a nya wenmazuk ale weeni ayen, “M Koa, mi a te fi jiam fi le kasim a wom mu la. ⁴² Mi dek a seba ayen fi a wom mu kama, alege mi a biisi ale fu kama ate baai ale za dela ale

mu la a nya ate ba baga a ta siaka ale mu ayen ka fi ale sum tom mu.”⁴³ Wa ale weeni dila la, wa yaa deri kaari a wi ayen, “Lazarus, yiti a nyini peelim.”⁴⁴ Wa yaa deri yiti a nyini peelim. Wa jam a yiti a nyini ale ka garuk guunƙu ate ku vili a gilim wa nisaƙa ale wa nimbidiaka ale wa nansaƙa meena. Yeezu a yaa weeni ba ayen, “Ni foli garuku abe ni ge wa ate wa cheŋ.”

⁴⁵ Nuru baai ale jam ayen ba puusi Mæeri ale Maata la, yega a jam nya dii ate Yeezu a tom la kama a yaa ta siaka ale wa.⁴⁶ Mbala me gela a chali cheŋ Farisiima jigi a ga weeni ba dii ale nyɛ la.⁴⁷ Farisiima ale ga wom ba le a weeni dii la, ba yaa wi Juuma Puusika Yenni kpanƙa ayen ba jam ate ba tigsɪ chaab a poli ba le ba nyɛ dii la. Ba yaa le jam la, ba yaa weeni chaab ayen, “Nuruwa de a tom ka tuimkperikaliisa nna yegayega.”⁴⁸ Ku a fe kama ate ti nyɛ nuruwa de wari. Ti dan basi ayen wa a tom wa le ta dii la, waai meena a le va wa kama. Ba dan va wa dila Aroom demma baai ale soa ti la, a le jam a kaasi ti Juuma Puusika Yenni abe ba ko ti meena.”

⁴⁹ Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni Kayafas a yaa weeni ba ayen, “Nama waai a ka yammɔa.”⁵⁰ Nama a ze ayen ni dan basi ate nuruwa de a kpi te ti meena ku ale zunchoŋ ale ti meena ale kpi

ya.”⁵¹ Wa le jam a weeni dii la an nyini daa wa dek jigiya. Dii nyiŋ la wa jam ka Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni, wa jam a nyɛ se ka Naawen biisiteerɔma po wanyi ale jam a weeni ayen Yeezu a le kpi a te Juuma.⁵² Daa dila nyiini alege Yeezu a dan kpi, Naawen nuruma baai meena ale waan a bo teŋka meena zuk la, a le jam a tigsɪ chaab a chim bunyi.

⁵³ A nyini dai dila danni a cheŋ ba jam a gisi ka siuk ayen ba ko Yeezu.⁵⁴ Yeezu ale ga wom dii ate ba a yaali ayen ba nyɛ la, wa an nman a nyiem Judia teŋka po. Wa ale wa njaanviirima a yaa basi dula jigini ale cheŋ ga bo teŋ kaai ate ba a wi ayen Efraim ate ka moata goanni la.

⁵⁵ Juuma Gaambasika Tigini ale jam moata la, nuruba yegayega a yaa basi ba teŋsa ale ge a cheŋ Jerusalem teŋka ayen ba lin gomsɪ kisita wie abe ba ge ate daan a paari.⁵⁶ Ba le ga paari dula jigini la, ba yaa nyiem a gisi Yeezu. Nuruma de ba gela a yaa tigsɪ chaab Juuma Puusika Yenni po a weeni chaab ayen, “Nama a poli ayen wa le jam a maa de tigini yaa wa kan jamu?”⁵⁷ Farisiima ale Juuma Puusika Yenni kpanƙa a weeni kama ate ku paari waai meena ayen waai a dan seba Yeezu boka jigi, kula nyɔɔ a jam a weeni ba ate ba cheŋ a ga yik wa.

12

¹ Ku le jam tali daa n̄ayuebi ate Juuma Gaambasika Tigini a paari la, Yeezu a yaa n̄man cheŋ Betani teŋka. Lazarus waai ate Yeezu a jam nak wa a yiti kumu po la yenni.

² Lazarus toama a jam nye ka n̄andiinta ayen ba de ate Yeezu ale Lazarus a yaa jam kala ale chaab ate Maata a yaa ta n̄andiintana a jam te ba. ³ M̄eri yaa ta kpaam ate bu nyum a masa ate bu ligrana me a pagra nna yegayega a nyo kpaam cheŋbili po. Ba le jam boro a de la, wa yaa ta bu a jam a pa bu meena a kpiiri a

basi Yeezu n̄ansana nyin̄ a yaa le ge a yigi wa zukku zuisana a bili si. Yenni meena a jam a sueri ale ka kpaamu nyummu. ⁴ Yeezu n̄aan̄viirima po wanyi waai ate ba a wi ayen Judas Iskariot la, a yaa jam bo dula. Wala jam le waai a le wa ta Yeezu a ga bobri sak la. Wa le ga nya dii ate M̄eri a nye la, wa yaa weeni ba ayen, ⁵ “Ase nipowa de a dan poom a pa kpaamu de a da, wa te le nya ligra yega a pa te n̄anjagsana.” ⁶ Judas nin̄ a jam karo ale n̄anjagsa maarika, dii nyin̄ la wa jam ka zue. Wala ale jam a nya Yeezu n̄aan̄viirima ligrana zuk ale a pa n̄a gela a maari wa dek.

⁷ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Basi wa abe fi kan a daani wa. Wa lin̄ a de ka nin̄ a kpiiri kpaamu de a nyo mi

nyin̄ka a gomsu mu a magsi m guka. ⁸ N̄anjagsa a kasim bo ale ni kama, alege mi a kan bo ale ni a beni.”

⁹ Nuruba yega ale jam wom ayen Yeezu a bo Betani teŋka la, ba yaa cheŋ ayen ba nya wa. Ba jam a yaali kama ayen ba nya Lazarus waai ate Yeezu a nak wa kumu po a yiti la me. ¹⁰ Juuma Puusika Yenni kpan̄na ale jam a gisi siuk ayen ba ko Yeezu la, a jam a yaali ayen ba ko Lazarus kama me. ¹¹ Dii nyin̄ la Juuma ba yega a jam a basi ba kpage ale ge a ta ka siaka ale Yeezu wa ale nagi Lazarus a yiti kumu po la.

¹² Vari ale veenti la nuru boanni ale jam ayen ba maa de Gaambasika Tigini la, a yaa wom ayen Yeezu a cheena Jerusalem. ¹³ Ba yaa n̄asi kpinkparuk vaata a tu wa ale a kaari a weeni ayen, “Ti a pak Naawen! Naawen a niak waai ale cheena Nyon̄owa yonni nyin̄ la! Naawen a niak Izirali naawa.”

¹⁴ Yeezu yaa yaali bonin̄ a doa ase ba ale n̄marisi Naawen gban̄ka po ayen,

¹⁵ “Nama Jerusalem demma ni kan chali yogsumoa, ni naawa ale la a doa bombiik a cheena ni jigi.”

¹⁶ Yeezu n̄aan̄viirima an jam a min̄ nyaku de kiri ya alege, ka wa le jam a kpi a n̄man yiti kumu po a jueli wen̄mazuk la, ale basi ate ba yaa teeri dii ate ba jam a n̄marisi la kiri.

17 Nuru baai ale jam boro a nya Yeezu ale nagi Lazarus ate wa yiti kum po la, ale weeni dii ale nye la a sak nuruma. 18 Ka dila ale soa ate nuruba yegayega a jam nyini a tu Yeezu la. Ba jam wom kama ayen wa ale tom wakperikaliika de. 19 Farisiima yaa weeni chaab ayen, "Wa a yaali ayen wa gaam ti kama. Ni nya nuruma de meena ale soa dii a va wa la."

20 Va nala po me nuruba gela ate ba a wi ayen Girik ale jam ayen ba maa de Gaambasika Tigini. 21 Ba yaa jam Yeezu njanviiirima wanyi ate ba a wi ayen Filip la jigi. Wa jam nyini ka Beteseida ate ka bo Galili tenka la. Ba yaa weeni wa ayen, "Ti Nyono, ti a yaali kama ayen ti nya Yeezu."

22 Filip a yaa ga weeni Andiru ate ba noai bayewa a yaa va chaab a ga weeni Yeezu. 23 Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Ku dannii a paari kama ate Saalobika ale nya zula ale nalim yegayega. 24 Wensie ate mi a weeni ni. Fi dan ka pai biri a bori ya di ka di dek di nyiini alege fi dan bori, di a poak kama alege a nyini a be a nya bie yegayega. 25 Nuru baai nin ale kan karo ale ba dek nyuvoorja la, Naawen a le pa wa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a te ba. Nuru baai me nin ale boro ale ba dek nyuvoorja la ale jok na. 26 Baai ale a yaali ayen ba tom a te mi la a jam a va mi

ate ba a bo juijui meena ate mi a boro la. Ba dan nye dila, m kowa a le te ba zula."

27 Yeezu ale biisi a ga nueri la, wa yaa weeni ba ayen, "M sui a kasim kaasi kama. Yogyogla de mi ze m nin weeni dii la. M weeni ayen m Koa yeeri mu a ta nyini ninammu de po yaa. Alege mi ale jam dii nyin la ale la ayen m jo ninammu de po." 28 Dula jigini wa yaa puusi a te Naawen ayen, "M Koa, basi ate nuruba a te fu zula."

Wa le weeni dila a ga nueri la, ba yaa deri a wom lueluk wenm mazuk a weeni ayen, "Mi poom a lin basi ate nuruba a te mi zula kama alege m le nman a basi ate ba nye dila dek."

29 Nuru boanni baai ale jam za dula jigini la a yaa wom lueluku ate ba gela a yaa weeni chaab ayen, "Ku a nye ase ka wein ale a kum la." Mbala me a weeni ayen, "Ka Naawen sabiilo ale a biisi ale wa."

30-32 Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Wie naai ate ni a wom la daa mi nyin, alege ka nama nyin ate Naawen a biisi. Dai dii dannii ate Naawen a yaali ayen wa bo tenzuk meena demma buusa abe wa nak Sitaana waai ale soa ba la, a yia la, a moata kama. Ba dan yik mi a kpi jabarimu nyin, m le basi ate nuruba yegayega a jam m jigi." 33 (Wa ale weeni ku de la a jam a sak ka wa le wa nam dii a kpi la.)

34 Nuru boanni yaa weeni wa ayen, "Ba nmarisi

Naawen gbanjka po ayen Varibasidowa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom la, a le boro kama diipo meena wuu. Ka boa ale soa ate fi a weeni tama ayen nuruba a le yik Saalobiika a kpi jabarim nyinj ate wa kpi? Saalobiika de ka wana?"

³⁵ Yeezu a yaa weeni ba ayen, "Mi a nye ase ka bolim ate ba toati ate m bo ale ni la. Ni be kasim a chej ale bu diem a nya ate legini a kan paari ni. Waai ale a chej legi po la a ze wa ale a chej juijui la. ³⁶ Ni be a ta siaka ale mi waai ale a nye ase bolim la ale m diem bo ale ni, ate ni chim m bisa."

Yeezu ale biisi a nueri la, wa yaa chej a ga suk.

³⁷ Yeezu a jam tom ka wakperikaliisa nna yegayega nuruma meena nimbie, alege ba yegayega a jam ka siaka ale wa. ³⁸ Ka dila ale soa ate dii ate Naawen biisiteero Azaya a jam nmarisi Naawen gbanjka po dila po dila po la, a chim wensie la. Wa nmarisi ayen,

"M Nyɔɔɔ, ka wana ale ta siaka ale wie njaai ate tama sak la? Nyɔɔowa a sak wa pagrimu ale ka wana?"

³⁹ Azaya a nman nmarisi baai ale jam kan ta siaka ale Yeezu la wie ayen,

⁴⁰ "Naawen ale ligi ba ninanja ale ba popolana me ate ba ninanja a kan nya, ate ba popolana me a kan minji, ate ba kan bage a tagri,

ate m vonj ba tuimbaatana a te ba."

⁴¹ Azaya ale jam nya Yeezu zulana ale wa nalimu la ale soa ate wa nmarisi nyaku de la.

⁴² Juuma kpanja yega a jam ta siaka ale Yeezu kama, alege ba an jam a biisi wa wie a lagri, dii nyinj la Farisi-ima ale yiaak ba ba tuka dinanja po. ⁴³ Juuma kpanja a yaali kama ayen nuruba a te ba zula a gaam ba le a yaali ayen Naawen a te ba zula dii la.

⁴⁴ Dula jigini Yeezu a yaa basi ate wa lueluku a jueli a weeni nuru boanni ayen, "Nuru waai ale ta siaka ale mi la, a ta siaka ale Naawen waai ale tom mu la me kama. ⁴⁵ Nuru waai ale nya mi la, a nya Naawen waai ale tom mu la me kama. ⁴⁶ Mi a jam tenka de zuk meena kama ase bolim la ayen baai meena ale ta siaka ale mi la a kan nman bo legi po. ⁴⁷ Mi a kan bo baai meena ale a wom mi wienja ale kan wa na la buusa. Mi an jam ayen m bo ka tenka meena demma buusa, alege m jam ayen m vari ba ka ba tuimbaatana po a basi. ⁴⁸ Tenzuk meena kpeglimka a dan jam paari, wie njaai ate mi a biisi la a le bo nuru baai meena ale a zeri mi ale m wienja la buusa. ⁴⁹ Mi ale a sak nama wie njaai la an nyini daa mi dek jigiya, alege m Kowa waai ale tom mu la ale te mu wienja ayen m sak ni. ⁵⁰ Wie njaai meena ate wa pa te mu la mi pa na a

sak ni kama. Wa wienja a te ka nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.”

13

¹ Ku jam tali ka dai yenj ate Gaambasika Tigini a paari. Yeezu a jam seba ayen wa yikka dannii a moata kama ate wa basi tenjuk de abe wa nmani a chenj wa kowa jigi. Wa jam kasim a yaali baai ale bo tenka po ate wa soa la kama a ga paari wa kum.

² Wenni ale jam a sinj ate tenka a sobi la, Yeezu ale wa njanviirima a yaa jam boro a de yok nandiinta. Velin-vendika a poom basi ate Judas Iskariot, Simon biika a ta ka popola ayen wa bobri Yeezu a sak. ³ Yeezu a jam seba ayen wa kowa waai ale tom wa ate wa jam tenjuk de la, ale pa jaab buuri meena pagrim a te wa. Wa be jam a seba me ayen wa nyini ka Naawen jigi a jam, alege nman pilim a chenj Naawen jigi. ⁴ Ba le diem boro a de la, Yeezu a yaa yiti nmai a yeeri wa garuk kuui ate wa jo a basi nmai la a dueni tenj ale ge a pai papa a bobi wa chiaka. ⁵ Wa yaa nari nyiam a nyo chin kpien po a pa ta nyiem a sugri wa njanviirima nanšana a gilim ale a bili si ale papawa. ⁶ Wa ale sugri a ga paari Simon Piita la Piita a yaa weeni wa ayen, “M Nyono, fi ayen fi sugri mi nanšana kama?”

⁷ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Fi ze dii ate mi a nye

a te fu yogyogla de la kiriya, alege ku dan ga nye maga, fi le minj di kiri.”

⁸ Piita yaa weeni wa ayen, “Mi a kan basi ate fi a sugri mi nanšana diipo diipo.”

Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Fi dan kan basi ate mi a sugri si, fi kan nman a maa chim mi njanviirima po wanyi.”

⁹ Simon Piita a yaa deri kpabi tulisi wa ayen, “Ku be dan ka dila, be kan sugri m nanšana nyiini, maa sugri m nisimana ale m zukku meena me.”

¹⁰ Yeezu a nman weeni wa ayen, “Fi dan so fi nyinika a be, ka nala kama, alege fi dan nman chenj a ga jigi, fi nanšana a danj kama. Si le danj la, fi yaa sugri ka fi nanšana nyiini.” Wa le biisi ale Piita a nueri la, wa yaa nman chiem wa njanviirima jigi a weeni ba ayen, “Yogyogla de ni sunima meena a nala kama, alege ka ni po wanyi sunum ale danj.” ¹¹ Yeezu a poom seba waai deka a le wa ta wa a ga bobri a sak la kama, dila ale soa ate wa weeni dila la.

¹² Yeezu ale sugri ba nanšana a nueri la, wa yaa pa wa garuku a nman jo ale pilim chenj wa kalika jigini a weeni ba ayen, “Ni minj dii ate m nye a te ni la kiri ya? ¹³ Nama a kasim a wi mi ayen ka ni sagro ale ni nyono. Kula a magsi kama, dii nyin la mi sum ka ni sagro ale ni nyono. ¹⁴ Mi waai ale ka ni nyono

ale ni sagro la, ale sugri ni nanšana. Nama dek me a sugri chaab nanšana. ¹⁵ Mi a nye ka magsa a sagi ni ayen ni a va. ¹⁶ Wensie ate mi a weeni ni. Yomo a kan zuagi a gaam wa nyɔɔɔ. Tomteero me an baga a zuagi a gaam waai ale tom wa la. ¹⁷ Yogyogla de ate ni seba wensienja la ni sue a le peenti ase ni nin a nye dila.

¹⁸ “Mi ale a biisi dii ale ni la, daa ni meena ate mi a weeni, alege ka baai nyiini ate m lueri a te m dek la. Ba nmarisi Naawen gbanka po ayen, ‘Waai a le wa ta mu a ga bobri a sak la, wala ate mi ale wa a de nandiintanja ale chaab.’ Ba le nmarisi wienja de dii la, a le jam a chim ka wensie. ¹⁹ Dila nyinj la, m lij a weeni ni kama, ayen ku dan jam boro a nye, ni ta siaka ale mi ale weeni ayen m ka waai la. ²⁰ Wensie ate mi a weeni ni. Baai meena ale a te waai ate mi a tom la, tia la, a te ka mi tia dila. Baai meena ale a te mi tia me la, ba a te ka waai ale tom mu la tia dila.”

²¹ Yeezu ale biisi a nueri la, ku yaa daani wa, wa sunum po nna yegayega. Wa yaa weeni wa njanviirima ayen, “Wensie ate mi a weeni ni, ni po wanyi a le wa ta mu a ga bobri sak.”

²² Ba yaa deri gisi a nya chaab ale a poli le ka waai dek la. ²³ Waai ate Yeezu a jam a yaali ba po nna yegayega la a jam kala kama a moata wa. ²⁴ Simon Piita a yaa magsi a weeni wa ayen

wa bek Yeezu a minj waai dek a le wa nye wa dila la.

²⁵ Waai ate Yeezu a jam a yaali nna yegayega la, a yaa forisi paari a bek wa ayen, “M Nyɔɔɔ, ka wana dega?”

²⁶ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Waai ate mi a pa boroboruku a siuk jentanja a te wa la, wa le la.” Wa yaa deri pa boroboruk a siuk jentanja a te Judas Iskariot, Simon biika. ²⁷ Judas ale ga tuesi boroboruku la, Sitaana a yaa deri a jam jo wa popola po ate nja tagri. Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Chen nwuli a ga nye dii ate fi ta la.” ²⁸ Baai ale jam a tigi ale wa a boro a de nandiintanja la, an jam a minj wa le weeni dii la kiriya. ²⁹ Judas a jam ale waai ale a nya ba ligranja zuk la. Dila nyinj la, ba jam a poli kama ayen Yeezu a tom wa kama ayen wa chen a ga da njanta a magsi tigini, yaase wa te niwomma ligra.

³⁰ Judas ale ga tuesi boroboruku la, wa yaa deri yiti a nyini a chen. Ku jam ka yok ate wa nyini la.

³¹⁻³² Judas a yaa le chen a ga nueri la, Yeezu a yaa weeni wa njanviirima mbala ayen, “Nuruba yegayega a le ba te Naawen pimpauk dii ate nuruba ayen ba nye mi la nyinj. Diipo ate Naawen ayen wa pa wa zulanja ale wa nalimu yegayegaka a te mi Saalobiika la a moata kama. Ku kan beni ate wa nye ku. ³³ M bisa, mi a kan bo ale ni ate ku beni. M dan chen, ni

le nyiem a gisi m boka jigi. Ni teeri diipo ate m weeni Juuma kpaŋŋa ayen ba kan baga a va mu a cheŋ juijui ate mi a cheŋ la. Ni kan baga a cheŋ juijui ate mi a cheŋ la. ³⁴ Sinsak paali ate mi a yaali ayen ni va. Ni a yaali chaab nalimnyiini. Mi ale yaali ni a soa dii la ni a yaali chaab dila. ³⁵ Ni daa yaali chaab dila, waai meena a le seba ayen ni ka mi ŋaanviiriba.”

³⁶ Simon Piita a yaa bek wa ayen, “M Nyɔɔɔ, fi a cheŋ ka be?”

Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Fi kan baga a va mu a cheŋ yɔgyɔgla de, alege ku dan ga nyɛ maga, fi le baga a va mu.”

³⁷ Piita a ŋman bek wa ayen, “M Nyɔɔɔ, ka boa ale soa ate mi an baga a va fu yɔgyɔgla de? Mi a gomsɔ a magsi kama ayen m kpi fi nyiŋ.”

³⁸ Yeezu a yaa bek wa ayen, “Fi sum gomsɔ a magsi ayen fi kpi mi nyiŋŋa? Wensie ate mi a weeni fu. Fi le weeni nuruba ku noai buta yokku de ayen fi ze mi abe varikpadiaka a kum.”

14

¹ Dula jigini Yeezu a yaa weeni wa ŋaanviirima ayen, “Ni kan basi ate wari a daani ni, ni suniima po. Ni ta siaka ale Naawen abe ni ta siaka ale mi. ² Mi Kowa boka jigini a ta ka diina nna bɔari bɔari ya. Mi abe pilim a cheŋ ku jigini kama, ayen m gomsɔ jigi a te ni. Ase ku dan kan daa dila, m te kan weeni ni.

³ M dan gomsɔ ŋa a nueri, m le ŋman jam a ta ni a cheŋ ku jigini ate nama ale mi a maa chaab a bo jigi yeŋ.

⁴ Ni seba mi ale a cheŋ juijui la kama ale siuk kuui ale a cheŋ ku jigini la.”

⁵ Tomasi a yaa weeni wa ayen, “M Nyɔɔɔ, tama a diem ze juijui dek ate fi a cheŋ la. Ti be ti nyɛ ka se a seba siuk kuui ale a cheŋ dula jigini la?”

⁶ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Mi ale siuk kuui ale a cheŋ dula la ale ŋman chim wensie ale nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la nyɔɔɔ. Nuru waai an baga a cheŋ mi Kowa jigiyɔ ase ka wa nin va mi jigi. ⁷ Nama ale seba mi ale ka waai yɔgyɔgla de la, kula le basi ate ni seba m Kowa ale ka waai la me. A nyini jinla a ta a cheŋ ni yaa nya wa kama ale seba wa.”

⁸ Filip a jam diem ze wa le a biisi dii la kiriya. Wa yaa weeni wa ayen, “M Nyɔɔɔ, tama ale a yaali dii nyiini la ale fi basi ate ti nya fi Kowa.”

⁹ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Tama a bo le chaab ate ku beni kama alege fi a ze mi? Waai meena ale nya mi la, a nya m Kowa kama. Ka boa ale soa ate fi weeni ayen m dak m kowa a sak ni? ¹⁰ Fi ka siaka ayen mi a bo ale m Kowa ate m Kowa me a bo ale mu? Mi ale sagi ni wie ŋaai meena la an nyini daa mi dek jigi ya. M Kowa waai ale bo ale mu la, ale a tom wa tuimaŋa.” ¹¹ Yeezu a yaa cheemu a weeni wa

naanjviirima meena ayen, “Ni ta siaka ayen m Kowa a bo ale mu kama ate mi me a bo ale wa. Be dan kan daa di ni be ta siaka ale m tuimkperikaliik sii ate ni nya ale maa tom la nyin. ¹² Wensie ate mi a weeni ni, baai ale ta siaka ale mi la a le ba a tom dii ate mi a tom la. Bala dek a le tom tuimkperikaliisa a gaam dii ate mi a tom la, dii nyin la mi a le nmani a chej m Kowa jigi la. ¹³ Ni dan juisi jaab buuri meena mi yonni nyin m le nye a te ni ate nuruba a va mi nyin a nya Naawen zulaŋa. ¹⁴ Ni basi ate m nman a weeni ni, jaab buuri meena ate ni a juisi ayen mi a nye a te ni mi yonni nyin la, m le nye.

¹⁵ “Ni dan a yaali mu, ni le va dii ate mi a weeni ni la. ¹⁶ Mi le saalim m Kowa ate wa te ni Maarō wa choa ate wa kasim a bo ale ni. ¹⁷ Wa ka Chiik kaai ale wa sak Naawen ale ka waai la. Teŋzuk demma a kan siak ayen wa ka ba Maarō, dii nyin la ba kan nya wa, ba be ze wa. Alege nama seba wa kama, dii nyin la wa bo ale ni kama.

¹⁸ “M kan basi ni, ni dek ni nyiini. M le nman jam ni jigi. ¹⁹ Dai dii danni ate teŋzuk de meena demma a kan nman nya mu la a mōata kama, alege nama a le nman nya mu kama. Mi abe nin kasim a boro la nama me ale kasim boro. ²⁰ Dai dila danni a dan pari, ni le seba ayen mi bo ale ka m Kowa ate nama a bo ale mi ale ge ate mi me

a bo ale nama.

²¹ “Baai ale a wom mi wienja ale a va ŋa la a sak kama ayen ba a yaali mu. Mi me a le pa m dek a sak ba abe mi a yaali ba. Ba le a yaali mu la nyin, m Kowa me a le yaali ba.”

²² Nuru wanyi ale jam bo dula jigini ate ba a wi wa ayen Judas, alege wa daa Judas Iskariot waai ale ta Yeezu a ga bobri sak la. Wa yaa weeni Yeezu ayen, “M Nyɔɔ, fi le nye ka se a pa fi dek a sak tama nyiini alege daa teŋka meena demma?”

²³ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Baai ale a yaali mi la a va ka m sinsanŋa. Bala me ate m Kowa a yaali ate mi ale wa a jam bo ba suniimaŋa po. ²⁴ Baai ale kan a yaali mi la a kan va m sinsanŋa. Mi ale a sak ni dii la an nyini daa mi dek jigiya, alege ka m Kowa waai ale tom mu la jigi.

²⁵ “Mi ale diem bo ale ni la, ale soa ate mi a weeni ni wienja de. ²⁶ M Kowa a le tom Maarōwa waai ale ka Naawen Chiika la ate ka jam mi yonni nyin a sak ni abe wa teeri ni dii meena ate mi a weeni ni la.

²⁷ “Mi a le basi ate ni ta suyɔgini ase mi dek jigi ale ka dii la. Suyɔgini dii ate mi ayen m te ni la ka di tɔga ale teŋka meena demma suyɔgini. Ni kan a yiili abe ni a chali yɔgsumɔa. ²⁸ Mi poom a lij weeni ni kama ayen m le chej m Kowa jigi abe m nman pilim jam. Ase ni dan sum a yaali

mu, ni sue a le peenti, ale m ale a cheŋ m Kowa jigi la dii la m Kowa a zuak kama a gaam mi. ²⁹ Mi a weeni ni wienja de kama abe ŋa ge a jam nyε, ate ŋa dan jam a nyε abe ni ta siaka ale mu. ³⁰ Mi kan yaali ayen m biisi wa boari ale ni, dii nyin la Sitaana waai ale soa tɛŋzɔk de meena demma la, a cheena kama. Wa ka pagrim mi zuwa. ³¹ Alege tɛŋka meena demma a le seba ayen mi a yaali m Kowa kama, dila me abe ni soa ate mi a tom wa dii meena ate wa a weeni mu la.

“Ni basi ate ti yiti a cheŋ jigi yonj.”

15

¹ Yeezu yaa ŋman weeni ba ayen, “Mi a nyε se ka tiib la. Mi Kowa me a nyε se ka nuru waai ale a nya tiimu zuk la. ² Wa nyiem a kasim a gebi nanj sii ale kan a yoani la a basi kama ale a gebi sii ale a yoani la a magsi chaab ate si a yoani yoana yega. ³ Naawen a poom linj sugri ni suniimaŋa kama ale wie ŋaai ate mi a sagi ni la. ⁴ Ni be kasim a bo ale mi ate mi me a bo ale ni. Nanj a kan baga yoani yoana ka dega, ka nanjka a nin bo kinni nyin ale ka baga a yoani. Siuk kula po ni dan kan bo ale mi ni kan baga a nyε wariya.

⁵ “Mi ale kinni alege nama a chim nanjaŋa. Waai ale bo ale mi ate mi me a bo ale wa la ale yoani yoana yega. Ni kan baga a nyε wariya ase mi nin kan bo ale ni. ⁶ Waai

ale kan bo ale mi la m Kowa a le gebi wa a basi ase tiib nanja la, nanj sila a dan ko ba tigi si kama a nyo bolim po a ju. ⁷ Ni dan bo ale mi ate m wienja a bo ale ni, ni dan juisi jaab buui ate ni a yaali la Naawen a le te ni. ⁸ Ni dan a yoani yoana kula a le sak ayen ni ka mi ŋaanviiriba ate m Kowa a nya zula. ⁹ Mi a yaali ni ase ka m Kowa ale a yaali mu dii la. Ni kasim a ta yaalika ale mu. ¹⁰ Ni dan tom a va mi yaalika m le kasim a yaali ni ase mi ale a tom a va m Kowa yaalika ate wa yaali mu dii la.

¹¹ “Mi a weeni ni wienja de kama ayen ni ta supeentik kaai ate mi ta la. ¹² Sinsak paali ate mi a yaali ayen ni va di. Ni a yaali chaab ase mi ale yaali ni dii la. ¹³ Nuru waai a dan zaani wa doaba nanjkula po a kpi a te ba, yaali kaai ate wa ta ale wa doama la a gaam jaab buuri meena kama. ¹⁴ Ni dan a va dii ate mi a sak ni la, ni ka mi doaba. ¹⁵ Wie ŋaai meena ate m Kowa a weeni mu la, ŋala ale mi a pa weeni ale ni. Ka dila ale soa ate mi a weeni ayen ni ka m doaba la. Mi a kan yaali ayen m ŋman weeni ayen ni ka mi tuiptomdoɔba, dii nyin la tuiptomdoɔ a ze wa nyɔnɔ ale ta dii la. ¹⁶ Daa nama ale lueri mi ayen m chim ni nyɔnɔ, alege ka mi ale lueri nama ayen ni a tom tuimmaŋsa ŋaai ale kan a kaasi la a te mu. Ni dan tom ŋa dila ni le baga a pa mi yonni nyin a juisi ŋanta

baai ate ni a yaali la m Kowa jigi ate wa te ni. ¹⁷ Wa dii ate mi a chiib a weeni ni la ale ni kasim a yaali chaab nalimnyiini.

¹⁸ “Ase tenka meena demma a dan kisi ni mi njaan vaka nyin, ni be teeri ayen ka mi ate ba jam a lin kisa. ¹⁹ Ase nama ale tenka meena demma a dan jam bo ka jigi yen ale chaab, ba te a yaali ni kama, alege ka mi ale lueri ni ate nama ale ba an bo ale chaab la ale soa ate ba kisi ni. ²⁰ Ni teeri dii ate m weeni ni ayen yomma an бага a zuak a gaam wa nyon la. Ba jam a daani mi ka nna yegayega. Dila dek dek ate ba a yaali ayen ba daani nama me la. Ba dan wom mi sinsanja kama, ba te le wom nama sinsanja me. ²¹ Ba le daani ni dii nyin la ba ze waai ale tom mi la. Ba le nman a daani ni, ni ale a va mi la nyin. ²² M jam kama ayen m weeni ba ate ba basi ba wabaatana siuku vaka, alege ba zeri. Dila nyin Naawen a dan bo ba buusa ayen ba lo ya, ba an nman бага a weeni wari ale wa. ²³ Waai ale kisi mi la, a kisi m Kowa me kama. ²⁴ Mi tom ka tuimkperikaliik sii ate waai an бага a tom la, ba nimbie po. Dila nyin Naawen a le weeni ba ayen ba nye kaasiya. Ba dek a nya njaai meena ate mi a nye la kama ale ba nimbie alege ba diem kisi mi ale m Kowa. ²⁵ Ba kisi mu nna la kama ayen dii ate ba nmarisi Naawen gbanja po dila po dila po la

a chim wensie. Ba nmarisi ayen, ‘ba kisi mu kama kinla nyin.’

²⁶ “Mi poom a lin weeni ni kama ayen Maarowa waai ale ka Naawen Chiika la ale pai Naawen wensie wienja a sak ni, wa abe le nyini ka m Kowa jigi. M le tom wa ate wa nyini m Kowa jigi a jam a biisi mi wie. ²⁷ Ate nama me a бага a biisi mi wie dii nyin la ni bo ale mu kama a nyini piilimka.

16

¹ “Mi a weeni nama wienja de kama, ate ni kan jok siaka ale mi. ² Juuma a le yiak ni ba tuka diinana po a basi. Ku dann me dek a le jam a paari ate baai a le ba ko ni la a poli ayen ba a tom ka dii ate Naawen a yaali la. ³ Ba le nye ni nyanja de meena, dii nyin la ba ze mi yaase m Kowa. ⁴ Mi a weeni ni wienja de kama ate da nala, a dan paari ate ba boro a nye ni dila abe ni teeri mi ale weeni ni dii la.

“Mi an weeni ni wienja de piilimka po, dii la m le jam bo ale ni la. ⁵ Yogyogla de m nmani a chen ka waai ale tom mu la jigi, alege ni waai a karo ayen wa bek mi m le a chen juijui la. ⁶ Mi ale weeni ni wienja de meena la a nye kama ate ni sui a kaasi nna yegayega. ⁷ Alege wensie ate mi a weeni ni, ku ale zunchorj ni jigi ase m nin chen m Kowa jigi, dii nyin la m dan kan chen ya, Maarowa a kan jam ni jigi

ya. Alege m dan cheŋ m le tom wa ate wa jam a maari ni. ⁸ Wa dan jam, wa le basi ate teŋzuk de meena demma a miŋ ba le ta popola kaasima ale tuimbaata dii la, ale ba le ta popola kaasima ale Naawen buusaŋa dii la. ⁹ Ba ta popola kaasima ale tuimbaata dii la ba ka siaka ale mi. ¹⁰ Ba ta popola kaasima ale wayɔrisima dii la mi a cheŋ ka m Kowa jigi ate ni kan ŋman nya mu. ¹¹ Ba ta popola kaasima ale Naawen buusaŋa dii la Naawen a poom bo Sitaana waai ale soa teŋka demma meena la buusa kama.

¹² “Mi ta ka wie nna yegayega ayen m weeni a sak ni a gum du, alege ŋa zuak kama a gaam ni womka. ¹³ Naawen Chiika kaai ale ka wensie nyɔɔ la, a le jam a bo ni suniimaŋa po, ka le de ni niŋ a sak ni wensie siuku. Ka le ka sak ni dii la a kan nyini daa ka dek jigi ya. Wie ŋaai ate mi ale m Kowa a weeni ka la, ŋala a le ka pai a sak ni. Ka le sak ni me wie ŋaai ale diem cheena ayen ŋa nyɛ la wie. ¹⁴ Ka le te mi zula yegayega, dii nyiŋ la ka le wom mi wienŋa ŋaai ate mi a weeni ka la abe ka pai a sak ni. ¹⁵ Jaab buuri meena ate m Kowa a ta la ka mi ale soa. Ka dila ale soa ate mi a weeni ni ayen Naawen Chiika a le wom dii ate mi a weeni ka la abe ka pai a sak ni.

¹⁶ “Mi a kan bo ale ni a beni abe m ge a cheŋ m Kowa jigi ya. Mi a dan cheŋ

wa jigi ku kan beni ate ni ŋman nya mu.”

¹⁷ Yeezu ale biisi a ga nueri la, wa ŋaanviirima ba gela a yaa weeni chaab ayen, “Wa a weeni ka tama ayen wa kan bo ale ti a beni abe wa ge a cheŋ wa kowa jigi ya. Wa ŋman a weeni ti kama ayen wa dan cheŋ ku kan beni ate ti ŋman nya wa. Nyaku de meena ate wa biisi la, kiri ale boa? ¹⁸ Tama ze dii ate wa a weeni ayen wa kan beni la kiri ya.”

¹⁹ Yeezu a jam seba kama ayen ba a yaali ayen ba bek wa kama. Wa yaa weeni ba ayen, “Ku kan beni ate ni kan ŋman nya mu, ku be kan beni ate ni ŋman nya mu. Ka ku de ate ni a bek chaaba? ²⁰ Wensie ate mi a weeni ni ayen mi dan basi ni, teŋka meena demma sue a le peenti nna yegayega, alege nama dek sueŋa a le kaasi kama nna yegayega. Ni sukaasimaŋa ale tulim a chim supeentik. ²¹ Nipɔk a dan boro a dom wa puuk, wa sui a nyiem kaasi kama. Wa dan jam biak a ga nueri, wa yaa bagim wa sukaasunku kama, ale ta supeentik wa biika nyiŋ. ²² Nama sue a kaasi kama yɔgyɔgla de, alege m dan ŋman nya ni, ni sueŋa a peenti kama nna yegayega. Nuru karo a бага a tuesi supeentika de ni jigi ya.

²³ “Dai dila dannii a dan jam paari ni kan begi mu jaabɔa. Wensie ate mi a weeni ni ayen ni a le бага

a pa mi yonni nyin a juisi jaab buuri meena ate nama a yaali la m Kowa jigi ate wa te ni. ²⁴ A ta nyini dila po a jam paari jinla dann, nama an diem a juisi wa jaabɔa mi yonni nyinɔa. Ni be juisi wa ate wa te ni ate ni suenɔa a peenti a gaam taam.

²⁵ “Wie ɔaai ate mi a kasim a weeni ni la, ka wa-magsima ate ni an baga ɔa kiri a min, alege ku dann a cheena kama ayen m sak ni m Kowa wie a lagri ate ku kan ɔman tua a te ni. ²⁶ Dai dila dann a dan paari, ni kan ɔman nya mi ayen mi a basi ate m Kowa a te ni ɔanta baai ate ni a yaali la. Nama dek a baga kama a puusi a te wa mi yonni nyin ate wa a te ni. ²⁷ Mi Kowa a le te ni jaab buui ate ni a yaali la, dii nyin la wa a yaali ni ka nna yegayega. Nama a yaali mu kama ale ta siaka ayen m nyini ka m Kowa Naawen jigi. ²⁸ Mi a nyini ka wa jigi a jam tenzuk de. Yɔgyɔgla de mi a basi tenzuk kama ayen m ɔmani a cheɔ wa jigi.”

²⁹ Wa ɔaanviirima ale ga wom dii ate wa a weeni la, ba yaa weeni wa ayen, “Yɔgyɔgla de tama a yaa min fi ale a weeni dii la kiri kama. Ku an ɔman tua a te ti. ³⁰ Ti seba ayen fi seba wie meena kama. Ku daa nuru ɔman bek fu bega. Ku de a basi kama ate tama a ta siaka ayen fi nyini ka Naawen jigi.”

³¹ Yeezu a yaa weeni ba

ayen, “Ni sum ta siaka ale mu yɔgyɔgla de? ³² Ni wom mi nalimnyiini. Ku kan beni ate nama meena ale chali a kuli ni yeenɔa abe ni ge basi mi nyiini, alege m Kowa a kan basi mu, dii nyin la wa bo ale mu kama. ³³ Mi a weeni ni wienɔa de kama ate ni dan bo ale mi ni ni ta suyɔgini. Tenka demma ale namsi ni alege ni ta sunum pagrik mi nak de Naawen dachaasa kama.”

17

¹ Yeezu ale biisi a ga nueri la, wa yaa zak wa zuk a nya wenɔmazuk a weeni ayen, “M Koa, m kummu dann a moata kama. Sak nuruba fi zulaɔa ale fi nalim buui ate fi pa te mi la, ate mi a te fu zula. ² Fi te mu pagrim kama nurubiik meena zuk ayen m baga a pai nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a te baai meena ate fi a te mu la. ³ Fi ka wanyi dekki ale wensie nyɔnɔ. Nuru waai a dan seba fi ale mi waai ate fi tom la, wala nyiini ale ta nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. ⁴ Tuim ɔaai ate fi pa te mu ayen m tom la a basi ate tenka meena demma a nya fi zulaɔa ale fi nalimu kama. Yɔgyɔgla de mi a be nueri tuimaɔa kama. ⁵ M Koa, te mu zula fi dek nimbie po, zula ɔaai ate mi ale fi a jam ta alege ate fi nyɛ tenka la.

⁶ “Nuru baai ate fi lueri ba tenka po a te mi la, mi a basi ate ba seba fu kama. Fi ale soa ba a yaa pa ba a te mi. Ba be va fi noai

kama. ⁷ Yogyogla de ba yaa seba ayen jaab buuri meena ate mi ta la a nyini ka fi jigi. ⁸ Wie ŋaai ate fi a weeni mu la, m pa ŋa kama a sak ba, ate ba ta siaka ayen ka fi ale tom mu ba jigi.

⁹ “M kan puusi a te ka tenka meena demma, alege mi a puusi a te ka baai ale ta siaka ale mi la. Fi ale soa ba ale lueri ba a te mi. ¹⁰ Mi nuruba meena ka fi nuruba. Fi nuruba me meena ka mi nuruba. Ba ale va mi dii la a sak ka nuruba ayen mi ta zula ka nna yegayega. ¹¹ Yogyogla de mi cheena ka fi jigi, m kan ŋman bo tenzuk de, alege bala dek ba nyiini a le ba bo tenzuk de. M Ko Welenja a nya ba zuk nalimnyiini ale fi pagrimu ate ba chim bunyi ase mi ale fi ale ka bunyi dii la. ¹² Ase mi ale diem a jam bo ale ba dii la, mi pa ka fi pagrimu a nya ba zuk. Mi a nya ba zuk kama ate ba wanyi an be ya, alege ka waai ale yeeri wa dek ayen ba ale ŋmarisi wa wie dii Naawen gbanka po dila po dila po la a jam chim wensie. ¹³ Yogyogla de mi cheena ka fi jigi. Ka dila ale soa ate mi a puusi a te fu ba nyin ayen ba sue a peenti ase mi sunni ale ka dii la. ¹⁴ Wie ŋaai meena ate fi weeni mu la m pa ŋa kama a sak ba. Tenka meena demma a kisi ba kama, dii nyin la ba daa bunyi ase mi ale tenka meena demma me ale kan daa bunyi dii la. ¹⁵ Mi a kan puusi a te fu ayen ka fi yeeri ba tenka po

a basi, alege mi a yaali kama ayen fi lik ba a tanla ate Velinvendika a kan paari ba. ¹⁶ Ba le tenzuk de demma a daa bunyi ase mi ale tenka meena demma ale kan daa bunyi dii la. ¹⁷ Fi wie ŋaai ate mi a pa sak ba la ka wensie. Be pa ba ate ba chim fi nuruba ate ba va fi wensienja. ¹⁸ Mi ale a tom ba ayen ba chen a ga sak tenka meena demma fi wie ase fi ale tom mi me ayen m jam a sak ba dii la. ¹⁹ Ba nyin mi pai m dek a te fu ayen ba бага a pai ba dek a te fu.

²⁰ “Mi kan puusi a te ka mi ŋaanviirima dek ba nyiini, alege ka baai meena a le ba ta siaka ale mi ba sinsanja nyin la. ²¹ Be maari ba ate ba ta noai yen ale chaab. M Koa, fi ale mi ka bunyi. Maari ba ate ba ta noai yen ate tenzuk de meena demma a ta siaka ayen ka fi ale tom mi ba jigi. ²² Fi zulanja ale fi nalimu ate fi a pa te mi la, mi a pai a te ba kama ate ba бага a ta noai yen ale chaab ase tama la. ²³ Mi a bo ale ba kama ate fi a bo ale mi ayen ba ta noai yen ate tenka meena demma a seba ayen fi ale tom mi alege a yaali ba ase fi ale a yaali mi dii la.

²⁴ “M Koa, fi ale pai m ŋaanviirima a te mu. Mi a yaali kama ayen ba bo ale mu juijui ate mi a chen la ate ba nya zula ŋaai ale nalim buui ate fi a te mi la, dii la fi a yaali mi kama piilimka po alege a nye tenka. ²⁵ M Ko waai ale ka

tuimmanṣa nyɔnɔ la, tɛnka meena demma a ze fu, alege mi a seba fu kama ate m njaanviirima me a seba ale ka fi ale tom mu ba jigi la. ²⁶ Mi sak ba fi ale ka waai la kama. M le kasim a sak ba ate yaali kaai fi ta ale mi la bo ba jigi ate mi me a baga a bo ale ba.”

18

¹ Yeezu ale jam a puusi a te wa Kowa a nueri la, wa le wa njaanviirima a yaa basi dula jigini ale ge lo beli fiik kaai ate ba a wi ayen, Kidron la a jueli a ga jo jigi ate ba vuk tiisa. ² Judas waai ale jam a yaali ayen wa ta Yeezu a ga bobri a sak la, a jam seba dula jigini kama, dii nyin la wa ale Yeezu ale wa njaanviirima meena a nyiem a kasim a cheɲ ka ku jigini. ³ Juuma Puusika Yenni kpanṣa ale Farisiima a yaa tigi sojiba ale baai ale jam a limsi Juuma Puusika Yenni la jigi yeɲ ate Judas a yaa de ba nin a ta ba cheɲ juijui ate ba vuk tiisaṣa la ayen ba yik Yeezu. Ba jam a pa ka ba gebi woṣsa ale ba kanaasa ale do woṣta. ⁴ Yeezu a jam seba dii a le cheena ayen di nyɛ la kama a yaa cheɲ ayen wa tu ba. Wa le tu ba la, wa yaa bek ba ayen, “Nama a gisi ka wana?”

⁵ Ba yaa weeni wa ayen, “Ti a gisi ka Yeezu Nazaret denowa.”

Wa yaa weeni ba ayen, “Ka mi ale la.”

Judas waai ale ta wa a ga bobri a sak la, a jam maa za

dula kama ale ba. ⁶ Yeezu ale weeni ayen ka wa ate ba a gisi la, ba yaa tori njaan nyin a lo tɛɲ. ⁷ Yeezu a yaa nman bek ba ayen, “Nama a gisi ka wana?”

Ba nman diem weeni wa ayen, “Ti a gisi ka Yeezu Nazaret denowa.”

⁸ Wa yaa nman weeni ba ayen, “Mi poom a liɲ weeni ni kama ayen ka mi ale la. Dan ka mi ate ni a yaali ayen ni yik, ni be basi ate m njaanviirima cheɲ abe ni yik mi nyiini.” ⁹ Wa weeni nyaku de kama ayen wa ale poom liɲ weeni wa Kowa dii ayen wa kan yaali ayen wa jok nuru baai ate wa lueri a te wa la, po wanyi la a chim wensie.

¹⁰ Dula jigini Simon Piita a yaa deri yeeri gebi woṣ a che Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni yomma po wanyi juga tunni a lonsi tɛɲ. Yomo wala yue a jam le Malakusi. ¹¹ Yeezu a yaa weeni Piita ayen, “Pa fi gebika a nman su ka jigini, fi a poli kama ayen mi kan nam ninam buui ate m Kowa a weeni ayen m jam a namu la.”

¹² Yeezu ale biisi a ga nueri la, sojima ale ba kpagini ale baai ale jam a limsi Juuma Puusika Yenni la, a yaa yik Yeezu a bobi wa nisaṣa, ¹³ a ta wa a cheɲ nuru waai ate ba a wi wa ayen Anasi la yenni. Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni yue a jam le Kayafas. Anasi a jam ka wa chichambiik. ¹⁴ Kayafas a jam le nuru waai ale liɲ

a weeni Juuma ayen ku a magsi kama ate nuru yen a zaani ba meena nanjkula po a kpi a te ba la.

¹⁵ Anasi a jam seba Yeezu njaanviirima po wanyi kama. Wa ale Piita a yaa jam va nuru boanni njaan a chej juijui ate ba jam ta Yeezu a chej la. Ba le ga paari Anasi yenni la, njaanviiro wala a yaa taam jo dabiaka po, ¹⁶ alege Piita yaa jam wari nansiunku noai. Ku an jam a beniya ate Yeezu njaanviiro waai ate Anasi a jam seba la a yaa nman nyini dabiaka po a chej nansiunku noai a saalim nipokbinni waai ale jam a limsi nansiunku la ale ta Piita a jo dabiaka po. ¹⁷ Nipokbinni a yaa bek Piita ayen, "Fi daa nuru wala njaanviirima po wanyi?"

Piita a yaa weeni wa ayen, "Aawo, mi daa ba po wanyi."

¹⁸ Yenni tuimtomdoma ale baai ale jam a limsi Juuma Puusika Yenni la, a yaa jam yaali kaala a cheeni bolim dabiaka sunsun a za gilim a nuunji, dii nyinj la, noota ale jam boro. Piita me yaa chej ga gum ba po.

¹⁹ Ba le jam ta Yeezu a ga jo yenni po la, Anasi a yaa bek wa ku le ka dii wa sinsanja ale wa njaanviirima jigi la. ²⁰ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Mi nyiem a kasim a sak nuruma ba tuka diinaja ale Naawen Puusika Yenni po juijui ate ba a tigi chaab la kama. Mi an suk a biisi wariya. ²¹ Fi kan a begi mi, alege a begi baai ate mi a sak

la, dii nyinj la bala dek a seba mi ale weeni ba dii la kama."

²² Wa le ga weeni dila la, baai ale jam a limsi Juuma Puusika Yenni la wanyi a yaa deri fobi Yeezu ale weeni wa ayen, "Ka boan jaab ale soa ate fi a biisi dila ale kpagini?"

²³ Yeezu yaa weeni wa ayen, "Ase mi dan biisi ka wari a kaasi, fi a weeni ka nuruma de meena di ale ka dii la, alege m dan nyε magsi kama, be ka boa ale soa ate fi a fobi mu?"

²⁴ Yeezu nisanja a diem a bobi kama. Anasi ale biisi ale wa nueri la, wa yaa basi ate ba ta Yeezu chej Kayafas waai ale jam ka Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni la jigi.

²⁵ Piita a jam diem bo ka dabiaka po a nuunji bolimu. Baai ale jam za ale wa la po wanyi a yaa bek wa ayen, "Fi daa nuru wala njaanviirima po wanyi?"

Wa yaa pagsi ayen, "Aawo, mi daa ba po wanyi."

²⁶ Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni yomma po wanyi a jam ka nuru waai ate Piita a jam a gebi wa tunni la suok. Wa yaa weeni Piita ayen, "Daa fi ale nuru wala ate mi a poom nya ni juijui ate ba vuk tiisanja la?"

²⁷ Piita nman pagsi ayen, "Aawo, daa mi." Wa ale ga weeni dila la, vari kpadiaka a yaa deri kum.

²⁸ Vari ale veenti la saliuik yokyok foribi ate Kayafas a basi ate sojima yaa ta Yeezu chej gominawa yenni. Ba

ale cherj la Juuma a jam wari za ka peelim dii nyinj la ba an jam a yaali ayen ba danj ba dek ate ba kan baga a de Gaambasika Tigini nandiintanja. ²⁹ Gominawa yoi jam ale Paalot. Wa yaa nyini dabiaka po a begi Juuma ayen, "Ka boan jaab wari ate nama a ta ayen wa kaasi ya?"

³⁰ Ba yaa weeni wa ayen, "Ase wa dan kan nyε ka wari a kaasi ya, tama te kan ta wa a jam dela."

³¹ Paalot a yaa weeni ba ayen, "Ni be ta wa a cherj ga bo wa dii ate ni nyiem a bo ni nuruma, buusa la."

Ba yaa weeni wa ayen, "Nama Aroom demma a kan siak ate ti a bo nuruba kum buusa." ³² Juuma ale jam a yaali ayen Paalot yik Yeezu a kpi jabarimu nyinj ate wa kpi la, a jam basi kama ate dii ate Yeezu a weeni wa njaanjiirima la, a chim wensie.

³³ Paalot a yaa nmani jo boteka yenni po a yaa weeni wa sojima ate ba ga ta Yeezu a jam ate wa yaa weeni wa ayen, "Ka fi ale Juuma Naawa?"

³⁴ Yeezu a yaa bek wa ayen, "Ka fi dek ale a bek wanni de yaa ka nuruba ale weeni fu ayen fi bek mu?"

³⁵ Paalot a yaa weeni wa ayen, "Fi a poli ayen mi ka Juu? Ka fi dek nuruba ale Juuma Puusika Yenni kpanja, a ta fu a jam nyo mi nisa po. Ka boan jaab wabiok ate fi tomu?"

³⁶ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Mi naamu a ka tenjuk de. Ase bu dan bo ka tenjuk de, mi nuruma a te nyε ka kpalinj a vari mi Juuma kpanja jigi a basi. M be nman a weeni fu kama ayen mi naamu a ka tenjuk de."

³⁷ Paalot a yaa bek wa ayen, "Fi be sum ka naaba?"

Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Fi ale weeni ayen m ka naab. Ba biak mu ka tenjuk de ayen m sak nuruba wensie wie. Baai ale a yaali ayen ba chim wensie nyam la ale a wom mi sin-sanja."

³⁸ Paalot a yaa bek wa ayen, "Ka boa ale wensie?"

Wa yaa nman nyini peelim a weeni Juuma ayen, "Mi an baga a nya wabiok kuui ate nuruwa de a tom a magsi kum la. ³⁹ Ni Gaambasika Tigini daanja a nyiem a dan jam paari bena meena, mi nyiem a lak ka nuru baai ate mi yik a lik la po wanyi a basi. Nama a yaali ayen m basi waai ale ka Juuma naab la?"

⁴⁰ Ba meena a yaa kaari ate ku jueli ayen, "Tama a kan yaali wa. Ti a yaali ka Barabasi." (Barabasi a jam ka zue.)

19

1 Paalot ale wom dii ate nuruma a weeni la, wa yaa basi ate sojima a miiri wa. ² Ba le miiri wa la, ba yaa yaali munsa a yok zutok ate ka a nyε ase naab zutok la a vuk wa zukku ale ge pa

garuk monun a jo wa, ³ a yaa fobi wa ale a puusi wa ayen, "Juuma Naawa, ti a puusi fu."

⁴ Ba le jam a nye dila la, Paalot a yaa nman nyini Juuma jigi dabiaka po a weeni ba ayen, "M le nman ta wa a nyini a sak ni, ate ni seba ayen mi an nya wa kaasun wa jigiya." ⁵ Wa le ga weeni nyaku de la, sojima yaa deri ta Yeezu a nyini zaani nuru boanni nin. Wa diem a jam jo ka wa garuk monun ku ale wa munsa zutoka. Paalot a yaa weeni nuru boanni ayen, "Ni nya, nuruwa ale nna."

⁶ Juuma Puusika Yenni kpanja ale baai ale jam a limsi Juuma Puusika Yenni la ale nya Yeezu la, ba yaa kaari ate ba luelutaja a jueli a weeni Paalot ayen, "Ko wa! Ko wa!"

Paalot a yaa weeni ba ayen, "Mi an nya wa kaasun ale nuruwa de. Ni ta wa chen ga kpi jabarimu nyin ate wa kpi."

⁷ Nuru boanni a yaa weeni wa ayen, "Tama sinsanja a sak ti kama ayen ku a magsi kama ate nuruwa de a kpi, dii nyin la wa pa ka wa dek a chim Naawen Biik."

⁸ Paalot ale wom dii ate ba weeni la, yogsum a yaa yik wa nna yegayega. ⁹ Wa yaa nman chen ga jo boteka yenni po, a yaa bek Yeezu ayen, "Fi nyini ka be?"

Alege Yeezu an tulisi ya. ¹⁰ Paalot a yaa nman bek wa ayen, "Fi ka wari a weeni? Mi ta pagrim kama a baga a

vari fu a basi ale nman baga a weeni ayen ba ta fu a chen a ga kpi jabarimu nyin ate fi kpi."

¹¹ Yeezu a yaa weeni wa ayen, "Ase Naawen a dan kan te fu pagrimu de, fi an baga a nye mi wariya. Ka dila ale soa ate mi a dan kpi, nuru waai ale pa mu a nyo fi nisa po la, wala kaasun ku a gaam fi kaasun ku la."

¹² Paalot ale wom Yeezu wienja la, wa yaa deri a nye wa popola bunyi ayen wa vari wa a basi. Nuru boanni ale jam a min dii ate wa a yaali ayen wa nye la, ba yaa nman kaari ate ku jueli nna yegayega ayen, "Fi dan basi ate nuruwa de a chen, fi kan va ti nakpion ku waai ate ba a wi wa ayen Siiza la noaya. Ase nuru waai me a dan pa wa dek a chim naab, wa me a kan va Siiza noaya."

¹³ Paalot ale wom dii ate ba weeni la, wa yaa nman basi ate wa sojima a ta Yeezu a de wa nin a chen ga jueli kun kun ku zuk. Juuma a jam a wi dula jigini ale ba dek tenka biika ayen ka Gabata. Paalot a yaa kali boteka zuk-paglika zuk. ¹⁴ Paalot ale jam a ga jo a kali diipo la ale wenbinni a jam bo ka wein zuk sunsun. Da dila dann me ate Juuma a boro a goms ba Gaambasika Tigini daaja. Paalot a yaa weeni nuru boanni ayen, "Ni nya, ni naawa ale nna."

¹⁵ Ba yaa nman kaari ayen, "Ko wa! Ko wa! Basi ate ba kpi wa jabarimu nyin!"

Paalot a yaa weeni ba ayen, "Nama a yaali ayen m basi ate ba ta ni naawa a ga kpi ka jabarimu nyinj?"

Juuma Puusika Yenni kpanja baai ale jam bo nuru boanni po la, a yaa kaari ayen, "Na waai nyiini ate ti ta la ale Siiza."

¹⁶ Paalot a yaa jam weeni wa sojima ayen ba ta Yeezu a chej a ga kpi wa jabarimu nyinj ate wa kpi.

Ba yaa deri yik wa. ¹⁷ Ba jam pai ka jabarim a te Yeezu ayen wa ji ate ba chej juijui ate Juuma a wi ale ba dek tenka biika ayen, "Golgota" la. Dula jigini kiri a jam le zukoluku jigini. ¹⁸ Ba le ga paari ku jigini la, ba yaa pa wa a kpi jabarimu nyinj. Ba jam maa ta ka nuruba baye a jam kpi njanbarinta nyinj dula jigini a gum Yeezu po, ate wanyi a bo wa gala nwala me a bo wa juga. ¹⁹ Paalot a yaa jam weeni wa sojima ayen ba nmarisi dii ate Yeezu a nye la a pa manj wa jabarimu nyinj. Dii ate ba jam nmarisi la ale,

*YEEZU NAZARET DENOWA,
ALE JUUMA NAAWA*

²⁰ Ba le jam kpi Yeezu juijui la an yalima ale Jerusalem tenka. Juuma yegayega a yaa jam nyini ba tenka a chej ayen ba nya jaab buui ale jam a nye la. Ba le ga paari dula jigini la, ba yaa nya sojima ale nmarisi dii a pa manj la. Ba jam pa ka biisa buta a nmarisi, si jam ka Juuma ale Girik demma ale Aroom demma

biisaja. ²¹ Juuma Puusika Yenni kpanja yaa nmani a chej Paalot jigi a ga weeni wa ayen, "Ku an magsi ayen fi poom weeni fi sojima ate ba nmarisi ayen wa ka Juuma Naaba. Fi te weeni ba ate ba poom a nmarisi ayen, wa weeni kama ayen wa ka Juuma Naab."

²² Paalot a yaa weeni ba ayen, "Dii ate mi basi ate ba nmarisi la, ale la."

²³ Sojima ale jam kpi Yeezu jabarimu nyinj a nueri la ba yaa pai gattana a poori bunaansi ate waai meena a pai bunyi. Ba jam pai wa garuk kuui ate ba an baali ku alege yok ku la me. ²⁴ Ba yaa weeni chaab ayen, "Ni kan basi ate ti cheeri ku, alege ni basi ate ti nak gbanj a nya waai dek ale wa de garuku la." Sojima ale ga nye dila la, dii ate ba jam nmarisi Naawen gbanjka po dila po dila po la a yaa chim wensie. Ba nmarisi ayen,

"Ba pai mi gattana a chari chaab, alege a pai m garuk wonku kuui ate m jo a basi tenj la, a nak gbanj ayen ba nya waai dek ale wa de la."

Sojima ale jam nye dii la ale la.

²⁵ Yeezu mawa, ale wa mawa suoku, ale Kolopase powa Meeri ale Meeri Magdala ale jam za a moata Yeezu. ²⁶ Yeezu yaa nya wa mawa ale wa za moata wa njanviiro waai ate wa jam a yaali nna yegayega la. Wa

yaa weeni wa mawa ayen,
“M ma, wa ka fi biik.”

²⁷ Yeezu yaa nman weeni wa nnaanviiro waai ate wa a yaali nna yegayega la ayen, “Wa ka fi ma.” A nyini da dila dannii, a ta a cheŋ wa nnaanviiriwa a yaa jam kasim a nya wa mawa zuk kama.

²⁸ Yeezu ale weeni dila la, wa yaa deri seba ayen wa tuimaŋa teŋzuk de a nueri kama, ate wa yaa weeni ayen, “Nyanyuila ale ta mu.” Wa weeni wienŋa de kama ate dii ate ba nmarisi Naawen gbanŋa po dila po dila po la a chim wensie.

²⁹ Daam ale jam bo chin po a za dula, nuru baai ale jam za dula jigini la wanyi a yaa yaali sosok a pa lusi daamu po a pa yik duok won nyin a zak ta jueli Yeezu jigi ayen wa nyu. ³⁰ Yeezu a yaa nyu ale a weeni ayen, “Ku nueri kama.”

Wa le weeni dila a ga nueri la, wa yaa deri chigsi wa zukku teŋ a kpi.

³¹ Juuma a kan jam a yaali ayen Yeezu ale nuruba bayewa a bo dula jigini, dii nyin la ba tigini daaŋa ale cheena la nyin. Ba tigini daaŋa po dinyi a jam ka ba Vuusum Dai. Ba gela yaa cheŋ Paalot jigi a ga weeni wa ayen ba a saalim wa kama ayen wa basi ate wa sojima a cheŋ ga we ba nanŋaŋa ate ba kpi nwuli abe ba yeeri ba ate ba nyini nbanbarintaŋa zuima a sin. ³² Wa yaa siak ate ba cheŋ.

Ba le ga la, ba yaa lin we nuru baai bayewa ate ba kpi a gum Yeezu po dula jigini la nanŋaŋa. ³³ Ba le ga ayen ba we Yeezu nanŋaŋa la, ba yaa nya ale wa kpi kama ate ba yaa pa wa nanŋaŋa weka a basi. ³⁴ Sojima wanyi a yaa pa wa gbaluku a chubi wa gaunŋku a pusi ate ziim ale nyiam a nyini du a nyini. ³⁵ Ka mi dek, Joon, ale nya ale m nina. Ka dila ale soa ate mi ale nmarisi dii la ka wensie la. Mi a weeni ni kama ayen ni ta siaka ale ku. ³⁶ Sojiwa ale ga nye dila la, ba le jam a nmarisi dii Naawen gbanŋa po dila po dila po la a chim ka wensie. Ba nmarisi ayen, “Kobi yeŋ me la an jam we wa nyinŋa po.” ³⁷ Ba nman nmarisi Naawen gbanŋa po ayen, “Nuruba a le nya nuru waai ate ba pa gbaluk a boro a chubi wa la.”

³⁸ Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi wa ayen Josefi ate wa jam nyini teŋ kanyi ate ba a wi ayen Arimatia. Wa jam ka Yeezu nnaanviirima po wanyi, alege wa yaa jam a suk wa dek Juuma kpanŋa nyin. Wa yaa jam cheŋ Paalot jigi a ga saalim wa ayen wa basi ate wa sojima a ga yeeri Yeezu ate wa nyini jabarimu zuk a sin teŋ ate wa ta ga gu. Paalot a yaa jam te wa siuk. ³⁹ Nikodimusi waai ale jam lin cheŋ Yeezu jigi yokku la, a jam maa bo dula kama a yaa ta wa kpaam, bu nyummu a jam masa kama.

40 Josefi ale Nikodimusi a yaa jam pa kpaamu a sa Yeezu nyin̄ka ale ge a pa guka garupali a vili wa. Juuma ale a gu ba nuruba dii la ale la. 41 Juijui ate ba kpi Yeezu jabarimu nyin̄ la, ba jam vuk ka tiisa. Dula jigini pun̄ vorub ale jam boro ate ba an diem a gu nuru du a nya ya. 42 Ba jam a yaali ayen ba ta Yeezu a ga gu ka vorub bula po, dii nyin̄ la Juuma Gaambasika daanja a jam paari kama a nueri.

20

1 Laasidi dai saliuk yokyok, ate M̄eri Magdala a yaa yiti a chen̄ juijui ate ba gu Yeezu la. Wa le ga paari la, wa yaa nya ale tintain̄ dii ate ba pa lik vorumu n̄oanni la a jam bilim kama a basi nakpiak. 2 Wa yaa n̄mani chali chen̄ Simon Piita ale Yeezu n̄aan̄viiro waai ate wa jam a yaali wa nna yegayega la jigi a yaa weeni ba ayen, “Nuruba ale yeeri ti Nȳn̄owa vorumu po. Mi be ze ba le ta wa a chen̄ juijui la.”

3 Piita ale Yeezu n̄aan̄viiro nwala a yaa deri yiti a chali chen̄ dula jigini. 4 Yeezu n̄aan̄viiro waai ate wa jam a yaali wa nna yegayega la, a lin̄ de Piita nin̄ kama a chali a paari vorumu jigini. 5 Wa le chuiiri nya la, ka guka garuku kuui ate ba jam pa vili Yeezu nyin̄ka la ale jam doa vorumu po alege wa an jo du. 6 Simon Piita a yaa jam a fobi taam a

ga jo vorumu po a nya ale ka guka garuku ale doa du. 7 Wa n̄man nya garuk kuui ate ba jam pa bobi Yeezu zukku la ale ku doa ku toga, garuk kula ale guka garuku an jam a doa ale chaaba. 8 Yeezu n̄aan̄viiro waai ale lin̄ a paari dula la a yaa jo a gum Piita po. Wa yaa gisi a nya jaab buuri meena a yaa le ge a ta siaka ayen wa yiti kum po kama. 9 Ba an diem a jam min̄i dii ate ba n̄marisi Naawen gban̄ka po dila po dila po ayen, “Ku a fe kama ate wa yiti kum po la.” 10 Ba yaa basi dula ale ge a kuli.

11 M̄eri Magdala a jam za ka peelim a kum. Wa me a yaa chuiiri ayen wa nya bu po. 12 Wa le chuiiri la, wa yaa nya Naawen sabiiloba baye ale ba jo garuk peelita a bo vorumu po. Ba jam kala ka juijui ate ba jam pa Yeezu a dueni la ate wanyi a kala wa zukku duaka jigini ale ge nwala me a kala wa nansanja jigini. 13 Sabiiloma a yaa bek wa ayen, “Ka boa ate fi a kumu?”

Wa yaa weeni ba ayen, “Nuruba ale pai m Nȳn̄owa a ta chen̄, ate m ze ba le ta wa a ga dueni juijui la.”

14 Wa le a weeni nyaku de la, wa yaa chiem a nya Yeezu ale wa za wa n̄aan̄, alege wa an jam a min̄ wa. 15 Yeezu a yaa bek wa ayen, “Ka boa ate fi a kumu? Fi a gisi ka wana?”

M̄eri a jam a poli ayen ka waai ale a limsi tiisan̄a la ale la a yaa weeni wa

ayen, “Dan ka fi ale yeeri m nyɔɔwa, weeni mu juijui ate fi ta wa ga dueni la ate m ga pa wa.”

¹⁶ Yeezu a yaa weeni wa ayen, “Mɛeri.”

Ate wa yaa chiem wa jigi a weeni ale wa dek tɛnka biika ayen, “Araboni.” Ku kiri ale, “M Sagro.”

¹⁷ Yeezu a nman weeni wa ayen, “Kan tiri mu, dii nyin la mi an diem a cheɲ m Kowa jigi ya. Cheɲ m njanviirima jigi a ga weeni ba ayen ku kan beni m le nman cheɲ waai ale ka mi Koa ale ba koa, waai ale ka mi Naawen ale ba Naawen la jigi.”

¹⁸ Dula jigini Mɛeri a yaa cheɲ njanviirima jigi a ga weeni ba ayen wa nya ba Nyɔɔwa kama ale dii meena ate wa weeni a sak wa ayen wa weeni ba la.

¹⁹ Laasidi dai junɔai yok, Yeezu njanviirima a jam tigi ka chaab a bo yeri dinyi po ale lik tuataɲa meena, dii nyin la ba jam a chali ka Juuma kpanɲa yɔgsum. Ba le jam a kala la, Yeezu a deri jam jo za ba sunsun a yaa weeni ba ayen, “Naawen a te ni suyɔgini.”

²⁰ Wa yaa lagri wa nitalaɲa po a sak ba ale a nman cheemu wa gaunku me ayen ba nya. Ba yaa deri jam seba ayen ka ba Nyɔɔwa ale la ate ba suniima a yaa peenti nna yegayega. ²¹ Yeezu yaa nman weeni ba ayen, “Naawen ale te ni suyɔgini. Mi Kowa ale tom mi ate

m jam tɛnzuk de siuk kula po me ate mi a tom nama yɔgyɔgla de ayen ni cheɲ tɛnka meena demma jigi.”

²² Wa le weeni ba dila a ga nueri la, wa yaa vuusi a basi ba nyin ale weeni ayen, “Ni nɔa Naawen Chiika.” ²³ Ni dan von nuruba wabaata a te ba, Naawen ale von te ba alege ni dan kan von nuruba wabaata a te ba, Naawen a kan von te ba.

²⁴ Yeezu ale jam wa njanviirima jigi la, ba po wanyi wa waai ate ba a wi wa ayen Tomasi yibika la, a jam ka ba po. ²⁵ Tomasi a yaa le nman jam juijui ate Yeezu njanviirima a jam tigi chaab la, ba yaa weeni wa ayen, “Tama nya ti Nyɔɔwa kama.”

Tomasi yaa weeni ba ayen, “Mi a kan baga a siagi ka mi a nin nya wa nitalaɲa po juijui ate ba pa peemaɲa a kpi la abe m pa m nisaɲa a su wa gaunku vurika jigini a nya.”

²⁶ Daa nɔyopoi ale jam taam la, Yeezu njanviirima ale Tomasi a nman jam a tigi chaab yenni po ale lik tuata meena. Yeezu a yaa nman jam zaani ba sunsun a weeni ba ayen, “Naawen a le te ni suyɔgini.” ²⁷ Wa yaa weeni Tomasi ayen, “Pa fi nisaɲa a tiri mi nitalaɲa a nya juijui ate ba pa peemaɲa a kpi la abe fi pa fi nisaɲa a su m gaunku po a nya. Basi fi chichamaɲa abe fi ta siaka ale mi.”

28 Tomasi yaa weeni wa ayen, “M Nyɔnɔ ale m Naawen.”

29 Yeezu a weeni wa ayen, “Fi ale a nya mi la ate fi ta siaka ale mi. Baai a le kan nya mi ale ta siaka ale mi la, sue ale peenti.”

30 Njaanviirima nimbie Yeezu a tom ka wakperikalisa gela nna yegayega ate na an nmarisi gban̄ka de po. 31 Alege na de a nmarisi kama gban̄ka de po ayen ni ta siaka ayen Yeezu ale varibasidowa, Naawen biika ate ni siaka nyin̄ ni nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

21

1 Ku le ga nyɛ maga la, Yeezu a yaa nman tu wa njaanviirima Galili mogi kpeeni noai. Mogini yoi di choa ale Tiberiasi. Dii a yaa le nyɛ la ale nna. 2 Wa njaanviirima baai ale jam a tigi dula jigini la, ale Simon Piita ale Tomasi yibika ale Natani waai ale nyini Kena ate ka bo Galili tɛn̄ka po la, ale Zebedi bisana ale mba baye. 3 Simon Piita a yaa weeni ba ayen, “Mi a chɛn̄ kama ayen m yik juma.”

Ba yaa weeni wa ayen, “Tama me a yaali kama ayen ti va fu a chɛn̄.” Ba yaa deri a ga jo njaaruɲ po a chɛn̄. Yok kula ba an jam nya juma a yigi ya. 4 Vari ale veenti la saliuk ba yaa nya Yeezu ale wa za nyiamu noai, alege ba an jam бага a miɲ wa. 5 Ba le diem a bo niɲ a cheena

Yeezu jigi la wa yaa wi a bek ba ayen, “M bisa, ni an nya juma a yigi ya?”

Ba yaa weeni wa ayen, “Ti an yigi jaabɔa.”

6 Wa yaa weeni ba ayen, “Ni pa ni n̄miaka a yuk basi njaaruɲku juga geɲ ate ni nya juma a yik dula jigini.” Ba le ga nyɛ dii ate wa weeni ba la, ba yaa deri yik juma nna yegayega ate ba an nman бага a dari ba n̄miaka ate ka a jo njaaruɲku po.

7 Yeezu njaanviiriwa waai ate wa jam a yaali nna yegayega la ale ga nya dii ale nyɛ la, wa yaa weeni Piita ayen, “Nuru waai ale za ti niɲ la, ka ti Nyɔnɔwa ale la.” Simon Piita ale ga wom wa le weeni dii la, wa yaa pa wa tuimaɲa garuku a jo lik wa dek a yaa yok zi nyiamu po ayen wa ga tu Yeezu. 8 Njaaruɲku a diem jam yalima ase ka nantuok noai kobsita la ale ge ate Piita a yok zi la. Yeezu njaanviirima baai ale diem a jam bo njaaruɲku po la a yaa dari ba n̄miaka a ta paari nyiamu noai. 9 Ba le ga nyini njaaruɲku po a siɲ tɛn̄ la, ba yaa nya Yeezu ale wa kala a se juma kaala bolim zuk ale pa boroboruk me a dueni wa tɛn̄. 10 Wa yaa weeni ba ayen, “Ni ga lueri jumaɲa gela a ta jam.”

11 Simon Piita a yaa de ba niɲ a ga yik n̄miaka a dari ka a ta jueli kun̄kɔɲini, a yaa yeeri jumaɲa. Na meena a jam ka juma kook ale pisinu

ale njata. Na jam a piisi kama nna yegayega alege ba njmiaka an jam a cheeri ya. ¹² Yeezu yaa weeni ba ayen, “Ni jam a kali ate ti njobi.” Ba wanyi me an jam a begi wa le ka waai la, dii nyinj la ba meena a jam seba ayen wa ka ba nyonowa.

¹³ Yeezu a yaa pa jumaŋa ale boroboruku a chari ba meena.

¹⁴ Wa le yiti kum po diipo la, wa ale wa njanviirima tu chaab nna la a nyε ka ku noai buta.

¹⁵ Ba le ga de a nueri la, Yeezu yaa weeni Simon Piita ayen, “Fi Simon, Joon biiga, fi a yaali mi a gaamu mbala?”

Piita yaa weeni wa ayen, “M Nyonɔ, fi seba ayen mi a yaali fu kama.”

Yeezu yaa weeni wa ayen, “Be a nya baai ale a va mu la zuk ase naapeerik ale a nya wa pabisa zuk dii la.”

¹⁶ Yeezu a njman bek wa ayen, “Fi Simon, Joon biiga, fi a yaali mu?”

Piita yaa weeni wa ayen, “M Nyonɔ, fi seba ayen mi a yaali fu kama.”

Yeezu yaa weeni wa ayen, “Be a nya baai ale a va mu la zuk ase naapeerik ale a nya piisa zuk dii la.” ¹⁷ Yeezu a njman pilim bek wa ku noai butawa ayen, “Fi Simon, Joon biiga, fi a yaali mu?”

Piita ale ga wom Yeezu ale bek wa dii ku noai butawa la, wa sui a yaa deri kaasi ate wa yaa weeni wa ayen,

“M Nyonɔ, fi seba wie meena kama. Fi seba ayen mi a yaali fu kama.”

Yeezu yaa njman weeni wa ayen, “Be a nya baai ale a va mu la zuk ase naapeerik ale a nya wa piisa zuk dii la. ¹⁸ Wensie ate mi a weeni fu. Ase fi ale diem a jam ka paalik la, fi nyiem a gomsika fi deka a chen fi le a yaali juijui meena la. Fi dan jam a kpagimu, fi ale zaani kama ate nuruba a bobo fu a ta chen juijui ate fi kan yaali la.” ¹⁹ Yeezu a weeni nyaku de ayen ku sak Piita ka wa le wa kpi siuk kuui po a te Naawen zula dii la. Wa le biisi nyaku de a ga nueri la, wa yaa weeni Piita ayen, “Jam va mu.”

²⁰ Piita yaa cheemu a nya Yeezu njanviiriwa waai ate wa a yaali nna yegayega la ale wa bo ba njan a vi. Wala a jam le waai ale jam kala a moata Yeezu Gaambasika Tigini danni ale bek wa ayen, “Ka wana a le wa ta wa a ga bobri a sak la?”

²¹ Piita ale ga nya wa ale wa a vi ba njan la, wa yaa bek Yeezu ayen, “M Nyonɔ, ku cheena ayen ku nyε nuruwa de jigi me ka se?”

²² Yeezu yaa weeni wa ayen, “Mi a dan a yaali ayen wa boro ate m pilim jam paari wa, fi ninj karo, fi deka a ti an jam va mu.”

²³ Yeezu ale biisi dii ale wa njanviiro nwala la, ku yaa deri a tagli wa njanviirima mbala meena jigi ayen waai ate Yeezu a yaali nna

yegayega la, a kan nman maa kpi diipo diipo. Yeezu an jam a weeni ayen wa kan maa kpi, alege wa weeni ka Piita ayen wa dan a yaali ayen wa boro ate wa pilim a jam paari wa, wa ninj karo.

²⁴ Ka mi Joan waai ale nmarisi gbanƙa de la ale Yeezu a yaali nna yegayega la. Wie n̄aai meena ale nye ate mi a nmarisi a nyo gbanƙa de po la, mi a nya n̄a kama ale m dek nimbie. Ti meena abe seba ayen wienja de ka wensie.

²⁵ Yeezu a tom ka tujima nna yegayega a gum mi ale nmarisi dii gbanƙa de po la. Mi a poli ayen n̄a meena a dan nmarisi a nyo gbanƙa po dok a kan bo tenka zuk a paari a dueni si du.

YEEZU TUIMTOMDOMA TUIMANA GBANKA

1-2 Teofilos, m poom lin nmarisi te fu a weeni Yeezu ale jam bo ale ti a piilim wa tuimana dii ale sak nuruba me alege a yaa cheŋ wenŋmazuk la. Wa yaa weeni wa tuimtomdo baai ate wa lueri a te wa dek la, ale pa Naawen Chiika pagrimu a sak ba ba le ba a tom dii la. ³ Wa ale kpi la, ŋaan nyiŋ ku ale jam paari daa pisinaansi la, wa yaa pa wa dek a sak ba ate ku paari dii choa ayen ku sak ba ayen wa vua kama. Wa yaa sak ba Naawen naamu wie. ⁴ Wa ale jam boro ale ba la, Yeezu a yaa nman weeni ba ale nin muna ayen, “Ni kan nman basi Jerusalem abe ni cheŋ teŋ ka choa. Ni limsi ate ni nya m Kowa tiirim buui ate wa puulim ayen wa le pa a te ni la. Nama dek abe baga teeri ayen m poom weeni nyaku de a sak ni kama. ⁵ Joon a pa ka nyiam a so nuruba, alege ku kan beni ate Naawen pa wa chiika ase soka la a sueri ni suniimana.”

⁶ Da yeŋ ate Yeezu ale wa tuimtomdoma a jam kala ale chaab ate ba yaa a bek wa ayen, “Ti Nyoono, yogyogla de fi le basi ate Juuma a soa ba dega?”

⁷ Yeezu a weeni ba ayen, “Mi Kowa ale dak da ŋaai ate wie ayen ŋa nyɛ la, ni waai niŋ a karo. ⁸ Naawen a le pa wa chiika a sueri ni suniimana ate ka basi ate ni ta pagrim yegayega ate ni cheŋ Jerusalem ale Judia ale Samaria ale teŋka meena nuruma jigi a sak ba mi wie.” ⁹ Yeezu ale biisi a nueri la, Naawen a yaa pa wa a ta jueli wenŋmazuk. Ba yaa za a nya wa ale a jueli la, ate chinmari a jam lik wa ta jueli ate ba an nman nya wa.

¹⁰ Ba ale za a nya la, nuruba baye a deri jam a za ba niŋ. Ba jam jo ka garuk peeta, ¹¹ a yaa weeni ba ayen, “Nama Galili demma, ka boa ate ni diem za a nya chinmanni po? Ase nama ale nya Naawen ate wa pa Yeezuwa de a ta jueli wenŋmazuk dii la, da yeŋ po wa le nman siŋ teŋzuk de ka dila degadega.”

¹² Tuimtomdoma yaa nyini guuk kuui ate ba a wi ayen Olivi Guuk la zuk a siŋ a cheŋ Jerusalem teŋka. Ku jam yalima ase ka meeli geli la ale Jerusalem. ¹³ Ba ale jam paari la, ba yaa ga jueli nmazuk dokku po ate ba poom boro la. Ba jam ka Piita, ale Joon, ale Jeemsi, ale Andiru, ale Filip, ale Tomasi, ale Batolomiu, ale Matiu, ale Jeemsi (Alfiyus biika), ale Simon waai ale jam a nyɛ ayen Juuma a nya ba dek zuk la, ale Judas (Jeemsi biika). ¹⁴ Nyaba de meena, ale nipooma ale Yeezu mawa

Mæeri ale Yeezu suaatanja a kasim jam wari ka Naawen puusika ale popola yena.

¹⁵ Da yeyj ate baai meena ale ta siaka ale Yeezu la, a yaa jam jigi yeyj ayen ba nye tuka. Ba jam paari ka nuruba kook ale pisiye. Piita yaa yiri zaani a piilim biik ayen, ¹⁶ “M suaata ku a fe kama ayen Naawen Chiika ale weeni Deevide ayen wa ŋmarisi dii a nyo Naawen gban̄ka po la, a chim wensie. Deevide a jam ŋmarisi magsi chaab ale ka Judas. Wa jam ka Judas, a dak Yeezu a sak nuru b̄oanni ate ba yik wa. ¹⁷ Wa jam ka tama po wanyi a jam a tom dii ate Yeezu lueri wa ayen wa me a tom la.”

¹⁸ (Ligi ŋaai ate ba jam tuni wa ale ge ate wa tom wabioku de la, Judas jam pa ŋa a da ka talim. Ku ŋaan̄nyinj ate wa lo ate wa puuka meena a na di sun̄sun̄ka po ate wa nyuaatanja meena a yaa nyini peelim. ¹⁹ Waai meena Jerusalem ten̄ka po a jam wom wannide kama ate ba yaa jam a wi talim bula ten̄ka ayen Akeldama. Ku kiri ale Ziimu ten̄ka.)

²⁰ “Boan nyinj̄a, ba ŋmarisi Naawen gban̄ka po gban̄ kanyi ate ba a wi ayen yiila gban̄ la ayen, ‘Basi ate wa yenni a chim yeri korok. Basi ate nuru kan bo di po.’ Ba ŋmarisi me ayen, ‘Basi ate nuru yon̄ a tagri wa a tom wa tuimaŋa.’

²¹ “Dila nyinj̄ la, nuru waai ale maa va tama diipo meena wuu ate Nȳon̄owa a jam a nyiem ale tama la, ²² a piilim a ta nyini diipo ate J̄on̄ Sokateer̄owa a jam boro la a ta jam paari jinla dannide ate Naawen yaa jam ta wa a chej̄ la, ku a fe kama ayen nuru wala choa a maa bo ale ti a chim waai le wa weeni sak nuruba a magsi chaab ale Nȳon̄owa ale yiri kum po la.”

²³ Ba yaa lueri nuruba baye ayen ba yaa lueri bala po wanyi. Nuruma de jam ale Josefi. Wa jam ta ka yue ŋaye me, ate ba wi ayen Baasabas yaase Jasitus. Wa choawa yoi me ale Matayas. ²⁴ Ba yaa puusi Naawen ayen, “Nȳon̄o, fi seba nuru meena sunum po ale ka dii la kama. Be sak ti nuruma de bayewa po, fi ale lueri ka waai ²⁵ ayen wa tagri tuimtomd̄o wa Judas tuim ŋaai ate wa basi ale chej̄ juijui ate wa nyini la a tom.” ²⁶ Ba yaa nak gban̄ ayen ba lueri nuru wala ate gban̄ka a yaa lueri Matayas ate ba yaa pa wa a gum tuimtomd̄oba pi ale wanyiwa po.

2

¹ Juuma dakpeeni dannide ate ba a wi ayen Pentekos ale jam paari la, Yeezu ŋaan̄viirima meena a yaa tigs̄i chaab jigi yeyj. ² Ba ale jam bo jigi yeyj la, ba yaa wom chiok ase ŋmoruk viok la a deri nyini wen̄ŋmazuk a jam sueri yenni juijui meena

ate ba jam kala la. ³ Ba yaa nya bolimɲiak a siɲ jam kala ba zuimaɲa zuk tɔgatɔga a nye ase gingelunɲa la. ⁴ Ate Naawen Chiika a jam sueri ba suniimaɲa a te ba pagrim ate ba deri a biisi bisii ale kan daa ba dek tɛnsaɲa biisa la.

⁵ Juuma yegayega baai nina ale muni ale wensiuku vaka la a poom jam nyini tɛɲka meena po a jam Jerusalem tɛɲka po kama. ⁶ Ba ale wom dii ale nye la, nuru boanni yegayega a yaa tigsɪ chaab ate ku yaa cha ba nna yegayega, dii nyinɲ la ba wom ba ale a biisi ale ba dek tɛnsaɲa biisa la. ⁷ Ku jam ka wakperikaliik ba jigi ate ba yaa weeni chaab ayen, "Nuru baai ale a biisi nna la, daa Galili demma? ⁸ Ku nye ka se ate tama baga a wom ba ale a biisi ti wanyi wanyi tɛnsaɲa biisaɲa? ⁹ Tama ka Patiya dem, ale Miidi dem, ale Iilam dem, ale Mesopotamiya dem, ale Judia dem, ale Kapadosia dem, ale Pontus dem, ale Asia dem, ¹⁰ ale Firijiya dem, ale Pamfiliya dem. ale Ejipiti dem, ale Libia demma baai ale kala moata Sairini la. Ti ba gela ka Juuba, ti ba gela daa Juuba a va Juuma wensiuku la a yaa chim nicham a nyini Aroom tɛɲka la. ¹¹ Tama ba gela ka Kariti dem ale Arab dem. Tama a biisi ka biisa tɔgatɔga, alege tama a wom ba ale a biisi ale ti dek tɛnsaɲa biisaɲa a magsi chaab ale Naawen tuimkperisaɲa wie ale ka

dii la kama." ¹² Ku jam ka wakperikaliik ba meena jigi ate ba jam tuim a yaa a weeni chaab ayen, "Ka nyaku de kiri ale boa?"

¹³ Alege mbala me a yaa nye Yeezu ɲaanviirima a la ale a weeni chaab ayen, "Nuruma de a nyu ka daam a yib."

¹⁴ Alege Piita yaa ale za ale mbala pi ale wanyiwa la yaa weeni ale lueluk kpion ayen, "Nama Juuma ale baai meena ale bo Jerusalem tɛɲka la, ni meena a lagri ni tuela a wom dii ate m tara ayen m weeni a sak ni la. ¹⁵ Ni basi ate m weeni a sak ni ayen, ni a poli kama ayen nuruma de a nyu ka daam a yib, alege ku daa wensie. Nama kan nya ku ale diem ka saliuk ban m neok wa? ¹⁶ Naawen biisiteerowa Joel jam ɲmarisi Naawen gbanɲa po ayen Naawen a weeni ayen,

¹⁷ "Tɛɲka meena kpeglimka a dan moata, m le nye ka nna.

M le kpiiri Naawen Chiika a nyo nuru meena suniima po.

Ni nidoabilisa ale ni nipokbilisa le biisi Naawen wienɲa ase ba ka Naawen biisiteeroba la,

ni bipaaluku me le nya wie ase ba goa a daasim kama la,

ni nisomma me le goa goadaasima.

¹⁸ Wensie, m le poom basi me ate ka jam nuru baai ale a tom a te

mu la jigi, nidoaba ale nipooba.

M le basi ate m Chiika jam ba jigi ate ba chim m bi-
isiteeroba a yaa weeni
mi ale a biisi dii la a
sak nuruba.

19 M le nye wakperikali-
isa wennyamazuk ale
tenzuk de ate nuruba
nya.

Ba a le nya ziim, ale bolim
ale nyuisa nna kpito,

20 wenbinni le sobri,
ate chiika tagri a muni nna
ase ziim la.

Nyanya de meena a le
nye kama alege ate
Nyɔnɔwa Dakpeeni a
yaa jam.

21 Dila powa waai abe ale a
wi Nyɔnɔwa yonni la,
le nya varibasika.'

22 "Izirali demma, ni
lagi tue a wom wienja de.
Naawen lueri Yeezu Nazaret
denowa kama. Wa be va ka
wala nyin a nye wakpeema
ale wakperikaliisa ayen ku
sak ni ayen ka wa ale lueri
wa. Wa abe nye wienja de
ka nama nimbie po. Ni be
seba nyaku de a chak kama
nalimnyiini. 23 Yeezuwa

de ate nama a yik a te
tuimbaata nyam ayen ba ko
wa. Ni be ale nye dii la, ka
Naawen ale poli ku ayen ku
nye dila. 24 Alege Naawen
a vari wa kama kum po a
basi a yaa nak wa a yiri kum
po dii nyin la wa jam daa
waai ate kum a бага yik wa
a tara. 25 Boan nyinja, ti

kokpienka Deevide a nmarisi
Naawen gbanja po kama a
magsi chaab ale wa ayen,

'Mi kasim jam a nya
Nyɔnɔwa kama ale wa
bo ale mu.

Wa kasim moata mu
kama ate yogsom kan
yik mu.

26 Dila nyin m sui a jam
peenti kama
ate m biika meena po su-
peentik a kasim boro.

M seba ayen m le kpi kama
alege mi a vuusi kama
ale yiila,

27 boan nyinja, fi kan zeri
mu a basi ate m chen
kpiunja,

yaase fi basi ate fi we-
lensa nuruwa a puak
vorumu po.

28 Fi sak mu nyeboka siuku
kama.

M le bo ale fu dii la a
basi kama ate m sui
peenti yegayega.' "

29 Piita yaa nman biisi
ayen, "M suaata, ni basi
ate m biisi lak a sak ni
ayen ni kokpienka Deevide
a kpi kama ate ba gu wa.
Wa boosuku abe diem boro
kama a jam paari jinla.

30 Wa jam ka Naawen bi-
isiteeroma wanyi a seba
Naawen ale puulim dii ale
wa la. Naawen jam pu-
ulim kama ayen wa le nye
ate Deevide njanbisana po
wanyi a chim naab ase Dee-
vide dek ale jam ka naab dii
la. 31 Deevide abe jam nya

Naawen ale jam ayen wa nye
dii la kama, ate wa yaa biisi
a magsi chaab ale waai ate
wa lueri la le wa kpi abe wa
yiri kum po la, Deevide yaa
biisi ayen,

'Naawen an jam yuk wa a
basi kpilunḡoa.

Wa be an jam puak vo-
rumu po me.'

³² Naawen abe nak Yeezuwa
de a yiri kum po kama.
Tama abe nya wannu de
kama a yaa weeni a sak ni.

³³ Naawen zak wa kama a
kali wa dek juga geḡ ate wa
yaa tuesi Naawen Chiika wa
Kowa Naawen jigi ase wa ale
jam puulim dii ayen wa a le
pa Naawen Chiika a te wa
la. Ni be ale a nya ale a
wom dii yogyogla de la, ka
wa tiirimu ate Yeezu a pa
kpiiri sueri tama. ³⁴ Boan
nyinḡa Deevud dek an jueli
wenḡmazuwa, alege weeni
ti Naawen Gbanḡa po ayen,
'Nyongwa a weeni mi
Nyongwa ayen,

Kali dela, mi juga geḡ

³⁵ ate ku ga paari diipo ate m
le basi
ate fi dachaasana a chim
fi yom la.'

³⁶ "Nama Izirali demma ku
a fe kama ayen ni seba a
chak ayen ka Yeezuwa de
ate ni yik wa a kpi jabarimu
nyin la ate Naawen basi ate
wa chim Nyong ale waai ate
wa lueri la."

³⁷ Nuruma ale jam wom
Piita biika de meena a nueri
la, yogsum yaa yik ba nalim-
nyini, ate ba yaa bek Piita
ale tuimtomdo mbala, ayen,
"Ti suaata, ti be ti nye ka se?"

³⁸ Piita yaa tulisi ba ayen,
"Ni meena basi ni tuim-
baatana tomka abe ni tuesi
soka Yeezu Kirisita yoi nyin
ate wa von ni wabaatana a
te ni ate ni yaa nya Naawen

tiirimu buui ale ka Naawen
Chiika la. ³⁹ Dii nyin la,
Naawen jam puulim kama
ayen wa ale pa tiirimu de a
te nama ale ni bisa ale baai
me ale yalima la ale waai
meena ate Nyongwa tama
Naawenni a wi ba a te wa
dek la."

⁴⁰ Piita jam biisi ka wa
boari nna yegayega ale denḡi
ba kpa a weeni ayen, "Ni
vari ni dek a ta nyini ninam
buui ale cheena nyeka tuem
nyamma jigi la." ⁴¹ Nuruba
yegayega a jam siak a te wa
ale biisi dii la kama ate ba
yaa tuesi soka. Waai meena
ale jam ta siaka a maa gum
ba po da dila dannu la, a
jam paari ka nuruba tusa
ḡata. ⁴² Ba kasim jam pa
ka ba dek a te tuimtomdoma
sinsanḡa, ba an jam poori
chaab ale ba popola ale ba
ḡanta ba nyeboka meena po,
ba jam pa ba dek meena a te
Nyongwa ḡandiintana deka.
Ba jam pa ba dek me a te ka
Naawen puusa.

⁴³ Yogsum nna yegayega
ale jam yik waai meena.
Naawen a jam va ka
tuimtomdoma nyin a
nye wakperikaliisa nna
yegayega ale nye wie me
ḡaai ale a sak ba ayen
wa bo ale ba kama la.
⁴⁴ Baai meena ale ta siaka
a va wensiuku la, a kasim
jam boro ale ka chaab ba
popola ale ba tuima jigi
a pa ba ḡantana a maari
chaab ⁴⁵ a pa ba ḡantana
a da a pa ligrana a chari
chaab a magsi ale ba wanyi
wanyi ale sum a yaali

dii la. ⁴⁶ Daa meena ba kasim a nye ka tuka ale popola yena Juuma Puusika Yenni po. Ba maa chaab me ba yeenja po a de ba nhandiintanja ale supeentik ale chaab ⁴⁷ ale a pak Naawen, ale ta supeentik ale nuruba meena. Daa meena Nyɔɔɔwa a ta ka nuru baai ale a nya varibasika la jam a gum ba po.

3

¹ Da yenj ate Piita ale Joɔn a yaa yiri wenbalini (ban buta) a chej Juuma Puusika Yenni ayen ba puusi Naawen. Diipo ate tej kala nuruba ga a puusi Naawen la ale la. ² Juuma Puusika Yenni a jam ta ka noa boari. Noanni dinyi yoi ale Nalim noai. Nuru ale jam chim gbaruk a ta nyini wa biamu dannu ate ba yaa kasim ta wa daa meena a jam a dueni Puusika Yenni noanni ate ba a wi ayen Nalim Noai la. Ba yaa nyiem ta wa jam ayen wa a juisi nuru baai ale a jo Juuma Puusika Yenni po la. ³ Wa ale jam nya Piita ale Joɔn ale ba cheena ayen ba jo la, wa yaa juisi ba ayen ba te wa jaab. ⁴ Ba yaa nya wa nina po nna ziim, ate Piita yaa weeni wa ayen, "Nya tama." ⁵ Wa yaa kasim a nya ale a yiili ayen wa ale nya ka jaab ba jigi. ⁶ Alege Piita yaa weeni wa ayen, "Mi ka ligra, alege m le te fu ka mi ale ta jaab buui la. Yeezu Kirisita Nazaret denowa yonni nyinj ate mi a weeni fu ayen fi yiri

zaani chej." ⁷ Piita yaa yik wa juga nisanja a maa maari wa ate wa yiri. Nuruwa nanjanja a le kunanja a deri ta pagrim nna nwuli ⁸ ate wa yok jueli wein a jam zi a yaa va ba a maa bo Juuma Puusika Yenni po a chej ale yok a zi a pak Naawen ⁹ ate nuruma meena a nya wa ale a chej ale a pak Naawen la ¹⁰ ate ba yaa minj ayen wa ka waai ale a kali Nalim Noanni a juisi la. Ku yaa chim wakperikaliik nna yegayega a te ba.

¹¹ Piita ale Joɔn a yaa pilim jam bo ka Yenni po juijui ate ba a wi ayen Solomon Posuk la. Nuruwa ale jam bobi Piita ale Joɔn nna kenkenj a ta la, ku yaa cha nuruma meena ate ba yaa chali chej Piita ale Joɔn jigi. ¹² Piita ale nya nuruma la wa yaa weeni ba ayen, "Izirali demma, ka boa ale soa ate ni basi ate wanni de a cha ni? Be ka boan me ale soa ate ni a nya ti dila? Nama poli ayen ku ka tama de pagrim nyinj yaase ti dekin wein siuk tuima nyinj ale soa ate tama nye ate nuruwa de a baga a chej? ¹³ Aawo, ku ka Abraham ale Aizik ale Jakob ale ti kokpienjanja Naawenni ale te zula wa tomteerowa Yeezu. Alege nama ale yik wa a te Gominawa Paalot a yaa zeri wa wa ninj. Paalot jam poom a yaali ayen wa vari wa a basi kama alege nama zeri. ¹⁴ Yeezu a jam ka welenja ale wayɔrisima nyɔɔɔ, alege nama zeri wa kama

alege weeni Paalot ayen wa yeeri nuru koorowa a te ni. ¹⁵ Nama be ko ka nyuvuri teerowa. Naawen abe nak wa yiri kum po kama. Tama be nya wannu de kama a yaa weeni a sak ni. ¹⁶ Ku be poom ka wala yonni pagrim nyin ale siaka wa yonni nyin ate nuruwa de ate ni seba wa la a nya nyinyogsa ate ni a nya wa ate wa ta pagrim. Ni ale a nya dii nna la, ku ka siaka Yeezu yonni nyin ate nuruwa a tara a yaa nya nyinyogsa nalimnyiini nama meena nimbie po.

¹⁷ “Yogyogla de m suaata, m seba ayen nama ale ni kpanja ale nye Yeezu dii la, ni ze kama, ate ni nye. ¹⁸ Alege, nama ale nye dii la, ku ka Naawen ale pa te wa biisiteeroma meena dila po dila powa a yaa weeni ayen, ku a fe kama ate waai ate wa lueri la a nam. Ku sum jam chim ka wensie. ¹⁹ Dila nyin ni be tagri a basi ni tuimbaatanja ate Naawen a von a te ni. Ni dan nye dila supeentik ale nyini Nyonowa jigi a jam ni jigi ²⁰ ate wa basi ate Yeezu waai ale ka Kirisitawa ate wa poom lueri wa a te ni la a yaa jam ni jigi. ²¹ Wa ale kasim bo ka wenzmazuk ate ku ga paari diipo ate wa le jam nye wie meena a magsi ase Naawen ale jam pa wa biisiteerowelensanja a biisi dii dila po dila po la. ²² Boan nyinja, Moosis a weeni kama ayen, ‘Nyonowa fi Naawenni a le tom ate biisiteerow jam ase mi

la. Biisiteerowa de a chim ka ni dek nuru. Ku be a fe kama ayen ni siak a va wari meena ate wa a weeni ni ayen ni nye la. ²³ Nuru waai abe ale kan a va dii ate biisiteerowa de a weeni la, ku a fe kama ayen Naawen poori wa nuruma po a kaasi wa.’ ²⁴ Biisiteeroma baai meena ale biisi a ta nyini Samuel la, ale baai me ale pa sanj wa la, bala meena a biisi magsi chaab ale ka wie naai ale nye daanja de la. ²⁵ Nama be ka biisiteeroma de bisa. Naawen abe ale jam nye noayenka dila po dila po ale ni kokpiensanja la, nama abe maa ta noayen kala me kama ase wa ale jam weeni Abraham ayen, ‘M le va ka fi naanbisanja nyin a niak waai meena tenzuk.’ ²⁶ Dila nyin ate Naawen lueri wa yomowa de nin tom wa nama jigi ayen wa te ni niaka. Niaka de ale wa a le nye ate nama waai meena a basi wa gaasa suitanja vaka.”

4

¹ Ba ale jam boro a biisi ale nuruma la, Juuma Puusika Yenni kpanja ale Juuma Puusika Yenni limsidoma kpagini ale nuru baai ate ba a wi ayen Sajusi la, a yaa maa chaab a jam ba jigi ² ale supuurim dii nyin la Piita ale Jon a jam a sak nuruma kama ayen Yeezu a yiri kum po kama. Dila abe a sak kama ayen baai ale kpi la a le yiri kum po kama. ³ Dila nyin ba yaa yik Piita ale Jon a lik ate vari

veenti dii nyin la, ku jam poom deri ka junɔai. ⁴ Alege baai yegayega ale wom ba sinsanɔa la, a jam siak a te ɔa kama ate ba meena a gum chaab paari nidɔaba tusa ɔnanu.

⁵ Vari ale veenti la, Juuma nalimaɔa ale nisomma ale Juuma Sinsanɔa sagraɔma a jam tigi chaab Jerusalem tenka. ⁶ Ba jam tu chaab ale ka Anasi waai ale ka Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni la, ale nuru baai ate ba a wi ayen Kayafas ale Joɔn ale Alezanda la ale baai meena ale ka Anasi dɔkdemma po la. ⁷ Ba yaa yik tuimtomdɔma a zaani ba nin a bek ba ayen, "Ka boan jaab pagrim nyin a yaase ka wana yoi nyin ate nama nye nna?"

⁸ Naawen Chiika abe ale jam sueri Piita la, wa yaa tulisi ba ayen, "Nuruma kpage ale nisomma, ⁹ Nama a dan a bek tama jinla a magsi chaab ale wamaɔ kaai ate ti nye a te gbaruku la ale jaab buui nyin ate nuruwa de a nya nyinyɔgsa la, ¹⁰ ku a fe kama ayen nama meena ale Izirali tenka demma meena a seba ayen ka Yeezu Kirisita Nazaret denowa waai ate ni yik kpi jabarimu nyin ate Naawen nak wa yiri kum po la, wala yonni nyin ate nuruwa de ale za ni nin la a nya nyinyɔgsa. ¹¹ Ba ale ɔmarisi dii Naawen gbanɔka po la ka wensie a magsi chaab ale Yeezu ayen, "Tintain dii ate seeroma a zeri la a chim ka tin-

tain maɔ ɔa meena po.'

¹² Vari basika a va ka wala nyiini nyin a jam. Nuru ka tenzuk de ate Naawen a te ti ate kula nyɔɔwa a бага vari ti a basi. Ka wala nyiini."

¹³ Ba ale jam nya ale Piita ale Joɔn a ta pagrim a бага biisi nna alege ba an zamsi gban a paari nin la, ku yaa cha ba nna yegayega ate ba yaa min ayen ba jam boro ale ka Yeezu. ¹⁴ Alege ba jam ka wari a weeni, dii nyin la, nuru waai ate ba tebi la a jam za ale ka Piita ale Joɔn. ¹⁵ Ba yaa weeni ba ayen ba nyini kpanɔa dɔkku po a nyini peelim. Piita ale Joɔn ale ga nyini la, kpanɔa yaa deri piilim a biisi ale chaab ayen, ¹⁶ "Ti бага a nye nuruma de ka se? Wakperikalika de ate ba nye nna ate waai meena Jerusalem tenka po a nya la? Ti be an бага a nak nampaga me ale di me. ¹⁷ Ti be dan a yaali ayen wannu de a kan ɔman tagli jigi meena, ni basi ate ti kaam ba ayen ba kan ɔman pa Yeezu yonni nyinɔa a biisi wari ale waaiya."

¹⁸ Ba yaa wi Piita ale Joɔn a kaam ba ayen ba kan ɔman pai Yeezu yonni nyin a biisi a yaase ba sak waaiya. ¹⁹ Alege Piita ale Joɔn a yaa tulisi ba ayen, "Nama dek a be weeni nyaku de ase ka ku kuna dek ale magsi Naawen jigi ase ka ti zuli nama yaa ti zuli Naawen ya? ²⁰ Boan nyinɔa, tama an бага basi

dii ate tama dek a nya ale wom la biiga.”²¹ Kpanja a yaa nman kaam ba ale nin muna a gum du a yaa basi ba ate ba chen, dii nyin la ku jam pagra kama ate ba nya siuk a te ba waa-lika, boan nyinja, nuruma meena a kasim jam a te ka Naawen pimpauk ale dii ale nye la.²² Dii nyin la, nuru waai ate wakperikaliika de a jam nye wa jigi ate wa nya nyinyogsa la, a jam gaam bena pisinaansi kama.

²³ Ba ale jam pa Piita ale Jonn a basi la, ba yaa pilim nman chen ba Kirisita bisa vaanchaama jigi a weeni a sak ba Juuma Puusika Yenni kpanja ale nisomma ale weeni ba dii la.²⁴ Ba ale wom la, ba yaa maa chaab a puusi Naawen ayen, “Ti Nyono, fi waai ale nye wenmazuk ale ten ale nyakpeemu ale nanta baai meena ale bo ba po, ate fi soa ba la,²⁵ fi va Naawen Chiika nyin a pa biisi ale ti kokpienka Deavid waai ale ka fi tomteero la ate wa yaa weeni ayen,

‘Ka boa ale soa ate nuru baai ale kan daa Ju-uba la sue a puuri nna yegayega?’

Ka boa ale soa ate nuruma ta popola kayaata?

²⁶ Tenka meena nalimana gomsa ba dek a magsi ka kpalin.

Nindeeroma de meena abe nye ka tuka ayen ba nye kpalin ale

Nyono wa Naawen ale Kirisitawa ate Naawen a weeni ayen wa le tom wa la.’

²⁷ Ku be sum ka wensie, Naawa Ayerod ale Gominawa Pontios Paalot a nye tuka kama tenka de po ale Izirali dem ale baai ale kan daa Izirali dem la a maa chaab a zok ayen ba nye Yeezu waai ale ka tomteero welenka ate fi nye wa ate wa chim Kirisitawa la wari.

²⁸ Ba tu ka chaab ayen ba nye wannu de, alege ba nman ze ayen ka fi dek ale fi pagrim popola ayen di la nye.²⁹ Yogyogla de, Nyono, nya ba ale a nyigsi ti dii ale popola njaai ayen ba nye ti jigi la. Be basi ate tama fi tomteeroma a ta pagrim a biisi fi wamansa a abe ti kan a chali yogsum.³⁰ Pa fi pagrimu a tebi nuruba, abe fi te siuk ate ti pa fi tomteero welenka Yeezu yonni a nye wakperikaliisa ate nuruba nya.”

³¹ Ba ale jam puusi a nueri la, juijui ate ba jam kala la, a yaa jam a choa. Naawen Chiika a jam sueri ba meena suniimana kama ate ba yaa deri pilim a biisi Naawen wamansa ale nyinpagra.

³² Baai meena ale jam ta siaka ale Yeezu la, a jam ta ka noai yen ale popola yena. Ba waai jam karo a weeni ayen wa nanta baai ate wa ta la ka wa dek wa nyiini nanta, alege ba meena a pa ba nanta a chari ka chaab.

³³ Tuimtomdoma a yaa jam a sak kama ale pagrim ayen

ba nya Yeezu ale yiri kum po la kama. Naawen a jam niak ba kama nna yegayega. ³⁴Nuru a jam ka ba po a nam a yaali jaabɔa. Baai meena ale jam soa tɛnɛsa ale yie la, a pa da kama, a ta ligraŋa ³⁵a jam a te tuimtomdɔma. Ligraŋa de ba yaa pa kama a chari ba meena a magsi chaab ale ba wanyiwanyi ale sum a yaali ligra dii la.

³⁶Nuru wanyi ale jam boro. Wa yoi ale Josefi. Wa jam ka Livai deno ate ba biak wa tɛŋ kaai ate ba a wi ayen Saipurus la. Tuimtomdɔma a jam te wa ka yoi ayen Banabas. Di kiri ale nuru waai ale a denɛsi nuruba kpa la. ³⁷Nuruwa de waai ale jam ka ba po la, a yaa jam pa wa tɛŋ a da a yaa ta ligraŋa a jam te tuimtomdɔma.

5

¹Alege nuru ale jam boro. Wa yoi ale Ananaiyas. Wa powa yoi ale Safira. Ba yaa maa chaab a pa ba ŋanta a da. ²Ba yaa maa chaab a poori ligraŋa ŋa gela a ta ba dek ale ge ŋjala a te tuimtomdɔma.

³Ba ale ta ligraŋa a jam tuimtomdɔma jigi la, Piita yaa bek wa ayen, "Ananaiyas, ka boa ale soa ate fi basi ate Sitaana paasi fu ate fi velim ale Naawen Chiika alege a yaa tali tɛŋka ligraŋa gela?"

⁴Diipo ate fi an diem pa ka a da la, daa fi ale jam soa ka? Fi be ale pa ka me a da la, ligraŋa me daa fi ale soa?

Be ka boa ale soa ate fi poli a nyɛ wannɛ de? Nya de, fi an velim ale daa nurubiiga, fi velim ale ka Naawen."

⁵Ananaiyas ale wom nna la, wa yaa deri lo tɛŋ a kpi ate yɔgsum nna yegayega a yaa yik baai meena ale jam wom nyaku de la. ⁶Nidɔa paaluk baai ale jam bo dula la a yaa pa garupali a vili wa nyiŋka a ji wa ta nyini chen a ga gu.

⁷Ku ale ga beni maga dek la, wa powa a yaa jam jo. Wa jam ze dii ale nyɛ la.

⁸Piita a yaa weeni wa ayen, "Weeni a sak mu, fi ale fi chorowa ale pa ni tɛŋka da la, ka ligraŋa meena ale la ate nama a ta jam?"

Nipowa yaa tulisi Piita ayen, "Mm, ŋa meena ale la."

⁹Piita yaa bek wa ayen, "Be ka boa ale soa ate fi ale fi chorowa a maa chaab ayen ni nyɛ Nyɔnɔwa Naawen Chiika a nya? Nya de, nidɔa baai ale ta fi chorowa a ga gu la, a ŋman cheena kama dɔkku noai yɔgyɔgla de. Ba be a le ji fi me kama a ta nyini ga gu."

¹⁰Wa yaa deri lo Piita naŋsa tɛŋ a kpi. Nidɔa paaluku a yaa jam jo a nya ale wa kpiya ate ba yaa ji wa a ta nyini a ga gu wa chorowa tɛŋ. ¹¹Yɔgsum nna yegayega a yaa jam yik Kirisita bisana meena ale baai meena me ale jam wom wienja de la.

¹²Tuimtomdɔma kasim jam a nyɛ ka wakperikaliisa nna yegayega nuruma po.

Baai ale ta siaka la, a kasim jam a nye tuka ale chaab ka Solomon Posuku jigini Juuma Puusika Yenni po. ¹³ Nuru waai ale jam kan daa ba po la a jam a chali ka yogsum ayen wa pa wa dek a gum ba po. Alege nuruma a kasim jam a te ba ka pimpauk nna yegayega. ¹⁴ Nuru boari nna yegayega nidoaba ale nipooba baai ale jam ta siaka ale Nyonowa la a kasim jam a gum ba po. ¹⁵ Tuimtomdoma ale jam a nye dii la a basi kama ate nuruba ji yogneensa ale gaduaata ale taasa a ta ba nyini suitana ninsa ayen Piita a dan va a taam abe wa yisunku a jogi va ba zuk a taam. ¹⁶ Nuru boari nna yegayega a jam nyini ten sii ale kala gilim Jerusalem tenka la a ta nuru baai ale a yuak a yaase chichiribaata a bo ba zuima po la a jam. Ba meena jam nya nyinyogsa kama.

¹⁷ Alege Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni ale wa vaanchaama meena Sajusi demma a yaa jam a de nyuri ale tuimtomdoma. ¹⁸ Dila nyin la, ba yaa yik tuimtomdoma a lik dok kuui po ate ba a lik waai meena ku po la. ¹⁹ Yok kuui ate ba lik ba la, Naawen sabiilo a yaa jam lak likka diinana noana a ta tuimtomdoma a nyini a yaa weeni ba ayen, ²⁰ "Ni chej a ga jo zaani Juuma Puusika Yenni po a weeni nuruma nyuvuri paalini de kiri ale ka dii

la." ²¹ Tuimtomdoma yaa siak wa noanni a yaa yiri saliuk yokyok a ga jo Juuma Puusika Yenni po a sak nuruma.

Dila powa Juuma Puusika Yenni kpanja kpagi kpeeni ale wa vaanchaama yaa wi Juuma nisomma meena ate ba jam jigi yen a nye tuka. Ba yaa tom nuruba ayen ba chej likka diinana a ga ta tuimtomdoma a jam ba nin. ²² Alege nuruma baai ate ba tom ayen ba ga ta ba a jam la a yaa chej ga a paari alege tuimtomdoma ka likka dokku po ate ba pilim nman jam a weeni a sak ba ayen, ²³ "Tama ale ga a paari likka dokku la ku jam lik kama nalimnyiini ate baai ale za a limsi la a diem za a limsi. Alege tama ale ga lagi dokku noanni la, tama an nya nuru du." ²⁴ Juuma Puusika Yenni limsidoma kpagini ale Juuma Puusika Yenni kpanja ale ga wom dila la, ba yaa tuim ate ba a poli jaab buui ate wanni de le ta jam la. ²⁵ Nuru wanyi a yaa jam jo ba jigi a weeni ba ayen, "Ni wom de, nuru baai ate ni yik a lik la, a za Juuma Puusika Yenni po a sak nuruma." ²⁶ Puusika Yenni limsidoma kpagini ale wa nuruma a yaa maa chaab a chej a ga ta tuimtomdoma a nman jam. Ba an jam nye pagrim a yik ba dii nyin la ba jam a chali ka yogsum ayen nuruma nin zaan yuk ba ale tintana.

²⁷ Ba yaa ta tuimtomdoma a jam zaani kpanja nin ate

Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni a yaa bek ba ayen, ²⁸ "Tama an weeni ni ale nin muna ayen, ni kan pa Yeezu yonni nyin a sak nuruba? Alege nama dek abe nya ni ale kasim a pa ni sinsan̄a a sueri Jerusalem ten̄ka po dii la. Ni be a yaali kama ayen ni weeni ayen ka tama ale soa ate wa kpi?"

²⁹ Piita ale tuiptomdo mbala a yaa tulisi ayen, "Ku a fe kama ayen ti siak a te Naawen noai a gaam nurubiik noai. ³⁰ Ni ale yik Yeezu a kpi jabarimu nyin a ko wa la, tama ale ti koma Naawenni a nak wa a yiri kum po kama. ³¹ Naawen zak wa kama a kali wa dek juga ase Nindeero ale Varibasido la ayen ku te Izirali demma siuk ate ba basi ba wabaatana tomka ate ba nya wabaatana von̄teka. ³² Naawen Chiika waai ate Naawen a pa a te baai ale a zuli wa noai la, ale a weeni wien̄a de. Tama abe maa nya wien̄a de kama ate ti weeni a sak nuruba."

³³ Kpan̄a ale wom nna la, ku yaa puuri ba sue nalimnyini ate ba jam a yaali ayen ba ko ba. ³⁴ Alege kpan̄a po wanyi a jam ka Farisii. Wa yoi ale Gamaliil. Wa jam ka Juuma Sinsan̄a sagro. Waai meena a kasim jam a te wa zula ka nna yegayega. Wala a yaa yiri zaani kpan̄a po a weeni ayen ba ta tuiptomdoma a nyini peelim ate ku nye maga dega. ³⁵ Wa yaa weeni

tuka demma ayen, "Izirali demma, ni kpesi ni dek ale ni ale ni nye dii nuruma de jigi la. ³⁶ Nama dek бага teeri ayen nuru waai ate ba a wi ayen Teudasi la a jam pa wa dek a sak kama ayen wa ka nuru kpion̄ nna yegayega ate nuruba yaa jam paari nidoaba kobsinaansi a pa ba dek a te wa. Alege Aroom demma ko wa kama ate wa n̄aan̄viirima meena a jam waan̄ chaab ate wa wann̄i me a be. ³⁷ Dila n̄aan̄nyin̄ ate Judas Galili denowa me a jam jam diipo ate ba jam boro a chiini nuruma la. Wa ale jam jam la, nuru boari ale jam va wa me. Alege ba ko wa me kama ate wa nuruma meena a waan̄ chaab. ³⁸ Dila nyin̄ ate mi a weeni ni ayen ni kan nye nuruma de wariya. Ni basi ba ba dek ba nyiini. Boan nyin̄a, ba ale poli dii ale a nye ba nyeka la, ku dan nyini ka nurubiik dek popola jigi, ku a le murum be kama, ³⁹ alege ku dan nyini ka Naawen jigi, ni an бага ale nak a yiak ba. Ni be kpesi ni dek ate ni kan kpalim chaab ale Naawen ya."

Gamaliil ale weeni dila a ga nueri la, ba yaa deri pa wa sinsan̄a, ⁴⁰ a yaa wi ate tuiptomdoma jo ate ba nak ba ale weeni ba ale nin muna ayen ba kan pa Yeezu yonni nyin̄ a biisi wariya, alege basi ba ate ba chej. ⁴¹ Tuiptomdoma ale jam basi ba la, ba sue a jam peenti kama dii nyin̄

la, ka Naawen ale pa ba a chim nuru baai ale magsi ayen ba nam a nya chivie Yeezu yonni nyin la. ⁴² Daa meena Juuma Puusika Yenni po ale nuruba yie po ba kasim jam bo ka na po a sak nuruba ayen Yeezu ka Kirisitawa (waai ate Naawen a weeni ayen wa a le tom ate wa jam la).

6

¹ Va nala po ate Yeezu naanviirima a yaa jam piisi a gum du la, kpalin a yaa jam yiri ba sunsun, Juuma baai ale jam a biisi Giriki demma biika la, ale baai me ale jam a biisi Juuma biika la. Baai ale jam a biisi Giriki biika la, a jam a nuuni kama ayen ba pukonja a kan jam maari a nya ligi naai ate nuruba jam pa a chari daa meena la. ² Tuimtomdoma pi ale bayewa a yaa wi naanviirima meena ate ba jam jigi yen ate ba weeni ba ayen, "Ku an magsi ayen ti basi Naawen wamanšana sakka abe ti ta ligra tuima. ³ Dila nyin m suaata, ni lueri nuruba bayopoi baai dek ate nama a seba ayen Naawen Chiika ale yam, sueri ba kama la, ate tama yaa pa ligra tuimana de a nyo ba nisima po. ⁴ Abe tama dek a pa ti dek a te Naawen puusa ale wa wamanšana sinsaga ase ti ale kasim a nye dii la."

⁵ Ba meena sue a yaa kasim jam peenti kama ale tuimtomdoma ale weeni dii nna la. Ba yaa lueri Sitiven

waai ale jam ta siaka nalimnyiini la ale ta Naawen Chiika me la. Baai ale pa san la ale: Filip, ale Porokorus, ale Nikano, ale Timon, ale Paminas, ale Nikolasi. Wa jam nyini ka Antiok a yaa tagri wa dek dila po dila po maa va Juuma wensiuku alege wa daa Juu. ⁶ Ba yaa pa ba a sak tuimtomdoma ate ba puusi Naawen a te ba a pa ba nisima a vi ba zuk.

⁷ Naawen wanni a yaa kasim jam a tagli Jerusalem meena ate naanviirima ale bo dula la a jam piisi a gum du. Juuma Puusika Yenni kpanja yegayega me a jam ta siaka ale sinsanja kama.

⁸ Sitiven abe jam ka waai ate Naawen a te wa nika nna yegayega ate pagrim a sueri wa la. Wa jam tom ka wakperikaliisa nna yegayega nuruma sunsun. ⁹ Alege tuka dok kunyi po nuruba ale jam boro a te ba dek yue ayen Anmandaayom. Juuma ale jam maa nyini Sairini ale Alezandiria ale Silisiya, ale Asia tensana la a yaa jam maa bo ba po. Nya ba de meena a yaa jam maa chaab a ta nampaga ale Sitiven. ¹⁰ Alege Naawen Chiika a jam te Sitiven ka yam ate wa dan jam biisi wari, ba an baga a tulisi wa. ¹¹ Ba yaa biisi ale noamasim ale nuruma ayen ba weeni ayen ba wom ale wa a le Moosis ale Naawen. ¹² Ba ale nye nna la, ku yaa te nuruma ale nisomma ale Juuma Sinsanja

sagroma nyinƿagra ate ba yik Sitiven ale pagrim a ta wa a cheŋ tuka kpaŋŋa jigi. ¹³ Ba yaa ta nuruba ba gela a jam jo ayen ba velim a te wa a weeni ayen, “Nuruwa de a kasim a le ti Juuma Puusika Yeri Welenka ale Moosis Sinsaŋŋa kama. ¹⁴ Tama wom kama ale wa weeni me ayen Yeezuwa de a le daasi Juuma Puusika Yenni a lonsi abe wa tagri kisi tii meena ate Moosis a te ti la.” ¹⁵ Baai meena ale kali kpaŋŋa tuka doƙku po la, a yaa kasim jam a nya Sitiven nna zii, a yaa nya ale wa nimbidiaka a nyagsi nna ase Naawen sabiilo nimbidiak la.

7

¹ Juuma Puusika Yenni kpaŋi kpeeni yaa bek Sitiven ayen, “Nuruma ale a weeni dii la ka wensie?”

² Sitiven yaa tulisi wa ale biik ayen, “M suaata ale m koba, ni lak tue a wom mi ale ta dii ayen m biisi la. Naawen waai ate ku magsi ayen nuruba a zuli wa la, a jam pa wa deƙ a sak ti kowa Abraham kama. Dila powa, Abraham diem jam bo ka Mesopotamiya teŋka. Wa an diem jam cheŋ Yaran Naawen yaa jam jam wa jigi Mesopotamiya teŋka po ³ a weeni wa ayen, ‘Basi fi teŋka ale fi doƙdemma abe fi cheŋ teŋ kaai ate mi ayen m dak a sak fu la.’

⁴ “Abraham yaa basi Kaldiya teŋka ale ge cheŋ a ga bo Yaran teŋka. Abraham kowa ale ga kpi la, Naawen

yaa weeni Abraham ayen wa jam teŋka de ate ni boro yoƣyoƣla nna la. ⁵ Dila powa Naawen an jam te Abraham teŋka de juijuiya ayen Abraham deƙ abe soa dela ale fiifiik me la. Alege Naawen jam puulim kama ayen wa a le pa ka a te wa ate wa ale wa ŋaanbisa meena a soa ka. Diipo ate Naawen weeni Abraham nna la, wa jam diem ka biiga.

⁶ Naawen ale weeni wa dii la ale nna ayen, ‘Fi ŋaanbisaŋa a le cheŋ ka saten a ga chim nicham ate ba deri pa ba a chim yom dula jigini. Teŋ kala demma le basi ate ba nam ate ku ga paari bena kobsinaansi. ⁷ Alege teŋ kala ate ba tom a te la, mi le bo ka buusa. Dila ŋaanŋyin ba a le basi teŋ kala abe ba nyini a jam dela jigini a te mi zula.’ ⁸ Naawen yaa weeni Abraham ayen wa gebi wa yoanni ate ku sak ayen wa ale Abraham a yaa ta ka noai yeŋ ale chaab. Abraham a yaa biak Aizik a gebi wa me yoanni wa biam da naaniŋ dai. Aizik me yaa biak Jakob ate Jakob me a yaa chim wa bisa pi ale bayewa ko. (Bisaŋa de ale se Izirali yezuima pi ale ŋayewa.)

⁹ “Jakob bisaŋa yaa a de nyuri ale ba suoku Josefi a deri yik wa a da ate wa chim yomo Ejipiti teŋka. Alege Naawen a jam bo ale wa kama ¹⁰ a maa maari a vari wa a basi nalimnyiiini ale dii meena wuu

ale a daani wa la. Josefi ale din jam a zaani Ejipiti nakpionku nin la, Naawen yaa te wa nye man ale yam ate ku peenti Ejipiti naawa poi ate wa deri nye Josefi ate wa chim Ejipiti ale wa Yenni Gomina a nya tenka ale wa Yenni zuk. ¹¹ Kom a yaa jam jam Ejipiti ale Keenan tensana ate ninam nna yegayega a yaa jam. Ti kokpiensana an jam baga a nya nandiinta. ¹² Jakob ale wom ayen nandiinta a bo Ejipiti tenka la, wa yaa tom wa bisana ti koma ayen ba cheŋ dula jigini. Ba piilim chelim ale la. ¹³ Ba ale nman pilim cheŋ dii a nye buye la, Josefi a yaa basi ate wa suaataŋa a miŋ wa, ate Naawa a yaa seba Josefi dokdemma. ¹⁴ Josefi yaa te tuntomiŋ wa kowa Jakob a weeni wa ayen wa ale wa dokdemma meena nuruba pisiyopoi ale banuwa a jam Ejipiti tenka a maa boro ale wa. ¹⁵ Jakob a yaa koalim cheŋ Ejipiti tenka a bo dula a yaa kpi ate ti kokpiensana me kpi ¹⁶ ate ba yaa pa ba a ta jam tenka de juijui ate ba a wi ayen Sikiim la a gu ba. Ba jam gu ba ka vorub buui po ate ba gu Abraham la. Abraham dek ale jam da vorumu ale ligra Ayaamo bisana jigi Sikiim tenka po.

¹⁷ "Alege Naawen ale jam puulim dii ale Abraham la a jam moata kama. Ti nuruma a yaa nmasi jam a piisi a gum du Ejipiti tenka po. ¹⁸ Naawa ale jam kpi la ku

naanyin ate naab wa choa a yaa nman jam soa Ejipiti tenka a nya. Dila po wa Josefi a jam poom kpi kama ate ku beni. Napaalika de jam ze Josefi. ¹⁹ Wala a jam ta ka gaasa nna yegayega ale ti kokpiensana a fe ba ayen ba pa ba biluaataŋa a ta nyini peelim a dueni ate ba kpi. ²⁰ Dila powa ale ba jam biak Moosis. Wa jam nala ka nna yegayega. Wa jam bo ka wa kowa yenni ate ba a nya wa zuk ate ku ga paari chiisa sita. ²¹ Ba ale jam maa pa wa a dueni peelim ayen wa kpi la, naawa le ale jam pa wa ate wa chim wa dek biik a yaa a nya wa zuk. ²² Ba jam sak wa kama Ejipiti demma Yammu meena ale ka dii la ate wa yaa chim nuru kperikaliik wie po ale wa biik po.

²³ "Moosis ale chim paari bena pisinaansi la, ku yaa jam wa popola po ayen wa cheŋ ga nya wa suaataŋa Izirali bisana. ²⁴ Wa yaa nya ale Ejipiti deno wanyi ale wa a nye Izirali deno wanyi gaasa nna yegayega. Moosis yaa ga ayen wa maari wa suoku Izirali denowa. Wa yaa nye dila a deri ko Ejipiti denowa. ²⁵ Wa jam poli kama ayen wa dek nuruma le miŋ ayen Naawen le pa ka wa a vari ba a basi, alege ba an jam miŋya. ²⁶ Vari ale veenti la Moosis yaa nya ale Izirali demma baye a ta chaab ate wa yaa pii nyin ayen wa gaari ba. Wa yaa weeni ba ayen, 'Nidoba, ni

wom de, ni ka suaata, ka boa ale soa ate ni a kpalin chaaba.' ²⁷ Alege nuru waai ale jam a namsi wa choawa la a yaa tusi Moosis ate wa taam nakpiak ale ge bek Moosis ayen, 'Ka wana ale ti an bobi fi naam ate fi a biisi tama biisa?' ²⁸ Fi a yaali ayen fi ko mi me kama ase deemwa ate fi ko Ejipiti denowa dii la?' ²⁹ Moosis ale wom nna la, wa yaa basi Ejipiti tenka ale yiri chali chen a ga bo Midian tenka. Dula jigini wa yaa biak bisa baye.

³⁰ "Bena pisinaansi ale ga taam la, Naawen sabiilo a yaa jam Moosis jigi sagini po guuk kuui ate ba a wi ayen Sinaai Guuk la ten. Sabiilowa a jam a pa wa deka sak Moosis bolimu po ate Moosis yaa nya bolimu ale bu a nye nna ase bu a de tiib la. ³¹ Moosis ale jam nya dila la, ku yaa cha wa ate wa yaa forisi paari ayen wa nmasi nya chak. Wa yaa jam wom Nyonowa lueluk ale ku a weeni ayen, ³² 'Mi ka fi kokpiensana Naawen, Abraham ale Aizik ale Jakob Naawen.' Yogsum yaa yik Moosis ate wa nyinka a gok ate wa an nman jam baga a pa wa nina virin a nya bu. ³³ Ti Nyonowa yaa weeni wa ayen, 'Yeeri fi nuensana, dii nyin la, fi ale za juijui la, ka welensa ten. ³⁴ M nya m nuruma ale bo Ejipiti tenka a nam dii nna yegayega la kama. M be wom ba funfobla me kama ate m sin jam

ayen m vari ba a basi. Goms fi dek yogyogla de ate m tom ate fi chen Ejipiti.'

³⁵ "Moosiswa de ate ba jam zeri wa ale a bek wa ayen, 'Ka wana ale ti an bobi fi naam ate fi a biisi tama biisa?' Ka Naawen dek ale tom wa ba jigi. Wa jam basi ate ka Sabiilowa waai ale jam jam wa jigi tiimu ale a de la po la a maa maari wa ayen wa soa ba a nya ba zuk abe wa chim ba varibasido? ³⁶ Wa sum jam de nuruma nin kama a ta ba a nyini Ejipiti tenka po a nyini a nye wakperikaliisa ale wie naai ale a sak ayen Naawen bo ale wa kama Ejipiti tenka po ale mogi kpeeni dii ate ba a wi ayen Nyamonun la po, ale sagini po ate ku ga paari bena pisinaansi. ³⁷ Moosiswa de abe ale weeni Izirali demma ayen, 'Naawen a le tom ka wa biisiteero ase mi la ate wa nyini ni po.' ³⁸ Moosiswa de abe ka waai ale jam bo Izirali demma po diipo ate ba jam tigi chaama sagini po la. Wa jam boro kama diipo ate Naawen sabiilowa a jam biisi ale wa Sinaai Guuku zuk la. Wa be tuesi Naawen tuntomin kaai ale a te ti nyuvuri la kama yaa pa ka a te ti.

³⁹ "Alege ti kokpiensana a zeri wa noai kama. Ba tusi wa a basi ka nakpiak ale a yiili ba suniima po ayen ba dan baga abe ba pilim chen Ejipiti tenka. ⁴⁰ Ba yaa weeni Moosis suoku Aaron ayen, 'Nye bogluk tii a le ti de ti nin la a te ti. Moosiswa

de waai ale ta ti nyini Ejipiti tenka po a nyini la, ti ze jaab buui ale nye wa la.' ⁴¹ Ka dila powa ate ba nye bogluk ate ku a neensi naabiik ate ba yaa a kaab ku, a nye nandiinta tiga a te ku zula, jaab buui ate ba nye ale ba dek nisima la. ⁴² Dila nyin Naawen yaa pa wa njan a te ba a pa ba basi ayen ba a zuli chinmarisana ase ba ale nmarisi dii Naawen biisiteeroma gbanaka po kaai ale bo Naawen gbanaka po dii la ayen,

'Izirali demma, diipo ate ni jam bo sagini po ate ku ga paari bena pisi-naansi la, daa mi ate ni jam kaab dunšana a te la.

⁴³ Ni jam pa ka bogluk kuui ate ba a wi ayen Molok la viuku a ji.

Ni jam maa pa ka ni chinmarika bogluku ate ba a wi ayen Arifan la jameemu a ji a ta chej me.

Bala meena ka bogluta ate ni nye a yaa te ti zula.

Dila nyin m le basi ate nuruba a ta ni chej gaam Babilon tenka a be.'

⁴⁴ "Ti kokpiensana ale jam bo sagini po la, ba jam ta ka viuk kuui ate ba pa garuku a nye ku ate ba бага kpiti ku a a ta a chej jigi meena ate ba a yaali la. Naawen Sinsana piika ate wa jam nmarisi na la a jam bo ka viuku de po. Ba jam nye

viuku kama ase Naawen ale weeni Moosis ale sak wa me ayen ba nye ku dii la. ⁴⁵ Ku njan nyin ate ti kokpiensana a tuesi ku ba koma jigi la, a jam ji ku kama diipo ate ba jam va Josua ate ba jam tuesi ten sii ate Naawen a jam yia k ka nuruma alege ate ba a chej la. Ba jam ta Viuku ka dila ten sila po ate ku ga paari diipo ate Deivid jam la. ⁴⁶ Naawen sui jam peenti ale wa kama ate wa bek Naawen ayen wa basi ate wa se yeri a te wa Naawen waai ale ka wa kokpienka Jakob Naawen la. ⁴⁷ Alege Naawen jam basi kama ate Deivid biika Solomon a se yenni a te Naawen.

⁴⁸ "Alege ni basi ate m weeni a sak ni ayen wienja de meena wuu po Naawen kpeeni ka daa yie po njaai ate nurubisa a pa ba nisima se la, ase Naawen biisiteerowa ale weeni dii ayen Naawen weeni ayen,

⁴⁹ 'Wenmazuk ale mi zuk-paglik kpeenka, tenzuk de abe ale juijui ate m pa m nanšana a tabi ka zuk a vuusi la.

Ka boan jaab yeri ate nama ale se a te mi?

Ka be ate mi a le boro?

⁵⁰ Daa mi dek ale nye nyaba de meena?' "

⁵¹ Sitiven yaa nman biisi a chej a weeni ayen, "Ni ka tukpara nyam. Ni a nye ase ni daa Naawen nuruba la. Ni nyiem kasim a zeri Naawen Chiika kama. Ase ni kokpiensana ale nye dii la, nama me a nye ka dila

degadega. ⁵² Naawen biisi-teeroma wanyi me la a jam boro ate ni koma an basi ate wa namya? Ba jam maa ko ba baai me ale jam mooli sak ayen Wayorisima Nyono a cheena la. Wayorisima Nyonowa de abe ale nama bobri sak ate ba yik wa a ko la. ⁵³ Nama abe ale jam tuesi Naawen Sinsanja. Naawen sabiiloma dek abe ale jam pa na a te ni. Alege ni an siak a te na."

⁵⁴ Kpanja ale wom Sitiven ale a biisi dii la, ku yaa te ba supuurim nna yegayega ate ba njobi nyina. ⁵⁵ Alege Sitiven sunummu ale poom jam sueri ale Naawen Chika la wa yaa zak zuk a nya wennyamazuk a yaa nya Naawen nyagsika a yaa nya me ale Yeezu za Naawen juga gen. ⁵⁶ Sitiven yaa weeni ayen, "Ni nya de, mi nya kama ale wennyamazuk a lagi ate Saalobiika a za Naawen juga gen."

⁵⁷ Kpanja a yaa kaari nna yegayega a weeni ayen ba kan nman a yaali ayen ba wom wa. Ba yaa chali chen wa jigi ⁵⁸ a yik wa a ta nyini tenka po a nyini a yaa pa tintana a yuk wa ayen ba ko. Seeroma me a yeeri ba kasaautanja a dueni bipaalik kanyi ate ba a wi ayen Sool nanja ten ayen wa a nya. ⁵⁹ Ba ale jam a yuk wa la, Sitiven a kasim jam a wi ka Nyono ayen, "M Nyono Yeezu, nja m chiika." ⁶⁰ Wa yaa kpi duna ten a weeni ate ku jueli ayen, "M Nyono, kan

teeri wabioku de ate fi bek ba." Wa ale weeni nna la, wa yaa deri kpi.

8

¹ Sool a jam maa ka baai ale siak ayen ba ko Sitiven la po wanyi.

Da dii dannii ate ba ko Sitiven la, Kirisita bisanja ale a tu chaab Jerusalem tenka la a deri piilim nina nna yegayega nyaka. Baai ale ta siaka ale Yeezu la, a yaa jam waan chaab Judia ale Samaria tensanja meena po. Ka tuimtomdoma nyiini ale jam kan waan chaaba. ² Nuru baai ale nmasi jam yaali Naawen siuku nna yegayega la, ale jam ta Sitiven a ga gu ale a kaari nna yegayega.

³ Alege Sool a jam diem pii ka nyin a nyiem gilim a chen yeeja dinyi dinyi a basi ate Kirisita bisanja ale a tu chaab la a nam a dari ba meena nidaba ale nipooba a yuk basi likka diinaja po.

⁴ Baai meena ale ta siaka ate ba waan jigi meena la, a yaa jam nyiem a chen jigi meena a sak Naawen wamanjana. ⁵ Filip jam chen ka Samaria tenkpienka dek po a sak nuruba. Varibasidowa ate Naawen weeni ayen wa le basi ate wa jam la wie. ⁶ Nuru bonni ale jam nya wakperikaliik sii ate Filip nye la, ba yaa nmasi lagi ba teneja nalimnyiini a wom wa sinsanja. ⁷ Wie naai ale jam nye la gela ale, nuruba yegayega baai ale jam ta chichiribaata ba

zuima po la, a kaari ate ti a nyini, ale baai nan̄sa ale ba nisima ale jam kpi la, a jam nya nyinyoḡsa kama. ⁸ Dila nyin̄ la, supeentik nna yegayega a jam bo teḡ kala po kama.

⁹ Nuru wanyi ale jam bo teḡ kala po. Wa yoi jam ale Simon. Wa jam ka tiita nyon̄o. Wa jam pa ka tiita a nye wakperikaliisa nna yegayega ate ḡa cha Samaria demma. Wa jam pa wa dek a chim ka nuru kpion̄. ¹⁰ Waai meena nuru kpeenta ale nuru fiisa teḡ kala po a jam a wom wa ka nna yegayega a weeni ayen, “Nuruwa de ta ka Naawen pagrim kpiem buui ate ti a wi wa ayen Pagrim kpion̄ la.” ¹¹ Ba jam a wom wa kama nalimnyiini dii nyin̄ la, wa wakperikaliisaḡa a jam cha ba beni ka nna yegayega. ¹² Alege ba ale jam wom Filip sinsan̄ḡa a magsi chaab ale Naawen Naamu ale Yeezu Kirisita pagrimu wie la, ba meena nid̄aba ale nipooba a jam tuesi ka soka. ¹³ Simon dek a jam maa ta siaka kama. Ba ale jam te wa soka a ga nueri la, wa yaa jam maa boro ale Filip ate ku kasim jam a cha wa ate wa nya Naawen ale pa wa nye wakperikaliisa ale wie ḡaai ale a sak ayen Naawen bo ale wa kama la.

¹⁴ Tuimtomdom̄a ale jam bo Jerusalem la a yaa wom ayen Samaria demma a tuesi Naawen Wann̄i kama la, ba yaa tom Piita ale Joon̄ ayen

ba cheḡ ba jigi. ¹⁵ Ba ale jam cheḡ a ga paari la, ba yaa puusi Naawen a te baai ale ta siaka la ayen ba tuesi Naawen Chiika. ¹⁶ Dii nyin̄ la, Naawen Chiika an diem jam sin̄ ba waai zuwa. Ba jam tuesi ka soka nyiini Nyon̄owa Yeezu yonni nyin̄. ¹⁷ Piita ale Joon̄ a yaa pa ba nisimaḡa a vi ba zuk ate Naawen yaa te ba Naawen Chiika.

¹⁸ Simon ale nya ayen tuimtomdom̄a a pa ba nisima a vi ba zuk ate ba tuesi Naawen Chiika la, wa yaa pa ligra ayen wa te Piita ale Joon̄, ¹⁹ a weeni ba ayen, “Ni te mi me pagrimu de choawa ate mi me a dan pa m nisimaḡa a vi nuru zuk, abe wa me a tuesi Naawen Chiika.”

²⁰ Alege Piita a yaa tulisi wa ayen, “Fi ale fi ligraḡa meena maa chaab a kpi, boan nyin̄ḡa, fi a poli kama ayen fi бага a da Naawen tiirimu ale ka ligra! ²¹ Fi nin̄ a maa ka ti tuimaḡa po dii nyin̄ la, fi sunummu a ka nyemagsika ale Naawenya. ²² Dila nyin̄, ku a fe kama ayen fi tagri fi popola baatan̄ḡa de abe fi puusi ate Nyon̄owa a von̄ a te fu fi ale poli wann̄i de choawa la nyin̄. ²³ Dii nyin̄ la, m nya kama ale fi sunummu a kasim sueri ale ka nyuri ate ku basi ate fi an бага a chala be fi wabaatan̄ḡa jigiyaa.”

²⁴ Simon a yaa weeni Piita ale Joon̄ ayen, “Mi a saalim, ni puusi a te Nyon̄owa a

te mu ate wienja de meena ate ni biisi la a kan jam mi jigiya."

²⁵ Piita ale Joon ale biisi soa se ba ale seba Yeezu a soa dii la, ale maa sak ba Naawen wamaŋsana a ga nueri la, ba yaa pilim nman cheŋ Jerusalem tenka. Ba ale jam bo siuku po a cheŋ la, ba jam sak Naawen wamaŋsana Samaria tenfiisana yegayega po kama.

²⁶ Nyonowa sabiilo a yaa weeni Filip ayen, "Gomsi fi dek a yiri cheŋ a va yeniŋ gala nyiŋ a va siuk kuui ale dua Jerusalem ale Gaza tenka sunsuŋ la." (Ku ka siuk kuui ale va sagini po a cheŋ la.) ²⁷⁻²⁸ Filip a yaa yiri a cheŋ. Wa ale jam bo siuku po a cheŋ la, wa yaa ga tu Itoopiya tenka kpagi kpien dinyi. Wa me a jam bo ka siuku po a kuli. Wa jam a nya ka Itoopiya tenka nipok Naawa ligrana zuk. Kpagi kpeeni de jam cheŋ ka Jerusalem tenka ayen wa puusi Naawen a yaa puusi nueri a kuli. Wa jam kala ka jaab po ate wusuma dari ta a cheŋ. Wa ale kala wa jaamu po a cheŋ la, wa jam a karim ka Naawen biisiteerowa Azaya ale nmarisi dii Naawen gbanka po la. ²⁹ Naawen Chiika a yaa weeni Filip ayen, "Yiri a ga pa fi dek gum chaab ale nuruwa." ³⁰ Filip a yiri a chali cheŋ wa jigi a yaa wom ale wa a karim ka Naawen biisiteerowa Azaya gbanka.

Filip a yaa bek wa ayen, "Fi miŋ a chak dii ate fi a karim la?"

³¹ Kpagini a yaa tulisi wa ayen, "Mi a le nye ka se a miŋ chak ase nuru a nin kan weeni ku kiri a sak mu?" Wa yaa wi Filip ate wa jueli a maa kali jaamu po ale wa.

³² Nuruwa ale jam a karim dii la ale nna,

"Ase posuk ate ba ta a cheŋ ayen ba ko la, ase pabiik ate ba a gebi ka kobtana a basi alege ka kan kaari la, wa an jam weeni wariya.

³³ Wa jam nya chivie alege ba jam mini wa wensienja kama.

Nuru karo ale baga a biisi wari a sak wa njanbisana,

dii nyiŋ la, wa nyuvunni tenzuk de a kpeglim kama."

³⁴ Kpagini a yaa bek Filip ayen, "Weeni a sak mu ka wana ate biisiteerowa a biisi wa wari nna? Ka wa dek yaa ka nuru yonhoa?" ³⁵ Filip a yaa deri pa karimka de a piilim biik a weeni Naawen wamaŋsana a magsi chaab ale Yeezu.

³⁶ Ba ale jam wa chaab a cheŋ siuku po la, ba yaa jam paari jigi ate nyiam a dua ate kpagini a yaa weeni Filip ayen, "Nyiam ale nna. Ka boan ale wa kasi ate fi kan te mu soka?" ³⁷ Filip a yaa weeni wa ayen, "Fi ale nya soka ase fi nin siak ale fi sunum meena." Kpagini yaa tulisi wa ayen, "Mm, m siak

ya ale m sunum meena ayen Yeezu Kirisita ka Naawen biik.”

³⁸ Kpagini yaa nye ate jaamu a zaani, ate wa ale Filip a yaa maa chaab a siŋ nyiamu po ate Filip a te wa soka. ³⁹ Ba ale nyini nyiamu po a jueli la, Naawen Chiika a yaa deri ta Filip a cheŋ ale ge kpagini nyiini. Kpagini an ŋman nya wa, alege a yaa cheŋ wa chelimu ale supeen-tik. ⁴⁰ Filip a yaa deri nya ale wa dek a bo ka teŋ kaai ate ba a wi ayen Azotus la. Wa nyini teŋ kala a cheŋ Si-izariya teŋka. Wa ale jam bo siuku po a cheŋ la, wa jam a sak Naawen wamaŋsaŋa ka teŋsaŋa meena.

9

¹ Nyana de meena ale jam a nye la, alege Sool a kasim jam diem boro a nyigsi Nyɔɔwa ŋaŋviirima kama ayen wa a le ko ba. Wa yaa jam cheŋ Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni jigi ² a bek wa ayen wa ŋmarisi gbaŋsa a te wa ate wa ta ga te Damasikus teŋka tuka diinaŋa demma, ate gbaŋsaŋa te wa siuk ate wa dan nya waai ale wa ka Nyɔɔwa siuku nuru, nidɔa yaase nipɔk, abe wa yik kula nyɔɔwa a bobi a ta cheŋ Jerusalem teŋka.

³ Sool yaa ale bo siuku po a cheŋ ate wa jam mɔata Damasikus teŋka la, wenŋmazuk a yaa nyagsi nna yegayega a gilim wa. ⁴ Sool yaa lo teŋ a wom

ale lueluk a weeni wa ayen, “Sool, Sool, ka boa ale soa ate fi a namsi mu nna?”

⁵ Alege Sool a yaa weeni wa ayen, “Ka wana, m Nyɔɔ?”

Ate lueluku a yaa tulisi wa ayen, “Ka mi Yeezu ate fi a namsi, ⁶ alege yiri a jo teŋka po ale fi le wom dii ale magsi ayen fi nye la.”

⁷ Nidɔa baai ale jam maa va wa a cheŋ la a jam wom ka lueluku alege ba an nya nuru. Ba be an ŋman jam baga a biisi. ⁸ Sool ale ga yiri ŋmazuk la, wa ninana yaa ligi ate wa an ŋman baga a nya. Ba yaa yik wa nisima a ta wa cheŋ Damasikus teŋka. ⁹ Ku jam paari ka daa ŋata alege wa an diem a nya. Wa be an jam de ŋandiinta a yaase wa nyu nyiam.

¹⁰ Yeezu ŋaŋviirima po wanyi ale bo Damasikus teŋka. Wa yue jam ale Ananaiyas. Nyɔɔwa a yaa jam jam wa jigi nna se wa goa daasim kama la a yaa weeni wa ayen, “Ananaiyas.”

Ate wa yaa tulisi ayen, “M Nyɔɔ, nya mi ale nna.”

¹¹ Nyɔɔwa a yaa weeni wa ayen, “Yiri a cheŋ siuk kuui ate ba a wi ayen Suy-orosun la. Fi dan ga paari Ju-das yenni, bek ayen fi a yaali ka nuru waai ate ba a wi ayen Sool ate wa nyini Taa-sus teŋka la. Wa boro a pu-usi ka Naawen. ¹² Wa seba kama ayen fi cheena dii nyin la, wa jam nya nuru nna ase wa goa daasim kama la, ale

wa cheena wa jigi. Nuruwa yoi ale Ananaiyas. Wa jam nya wa kama ate wa jam pa wa nisima a vi wa zuk ayen wa ninana nman lagri.”

13 Ananaiyas a yaa tulisi Nyɔɔɔwa ayen, “M Nyɔɔɔ, mi wom ka nuruba yegayega jigi nuruwa de ale basi ate fi nuruma a nam yegayega dii Jerusalem tenka po la. 14 Wa be tuesi ka pagrim Juuma Puusika Yenni kpanja jigi a jam Damasikus tenka po ayen wa yik waai ale a wi fi ayen wa Nyɔɔɔ la.”

15 Nyɔɔɔwa a yaa weeni Ananaiyas ayen, “Chen, dii nyin la m potim lueri wa kama ayen wa chim mi tomteero a weeni mi yonni a sak nuru baai ale kan daa Izirali demma la, ale ba nalim kpeema me, ale Izirali demma dek. 16 Mi dek abe a le sak wa ninam buui ate wa a le nam mi yonni nyin la.”

17 Ananaiyas yaa chen ga jo yenni a pa wa nisimana a vi Sool zuk a weeni wa ayen, “M suok, Sool, Nyɔɔɔwa Yeezu dek waai ale pa wa dek a sak fu siuk kuui po dek ate fi va a jam dela la ale tom mu fi jigi ayen m weeni fu ayen fi ninana a nman lagri abe Naawen Chiika a sueri fi sunummu.” 18 Wa ale ga weeni nueri la, nanta nna ase jum pagta la a yaa nyini Sool ninana po a nyini lo ate dula jigini wa yaa nman бага a nya. Wa yaa yiri zaani a tuesi soka. 19 Wa ale ga de nandiinta la, wa

pagrimu a yaa nman pilim jam.

Sool yaa jam goa da maga dega Damasikus tenka po ale naanviirima. 20 Wa yaa deri chen ga jo Juuma tuka dinana po a deri piilim a sak nuruma Yeezu wie a weeni ba ayen, “Yeezu ka Naawen Biik.”

21 Baai meena ale jam wom wa sinsanja la, ku yaa cha ba nna yegayega ate ba a bek chaab ayen, “Ee, daa nuru waai ale jam bo Jerusalem tenka a basi ate baai meena ale a wi Yeezu ayen ba Nyɔɔɔ la a namu? Wa be jam dela daa dila nyin ayen wa yik ba a ta chen Juuma Puusika Yenni kpanja jigiya?”

22 Alege Sool a yaa nmasi jam ta ka pagrim nna yegayega a sak wa sinsanja ale a biisi a nak nampaga nna yegayega ate ku yaa tuim Juuma baai ale jam bo Damasikus tenka po la. Ba bula nman jam ka wari a weeni. Wa jam a nye wienja de kama ayen ku sak ayen Yeezu sum ka Kirisitawa ate Naawen weeni ayen wa a le tom ate wa jam la.

23 Daa yegayega ale ga taam la, Juuma a yaa jam jigi yen a nye tuka a poli ayen ba ko Sool. 24 Alege wa jam wom ba ale poli ayen ba nye wa dii la kama. Daa meena yok ale kantuen ba kasim jam za ka tenka po tuaatana noa a limsi ayen ba dan nya wa abe ba ko wa. 25 Alege da yen yok po ate

Sool njaanviirima a yaa pa wa a nyo busik po a ta wa va siaka tokparuku ate wa sin chen.

²⁶ Sool ale jam chen Jerusalem tenka la, wa jam pii nyin a yaali ayen wa maa pa wa dek a gum Yeezu njaanviirima po. Alege ba an jam poli ayen wa maa ka Yeezu njaanviiro. Yogsum a yaa jam yik ba. ²⁷ Alege nuru waai ate ba a wi ayen Banabas la yaa maari wa a ta wa jam Yeezu tuimtomdoma jigi. Banabas yaa weeni sak ba Sool ale jam bo siuku po a chen Damasikus ate wa nya Nyonowa ate wa biisi ale wa dii la. Wa nman weeni sak ba Sool ale jam nyini peelim dii Damasikus tenka po a pa Yeezu yonni nyin a sak nuruba ale kan chali yogsum la. ²⁸ Ba yaa siak ate Sool a maa boro ale ba Jerusalem tenka po a nyini peelim a sak nuruba Nyonowa yonni nyin ale kan chali yogsum. ²⁹ Wa jam a biisi kama ale a nak nampaga ale baai ale ka Juuma a wom Girik demma biika la. Ba yaa jam pii nyin a yaali ayen ba ko wa. ³⁰ Wa Kirisita bisa suaataja ale ga seba la, ba yaa ta wa chen Siizariya tenka, a yaa zaani dula jigini a basi wa ate wa a chen Taasus tenka.

³¹ Kirisita bisaaja ale a tu chaab meena a jam bo Judia tenka meena po la, ale Galili tenka meena po la, ale Samaria tenka meena po la a yaa jam boro ale ka masim.

Ba siaka jam ta ka pagrim a kasim jam a chim nna yegayega a gum du ate ba va Nyonowa siuku ale a chali wa. Naawen Chiika abe jam a maari ba kama ate ba jam piisi a gum du.

³² Piita kasim jam nyeemu a chen ka Kirisita bisaaja ale a tu chaab la jigi, jigi meena. Da yen ate wa yaa chen Lida tenka, ayen wa puusi Naawen Nuruma. ³³ Dula jigini wa yaa nya nuru wanyi ate ba a wi wa ayen Aniiyas la. Wa jam gbarin kama an baga a chen ate wa kasim jam dua tiak po ate ku ga paari bena naanin. ³⁴ Piita yaa wi wa ayen, "Aniiyas", a weeni wa ayen, "Yeezu Kirisita a basi kama ate fi nya nyinyogsa. Yiri nmai a kpamsi fi tiaka." Aniiyas a yaa deri yiri nna bunyi dekki. ³⁵ Nuru baai meena ale bo Lida ale Saaron tenšana ale nya wa la, ba me yaa deri tagri a maa va Nyonowa.

³⁶ Nipok ale jam bo Jopa tenka. Wa maa ka waai ale ta siaka ale Yeezu la. Wa yoi ale Tabita. Ba jam a wi wa ale Giriki demma biika ayen ka Dookas. Ku kiri ale yisik. Wa kasim jam a yaali tuimmanja tomka ale a maari nanjagsa me. ³⁷ Va njala po nyintuila a yaa yik wa ate wa kpi. Ba ale jam so wa nyinka nueri la, ba yaa jam pa wa a ta jueli dueni nmazuk dok po. ³⁸ Lida tenka abe ale jam poom moata Jopa la, njaanviirima

ale wom ale Piita bo Lida la, ba yaa tom nidɔaba baye wa jigi a saalim wa a weeni ayen, "Ti a saalim, nyɛ nwuli a jam dela." ³⁹ Ba ale ga weeni Piita dila la, wa me a yaa yiri a maa va ba a cheŋ. Wa ale jam la, ba yaa ta wa jueli ŋmazuk dɔkku po. Pukonŋa meena a yaa jam gilim wa a kaari ale a sak Piita garuk tii meena ate Dookas a jam nyɛ ti diipo ate wa jam vua la.

⁴⁰ Piita yaa yiaƙ ate ba meena nyini peelim ale ge a kpi duna teŋ a puusi Naawen ale ge a virim Dookas jigi a weeni wa ayen, "Tabita, yiri ŋmai." Tabita yaa lagi wa ninana. Wa ale ga nya Piita la, wa yaa yiri kali ŋmai. ⁴¹ Piita yaa forisi paari wa a maa maari wa ate wa yiri zaani ŋmai. Piita yaa wi baai ale ta siaka ale Yeezu la, ale pukonŋa a yaa pa wa javuuk a te ba. ⁴² Waai meena Jopa teŋka po a jam wom wannɪ de kama ate nuruba yegayega a yaa jam siak a te Nyɔnɔwa. ⁴³ Piita jam goa Jopa kama da bɔari ale nuru wanyi ate ba a wi wa ayen Simon. Wa jam ka gbanzaba.

10

¹ Nuru ale jam bo Siizariya teŋka. Wa yoi jam ale Koniilos. Wa jam ka Aroom sojima beŋ kanyi kpanŋa po wanyi. Beŋ kala yoi jam ale, "Italiya beŋka." ² Wa jam a yaali ka Naawen siuku wie nna yegayega. Wa

ale wa dɔkdemma meena a kasim jam a chali Naawen kama ale a te ŋanjagsa tiirinta nalimnyiini, ale a puusi Naawen daa meena. ³ Da yeŋ ate wenbalini a ta chiem kantueŋ baŋ buta la, ate ku yaa nyɛ wa jigi nna ase wa goa daasim kama la, ate wa yaa nya Naawen sabiilo chak nalimnyiini. Sabiilowa yaa weeni wa ayen, "Koniilos."

⁴ Ate Koniilos a yaa nya sabiilowa ale yɔgsum a yaa bek Sabiilowa ayen, "Mi a saalim ka boa M Nyɔnɔ?"

Sabiilowa a yaa weeni wa ayen, "Fi puusana ale fi tiirintana ate fi a te ŋanjagsana la, a basi kama ate Naawen ta fu wari. ⁵ Yɔgyɔgla de, be tom nidɔaba ate ba cheŋ Jopa a ga ta nuru wanyi ate ba a wi ayen Simon Piita a ta wa jam. ⁶ Wa a goa ale ka gbanzaba wanyi ate ba a wi ayen Simon. Wa yenni za ka nyakpeemu noai."

⁷ Sabiilowa ale ga biisi ale wa a nueri ale cheŋ la, Koniilos a yaa wi wa tomteerɔma po baye ale soji wanyi waai ale kasim jam a yaali Naawen siuku wie me la. Wa jam ka waai ale kasim jam mɔata wa nalimnyiini a tom a te wa la. ⁸ Koniilos yaa weeni dii meena ale nyɛ la a sak ba ale ge a tom ba ayen ba cheŋ Jopa.

⁹ Vari ale ga veenti ate ba bo siuku po a cheŋ a yaa jam boro a mɔata teŋ kaai ate ba a cheŋ la, Piita yaa jam jueli gboŋ zuk

kantuenj sunsunj ayen wa pu-usi Naawen. ¹⁰ Kom a yaa jam yik wa ate wa yaa jam a yaali nandiinta ayen wa de. Ba ale jam diem boro a dik nandiintanja la, ku yaa nye wa jigi nna ase wa goa daasim la, ¹¹ ate wa nya ale wenna mazuk a lagri ate jaab ase gatta kpienj la ate jaab a yik ka noa bunansiwa meena a yaa sinj cheena tenj. ¹² Goadunsa meena kanyikanyi ale nanta baai meena ale a chej ba loga nyinsa la wanyiwanyi, ale nuinsa meena bunyibunyi ale jam bo ka po. ¹³ Lueluk a yaa weeni Piita ayen, "Piita, yiri nmai, ko jaab buui dek ate fi a yaali la a de."

¹⁴ Alege Piita yaa tulisi ayen, "Aawo, m Nyono, dii nyinj la, mi an diem maa de jaab buui ale ka tama kisuk jaab la."

¹⁵ Lueluku a nman pilim jam wa jigi a nye buye a weeni wa ayen, "Naawen ale weeni jaab buui ayen wa ka jawelenj la, ku a fe kama ayen fi kan weeni ayen jaab wala ka fi kisuk jaaba." ¹⁶ Nyaku de a jam nye ka buta ale ge ate gatiaka a yaa nman yiri jueli wenna mazuk.

¹⁷ Piita ale jam boro a poli wannu de kiri ale ka dii la, nuru baai ate Koniilos a jam tom ba la a yaa bek Simon Yenni jigi a jam za tuoku noai ¹⁸ a yaa wi a bek ayen, "Simon waai ate ba a wi ayen Piita me la bo dela?"

¹⁹ Piita a jam diem boro

a poli ka wannu kiri ale ka dii la ate Naawen Chiika a yaa weeni wa ayen, "Wom de, nidoaba bata ale bo dela jigini a gisi fu. ²⁰ Yiri sinj tenj a va ba a chej. Kan basi ate ku daani fu dii nyinj la, ka mi ale tom ba fi jigi." ²¹ Piita a yaa yiri sinj ba jigi a weeni ba ayen, "Ka mi ale nuru waai ate ni a gisi la. Ka boa ate ni jam?"

²² Ba yaa tulisi wa ayen, "Ka soji kpagini Koniilos ale tom ti. Wa ka nuru waai ale ka nuru manj a chali Naawen nalimnyiini ate Juuma meena a zuli wa nna yegayega la. Naawen sabiilo ale weeni wa ayen wa tom wi fu ayen fi jam ate wa wom dii ate fi ta ayen fi weeni sak wa la." ²³ Piita yaa wi ba ate ba jo goa yok kula.

Vari ale ga veenti la wa yaa maa va ba a chej. Jopa demma ba gela baai ale ta siaka maara la a jam maa va ba a chej. ²⁴ Da dii ale pa a sanj la, ba yaa chej paari Siizariya tenka, juijui ate Koniilos ale wa mabisa ale wa doa baai ate wa jam wi ba ayen ba jam la. Ba meena a jam kala a limsi Piita kama. ²⁵ Piita ale jam paari Koniilos Yenni ayen wa jo la, Koniilos a yaa ale ga nya wa la, wa yaa kpi duna tenj Piita ninj, a puusi wa. ²⁶ Alege Piita yaa zak wa a zaani a weeni wa ayen, "Yiri nmai, dii nyinj la, mi me ka nurubiik ase fi la." ²⁷ Ba jam a biisi kama ale chaab ale ge a jo yenni po. Ba ale ga

jo nueri la, Piita yaa nya ale nuruba yegayega a yaa tigsi chaab a kala. ²⁸ Piita yaa weeni ba ayen, "Nama dek seba ayen Juuma wensiuku Sinsan̄a a kan basi ate Juu a cheŋ waai ale kan daa Juu la yeri a yaase wa pa wa dek a gum chaab ale ba. Alege Naawen sak mu kama ayen m kan weeni ayen nuru waai karo a welema a yaase wa ta dan̄ta. ²⁹ Dila nyin̄ fi ale tom a wi mu la, mi an zeriya. Yogyogla, be ka boan nyin̄ ate fi tom wi mu?"

³⁰ Koniiilos a yaa tulisi wa ayen, "Ku daa nanaansi ale jinla ate wann̄i de a nyɛ. Da yeŋ po wenbalini (a magsi chaab ale ban̄ buta) ate mi jam boro a puusi Naawen m yenni po. Nuru a yaa deri jam za mi nin̄. Wa jam jo ka garuk peelita ate ti a nyagsi nna kpelim̄kpelim̄. ³¹ Wa yaa weeni mi ayen, 'Koniiilos, Naawen wom fi puusana kama. Wa be teeri fi tiirin̄-tana ate fi a te nan̄jagsa la kama. ³² Tom nuru ate wa cheŋ Jopa ten̄ka a ga wi nuru wanyi Simon waai ate ba a wi wa ayen Piita me la. Wa bo ka Simon gban̄zabawa yenni. Wa yenni moata ka nyakpeemu noai.' ³³ Dila nyin̄ ate m tom wi fu nna nwuli ate fi zuli mu a jam. Yogyogla de ti meena abe kala ka Naawen nin̄, ayen ti wom Nyon̄owa ale weeni fu dii ayen fi weeni a sak ti la."

³⁴ Piita yaa piilim̄ biik a weeni ayen, "Yogyogla de m seba ayen ku ka wensie ayen

Naawen kan lugi nuruba a yaali ba gela ale kan yaali ba gela. ³⁵ Waai a dan a chali wa ale a tom dii ale nala a te wa, nuru wala choa dan poom nyini juijui meena, Naawen a yaali wa kama. ³⁶ Nama seba tuntomin̄ kaai ate Naawen ta cheŋ Izirali demma jigi a mooli sak nuruma wa waman̄sana la. Waman̄sana tuntomika ta ka suyogini a va Yeezu Kirisita waai ale ka waai meena Nyon̄o la jigi a jam. ³⁷⁻³⁸ Nama seba ayen ka Jon̄ Sokateerowa ale de nin̄ a jam sak nuruba soka teka wie ale ge ate wann̄i de a nyɛ. Ni be seba Yeezu Nazaret denowa de waai ale pa wann̄i de a piilim̄ sak Galili ten̄ka a ta jam paari Judia ten̄ka la kama. Nama seba me ayen Naawen ale te wa Chiika ale pagrim̄ nalim̄nyiini dii la kama. Ni seba me wa ale jam nyeemu a tom waman̄sana tuimana ale a tebi waai meena ate Sitaana ta ba la, dii nyin̄ la, Naawen jam boro ale wa kama. ³⁹ Mi ale m vaan̄chaama abe nya wien̄a de meena ate wa nyɛ Juuma ten̄ka ale Jerusalem dek ate ti weeni a sak ni. Nuruba ale yik wa a kpi jabarim̄ nyin̄ a ko wa. ⁴⁰⁻⁴¹ Alege ku daa n̄ata dai ate Naawen nak wa yiri kum po a yaa basi ate wa pa wa dek a sak tama baai nyiini ate Naawen a poom lueri ti ayen ti weeni dii ate tama nya la a sak nuruba chaab. Naawen an basi ate wa pa wa dek a sak

waai meena, alege ka tama nyiini ate ti de nandiinta ale nyu ale wa diipo ate wa yiri kum po nueri la. ⁴² Wa yaa weeni ti ale nin muna ayen ti pa Naawen wamansaŋa a sak nuruba abe ti weeni a sak ba ayen wa ka waai ate Naawen lueri wa ayen wa bo buusa a te kpeeba ale nŋanvuuta la. ⁴³ Naawen biisiteeroma meena a biisi wa wari kama a weeni ayen waai a dan ta siak ale wa, kula nyonowa le va wa yonni pagrim nyiŋ a nya wa wabaatana vonŋteka.”

⁴⁴ Piita ale diem jam boro a biisi la, Naawen Chiika a yaa siŋ jam jo baai meena ale jam a wom wa biika la suniima po. ⁴⁵ Juuma baai ale jam ta siaka a yaa jam maa va Piita a nyini Jopa teŋka a jam la, ku yaa jam cha ba ate ba nya ale Naawen te baai ale kan daa Juuma la Naawen Chiika me. ⁴⁶ Dii nyiŋ la, ba jam wom kama ale ba a biisi be chanŋa a pak Naawen ale wa ale nye nŋaai meena la.

Piita yaa nman biisi a weeni ayen, ⁴⁷ “Nuruma de me a tuesi Naawen Chiika kama ase tama me ale jam tuesi dii la. Nuru karo abe le weeni ayen ba kan tuesi soka ale nyiamoa.” ⁴⁸ Wa yaa weeni ayen ba tuesi soka Yeezu Kirisita yonni nyiŋ. Piita ale ga biisi nueri ayen wa kuli la, ba yaa saalim wa ayen wa goa ale ba daa maga abe wa kuli.

11

¹ Tuimtomdoma ale nuruba ba chaama ale ta siaka ate ba bo Judia teŋka meena po la, a yaa jam wom ayen nuru baai ale kan daa Juuba la me a siak a te Naawen Wanni kama. ² Piita ale nman pilim cheŋ Jerusalem teŋka la, Juu baai ale a yaali ayen baai ale kan da Juuba la a gebi ba yuaŋa abe ba gum ba po la a yaa jam a toarin wa a weeni ayen, ³ “Ka boa ale soa ate fi cheŋ nuru baai ale kan daa Juuba la jigi a de nandiinta ale ba?” ⁴ Piita yaa piilim a togi dii meena ale nye la ayen,

⁵ “Mi ale jam boro a puusi Naawen Jopa teŋka po la, ku yaa nye mi jigi nna ase goadaasima la, ate mi yaa nya jaab nna ase gatta kpien la ate jaab a yaa yik ka noa bunaansiwa meena a yaa siŋ cheena teŋ a jam zaani a moata mi. ⁶ Mi yaa nmasi nya jaamu po nalimnyiini a yaa nya ale yeri dunŋa ale goadunŋa ale nanta baai meena ale a cheŋ ba loga nyiŋsa, ale nuinsa. ⁷ Mi yaa wom ale lueluk a weeni mi ayen, ‘Piita, yiri nmai. Ko a de.’ ⁸ Mi yaa tulisi ayen, ‘M Nyonɔ, aawo, dii nyiŋ la, ba ale biam mi la, mi an diem maa de jaab buui ale ka tama kisuk jaab la.’ ⁹ Alege lueluku a nyini wenŋmazuk a nman weeni mi a nye buye ayen, ‘Naawen ale weeni jaab buui ayen wa ka jawelenŋ la, ku a fe kama ayen fi kan weeni ayen jaab

wala ka fi kisuk jaabaa.'
¹⁰ Nyaku de a jam nye ka buta ale ge ate gatiaka a yaa nman yiri jueli wenm mazuk.
¹¹ Diipo ate jaamu a yiri a jueli la, nidɔbaba bata a yaa deri nyini Siizariya tenka a jam yeri dii po ate mi jam boro la a weeni mu ayen ba nyɔnɔwa ale bo Siizariya la ale tom ba mi jigi. ¹² Naawen Chiika a yaa weeni mi ayen m yiri a chen abe m kan basi ate ku daani mu. M suaataɲa bayuebiwa de abe maa va ka mi a nyini Jopa a jam ate ti meena a yaa jo Koniilos yenni po. ¹³ Wa yaa weeni a sak ti wa ale nya Naawen Sabiilo wa yenni po ate wa weeni wa ayen, "Tom nuru ate wa chen Jopa tenka a ga wi nuru wanyi ate ba a wi Simon waai ate ba a wi ayen Piita me la. ¹⁴ Wa ale biisi wie ale fu ate fi ale fi dokdemma meena a dan ta siaka ale ɲa, ni le nya varibasika.' ¹⁵ Mi Piita ale jam piilim boro a biisi ale ba la, Naawen Chiika a deri siɲ jam ba suniima po ase wa ale pilim jam tama jigi dii la. ¹⁶ Ate mi yaa teeri Nyɔnɔwa ale jam weeni dii la ayen, 'Joon Sokateerɔwa a pa ka nyiam a te ni soka alege yogyogla de mi a le te ni soka kama ale Naawen Chiika.' ¹⁷ Naawen abe jam pa ka tiirim bula a te ba ase wa ale jam pa bula degadega a te tama diipo ate tama a jam siak a te Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita la. Naawen abe dan nye dila, mi ka wana ate mi baga a weeni Naawen ayen

wa kan nye dila?"

¹⁸ Ba ale ga wom nna la, ba yaa basi ba nampaga nakka ale ge a te Naawen pimpauk a weeni ayen, "Naawen a be poom te baai me ale kan daa Juuma la siuk kama ayen ba basi ba tuimbaataɲa tomka ate ba nya nyuvuri paalik."

¹⁹ Diipo ate ba jam ko Sitiven ate ninam a jam jam baai ale ta siaka la jigi la ba jam chali waan ka chaab. Dila powa, ba gela a jam chali chen Fonisia ale Saipurus ale Antiok tenɲa a yaa nyiem a sak Juuma nyiini Naawen wamaɲsaɲa. ²⁰ Ba gela me a jam ka nidɔbaba a nyini Saipurus ale Sairini tenɲa a chen Antiok tenka. Ba ale ga paari dula la, ba yaa sak baai ale kan daa Juuba la me. Ba jam sak ba ka Naawen wamaɲsaɲa a magsi chaab ale Nyɔnɔwa Yeezu. ²¹ Nyɔnɔwa pagrimu a jam bo ale ba kama ate nuru boari nna yegayega a jam ta siaka ale sinsaɲa a yaa tagri ba dek a va Nyɔnɔwa.

²² Kirisita bisaɲa ale a tu chaab a bo Jerusalem tenka a yaa ale ga wom nna la, ba yaa tom Banabas ayen wa chen Antiok tenka a ga nya. ²³⁻²⁴ Banabas a jam ka nuru man a ta siaka nalimnyini. Naawen Chiika me abe jam sueri wa sunummu kama nalimnyini. Banabas ale ga paari Antiok a nya ale Naawen a niak ba dii la ku yaa te wa supeentik ate wa yaa denɲi ba kpa a weeni ba

ayen, ba pii nyin a ta siaka ale ba suniima meena ale Nyɔnɔwa. Nuruba yegayega a yaa kasim jam ta siaka ale Nyɔnɔwa a gum mbala po.

²⁵ Banabas a yaa chen Taa-sus tenka ayen wa gisi Sool.

²⁶ Wa ale ga nya wa la, wa yaa yik wa a ta chen Antiok. Ba noai bayewa a jam bo ka dula ale Kirisita bisanja ale a tu chaab la ate ku ga paari bein. Ba jam a sak ka nuru boari nna yegayega ben dila po. Ku jam ka Antiok tenka de po ate nuruba piilim te baai ale ta siaka ale Yeezu la, yoi ayen Kirisita Bisa.

²⁷ Dila powa, Naawen biisiteeroba ba gela a yaa jam nyini Jerusalem tenka a chen Antiok tenka.

²⁸ Biisiteeroma de wanyi yoi a jam ale Agabus. Wala a yaa yiri zaani ale Naawen Chiika pagrimu a weeni ayen kom pagrik ale za bu jam tenzuk de meena. Kommu a sum jam jam kama diipo ate Nakpionku Kilodiyus a jam boro la. ²⁹ Naanviirima a yaa jam maa chaab a poli waai meena wanyi wanyi ale baga te ligra dii ate ba pa na a maari ba sua tintila baai me ale ta siaka a bo Judia tenka po la. ³⁰ Ba yaa cheesi ba ligrana a pa na a te Banabas ale Sool ate ba ta na a ga te Kirisita bisanja ale a tu chaab la nisomma dula jigini.

12

¹ Dila powa, Naab Ayerod a deri jam piilim kama a basi ate Kirisita bisanja ale a tu

chaab la ba gela a nya ninam nna yegayega. ² Wa jam basi kama ate ba yik Joon suoku Jeemsi a pa gebi kpien a togri wa. ³ Wa ale ga nya ale wannide a te Juuma popeentik la, wa yaa nman yik Piita. Ba yik wa a magsi chaab ale ka dii po ate Juuma a ta ba tigi kpeeni dii po ate ba kan njobi boroboruk kuui ale ta dabinta la. ⁴ Ba ale jam yik Piita la, ba deri jam ta wa a ga lik kama, a yaa yaali sojiba pi ale bayuebi ate ba a limsi wa. Wa poori ba ka togatoga bunaansi. Naawa Ayerod jam nye dila a poli kama ayen Juuma Gaambasika Tigini a dan taam abe wa ta wa nyini peelim ate ba bo wa buusa ate waai meena nya. ⁵ Ba yaa ta Piita a ga lik. Wa ale jam bo likka dokku po la, Kirisita bisanja ale a tu chaab la a yaa jam puusi Naawen nalimnyiini a te wa.

⁶ Yok kuui ate Ayerod jam a poli ayen vari a dan venti abe wa lagri Piita a ta nyini a te nuruma la, Piita jam doa ka limsidoma baye sunsun a goa. Ba jam pa ka choarima kpeema a bobi wa. Limsidoba me ale jam za likka dokku noai. ⁷ Nyɔnɔwa sabilo a yaa deri jam za dula ate ku yaa nyagsi nna yegayega likka dokku po, a choa Piita kpinkpaluk a yaa weeni wa ayen, "Nye nwuli, yiri." Wa ale ga weeni dila la, choarimana yaa deri nyini Piita nisima po a gebi lo. ⁸ Sabiilowa yaa nman weeni ayen, "Pa fi gattana a jo abe

fi su fi neunsaŋa.” Piita yaa nye dila ate Sabiilowa a ŋman weeni ayen, “Pa fi kasaauku a jo abe fi jam va mu.” ⁹ Piita yaa va wa nyini likka dɔkku po a nyini alege ze ayen sabiilowa ale nye dii la a sum ka wensie. Piita jam a poli kama ayen da dii dai wa a goa a daasim kama. ¹⁰ Sabiilowa ale Piita a yaa jam va chaab a cheŋ a jam gaam niŋka limsidɔma a ŋman jam gaam baai ale pa saŋ la, a yaa ga paari noa dii ate ba pa kutana a nye ate fi gaam ku abe fi yaa deri a jo teŋka po la. Ba ale jam a paari tuok kula la, ku yaa deri lagi ku dek ate ba taam nyini a va chaab a cheŋ siuku po. Ba ale cheŋ maga la, Sabiilowa a yaa deri basi Piita wa dek wa nyiini ale ge cheŋ be.

¹¹ Piita yaa deri miŋ dii ale nye wa jigi la ate wa yaa weeni ayen, “Yɔgyɔgla de m seba ayen ka Nyɔnɔwa ale tom wa sabiilowa ate wa jam vari mu Ayerod nisima po ale Juuma ale jam a poli dii la nisima po a basi.”

¹² Wa ale miŋ nna la, wa yaa cheŋ Mɛeri yenni. Mɛeri a jam ka Joɔn ma. Joɔn yoi di choa a jam ale Maak. Piita ale jam a paari Mɛeri yenni la, nuru boari nna yegayega ale jam tu chaab dula a boro a puusi Naawen. ¹³ Piita ale ga a nak dɔkku nɔanni la, pɔkdɔklie wa yue jam ale Aroda, a yaa jam tulisi Piita. ¹⁴ Wa ale ga wom lueluku a yaa miŋ ayen ka

Piita la, ku yaa deri te wa supeentik nna yegayega ate wa an ŋman poom lagi dɔkku nɔanni alege deri chali a ga weeni ayen, “Ka Piita ale jam za peelim.”

¹⁵ Ba yaa tulisi wa ayen, “Fi a yesiŋ kama?” Alege wa ŋman ŋmasi weeni ba ayen, “Mi a biisi ka wensie.” Ba ŋman tulisi wa ayen, “Ka wa chiika.”

¹⁶ Ba ale jam a biisi dila la, Piita a diem a nak dɔkku nɔanni kama. Ba ale lagi nya wa la, ku yaa deri cha ba. ¹⁷ Wa yaa yuk nisa ayen ba goori ale ge yaa weeni a sak ba Nyɔnɔwa ale nye dii ate wa nyini likka dɔkku po a nyini la. Wa yaa weeni ba ayen ba weeni nyaku de a sak Jeemsi ale mbala meena ale ta siaka la. Wa ale biisi nna a ga nueri la, wa deri basi ba ale ge nyini cheŋ jigi yonj.

¹⁸ Vari ale veenti la, ku yaa nye nna ŋaglim sojima sunsuŋ ate ba a begi chaab jaab buui ale nye Piita la. ¹⁹ Ayerod a yaa weeni ba ayen ba nyiem gisi yik wa a ta jam. Ba jam gisi ka nalimnyiini alege ba an nya wa. Wa yaa wi sojima a bek ba alege a yaa weeni sojiba ba chaab ayen ba ta ba a ga ko.

Ku ŋaanyin Ayerod yaa basi Judia teŋka ale ge cheŋ Siizariya a goa dula maga dega.

²⁰ Ayerod sui ale jam a puri nna yegayega ale Taaya ale Saidon demma. Da yeŋ,

ba yaa nye noai yeŋ a cheŋ ayen ba nya wa. Ba jam de ka niŋ a nya nuru waai ale jam soa Naawa yenni meena a nya la. Wa yoi ale Balastus. Ba yaa jam nya wa ayen wa maa maari ba ate ba nya Naawa. Wa yaa siak te ba siuk. Ba yaa jo Naawa jigi a saalim wa ayen wa basi ate masim ale nyemagsika a jam ba sunsuŋ ate ku basi ate ba ŋman a nya ba ŋandiintaŋa ase wa nyeem ale poom a nye dii la.

²¹ Da yeŋ ate Ayerod a potim lueri dai a yaa pa wa naam gattaŋa a jo, a yaa kali wa zukpaglika zuk a piilim biik a biisi ale ba.

²² Nuruma yaa kaari ate ku jueli nna yegayega ayen, "Daa nuru ale a biisi, ka wein." ²³ Nyɔnɔwa sabilowa a yaa deri fobi wa lonsi dii nyiŋ la, wa an zuli Naawen ya. Nanzue ale jam de wa ate wa yaa kpi.

²⁴ Nyaŋa de meena ale jam a nye la, Naawen wamaŋsaŋa a kasim jam tagli ka jigi meena ate nuruba jam piisi a gum du.

²⁵ Banabas ale Sool a yaa jam tom ba tuimaŋa a nueri kama Jerusalem teŋka po ale pilim ŋman Antiok. Ba jam ta ka Joon waai ate ba maara wi wa ayen Maak la a jam.

13

¹ Kirisita bisaŋa ale a tu chaab Antiok teŋka po la, a jam ta ka Naawen biisi-teeroba ba gela ale sagroba ba gela ba po. Ba yue jam ale

Banabas ale Simon (waai me ate ba jam a wi ayen Asoblik la) ale Lusiya Sairini denowa, ale Manayen (waai ale jam bo ale Naawa Ayerod waai ale jam ka Galili naab la) ale Sool. ² Da yeŋ ate ba yaa boro a puusi Naawen a bobi ba noa, ate Naawen Chiika a yaa weeni ba ayen, "Ni poori Banabas ale Sool a te mu ate ba tom tuim dii ate mi wi ba ayen ba tom la."

³ Ba yaa maa chaab a bobi noa a puusi Naawen a pa ba nisima a vi ba zuk ale ge a yaa tom ba ayen ba a cheŋ.

⁴ Dila nyiŋ, Naawen Chiika a yaa tom Banabas ale Sool ate ba cheŋ Selusiya teŋka a yaa zaani dula a jueli ŋaarun a cheŋ Saipurus teŋka ⁵ a yaa ga siŋ cheŋ Salamisi teŋka. Ba jam cheŋ ga jo Juuma tuka diinaŋa po a sak ba Naawen wannu. Joon Maak ale jam maa boro ale ba a maari ba ale ba tuimaŋa.

⁶ Ba yaa ŋman jam basi dula jigini ale cheŋ Pafos teŋka. Teŋ kala po ba yaa jam nya sampoporik. Wa yoi ale Baayeezu. Wa jam ka Juu. Wa jam a paasi ka nuruba ayen wa ka Naawen biisiteero. ⁷ Wa jam boro ale ka teŋka kpagini ate ba a wi wa ayen Saajus Poolus la. Poolus jam tagri ka Aroom kpaŋŋa zuk a nya Saipurus teŋka. Wa jam ka yam nyɔnɔ nna yegayega. Wa yaa wi Banabas ale Sool ayen ba jam weeni Naawen wannu a sak wa. ⁸ Alege

sampoporika Elimas (wa yoi di choa a jam ale la ale Giriki tenka biika) a kasim jam a zeri ba kama ayen Gominawa kan nya siuk a ta siaka ale Naawen wamanšana. ⁹ Naawen Chiika yaa sueri Sool (waai yoi di choa ale Pool la.) ate wa yaa nya sampoporika nimbie po nna zii ¹⁰ a weeni ayen, "Fi ka Velinvendika biik. Fi ka wamanšana meena dachiak. Fi kasim sueri ale pimpaasima ale gaasa meena ate fi kasim pii nyin a nye ayen Nyonowa wensienja wienja a chim venta. ¹¹ Yogyogla de, nya de, Nyonowa nisimana a sinj fi zuk kama. Fi le yi ate ku beni maga dega."

Pool ale ga biisi dila a nueri la, ku yaa nye Elimas nina po nna ase legi la, ate wa yaa chen a gilim a gisi ayen wa nya nuru ate wa yik wa nisima a ta wa a kuli. ¹² Gominawa ale ga nya dila la, wa yaa ta siaka yogla. Ku jam cha wa ka nna yegayega ate wa wom sinsanjan de chaab a magsi chaab ale Nyonowa.

¹³ Pool ale wa vaanchaama a yaa nyini Pafos a jueli naarun a chen Periga tenka kaai ale bo Pamfiliya tenka po la. Alege Jon Maak a jam pa ba a basi ka Pamfiliya ale ge pilim nmani Jerusalem. ¹⁴ Ba yaa basi Periga tenka ale ge chen Antiok tenka kaai ale bo Pisidiya tenka po la. Juuma Vuusum Danni ale jam paari la, Pool ale Banabas

yaa jo ba tuka diinana po a kala. ¹⁵ Nuru wanyi ale ga karim ba Moosis Sinsanjan gbanšana po wienja nja gela ale Naawen biisiteeroma ale nmarisi dii Naawen Gbanja po a nueri la, ba tuka diinana kpanjan a yaa tom tuntomij Pool ale Banabas jigi a weeni ba ayen, "Ti suaata, ti a yaali kama ayen ni dan ta wari ayen ni weeni a densi ti kpa ni be weeni a sak ti." ¹⁶ Pool yaa yiri zaani a zak wa nisima a puusi ba a yaa piilim biik ayen,

"Izirali demma ale baai ale kan daa Izirali demma alege a chali Naawen la, nama meena lagi tue a wom dii ate m tara ayen m weeni a sak ni la. ¹⁷ Tama Izirali demma de Naawenni ale lueri ti kokpienšana. Dii po ate ba jam chim nicham Ejipiti tenka po la, Naawen jam basi ba kama ate ba chim nuru kpeenta. Naawen jam pa ka wa pagrimu a nye ate ba nyini Ejipiti tenka po a nyini. ¹⁸ Wa kasim jam dunj wa sui sagini po ale ba kama ate ku ga paari bena pisinaansi. ¹⁹ Wa jam kaasi ka Keenan saterisa siyopoi ale ge a yaa basi ate wa dek nuruma a soa tenj sila. ²⁰ Nyana de meena abe pa paari ka bena kobsinaansi ale pisinu ate Naawen a yaa jam te ba kpage ayen ba a nya tenšana zuk.

"Ba jam a nya si zuk ka dila ate ku ga paari dii po ate Naawen biisiteero waai ate ba a wi ayen Samuel la

a ga jam. ²¹ Izirali demma ale ga juisi ayen Naawen te ba naab la, Naawen yaa pa a nuru waai ate ba a wi ayen Sool la ayen wa chim ba naab ate ku ga paari bena pisinaansi. Sool jam ka kisi biik. Kisi jam nyini ka Benjamin buuni po. ²² Ku njaaninyi Naawen yeeri wa ale ge zak Deevide a zani ayen wa chim ba naab. Naawen ale biisi dii a magsi chaab ale Deevide la ale nna ayen, 'Mi nya kama ale ka Jese biika Deevide ale chim nuru waai ate mi sunummu a bo ale wa la. Wa ka nuru waai a le wa tom dii ate mi a yaali la nalimnyiini.' "

²³ Pool yaa nman biisi a chej a weeni ayen, "Ase Naawen ale jam puulim dii a magsi chaab ale varibasiowa la, ku jam ka Deevide wa de njaanbiika Yeezu ate Naawen a pa wa ayen wa chim Izirali demma varibasiowa. ²⁴ Joon ale lij jam de niñ a sak Izirali demma meena ayen ba tagri a basi ba wabaatana tomka abe ba tuesi soka ale ge ate Yeezu a yaa jam piilim wa tuimanya. ²⁵ Joon ale jam moata wa me tuimanya tom kpeglimka la, wa yaa bek nuruma ayen, 'Nama dek a ta a poli ayen mi ka wana? Mi daa nuru waai ate ni a limsi la. Aawo, ni be nya wa bo ka mi njaan a cheena. Mi posima kama ale m nin chim yomo waai le wa domsi a kali wa niñ a yeeri wa nuensana a te wa la.' "

²⁶ Pool yaa nman biisi a

chej ayen, "M suaata, Abraham njaanbisa, ale nama baai ale kan daa Izirali demma a chali Naawen la, ka tama meena jigi ale varibasiowa tuntominj ka de a jam. ²⁷ Boan nyin, nuru baai ale bo Jerusalem tenka ale ba nindeeroma la, a jam ze ayen Yeezu ka varibasiowa. Ba be an jam minj Naawen biisiteeroma wienja Naawen Gbanja po ate ba jam a karim Vuusum Daanja meena la a chak ya. Dila nyin la, ba nindeeroma yaa bo buusa mini wa ayen ba ko wa. Ba ale nye dila la, ba jam ze ayen ba poom a nye dila a magsi chaab ale ka biisiteeroma ale poom weeni dii la ate ku chim wensie. ²⁸ Ba an jam poom baka nya wa dii ate wa kaasi a magsi ba ko wa la, alege ba diem jam saalim Gominaawa Paalot kama ayen wa basi ate wa nuruma ko wa. Wa yaa siak ate ba ko wa. ²⁹ Ba ale ga nye wa wienja de meena a magsi chaab ale dii ale nmarisi Naawen gbanja a nueri la, nuruba yaa yeeri wa jabarimu nyin a ta sinj tenj a ta wa a ga dueni punj vorub po. ³⁰ Alege Naawen a nak wa kama a nyini kpilima po a yiri ³¹ ate wa yaa jam pa wa dek a sak baai ale jam wa ale wa a nyini Galili tenka a chej Jerusalem la. Wa jam pa wa dek a sak ba dila ate ku paari ka daa dii choa. Bala abe ale nya nyana de la ale soa ate ba weeni a sak Izirali demma. ³²⁻³³ Tama

abe bo dela ayen ka ti sak ni Naawen wamaŋsaŋa ayen Naawen ale puulim dii ale ti kokpienŋsaŋa la, wa a nye kama. Yogyogla de, tama baai abe ale ka ba ŋaanbisa la, wa be nye a te ti kama, boan nyiŋa, wa zak Yeezu a zaani kama, ase ba ale ŋmarisi yi dii ale saa buyewa Yiila Gbanŋka po la ayen,

'Fi ka m biik,

Jinla m sum chim ka fi ko.'

³⁴ Naawen abe ale weeni dii a magsi chaab ale wa ayen wa le nak wa a yiri kum po ate wa kan puak vorumu po la ale nna ayen,

'Niak kaai ale welema ate m puulim

ale Deevide ate ku a fe ayen ku nye la, m le pa a te fu.'

³⁵ Ase Deevide ale weeni jigi di choa Naawen Gbanŋka po dii ayen,

'Fi Naawen kan basi ate fi nuru welenŋka a puak vorumu po.' "

³⁶ Pɔɔl yaa ŋman biisi a chen a weeni ayen, "Dii po ate Deevide a vua la wa tom tuim ŋaai ate Naawen a yaali la kama ale ge a kpi ate ba gu wa ale wa kokpienŋsaŋa ate wa puak.

³⁷ Alege waai ate Naawen a nak wa a yiri kum po la an puak vorumu po. ³⁸⁻³⁹ Ni meena, m suaata, ku a fe kama ayen ni seba a chak ayen wa dii ate mi mooli a sak ni la ale wabaata von teka. Wabaata von teka de abe va ka Yeezu jigi a jam.

Ku be a fe kama me ayen ni seba ayen waai ale ta siaka ale wa la, a nyini wa wabaataŋa po a nyini kama, wabaata tii ate Moosis Sinŋa an jam бага a vari ni ni wabaataŋa po a basi la. ⁴⁰ Dila nyiŋ la, ni kpesi seba ate Naawen biisiteeroma ale biisi dii la, a kan nye ni jigiya. ⁴¹ Ba ale weeni dii la ale nna.

'Ni wom de, nama baai ale a le Naawen ale biisi dii la,

ku le cha ni ate ni chen be a yaa kpi.

Boan nyiŋa, mi ale a nye dii jinla la,

ka wa dii ate nuru a dan poom togi di kiri a sak ni,

ni kan diem a ta siaka la.' "

⁴² Pɔɔl ale Banabas ale ga sak nueri a nyini tuka doŋku po a nyini la, nuruma yaa weeni ba ayen ba ŋman pilim jam ŋaanŋyiŋ Vuusum Danni a ŋman sak ba wienŋa de gum du. ⁴³ Nuruma ale ga basi tuka doŋku la, Juuma yegayega ale baai ale kan daa Juuba a maa chim Juuma wensiuku vaaroba la, yaa maa chaab a va ka Pɔɔl ale Banabas. Tuimtomdoma a yaa biisi a denŋi ba kpa ayen ba kasim boro ale Naawen niaka.

⁴⁴ Juuma Vuusum Danni ale ŋman jam paari la, waai meena ale bo ba tenŋka po la, a yaa jam ayen ba wom Nyonowa wanni. ⁴⁵ Juuma ale ga nya ale nuruma piisi a soa dii la, ba suniimaŋa

yaa deri sueri ale nyuri ate ba yaa a weeni ayen Pɔɔl ale a biisi dii la ka venta. Ba yaa jam a le wa me. ⁴⁶ Alege Pɔɔl ale Banabas a yaa nyini peelim a biisi ale kan chali yɔgsum a weeni ayen, "Ku a fe kama ayen nama Juuma a lij wom Naawen wanni. Alege ni zeri di kama ale a poli, ayen ku an poom magsi ni nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. Tama abe le basi ni abe ti chej baai ale kan daa Juuba la jigi. ⁴⁷ Dii nyinj la, Nyɔɔɔwa ale weeni ti dii la ale nna ayen,

'M gomsɔ ni a magsi kama ayen ni sak baai ale kan daa Juuba la wensienja ase nuru waai ale ta bolim a jam legi po la.

Ayen m ta varibasika a jam nuru meena jigi tenjuk de meena.' "

⁴⁸ Baai ale kan daa Juuba ale wom nna la, ku yaa te ba supeentik ate ba a te Nyɔɔɔwa pimpauk wa wamaɔsaɔa nyinj. Nuru baai ate Naawen lueri ba ayen ba nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a yaa ta siaka ale Pɔɔl ale Banabas ale sak ba dii la.

⁴⁹ Ate Nyɔɔɔwa wannɔ a yaa tagli tenj kala meena. ⁵⁰ Alege Juuma a yaa paasi nipɔk baai ale kasim jam a yaali wensiuku vaka wie ate nuruba a te ba zula nna yegayega me la, ale kpage kpeemaɔa ale a nya tenjka zuk la ayen ba basi ate Pɔɔl ale Banabas nya ninam. Ba

yaa yiaɔ ba ate ba nyini ba tenjka po a nyini. ⁵¹ Pɔɔl ale Banabas yaa kpaanti ba naɔsaɔa tantaɔa a basi ba tenjka po ayen ku sak ayen ba a kaam ba kama. Ba nye dila ale ge a yaa chej Ikoonium tenjka. ⁵² Supeentik ale Naawen Chiika a yaa jam sueri Yeezu ɔaɔɔviirima nalimnyini Antiok tenjka po.

14

¹ Pɔɔl ale Banabas ale jam paari Ikoonium tenjka la, ba yaa ɔman jo Juuma tuka diinaɔa po a biisi nalimnyini ate nuruba yegayega, Juuma ale baai ale kan daa Juuba la yaa jam ta siaka ale ba sinsaɔaɔa. ² Alege Juuma baai ale jam a zeri ayen ba kan ta siaka ale Yeezu la a yaa jam a choa baai ale kan daa Juuba la, noa a weeni ayen Kirisita bisaɔa daa nuru maɔsa. ³ Tuimtomɔma a jam goa dula beni ka nalimnyini a yaa nyini peelim a sak Nyɔɔɔwa wie kan chali yɔgsum. Nyɔɔɔwa abe jam te ba ka pagrim ate ba бага a nye wakperikaliisa ayen ku sak ayen ba sinsaɔaɔa a magsi chaab ale ka wa ale a yaali ba wa niaka nyinj dii la. ⁴ Tenjka po demma a yaa jam poori ka chaab buye, ba bunyi a va Juuma, ba bunyi me a va tuimtomɔma.

⁵ Juuma ale baai ale kan daa Juuba la ba gela ale ba kpaɔɔa a yaa maa chaab a nye noai yenj ayen ba nye ate tuimtomɔma nam abe ba yuk ba ale tintana a ko.

⁶ Tuimtomdoma ale ga wom la, ba yaa chali cheŋ Lisitira ale Daabe ale teŋ fi sii meena ale bo si po la. Lisitira ale Daabe abe jam bo ka Likaaniya teŋka. ⁷ Jigi ŋala meena ate ba chali cheŋ la, ba jam sak Naawen wamaŋsaŋa kama.

⁸ Nuru ale jam bo Lisitira teŋka po a chim gbaruk a nyini wa biam po. Ba ale biak wa wa an ma cheŋ nyaya. ⁹ Wa yaa jam kala a wom Pool ale a biisi dii la. Pool a yaa nya wa nna zii, a yaa miŋ ayen nuruwa ta siaka kama a magsi wa nya nyinyogsa. ¹⁰ Pool yaa weeni wa ate ku jueli ayen, "Yiri zaani fi naŋsaŋa zuk." Nuruwa yaa yok jueli wein a jam zi a yaa deri cheŋ a gilim. ¹¹ Nuru boanni ale nya dii ate Pool nye la, ba yaa deri a na ate ku a jueli wein a weeni ale Likaaniya biika ayen, "Yogyogla de, boglutaŋa a yaa labri chim ka nuruba a siŋ jam tama jigi." ¹² Ba yaa te Banabas yonni magsi chaab ale ba bogluku ayen Zeeyus. Ba jam te Pool me yue magsi chaab ale ba bogluk kpienku ayen Yemas dii la wa jam ale biisirowa. ¹³ Waai ale a kaab Zeeyus la a yaa ta lalisa ale tiisa puuta a ta jam kaabka yenni dokku boanni ayen wa ale nuru boanni a nye kaabka a te tuimtomdoma, kaabka yenni de a za ka juijui ale kan bo teŋka po la.

¹⁴ Pool ale Banabas ale wom ba ale a yaali ayen

ba nye dii la, ba yaa yik ba gattaŋa a cheeri ayen ku sak ba ayen ba ale nye dii la ka wabiok. Ba noa bayewa yaa a chali jo nuru boanni sunsuŋ a deri piilim a na ate ku a jueli a weeni ayen, ¹⁵ "Nidɔaba, ka boa ate ni a nye dila? Tama dek ka nurubisa ase nama me la. Tama bo dela kama ayen ti mooli Naawen wamaŋsaŋa a sak ni ate ni tagri a basi ŋankayaataŋa de chaab abe ni va Naawen dii ale vua a nye wenzuk ale teŋ ale nyaataŋa ale ŋanta baai meena ale bo ba po la. ¹⁶ Dila po dila powa, Naawen jam basi kama ate waai meena a va ba dek ale a yaali siuk kuui la. ¹⁷ Alege wa va ka wie nna yegayega nyin a nye ayen ku sak nuruba ayen wa vua kama. Wienɔa de ale wa a te ni nyiam ate bu nyini wenzuk a jam diipo ale magsi la, wa a basi ate ni ŋanborintaŋa a nye a niak diipo meena ale magsi la, wa a te ni ŋandiinta ate ni de a chak, ale a basi ate ni suniimaŋa a sueri ale supeentik." ¹⁸ Tuimtomdoma ale jam poom a biisi wienɔa de meena la, ba jam nam ka nna yegayega ate nuruma a basi kaab kaai ate ba jam ayen ba kaab a te ba la.

¹⁹ Juuma ba gela ale jam nyini Antiok ate ka bo Pisiidiya ale Ikoonium teŋsaŋa la a jam. Bala ale jam nye ate nuru boanni a va ba Juuma ale a yaali dii la. Ba yaa yik Pool a pa tintana a yuk wa

a vuuri a ta nyini tenka po a nyini. Ba ale jam nye wa dila la ba jam a poli ayen wa kpi kama. ²⁰ Alege Yeezu njaanviirima ale jam gilim wa. Dila njaanviirima ate wa yaa yiri a nman ga jo tenka po. Vari ale veenti la, wa ale Banabas a yaa cheŋ Daabe tenka.

²¹ Dula jigini, Pool ale Banabas a jam sak Naawen wamaŋsaŋa a nya njaanviiriba ka nna yegayega. Ba yaa pilim nmani Lisitira ale Ikoonium, a zaani dula a cheŋ Antiok ate ka bo Pisidiya po la. ²² Jigaŋa de meena, ba kasim jam a denŋi ka njaanviirima kpa, a weeni ba ayen ba kasim ta siaka ale Yeezu. Ba jam maa sak ba ayen, "Ku a fe kama ayen ti nya ninam yegayega abe ti ge jo Naawen Naamu po." ²³ Pool ale Banabas ale Kirisita bisana ale a tu chaab la a yaa maa chaab a bobi noa a puusi Naawen a yaa lueri kpaŋa a ta nyini Kirisita bisana ale a tu chaab toŋa toŋa la po. Pool ale Banabas a yaa pa ba nyo Nyonowa waai ate ba ta siaka ale wa nalimnyiini la nisima po.

²⁴ Ba yaa jam va Pisidiya tenka po a taam cheŋ Pamfiliya tenka. ²⁵ Dula jigini ba jam sak Naawen wamaŋsaŋa Periga me po ale ge a cheŋ Ataliya tenka. ²⁶ Ba yaa zaani dula a jueli njaaruŋ a pilim nman Antiok juijui ate Kirisita bisana ale a tu chaab la a liŋ pa ba a nyo Naawen nisima po ayen

wa maari ba ate ba бага tom wa tuimaŋa njaai ate ba yaa tom nueri nna la.

²⁷ Ba ale jam paari Antiok la, ba yaa tigiŋi Kirisita bisana ale a tu chaab la meena a nyo jigi yeŋ a weeni sak Naawen ale pa ba a tom dii meena la. Ba weeni a sak ba wa ale lagi siuk ate baai ale kan daa Juuba la a maa ta siaka. ²⁸ Pool ale Banabas a jam goa dula jigini kama ale njaanviirima meena ate ku beni nna yegayega.

15

¹ Nuruba ale jam nyini Judia a jam Antiok tenka a deri piilim a sak baai ale ta siaka ale Yeezu la sin-saga ayen, "Nuru karo a бага nya varibasika ase ka kula nyonowa a nin gebi wa yoanni ase Moosis Sinsanŋa ale a sak dii la." ² Dila nyin la Pool ale Banabas a yaa jam ta nampaga nna yegayega ale ba. Baai ale ta siaka la a yaa lueri Pool ale Banabas ale baai ale ta siaka la gela a bo Antiok la ayen ba cheŋ Jerusalem a ga nya tuimtomdoma ale kpaŋa wanni de zuk.

³ Kirisita bisana ale a tu chaab la a yaa basi ba siuku po ayen ba cheŋ. Ba ale jam va Fonisia ale Samaria tenŋaŋa po a cheŋ la, ba yaa va ba Kirisita be chaama ale bo dula la jigi, a yaa weeni sak ba ayen nuru baai ale kan daa Juuba la a tagri va Naawen. Wa paaliŋa de ate ba weeni a sak ba la yaa ta masim ale supeentik a jam

ba meena jigi. ⁴ Ba ale jam paari Jerusalem la, Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la ale ba kpaŋŋa ale tuimtomdɔma a jam maa chaab a nyɛ ba tia kama ate ba weeni a sak ba meena Naawen ale pa ba a tom tuima dii la. ⁵ Ba ale ga weeni nna a nueri la, baai ale ta siaka la gela baai ale ka Farisiima po nuruba la, a yaa yiri zaani ŋmai a weeni ayen, “Ku a fe kama ayen baai ale kan daa Juuba la a gebi ba yuaŋa. Ku a fe kama me ayen, ba kaam ba ayen ba a zuli Moosis Sinsaŋa ale a weeni dii la.”

⁶ Tuimtomdɔma ale kpaŋŋa a yaa tu chaab ayen ba biisi wannɛ de. ⁷ Ba ale nak nampaga di nyin ate ku beni la, Piita yaa zaani a biisi ayen, “M suaata, nama dek seba ayen a ta nyini dila po dila po, Naawen ale jam lueri mi a ta nyini nama po a nyini ayen m ga sak baai ale kan daa Juuba la, Naawen wamaŋsaŋa ate ba wom abe ba ta siaka ale ŋa. ⁸ Naawen waaɛ abe ale seba nurubiik meena popola ale ka dii la, a te Naawen Chiika baai ale kan daa Juuba la kama ase wa ale te tama me dii la ayen ku sak ayen wa ta yaalika ale ba kama ase wa ale ta yaalika ale tama me dii la. ⁹ Naawen nyɛ ba jigi kama ase wa ale a nyɛ, tama jigi dii me la. Siuk kula po, wa va ka ba siaka ale wa a yaa sugri ba wabaataŋa ba suniima po a basi. ¹⁰ Yɔgyɔgla de, ka boa ale soa ate nama a yaali ayen ni pa jib kpeemu de buui ate

ti kokpienŋaŋa a yaase tama dek an baga ji bu la ayen ŋaanviirima ji? Ni dan a nyɛ nna, ni a nyɛ ka Naawen a nya. ¹¹ Alege tama seba a chak kama ayen tama ale va ti Nyɔŋɔwa Yeezu niaka nyin a nya varibasika ase bala me a le nya dii la.”

¹² Ba meena tuka po a kasim jam goori ka nna chorototo, ale a wom Pɔɔl ale Banabas ale jam a weeni Naawen ale pa ba a tom wakperikaliisa ale baai ale kan daa Juuba po dii la. ¹³ Pɔɔl ale Banabas ale ga biisi nueri la, Jeemsi yaa tulisi ayen, “M suaata, ni meena lagi tue a wom mi. ¹⁴ Ni wom Simon Piita ale tɔgi Naawen ale lin nyɛ dii a sak baai ale kan daa Juuba la a yaa piilim lueri ba po ba gela a soa ba la. ¹⁵ Ase Naawen biisiteerɔma ale ŋmarisi Naawen Gbaŋka po a weeni a magsi chaab ale nyaku de la. Ba ŋmarisi weeni ayen Nyɔŋɔwa a weeni:

¹⁶ ‘Nyaku de ŋaanŋnyin, m le pilim jam a nyɛ ate Deevɛd yenni ale lo la a ŋman zaani.

M le ŋman pilim se di juijui ale lo la,
abe m nyɛ ate di ŋman pagra.

¹⁷ Ate nurubiik meena a jam mi jigi.

Baai meena ale kan daa Juuba ate mi wi ba ayen m nuruba la, bala meena ale jam mi jigi.

18 Nyɔnɔwa ale weeni nyaŋa de meena a ta nyini dila po dila po.' "

19 Jeemsi yaa ŋman biisi a cheŋ a weeni ayen, "Dila nyiŋ mi a poli kama ayen ti kan a daani baai ale kan daa Juuba a yaa tagri a va Naawen la. 20 Ku magsi ka ti ŋmarisi gbaŋ a te ba a weeni ba ayen, ba kan a de bogluta ŋandiinta dii nyiŋ la, ŋandiin tila an welema. Ti weeni ba me ayen ba kan bobi nipɔk baai ale kan daa ba pooba la a goa, abe ba kan a ŋobi jaab buui ate ba an togri la lammɔa abe ba kan a de ziim. 21 Baai ale kan daa Juuba la, le deri siak nyaŋa de kama, boan nyiŋŋa ba seba kama ayen Juuma baai ale bo juijui meena ale ba la, ba sak Moosis Sinsaŋa de kama ate ku beni yegayega. Ba be wom ale karim ŋa kama ba tuka diinaŋa po ba Vuusum Daana meena po."

22 Tuimtomɔma ale kpaŋŋa ale Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la a yaa maa chaab a poli ayen ku nala kama ate ba lueri nuruba a ta nyini ba po a tom ba ale Pɔɔl ale Banabas ate ba cheŋ Antiok. Ba yaa lueri nuruba baye baai ale ta siaka la a te ba zula nalimnyiini la. Nuruba bayewa ale Judas (waai me ate ba a wi wa ayen Baasabas la) ale Silas. Ba yaa tom ba ayen ba ta gbaŋka a cheŋ. 23 Ba ale jam ŋmarisi gbaŋka a weeni dii la ale nna ayen,

"Tama ni suaataŋa tu-

imtomɔma ale kpaŋŋa a maa chaab a puusi ti suaataŋa baai ale potim kan daa Juuba a nyini biam po ate ba bo Antiok ale Siriya ale Silisiya teŋsaŋa la.

24 "Tama wom ayen nuruba gela ale nyini tama po a jam biisi wie ate ŋa daani ni ale nye ate ni popola kaasi. Ti a weeni a sak ni kama ayen ni nya nuru bala an tuesi sinsaŋa tama jigi ayen ba jam biisi dila. 25 Dila nyiŋ ate tama meena a nye tuka a yaa poli ate ti yaa siak a lueri nuru ba gela ayen ba va Pɔɔl ale Banabas ti sua tii ate ti mariŋ la a jam ni jigi. 26 Pɔɔl ale Banabas ka nuru baai ale pa ba nyu-voa a da ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita nyiŋ la. 27 Dila nyiŋ ate ti yaa tom Judas ale Silas ni jigi. Ba ale poom weeni a sak ni dii meena wuu ate ti ŋmarisi gbaŋka de po la.

28 "Naawen Chiika ale tama a maa chaab a siak kama ayen ti kan pa jib bu choa a ji ni. Ti ta ka wienja de nyiini ayen ti weeni a sak ni. Ku a fe kama ayen ni va ŋa. 29 Wienja de ale, Ni kan a de bogluta ŋandiinta, ni kan a de ziim, ni kan a ŋobi jaab buui ate ba an togri la lammɔa, ni kan a bobi nipɔk baai ale kan daa ni pooba la a goa. Ku a le nala kama ase ni a le kan a nye wienja de.

“Ni boro nalimnyiini.”

³⁰ Ba ale ηmarisi gban̄ka nna a ga nueri la, ba yaa tom Pɔɔl ale Banabas ale ba vaan̄chaama ayen ba ta ka chen̄ Antiok. Ba ale ga paari la, ba yaa tigi baai ale ta siaka la ate ba jam jigi yen̄ a yaa te ba gban̄ka.

³¹ Ba ale ga karim ka a nueri la, gban̄ka wien̄a a yaa ta supeentik a jam ba jigi.

³² Judas ale Silas dek abe jam ka Naawen biisiteerɔba. Ba yaa bo ale ba a den̄si ba kpa ayen ba nya pagrim. ³³ Ba ale ga dalīn̄ maga dega la, Antiok demma yaa te Judas ale Silas siuk ale suyɔgini ate ba pilim chen̄ baai ale tom ba la jigi. ³⁴ Alege Silas jam nya kama ayen ku nala kama ate wa wari dula.

³⁵ Alege Pɔɔl ale Banabas a jam wari ka Antiok a gum chaab ale nuruba chaab ate ba maa chaab a yaa sak nuruma Nyɔnɔwa wann̄i.

³⁶ Ku ale ga beni maga dega la, Pɔɔl a yaa weeni Banabas ayen, “Basi ate ti pilim ηmani chen̄ jigi ηaai meena ate ti sak Nyɔnɔwa wann̄i la a ga nya ase Kirisita bisān̄a a nye ka se.” ³⁷ Banabas a jam a yaali kama ayen Joɔn Maak a maa va ba a chen̄. ³⁸ Alege Pɔɔl an jam poli ayen ku magsi ayen Joɔn Maak a maa va chen̄ dii nyin̄ la wa an jam maa boro ale ba ate ku ga paari ba tuini kpeglimka. Wa jam zaani ka Pamfiliya ten̄ka a basi ba. ³⁹ Nampaga a yaa deri jam ba sunsun̄ ate ba poori chaab tɔgatɔga.

Banabas a yaa yik Maak ate ba jueli ηaarun̄ a chen̄ Saipurus ten̄ka ⁴⁰ ale ge ate Pɔɔl me a lueri Silas ate baai ale ta siaka a yaa pa ba nyo Naawen nisima po ayen wa nya ba zuk ale wa niaka, ⁴¹ ate ba chen̄ Siriya ale Silisiya ten̄san̄a a ga a den̄si Kirisita bisān̄a ale a tu chaab la kpa dula a te ba pagrim.

16

¹ Pɔɔl yaa nyini Siriya ale Silisiya ten̄san̄a a chen̄ Daabe ale Lisitira. Kirisita bisān̄a wanyi ale jam bo Lisitira. Wa yoi jam ale Timoti. Wa mawa jam ka Juu a ta siaka ale Nyɔnɔwa. Alege Timoti kowa jam ka Giriki deno. ² Kirisita bisān̄a meena ale jam bo Lisitira ale Ikoonium la, a kasim jam a pak Timoti kama. ³ Pɔɔl a yaa jam a yaali ayen wa maa va a chen̄. Pɔɔl yaa gebi wa yoanni dii nyin̄ la, Juuma meena ale jam bo dula jigini meena la, a jam seba ayen Timoti kowa ka Giriki deno. ⁴ Ba ale jam va ten̄san̄a po a taam la, ba jam weeni sinsan̄n̄a meena ηaai ate tuimtomdoma ale kpan̄n̄a meena Jerusalem ten̄ka a sak baai ale ta siaka la kama. Ba weeni ba me ayen ba chiib a va sinsan̄n̄a. ⁵ Kirisita bisān̄a ale a tu chaab la siaka a yaa ηmasi pagra a gum du ate ba jam a piisi daa meena a gum du.

⁶ Ba yaa jam chen̄ a va Firijiya ale Galatia ten̄san̄a

dii nyin la, Naawen Chiika an jam te ba siuk ate ba sak Naawen wamaŋsaŋa Asia teŋka po. ⁷ Ba ale jam paari Misiya teŋbanni la, ba jam poli kama ayen ba cheŋ Bitiniya teŋka alege Yeezu jam tom ka Naawen Chiika ayen wa weeni ba ayen ba kan cheŋ. ⁸ Ba yaa va Misiya teŋka a taam siŋ Torowas teŋka. ⁹ Ku yaa nye Pɔɔl jigi yokku ase wa goa daasim kama la ate wa nya Masidoniya deno a za wa teŋ a saalim wa a weeni ayen, "Taam jam Masidoniya dela a maa maari ti." ¹⁰ Wa ale ga nya nna la ase goadaasima la, ti yaa yiri a gomsii ayen ti cheŋ Masidoniya a poli weeni ti dek ayen Naawen weeni ti ayen ti cheŋ ka dula a ga sak ba wa wamaŋsaŋa.

¹¹ Ti yaa jueli ŋaarunŋ a zaani Torowas a gaam taam cheŋ Samotiras. Vari ale veenti la, ti yaa ŋman cheŋ Niyapolis. ¹² Ti yaa zaani dula a basi ŋaarunŋku ale ge cheŋ Filipai, ka Masidoniya teŋsaŋa po teŋ kpien la. Aroom demma ale ba kpaga ale jam bo teŋka de po a nya ba zuk. Ti jam bo teŋ kala ate ku beni magla. ¹³ Juuma Vuusum Danni ate ti yaa basi teŋka po alege cheŋ siŋ benni noai juijui ate ti jam a poli ayen ti le nya jigi ale Juuma a tigi chaab a boro a nye Naawen puusa la. Ti yaa jam kala a biisi ale nipɔk baai ale jam tigi chaab a kala dula la. ¹⁴ Ti ale jam boro a biisi la, nipɔk

wanyi ate ba a wi wa ayen Liidiya ale jam a wom dii ate ti jam a biisi la. Wa jam nyini ka Tayatira. Wa jam ta ka garuk sobta a gerim. Wa jam ka waai ale a te Naawen zula nna yegayega la. Dila nyin la, Nyɔnɔwa yaa lagri wa popolaŋa ate wa a wom Pɔɔl ale jam a weeni dii la. ¹⁵ Wa ale wa dokdemma ale ga tuesi soka a nueri la, wa yaa wi tama a weeni ayen, "Nama a dan sum siak kama ayen mi ta siaka ale Nyɔnɔwa, ni be jam mi yenni a goa." Wa jam weeni dila ate ku yik tama kama ate ti va wa a cheŋ.

¹⁶ Da yeŋ ate ti jam a cheŋ juijui ate Juuma a tigi chaab a puusi Naawen la, ate nipɔkbili wanyi, wa jam ka yomo a yaa tu ti siuku nin. Chichiribaata ale jam ta wa ate wa бага a weeni chum dii po wie. Baai ale jam soa nipɔkbili yomowa de la, ba basi kama ate wa yaa a porisi a nya ligra nna yegayega a te ba. ¹⁷ Wa yaa jam kaari a wi Pɔɔl ale tama a weeni ayen, "Nuruma de ka Naawen kpeeni tomteerɔba. Ba a mooli a sak ni ka ni ale ni nye dii ate ni nya varibasika la." ¹⁸ Wa jam nye nnala ate ku paari ka daa dii choa ate ku yaa puuri Pɔɔl sui nna yegayega ate dai dila danni Pɔɔl yaa virim a weeni chichiribioku ale bo wa zukku po la ayen, "Yeezu Kirisita yonni nyin ate mi a weeni fu ayen fi nyini wa zuk po a nyini."

Chichiribioku a yaa deri basi wa dula jigini nna nwuli.

¹⁹ Nipɔkbilika nyamma ale ga miŋ ale ba an ŋman бага a nya ligra la, ba yaa yik Pɔɔl ale Silas a vuuri ba a ta ba cheŋ kpaŋŋa jigi yaba peelimu po. ²⁰ Ba yaa ta ba jam Aroom teŋka kpaŋŋa jigi a weeni ba ayen, “Nuruma de ka Juuba. Ba be a daani ka ti teŋka demma. ²¹ Ba a sak ka sinsak ŋaai ale kan a va tama Aroom demma sinsaŋŋa la. Ku be a fe kama ayen ti kan nye dii ate ba a weeni ti la.” ²² Nuru boanni a yaa maa gum ba po a yaa tu chaab ale Pɔɔl ale Silas.

Ate kpaŋŋa a yaa yik Pɔɔl ale Silas gattaŋa a dari cheeri ale weeni ayen ba miiri ba. ²³ Ba ale miiri ba nna yegayega la, ba yaa ta ba a ga lik ale ge weeni likka dɔkku limsidɔwa ayen wa ŋmasi lik ba nalimnyiini. ²⁴ Limsidɔwa ale ga wom nna la, wa yaa ta ba taam niŋniŋ dɔkku a lik a yaa pa duok kpionj ate ba keri vie, ku dobra nna yegayega a pa ba nanŋaŋa a su du.

²⁵ Alege goota po sunsuŋ ale ga paari la, Pɔɔl ale Silas a yaa jam boro a puusi Naawen ale a yi yiila a pak Naawen. Baai ate ba jam maa yik ba a lik la, a yaa jam a wom Pɔɔl ale Silas ale a nye dii la. ²⁶ Teŋka a yaa deri choa nna yegayega ate likka yenni me a choa ate ku an bola beniya ate diinaŋa noaŋa a deri lagri, ate

choroma ŋaai ate ba pa bobi ligrima la a yaa deri gebi me. ²⁷ Likka yenni limsidɔwa a yaa yiri ga a nya ale likka yenni noaŋa a lagriya. Wa yaa yeeri gebi wonj ayen wa ko wa dek dii nyiŋ la, wa jam a poli kama ayen nuruma a nyini chali be kama. ²⁸ Wa ale jam boro a ayen wa nye dila la, Pɔɔl yaa nya a kaari ate ku jueli nna yegayega a weeni wa ayen, “Kan te fi dek tuem, ti meena bo ka dela.”

²⁹ Limsidɔwa yaa wi ayen ba ta bolim a jam a yaa chali jo yenni po ate yɔgsum yik wa ate wa nyiŋka yaa a gok nna pampam ate wa yaa lo Pɔɔl ale Silas niŋ ³⁰ a yaa ta Pɔɔl ale Silas a nyini peelim ate wa yaa weeni ba ayen, “M koba, ku a fe ayen m nye ka se ate m nya varibasika?”

³¹ Ba yaa tulisi wa ayen, “Ta siaka ale Nyɔnɔ Yeezu, ale fi le nya varibasika, fi ale fi dɔkdemma meena.”

³² Ba yaa sak wa ale baai meena ale bo wa yenni po la Nyɔnɔwa wanni. ³³ Dila powa degadega yok kula ate nuruwa a yaa yik ba a sugri ba nirana ate ba deri te wa ale wa dɔkdemma soka. ³⁴ Wa yaa ta ba jo wa dɔkku a nye ŋandiinta a te ba. Wa dɔkdemma meena sue a yaa jam peenti nna yegayega dii nyiŋ la, ba ta siaka ale Naawen kama.

³⁵ Vari ale ga veenti la, Aroom teŋka kpaŋŋa a yaa tom limsidɔba ale tuntomiŋ

ka de ayen, “Ni basi ate nuru bala cheŋ.”

³⁶ Limsidowa yaa weeni Pɔɔl ayen, “Aroom tenka kpanja a tom weeni kama ayen m lagi fi ale Silas a basi. Dila nyin yogyogla de, ni nyini cheŋ ale suyogini.”

³⁷ Alege Pɔɔl yaa tulisi ba ayen, “Ba an nya ale ti kaasi wari ya, alege ba nak ti ate waai meena a nya. Tama ka Aroom dem. Ba nak ti a yaa ta ti ga yuk basi likka dokku po. Alege yogyogla de, ate ba yaa a yaali ayen ba basi ti ate nuru kan seba ku noai po? Aawo, dila kan tom! Ku a fe kama ate Aroom kpanja dek a jam dela jigini a lagi ti a basi.”

³⁸ Limsidoma a yaa ga weeni ate Aroom tenka kpanja wom. Ba ale ga wom ayen Pɔɔl ale Silas ka Aroom demma la, yogsum yaa yik ba ³⁹ ate ba cheŋ a ga weeni ba ayen ba kaasi ale ge yaa lagi ba ate ba nyini a yaa saalim ba ayen ba basi tenka po. ⁴⁰ Pɔɔl ale Silas a yaa basi likka dokku ale ge cheŋ Liidiya yenni. Dula jigini, ba yaa tu chaab ale Kirisita bisinsila a yaa biisi wie a denŋi ba kpa ale ge yaa basi ba ale cheŋ.

17

¹ Pɔɔl ale Silas a yaa nman va Amfipolise ale Apoloniya tenŋana a taam cheŋ Tesalonika tenka. Juuma tuka yeri dinyi ale jam za Tesalonika po. ² Ase Pɔɔl nyiem ale a nye dii la, wa yaa cheŋ

ga jo tuka yenni po. Wa jam bo ka dula ate ku paari Juuma Vuusum Danni ku noa buta a jo ba tuka yenni po a pa Naawen Gbanƙa a biisi a daliŋ ale ba a ³ togi Gbanƙa wienja kie a sak ba ayen ku sak ba ayen ku jam a fe kama ayen Kirisitawa waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom ate wa jam la a nam ate ba yik wa a ko ale ge ate wa nman yiri kum po. Pɔɔl yaa weeni ayen, “Kirisitawa de ate Naawen puulim ayen wa le tom ate wa jam la, ale Yeezu. Be ka wala wie ate mi ta jam ayen m biisi a sak ni.” ⁴ Juuma ale wom nna la ba gela a yaa sum siak ayen Pɔɔl ale a biisi dii la ka wensie a yaa pa ba dek a gum chaab ale Pɔɔl ale Silas. Giriki demma me yegayega baai ale a chali Naawen la, ale nipooba ba gela baai ale chim nuru kpeenta la bala meena jam siak kama a maa va Pɔɔl ale Silas.

⁵ Alege Juuma a yaa jam a de nyuri ale Pɔɔl ale Silas. Juuma yaa yik tenka po nuru baai ale kan a yaali tuima ale a yaali kpaliŋsa a bo tenka po siuk kpeentana niŋsa a nyiem a cheŋ la a nyo jigi yeŋ ate ba yaa maa chaab a nye ate supuurim a jam waai meena jigi tenka po ate ba a nuemu nna yegayega. Nuruma yaa nye dila a chali cheŋ nuru wanyi ate ba a wi ayen Jeesin la yeri po. Ba jam a poli ayen ba a gisi ka Pɔɔl ale Silas dila ate ba dan nya ba abe ba

yik ba a ta nyini peelim a te nuruma. ⁶ Alege ba ale jam nye dila ale ge ba an nya ba la, ba yaa yik Jeesin dek ale Kirisita bisanja gela a vuuri a ta ba jam tenka kpanja jigi a yaa a nuemu ate ku a jueli a weeni ayen, "Nuruma de a ta ka daanika a jam jigi meena. Yogyogla de, ba ale nna a jam tama tenka po ⁷ ate Jeesin a yaa basi ate ba bo wa yenni po. Ba meena a kaasi ka Aroom tenka nakpionku Siiza sinsanja. Ba a weeni kama ayen nakpionku choa ale boro. Wa yoi ale Yeezu." ⁸ Tenka po kpanja ale nuruma ale wom nna la, ku yaa ta popola togatoga nna yegayega a jam ba jigi. ⁹ Kpanja yaa basi ate Jeesin ale mbala a tuni ligi naai ale magsi ba tuni la, abe ba basi ba ate ba yaa chen.

¹⁰ Ten ale jam sobri la, Kirisita bisanja a yaa basi ate Pool ale Silas a chen Beria tenka. Ba ale jam paari dula la, ba yaa ga jo Juuma Tuka Yenni po. ¹¹ Tenka la demma a jam a zunchoj Tesalonika demma de ale Naawen wamašana womka kama. Ba kasim jam lagi ba tue meena nalimnyiini kama a wom wamašana. Daa meena ba a karim ale a zamsi Naawen gbanja wienja kama ayen ba nya ase Pool ale a biisi dii la ka wensie ya. ¹² Juuma yegayega a jam ta siaka kama ale wamašana. Girik tenka nipooma yegayega

baai ale chim nuru kpeenta la ale Giriki demma nidama a jam maa ta siaka kama. ¹³ Alege Juuma baai ale jam bo Tesalonika ale wom ayen Pool sak Naawen wannu Beria tenka me po la, ba yaa nman jam dula me a yik nuruba a nyo jigi yen a paasi ba ayen ba ta daanika a jamu. ¹⁴ Kuna bula beniya ale ge ate Beria demma Kirisita bisanja a basi ate Pool a chen nya kpeema kunjonjini, alege Silas ale Timoti a yaa wari Beria. ¹⁵ Nuru baai ale jam ta Pool a chen ayen ba basi la, a jam ta wa a chen paari ka Atens ale ge pilim nmani Beria. Pool jam te ba ka tuntomij ayen ba weeni Silas ale Timoti ayen ba dan nya siuk yogyogla de ba jam wa jigi.

¹⁶ Pool ale jam bo Atens tenka a limsi Timoti ale Silas la, wa yaa jam nya ale bogluta a kasim jam sueri tenka de po meena. Nyaku de a yaa jam te wa supuurim nna yegayega. ¹⁷ Daa meena wa kasim jam a daliñ kama ale Juuma ale baai ale kan daa Juuba ale a chali Naawen la ba tuka yenni po. Daa meena me wa jam maara a daliñ kama ale nuru baai meena ale bo yaba peelitaja po la. ¹⁸ Sagroba ale jam boro. Ba jam ka togatoga buye. Ba bunyi wa yoi a jam ale Epikuriyos demma. Bunyiwa me yoi a jam ale Sitooyik demma. Epikuriyos demma ale

Sitooyikma sagrōma me a jam maa nak nampaga kama ale Pɔɔl. Ba gela a jam bek wa ayen, “Nuruwa de a ti an za a nak ka boan jaab gunḡon dila?”

Ba gela me weeni ayen, “Ku a nyɛ ase wa a biisi ka tɛnɛsa si chaab bogluta wie la.” Ba weeni dila kama dii nyin la, Pɔɔl a yaa biisi a magsi chaab ale ka Yeezu ale kpi ale nman yiri kum po dii la. ¹⁹ Dila nyin la, ba yaa weeni Pɔɔl ayen wa jam sagrōma kpanḡa tuka jigini ate ba a wi ayen Ariyapagus la a jam siak wiik. Wa yaa siak a jam ate ba yaa bek wa ayen, “Pɔɔl, tama a yaali kama ayen fi weeni a sak ti sinsak paali n̄aai ate fi a sak la kiri. ²⁰ Ti ale wom ale wie n̄aai ate fi a weeni la gela ka wachansa ti tue po la ate ti a yaali ayen fi weeni n̄a kiri a sak ti.” ²¹ Ba jam bek Pɔɔl nna kama dii nyin la Atens demma ale nicham baai ale maa bo tɛnka po dula la a nyiem kasim a yaali ayen ka ba a weeni chaab abe ba a wom me wa paala ale popola paala wie. Ba nyiem nman ka wari wari a nyɛ a gum nna po.

²² Pɔɔl yaa yiri zaani Ariyapagus nuruma nin a weeni ba ayen, “M nya kama ale nama Atens demma a yaali Naawen wie ka nna yegayega. ²³ Dii nyin la, mi ale kasim va tɛnka po a taam la, mi nya jigi n̄aai meena ate ni a kaab la ale bogluta ate ni se zaani a n̄marisi

kunyi nyin ayen, ‘Naawen dii ate ti ze la.’ Ni be basi ate m weeni a sak ni ayen Naawen dii ate ni a te di zula alege ni ze di la, ka Naawen dila ate yɔgyɔgla de mi a biisi di wari a sak ni. ²⁴ Wa ka Naawen waai ale nyɛ tɛnka meena ale jaab buuri meena ale bo ka po la. Wa ka waai ale ka wenɛmazuk ale tɛnzuk Nyɔnɔ la. Wa be an bo daa yeri n̄aai ate nurubisa se la po. ²⁵ Yaase ku be kan fe kama ayen Naawen pa nurubiik ate wa nyɛ wari a te wa. Dii nyin la ka wala dek ale a te nyuvuri jaab buuri meena. Be ka wala me ale a te nurubiik meena jaab buuri meena me. ²⁶ Wa lin nyɛ ka nuru yen, a yaa va nuru wala nyin a nyɛ nuru b̄ari tɔgatɔga tɛnzuk de meena. Ka wa dek me abe ale poli diipo ate tɛnɛsa tɔgatɔgaka tɛnzuk de ale boro a beni la. Wala dek me abe ale daani tɛnbanan̄a a te tɛnɛsa tɔgatɔgaka tɛnzuk de. ²⁷ Naawen nyɛ nyan̄a de meena kama ayen ku basi ate nurubiik nyiem a gisi wa ate da dii dai ba baga a nya wa. Alege, ni basi ate m weeni a sak ni ayen Naawen moata ti ka nna farafara ²⁸ ase nuru wanyi ale weeni dii ayen,

‘Ka wala ale basi ate ti vua
a nyiem a chen̄ ale
boro.’

Ku a nyɛ ase ka ni dek nuruma ale n̄marisi dii ayen,

‘Tama me ka wa bisa la.’

²⁹ Tama a be dan ka Naawen bisa, ku a fe kama ayen ti

kan a poli ayen wa a neensi ka kuta a yaase tintana ate nurubiik a pa wa dek yam a peesi ba la. ³⁰ Diipo ate nurubiik a jam ze Naawen la, wa an jam te nurubiik waalika ase ku ale magsi ayen wa te ba dii la. Alege yogyogla de, wa yaa a weeni nurubiik meena jigi meena kama ayen ba tagri basi ba wabaata tuimaŋa tomka. ³¹ Boan nyiŋŋa, wa dak ka dai ayen dai dila dannu abe wa pa nuru wanyi ate wa lueri ayen wa va wala nyiŋ a bo teŋzuk de meena wensie buusa. Nuru wala abe ale wa nak a yiri kum po ayen ku basi ate nuru meena seba chak nalimnyiini ku le sum nye kama.”

³² Nuruma ale wom ale Pool a biisi magsi chaab ale yiri kum po wie la, ba gela a yaa jam nye wa a la. Ba gela me a weeni ayen, “Ti ŋman a yaali kama ayen fi biisi nyaku de wie ate ti wom.”

³³ Pool a yaa basi tuka jigini ale cheŋ. ³⁴ Nuru ba gela ale jam maa gum wa po a ta siaka ale Yeezu. Nuruma de po wanyi yoi ale Daanisios. Wa jam maa ka Ariyapagus kpaŋŋa po dinyi. Nipok me ale jam maa ta siaka. Wa me yoi ale Damaris. Nuruba ba chaab me a jam maa ta siaka a gum du.

18

¹ Pool ale ga biisi ale Ariyapagus kpaŋŋa tuka a nueri la, ku ŋaaniŋiyiŋ ate wa yaa basi Atens ale cheŋ Korinti.

² Dula jigini wa yaa nya Juu wanyi, ate ba a wi ayen Akiila. Ba biak wa ka Pontus teŋka. Wa ale wa pok ale jam nyini Italiya teŋka jam daaŋa de. Wa powa yoi ale Pirisila. Ba jam nyini teŋ kala jam kama dii nyiŋ la, Nakpionku Kilodiyus ale jam te wada ayen Juuma meena basi Aroom teŋka. Pool yaa cheŋ ayen wa nya Akiila ale wa powa. ³ Wa jam a goa ale ka bala ale a tom ale ba dii nyiŋ la Pool jam a baali ka duŋsa gbaŋsa a da ase Akiila ale wa powa ale jam a nye dii la. ⁴ Juuma Vuusum Daana meena wa nyiem jam ta ka biik ba tuka yenni po ale Juuma ale baai ale kan daa Juuba la a biisi ale a poli ayen wa dan baga abe wa nye ate ba ta siaka ayen wa ale a biisi dii la ka wensie.

⁵ Silas ale Timoti ale nyini Masidoniya a jam la, ba jam a paari ale Pool yaa kasim jam pa ka daana meena wa boka po a kasim a sak Juuma Naawen wamaŋsaŋa a biisi ate ku a lagri ayen Yeezu ale Kirisiŋawa waai ate Naawen weeni ayen wa le tom ate wa jam la. ⁶ Nuruma ale jam a weeni ale a biisi wa a kaasi ayen ba kan yaali wa ale a weeni dii la, Pool me yaa kpaanti wa gattaŋa paasuku ayen ku sak ba ayen wa a kaam ba kama a weeni ayen, “Ni dan be nama dek ale soa dila. Ku daa mi niŋŋa a zaani yogyogla de a ta a cheŋ m le cheŋ ka nuru baai ale kan daa Juuba la jigi.” ⁷ Pool yaa basi ba ale

chenjuru wanyi waai ale kan daa Juu la yeri. Wa yoi ale Titus Jasitus. Wa jam ka waai ale a chali Naawen nna yegayega la. Wa yenni jam za moata ka Juuma tuka yenni. ⁸ Nuru waai ale jam chim tuka yenni kpagi la yoi ale Kirisipus. Wala ale wa dokdemma meena a jam ta siaka kama ale Nyonowa. Nuruba yegayega me Korinti tenka a jam maa wom wamanšana kama a yaa ta siaka a tuesi soka.

⁹⁻¹⁰ Yok kunyi ate ku yaa nye Pool jigi ase wa goa daasim kama la ate wa nya Nyonowa ate wa weeni ayen, "Kan chali yogsum, boan nyinja, mi bo ale fu, kama. Nuru karo a baga a te fi tuoma. Kan sina, a biisi boan nyinja, mi ta ka nuruba yegayega tenka de po, baai ale a limsi ayen ba wom mi wannii." ¹¹ Pool jam bo dula jigini ate ku paari ka bein ale geli a sak nuruma Naawen wannii.

¹² Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi wa ayen Galiyo, ate Aroom tenka a jam lueri wa ate wa chim Gomina a tagri Aroom tenka zuk a ga bo Korinti tenka a nya Akaaya tenka zuk. Di-ipo ate nuruwa de a jam chim Akaaya Gominawa la, dila powa ate Juuma a jam maa chaab a yik Pool ale pagrim a ta wa chenj dok kuui ate Aroom demma a biisi biisanja la. ¹³ Ba jam a weeni kama ayen, "Nuruwa de Pool, a kasim pii ka nyin

a paasi nuruma ayen ba a te Naawen zula njaai ale kan a va sinsanja ale a sak dii la."

¹⁴ Pool ale deri lagi noai ayen wa biisi a vari wa dek basi la, Galiyo yaa weeni Juuma ayen, "Ku daam dan ka wari dii ale ka wabiok a yaase wakaasun ate wa nye, ku te nala kama ate m ta chichiiba ale nama Juuma nna, ¹⁵ alege ku ka wa dii ale ka nampaga wari a magsi chaab ale wie njaai ate ni pa a biisi la, ale nuruba yue la, ale sinsak njaai ate nama nyiini a va la, ku a fe kama ayen ni dek abe biisi a magsi chaab. Mi kan chim wienja de chaab boteero." ¹⁶ Galiyo weeni dila ale ge yiak ba ate ba nyini biisa dokku po a nyini. ¹⁷ Ba meena yaa yik Sositenisi waai ale jam ka tuka dokku kpagini la a zaani biisanja dokku nin a nak. Alege dila an jam daani Galiyo ale magla me.

¹⁸ Pool jam bo Korinti tenka ale Kirsita bisanja ate ku beni ka nna yegayega. Da yenj wa ale Pirisila ale wa chorowa Akiila a yaa banti ba ale ge jueli njaarun a chenj Siriya. Ba ale jam zani Kenkeriya ayen wa jueli njaarunku a chenj la, Pool jam poni wa zukku kama, dii nyin la wa pe kama a magsi chaab ale dila. ¹⁹ Ba ale jam paari Efisos tenka la, wa yaa basi Pirisila ale Akiila dula jigini. Pool yaa biisi biik ale Juuma ba tuka yenni po. ²⁰ Ba yaa weeni wa ayen wa goa magla ale ba

alege Pɔɔl zeri ²¹ alege weeni ba ayen, “Ku dan ka Naawen yaalika m le pilim ŋman jam ni jigi.” Pɔɔl weeni dila ale jueli ŋaarun a zaani Efisos a cheŋ.

²² Wa ale jam paari Sizariya la, wa yaa cheŋ Jerusalem a ga puusi Kirisita bisaŋa ale a tu chaab dula jigini la ale ge a yaa cheŋ Antiok. ²³ Wa ale beni maga dula jigini la, wa yaa basi dula, ale va Galatia ale Firijiya tenŋaŋa po a denŋi Kirisita bisaŋa kpa.

²⁴ Juu wanyi ate ba a wi ayen Apolos ate ba biak wa Alezandiria la, a yaa jam Efisos. Wa jam ka waai ale бага a biisi nna yegayega ale seba Naawen Gbanƙa wienƙa nna yegayega me la. ²⁵ Nuruba ale poom liŋ jam sak wa Nyɔnɔwa siuku wienƙa nna yegayega ate wa a biisi ale a sak ale nin muna a va siuku nalimnyiini wensie ŋaai ale a magsi chaab ale Yeezu la. Alege soka kaai nyiini ate wa jam seba la ale soka kaai ate Jɔɔn te la. ²⁶ Wa yaa piilim a deri a biisi nyanƙa de meena ba tuka yenni po ale kan chali yɔgsum. Alege Pirisila ale Akiila ale wom biika la, ba yaa yik wa a togi Naawen siuku meena wienƙa ate ŋa lagri a te wa nalimnyiini. ²⁷ Apolos yaa poli ayen wa jueli ŋaarun a cheŋ Akaaya tenƙa. Kirisita bisaŋa ale jam bo Efisos la a yaa denŋi wa kpai a ŋmarisi gbanƙ a te Akaaya Kirisita

bisaŋa a saalim ba ayen ba tuesi wa nalimnyiini. Wa ale jam paari du la, wa jam maa maari nna yegayega baai meena ale va Naawen niaka nyinƙ a chim Kirisita bisa la. ²⁸ Boan nyinƙa, wa kasim jam nak ka nampaga ale pagrim a biisi yiaƙ Juuma. Ba nyini ka peelim a nak nampanƙa ale chaab dila ate Apolos a yaa biisi a ta nyini Naawen Gbanƙa wienƙa po ate ku lagri ayen ku sak ba ayen Yeezu ka Kirisita waai ate Naawen a weeni ayen wa le tom ate wa jam la.

19

¹ Apolos ale jam bo Koirinti la, Pɔɔl yaa cheŋ va Galatia ale Firijiya tenŋaŋa sunsun po a taam nyini cheŋ Efisos. Dula jigini, wa yaa nya ŋaanviiriba ba gela ² a yaa bek ba ayen, “Diipo ate nama chim Kirisita bisa la, nama tuesi Naawen Chiika?”

Ba yaa tulisi wa ayen, “Tama an poom wom ayen Naawen Chiik boro.”

³ Pɔɔl yaa bek ba ayen, “Ku be dan ka dila nama abe tuesi ka boan soka?”

Ba yaa tulisi Pɔɔl ayen, “Ka Jɔɔn soka ate tama tuesi.”

⁴ Pɔɔl yaa tulisi ayen, “Soka kaai ate Jɔɔn te la, wa te ka baai ale basi ba wabaatanƙa tomka la. Wa jam te ba kama ale ge weeni Izirali demma ayen ba be pa ba dek a te waai ale bo ŋaanƙ a cheena la. Kula nyɔnɔwa ale Yeezu.”

⁵ Ba ale wom nna la, ba yaa tuesi soka Nyɔnɔwa Yeezu yonni nyin. ⁶ Pɔɔl yaa pa nisima a vi ba zuk ate Naawen Chiika yaa sin jam ba zuk ate ba deri jam biisi be sii ale kan daa ba dek bisa la a yaa weeni Nyɔnɔwa ale weeni ba ayen ba weeni dii la. ⁷ Baai ale jam nye nna la, a jam a nye ase ka nuruba pi ale baye la.

⁸ Chiisa sita meena Pɔɔl kasim jam a jo ka Juuma tuka yenni po a biisi wie ale nuruma. Pɔɔl a kasim pii nyin a biisi ale ba ayen ba min chak Naawen Naamu wie ale ka dii la. ⁹ Alege ba gela tue a jam kpari ka nna yegayega ate ba jam kan yaali ayen ba ta siaka, ate ba jam a biisi be bulorisa nuruma meena nin a magsi chaab ale Nyɔnɔwa siuku. Dila nyin la, Pɔɔl yaa yik njanviirima ate ba maa chaab a basi ba ale chen. Daa meena Tiranus yenni po Pɔɔl jam a biisi ka biik ale nuruba dok kpion kuui po ate nuruba kali a sak nuruba la. ¹⁰ Wa kasim jam a nye ka dila ate ku ga paari a yaase ku gaam bena naye ate nuru baai meena ale jam bo Asia tenka po la (Juuma ale baai ale kan daa Juuba) a jam wom Nyɔnɔwa wanni.

¹¹ Naawen a jam pa Pɔɔl a tom wakperikaliisa gaam wakperikaliisa ale ka dii la kama. ¹² Wa lakima ale tuima ga tii ate wa jam ta la, nuru a dan pa nanta bala wanyi a ta ga yognyen jigi

kula nyɔnɔwa nyintuilana a yaase wa chichiribaatana a basi wa kama. ¹³ Juuma baai me ale jam boro a nyiem a gilim a yiak chichiribaata nuruba zuima po a basi la, ba me a jam pii ka nyin pa Nyɔnɔwa Yeezu yonni nyin a nye dila. Ba yaa weeni chichiribaatana ayen, "Yeezu waai ate Pɔɔl a sak wa wienja la, yonni nyin ate mi a weeni fu ayen fi nyini nuruwa zuk po a nyini." ¹⁴ Baai ale jam a nye nna la ka Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni wanyi bisa. Ba jam ka bisa bayopoi. Ba kowa yoi jam ale Sikiiva.

¹⁵ Chichiribioku yaa weeni ba ayen, "Mi seba Yeezu kama, m be seba Pɔɔl me kama. Alege nama, ka bana?"

¹⁶ Nuruwa yaa deri yiri a tu chaab ale ba meena a nak ba yiak. Ba meena yaa yiri chali ale nira ale chabola a basi nuruwa yenni. ¹⁷ Juuma meena ale baai ale kan daa Juuba ate ba meena bo Efişos la a jam wom nyaku de kama ate yogsum yaa jam yik ba meena ate Nyɔnɔwa Yeezu yonni a jam nya zula nna yegayega. ¹⁸ Baai ale chim Kirisita bisa yogyogla de la bala yegayega a yaa jam nyini peelim a siak ale a weeni wie naai ate ba jam nye la. ¹⁹ Ba yegayega baai ale jam ka sampoporisa a yaase tiita nyam la, a jam ta ba gban sii ate ba a nya si po a tom ba tuimana la a jam jigi yen waai meena

nimbie po a ju ba a basi. Ba jam maa pa gbanšana ligra meena a gum du kama, ɲa dan cheesi gum chaab ɲa a paari ka ligbie tusa pisinu. ²⁰ Siuk kula po ate Nyɔnɔwa wanni a kasim jam a tagli tɛnka meena ale pagrim.

²¹ Wienja de meena ale ga nye la ɲaanɲinɲ ate Pɔɔl yaa poli wa zuk po ayen wa le va ka Masidoniya ale Akaaya ɲaanɲinɲ a taam cheɲ Jerusalem. Wa yaa weeni wa dek ayen, “M dan cheɲ dula, ku a fe kama ayen m basi dula abe m cheɲ Aroom tɛnka.” ²² Dila nyin wa yaa tom baai ale maara a maa wa la po baye, Timoti ale Erasitus ayen ba cheɲ Masidoniya ale ge ate wa dek a diem wari Asia tɛnka ate ku beni maga.

²³ Ku jam ka nna po de ate daani kpieɲ a jam jam Efisos tɛnka Nyɔnɔwa Siuku wienja nyin. ²⁴ Nuru ale jam boro ate ba a wi wa ayen Dimetirus. Wa jam pa ka kuta tii ale a nyagsi la, a nye ɲanta a da. Wa jam a nye ka bogluk kuui ate ba a wi ayen Atimis la yenni a da. Wa tuimaɲa de a jam basi kama ate baai ale a nye ɲanta bala a da la a jam nya tuima. ²⁵ Wa yaa jam wi nuruma de chaab ale baai ale a tom ale ba la ate ba jam jigi yeɲ ate ba nye tuka. Wa yaa piilim wa biik ayen, “M dɔaba, nama dek seba ayen ti jigsika meena a nyini ka tuini de po. ²⁶ Nama dek abe nya kama ale wom

nuruwa de Pɔɔl ale a nye dii la. Wa a weeni kama ayen bogluk tii ate nuruba pa ba nisima nye la, a ka pagrim fiifiik me la. Wa a biisi dila a paasi nuruba yegayega kama. Efisos ale Asia tɛnka meena po ba siak wa ale a biisi dii la kama. ²⁷ Mi abe a chali ka yɔgsum ayen ti tuimaɲa de a le nya ka yoi kaasun. Daa dila nyiini, mi a chali yɔgsum me ayen bogluk kpieɲku Atimis yenni kan ta kiri ya. Bogluku dek me le jogi yue, ku kan ɲman nya zula. Waai meena Asia tɛnka po ale tɛnka meena ale doa a ga saari la abe a te zula bogluku de kama.”

²⁸ Nuru bɔanni ale ga wom wienja de la, ku yaa puuri ba sue ate ba yaa deri a kaari a weeni ate ku a jueli wein a tulisi chaab ayen, “Efisos bogluku Atimis ka boglu kpionɲ.” ²⁹ Nuemu ka de a yaa jam deri basi ate Efisos tɛnka po meena a nye nna ɲaglim. Nuru bɔanni de a yaa maa chaab a yik Masidoniya demma bayewa ate ba a wi ba ayen Gayus ale Arisitaakus la. Ba jam va ka Pɔɔl a cheɲ ate ba yaa yik bala ba noai bayewa a ta ba chali cheɲ juijui ate tɛnka nuruma a nyiem tigi chaab a nye tuka la. ³⁰ Pɔɔl dek a jam a yaali kama ayen wa zaani nuru bɔanni nin a biisi alege Kirisita bisana an jam siak ate wa nye dila. ³¹ Tɛnka meena kpanɲa ba gela baai ale jam ka Pɔɔl dɔaba la, ba me a jam maa

te Pɔɔl tuntominj a saalim wa ayen wa kan pa nanj a tabi tuka jigini. ³² Nyaŋa de meena ale jam a nye la, ale nuru baai meena ale boro a nye tuka la, a jam a na ka chaab, ba gela a weeni wa yenj, ba gela me a na a weeni wa di choa, dii nyinj la, ba yegayega jam poom ze ba ale jam ayen ba nye tuka ale dii nyinj la. ³³ Juuma a yaa weeni Alezanda ate wa taam ninj ate nuru boanni ba gela yaa kaari ate ku jueli a yaa weeni a sak wa wa a le wa weeni dii la. Alezanda yaa zak nisima ayen ba goori ate wa biisi a tuesi Juuma basi. ³⁴ Alege ba ale ga minj ayen wa ka Juu la, ba meena yaa kasim a nuem a na ale noa yenj ate ku a jueli a weeni ayen, "Efisos bogluku, Atimis ka boglu kpionj." Ba kasim jam a weeni ka nna ate ku ga beni nna yegayega.

³⁵ Ku ŋaanjnyinj ate tenka kpanja dinyi waai ale ta pagrim a nya nuru boari zuk la a yaa yuk nisima ate nuru boanni a goori. Wa yaa weeni ba ayen, "M mabisa, Efisos demma waai meena seba kama ayen ka Efisos tenka ale a nya boglu kpionjku Atimis yenni zuk. Ku maara nya ka tintain welenj kaai ale nyini wenjmazuk a jam lo la zuk.

³⁶ "Nuru abe karo a nak nampaga ayen nyaŋa de daa wensie. Dila nyinj la, ku a fe kama ayen ni goori abe ni kan tom wari dii ate ni ze di kiri alege a tom di la. ³⁷ Ni

ale ta nuruma de a jam dela nna, ba be an zu jaabjaabɔa Atimis yenni po, a yaase ba le ku. ³⁸ Dimetirus ale wa nuruma abe dan ta wari a magsi chaab ale nuru waai, ti be ta Aroom tenka kpanja kama, dok kuui ate ba a biisi biisaŋa la, abe kasim lagri za kama daa meena ate waai a dan ta wa biik ayen wa biisi, wa a chenj ka dula. ³⁹ Alege ku dan ka wari dii ate ni ŋman ta bega ŋa chaab la, ku a fe kama ayen ti biisi nyaku de ti tuka dai ate ti yaa biisi di a nueri. ⁴⁰ Boan nyinjna, wari dii ale nye jinla la, ku ŋaanjnyinj mi a chali ka yɔgsum ayen Aroom demma a le toarinj ti kama ayen dii ale nye jinla la, ka nuem kayiok. Ti be ka wari a weeni dii nyinj ale soa ate nuemka de a jam la." ⁴¹ Kpagini ale ga biisi nna meena a nueri la, wa yaa weeni ba ayen ba kuli.

20

¹ Nuem ka de ale ga nueri la, Pɔɔl yaa wi Kirisita bisaŋa ate ba jam jigi yenj ate wa yaa biisi maga dega a denji ba kpa ale ge a banti ba ale a chenj Masidoniya.

² Wa yaa nyiem gilim Masi-doniya tenŋaŋa meena a biisi biisa nna yegayega denji ba kpa. Wa nye dila ale ge yaa chenj Akaaya. ³ Dula jigini, wa jam goa ka chiisa sita. Wa ale jam boro a gomsɔ ayen wa jueli ŋaarunj a chenj Siriya tenka la wa yaa minj ayen Juuma a jam

a poli ka popola baata nyeka ayen ba tu chaab ale wa. Wa yaa tagri wa popolaŋa ayen wa ŋman pilim ŋmani va Masidoniya a taam cheŋ Siriya yɔgla. ⁴ Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi wa ayen Purosi. Wa nyini ka Beria teŋka. Wa biik yoi jam ale Sopaata. Biika de ale jam maa va Pɔɔl a cheŋ. Baai me ale jam maa va wa a cheŋ la, ale Arisi-taakus ale Sekundus. Bala nyini ka Tesalonika. Mbala jam ale Gayus, wa nyini ka Daabe teŋka, ale Tikikus ale Torofimus. Bala me nyini ka Asia teŋka. Timoti me a jam maa va wa cheŋ. ⁵⁻⁶ Bala de ka niŋ a cheŋ Torowas ayen ba limsi tama. Juuma jam de ka ba tigi kpien dii ate ba kan ŋobi boroboruk kuui ale ta dabinta la a nueri ale ge ate ti yaa zaani Filipai a jueli ŋaarunŋ. Ku daa ŋanu dai ate ti yaa paari Torowas nye tuka ale chaab. Ti yaa jam bo ka Torowas teŋka po ate ku ga paari daa ŋayopoi.

⁷ Asibi dai junɔai ate ti jam jigi yeŋ ayen ti de Nyɔɔwa ŋandiinta. Pɔɔl yaa jam biisi wie ale nuruma ate ku ta dila ga paari goota sunsunŋ, dii nyinŋ la vari a dan ga veenti, wa a yaali ayen wa basi teŋ kala kama. ⁸ Kanaasa yegayega ate ba jam tɔati zani ŋmazuk gbonŋku dɔkku po ate tama jam kala la. ⁹ Nidɔa bili wanyi ale jam maa kala dɔkku tokparuku zuk dii po ate Pɔɔl jam a

boro a biisi la. Nuruwa de yoi ale Yutikus. Goom yaa jam yik wa ate wa goa a banŋ wa dek a yaa nyini gbonŋ kuui ale saa butawa la siaka zuk a jam lo teŋ. Ba ale jam zak wa ayen wa yiri la, ba ga a nya ale wa kpi kama. ¹⁰ Pɔɔl yaa siŋ teŋ a ga duok wa zuk a gbaari wa ale ge weeni ayen, “Ni kan basi ate ku daani ni, wa vua kama.” ¹¹ Pɔɔl yaa ŋman jueli gbonŋku zuk ate wa ale ŋaanviirima mbala a maa chaab a de Nyɔɔwa ŋandiintaŋa. Wa ale ga biisi ale ba ate ku beni nna yegayega ate wein binni a poom mɔata pusi ka la, wa yaa basi ba ale cheŋ jigi yonŋ. ¹² Ba yaa ta nidɔa binni a kuli yeri ale supeentik. Wa an jam kpi ya.

¹³ Ti yaa cheŋ ga jo ŋaarunŋku po a cheŋ Asos teŋka. Pɔɔl jam nye wa popola kama ayen ti basi ate wa dek va siuk a cheŋ Asos ate ti yaa jam pa wa dula jigini ate ti cheŋ. ¹⁴ Wa yaa ale jam paari tama Asos teŋka la, ti yaa pa wa a nyo ŋaarunŋku po a cheŋ Mitiliini. ¹⁵ Ti yaa jueli ŋaarunŋku a cheŋ dila veenti vari a yaa va Kiyos teŋka a taam a paari Samos teŋka. Vari ale ga veenti la, ti yaa paari Militus. ¹⁶ Ti jam gaam Efisos kama dii nyinŋ la wa kan jam a yaali ayen wa beni Asia teŋka. Dii nyinŋ ate wa jam a kpabi la, wa jam a yaali kama ayen wa paari Jerusalem ate wa dan

baga abe wa paari Juuma dai kpien dii ate ba a wi ayen Pentekos la.

17 Pool yaa zaani Militus a tom tuntominj a te Efisos a weeni Efisos Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la kpaŋja ayen ba tu wa Militus. 18 Ba ale jam tu wa la, wa yaa weeni ba ayen, "Nama seba mi boka ale ka dii la kama a zaani da dii dannii ate mi jam Asia teŋka meena po dela la. 19 Nama dek seba ayen m jam zaabi m dek ka nna yegayega, m kasim a kum ka ninyiam a tom m tuimaŋa ase yomo la a te Nyɔnɔwa. Diipo ate m jam a tom dila la, ninam nna yegayega ale jam m jigi dii nyinj la Juuma ale jam a nye mu gaasa. 20 Nama dek abe seba me ayen diipo ate m jam nyini peelim ale maa jo ni yeeŋa po a sak ni la, mi an zeri ni sakka wa dii a le di te ni maarika la. 21 M jam weeni ale nin muna Juuma ale baai ale kan daa Juuma la, ayen ku a fe kama ayen ba basi ba wabaataŋa tomka abe ba va Naawen a pa ba dek a te Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita. 22 Yɔgyɔgla de ka Naawen Chiika ale weeni mu ayen m cheŋ Jerusalem ate m siak alege m ze dii ale di nye mu dula la. 23 Alege m seba kama ayen Naawen Chiika ale kaam mu ayen m seba ale jigi meena ate mi a cheŋ la, ba a le yik mu a lik, daanika me le jam m jigi. 24 Alege mi dek nyuvunni, mi kan nya di ase di ka

jaab mi jigi la. Mi a yaali kama ayen m tom tuin dii ate Nyɔnɔwa Yeezu a te mu la a nueri. Tuini de ale m weeni a sak nuruba Naawen wamaŋsaŋa a magsi chaab ale wamaŋ sii ate wa nye a te nuruba niaka nyinj la.

25 "M nyiem nama meena po kama a sak Naawen Naamu wie. Yɔgyɔgla de, m be seba kama ayen ni wanyi la kan ŋman nya mu. 26 Dila nyinj la, mi a weeni ni kama ale nin muna jinla dannii dek ayen ni wanyi abe dan be kula daa mi nin ale la. 27 Dii nyinj la, mi an tali wariwariya a magsi chaab ale Naawen ale a poli ayen wa nye dii la. 28 Dila nyinj la, ni be ŋmasi a nya ni dek ale nuru baai ate Naawen Chiika a pa te ni la zuk nalimnyiini. Naawen pa ka wa dek biika ziimu a da Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la. Ni be a nya ba zuk ase naapeerik ale a nya wa piisa zuk dii la. 29 M seba a chak kama ayen mi dan basi ni ale cheŋ, nuruba ale ba jam jo ni sunsuŋ po. Ba a nye ase ka piina ale jo piisa sunsuŋ a kaasi ŋa dii la. 30 Di dannii cheena ate nuruba nyini ni dek po a nyini a velim a paasi ni ate nyaku de basi ate Kirisita bisaŋa a basi ba siuku abe ba maa va ba. 31 Dila nyinj la, ni be kpesi ni dek abe ni a teeri dii po yok ale kantueŋ ate m kasim jam a kum ale a kaam ni wanyiwanyi ate ku ga paari bena ŋata la.

³² “Yɔgyɔgla de, m pa ni meena a nyo Naawen nisima po ayen wa nya ni zuk. Mi a salim ni me ayen ni va Naawen wamaɲsaɲa ɲaai ale a biisi a magsi chaab me ale wa wamaɲ sii ate wa nye a te ti niaka nyin la. Naawen wamaɲsaɲa de abe бага basi ate ni siaka a pagra a gum du kama. Di ɲman бага basi kama me ate niak kaai ate wa le pa te wa nuruma meena la le jam nama jigi. ³³ Mi kan jam a yaali nuruba ligra a yaase ba gatta. ³⁴ Nama dek abe seba ayen mi pa ka m dek nisimaɲa de a tom tuima a nya jaab meena ate mi ale vaanchaama a jam a yaali la. ³⁵ M be weeni ni kama ale sak ni me wienja de meena po ayen ni dan a tom nalimnyini ase mi ale a tom dii la, ku a fe kama ayen ti a maari niwoba abe ni a teeri wienja de ate Nyɔɔwa Yeezu dek a weeni ayen, ‘Nuru a dan pa ɲanta a te nuruba chaab, kula nyɔɔwa ta wein kama a gaam waai ale a tuesi ɲanta.’ ”

³⁶ Pɔɔl ale ga biisi wa bika a nueri la, wa yaa kpi duna ten ale ba a puusi Naawen. ³⁷ Ba ale ga puusi Naawen nueri ale ge ayen ba banti Pɔɔl la, ba meena a kasim jam a kum kama a yaa gbaari wa a banti wa. ³⁸ Dii ale potim jam kaasi ba sue la ale Pɔɔl ale weeni ba dii ayen ba kan ɲman nya wa diipo diipo la. Ba yaa bani wa a ta cheɲ ɲaarunku jigini

ayen wa jueli cheɲ.

21

¹ Ti ale ga banti ba nueri la, ti yaa jueli ɲaarunku a cheɲ yorr a yaa jam paari Kosi tenka. Vari ale veenti la, ti yaa paari Aroodisi tenka a zaani dula a taam paari Pataara tenka. ² Dula jigini, ti yaa nya ɲaarun ale ku a cheɲ Fonisia tenka. Ti yaa jueli ɲaarun kula a maa va cheɲ. ³ Naarunku yaa le paari jigi ate ti jam бага nya Saipurur tenka la, a yaa dam va ten kala yenin a juga gen a yaa ga paari Siriya tenka. Ti ale jam paari Taaya la, ti yaa sin dii nyin la ka dula jigini ate ɲaarunku nyamma a jam a yaali ayen ba yeeri ba koalimaɲa. ⁴ Dula jigini, ti yaa gisi nya Kirisita bisa a yaa goa ale ba ate ku ga paari daa ɲayopoi. Naawen Chiika a yaa basi ate ba weeni Pɔɔl ayen wa kan cheɲ Jerusalem. ⁵ Ti ale jam boro ale ba ate ti danni jam paari ayen ti basi ba la, ti yaa banti ba ale ɲman lo ti chelimu po. Ti ale jam banti ba ale ge a yaa ayen ti cheɲ la, ba meena ale ba pooba ale ba bisa ale jam ta ti a nyini tenka po a ta ti jam paari nyakpeemu noai. Dula jigini ti meena a yaa maa chaab a kpi duna ten a puusi Naawen ⁶ ale ge a yaa banti chaab ate tama me jueli ɲaarunku a cheɲ ale ge ate ba yaa ɲman a kuli.

⁷ Ti yaa ɲman lo ti chelimu po a zaani Taaya a jueli

naaruj a cheŋ Tolomayas tɛŋka. Dula jigini ti yaa pu-usi Kirisita bisaŋa ale ge goa da yeŋ. ⁸ Vari ale ga veenti la, ti yaa basi dula ale ŋman a cheŋ a ga paari Siizariya. Dula jigini, ti yaa jam boro ale Filip waai ale ka Naawen wienŋa moolidowa la. Wa jam ka bayopoiwa po wanyi baai ate Kirisita bisaŋa a lueri ayen ba a nya ligranŋa zuk la. ⁹ Filip jam ta ka leeba banaansi. Ba waai an jam yali nyaya. Ba jam ka Naawen biisiteerɔba. ¹⁰ Ti ale jam a goa dula ate ku ga beni maga la, Naawen biisiteerɔ wanyi a yaa jam nyini Judia a jam tama jigi. Wa yoi ale Agabus. ¹¹ Wa yaa jam paari a pa Pɔɔl chiakgbanni a bobi wa dek nanŋa ale wa nisima ale weeni tama ayen, “Naawen Chiika ale weeni dii la, ale nna, ayen, Juuma Jerusalem tɛŋka po a le yik ka di nyɔŋɔwa a bobi ase nna la a yaa pa wa a te baai ale kan daa Juuba la.”

¹² Ti ale wom nna la, tama ale mbala ale jam maa bo dula la, a yaa maa chaab a saalim Pɔɔl ayen wa kan cheŋ Jerusalem. ¹³ Alege wa yaa tulisi ayen, “Ka boa ate nama a nyɛ dila, a nyɛ ate m popola a kaasi? Mi poom gomsɪ magɪ kama ayen ba kan bobi mu bobika nyiini Jerusalem, alege m poom gomsɪ magɪ kama ayen m kpi dula jigini Nyɔŋɔwa Yeezu yonni nyiŋ.”

¹⁴ Ti an jam бага fe wa ate wa wariya. Ti yaa pa dila

basi ale weeni wa ayen, “Ti a saalim Nyɔŋɔwa ayen ku meena abe nyɛ magɪ ale wa dek ale a yaali dii la.”

¹⁵ Ti le jam goa dula jigini ate ku beni maga la, ti yaa ŋman gomsɪ ti koalimaŋa a magɪ a yiri cheŋ Jerusalem. ¹⁶ Yeezu ŋaanviirima baai ale jam nyini Siizariya la bala ba gela a yaa ta ti cheŋ nuru waai yenni ate ti jam a poli ayen ti goa la. Nuruwa yoi ale Minaason. Wa nyini ka Saipurus. A ta nyini diipo ate Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la a piilim boro la ale nuruwa a chim ka Kirisita biik.

¹⁷ Ti ale jam paari Jerusalem la, ti suaatanŋa Kirisita bisaŋa a jam nyɛ ti tia ka nalimnyiini ale supeentik. ¹⁸ Vari ale veenti la Pɔɔl yaa maa va ti a cheŋ ayen wa nya Jeemsi. Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la Kpanŋa meena a jam maa boro kama. ¹⁹ Pɔɔl yaa puusi ba ale ge a togi wari meena dinyi dinyi a sak ba Naawen ale va wa tuimaŋa nyiŋ a tom dii a te baai ale kan daa Juuba jigi la. ²⁰ Ba ale wom wa a nueri la, ba meena yaa te Naawen pimpauk. Ba yaa weeni ayen, “Ti suowa, fi nya Juuma ale piisi dii chim Kirisita bisa la kama. Fi dek be nya ba ale kasim a yaali ale nin muna dii ayen nuruba a va sinsanŋa la kama. ²¹ Nuruba weeni ba kama ayen ka fi ale a sak Juuma meena baai ale bo tɛŋ sii ale kan daa Juuba

tenja la, ayen ba kan a va Moosis Sinsanja abe ba kan a gebi ba bisanja yuana yaase ba kan a va Juuma kisitana. ²² Yogyogla de ti a le nye ka se? Ku a fe kama ayen ba wom ayen fi jam ya. ²³ Tama ale a yaali ayen fi nye dii la ale nna. Nuruba banaansi ale bo dela jigini a puulim ale Naawen. ²⁴ Maa va ba a pa fi dek a gum ba po a cheŋ a ga nye ba a le ba nye dii ate ba welema Naawen jigi la. Tuni pami dii meena ate ba a le tuni abe ba nya welensa de la. Fi dan nye dila ba a le nya siuk a yaa poni ba zuimana yogla. Siuk kula po, nuruba yaa le seba ayen wie ŋaai meena ate nuruba weeni a magsi chaab ale fi la, wensie fiifiik la a ka ba biika po, alege ba le nya ayen fi dek fi boka po, fi a va ka Moosis Sinsanja ale a weeni dii la. ²⁵ Alege baai ale kan daa Juuba a yaa chim Kirisita bisa la, gbanj kaai ate tama ŋmarisi ayen fi ta ga te ba la, ti weeni ba kama ayen, ba kan a de bogluta ŋandiinta, ba kan a de ziim ba a kan ŋobi jaab buui ate ba an togri la lammaa, abe ba kan a bobi nipok baai ale kan daa ba pooba la a goa."

²⁶ Vari ale veenti la, Pool yaa de nuruma niŋ ate ba cheŋ a ga nye dii ale dii ale di basi ate ba chim nuru welensa la. Pool yaa jo Juuma Puusika Yenni po a weeni ku a le pa daa dii ate welensa nyaka tigini de a nueri abe ku ge ate ba yaa nya siuk ate

ba nye kaabka a te ba wanyi wanyi la.

²⁷ Ku jam pa ka daa ŋayopoi ate welensa nyaka tigini de a taam. Alege ku ale jam tali maga ate ŋa nueri la, Juuma ba gela baai ale jam nyini Asia la a yaa nya Pool Juuma Puusika Yenni po. Ba yaa choa nuru boanni meena a yik Pool ale pagrim, ²⁸ a yaa nuem ate ku a jueli nna yegayega a weeni ayen, "Izirali demma, ni maari. Ka nuruwa de ale a nyiem jigi meena a sak waai meena ayen Izirali demma ale Moosis Sinsanja ale Juuma Puusika Yenni de bala meena ka nuru kayaata ale sinsak kayaata ale Juuma Puusika Yenni ka yeri kayiok. Yogyogla, wa be ŋman ta ka nuru baai ale kan daa Juuba la a jam jo Juuma Puusika Yenni de po a tanjim jigi welenka de." ²⁹ Ba jam weeni nna kama dii nyin la, ba jam nya ale Torofimus waai ale nyini Efisos la ale wa va ka Pool a nyiem a nyiemu tenka po ate ba yaa deri poli ayen da dii dai Pool a ta wa jam jo ka Juuma Puusika Yenni po.

³⁰ Ku yaa kasim deri jam a nye nna ŋaglim tenka meena po ate nuru meena a yaa maa chaab a chali jam Juuma Puusika Yenni po a dari Pool ale pagrim a ta nyini Juuma Puusika Yenni po a nyini, a yaa deri ligi Yenni diinana noana meena. ³¹ Nuru boanni ale jam a yaali ayen ba

ko Pool la, tuntominj yaa jam paari Aroom tenka sojima kpagi kpeeni ayen wa nya Jerusalem tenka meena demma boro a nye ka kpalin nna ngalim. ³² Kpagi kpeeni yaa deri yik kpagi fiisanja ba gela ale sojiba ate ba yaa chali sinj nuru boanni jigi. Nuru boanni ale nya wa ale sojima la, ba yaa basi Pool nagta. ³³ Kpagi kpeeni yaa taam chej Pool jigi a yik wa ale pagrim a yaa weeni ayen sojima pa choarima naye a bobi wa. Wa yaa bek ayen, "Ka be deno ale nna? Wa nye ka se?" ³⁴ Nuru boanni a yaa deri a nuem ate ku a juei. Ba gela a nuem a weeni wari di choa, ba gela me a nuem a weeni di choa. Juuma yaa nye nna ngalim yegayega ate kpagi kpeeni an jam baga minj wari dii ate Pool nye la. Wa yaa weeni wa sojima ayen ba ta Pool chej juijui ate sojima boro la. ³⁵ Ba ale jam ta wa a juei dokku tiilana la, nuru boanni sue a yaa nman nmasi jam a puuri nna yegayega. Dila nyin ku yaa jam fe sojima ate ba koati Pool a ji. ³⁶ Nuru boanni a kasim jam a vi wa kama ale a kaari a weeni ayen, "Ko wa."

³⁷ Sojima ale jam tali maga ate ba ta wa jo yenni po la, Pool yaa weeni kpagi kpeeni ayen, "Mi a saalim, m weeni wari a sak fu?"

Kpagini yaa bek wa ayen, "Ee, fi a wom ka Giriki?" ³⁸ Be dan ka dila, fi daa Ejipiti de-

nowa waai dila powa ale jam nye kpalinjka ale gomintiwa a yaa de kpalinj nyeeroba tusa nanaansiwa ninj a ta ba nyini chej sagini po la?"

³⁹ Pool yaa tulisi wa ayen, "Aaya, mi daa wala, mi ka Juu. Ba biak mu ka Taasus tenka kaai ale bo Silisiya po la. M be nyini ka tenj kpientj kaai yoi ale yiri nna yegayega. Mi a saalim ayen fi te mu siuk ate m biisi ale nuruma."

⁴⁰ Kpagi kpeeni yaa te wa siuk ate Pool yaa zaani tiini zuk a zak nisima ayen nuruma goori ate wa biisi. Ba ale ga goori la, Pool yaa pa Juuma biika ate ba a wi ka ayen Yiburu la a biisi ale ba.

22

¹ Pool yaa piilim wa biika ayen, "M suaata ale m koba, ni lak tue wom mi ale za ni ninj ayen m biisi a vari m dek a basi dii la." ² Ba ale wom ale wa a biisi ale ba dek biika Yiburu la, ba yaa nmasi goori nna chorototo ale ge ate Pool a biisi a chej a weeni ayen,

³ "Mi ka Juu. Ba biak mu ka Taasus tenka kaai ale bo Silisiya po la. Alege mi chim ka Jerusalem dela a yaa chim sagro waai ate ba a wi ayen Gamaliil la sukuuri biik. M zamsi ka ku ale a fe dii ayen mi a zuli nalimnyiini abe mi a va nalimnyiini Juuma Sinsanja njaai ate ti kokpiensanja a sak ti la. Mi be jam pa m dek kama nalimnyiini a te Naawen ase nama meena

baai ale bo dela jinla a pa ni dek nalimnyiini a te wa dii la. ⁴ Mi namsi baai ale a va Yeezu la ka nna yegayega a poom jam a bobi ba gela nidɔaba ale nipooba ta ba ga a lik, ale a ko ba gela me. ⁵ Ni dan bek Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni ale kpanɲa meena, ba a le siak ayen mi ale a biisi dii la ka wensie. M jam tuesi gbanɲa ba jigi ate ba nmarisi a te ti mabisa Juuma me baai ale bo Damasikus tenka la ayen mi cheɲ dula a ga yik baai ale a va Yeezu la a pa choroma bobi ba a ta jam Jerusalem ate ba nya waalika.

⁶ "Ase mi ale jam bo siuku po a cheɲ a yaa jam moata Damasikus tenka la, wenbinni jam bo ka wein zuk sunsuɲ ate wenna mazuk a yaa deri nyagsi nna yegayega a gilim mu. ⁷ Mi yaa lo ten a wom ate lueluk a weeni mi ayen, 'Soɔl, Soɔl, ka boa ate fi a namsi mu nna?' ⁸ Ate mi yaa bek wa ayen, 'Ka wana, m Nyɔnɔ?' Lueluku yaa tulisi ayen, 'Ka mi, Yeezu, Nazaret denowa ate fi a namsi dila.' ⁹ Nidɔa baai ale jam maa va mi a cheɲ la, a jam nya nyagsika kama alege ba an jam wom lueluku ale jam a biisi dii ale mi la. ¹⁰ Mi yaa bek ayen, 'Mi le nye ka se m Nyɔnɔ?' ate Nyɔnɔwa yaa weeni ayen, 'Yiri cheɲ Damasikus. Dula jigini fi le wom Naawen ale a poli ayen fi nye dii a te wa la.' ¹¹ Nyagsi kaai ale

jam nyagsi la, a jam basi kama ate m deri yi. M vaanchaama baai ale jam maa va mu la, a yaa yik m nisima a ta mu cheɲ Damasikus yɔgla.

¹² "Nuru ale jam bo Damasikus. Wa yoi ale Ananaiyas. Wa jam ka waai ale a yaali wensiuk wie vaka nna yegayega la. Wa jam a zuli Juuma Sinsanɲa kama. Juuma meena ale jam bo dula la a jam a te wa zula ka nna yegayega. ¹³ Wala yaa jam mi jigi a zaani m ten a yaa weeni mu ayen, 'M suok Soɔl, lagi fi ninanɲa.' Wa ale ga weeni dila la, mi yaa deri lagri nɲa a yaa nya wa ¹⁴ ate wa deri weeni mi ayen, 'Ti kokpiensanɲa Naawenni ale lueri fu ayen fi seba wa ale a yaali dii la, abe fi nya wayɔrisima Tomteerowa, abe fi wom wa dek lueluku. ¹⁵ Boan nyinɲa, fi ale chim wa seero a weeni waai meena fi ale nya ale wom dii la. ¹⁶ Fi be nman a limsi ka boa jaab yɔgyɔgla de? Yiri, a tuesi soka abe fi puusi a wi wa yonni ate wa sugri fi wabaatanɲa a basi.' "

¹⁷ Pɔɔl yaa nman biisi a cheɲ a weeni ayen, "Mi yaa pilim nman cheɲ Jerusalem. Da yeɲ ate mi yaa jam Juuma Puusika Yenni po a puusi Naawen. Diipo ate mi jam boro a puusi la, ku yaa nye mi jigi nna ase goadaasima la ¹⁸ ate mi nya Nyɔnɔwa ate wa yaa weeni mi ayen, 'Nye nwuli basi Jerusalem yɔgyɔgla de dii nyin la nu-

ruma dela jigini a kan siak fi ale a biisi dii a magsi chaab ale mi la.' ¹⁹ Mi yaa weeni ayen, 'M Nyɔnɔwa, ba seba chak kama ayen ka mi ale cheŋ tama tuka yeeŋa po a yik baai ale ta siaka ale fi la a nak ale a lik ba me. ²⁰ Ba ale jam yik Sitiven a ko ayen wa ale jam a sak nuruba fi wienŋa nyinŋ la, ka mi dek abe ale jam maa boro a siak ayen ba ko wa. Be ka mi ale jam a nya baai ale ko wa la kasaautanŋa zuk.' ²¹ Nyɔnɔwa yaa weeni mi ayen, 'Cheŋ boan nyinŋa m le basi ate fi cheŋ nna ninŋinŋa baai ale kan daa Juuma la jigi.' "

²² Nuruma jam goori kama a wom wa ale biisi dii la, ale ge wa ale ga weeni Nyɔnɔwa nna la, wa yaa weeni wa ayen, wa cheŋ nuru baai ale kan daa Juuba jigi la, ba yaa kaari nna yegayega ate ku jueli wein a weeni ayen, "Ku an magsi ayen nuruwa de choa a poom maa bo tenzuk de, ni ko wa." ²³ Ba yaa jam a kaari a yik ba gattanŋa a kpaanti ale ŋari tintanta a yuk a basi wenzuk. ²⁴ Aroom sojima kpagi kpeeni a yaa weeni wa nuruma ayen ba ta Pɔɔl a ga jo sojima yenni po, a miiri wa ate wa weeni a sak ba jaab buui nyinŋ ale soa ate Juuma a kaari ayen ba kan yaali wa la. ²⁵ Ba ale yik wa a bobi zaani ayen ba miiri wa la, Pɔɔl yaa bek soji kpagi dii ale jam za dula la ayen, "Ku va Aroom tenka sinsanŋa ate ni yik nuru waai ale ka Aroom deno la

ayen ni miiri alege kan ta wa a cheŋ biisa dɔkku a weeni wari dii ate nuruwa kaasi la?"

²⁶ Soji kpagini ale wom nna la, wa yaa ga bek Sojima kpagi kpeeni ayen, "Fi a nye ka boan dila? Fi ze ayen nuruwa de ka Aroom deno?"

²⁷ Kpagi kpeeni yaa cheŋ Pɔɔl jigi a ga bek wa ayen, "Weeni a sak mu, fi ka Aroom deno?"

Pɔɔl me yaa tulisi ayen, "Mm".

²⁸ Kpagi kpeeni yaa weeni ayen, "Mi tuni ka ligra nna yegayega ale ge a chim Aroom deno."

Pɔɔl yaa tulisi ayen, "Alege a nyini mi biam po mi ka Aroom deno."

²⁹ Nuru baai ale jam gomsɔ ayen ba miiri Pɔɔl la ale wom nna la, a yaa pilim ŋmani ŋaanŋ ale ge basi Pɔɔl. Yɔgsum yaa yik kpagi kpeeni dii nyinŋ la wa ale jam minŋ ayen Pɔɔl ka Aroom deno alege wa bobi wa ayen ba miiri wa la.

³⁰ Wa jam a yaali kama ayen wa seba a chak dii nyinŋ ale soa ate Juuma a tɔarinŋ Pɔɔl la. Dila nyinŋ vari ale ga veenti la, wa yaa foli Pɔɔl choarimanŋa ale ge a wi Juuma Puusika Yenni kpanŋa ale Juuma tenka kpanŋa ayen ba nye tuka. Wa yaa ta Pɔɔl a cheŋ ga zaani ba ninŋ.

23

¹ Pɔɔl yaa a nya nuruma po nna zii a yaa weeni ba ayen, "M mabisa, Izirali demma, mi popolanŋa po

mi seba chak kama nalim-nyini ayen a zaani diipo ate mi kasim boro a jam paari jinla la, Naawen jigi mi ka wariya.”² Juuma Puusika Yenni Kpagi Kpeeni Ananaiyas yaa weeni baai ale jam za moata Pool la ayen, ba fobi wa noanni.³ Pool yaa weeni Ananaiyas ayen, “Naawen me a le fobi fi me kama. Fi ka pim-paasido. Fi kala ka dula a pa Juuma Sinsan̄a a bu mi buusa alege fi ze ayen fi a kaasi ka Juuma Sinsan̄a ale fi ale a weeni ayen ba fobi mi noanni la?”

⁴ Nuru baai ale jam za moata Pool la a yaa weeni wa ayen, “Fi a le ka Juuma Puusika Yenni Kpagi Kpeeni waai dek ate Naawen soa la?”

⁵ Pool yaa tulisi ba ayen, “M mabisa, mi poom ze ayen wa ka Juuma Puusika Yenni Kpagi Kpeeni. Dii nyin̄ la, Naawen Gban̄ka a weeni ayen, ‘Ku a fe kama ayen nuru waai kan biisi kpagi dii ale a nya ba zuk la a kaasi.’”

⁶ Pool ale ga nya ale nuruma ba gela ka Sajusiba la, ba gela me Farisiiba la, wa yaa biisi ate ku jueli nna yegayega a weeni kpan̄a ayen, “M mabisa, mi ka Farisii, mi be ka Farisii biik. M be za dela kama ayen ba bo mu buusa boan nyin̄a, mi ta yiila kama ayen baai ale kpi la le n̄man yiri kum po kama a ta nyuvuri.”

⁷ Wa ale weeni dila a magsi chaab ale kpeebe le ba n̄man yiri a vua la, Farisiima ale Sajusima a yaa deri piilim ta chaab ate dila yaa nye ate ba poori chaab.⁸ (Boan nyin̄a Sajusima a weeni kama ayen nuruba a kan n̄man yiri kum po a vua, ba a weeni kama me ayen Naawen Sabiiloba ale chichirisa karo. Alege Farisiima ta siaka kama ayen nuruba le yiri kum po kama, Naawen sabiiloba ale chichirisa boro kama.)⁹ Nuemka yaa jam a jueli nna yegayega ate Juuma Sinsan̄a sagrama ba gela baai ale jam maa ka Farisiima nuruba la a yaa yiri a weeni ale pagrim ayen, “Tama an nya wari dii ate nuruwa de kaasi la. Da dii dai ku ka wensie ayen chichirik a yaase Naawen sabiilo ale sum jam biisi ale wa.”

¹⁰ Nampan̄a a jam pagra ka nna yegayega ate sojima kpagi kpeeni a jam a chali yogsum ayen ba nin zaan yik Pool a dari pasi. Wa yaa weeni wa sojima ayen ba sin̄ nuru boanni po a vari Pool ba jigi a ta jam a nyo yenni po.

¹¹ Yok kula dek ate Nyon̄owa jam zaani Pool ten̄ a weeni wa ayen, “Pool kan a chali yogsum. Fi weeni m wie kama a sak nuruba Jerusalem ten̄ka po. Ku boa fe kama me ayen fi nye dila degadega Aroom ten̄ka.”

¹² Vari ale ga veenti la, Juuma ba gela yaa nye tuka ayen ba ko Pool. Ba yaa

jam pe ayen ba waai kan de n̄andiinta a yaase ba nyu nyiam ase ba nin ko P̄ool nueri abe ba de yaase ba nyu. ¹³ Nuru baai ale jam maa chaab a poli nna la, a jam gaam pisinaansi kama. ¹⁴ Ba yaa maa chaab a cheŋ Juuma Yenni kpaŋŋa ale ni-somma jigi a ga weeni ba ayen, “Tama maa ka chaab a pe ale nin muna ayen ti kan de jaaboa ase ti nin ko P̄ool. ¹⁵ Yogyogla de, ni ale kpaŋŋa meena abe tom weeni Aroom sojima kpagi kpeeni ayen wa ta P̄ool jam. Paasi wa ayen ni a yaali kama ayen ni n̄masi wom chak dii dek ale boro a magsi chaab ale wa la. Alege tama ale le poom gomsi magsi kama ate ti ko wa ale ge ate wa poom nya siuk a paari dela jigini.”

¹⁶ Alege ba ale jam a biisi nna meena la, P̄ool t̄oa biik, a yaa jam wom ba ale a biisi dii meena a magsi chaab ale P̄ool la, ate wa yaa cheŋ yeri dii po ate ba lik P̄ool la a weeni sak wa. ¹⁷ P̄ool yaa wi soji kpaŋŋa wanyi a weeni wa ayen, “Ta nidoabinni nna a cheŋ ni kpagi kpeeni jigi ale wa ta ka wari ayen wa weeni a sak kpagini.” ¹⁸ Soji kpagini yaa ta wa cheŋ kpagi kpeeni jigi a weeni wa ayen, “P̄ool waai ate ti yik a lik la ale weeni ayen m ta nidoabinni de a jam fi jigi ale wa ta ka wari ayen wa weeni a sak fu.”

¹⁹ Kpagi kpeeni dek yaa yik nidoabinni nisima a ta

wa a taam nakpiak a yaa bek wa ayen, “Ka boa ate fi tara ayen fi weeni a sak mu?”

²⁰ Nidoabinni yaa weeni wa ayen, “Juuma kpaŋŋa a maa chaab a siak kama ayen ba bek fu ate fi dan siak abe fi ta P̄ool a cheŋ kpagi kpeemaŋa jigi chum. Ba be ale paasi fu kama ase kpagi kpeemaŋa ale sum a yaali wa ayen ba n̄masi wom dii dek chekki ale boro a magsi chaab ale wa la. ²¹ Alege ba dan weeni dila, kan wom ba, dii nyiŋ la, nuruba ale gaam pisinaansi a suk siuk a limsi ayen wa dan jam a paari abe ba ko wa. Ba pe kama ayen ba kan de a yaase ba nyu ase ka ba nin ko wa. Yogyogla de ba be gomsi ba dek a magsi kama a yaa a limsi ayen ba wom fi ale ta dii ayen fi weeni a magsi chaab ale wannu de la.”

²² Kpagi kpeeni yaa weeni nidoabinni ayen, “Kan weeni a sak nuru ayen fi weeni wannu de a sak mi.” Kpagini yaa weeni dila ale ge basi ate nidoabinni kuli.

²³ Soji kpagini yaa wi wa soji kpaŋŋa baye a weeni ba ayen, “Gomsi sojiba kob-siye a magsi ate ba cheŋ Siizariya. Gomsi wusum dueriba pisiyopoi ale ba wusumaŋa ale nuruba kob-siye baai ale a kpalim ale gbalita la ate bala meena a gum chaab ale sojiba kob-siyewa ate ku dan nak yok baŋ neok abe fi ta ba cheŋ. ²⁴ Ni ta wusuma jam ate P̄ool do. Ni ta wa paari du

ale nyinyogsa a ga te Gominawa Feliksi.”²⁵ Kpagini yaa weeni dila ale ge yaa nmarisi gban ayen ba ta ga te Gominawa. Wa ale nmarisi gban ka a weeni dii la ale nna ayen,

²⁶ “Mi, Kilodiyus Lisiyas ale a nmarisi gban ka de a te fi Feliksi waai ale ka Gomina a nya ti meena zuk la.

“Mi a puusi fu nalimnyini.

²⁷ “Juuma a yik nuruwa de, Pool kama ale pagrim ayen ba ko. M be wom kama ayen wa ka Aroom deno ate mi yaa chen wa jigi ale sojima ayen m vari wa a basi.²⁸ Mi abe jam a yaali kama ayen m minj wa dii ate wa kaasi la ate ba a toarinj wa la. Dila nyinj ate mi yaa ta wa chen ba kpagi kpeemaŋa jigi.

²⁹ “M be nya kama ale wa an nye wa dii ale magsi ba ko wa a yaase ba ta wa ga lik la. Ka ba dek Sinsanŋa vaka nyinj ale soa ate ba a toarinj wa.

³⁰ “Mi ale wom ale ba a poli kama ayen ba a paasi mi ayen ba a ko wa la, m yaa deri weeni m sojima ayen ba ta wa jam fi jigi. M be weeni baai ale a toarinj wa la kama ayen ba ta benŋa meena jam bek wa fi ninj.”

³¹ Sojima yaa nye ba kpagini ale weeni ba dii la. Ba yaa yik Pool yok kula a chen dila tee a ga paari Antipatirisi.³² Vari

ale veenti la, soji baai ale jam a chen nanŋa la, a yaa pilim nmani Jerusalem ale ge basi soji baai ale jam do wusumaŋa la ate ba a chen ale wa.³³ Ba yaa ta Pool chen Siizariya a ga paari, pa gban ka a te Gominawa a yaa pa Pool a nyo wa nisima po.³⁴ Gomina yaa karim gban ka ale ge yaa bek Pool ayen, “Fi nyini ka tenj boa?” Gominawa ale minj ayen Pool nyini ka Silisiya la, wa yaa weeni Pool ayen³⁵ “Mi le wom dii ate fi ta la ase baai ale a toarinj fu la a nin jam.” Gominawa yaa weeni sojiba ayen ba basi Pool yenni po abe ba nya wa zuk nalimnyini. Yeri kpeeni de jam ka Naawa Ayerod ale se di.

24

¹ Daa njanu ale jam taam la, Juuma Puusika Yenni Kpagi Kpeeni Ananaiyas ale tenka nisomma ba gela a yaa va chaab a chen Siizariya. Ba jam ta ka Tetuulos chen ayen wa biisi te ba. Ba yaa jam Gominawa Feliksi jigi a jam zaani wa ninj a weeni dii nyinj ale soa ate ba a toarinj Pool la.² Ba yaa wi ate Pool jo ate Tetuulos yaa deri piilim a toarinj wa ayen,

“Feliksi, fi yam buui ate fi pa a nya ti zuk la a basi kama ate ti boro ale suyogini a ta nyini dila po dila po. Ti be seba kama me ayen ka fi yammu nyinj ate tagrika kasim a jam ti tenka po ate ti boro ale suyogini.³ Dii po

meena wuu ale jiga meena wuu ti kasim a nye ka fi jiam nalimnyiini. ⁴ M be kan yaali ayen m beni fu, alege mi a saalim fu ayen fi le te ti zula a lagi tue a wom ti bigelika de ate ti tara ayen ti biisi la. ⁵ Tama nya kama ale nuruwa de ka nuru biok a ta daanika a jam ti tenka po. Wa a denji ka Juuma ale bo tenzuk de meena la kpa ayen ba nye kpaliŋ ale Aroom demma. Wa be ka nuru baai ate ba a wi ayen Nazarinba la kpagi. ⁶ Wa kasim jam pii ka nyin a nye ayen wa tanjim Juuma Puusika Yenni ate tama yaa yik wa. Tama yaa poli ayen ti yik wa a bo buusa a magsi chaab ale tama sinsanŋa. ⁷ Alege Lisiyas sojima kpagi kpeeni a yaa jam tuesi wa ale pagrim tama jigi. ⁸ Dila la Lisiyas yaa weeni ayen baai ale a toarin wa la a jam fi nin a weeni ba ale ta dii la. Fi dek abe dan bek nuruwa de Pool, fi dek abe le nya wie ŋaai meena wuu ale soa ate ti a toarin wa la.” ⁹ Juuma yaa jam pa ba dek a gum ba po ate ba meena maa chaab a toarin wa a weeni ayen dii meena ate ba a weeni la ka wensie.

¹⁰ Gominawa yaa te Pool siuk ayen wa biisi. Pool yaa piilim ayen,

“M seba ayen fi chim bo-teero tenka de ate ku beni ka nna yegayega. Dila nyin la, ku te mu supeentik ate m zaani fi nin a biisi vari m dek a basi. ¹¹ Yogyogla

de ase fi dek a dan bek nuruba wienja de fi le wom ayen ka ku da pi ale naye nyiini ale jinla ate mi daam yiri a cheŋ Jerusalem ayen m puusi Naawen. ¹² Diipo ate mi jam jo Juuma Puusika Yenni po la, a yaase ba tuka diinaŋa po la, a yaase tenka po la, Juuma an nya ale mi a nak nampaga ale nuru a yaase m nye wari dii ale basi ate nuruba tigiŋ chaab jigi yen la. ¹³ Ba be an baga ale sak fu ayen wienja de meena ate ba a toarin mi la ka wensie. ¹⁴ Alege mi a weeni nyaku de a sak fu kama ayen mi a va ka Kirisita bisaŋa siuk kuui ate nuruma de a weeni ayen ku ka venta la, a puusi ti kokpienŋa Naawenni. M be maa ta siaka kama ale Juuma Sinsanŋa ale a weeni dii meena la kama. Naawen biisiteeroma me ale ŋmarisi ba gbanŋaŋa a weeni ŋaai meena la, m ta siaka kama me ale ŋa. ¹⁵ Mi be ta yiila kama ase nuruma de dek ale ta yiila dii la ayen, waai meena, nuru manja ale nuru baata le yiri kum po kama. ¹⁶ Dila nyin la, mi nyiem kasim a pii ka nyin m boka meena po ale m popola po ayen Naawen ale nuru biik kan nya wari m jigi ate ba baga biisi gaam mu.

¹⁷ “Mi ale ga basi Jerusalem ate ku beni maga la, m jam cheŋ kama ayen m te m Kirisita bisa vaanchaama ligra abe m te Naawen tiirim. ¹⁸ Diipo ate

mi jam bo Juuma Puusika Yenni po a nye dila la ate Juuma yaa nya mi du. Dila powa ale mi nye welenja nyeka tuini a nueri kama. Dila powa me, nuru boari a yaase daanika a jam karo. ¹⁹ Alege Juuma ba gela ale jam nyini Asia tenka a jam maa boro. Ku a fe kama ayen bala dek a dan ta wari ayen ba toarin mu di nyin ba be jam zaani fi nin a weeni wa dii ate mi nye kaasi la. ²⁰ Yaase fi basi ate nuruma ale za dela la a weeni sak fu diipo ate mi jam zaani kpagi kpeemaŋa nin ate ba nya mu la m nin nye wari kaasi. ²¹ Kan daa ka wari dinyi dekki ate mi jam weeni dila powa ayen, 'Jinla ate mi za nama nin ate ni a bek mu beŋŋa de mi ale weeni ayen baai ale kpi la a le yiri kum po kama a nman vua la nyin.' "

²² Alege Feliksi ale jam seba Nyonowa Yeezu siuku wienja nalimnyiini dii la, a yaa dak da yon ayen ba biisi biika ale ge a weeni ba ayen, "Sojima kpagi kpeeni Lisiyas a dan jam, abe m yaa poli nya dii ate m le weeni la." ²³ Feliksi yaa weeni soji waai ale a nya Pool zuk la ayen wa nmasi nya Pool zuk nalimnyiini abe wa basi wa nna fasiyaa yenni po, abe wa basi me ate wa doama a te wa jaab buuri meena ate wa a yaali la.

²⁴ Feliksi powa yue jam ale Durusila. Wa jam ka Juu. Daa maga ale ga taam la, Fe-

likisi yaa jam ale wa. Feliksi yaa tom ayen ba ta Pool jam. Pool ale ga jam la, Feliksi yaa lagi tue a wom Pool ale a togi ku kiri ale ka dii ate nuru weeni ayen wa pa wa dek a te Yeezu Kirisita la. ²⁵ Alege Pool ale biisi paari nin a yaa boro a biisi wie a magi chaab ale nye man, ale fi dek taka wie ale da dii dannii ate Naawen a le bo buusa ale waai meena la, nyaŋa de a yaa basi ate yogsum yik Feliksi ate wa yaa weeni Pool ayen, "Fi baga chen yogyogla de kama. M le nman wi fu ate fi jam ase m nin nya siuk." ²⁶ Feliksi ale jam weeni dila la, wa jam a poli me kama ayen da dii dai Pool ale te wa ligra. Dila nyin wa yaa kasim jam a tom a wi Pool maga maga a dalin ale wa.

²⁷ Alege bena naye ale taam la, Gomina wa choa a yaa jam tagri Feliksi zuk. Gominawa de yoi a jam ale Poosiyos Fesitos. Dila powa Feliksi a jam a yaali kama ayen wa nye wari ate Juuma supeentik. Dila nyin, wa yaa basi ate Pool bo sojima nisima po.

25

¹ Fesitos ale ga de wa Gomina naamu a yaa soa tenka la, ku daa nata dai ate wa basi Siizariya ale ge chen Jerusalem. ² Juuma Puusika Yenni kpanŋa ale Juuma kpanŋa a yaa jam wa jigi a weeni wa wie nŋaai meena ate Pool kaasi la. Ba meena jam maa chaab a

saalim Fesitos ayen, ³ wa maa maari ba ate ba ta Pool a jam Jerusalem. Ba jam weeni dila kama a poli ayen ba le basi kama ate nuruba suk siuku nin ate wa dan jam a taam abe ba ko wa. ⁴ Fesitos yaa tulisi ba ayen, "Ba yik Pool a lik ka Siizariya. Mi dek abe le cheŋ dula ka yogyogla de. ⁵ Ni basi ate ni kpanŋa a va mu cheŋ Siizariya ate ni ga toarin wa dula jigini."

⁶ Fesitos a nman goa ale ba da naanin a yaase da pi a gum du ale ge a yaa cheŋ Siizariya. Wa ale ga paari Siizariya ate vari veenti la, wa yaa jo biisaŋa dokku po a kali wa zukpalika zuk a yaa weeni wa sojima ayen ba ta Pool jam. ⁷ Pool ale ga jam la, Juuma baai ale jam maa nyini Jerusalem a jam la, a yaa jam za gilim Pool a weeni ayen wa a kaasi ka wie nna yegayega alege ba an jam бага sak ayen ŋaai ate ba a weeni a magsi chaab ale Pool la ka wensie. ⁸ Pool me yaa biisi ayen wa vari wa dek a basi a yaa weeni ayen, "Mi an kaasi Juuma Sinsaŋa a yaase Juuma Puusika Yenni a yaase m biisi Aroom tenka Nakpionku a kaasi."

⁹ Alege Fesitos ale jam a yaali ayen wa nye wari ate Juuma supeentik la, wa yaa bek Pool ayen, "Fi a le siak a cheŋ Jerusalem ate m bek fu a wom ba ale a biisi ŋaai meena nna a te fu la?"

¹⁰ Pool yaa tulisi ayen, "Mi

za ka waai ale tagri Aroom tenka Nakpionku la nin, ale wa dek buusa boka dokku po juijui ale magsi ayen wa bo mu buusa la. Fi dek abe seba chak kama ayen mi an nye Juuma wari a kaasi ya. ¹¹ M be dan kaasi ka wari ate dila nyin ku magsi ayen m kpi, m kan weeni ayen m kan kpi. Alege wensie abe dan kan boro ale ba ale a toarin mu la, nuru karo a бага pa mi a nyo ba nisima po. Mi a yaali kama ayen ti cheŋ Aroom tenka Nakpionku jigi ate wala bo mu buusa."

¹² Fesitos yaa nya chaab ale wa nuruma baai ale bo ale wa a sak wa a magsi chaab ale wa tuimaŋa la a nueri ale ge a weeni Pool ayen, "Fi weeni kama ayen fi yaali ayen fi cheŋ ka Nakpionku jigi, be ka wala jigi ate fi le cheŋ."

¹³ Ku ale ga beni maga la, Naab Agiripa ale wa toa ate ba a wi ayen Beniis a yaa cheŋ Siizariya ayen ba puusi Fesitos abe ba nye wa tia. ¹⁴ Ba ale bo dula ate ku paari dabori la, Fesitos ya togi Pool wannu kiri a sak Naab Agiripa. Wa yaa piilim tokka ayen, "Nuru ale bo dela ate Feliksi jam yik wa a lik a basi wa dela. ¹⁵ Mi ale cheŋ Jerusalem la, Juuma Puusika Yenni kpanŋa ale tenka kpanŋa ale jam a toarin nuruwa de ayen wa nye wie kaasi ate ba yaa jam mi jigi ayen m bo wa buusa. ¹⁶ Mi me yaa tulisi ba ayen tama Aroom demma

sinsan̄ja a weeni kama ayen nuru waai ate nuru a toarin̄ wa ayen wa kaasi wari la, bala bayewa a tu chaab a nya chaab ate waai ate ba a toarin̄ wa la a biisi vari wa dek a basi ale ge ate ti yaa bo ba buusa. ¹⁷ Ba ale ga jam dela la, mi an bula beniya ale ge ka dai dila dann̄i dek a veenti vari ate mi kali biisa d̄okku po a weeni ate ba ta nuruwa a jam biisa d̄okku po. ¹⁸ Wa dachaasāja ale ga yiri zaani ayen ba biisi la, ba an poom biisi wakaasima ŋaai ate mi jam a poli ayen ba ale biisi a magsi chaab ale wa la. ¹⁹ Ba ale jam a biisi dii meena la ale nampaga nakka a magsi chaab ale ba dek wensiuk vakka wie ale nuru wanyi ate ba a wi wa ayen Yeezu ate wa kpi alege P̄ool a weeni ayen wa vua kama la. ²⁰ Mi an jam poli m le m nȳe dii a wom wensie a magsi chaab ale biisāja de la. Dila nyin̄ ate mi yaa weeni P̄ool ayen wa dan siak abe wa chen̄ Jerusalem ten̄ka ate m bo wa buusa a magsi chaab ale wien̄ja de. ²¹ Alege P̄ool a jam weeni kama ayen wa a yaali kama ayen wa wari dela ate Nakpion̄ku a poli nya wa a le wa nȳe wann̄i de dii la. Dila nyin̄ ate mi yaa weeni ayen ba limsi wa nalimnȳiini ate m yaa tom ate wa chen̄ Nakpion̄ku jigi.”

²² Agiripa yaa weeni Fesitos ayen, “Mi a yaali kama ayen mi dek a wom nuruwa de biik.”

Fesitos me yaa tulisi wa ayen, “Chum fi be le wom wa.”

²³ Vari ale ga veenti la, Agiripa ale Beniis a yaa va chaab a jam ate nuruba nna yegayega a vi ba ŋaan̄ a te ba zula. Bala meena a yaa va chaab ale sojima kpagi kpeemāja ale ten̄ka nisom kpeentāja a yaa maa chaab ba meena a ga jo d̄ok kpion̄ kuui ate nuru b̄ari a jo ku po a nȳe tuka la. Fesitos yaa weeni ate ba ta P̄ool a jo jam. ²⁴ Fesitos yaa weeni ayen, “Naab Agiripa ale baai meena ale bo dela jigini ale ti la, ni meena nya nuruwa de waai ate Juuma baai ale bo dela ale Jerusalem ten̄ka la a yaa maa chaab a ta wa wie a jam mi jigi, a kaari a weeni ayen, ku an poom ŋman magsi ayen nuruwa de a ŋman bo ten̄zuk de diipo diipo. ²⁵ Alege mi abe nya kama ale wari karo a magsi nuruwa de kpi kumu de la. Alege wa dek ale weeni ayen wa a yaali ayen wa chen̄ Nakpion̄ku jigi la, ate mi yaa poli ayen m basi ate wa chen̄ Aroom. ²⁶ Alege mi potim ka wari ayen m ŋmarisi a magsi chaab ale wa a te Nakpion̄ku. Dila nyin̄ ate m ta wa jam nama meena jigi a potim jam fi jigi Naab Agiripa ayen fi dan bek wa wann̄i a wom, abe mi yaa ta wari a ŋmarisi. ²⁷ Boan nyin̄ja, mi jigi, yam ka ku po ate m tom ligro ale ge kan weeni ate ku a lagri dii dek chekki ate nuruba a weeni

ayen wa kaasi la.”

26

¹ Agiripa yaa weeni Pɔɔl ayen, “Fi ta siuk kama a biisi a te fi dek.” Pɔɔl yaa zak wa nisima a puusi Naawa a yaa deri piilim ayen wa biisi a vari wa dek a basi. Wa yaa piilim ayen,

² “Naab Agiripa, mi a poli ayen mi ta ka wein ate jinla mi zaani fi nin ayen mi biisi a vari m dek a basi ale Juuma ale a toarinj mu ayen mi kaasi la. ³ Fi dek abe seba Juuma kisitana ale ba beŋŋa a magsi chaab ale ba wensiuku vaka a chak kama. Dila nyinj ate mi a saalim fu ayen fi wom mi ale sudunni.

⁴ “Juuma meena seba mi boka ale ka dii la kama a ta nyini m bifiik po a ta pa a diipo ate mi jam bo m dek tenka ate ku ŋaanjinj ate mi bo Jerusalem tenka la. ⁵ Juuma wensiuk kunyi vaka ale pagra nna yegayega. Ku ka tama Juuma wensiuk ate ti a wi ku ayen Farisii. Juuma meena abe seba chak ate ku bein ka nna yegayega ase ba dan a yaali ayen ba biisi wensienja, mi chim ka Farisii m boka po meena a magsi chaab ale Farisii demma nyɛ boka sinsanja ale ka dii la. ⁶ Yɔgyɔgla de m be za ka dela ayen ni bo mu buusa dii nyinj la, mi ta yiila kama ale Naawen ale jam puulim dii ale ti kokpiensaŋa ayen wa le tom varibasido ate wa jam vari ba a basi la. ⁷ Wa dii dek chekki ate ti nuruma yeri

zuima pi ale ŋayewa a yiili ayen ba nya ase ba ale kasim a te Naawen zula yok ale kantuenj dii la. Oo, Naaba be ka yiilana de choawa ate mi ta la ate Juuma a toarinj mi. ⁸ Be ka boa abe ale soa ate nama baai ale za dela la an бага ta siaka ayen Naawen бага nak kpilima a yiri kum po kama?

⁹ “Mi dek abe jam poli kama ayen m nyɛ dii meena wuu ate m бага nyɛ la ate ku kaasi Yeezu Nazaret denowa yoi. ¹⁰ M be ale jam nyɛ dii Jerusalem tenka la ale la. M jam tuesi ka siuk Juuma Puusika Yenni kpanja jigi a yaa yik Kirisita bisanja yegayega a lik. Daa likka nyiini alege, ti ale jam poli ayen ti ko ba la ka mi me abe ale jam siak ayen ba ko ba. ¹¹ Daa dila nyiini, mi jam te ba waalika ti tuka diinana po ate ku paari ka diichoa, a kasim a nyɛ dila ayen ba le Yeezu. M sunni kasim ŋmasi jam a de ka nna yegayega ale ba ate mi nyiem poom jam cheŋ saten yonsa juijui ate ba boro la a te ba waalika.

¹² “Ku jam ka dila nyinj ate mi tuesi pagrim ale wada Juuma Puusika Yenni kpanja jigi a cheŋ Damasikus tenka la. ¹³ Ku jam ka siuk kula po ate mi jam a cheŋ la, wenzuk sunsunj, Oo Naaba ate mi nya ale ku nyagsi nna kpeglimka a peenti gaam wenbinni a yaa nyini wenŋmazuk a sinj jam gilim mi ale nuru baai meena ale jam va mi ate ti a cheŋ la.

14 Ate ti meena a yaa lo tenj ate mi wom ale lueluk a weeni mi ale Juuma biika ate ba a wi ayen Yiburu la ayen, 'Sool, Sool, ka boa ate fi a namsi mu nna? Fi a namsi ka fi dek dila.' 15 Mi yaa bek ayen, 'Fi ka wana Nyonow?' Ate Nyonowa yaa tulisi ayen, 'Ka mi Yeezu ate fi a namsi.' 16 Alege, yiri zaani nmai. M pa m dek a sak fu kama yogyogla de ayen ku sak ayen m lueri fu kama ale tom fu me ayen fi chim m tomteerow. Ku a fe kama ayen fi weeni a sak nuruba chaab dii ate fi nya a magsi chaab ale mi jinla la ale m le m sak fu dii chum diipo la. 17 M le vari fi dek nuruma Juuma nisima po a basi ale baai me ale kan daa Juuba ate mi le tom fu ba jigi la nisima po me a basi. 18 M dan tom fu, mi le basi ate fi lagri ba ninanja ate ba tagri nyini legini po a nyini jam peelim ninj. Ba ale tagri nyini Sitaana nisima po a nyini a jam Naawen nisima po ate ba ta siaka ale mu ate ba nya wabaatanja vonteka ate ba yaa maa bo nuru baai ate Naawen lueri la po.'

19 "Dila nyinj la, Naab Agiripa, mi a be an zeri dii ale nyini wennmazuk a jam ate mi nya di ase m goa daasim kama la. 20 Mi yaa piilim Damasikus ale Jerusalem tenjana po ale ge yaa paari Judia tenka meena ale baai me ale kan daa Juuba la, a sak ba ayen ku a fe kama ate ba basi ba wabaatanja tomka abe ba pa

ba dek a te Naawen abe ba a tom tuim njaai ale a sak ayen ba tagri kama la. 21 Ku be jam ka sinsanja de nyinj ate Juuma a jam yik mi diipo ate mi jam bo Juuma Puusika Yenni po la a pii nyinj ayen ba ko mu. 22 Alege zaani dila powa a jam paari jinla, ka Naawen ale jam a maari mi. Ka dila nyinj ate mi za dela ayen m biisi wensie a sak waai meena, nuru fiik yaase nuru kpionj. Mi ale a biisi dii la ale dila degadega ate Naawen biisiteeroma ale Moosis a jam weeni ayen ku le nye la. 23 Bala jam weeni ayen ku a fe kama ate Kirisitawa waai ate Naawen weeni ayen wa a le tom ate wa jam la, a nam. Wa be ale ka waai ale wa chim nuru waai ale wa de ninj tenjuk de a yiri kum po la. Wa dan yiri wa le sak wa dek nuruma Juuma ale baai ale kan daa Juuba la ayen ba бага a nya varibasika kama. Varibasika de abe a nye ase ka nuru ale nyini legi po a yaa jo kantuenj peelim po la."

24 Pool ale jam a biisi nna ayen wa vari wa dek a basi la, Fesitos yaa na wa a weeni ayen, "Pool, fi a yesim kama. Fi gbanja zamsika yegayegaka a basi kama ate fi a yesim."

25 Pool yaa tulisi wa ayen, "M koa, mi kan yesimu. Wie njaai ate mi a biisi la ka wensie ale yam. 26 Mi бага a nyini ka peelim a biisi ale fi Naab Agiripa dii nyinj la fi dek seba wienja de noai po

kama. M seba chak kama ayen fi nmasi kpesi wienja de dinyidinyi kama, dii nyin la, wanni de an sugi nye ka gugoruk po. ²⁷ Naab Agiripa, fi ta siaka ale Naawen biisi-teeroma ale a biisi dii la? M seba ayen fi ta siaka kama.”

²⁸ Agiripa yaa bek Pool ayen, “Ku an diem bula beniya ale ge fi a poli ayen fi nye kama ate mi chim Kirisita biik, yaa boa?”

²⁹ Pool yaa tulisi wa ayen, “Ku beni yaa ku an beniya, mi a puusi a te ka Naawen ayen fi ale baai meena ale kali dela jigini a wom mi jinla dannila, nama ale chim ase mi ale ka nuru waai jinla la. Alege m kan poli ayen ni le ta choroma ase mi ale ta dii la.”

³⁰ Naawa ale Gominawa ale Beniis ale mbala meena a yaa yiri zaani ayen ba nyini.

³¹ Ba ale ga nyini nueri la, ba yaa weeni chaab ayen, “Nuruwa an nye wari a magsi wa kpi a yaase ba yik wa a ligi.” ³² Agiripa yaa weeni Fesitos ayen, “Nuruwa de a poom magsi ka ti basi wa ase wa nin poom kan weeni ayen wa a yaali ayen ka wa chen Nakpionku jigiyaa.”

27

¹ Gominawa ale jam poli ayen ti jueli naarun a chen Italiya la, ba yaa pa Pool ale ligriba ba chaab a nyo Juliyos nisima po. Juliyos jam ka Aroom tenka sojima ben kanyi kpagi. Wa jam ka Nakpionku bensana kpanja po dinyi. ² Ti jam zaani

ka Siizariya tenka a jueli naarun. Ku jam nyini ka Adiramitiyom. Naarunku a jam gomsu magsi ayen ku chen ka jiga naai meena ate naarunta a zaani Asia tenka la. Nuru ale jam maa va ti a chen, wa yue ale Arisitaakus wa jam ka Tesalonika deno.

³ Vari ale veenti la, ate ti yaa paari Saidon. Juliyos a jam ta zula ale Pool ate wa yaa siak ayen Pool ga nya wa doama ate ba te wa jaab buui ate wa a yaali la. ⁴ Ti yaa zaani Saidon a chen alege vioku a jam a fobi ti kama a ta ti a nmani naannyin ate ti yaa dam ti naarunku a va Saipurur tenka juijui ate vioku an jam pagra la. ⁵ Ti yaa pa Silisiya ale Pamfiliya tensana a basi a juga gen ale ge yaa taam jam ten kaai ate ba a wi ayen Mira ate ka bo Lisia po la. ⁶ Dula jigini ate soji kpagini a yaa nya naarun ale ku nyini Alezandiria a taam a chen Italiya. Wa yaa pa ti nyo ku po ate ti maa chen.

⁷ Naarun kula po, ti kasim jam a chen ka nna maglamagla ate daana jam paari dabori nna yegayega ate ti nam nna yegayega ale ge yaa paari Kinides tenka. Ka an jam yalima ale ti. Vioku a jam pagra ka nna yegayega ate ti an nman jam baka a va siuk kuui ate ti jam va la, ate ti yaa nmerin va Kariti tenka juijui ate vioku an jam pagra la a yaa jam va jigi di choa ate ba a wi ayen

Salomoni. ⁸ Guuku de jam wonja kama a siŋ nyiamu po. A zaani dula a yaa cheŋ a moata nyakpeemu kunƙoŋini a nam ka dila a yaa jam paari jigi ate ŋaarunta a zaani ate vioku a daa fuk wariwari a kan daani ti la. Dula jigini an jam yalima ale Lasia teŋka.

⁹ Ti jam beni ka nna yegayega ate ku ga paari diipo ate ku pagra ale ti chelimu ŋmani la. Dii me la, dai dii danni ate ba a nye Juuma tigi dii a magsi chaab ale wabaataŋa vonƙeka la a jam poom taam kama. Dila ŋaanŋyiŋ, vioku a ŋmasi pagra kama. Pool yaa te ba sinsaŋa de ayen, ¹⁰ "M doaba, mi nya kama ale ti chelimu a zaani dela a cheŋ a kan nala. Koalimaŋa ale ŋaarunƙu le kaasi kama, kum me abe le jam ti jigi."

¹¹ Alege soji kpagini a jam ka siaka ale Pool ale weeni nna la. ŋaarunƙu damdowa ale ku nyonowa ale jam weeni dii la ale jam basi ate Soji kpagini a siak te ba. ¹² Ba jam weeni ayen juijui ate ba jam za la, an jam nala a magsi ba wari dula ŋoota wenni. Dila nyiŋ la, nuruma yegayega a jam a yaali kama ayen ku dan siak a nye ba dam a cheŋ ate ba ga paari Foniksi teŋka ate ba wari dula ŋoota wenni a vuusi. Foniksi bo ka Kariti teŋka juijui ate ŋaarunta a nyiem zaani a vuusi la. Jigini de a tuk ka yeniŋ geŋ.

¹³ Viok a yaa nyini yeniŋ

a gala geŋ a fuk nna balibali ate ba yaa poli ayen nyaku de ale deri basi kama ate ba nye ba ale poom a yaali dii ayen ba cheŋ la. Ba yaa pa kutuk kpionƙu kuui ate ba nyiem pa a yik ŋaarunƙu a zaani la a yeeri ku a ta nyini nyiamu po a jueli. Ba yaa jam cheŋ va kunƙoŋini noai nna farafara a moata Kariti teŋka la. ¹⁴ Alege ku an bula beniya ate viok kpionƙu a yaa nyini a gala geŋ korinummu po a yaa nyini kunƙoŋini a jam ¹⁵ a fobi ŋaarunƙu. Ku be ale jam pagra nna yegayega ate ti an jam бага dam ti ŋaarunƙu a va ku po a taam la, ti yaa basi ate ku ji ŋaarunƙu a ta a cheŋ. ¹⁶ Ti ale jam paari teŋ fiik kanyi ate ba a wi ayen Koda ate nyiam a gilim ka la gaun nyiŋ ate vioku an jam pagra la. Dula jigini, ti yaa nam nna yegayega ale ge бага a yaa yik ŋaarunƙu ŋaarunƙu fiika a zaani. ¹⁷ Ba yaa dari ate ku jueli ŋaarunƙu kpionƙu zuk. Ba ale nye dila a ga nueri la, ba yaa pa mi pagra a bobi keŋkeŋ a gilim ŋaarunƙu kpionƙu. Yogsom ale jam ta ba ayen dai dii dai ba ŋaarunƙu a nin zaan a chali ga feri tintain tii ale vi chaab a jueli dua nyiamu teŋ a moata Libia nyiamu kunƙoŋini noai la. Dila nyiŋ, ba yaa jam a cheŋ magamaga ale basi ate vioku a yaa tusi ŋaarunƙu a ta a cheŋ. ¹⁸ Va kpionƙu kasim jam a fobi ka dila tee ate nyamiisaŋa a yiri a jueli

wein nna yegayega a jam a lo. Vari ale ga veenti la, ba yaa piilim a koalim nantana naarunku po a yuk a basi nyiamu po. ¹⁹ Daa natawa dannu ba yaa pa nisima a pa nanta baai ate ti ta a nye ate naarunku a zaani ale a chen la gela yegayega me a yuk basi nyiamu po. ²⁰ Daanja a jam piisi ka nna yegayega alege ti an jam baga a pa numbiri tu wenbinni a yaase chinmarisa. Vioku me abe kasim jam a fobi ka dila nna yegayega. Ti nman jam ka yiila ayen ti a le vuugi.

²¹ Ba ale ga chen ate ku beni alege ba an de nandiinta la, Pool yaa yiri zaani ba nin a weeni ba ayen, "Nidobaba, ku poom magsi ka ni ti wom mi ate ti kan poom nman zaani Kariti a dam chen. Nnapode ti ti poom kan nya kaasunku de ale nantana de ate ti jogi la. ²² Alege yogyogla de, ni yik ni dek. Ni wanyi me a kan kpi. Ka naarunku nyiini ale ku kaasi. ²³ Mi baga a biisi nna kama boan nyinna, Naawen dii ale soa mi ate mi a te wa zula la, wala sabiilo deemwa yokku ale jam mi jigi ²⁴ a weeni mi ayen, 'Pool, kan chali yogsum, ku a fe kama ate fi zaani Nakpionku nin. Naawen abe tulisi fi puusana kama ayen nuruma de wanyi me la a kan kpi.' "

²⁵ Pool yaa weeni nuruma ayen, "Dila nyin la, nidobaba, ni yik ni dek boan nyinna, m ta siaka ale Naawen kama ayen wa ale weeni mi dii

la, dila degadega le ku nye. ²⁶ Alege ku a fe kama ayen vioku a ta ti chen paari ten kanyi ate nyiam dua gilim ka la."

²⁷ Ti kasim jam bo ka nyakpeem buui po ate ba wi ayen Adariya la po a va vioku ate ku fobi ti a ta a chen la. Ku jam ka yok kuui ale saa yogta pi ale tinaan-siwa la goota po sunsun ate baai ale a tom naarunku po la, a yaa poli ayen ti boro a moata ten yogla. ²⁸ Dila nyin la, ba yaa pa miik a bobi jaab dobruk nyin a yaa basi ate ku sin nyiamu po a nya ale ku limsa ka nna yegayega. Ku ale ga nye maga dek la, ba yaa nman magsi nya ate ku nman limsa yegayega. ²⁹ Ba jam a chali ka yogsum ayen dai dii dai ti naarunku a le nak ka tintain kpeema naai ale bo nyiamu po la. Dila nyin la, ba foli kuta dobrita tinaansi naarunku naan a basi ate ti zula ayen naarunku a kan nman baga chen. Ba nye dila ale ge yaa a puusi Naawen ayen vanni a veenti. ³⁰ Baai ale a tom naarunku po la, a jam pii ka nyin ayen ba chali be. Ba yaa foli naarun fi-ika a basi nyiamu po ale ge yaa velim ayen ba boro a foli ka kuta dobrita ti chaab naarunku nin. ³¹ Alege Pool yaa weeni soji kpagini ale sojima ayen, "Naarunku tu-
imtomdoma de a dan kan bo naarunku po, ni kan vuugi."
³² Sojima yaa gebi mi sii ale yik naarun fiika a ta la ate

ku cheŋ ku dek ku nyiini jakorok

³³ Vari a yaa jam mɔata ka veentika ate Pɔɔl yaa weeni ba ale nin muna ayen ku a fe kama ayen ba de ŋandiinta yɔgla. Pɔɔl yaa ŋman pilim weeni ba ayen, "Da pi ale ŋanaansi ale jinla ate ni kasim a limsi a jam paari yɔgyɔgla de alege ni an diem de jaabɔa. ³⁴ Dila nyin ate mi a weeni ni ayen ni de ŋandiinta. Ku a fe kama ayen ni de ate ni vuuk. Naawen weeni mi kama ayen ni zuimaŋa zuisaŋa ale kanyi la a kan be." ³⁵ Pɔɔl ale ga weeni nna a nueri la, wa yaa pa boroboruk puusi a te Naawen a nye wa jiam ba meena nin, a yaa we boroboroku a piilim ŋobika. ³⁶ Ba yaa yik ba dek ate ba meena wanyi wanyi a yaa de ŋandiinta. ³⁷ Baai meena ale jam bo ŋaarunƙu po la a jam ka nuruba kobsiye ale pisiyopoi, ale bayuebi. ³⁸ Waai meena ale de chak nalimnyini la, ba yaa koalim "wiitiwa" meena a yuk a basi nyiamu po ale ge ayen ŋaarunƙu a valima magla.

³⁹ Vari ale veenti la, ŋaarunƙu tuimtomdoma a yaa jam nya kunƙɔŋini dinyi alege ba an jam min ale ka juijui kunƙɔŋini la. Ba jam nya ka nyakpeemu gugoruk kunyi ale tintambusun a dua jueli magla ate ba yaa poli ayen ba dan baga abe ba dam ŋaarunƙu a zaani dula. ⁴⁰ Ba yaa gebi kuta tii ale jam yik ŋaarunƙu

a zaani la miisaŋa a yaa basi ate ti a cheŋ nyiamu po. Diipo ate ba boro a gebi kutarŋa de miisaŋa la, ba jam maa foli dakpien tii ale bobi man ŋaarunƙu ŋaanƙa ate nuruba pa a dam ku la ayen ba yaa pa tila a dam ku. Ba yaa zak garuk kuui ale bobi yiga ŋaarunƙu ninƙa la ale ge ayen vioku fuk ku a basi nin. Ba yaa nye dila a deri a cheŋ kunƙɔŋini. ⁴¹ Alege ŋaarunƙu a yaa nak kunƙutinni ate ku ninƙa yaa feri kunƙutinni an ŋman baga cheŋ. Ku ale nye dila la, nyamiisaŋa me a kasim jam a fobi ku ŋaanƙa ate ku a we nna bunabuna a lo nyiamu po.

⁴² Sojima yaa nye ba popola po ayen ba ko ligrima meena ate ba waai a kan nya siuk a puŋ nyiamu a chali be. ⁴³ Alege sojima kpagini a kan jam a yaali ayen wa ko Pɔɔl. Wa yaa weeni ba ayen ba kan nye dila. Wa jam weeni ba kama ayen waai meena ale baga a de nyiam la, ba yok a zi nyiamu po a yaa de jueli kunƙɔŋini ⁴⁴ ale ge ate mbala meena a yaa yik ŋaarunƙu daatarŋa a yaase ku ŋanta baai ale kasi a lo la a jueli. Ti meena ale jam nye dii a vuuk a paari kunƙɔŋini la ale la.

28

¹ Ti ale jam paari kunƙɔŋini nalimnyini la, teŋ kala demma jam weeni a sak ti kama ayen teŋ kala yoi ale Malita. ² Teŋ kala

demma a jam tuesi ti kama a te ti zula nna yegayega. Nmoruk a yaa deri jam a ni ate nroota boro ate ba yaa jam cheem bolim a te ti. ³ Pool yaa tigsi daata ayen wa nyo bolimu po. Wa ale pa boro a nyoro la, bolim wulumu yaa nye ate waab a yaa nyini ti po a chali nyini a meli wa nisa a dom wa. ⁴ Tenj kala demma ale nya ale waamu meli Pool nisimana la, ba yaa weeni chaab ayen, "Nuruwa de ku a fe kama ayen wa ka nuru koorik. Wa baga nyini nyakpeemu po a nyini kama alege tama bogluku a kan nya ase ku magsi ayen wa vuugi la." ⁵ Alege waamu ale meli Pool nisimana la, wa yaa misi si ate waamu lo bolimu po alege wariwari an nye wa. ⁶ Nuruma yaa jam a limsi ale a poli ayen ba nya ale wa nyinka fuusiya yaase wa deri kpi dua. Alege ba ale jam a limsi ale a poli ate ku beni alege wari an nye wa la, ba yaa tagri ba popolana ale ge weeni ayen, "Wa ka bogluk."

⁷ Tenjka naawa yoi a jam ale Pubiliyosi. Naawa de kadugsa ale jam dua moata ti juijui ate ti jam kala la. Wa yaa jam nye ti tia. Daa njata meena ti kasim jam bo ka wala yenni ate wa a nya ti zuk nalimnyiini. ⁸ Noota ale chaaruk ale jam ta wa kowa ate wa jam dua dok po. Pool yaa jo ayen wa nya wa a pa wa nisima a vi wa zuk a puusi Naawen te wa ate

wa nya nyinyogsa. ⁹ Wanni de ale ga nye la, yogneensa meena ale jam bo tenj kala la, a jam jam kama a nya nyinyogsa. ¹⁰ Ba jam te ti ka tiirinta nna yegayega. Ti ale jam pa naarun ku choa ayen ti basi ba abe ti nman a chen la, ba jam pa njanta baai ate ti jam a yaali ale nin muna la, a nyo ku po a te ti a magsi ti chelimu.

¹¹ Ti jam goa Malita ka chiisa sita ale ge yaa chen Aroom. Naarunku de ate ti jam jueli la yoi ale "Yibisa Boglutaŋa". Ku jam ka Alezandiria naarun. (Ku be jam ka nroota wein ate ku jam wari Malita ayen nrootana taamu.) ¹² Ti yaa jam paari Sirakusi tenjka goa dula da njata. ¹³ A zaani dula a nman a chen a jam paari tenj ka choa ate ba a wi ayen Arigiyum. Vari ale ga veenti la, viok yaa nyini yenin a gala genj a fuk. Daa njaye dai ate ti yaa nman paari Putiyooli tenjka. ¹⁴ Dula jigini ate ti jam nya Kirisita bisa ate ba weeni ti ayen ti dan a yaali ti goa daa njayopoi ale ba. Ti yaa siak a goa daa njayopoiwa ale ba ale ge yaa yiri chen Aroom. ¹⁵ Ti Kirisita bisa suaatana ale bo Aroom, ale wom ayen ti cheena la, ba yaa nyini chen paari Apiyas Yabana ale Vuusum Yie Natawa la, a jam tu ti. Pool ale ga nya ba ale ba cheena la, ku yaa te wa nyin pagra ate wa te Naawen jiam.

¹⁶ Ti ale ga paari Aroom

la, tenka kpanja jam basi ka soji ate wa a nya Pool zuk. Ba jam basi kama ate sojiwa ale wa boro ba dek ba nyiini. Ba an jam lik wa a gum chaab ale ligriba mbala.

¹⁷ Daa nata ale jam taam la, Pool yaa wi Juuma kpanja Aroom tenka po ate ba jam ayen wa nye tuka ale ba. Ba ale jam tigi chaab jigi yen la, Pool yaa weeni ba ayen, "M mabisa mi an kaasi tama nuruma wariya a yaase kisitana tii ate ti tuesi ti kokpiensana jigi la, alege ba yik mu a lik ka Jerusalem tenka a yaa pa mu nyo Aroom demma nisima po. ¹⁸ Ate Aroom demma yaa bek mu bega ale ge a poli ayen ba basi mu, dii nyin la ba nya kama ale mi an kaasi wari a magsi ba ko mu. ¹⁹ Alege Juuma ale ga wom Aroom demma ale biisi nna la, ba yaa zeri ate ku yaa fe mi ate mi weeni ayen mi a yaali ayen m paari ka Nakpionku jigi ate wa wom m le ta dii la. Alege mi jam ka chaab ale m dek nuruma ayen ba kaasi wari ya ate m toarin ba Nakpionku ninja. ²⁰ Dila nyin ate mi wi ni ayen m nya ni abe m weeni a sak ni. Mi be ta choarini de kama dii nyin la mi ta yiila naai me ate Izirali demma meena me a ta la."

²¹ Ba yaa tulisi wa ayen, "Tama an tuesi gban ate ka nyini Judia a biisi fi wariya. Ti mabisana wanyi me la abe an nyini dula a jam weeni fi wari a sak ti a yaase

wa biisi wabiok a magsi chaab ale fi. ²² Alege tama a yaali kama ayen ti wom fi me popola ale ka dii la, dii nyin la, jigi meena nuruba kasim a weeni kama ayen ba kan yaali nuru baai ate fi maa bo ba po la."

²³ Ba yaa dagi dai yon ayen ba nman nye tuka ale Pool. Dila danni ale jam paari la, ba yaa piisi nna yegayega a tigi chaab juijui ate Pool a goa la. A ta nyini sal-iuk a jam paari juncai Pool kasim jam a biisi a magsi chaab ale ka Naawen Naamu wie. Wa kasim jam pii ka nyin a biisi a ta a nyini Moosis Sinsanja gbanka po ale Naawen biisiteeroma ale nmarisi Naawen gbanka po ayen ku sak ayen wa ale a biisi dii la ka wensie a magsi chaab ale Yeezu. ²⁴ Ba gela a jam siak kama ayen wa ale a biisi dii la ka wensie. Ba gela me an jam siak ya. Ba ale jam a nak nampanja nna la, ba yaa waan chaab. Ba ale diem kan jam waan chaab dii la, ²⁵ Pool yaa weeni wa dinyi ayen, "Naawen Chiika ale jam basi ate Naawen biisiteerowa Azaya a biisi dii a te ni kokpiensana la sum ka wensie. ²⁶ Naawen Chiika ale jam biisi dii a te wa ayen wa weeni a sak ni la ale nna ayen,

'Cher ga weeni sak nuruma nna ayen:

Nama le wom, a wom alege ni kan min chagi.

Nama le nya, a nya alege ni kan min chagi.

27 Dii nyin la, nuruma de
 zeri kama ayen ba kan
 yaali min chakka,
 ba lik ba tuerja kama,
 a lik ba ninaja me,
 kan daa dila ba ninaja ate
 nya ya,
 ba tuerja me ate wom
 ya,
 ba popola po me, ba ate
 min chak,
 ate ba tagri a basi ba
 wabaataja,
 ate m te ba nyinyogsa.' "

28 Pɔɔl yaa biisi kpeglim
 a weeni ba ayen, "Dila nyin
 la, mi a yaali kama ayen
 ni seba ayen Naawen basi
 kama ate Varibasika wann
 de a chej baai ale kan daa
 Juuba la jigi. Ba be le wom di
 abe ba tuesi di me." 29 Pɔɔl
 ale weeni nna nueri la, Ju-
 uma yaa nak nampaga ale
 chaab a yaa waan chaab.
 30 Pɔɔl jam bo dula ka bena
 naye. Wa jam bo ka yeri
 dinyi po a tuni ale ge a
 goa di po. Waai meena
 nyiem dan jam wa yenni, wa
 a nye kula nyonowa tia ka
 nalimnyiini. 31 Wa nyiem
 jam nyini ka peelim a kan
 chali yogsum a sak nuruba
 Naawen Naamu wie ale a
 sak ba me Nyonowa Yeezu
 Kirisita wie. Nuru an jam
 nye ate wa an baga sak
 wienja de.

Ɔool Gbanƙa Ate Wa Nmarisi A Te AROOM DEMMA La

¹ Mi Ɔool waai ale ka Yeezu Kirisita tomteerɔ la ale a nmarisi gbanƙa de. Naawen dek ale lueri mu a potim wi mu ayen m chim wa tuimtomɔ abe m weeni wa wamaɗsaɗa a sak nuruba.

² Wamaɗsaɗa de ka n̄aai ate wa puulim a biisi n̄a dila po dila po ate wa biisiteeroma a nmarisi nyo Naawen gbanƙa po la.

³ Wamaɗsaɗa a biisi ka wa biika waai ale ka ti Nyɔnɔ la wie. Nurubiik jigi, wa jam ka Deevid n̄aan̄biik. ⁴ Naawen Chiika jigi, wa ka Naawen biik. Naawen be jam nak wa a yiri kum po kama ayen ku sak ti ayen, wa ka wa Naawen dek Biik a ta pagrim. ⁵ Yeezu Kirisita nyin̄ ate Naawen a te mu siuku de ate m chim wa tuimtomɔ ayen m бага a weeni wa wie a sak ten̄sa meena nuruba ate ba ta siaka ale wa abe ba a siak wa noai. ⁶ Naawen wi nama me kama ayen Yeezu Kirisita soa ni.

⁷ Mi a puusi nama meena baai ate Naawen ta yaalika ale ni a lueri ni a te wa dek Aroom ten̄ka po la.

Ti Kowa Naawen ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita le niak ni abe wa te ni suyɔgini.

⁸ Mi a yaali ayen m va ka Yeezu Kirisita nyin̄ a nye Naawen jiam a te ni meena,

dii nyin̄ la, jigi meena nuruba a biisi ni wie kama ni ale ta siaka ale Yeezu Kirisita la. ⁹ Naawen waai ate m tom a te ale m sunum meena a sak nuruba wa biika wamaɗsaɗa wie la, ka wala ale mi seero ate mi kasim a puusi a te nama daa meena. M maara puusi me ayen, ¹⁰ ku dan ka wa yaalika wa le te mu siuk ate m jam ni jigi yɔgyɔgla. ¹¹ Mi a yaali ka nna yegayega ayen m nya ni ate m te ni maari kaai ale a nyini Naawen Chiika jigi la ate ni ta pagrim. ¹² M jamka le maari ka ti meena. Dii nyin̄ la, mi ale ta siaka dii ale Naawen la, ku le maari ka nama. Nama me abe le ta siaka dii ale wa la a le maari ka mi me.

¹³ M suaata, mi a yaali ayen m weeni a sak ni kama ayen m kasim a yaali ayen m jam ni jigi kama, alege mi an бага a jam ya. Mi a yaali ayen ka m dan jam m nye ate nuruba ni po a pa ba dek a te Naawen ase m le nye dii ale ni vaanchaab baai meena ale kan daa Juuba la. ¹⁴ Boan nyin̄n̄a, mi ta ka tuima ayen m tom a te nuru meena. Baai ale ka Girik dem la ale nuru baai ale kan daa Girik dem la. Baai me ale seba gban̄ ale baai ale kan seba gban̄ la. ¹⁵ Dila ale soa ate m pii nyin̄ a yaali ayen m sak nama me baai ale bo Aroom ten̄ka po la Naawen wamaɗsaɗa.

¹⁶ Mi a kan chali chivie ale Naawen wamaɗsaɗa. Naawen pa wa pagrimu a nyo n̄a po kama. Dila ale soa

ate Naawen baga a vari baai meena ale ta siaka ale ŋa la a basi me ba tuimbaata po. Varibasika de a liŋ a cheŋ ka baai ale ka Juuba la jigi ale ge a cheŋ baai me ale kan daa Juuba la jigi. ¹⁷ Dii nyiŋ la, Naawen wamaŋsaŋa a dagi a sak ti kama siuk kuui ate Naawen a nye ate ti a chim wayorisima nyam wa niŋ la. Wannu de abe ka siaka nyiini a ta nyini di piilimka po a ta ga paari di kpeglimka. Ase ba ale ŋmarisi Naawen gbanƙa po dila po dila po ayen, "Nuru waai abe ale ta siaka a chim wayorisima nyɔnɔ Naawen niŋ la, wala a nya nyuvuri kama."

¹⁸ Nuruba ale boro a ta gaasa nna yegayega a kan siak ayen wensienƙa a nyini peelim. Naawen abe a sak ti kama ayen wa sui ale a puuri ale baai ale kan a va wa siuku la ale ba gaasa tuimaŋa. ¹⁹ Ŋanta ba gela boro kama a sak nuruba ate ba baga a seba Naawen wie. Nuruma de abe seba ŋantaŋa de kama. Dii nyiŋ la, ka Naawen dek abe ale nye ate ŋantaŋa de a nyini peelim ate ti ba a nya ba. Dila nyiŋ ale soa ate Naawen ale namsi ba. ²⁰ A ta nyini diipo ate Naawen nye wenzuk ale teŋ la, a ta jam paari jinla, ŋanta baai meena ate wa nye basi wenzuk ale teŋzuk de la a maa chaab a sak nurubiik kama Naawen ale ka dii la. Ba seba ayen wa pagrimu a kasim boro ka dila taam wuu. Wa be sum

ka Naawen. Nuru abe an baga a nya wa pagrimu de ale wa ale sum ka Naawen dii la, alege nuruba baga a seba wienƙa de meena kama. Dila nyiŋ la, bala chaab a ka siuk ale biisi a vari ba dek a basi ale ba ale nye dii la. ²¹ Ba jam seba Naawen kama, alege ba an jam a siak ayen ba a nye wa jiam yaase ba a te wa zula. Ba popolaŋa ka betta popola, ŋa daa popola yuarisima. ²² Ba a poli ayen ba ka yam nyam, alege ba chim ka betta, ²³ a yaa zuli ŋanta baai ale a neensi nuruba ale nuinsa ale duŋsa ale ŋanta baai meena ale a cheŋ ba loga nyiŋsa la, alege kan zuli Naawen waai ale kasim boro taam wuu la.

²⁴ Ba ale a nye dila la ale soa ate Naawen yaa pa ba basi ayen ba va ba dek sue po ale mariŋ dii la ate ba yaa pa ba dek nyiŋsaŋa a tom danta tuim ŋaai ale kan magsi ba pa ba nyiŋsaŋa a tom la ale chaab. ²⁵ Naawen pa ba basi kama dii nyiŋ la, ba zeri wa wensienƙa kama ale ge tuesi venta a yaa a kaab ŋanta baai ate wa nye la ale ge basi Naawen dek, waai ale magsi ayen nuruba kasim a te wa pimpauk taam wuu la. Ku be nye dila.

²⁶ Boan nyiŋŋa, Naawen pa ba basi kama ayen ba va ba dek sue po ale mariŋ dii le di basi ate ba nya chivie la. Ba nipooma me dek a kan yaali ayen ba a goa ale nidɔaba. Ba a yaali ayen ka ba a bobi nipooba ba

chaab a goa. ²⁷ Nidɔama me kan yaali ayen ba a goa ale nipooba. Ba kasim a yaali kama ale ba yam meena ayen ba a bobi nidɔaba ba chaab a goa. Nidɔama de ale a nyɛ nna la a magsi ka chivie yik ba alege ba kan chali chivie. Nyaku de abe basi kama ate waali kaai ale magsi ba nya la a jam ba jigi.

²⁸ Ba jam a poli kama ayen ku an magsi ate ba ta wensie popola manɔa a magsi chaab ale Naawen ya. Naawen yaa pa ba basi ate ba ta popola kaasima ate ba a tom tuim njaai ale kan magsi ba a tom la. ²⁹ Ba suniimaɔa kasim sueri ale ka gaasa meena wuu, ate ba a yaali chaab nanta ale a kisi chaab ale a de nyuri ale chaab ale a ko nuruba ale a nyɛ kpaliɔsa ale chaab ale a paasi chaab ale a poli kaasun nyiini a te nuruba ale a zu chaab njaan ³⁰ ale a kaasi chaab yue ale kisi Naawen me. Ba ka nuru leerisa me ale kanjanta nyam ale a yaali yue a te ba dek ale a gisi ayen ba nya su paalita ate ba a tom tuimbaata. Ba kan wom ba koba ale ba maba noa. ³¹ Ba be ka betta me. Ba dan puulim ayen ba nyɛ wari, ba kan nyɛ. Ba poom ka yaalika ba suniima po. Ba ka jiiirim ale waaiya. ³² Ba be seba ayen Naawen weeni kama ayen ku magsi ka nuru baai meena ale a tom nna la, kpi, alege ba diem a tom ka dila ale poom a weeni me ayen baai ale a tom tuim njala chaab la, a tom ka tu-

immanɔa.

2

¹ Dila nyin la, ni wanyi ka siuk ate fi suok a dan nyɛ wari a kaasi, fi bo wa buusa. Fi dan nyɛ dila, fi ta ka kaasun a jam fi dek jigi dii nyin la, wie njaai ate fi ayen wa nyɛ a kaasi la, fi dek a tom ka njala degadega.

² Tama abe seba kama ayen ku sum magsi ka Naawen ta kaasun a jam baai meena ale a tom dila la jigi. ³ Alege fi dan bo baai ale a nyɛ nyana de la buusa alege fi dek a tom nja, fi a poli ayen fi le baga chali be ate Naawen kan nya fu a bo buusa? ⁴ Yaa fi zeri Naawen nyemaɔa kaai ale sudun dii ale wa ale nman ta chichiiba ale fi dii la kama, fi a poli kama ayen wa a le kasim a nyɛ ka dila a ta a chen. Fi ze ayen Naawen nyemaɔa fi jigi a sak fu kama ayen fi basi fi tuimbaatanja tomka?

⁵ Ni tue kan wom. Ni sue be kan kaasi ale ni tuimbaatanja. Ni a tom tuimbaata kama alege jaabjaab kan daani ni, alege Naawen supuurimu ale wa wensie buusana dannii a dan paari ate wa ayen wa bo wensie buusa ale ni, wa sui le puuri ka nna yegayega ale ni ate wa te ni waalika. ⁶ Da dila dannii, Naawen le tuni waai meena a magsi chaab ale ka ti wanyiwanyi ale tom dii la. ⁷ Baai meena ale ta chichiiba a tom tuimmanɔa a gisi zula ale nalim ale nyuvuri

Naawen jigi la, wa le te ba ka nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. ⁸ Alege baai ale a yaali ba dekan nyakanwulinwuli ale a zeri wensie siuku vaka ale kasim a tom tuimbaata daa meena la, Naawen le basi kama ate wa supuurimu a jam ba zuk. ⁹ Ninam ale kumsa nna yegayega le jam baai meena ale a tom tuimbaata la jigi. Juuma le ba liɲ nya ninammu de ale kumsaɲa de ale ge ate baai me ale kan daa Juuba la a nya ninammu de ale kumsaɲa de dila degadega. ¹⁰ Baai meena ale a tom tuimmaɲsa la le nya zula ale nalim a boro ale suyɔgini. Baai ale ka Juuba la le ba liɲ nya zulaɲa de ale nalimu de ale suyɔgini de ale ge ate baai me ale kan daa Juuba la, me a nya. ¹¹ Boan nyiɲɲa, Naawen ta ka nyeyeyɲ Juuma ale baai me ale kan daa Juuba la jigi.

¹² Baai ale kan daa Juuba la, a jam ka Moosis Sinsanɲa ate ba jam a tom tuimbaata. Ba an jam ta Moosis Sinsanɲa. Ba be le kpi kama alege Naawen a kan pa wa Sinsanɲa a bo ba buusa. Alege Juuma a jam ta Moosis Sinsanɲa alege ba jam a tom ka tuimbaata. Ba me be le kpi kama ate Naawen pa wa Sinsanɲa a bo ba buusa. ¹³ Nuruba dan wom ka wa Sinsanɲa nyiini ale kan va ɲa, ba kaasunku a diem bo ale ba kama, alege baai ale wom ɲa a yaa va ɲa la, wa kan ɲman nya ba kaasunku. ¹⁴ Baai ale kan daa Juuba la,

bala an nya Moosis Sinsanɲa alege ba suniimaɲa a dan basi ate ba a tom Sinsanɲa ale a weeni dii ayen ba va la, ba dekan suniima ale a te ba Sinsanɲa. ¹⁵ Ba nyeka a sak kama ayen Naawen ɲmarisi wa Sinsanɲa a nyo ka ba suniima po. Ba popolaɲa me ale a bo ba buusa a weeni a sak ba ase ba kaasi yaa ba an kaasiya. ¹⁶ Da di danni ate Naawen le bo ba buusa la, le nye ka dila. Wa le pa nuru meena wasusunɲa a ta ɲa nyini peelim niɲ ate Yeezu Kirisita bo ba buusa. Naawen wamaɲsaɲa ate mi a sak nuruba ale a sak ti dii la ale la.

¹⁷ Nama baai ate mi a biisi ale ni la, a wi ni dekan ayen ka Juuba. Ni kasim a poli kama a weeni ni dekan ayen, "Tama ta Moosis Sinsanɲa kama. Dila nyiɲ la, Naawen a vari ti a basi kama." Ni a nak ka kuusa ale ni ale ka dii ale Naawen la. ¹⁸ Nama dekan abe seba Naawen ale a yaali ayen ni a tom tuimmaɲsa dii la kama, dii nyiɲ la ni zamsi Sinsanɲa po ayen fi lueri dii ale nala la a tom. ¹⁹ Fi seba chak kama ayen, fi baga a chim nuru waai ale cheɲ be Naawen siuku po la kpagi ya. Fi a nye ase ka bolim la a te baai ale bo legini po la? ²⁰ Fi a weeni ayen fi baga nuru baai ale ka betta ale bipaaluk a sak kama? Fi be seba fi puuk po a chak ayen, fi ale ta Naawen Sinsanɲa la, fi ta yam meena ale wensie meena kama? ²¹ Nyaɲa de meena abe dan ka wensie ale fi waai ale a sak nuruba

la, ka boa ate fi kan sak fi dega? Ti a sak nuruba a weeni ayen, "Kan zu", alege fi deka a zu? ²² Fi a sak nuruba a weeni ayen, "Kan nye kabonja". Alege me le bek fu ayen fi deka a nye yaa fi kan nye? Fi kisi bogta kama alege mi a le begi fu ayen, "Fi deka a zu njanta a ta nyini welensa jigi a nyini yaa fi kan zu a ta a nyini? ²³ Fi ta zupagruk kama ale Naawen Sinsanja, alege a kaasi ja. Kaasika de a basi ate Naawen a nya chivie a yaa wa kan nya." ²⁴ Ba be njamarisi Naawen gbanja po kama ayen "Baai ale kan daa Juuba la, a kaasi Naawen yoi kama nama Juuma nyin."

²⁵ Nama Juuma dan gebi ni yoanja ale a va Moosis Sinsanja, ni yoanja gebika ta kiri kama. Alege ni dan a kaasi wa Sinsanja ni a nye ase ni an gebi ni yoanja kama la. ²⁶ Nuruba abe dan kan gebi ba yoa ale ge a va dii ate Moosis Sinsanja a weeni ayen nuruba a nye la, Naawen le nya ba ase ba gebi ba yoanja kama la. ²⁷ Nama ta Moosis Sinsanja kama ate ja njamarisi dua. Ni be a gebi ni yoanja me kama. Alege Sinsanja ate ni ta la ale ni ale a gebi ni yoanja la, ni kan diem a va Moosis Sinsanja ale a weeni dii la. Alege baai ale kan gebi ba yoanja la, bala gela a va Moosis Sinsanja ale a weeni dii la kama alege ba ka ja. Ba be ale a nye nna la a basi kama ate ba

biisi a gaam nama Juuma. ²⁸ Basi ate m bek ni benja de ayen, ka wana deka ale potim ka Juu? Ka waai ale gebi wa yoari la ale Juu? Nuru peelim nyeka nyiini a kan sak kama ayen nuru wala a sum ale Juu. Ku be daa fi nin gebi fi yoari ale a sak ayen fi sum ka Juu. ²⁹ Alege waai ale sum ka Juu la ale waai ale va Sinsanja a ta nyini wa sunum po la. Ku kiri me ale fi an gebi ka fi yoanni nyiini ayen ku sak ayen fi sum ka Juu alege ku kiri ale, fi pa ka fi sunummu a te Naawen. Gebika abe ka gebi kaai ate Naawen Chiika a gebi fi sunummu la, daa fi nyinja wariya. Nuruwa de choa abe kan nya pimpauk nuruba jigi, alege ka Naawen pimpauk nyiini ate wa a nya.

3

¹ Ku nyuenta abe ale boa ase fi nin ka Juu? Fi gaam waai ale kan daa Juu la kama? Ka boan nyuenta ate ba a nya ku po ale ba ale gebi ba yoanja la? ² Juuma ta nyuenta kama wie yegayega po a gaam baai ale kan daa Juuba la. Ni basi ate m linj weeni a sak ni ayen Naawen jam pa wa wienja ka a nyo ka Juuma nisima po. ³ Alege ni basi ate m bek ni ayen ase Juuma gela a daam dan kan ta wensie ale Naawen, nyaku de a sak kama ayen Naawen me a kan ta wensie? ⁴ Aaya, waai meena abe dan poom ka velinvendik,

Naawen kasim ka wensie nyɔɔɔ. Ase ba ale ŋmarisi wa gbanƙa po ayen,

“Ba le weeni kama ayen wa wienja ka wensie.

Ba dan jam bo wa buusa, ba le bo te wa kama.”

⁵ Ase ti tuimbaata a dan basi ate nuruba a nya Naawen welensaŋa, ku be ka wabiok wa ase Naawen a nin te ti waalika ti tuimbatana nyinŋa? Mi a biisi kama ase nuru ale a biisi dii la. ⁶ Aaya, Naawen a dan kan daa wensie Naawen ya, wa le nyɛ ka se a bo tɛŋka demma buusa?

⁷ Nuru abe ŋman baga a weeni kama ayen, “Mi ale kan ta wensie la a basi kama ate nuruba a nya Naawen wensienja a yaa a te wa zula dila nyinja? Ku be dan ka dila, Naawen nyɛ ka se a baga a bo buusa a mini mi tuimbaata nyɔɔɔwa?” ⁸ Ku be dan ka dila me, ka boa ale soa ate ni kan kasim a tom tuimbaata ate wamaŋsa nyini ŋa po a nyini? Nuruba gela a tɔariŋ mi kama a weeni ayen ka mi ale a weeni wannu de choawa. Tɔariŋka de abe ka leeta a te mu. Naawen abe dan bo buusa, ku magsi ka wa bo mini ba.

⁹ Dila nyin la, tama baai ale ka Juuba la, tama chim ka nuru welensa a gaam baai ale kan daa Juuba la? Aaya. M poom weeni a sak ni kama ayen biem ale soa baai ale ka Juuba la, ale baai ale kan daa Juuba la meena. ¹⁰ Ba ŋmarisi Naawen gbanƙa po ayen,

“Nuru yeŋ bola karo a chim wayɔrisima nyɔɔɔ,

¹¹ Nuru karo me a ta yammaa.

Nuru karo a yaali ayen wa zuli Naawen ya.

¹² Waai meena cheŋ wensie siuku po a be kama ale chim nuru kayaata me.

Nuru yeŋ bola karo a tom tuimmaŋsa.

¹³ Ba noaŋa a biisi ka wa kaasima wie nyiini.

Ŋa sueri ale ka venta nyiini.

Ba biika ka leeta nna ase ka waapiisa domka la.

¹⁴ Ba biik po ka kikaasa nyiini nna yegayega.

¹⁵ Ba kan bola a beni ale ge a ko nuru.

¹⁶ Juijui meena ate ba a cheŋ la, ba a basi ka kaasun ale ninam ku jigini.

¹⁷ Ba ze siuk kuui ate suyogini a boro la.

¹⁸ Ba be kan te Naawen zula me.”

¹⁹ Ti seba ayen Juuma pe kama ayen ba le va Moosis Sinsaŋa ale a weeni dii meena la. Dila nyin la, Sinsaŋa ale a weeni dii meena la a cheŋ ka bala jigi. Naawen nyɛ ku ka dila ayen waai meena a nya wa dek kaasunku. Nuru be kan ta wari a weeni wannu de po. ²⁰ Dila nyin la, nuru dan va Naawen Sinsaŋa ale a weeni dii la, dila kan basi ate wa a chim wayɔrisima nyɔɔɔ Naawen jigiya. Alege Naawen Sinsaŋa weeni a

sak ti kama biem ale ka dii la.

²¹ Alege yogyogla de Naawen a pa sak wa le wa nye dii ate nuruba a chim wayorisima nyam la kama. Moosis Sinsanḡa ale Naawen biisiteeroma a biisi dila wari kama, alege ku ka wari a nye ale Moosis Sinsanḡa. ²² Alege ka waai meena ale ta siaka ale Yeezu Kirisita la ate wa a nye ate nuru wala choa a chim wayorisima nyonḡo wa Naawen jigi. Boan nyinḡa, lukka karo ale Juu ale waai ale kan daa Juu la. ²³ Nurubiik meena abe tom kaasi kama, a yaa yalima ale Naawen zulaḡa. ²⁴ Alege Naawen tiirim niaka nyin ate ti chim wayorisima nyam Yeezu Kirisita nyin. ²⁵⁻²⁶ Naawen basi kama ate Yeezu kpi tama wabaatana nyin ayen ti dan ta siaka ale wa, ti le nya vonḡteka. Naawen nye nna kama ayen ku sak nuruba ayen wa, Naawen, ka wayorisima nyonḡo. Diipo ate Yeezu an diem jam kpi la, Naawen jam ta chichiiba kama a yik wa dek an namsi nuruba ba wabaata nyinḡa. Alege yogyogla de, Yeezu kummu nyin ate Naawen yaa nya nurubiik wabaatana zuk ayen ku sak ayen Naawen ka wayorisima nyonḡo. Ku be a sak kama ayen wa ka wayorisima nyonḡo ate baai meena ale ta siaka ale Yeezu la, wa basi kama ate ba chim wayorisima nyam.

²⁷ Be ka boan nyin ate ni

a nak kuusa? Kuusa nakka karo. Be ka boan ale soa ate kuusa nakka karo? Ku ka Moosis Sinsanḡa ale a weeni ti ayen ti nye dii la nyinḡa? Aaya. Ku ka siaka ale Yeezu nyin. ²⁸ Boan nyinḡa, ti yaa бага a weeni kama ale seba chak me ayen ku daa Moosis Sinsanḡa vaka nyin ale soa ate nuru a chim wayorisima nyonḡo, alege ka wa siaka nyiini ale Naawen ale бага a nye ate kula nyonḡowa a chim wayorisima nyonḡo. ²⁹ Ti бага a weeni ayen Naawen ka Juuma nyiini Naawen ya? Aaya. Wa ka baai ale kan daa Juuba la me Naawen. ³⁰ Dii nyin la, Naawen ka Naawen yen dekki. Naawen va ka boan nyin a nye ate Juu a chim wayorisima nyonḡo? Ka wa siaka nyin. Wa be va ka boan nyin me a nye ate waai ale kan daa Juu la a chim wayorisima nyonḡo? Ka wa me siaka nyin. ³¹ Nyaku de be a sak kama ayen tama siaka a nye kama ate Moosis Sinsanḡa ka kiriya? Aaya. Ku a sak kama ayen wensie bo ḡa po kama.

4

¹ Ku be dan ka dila, ti ta ka boan wari ayen ti weeni a magsi chaab ale ti kokpienka Abraham?

² Naawen daam a dan nya ka Abraham tuimmanḡana nyiini a yaa weeni ayen wa ka wayorisima nyonḡo, ḡala nyin, Abraham daam ate te wa dek ka pim-pauk. Alege wa an jam

baga a zaani Naawen nin a pak wa dega. ³ Boan nyinṅa, ba ṅmarisi wa wie kama Naawen gbanṅka po ayen, “Abraham jam ta siaka kama ale Naawen. Dila ale soa ate Naawen jam nye ate wa chim wayɔrisima nyɔɔɔ.” Nyaku de ka tiirim, ku daa wari ate wa nye. ⁴ Nuru dan pa nuru ayen wa tom a te wa ale ge ate wa tuni wa, nuruwa a tuni wa kama tutuna ṅaai ate wa a tuni wa la. Tutunaṅa de daa tiirimɔa. ⁵ Siuk kula po, waai a dan pa wa tuim-maṅsaṅa a ta jam Naawen jigi ayen ṅala nyin Naawen nye ate wa chim wayɔrisima nyɔɔɔ, Naawen kan nye dila ase tutuna la a te wa. Ku ka tiirim. Siuk kuui nyiini ate Naawen a nye ate nuru a chim wayɔrisima nyɔɔɔ la ale siaka nyiini ale wa. Dii nyin la, wa ka waai ale a nye ate wabaata nyam a chim wayɔrisima nyam ba siaka ale wa nyin la. ⁶ Ti kokpienṅka Deevide ale jam weeni dii la kiri ale la me ayen nuru waai ate Naawen a kan nya wa tuima alege a nye ate wa a chim wayɔrisima nyɔɔɔ la, kula nyɔɔɔwa sui abe le peenti ka nna yegayega. ⁷ Wa ale weeni dii Naawen gbanṅka po la ale nna ayen,

“Nuru baai ate Naawen a von ba wabaataṅa a te ba la, ba sue le peenti kama.

Wa a dushi ba wabaataṅa a basi kama.

⁸ Nuru waai ate Naawen a kan ta wa wabaataṅa la, a ta supeentik kama.”

⁹ Be ka baai ale a gebi ba yoṅa la nyiini ale ta supeentiga? Yaa baai me ale kan a gebi la ta supeentik kama? Aaya. Ba meena ta supeentik kama. M poom lin weeni sak ni kama a ta nyini Naawen gbanṅka po a magsi chaab ale Abraham ale ta siaka dii ale Naawen la. Ka siaka de nyin ale soa ate Naawen nye ate wa chim wayɔrisima nyɔɔɔ. ¹⁰ Ka dimpo ate Naawen wi Abraham ayen wa yaa ka wayɔrisima nyɔɔɔ? Ka diipo ate wa gebi wa yoanni la yaa ka diipo ate wa an diem gebi la? Naawen jam nye ate wa chim wayɔrisima nyɔɔɔ ale ge jigi ate wa gebi wa yoanni. ¹¹ Gebika de abe jam a sak kama ayen ka wa siaka ale Naawen nyin ale soa ate wa wi wa ayen wayɔrisima nyɔɔɔ ale ge ate wa yaa gebi wa yoanni. Dila abe ale soa ate baai meena ale ta siaka ale Naawen alege an gebi ba yoṅa, ate Naawen nye ate ba chim wayɔrisima nyam la, a baga a wi Abraham ayen ba ko. ¹² Baai me ale gebi ba yoṅa la a wi Abraham ayen ba ko ase ba a nin ta siaka ale Naawen ase Abraham la, alege ate wa yaa gebi wa yoanni la.

¹³ Naawen jam puulim kama ayen Abraham ale wa ṅaṅbisana le jam soa ka tenṅka meena. Ku be jam

daa Abraham ale jam va Moosis Sinsan̄a la nyin̄a. Ku jam ka Abraham ale ta siaka ale Naawen ate wa nyɛ ate wa chim wayɔrisima nyɔɔ la nyin̄ ale soa ate wa jam puulim dila. ¹⁴ Ku be dan ka nuru baai ale a va Moosis Sinsan̄a la le ba soa ten̄ka, nurubiik siaka ale Naawen ka kiri ya ate Naawen puulim ka a chim kinla nyin̄. ¹⁵ Naawen ta supuurim kama ale baai ale kan a va wa sinsan̄a la. Wa be le te ba ka waalika. Sinsan̄a abe dan kan karo, nuruba ate an baga le zeri ŋa.

¹⁶ Ka boan ale soa ate Naawen le nyɛ ate ti chim wayɔrisima nyam ti siaka nyin̄a? Dii nyin̄ ale soa ate wa le nyɛ dila la ale wa ale puulim ayen wa le niak ti wa niaka nyin̄ la. Dii abe le pa a san̄ la ale, pumpuulim̄a de le sum chim ka wensie a te Abraham ŋaan̄bisana meena baai ale ta siaka ase Abraham dek la. Baai ale va Sinsan̄a ale baai ale kan va ŋa la. Dii nyin̄ la, Abraham ka tama meena ko ¹⁷ ase ba ale ŋmarisi Naawen gban̄ka po dii ayen Naawen weeni Abraham ayen, “Ka mi ale nyɛ ate fi chim nuru bɔari ko.” Dila nyin̄ la, Naawen jigi, wa ka tama ko. Abraham dek abe jam ta siaka kama ale Naawenni de waai ale a nak kpilima a yiri kum po a te ba vum la. Wa be ka waai ale a basi ate jaab buui ale kan boro la a boro. ¹⁸ Ase Naawen ale weeni Abraham ayen wa

le basi ate wa biak biik a yaa ta ŋaan̄bisa yegayega la, Abraham jam ta siaka ale yiila Naawen jigi kama alege ku an poom jam magsi ayen wa ta siaka ale yiila dila po. Alege ku sum jam chim ka wensie ate Abraham chim nuru bɔari ko ase ba ale ŋmarisi Naawen gban̄ka po dii ayen Naawen weeni Abraham ayen wa bisana le piisi ase ka chin̄marisana la. ¹⁹ Dila powa, Abraham jam boro a mɔata ka bena kook, alege wa powa Saara an diem jam biaya. Abraham jam poli wa dek jigi kama a yaa weeni wa dek ayen, “Mi poom mɔata ka kum. M powa me a kan biagi”, alege Abraham siaka ale Naawen an diem jam balin̄ya. ²⁰ Wa jam ka chichama ale Naawen ya. Wa siaka jam te wa ka pagrim ate wa a te Naawen zula. ²¹ Wa jam seba chak kama ayen Naawen baga a nyɛ wa ale puulim ayen wa nyɛ dii la kama. ²² Wa siaka nyin̄ ale soa ate Naawen nyɛ ate wa chim wayɔrisima nyɔɔ. ²³ Ba ale ŋmarisi dii Naawen gban̄ka po ayen m nyɛ ate Abraham chim wayɔrisima nyɔɔ la, ba an ŋmarisi kama a te wa dek wa nyiini alege, ²⁴⁻²⁵ ka tama me nyin̄ ate ba ŋmarisi dila. Naawen basi kama ate Yeezu kpi tama wabaatana nyin̄. Wa be nak wa kama a yiti kum po ate ti yaa chim wayɔrisima nyam. Dila nyin̄ la, ti be dan ta siaka ale

Naawen waai ale nak wa yiri kum po la, Naawen le nye ate tama me chim ka wayorisima nyam.

5

¹ Dila nyin la, ku ka ti siaka nyin ale soa ate Naawen бага nye ate ti chim wayorisima nyam. Dila abe le soa ate tama va Yeezu Kirisita nyin ate tama ale Naawen a yaa ta noayen ale masim ale chaab. ² Ti siaka ale Yeezu Kirisita nyin me abe le soa ate ti бага a nya Naawen niaka nyeka ate wa ta ale ti la. Wa te ti ka yiila ale supeentik ayen da yen po Naawen ale tama le jam maa chaab a ta Naawen zulaᅇa. ³ Daa ti ale maa chaab ale wa a ta wa zulaᅇa la ale basi ate ti sue peenti, alege nuruba dan poom basi ate ti a nam, ti sue le peenti kama. Dii nyin la, tama seba ayen ninammu de a basi kama ate ti a ta chichiiba ninammu po. ⁴ Ti sudunᅇaᅇa a basi kama ate ti a chim wensie nyam. Nyaku de abe a te ti ka yiila ᅇaai ate m poom weeni la. Yiilaᅇa de abe daa kinla nyinᅇa. ⁵ Naawen pa wa Chiika nyo ka ti suniima po nalimnyini. Chiika abe ale Naawen tiirim ate wa pa te tama. Wa be va ka Chiika de nyin a pa wa yaalika a sueri ti suniimaᅇa. Dila ale soa ate yiila ᅇaai ate ti ta la daa kinla nyinᅇa.

⁶ Dila po, dila po, ti an jam ta pagrim a maari ti dega. Alege ka da dii dai ate Naawen lueri la ate Yeezu

yaa zaani tama tuimbaata nyamma nanᅇkula po a kpi te ti. ⁷ Nuru dan chim nuru maᅇ, da dii dai nuru wa choa a бага a siak kama ayen wa zaani wa nanᅇkula po a kpi te kula nyonowa. Alege ku pagra kama ate nuru nye dila. ⁸ Alege tama baai me ale ka wabaata nyam la, Yeezu Kirisita zaani ka tama nanᅇkula po a kpi te ti. Nyaku de abe a sak ka Naawen ale ta yaalika nalimnyini ale ti dii la. ⁹ Wa kummu nyin abe ale soa ate Naawen бага a nye ate ti a chim wayorisima nyam. Ase Naawen dan бага a nye ate tama a chim wayorisima nyam Yeezu kumu nyin, be ka boa le ku kasi ate wa kan vari ti waali kaai ate wa le te ti la po a basi Yeezu nyinᅇa? ¹⁰ Ti jam ka Naawen dachaasa, alege yogyogla de, wa va ka wa biika kummu nyin a nye ate ti ᅇman chim wa doaba. Wa biika abe dan бага a nye nyaku de, ka boa le ku kasi ate yogyogla de wa ale vua la wa an бага a te varibasika? ¹¹ Daa ku meena abe ale dila. Wa dii ale ᅇman gum du la ale, Naawen basi kama ate ti sue peenti nna yegayega ale wa ale va ti nyonowa Yeezu Kirisita nyin a nye dii a te ti la. Yogyogla de be ka Yeezu Kirisita ale nye ate tama chim Naawen doaba.

¹² Nuru yen ale jam bo tenzuk de dila po dila po. Wa yoi jam ale Adam. Biem va ka nuru yenka de jigi a jam tenzuk de meena. Biemu

de abe ale soa ate kum jam nurubiik meena jigi. Dila be ale soa ate baai meena ale va wa nyaan la a kpi. Boan nyinnya, ti meena tom ka biem. ¹³ Biem lij jam boro kama ale ge ku nyaan nyin ate Naawen yaa pa wa Sinsanña a te ba. Wa sinsanña ale kan diem jam boro diipo la, wa an jam a chiini wabaata. ¹⁴ Alege a ta nyini diipo ate Adam boro la, a ta jam paari diipo ate Naawen jam pa wa sinsanña a te Moosis la, nuruba jam a kpi kama. Baai me ale jam poom kan zeri Naawen noai ase Adam ale nye dii la, ba me jam a kpi kama.

Alege Naawen jam poli kama ayen Adam nyeka a sak ti wari a magsi chaab ale waai le ayen wa jam la. ¹⁵ Naawen tiirimu ale Adam ale zeri wa noai dii la a daa bunyi. Ase se la? Nuru yen ale zeri Naawen noai la nyin ale soa ate nuru boari kpi. Alege Naawen niaka a gaam ka nna yegayega. Wa tiirim buui ate wa pa te nuru boari la, wa va ka nuru yenka Yeezu Kirisita niaka nyin a te wa tiirimu nuru boanni. ¹⁶ Adam ale jam tom biemu la, ka boan ale nye ya? Be ka boan jaab ale nye ase Naawen ale va wa niaka nyin a te ti wa tiirimu la? Be nya, Adam zeri Naawen noai kama ate Naawen a bo ba buusa. Naawen be ale va wa niaka nyin a te ti wa tiirimu la, wa yaa weeni ayen nurubiik yaa a chim wayorisima nyono

Yeezu nyin. ¹⁷ Nuru yenka ale zeri Naawen la nyin ale soa ate kum a jam. Alege nuru yenka Yeezu Kirisita ale nye dii a te nurubiik la a zuak gaam taam kama. Baai meena abe ale a tuesi wa niaka yegayega ka de ale wa ale nye ate nuruba a chim wayorisima nyam la, ka wa tiirim ale la ate wa pa te ba. Bala abe le va ka Yeezu Kirisita nyin a ta nyuvuri. Ba le chim ka nalima me.

¹⁸ Siuk kula po, nuru yenka ale zeri Naawen noai ate dila basi ate Naawen a bo ba buusa, siuk kula po degadega ate nuru yen waai ale siak a te Naawen noanni la a basi ate waai meena a бага a chim wayorisima nyam a nya varibasika ale nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. ¹⁹ Nuru yen ale jam zeri Naawen noai vaka la, dila basi kama ate nuru boari chim tuimbaata nyam wala nyin. Nuru yen me ale jam va Naawen noai la dila basi kama ate Naawen nye ate nuru boari chim wayorisima nyam.

²⁰ Naawen te wa sinsanña Juuma kama ayen ba seba ayen ba ale kasim jam a nye wie nyaai la ba a zeri ka wa noai. Alege nurubiik biemu ale nmasi chim a gum du la, Naawen niaka me a nmasi chim a gum du kama. ²¹ Dila nyin la, biem ale va ka kum nyin a soa nurubiik la, Naawen niaka me a va ka wayorisima nyin a soa nurubiik dii nyin la, ka wa niaka nyin ale soa ate ti chim

wayorisima nyam. Dila abe basi kama ate ti yaa va Yeezu Kirisita ti Nyonowa nyin a nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

6

¹ Ku be dan ka dila, ti le weeni ka boa? Ku magsi ayen ti kasim a tom tuimbaata taam wuu ate Naawen kasim ta wa niaka ale ti a gum du? ² Aawo. Dii nyin la, biem jigi, ti kpi kama. Dila nyin la, ku an magsi ayen ti nman a nye ase biem jigi ti vua kama la. ³ Mi a yaali kama ayen ni seba ayen ba ale te ti soka ayen tama ale Yeezu Kirisita chim bunyi la, ku a nye ase tama ale wa maa chaab a kpi kama la. ⁴ Ba ale te ti soka la, ku a nye ase ba gu tama ale wa a gum ka chaab la. Alege Naawen ti kowa a nak Yeezu a yiri kum po kama ale pagrim. Tama me abe yiri kum po kama ayen tama me ta nyuvuri paali. Ti nman ka ti nye kpakka.

⁵ Ti be dan siak ayen tama ale wa maa chaab kpi kama, ti бага a siak kama me ayen Naawen le nak ti kama a yiri kum po ase wa ale nak wa a yiri kum po dii la. ⁶ Tama be seba kama ayen ti nye kpakka a maa chaab a kpi kama ale Yeezu wa jabarimu nyin ayen pagrim buui ale soa ate ti nye kpakka de a tom biem tuima la a yaa kaasi ate ti kan nman chim biem yomma. ⁷ Tama dek abe seba ayen nuru yomo

dan kpi, wa nyonowa an nman бага a fe wa. Siuk kula po, tama nye kpakka abe kpi kama. Biem an nman бага a fe ti. ⁸ Tama ale Yeezu abe ale maa chaab kpi la, ti ta siaka kama ayen wa ale vua la, tama me vua kama. ⁹ Naawen ale nak Yeezu yiri kum po. Tama me abe seba kama ayen Yeezu abe kan nman kpi. Kum be nman ka pagrim wa zuwa. ¹⁰ Wa kpi ka bunyi dekki. Wa be kpi kama ayen biem kan nman ta pagrim. Yogyogla de, wa vua kama ate Naawen soa wa. ¹¹ Siuk kula po, ni ta ku ni zuima po ayen biem jigi, ni kpi kama. Naawen jigi me, ni vua kama Yeezu Kirisita nyin.

¹² Ni kan basi ate biem soa ni, bu le nye kama ate ni a nye ni nyinsanja ale a yaali waba tii la. ¹³ Ni be kan pa ni nyinsanja juijuiya a te biem wa ate bu nye ate nyinka kabta a tom tuimbaata. Alege, ku a fe kama ayen ni pa ni dek a te Naawen ase nuru baai ale nyini kum po a nyini vum po dii la, a yaa pa ni dek a te Naawen ate wa pa ni a tom wayorisima tuima. ¹⁴ Boan nyinna, biem a kan nman chim ni nyon a soa ni dii nyin la, ni an boro ka Moosis Sinsannga ale a weeni ni ayen ni a nye dii la nyinna, alege, ni boro ka Naawen ale va wa niaka nyin a nye jaab buui a te ni la nyin.

¹⁵ Ku be dan ka wensie ayen ti an boro ka Moosis Sinsannga ale a weeni ti ayen

ti nye dii la, ku be nala kama ate ti kasim a tom tuimbaata ale ge a poli ayen ti boro ka Naawen niaka nyinḡa? Aaya. ¹⁶ Nama ze ayen fi dan pa fi dek a te nuru ayen fi a siak wa noai, fi a chim ka kula nyonowa yomo? Nama be dan pa ni dek a te biem tuima ni a chim ka biem yom. Dila be a basi ate ni a kpi kama. Alege ni dan pa ni dek a te Naawen a va wa noai, ni a chim ka wa yom ate dila basi ate ni chim wayorisima nyam. ¹⁷ Ni jam ka biem yom, alege yogyogla de, mi a nye Naawen jiam nalimnyiini boan nyinḡa, ni siak kama ale ni suniima meena a te wensie sinsak ḡaai ate ni nya la. ¹⁸ Naawen vari ni kama biem nisa po a basi ale ge ate ni yaa chim yom a tom wa manṣa. ¹⁹ Ku pagra kama ate ni miḡ wienḡa de kiri a chak. Dila ale soa ate m pa yomowa ale wa nyonowa a magsi a sak ni la. Ni nya de, dila po dila po, ni jam pa ka ni dek meena ase yom la a te tuimbaata ale gaasa tuima. Siuk kula po degadega, ku a fe kama yogyogla de ayen ni pa ni dek meena ase yom la a te wayorisima tuima ate ni sum chim Naawen wensie nuruba.

²⁰ Ni ale jam ka biem yom la, wayorisima an jam soa ni. ²¹ Ku be ale jam ka dii ni jigi la, be ka boan jaab nyuenta ate ni jam nya? Ni jam nya ka chivie nyiini. Wienḡa de ḡaai abe ale basi ate ni yaa ta chivie la, wa ḡala abe le

ḡa basi ate ni kpi ase ni nin diem a tom ḡa. ²² Alege yogyogla de, Naawen vari ni a ta nyini biem po a nyini kama. Ni ka wala yom yogla. Ni nyuentaḡa abe ale boa? Nyuentaḡa ale, ni yaa sum chim ka wa yom baai ale welema la. Ni be le nya ka nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. ²³ Boan nyinḡa, biem tutuna ale kum a te nuruba. Alege Naawen tirimu ale nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka ate wa pa di a va Yeezu Kirisita ti Nyonowa nyinḡ a te nuruba la.

7

¹ M suaata, nama baai ale seba sinsanḡa la, ni basi ate m bek ni wannu de ayen, nuru waai ale kpi la sinsanḡa a diem soa wa kama? Aaya. Ḥa an ḡman soa wa. ² Sinsanḡa a weeni kama ayen nipok dan yali chora, ku a fe kama ayen wa ale wa chorowa a boro ale chaab. Alege wa chorowa dan kpi wa yaa ta siuk kama a yali chora wa choa. ³ Wa chorowa dan boro ale ge ate wa ḡman goa ale nidḡa wa choa, nuruba le wi wa ayen wa ka kabon nyeerik. Wa chorowa be dan kpi, sinsanḡa ḡman ka pagrim wa jigiya. Wa dan yali chora wa choa, wa daa kabon nyeeriga. ⁴ M suaata, ase nipowa chorowa ale kpi ate wa ta siuk a yali nidḡa wa choa la, dila degadega me Sinsanḡa jigi, ni yaa kpi kama ate ni yaa gum chaab

ale ka Yeezu. Sinsan̄nja an n̄man soa ni. Yogyogla de, Yeezu Kirisita waai ate Naawen nak wa yiri kum po la, ale soa ti. Naawen nye dila kama ayen ti a tom tumman̄sa a te wa. ⁵ Diipo ate ti jam boro a va ti dek siuku la, Sinsan̄nja kasim jam basi kama ate ti nyin̄san̄ja kabta tōgatogaka ale a yaali dii la a jam bo ti nyin̄san̄ja po ayen ti a tom tuim n̄jaai le n̄ja basi ate ti kpi la. ⁶ Alege yogyogla de, Moosis Sinsan̄nja n̄jaai ale jam yik ti a tara nna ken̄ken̄ la, an n̄man soa ti. Dii nyin̄ la, Sinsan̄nja jigi tama kpi kama. N̄ja an n̄man soa ti. Dila nyin̄ la, yogyogla de, ti kan n̄man a va Sinsan̄nja su kpakka ale a weeni ti dii la a tom a te Naawen ya, alege ti a va ka Naawen Chiika su paaluku ale a weeni dii la a tom a te Naawen.

⁷ Ku be dan ka dila ti be le weeni ka boa? Ti бага a weeni ayen Moosis Sinsan̄nja an nala? Aaya. Alege Moosis Sinsan̄nja a daam dan kan jam ya, m daam ate an бага a min̄ ayen m jam a tom ka wabaata. Basi ate m pa m dek a magsi ayen, Sinsan̄nja a daam dan kan sak mu ayen m kan a yaali m vaanchoa jaaboa, m te an бага a min̄ dila. ⁸ Biem a yaa be va ka sinsak n̄jaai nyin̄ ate m weeni la a nya siuk a basi ate n̄jan yaalik popola meena tōgatoga a yaa jam mi jigi. Boan nyin̄nja, sinsan̄nja a daam dan kan karo biem a nye ase ka jakpiuk la. ⁹ Diipo

ate mi jam ze sinsan̄nja wensien̄ja chak la, dila powa m vua kama. Alege sinsan̄nja ale jam jam la ate biem yaa yiri vua, ¹⁰ ate mi yaa kpi. Sinsan̄nja degadega n̄jaai ale ayen n̄ja le te mu vum la n̄jala degadega abe ale ta kum a jam mi jigi. ¹¹ Boan nyin̄nja, biem va ka sinsak n̄jala nyin̄ a nya siuk a paasi mi a yaa ko.

¹² Dila nyin̄ la, Sinsan̄nja meena welema kama. N̄ja dinyi dinyi a welema kama ale chim wayorisima ale n̄man chim waman̄ me a te nuruba. ¹³ Nyaku de abe a sak kama ayen wa dii ale chim waman̄ la ta ka kum a jam mi jigi ya? Aaya. Ku ka biem nyiini ale nye dila. Bu pa ka jaab man̄ka a nye ate kum jam mi jigi ayen ku sak ayen biem a sum ka biem. Siuk kula po, biem abe va ka sinsan̄nja po gela ayen n̄ja sak ayen biem a sum ka biem nalimnyini.

¹⁴ Ti seba ayen Sinsan̄nja va kama ale Naawen Chiika ale a yaali dii la, alege mi kasim va ka m dek nyin̄ka ale a yaali dii la. Mi ka biem yomo. ¹⁵ Mi ze mi dek ale a tom dii la. Boan nyin̄nja, mi an бага a nye wa dii ate mi a yaali ayen m nye la, alege m goanti a nye ka wa dii ate mi kisa a kan yaali di nyeka la. ¹⁶ Dila nyin̄ la, yogyogla de, m be dan a nye dii ate m kan yaali ayen m nye la, m siak kama ayen Sinsan̄nja ka waman̄sa. ¹⁷ Dila nyin̄ la, ku a sak ase daa mi ale

nyε wa dila la, alege ka biem buui ale bo m po la ale a nyε dila. ¹⁸ Boan nyin̄ɲa, mi seba kama ayen wamaɲ ka mi nyin̄ka po. Boan nyin̄ɲa, m kasim a yaali kama ayen mi a tom wamaɲsa alege mi an бага a nyε. ¹⁹ Mi kan nyε wamaɲ kaai ate mi a yaali ayen m nyε la, m goanti a nyε ka wabiok kuui ate mi kan yaali ayen m nyε la. ²⁰ M be dan a tom dii ate m kan yaali ayen m tom la, ku a sak ase daa mi ale a tom dila la, alege ka biem buui ale bo m nyin̄ka po la ale a tom dila.

²¹ Dila nyin̄ la, ku a nyε ase nyeka de a yaa ale a tom tuima mi nyin̄ka po la. Mi dan a yaali ayen m nyε wamaɲ, wabiok nyiini ate mi a nyε. ²² Mi popola po, ku a te mu ka popeantik ayen mi a tom sinsaɲa ale a weeni dii la. ²³ Alege m nya ale ka nyε ka choa ale boro a tom m nyin̄ka po. Nyeka de ka biem nyε kaai ale a nyε kpaliɲ ale nyε kaai ate mi popolaɲa a yaali la, a yaa basi ate m chim ɲa yomo. ²⁴ Oo, ka boan jaab chivie ale a de mu nna! Ka wana ale wa vari mu a ta nyini nyin̄ka de ale basi ate mi a kpi la po? ²⁵ M va Yeezu Kirisita ti Nyɔɔɔwa nyin̄ a nyε Naawen jiam.

Ku abe ale ka dii la ale la. Mi dek jigi, m popola po, mi a tom sinsaɲa ale a weeni dii la kama, alege mi nyin̄ka a tom ka biem sinsaɲa ale a weeni dii la.

8

¹ Yɔgyɔgla de, baai ale Yeezu Kirisita ale ka bunyi la, Naawen a kan te ba waa-lika, ² boan nyin̄ɲa, biem ale kum nyeka a daam yik ti a lik kama. Alege yɔgyɔgla de, Naawen Chiika nyeka vari ti basi kama. Naawen Chiika de va ka Yeezu Kirisita nyin̄ a te mu vum. ³ Naawen nyε dii ate Sinsaɲa an jam бага a nyε la kama. ɲa an jam бага a nyε dila dii nyin̄ la, tama dek nyin̄ka ale a yaali dii la a basi kama ate ka wobsa. Naawen tom ka wa dek biika ate wa sin̄ jam ten̄zuk de a neensi nurubiik a yaa nyε ate biem ɲman ka pagrimɔa. ⁴ Naawen nyε dila kama ayen tama baai ale a va Naawen Chiika ale a yaali dii la, a kan a va tama nurubiik nyeka ale a yaali dii la, alege ka ti a va wayɔrisima wien̄a ate Sinsaɲa a weeni ayen ti nyε la. ⁵ Baai ale a va ba dek nurubiik nyeka ale a yaali dii la, a pa ba popola meena a te ka popola ɲala chaab. Baai me ale a va Naawen Chiika nyeka la, pa ba popola meena a te ka Naawen Chiika wie. ⁶ Waai abe dan basi ate nurubiik nyeka yaalika a soa wa popola meena, dila ku ta wa a cheɲ ka kum po. Waai me abe dan basi ate Naawen Chiika a soa wa popola meena, dila a ta ka vum ale masim a jam wa jigi. ⁷ Boan nyin̄ɲa, waai abe dan basi ate wa dek nurubiik nyeka yaalika a soa wa, wala choa ka Naawen dachiak. Wa kan

va sinsanŋa ale a weeni dii la. Wa be an poom baga me le va ŋa ale a weeni wa dii la. ⁸ Baai ale a va ba dek nurubiik nyeka yaalika ale a weeni ba dii la, an baga a nyɛ ate Naawen sui a peenti.

⁹ Alege nama kan va daa nurubiik nyeka yaalika ale a weeni dii la. Nama va ka Naawen Chiika ale a weeni ni dii la, ase ku dan sum ka wensie ayen wa bo ni suniima po. Waai ale kan ta Kirisitawa Chiika la, Kirisitawa an soa wa. ¹⁰ Alege Kirisitawa a dan bo fi sunum po, nyinŋa kpi kama biem nyin, alege fi chiika vua kama wayɔrisima nyin. ¹¹ Ase Naawen waai ale nak Yeezu a yiri kum po la, Naawen Chiika a dan bo ni suniima po, Naawen me le va ka wa Chiika waai ale bo ti suniima po la nyin a te ni tɛnzuk de nyinŋa vum.

¹² Dila nyin la, m suaata, nyaku de a sak kama ayen ku ka fifiok, alege ku daa ayen ti va ti dek nurubiik nyeka ale a yaali dii la. ¹³ Dii nyin la, ni dan a va dila, ni le kpi kama. Alege ni dan pa Naawen Chiika pagrimu a ko ni dek nurubiik nyeka yaalika, ni le vuuk kama. ¹⁴ Baai ate Naawen Chiika de ba nin a sak ba la, ka Naawen bisa. ¹⁵ Boan nyinŋa, Naawen Chiika waai ate ni jam tuesi la, jam daa waai ale a basi ate ni ŋman a chim yom ate yɔgsum a yik ni la, alege wa jam ka waai ale a nyɛ ate ni a chim Naawen bisa ate Naawen

Chiika pagrim nyin ate ti baga a kaari a wi Naawen, ayen ti ko. ¹⁶ Diipo meena, ate ti a wi Naawen ayen ti ko la, ku ka Naawen Chiika ale a weeni ti ti suniima po ayen ti ka wa bisa. ¹⁷ Ti be dan ka wa bisa, da yɛŋ po, ti be le jam soa ŋanta baai meena ate wa puulim ayen wa le pa te ti la kama. Tama ale Yeezu Kirisita abe le jam maa ka chaab a soa ŋanta baai ate wa puulim ayen wa le pa te wa la. Yɔgyɔgla de, tama abe dan maara a nam Yeezu Kirisita ninammu, da yɛŋ po, tama ale wa le maa chaab a nya wa zulaŋa.

¹⁸ Mi a poli ayen nam kaai ate tama a nam yɔgyɔgla de la, ti an baga pa ka a magsi chaab ale Naawen zula ŋaai le ŋa nyini peelim da yɛŋ ate ti nya ŋa la. ¹⁹ Ŋanta meena ate Naawen nyɛ la, a kasim pii ka nyin a limsi ayen Naawen pa wa bisaŋa a ta nyini peelim a sak ba. ²⁰ Dii nyin la, Naawen jam basi kama ayen ŋanta meena ate wa nyɛ la boka kan ta kiriya. Be daa ŋantaŋa dek potim nyeka a yaase ba dek yaalika ate ku nyɛ dila, alege ka Naawen yaalika ate wa basi ayen ba chim dila. Alege yiilaŋa de a jam diem jam boro kama ²¹ ayen, ŋantaŋa dek da yɛŋ po le soa ka ba dek nna fasiyaa ate ŋanta baai ale a basi ate ŋanta a poak la a kan ŋman soa ba. Ba le soa ka ba dek a yaa nya zula ŋaai ate Naawen le pa te wa bisaŋa la. Soa m dekka

de ate Naawen bisaŋa le nya.
²² Boan nyinŋa, ti seba kama ayen a zaani dila po dila po a ta jam paari jinla, ŋanta meena ate Naawen nyɛ la a ŋusi kama ase nipɔk a nyiem ale boro a biak a ŋusi dii la. ²³ Daa bala nyiini ale a ŋusi dila, tama dek baai ale ta Naawen Chiika kaai ale ka Naawen tiirintana bunyi a liŋ jam tama jigi ayen ku sak ayen tiirin ti chaab a bo ŋaŋ a cheena la, tama me a ŋusi kama ti puusa po ase ti ale a limsi ayen Naawen pa ti a chim wa bisa a yaa vari ti ti wanyi wanyi nyinŋa a basi ate ti soa ti dek nna fasiyaa la. ²⁴ Boan nyinŋa, ti ale jam nya varibasika la ate ti yaa ta yiilaŋa de. Alege ni basi ate m weeni ayen ti be dan a yiili ale jaab buui ate ti ta ti nisima po la, yiila ŋala chaab abe sum daa yiila. Dii nyinŋ la, ka wana ale a yiili ayen wa le nya jaab ate wa dan ga nya jaamu wa nisima po abe wa ŋman a yiili? ²⁵ Alege tama a dan ta yiila ayen ti le nya jaab buui ate ti ka la, ti a limsi kama ale chichiiba ayen ti le nya.

²⁶ Naawen Chiika me a maari ti kama ale ti wobsumu meena. Boan nyinŋa, ti ze ti le ti puusi Naawen ka dii ate ku magsi la. Naawen Chiika dek ale tagri tama zuk a ŋusi a biisi a saalim dii ale Naawen la, nuru karo a бага a lak noai a weeni. ²⁷ Naawen waai abe ale seba nurubiik sunum po ale ka dii la, ale seba Naawen Chiika popola ale ka dii la. Dii

nyinŋ la, Naawen Chiika ale tagri Naawen nuruma zuk a saalim wa a magsi chaab ale wa dek, Naawen ale a yaali dii la a te wa nuruma.

²⁸ Tama be seba kama ayen baai ale ta yaalika ale Naawen ate wa wi ba a magsi chaab ale wa dek popolaŋa ale ka dii la, wie meena ale a nyɛ ba jigi la wa a basi kama ate ŋa a ta wamaŋsa a jam. ²⁹ Dii nyinŋ la, Naawen poom liŋ jam seba ba kama a ta nyini ku piilimka po baai ale baai ate wa lueri ayen ba ta nyɛ kaai choa ate wa biika ta la. Wa nyɛ dila la kama ayen biika ta suaata nna yegayega a yaa chim ba so kpagi. ³⁰ Baai meena ate wa lueri la, wa wi ba kama me. Baai meena me ate wa wi la wa nyɛ kama ate ba chim wayɔrisima nyam. Baai me ate wa nyɛ ate ba chim wayɔrisima nyam la, ka zula ate wa te ba.

³¹ Ti be le weeni ka boan wari a magsi chaab ale nyaku de? Naawen abe dan za tama ŋaŋ, ka wana le бага a nyɛ ti wariya?

³² Naawen abe ale kan zeri wa dek biika nyinŋ alege wa lak ka poi a pa wa a te tama meena la, ku a fe kama me ayen ti be seba chak ayen wa be dan бага a nyɛ wannu de, wa kan mini ti jaab buui meena ate wa ta la.

³³ Nuru boro le tɔariŋ nuru baai ate Naawen lueri la ayen ba kaasi wariya? Aaya. Ka Naawen ale weeni ayen ba ka wayɔrisima nyam.

³⁴ Nuru be boro a бага a ta

biisigaamka ale ba? Aaya. Yeezu Kirisita waai ale kpi a yiri kum po a yaa kala zula jigini Naawen teŋ la, tagri ka tama zuk a saalim wa a te ti. ³⁵ Ka boa ale baga a nye ate Yeezu Kirisita yaalika a basi tama? Ka daani ka yaa ninammɔa, ya nuruba a nin basi ate ti nya ninam ti siaka nyinŋa yaa kummɔa yaa janŋa yaa nyigsika yaase kummɔa? ³⁶ Ase ba ale ŋmarisi Naawen gbanŋa po ayen,

“Fi nyin ate tama kasim bo kum nisima po daa meena yok ale kantuenŋ.

Ba ta tama a nye ase ka piisa ate ba ayen ba ko ŋa la.”

³⁷ Alege nyaŋa de meena ale a nye ti jigi la, Yeezu Kirisita waai ale ta yaalika ale ti la, maari ti kama ate ti nak kpaliŋka a de nna chaalima.

³⁸ Dii nyin la, mi seba chak kama ayen kum yaase vum yaase sabiiloba yaase teŋzuk de nalima yaase jinla wie yaase chum wie ³⁹ yaase jaab wenŋmazuk a yaase kpilun teŋ yaase jaab ka Naawen ale nye ŋanta baai meena la po a baga a nye ate yaali kaai ate Naawen va ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita nyin a tara ale tama la a basi ti.

9

¹ Yeezu Kirisita ale soa mu. Dila nyin la m kan velimu. M popolaŋa ŋaai ate Naawen Chiika soa la me a weeni mu kama ayen m le a biisi dii la ka wensie ase, ² m nin

weeni ayen m sui kaasi ka nna yegayega ate ku a nye nna ase nyinɔmma ate m tara ate ŋa kan basi mu la.

³ Dii nyin ale soa ate m sunni kaasi la ale m dek nuruma baai ale ka m dek mabisa la nyin. Bala nyin ate mi a poli ayen ase Naawen daam ate ka te ka mi a poori mi ale Yeezu Kirisita a zaani toŋatɔga. ⁴ Ba ka Izirali dem baai ate Naawen yeri te wa dek la. Poli nya Naawen ale nye dii a te Izirali demma la. Wa te ba ka siuk ayen ba chim wa bisa, wa pa wa dek a sak ba, wa ale ba a maa chaab puulim nye ka noayenŋ, wa pa wa Sinsanŋa te ba, wa sak ba wensie siuku ate ba le va a puusi wa la, ba nya Naawen ale puulim ayen wa nye dii a te ba la kama. ⁵ Bala ale soa ti kokpienŋa. Nurubiik biam jigi ka bala ale biak Yeezu Kirisita. Naawen waai ale soa ŋanta meena la a kasim a nya pimpauk taam wuu. Ku be nye dila.

⁶ M be kan weeni kama ayen Naawen ale pe ayen wa le nye dii la wa an nyeya. Wa nye kama. Dii nyin la, ba meena ka Izirali dem alege daa ba meena ale chim Naawen bisa. ⁷ Ba meena ka Abraham ŋaŋbisa alege daa ba meena ale chim Naawen bisa. Boan nyinŋa, Naawen weeni Abraham kama ayen, “Ka Aizik ŋaŋbisaŋa le ba chim fi bisa.” ⁸ Nyaku de abe a sak kama ayen daa nidɔa ale nipɔk ale biak be sii la ale

basi ate ku a sak waai ale waai ale ka Naawen bisa la. Alege ka be sii ate Naawen puulim ale Abraham ate ba biak ba la ale sum chim wensie bisa. ⁹ Boan nyinḡa, Naawen ale puulim ale Abraham weeni dii la ale nna ayen, “Ben dii ale cheena nna po de, m le pilim ḡman jam ate Saara yaa biak nidɔabili.”

¹⁰ Be daa ku meena ale nna. Dii nyinḡ la, Aribeka nidɔabilisaḡa bayewa a jam ka ti kokpienka Aizik bisa. ¹¹⁻¹² Alege diipo ate Aribeka an diem jam biak yibisaḡa de la, ale diipo ate bisaḡa an diem jam tom wamaḡ a yaase wabiok la, Naawen jam weeni kama ayen, “Bik-pagini le tom a te baanka.” Nyaku de a sak kama ayen Naawen kasim a a nyɛ ka dii ate wa poom poli dila po dila po ayen wa le nyɛ la a cheḡ. Ku jam daa wari ate bisaḡa nyɛ, ku jam ka Naawen ale jam a yaali dii la ate wa lueri nyɛ ¹³ ase wa ale weeni wa gbanka po dii ayen, “Mi ta yaalika ale Jakob kama alege kisi liso.”

¹⁴ Ti be le weeni ayen ka boa? Ti baga a weeni ayen Naawen a kan nyɛ wamaḡsa? Aawo. ¹⁵ Dii nyinḡ la wa weeni Moosis ayen, “Mi le ta jiiirim ale ka waai ate mi a yaali ayen m ta jiiirim ale wa la. Mi ale tom wamaḡsa a te baai ate mi a yaali ayen m tom a te ba la.” ¹⁶ Nyaku de abe a sak kama ayen Naawen dan lueri nuru, ku daa nuruwa

dek yaalika yaase wa nyeka alege ku meena a magsi chaab ale ka Naawen ale ta jiiirim dii la.

¹⁷ Ba ḡmarisi Naawen gbanka po ayen Naawen weeni Ejipiti Naawa ayen, “Mi ale basi ate fi chim naab ayen m potim nyɛ wie fi jigi ate ku a sak m pagrimu ale soa dii la abe m nyɛ ate waai meena tenzuk de wom m yonni.” ¹⁸ Dila nyinḡ la, m baga a weeni kama ayen Naawen dan a yaali ayen wa ta jiiirim ale nuru waai, wa a ta kama, wa be dan a yaali ayen wa nyɛ ate nuru ta tukpari a kan maari a wom sinsaga wa a nyɛ kama ate nuru a chim dila.

¹⁹ Ni le bek mu ayen, “Ku be dan ka dila, Naawen be nyɛ ka se baga a nya kaasunḡ nuru jigiya? Be ka wana me ale baga a zeri Naawen ale a yaali ayen dii nyɛ la?”

²⁰ Mi me abe le bek ni ayen, ka boan siuk ate fi nurubiik me a tara ate fi le baga bek Naawen dila? Samoninḡ ka siuk a bek ka meero ayen, “Ka boa ate fi me mu nna?” ²¹ Nama dek abe seba chak kama ayen samoninḡ meero a baga kama pa yakka a me wa ale a yaali jaab buui la. Wa baga kama a pa yak yen kala a me samonsa siye a pa kanyi a tom tigi kpeema tuima, ale pa kanyiwa a tom daa meena tuima.

²² Naawen abe ale ka dii la ale la. Wa jam a yaali kama ayen wa sak nuruba wa supuurimu ale wa pagrimu ale ka dii la. Alege wa

yik ka wa dek ale chichiiba nalinnyiini ale baai ate wa sunni a puuri a magsi wa te kaasi ba. ²³ Wa ta chichiiba ale ba kama ayen ku sak zula nyaai ale zuak nna yegayega dii ate wa le pa te baai ate wa le ta jirim ale ba la. Wa gomsu ba kama dila po dila po a magsi ayen ba nya zula nala.

²⁴ Nuru baai ate mi a weeni ayen wa gomsu ba a magsi la ale nama ale mi baai ate wa wi la. Wa an wi ti a ta nyini ka Juuma nyiini po alege wa wi ka baai me ale kan daa Juuba la. ²⁵ Dii nyin la wa weeni ta nyini Aozeya gban ka po ayen,

“Nuru baai ale jam kan daa mi nuruba la,
mi le wi ba ayen, ‘m nuruba.’

Ten kaai ate mi jam ka yaa-
lika ale ka la,
mi ale ayen, ‘mi a yaali ka.’

²⁶ Juijui dek ate nuruba weeni ba ayen, ‘Ba daa mi nuruba la’,
dula jigini dek ate nuruba le wi ba ayen ba ka Naawen waai ale vua la bisa.”

²⁷ Azaya me weeni ka dila degadega a magsi chaab ale Izirali ayen, “Izirali demma a dan poom piisi ase beli kpeeni noai tambusu la, ka ba magla le ba nya varibasika ²⁸ boan nyin na, Nyonowa Naawen le bo tenzuk de meena ka buusa pagrisa nna nwulinwuli.”

²⁹ Ku a nye ase ka Azaya ale poom lin weeni dii me

la ayen, “Ase Nyonowa Naawen kpeeni a dan kan basi njanbisa a te ti, wa daam ate kaasi te kama a basi ase wa ale nye Sodom ale Gomora ten sa na dii la.”

³⁰ Ti be le weeni ayen ka boa? Ti baga a weeni kama ayen baai ale kan daa Juuba la, an jam pii nyin ba dek ayen ba chim wayorisima nyam, alege ka ba siaka nyin ate ba chim wayorisima nyam. ³¹ Alege Izirali demma pii nyin kama ayen ba nye sinsan na ale a weeni dii la ate ba chim wayorisima nyam, alege ba an baga a va sinsan na ale a weeni dii la ate ba chim wayorisima nyamma. ³² Be ka boan nyin ale soa ate ba an baga a va na? Dii nyin la, ba jam pii ka nyin ba dek a nye alege ka siaka. Ba goanti jam va ka tuimansa tomka nyiini nyin alege daa siaka. Ba a garin ka tintain dii ate Naawen pa dueni siuku nin la. ³³ Tain dii ate Naawen gban ka a biisi di wari ayen, “Ni wom de, mi pa ka tintain a dueni Zayon ten ka demma po ayen nuruba nak ba nansa a lo.

Alege waai a dan ta siaka ale nuru waai ate ba a wi ayen Tanni la, m kan maa basi ate ku nyonowa nya chivie dii po dii po.”

10

¹ M suaata, mi dek ale a yaali dii nalinnyiini ate ku chim m puusa a ta nyini m

sunum po meena ate mi a puusi Naawen la ale, Izirali demma ate nya varibasika. ² M бага a weeni a chak kama ayen, ba kasim a yaali Naawen vaka kama ale nin-muna alege ba an diem miŋ ku kiri a chak ba le ba nye dii a va wa la. ³ Ba an diem miŋ siuk kuui ale a nye ate nuruba a chim wayorisima nyam m jigi la. Dila nyiŋ la, ba yaa pii nyiŋ ba dek ayen ba nye ate ba chim wayorisima nyam. Dila abe basi kama ate ba yaa zeri Naawen siuk kuui le ku basi ate ba chim wayorisima nyam la. ⁴ Alege yogyogla de, Yeezu Kirisita nye kama ate Moosis Sinsanŋa kpeglim ayen waai ale ta siaka ale Yeezu Kirisita la, a chim ka wayorisima nyɔɔ.

⁵ Moosis ale ŋmarisi dii a magsi chaab ale waai ale a va Sinsanŋa ayen wa chim wayorisima nyɔɔ la ale nna ayen, “Nuru dan a va Naawen Sinsanŋa ale a weeni dii la, Sinsanŋa a basi kama ate wa a nya vum.” ⁶ Naawen gbanŋa ale a weeni dii ayen nuru siaka ale Naawen ale a basi ate wa a chim wayorisima nyɔɔ la ale nna ayen, “Kan bek fi dek ayen ka wana le wa juei wenŋmazuk ta Yeezu Kirisita siŋ? ⁷ Yaase kan bek fi dek ayen ka wana le wa siŋ kpilunŋ ta Yeezu Kirisita a juei jamu?” ⁸ Ku ale a weeni dii la ale nna ayen, “Naawen tuntomika kaai ate tama weeni sak ni la a moata ni ka nna farafara, a bo

ni noa po ale ni suniima po.” Ka siaka de sinsanŋa ate tama mooli a sak ayen, ⁹ fi dan lak fi noai a weeni ayen, “Yeezu ka Nyɔɔ”, a ta siaka fi sunum po ayen Naawen nak wa a yiri kum po fi le nya varibasika kama. ¹⁰ Dii nyiŋ la, ku ka nuru a nin ta siaka wa sunum po ate Naawen a nye ate wa a chim wayorisima nyɔɔ. Nuru abe nin lak wa noai a weeni wa kaasunŋ ate wa nya varibasika. ¹¹ Ba ŋmarisi Naawen gbanŋa po me ayen, “Waai ale ta siaka ale Yeezu la, wa kan basi ate nuru wala nya chivie.” ¹² Ka waai meena, fi ka Juu yoo fi daa Juu yoo, Nyɔɔwa Yeezu ka waai meena Nyɔɔ. Waai abe ale a wi wa ayen wa vari wa basi la, wa a nye kama ale pa wa niaka a gum du nalimnyiini. ¹³ Boan nyiŋŋa, ba ŋmarisi Naawen gbanŋa po ayen, “Waai ale a wi Nyɔɔwa ayen wa vari wa basi la, le nya varibasika kama.”

¹⁴ Nuruba abe le nye ka se a бага wi wa ayen wa vari ba basi ase ba nin kan ta siaka ale wa? Ba be le nye ka se ta siaka ale waai ate ba an wom wa wie la? Ba be le nye ka se me wom ase nuru a nin kan karo ayen wa mooli a sak ba? ¹⁵ Nuruba be le nye ka se a бага mooli sak nuruba ase ba nin kan tom ba ayen ba mooli sagi? Ase Azaya ale ŋmarisi dii Naawen gbanŋa po ayen, “Ku nala ka nna yegayega ale baai ale ta wamanŋanŋa

cheena ayen ba weeni sak ti la.”¹⁶ Alege daa waai meena ale siak a te Naawen wamaɗsaɗa. Ase Azaya ale ŋman weeni dii ayen, “M Nyɔɔɔ, Juuma an piisi siak a te fi wienɗa ate fi pa nyo ti nisima po ayen ti sak ba la.”¹⁷ Dila nyinj la, ka nuruba a nin ta Naawen wamaɗsaɗa a jam mooli sak nuruba ale nuruba wom ŋa a yaa ta siaka ale Yeezu Kirisita.

¹⁸ Ni basi ate m bek ni wari ayen, ku sum ka wensie ayen Juuma an wom Naawen ale weeni dii la? Aaya. Ba wom wa ale weeni dii la kama, boan nyinjɗa, ba ŋmarisi Naawen gbaɗka po ayen,

“Tuimtomdoma tuntomika tagli ka jigi meena. Tenka meena a wom ba luelutaɗa kama.”

¹⁹ Ni be basi ate m ŋman bek ni ayen Juuma an miɗ wienɗa de chagiya? Ni wom Moosis ale weeni ti Naawen ale weeni dii la ayen,

“M le nyɛ ate ni a de nyuri ale nuru baai ate m lueri ba a ta nyini tenɗa toɗatoɗa la.

Mi le basi ate ni sue a puuri ale nuru baai ate nama a wi ba ayen betta la.”

²⁰ Ni wom Azaya ale jam ta zupagruk me a weeni ti Naawen ale weeni dii la ayen,

“Nuru baai ale kan jam a gisi mi Naawen la, ba nya mu kama,

ba an begi mi bega, mi pa m dek a sak ba kama.”

²¹ Alege mi wom Naawen ale weeni dii a magsi chaab ale Izirali demma la ayen,

“M teeri ka m nisima a ta nyini saliuk a jam paari junoai a wi ba ayen ba jam m jigi.

Alege ba zeri, dii nyinj la ba tuenɗa a kpari kama.”

11

¹ M be yaa m bek ni kama ayen, Naawen abe zeri wa dek nuruma kama? Aawo, mi dek ka Izirali deno. M ka ti kokpienka Abraham ŋaanɗbiik. M be ka Benjamin me dokdemma po wanyi.

² Naawen an zeri wa dek nuruma baai ate wa poom seba ba a ta nyini ku pilimka po la. Nama ze ba ale ŋmarisi dii Naawen gbaɗka po a magsi chaab ale Naawen biisiteerowa Elaja la? Ba ŋmarisi ayen wa jam a fobli kama ale Naawen a weeni ayen,³ “M Nyɔɔɔ, Izirali demma ko fi biisiteeroma kama ale ge yik juijui meena ate tama a kaab a te fu la a kaasi. Ka mi nyiini ale tali ate ba a yaali ayen ba ko mu.”⁴ Wa ale jam a fobli dila ale Naawen la, wa jam tulisi wa kama ayen, “Mi tali ka nuruba tusa ŋayopoi a ta m dek. Nuruma de kan kaab venta bogluku ate ba a wi ayen Baal la.”

⁵ Jinla dannu ku be ka dila degadega. Nuruba maga be tali kama. Naawen be wa ka wa niaka nyinj a lueri ba.

⁶ Ku be dan ka wa niaka nyinj ate wa lueri ba, ku be da ba tuimmaɗsa nyinj ku be sak

kama ayen wa niaka nman daa wensie niaka.

⁷ Ku be ka se yogyogla nna? Jaab buui ate Izirali demma jam a gisi la, ba an nyaya. Ka nuru baai ate Naawen jam lueri ate ba an soa dii la, ale nya jaab wala. Naawen nye kama ate mbala chim tukpara nyam ate ba an baga a wom wa ale a weeni ba dii la. ⁸ Ase ba ale nmarisi Naawen gbanƙa po dii la, ka wensie ayen, "Naawen nye kama ate ba an baga a poli a ta minchakka wie po. A ta nyini dila powa a jam paari jinla, Naawen basi kama ate ba an baga a nya wa ale a nye dii la, ba be an baga a wom dii ate wa a weeni la." ⁹ Ba nmarisi me ayen ti kokpienƙa Deevide me weeni Naawen ayen,

"Basi ate ba nandiinta tinja a tagri chim baruk a yaase nmiak a yik ba, abe fi basi me ate nja chim nanta ate ba gariƙa lo,

abe fi basi me ate nja chim waalika a te ba.

¹⁰ Abe fi basi ate ba ninanja yi ate ba kan baga a nya, abe fi basi ate ba kasim a nam taam wuu."

¹¹ Ni be basi ate m nman bek ni ayen, ba be ale a gariƙa la, ba lo paari ka teƙ bugibugi ate ba an nman baga a yiri nmaiya? Aawo. Ba gariƙa a goanti basi kama ate varibasika jam baai ale kan daa Izirali dem la jigi ayen ku nye ate Izirali demma a de nyuri ale ba.

¹² Izirali demma gariƙa abe basi kama ate niaka nalimnyini a jam baai meena ale kan daa Izirali dem la jigi. Ku be dan ka dila, niaka a yaa be le soa ka se ase Izirali demma a nin va nalimnyini Naawen popolaƙa ale ka dii la?

¹³ Yogyogla de mi a biisi ale ka nama baai ale kan daa Izirali dem la. Mi nyini ka peelim ta kanjanta ale Naawen ale lueri mu ayen m chim wa tuimtomdo a sak ni la, ¹⁴ ate m dek nuruma, chum da dii dai le de nyuri ale ni ate Naawen yaa baga vari ba gela ba tuimbaataƙa po a basi. ¹⁵ Dii nyin la, Naawen ale jam pa ba zaani nakpiak la, wa ale baai ale kan daa Izirali dem la a yaa niak ka chaab. Nama dek a yaa be poli nya ase wa nin tuesi Izirali demma, ku le nye ka se? Ku le nye ase ka kpilima ale yiri kum po a jo vum po la.

¹⁶ Ni basi ate m weeni sak ni ayen waai dan pa jaab meena pu fiifiik ga a te Naawen, jaab wala meena abe welema kama. Tiib me teƙ nanƙaƙa a dan welema, tiimu meena welema kama.

¹⁷ Ti buui ate ba a yi ayen olivi la, Naawen we bu nmanzuku nanƙaƙa si gela a lonsi ka kama. Olivi yiok nanƙaƙa ate wa le pa man du. Nama baai ale kan daa Izirali dem la abe a nye ase ka olivi yioku la a yaa maari a de masim buui ale nyini Izirali demma jigi la ase olivi yioku ale a de olivi mbula masimu la. ¹⁸ Dila nyin la ni

kan a nak kuusa ase nama gaam Izirali demma kama la. Ku a fe kama ate ni teeri ayen daa tiimu nanɗaɗa ale ji tiimu kinni a ta za alege ka bu kinni ale ji bu nanɗaɗa a za.

¹⁹ Alege ni baga a weeni kama ayen, “Naawen we nanɗaɗa kama ale ge siuk ayen wa tom mi dula.” ²⁰ Ni be dan weeni dila, ku sum ka wensie. Izirali demma ni jam kan ta siaka la ale soa ate wa nyɛ dila. Nama ale ta siaka la ale soa ate mi nya jigi nanɗaɗa nyiɗ ate ni an we olivi manɗa nyiɗ a loya. Dila nyiɗ la, ni kan basi ate nyaku de a basi ate ni deri ta kanjanta popola. Ni basi ate ni kpaziim a nak. ²¹ Boan nyiɗa, Naawen daam abe dan kan zeri ayen wa kan we Izirali demma baai ale ka nmanzuk nanɗ sii a poom liɗ boro la, nama a poli ayen wa le basi nama me weka? ²² Nyaku de abe a sak ti kama ayen ti a nya Naawen ale ta zula ale ninpagra dii la. Wa ta ninpagra ale ka baai ale lo la alege ta zula ale nama ase ni nyeka a nin kasim va a magsi chaab ale wa zulaɗa ate wa ta ale ni la. Alege ni dan kan a nyɛ dila, Naawen le che nama me a basi kama. ²³ Mbala me abe dan kan piilim ta siaka ale Naawen ya, wa le nman pilim pa ba a tom manɗ tiimu kama boan nyiɗa, Naawen ta pagrim a nyɛ dila kama.

²⁴ Nama be a nyɛ ase ka nanɗ kaai ate Naawen che olivi yiok nyiɗ a yaa pa ka

tomu manɗ olivi tiimu buui ate ba potim bori la nyiɗ. Nanɗa be an nyini daa tiimu nyiɗa ku be an bola tua ate Naawen pa nanɗaɗa de sii ate wa we la a nman tom manɗ ti buui nyiɗ ate si nyini la.

²⁵ Wasusugi ale boro, m suaata ate mi a yaali ayen nama me seba. Ku be le basi kama ate ni kan poli ayen ni ta yammaa. Wasusugi dii ate mi a yaali ayen m weeni la ale nna: Naawen ale nyɛ ate Izirali demma ba gela a ta tukpara. Ku be le kasim ka dila ate ku ga paari diipo ate nuru baai ale kan daa Izirali dem la a nin paari nuruba dii ale magsi la a jam Naawen jigi. ²⁶ Izirali demma meena abe le ba va dii nyiɗ nya varibasika la ale la ase Naawen gbanɗa ale weeni dii ayen,

“Varibasidowa le nyini ka Zayon tenka.

M dan jam, m le nyɛ ate Jakob njanɗbisaɗa gaasaɗa meena be.

²⁷ Mi ale ba le maa ka chaab a nyɛ noayen ase m nin duiɗi ba wabaatana a basi.”

²⁸ Naawen wamanɗaɗa jigi, Izirali demma ka Naawen dachaasa ayen nama nya nyuenta dila nyiɗ. Naawen luerika jigi, ba ka wa dɗaba wa ale jam puulim dii ale ba kokpienɗaɗa la nyiɗ. ²⁹ Dii nyiɗ la, Naawen kan maari a tagri wa popolaɗa dii po, dii po ale wa ale lueri waai la a yaase wa ale a niak waai la. ³⁰ Nama zeri Naawen

noai kama a ta nyini dila po dila po. Alege yogyogla de, Izirali demma ale zeri Naawen noai la nyin ale soa ate wa ta jirim ale ni.

³¹ Siuk kula po, yogyogla de Izirali demma me zeri Naawen noai kama ayen jirim buui ate wa ta ale ni la a basi ate ba me nya jirim wa jigi. ³² Boan nyinṅa, Naawen weeni kama ale ninmuna ayen Nurubiik meena, Izirali dem ale baai ale kan daa Izirali dem la zeri wa noai kama ate wa lik ba a basi ba biemu po. Wa nye dila kama ayen wa baga ta jirim ale nurubiik meena.

³³ Naawen jigsi ka nna yegayega ale yam ale sebika. Ka wana le baga a min wa popolaṅa ale ka dii la? Ka wana le baga a min dii nyin ale soa ate wa a nye dii meena ate wa a poli ayen wa nye la? ³⁴ Ase Naawen gbanṅka ale weeni dii ayen,

“Ka wana ale seba Nyɔnɔwa popola?”

Ka wana le baga a sak wa?

³⁵ Ka wana ale diem baga a weeni ayen Nyɔnɔwa ta wa pamiya?”

³⁶ Boan nyinṅa, ka wa Naawen ale nye ṅanta meena tenzuk de. ṅanta meena abe kasim boro ka wa pagrimu nyin. Ba boro kama ayen ba a te wa masim. Ku a fe kama ayen ti a te Naawen pimpauk diipo meena wuu. Ku be a nye dila.

12

¹ Dila nyin la, m suaata, Naawen ale ta jirim ale ti la nyin ate mi a saalim ni ayen, ni pa ni dek meena ni ale diem vua la nye kaabka ase ni kpi kama la a te Naawen. Ni vummu a yaa bo ka Naawen nisima po ayen ni a tom tuima ale ni popo meena a te wa. Kaabka de a te Naawen ka supeantik. Wensie zulaṅa de choawa ate ku a fe ayen ni a te wa la. ² Ni kan basi ate tenzuk de wienṅa fe ni ate ni va ṅa ale a weeni dii la. Ni basi ate Naawen te ni popola paala ate ni tagri nalimnyiini. Dila dan nye, ni le baga a seba Naawen ale a yaali dii la. Wa dek yaalika de ka yaali kaai ale nala a te wa supeantik la. Ka ka yaali kaai me ale magsi nalimnyiini la.

³ Naawen ale te mi tiirim buui la nyin ale soa ate mi a weeni ni meena ayen ni kan nya ni dek ase nama gaam ni ale ka dii la. Alege ku a fe kama ayen ni a poli ale yam abe ni wanyiwanyi a bo ni dek buusa a magsi chaab ale Naawen ale te ni siaka ate ka soa dii la. ⁴ Nurubiik nyin ta ka kabta togatoga nna yegayega. Kabtaṅa meena kunyi kunyi a tom ka tuima togatoga. ⁵ Siuk kula po, tama me piisi kama alege ti meena a nye ase ka nyin yen ale Kirisita la. Ti ka wanyiwanyi alege ti meena soa ka chaab. ⁶ Dila nyin la, tama abe pa ti tiirinta togatogaka ate Naawen va

wa niaka nyin a te ti la a tom tuima. Ti tiirimu dan ka ti chim Naawen biisiteeroba a weeni wa tuntomika, ti a weeni a magsi chaab ale ti siaka ale soa dii la. ⁷ Be dan ka ti chim tomteeroba, ti tom a te. Be dan ka ti chim sagroba, ti a sak. ⁸ Be dan ka ti a te nuruba nyinbiiri ba tuima po ale ba nyeboka po, ti a nye dila, be dan ka wa te wa vaanchoa jaab, ku a fe kama ate wa nye dila ale wa sunum meena, be dan ka wa chim nindeero, ku a fe kama ayen wa a tom wa tuimaja nalimnyiini, be dan ka wa ta jirim ale nuruba, wa a nye dila ale supeantik.

⁹ Ku a fe kama ate ni ta wensie yaalika ale nuruba. Kisi wa dii ale kan daa waman la, abe ni nmasi yik wa dii ale ka waman la. ¹⁰ Ni ta yaalika ale chaab, yaali kaai choa ale magsi ayen Kirisita suaata ta ale chaab la, abe ni kan a limsi ayen ni vaanchoa a lin te ni zula, ni de nin a te wa zula. ¹¹ Ni kan ta nyinworuk ale Nyonowa vaka. Tom a te wa ale ninmuna nalimnyiini. ¹² Yiila njaai ate ni ta la ni, basi ate na kasim a te ni supeantik. Nyenyaka dan jam ni jigi ni ta chichiiba. Ni kasim a puusi Naawen daa meena. ¹³ Ni suaataja Kirisita bisanja wanyi a dan a yaali jaab ate nama tara, ni maa maari wa. Nuru waai a dan nyeem jam ni yeeja, ni tuesi wa nalimnyiini.

¹⁴ Ni be niak baai ale a namsi ni la, ni ale ka Kirisita

bisa la nyin. Ni kan ka te ba. ¹⁵ Baai sue dan peenti ni basi ate nama me sui peenti ale ba. Baai me sue ale kaasi la ni basi ate nama me sui kaasi ale ba. ¹⁶ Ni ta noayen ale chaab wie meena po. Ni kan ta kanjanta ale nuruba. Ni siak ate ni pa ni dek a gum chaab ale nuru baai ate nuruba a poli ayen ba daa nuruba la. Ni kan poli a te ni dek ayen nama ka yanta nyamma.

¹⁷ Nuru dan nye ni kaasi, nama me kan pa kaasun a tuni wa. Alege ni pii nyin ate ni a tom wie njaai nyiini ate nuruba seba ayen na ka wamanja la. ¹⁸ Ni be pii nyin meena ate ni boro ale masim ale waai meena. ¹⁹ M dek doaba, ni kan weeni ni dek ayen, nuruwa de ale nye ate tama a nam dii nna la tama me le nye wari a tuni wa. Ni pa ku meena basi ate Naawen pa wa supuurimu nye wari tuni kula nyonowa, ase Naawen ale weeni dii wa gbanja po ayen, "Ku ka mi wari ate m nye wari tuni baai ale a tom biem tuima la." ²⁰ Kom a dan ta fi dachiak te wa nandiinta, nyanyuila a dan ta wa, te wa nyiam. Dii nyin la, fi dan nye nyaña de a te wa, fi pa wa nyo ka chivie po. ²¹ Ni kan basi ate wabaata nya siuk a nak ni yiagi, ni basi ate wamanja nak wabaata yiak basi.

13

¹ Ku a fe kama ayen waai meena siak baai ale ka tenka

kpaga la noa, dii nyin la, Naawen dan kan te siuwa, nuru karo a бага a chim kpagiya. Dila nyin la, kpagi naai ale boro yogyogla de nna la, ka Naawen ale pa ba basi du. ² Waai abe dan zeri kpanna de noa, kula nyonowa a zeri ka bala baai ate Naawen lueri zaan du la noa. Ku be a fe kama ayen nuru wala choa nya waalika. ³ Dii nyin la, nuru baai ale kan daa tuim kaasima nyam la a kan chali yogsum ale kpaga. Ka baai ale ka tuim kaasima nyam la ale a chali yogsum ale kpaga. Siuk kula po, ni a yaali ayen ni kan a chali baai ale ka kpaga a ta pagrim la? Ni be dan a yaali ayen ni kan a chali ba ni be a tom tuimmanja ate ba te ni pimpauk. ⁴ Dii nyin la, ba ka Naawen tomteeroba a tom ayen nalim jam ni jigi. Alege ni dan nye wari kaasi, ni basi ate yogsum yik ni boan nyinna, ku daa kinla nyinna ate ba ta ba pagrimu. Ba ka Naawen tomteeroba a tagri Naawen zuk a te baai ale a tom tuim kaasima la waalika dii nyin la, kaasunku a te Naawen ka supuurim. ⁵ Dila nyin la, ku a fe kama ayen ni a zuli kpanna noa. Ku daa Naawen supuurim waalika nyiini nyinna, alege ku ka wa dii ate nama dek popola a weeni ni me la.

⁶ Dila nyin ale soa ate ni a tuni lampoo, dii nyin la, kpanna ka Naawen tomteeroba a tom ba tuimmanja. ⁷ Dila nyin la, ni dan ta waai pami ni tuni wa. Ni dan ta

ka lampoo pami ni tuni. Te nuru baai ale magsi ni te ba zula la.

⁸ Kan ta waai pamiya. Pami dii nyiini ate ku a fe ayen ni ta la ale, ni ta yaalika ale chaab. Nuru waai ale ta yaalika ale wa vaanchoa la, a va Moosis Sinsanja ale a weeni dii la kama nalimnyini. ⁹ Ni teeri Moosis Sinsanja ale a weeni dii la ayen, "Kan nye kabonja, kan ko nuru, kan zu, kan yaali fi vaanchoa jaaboa", alege sinsanja de ale na chaama meena a gum chaab a bo ka wa yen po. Wanni de ale, "Fi yaali fi vaanchoa ase fi ale a yaali fi dek dii la." ¹⁰ Nuru waai ale ta yaalika ale wa vaanchoa la, a kan nye wa a kaasi. Dila nyin la, waai a dan ta yaalika wa va Sinsanja meena kama.

¹¹ Ni a nye wienja de meena dii nyin la, nama dek seba ku ale ka dii yogyogla de la kama. Vanni veenti kama ate ku a fe ayen ni yiri ni goomu po yogyogla de a zaani nmai. Dii nyin la, diipo ate ti le nya varibasika la a poom moata kama a gaam diipo ate ti lin jam ta siaka la. ¹² Ku a nye ase yokku a boro a taam kama ale ge ayen vari veenti la. Ni basi ate ti basi legi po tuimmanja tomka abe ti gomsu ti dek ale tuimmanja tomka ate ti nak legi po tuimmanja a yiak basi. ¹³ Ni basi ate ti boka a magsi ate ku a sak nuruba ayen ti ka daa legi po. Ti kan a nyu daata bugi

a yibi, ti kan chim nipok yaalisa, yaase danɗa tuim, ti kan a nye kpaliɗsa, abe ti kan a de nyuri ale nuruba. ¹⁴Ni basi ate Nyɔɔɔwa Yeezu Kirisita nyeboka choawa a soa ni nalimnyiini abe ni kan nye wa dii le di basi ate ni dek suniima yaalika nya masim la.

14

¹ Nama po wanyi siaka a dan kan pagra yegayega, ni kan a nak nampaga ale wa dii ale nala ale dii ale kan nala a magsi nyeka la. Ni basi ate nuru wala choa a maa gum ni po. ² Waai boro kama a baga a weeni ayen wa ta siaka a baga a de jaab meena. Alege waai me siaka ale kan pagra la, a de ka jenvaata nyiini. Wa kan nɔbi lam. ³ Nuru waai abe ale baga a de jaab meena la, ku an magsi ayen wa nya wala choa nueri. Waai me abe ale a de jenvaata nyiini alege kan de jaab meena la, ku an magsi ayen wa me biisi nwala jigi ase wa a bo wa ka buusa la. Boan nyiɗɗa, Naawen tuesi kula nyɔɔɔwa kama. ⁴ Siuk karo ate ni baga a bo nuru tomteerɔ buusa. Ku ka tomteerɔwa nyɔɔɔwa ale ta siuk a weeni ayen wa tomteerɔwa ale tom dii la ku nala a yaase ku an nala. Wa be le baga a tom nueri kama nalimnyiini, dii nyiɗ la, Nyɔɔɔwa Yeezu baga a nye kama ate wa a tom a nueri nalimnyiini.

⁵ Nuru le weeni ayen danni de a yaase danni de a

chim da maɗ a gaam daaɗa meena kama. Wa choa me le weeni ayen daaɗa meena ka bunyi. Ku a fe kama ayen waai meena a seba chak wa popola po ayen wa dii ate wa a nye la ka wamaɗ. ⁶ Waai abe dan pa da yeɗ a chim da kpeeni, wa tanla wa danni ate ku te Nyɔɔɔwa zula. Waai me abe ale a de jaab meena la, wa a nye dila me ate ku a ta zula a jam Nyɔɔɔwa jigi, dii nyiɗ la, wa dan yaa wa de wa nyiem a te Naawen jiam jaab buui ate wa a de la. Waai me abe ale a zeri ayen wa kan de nɗandiin tintila a yaase ntila la, wa zeri a ta ka zula a jam Naawen jigi. Wa be a a pak Nyɔɔɔwa kama. ⁷ Ti wanyi me la an boro ka ti dek nyiɗɗa. Ti wanyi me la abe kan kpi ka ti dek nyiɗɗa. ⁸ Ti dan vua, ti vua kama a zuli Nyɔɔɔwa, ti be dan kpi me ka Nyɔɔɔwa ate ti a zuli. Dii nyiɗ la, ti vua yoo ti an vua yoo, ka wala ale soa ti. ⁹ Dila nyiɗ ale soa ate Yeezu Kirisita kpi a nɗman yiri kum po a vua la ayen wa chim nɗanvuuta ale kpilima Nyɔɔɔ. ¹⁰ Be ka boa ale soa ate nama baai ale a de jenvaata nyiini la a bo ni suaataɗa baai ale a de jaab meena la buusa? Yaase be ka boa ale soa ate nama baai ale a de jaab meena la a nya ni suaataɗa baai ale a de jenvaata nyiini la, a yeri? Ti meena le zaani ka Naawen niɗ ate wa bo ti buusa. ¹¹ Ase ba ale nɗmarisi Naawen gbanɗa po ayen,

“Nyɔnɔwa weeni ayen, ase mi ale ka Naawen dii ale vua la.

Ni basi ate m weeni sak ni ayen, da yenj waai meena le kpi ka duna tenj a weeni ate waai meena wom ayen mi ka Naawen.”

¹² Dila nyinj la, ti meena ti wanyi wanyi le zaani ka Naawen ninj a weeni sak wa wie njaai meena ate ti nye la ale dii nyinj ale soa ate ti nye nja la.

¹³ Dila nyinj la, ku a fe kama ayen ti basi chaab buusa boka. Alege ku ale magsi ayen ti ta popola njaai chaama la, ale nna: Ti kan nye wa dii le di basi ate ti Kirisita biik choa a tom tuimbaata la. ¹⁴ Mi popolaja ale Yeezu ale ka bunyi dii la a basi kama ate m seba chak nalimnyiini ayen jadiim meena wa dek a chim ka jaab welenj. Alege waai dan poli ayen ba an welema, ba an sum welema a te wa. ¹⁵ Ni dan a de jaab ate ku a te ni Kirisita biik choa daanika, ni ale a nye dii la kan sak ayen ni ta yaalika ale wa. Kan basi ate nandiin tii ate fi a de la, a kaasi nuru waai ate Kirisita kpi te la siaka.

¹⁶ Kan basi ate jaab buui ate ni a poli ayen wa nala la a nya yue kaasunja. ¹⁷ Boan nyinja, ku daa ni ale a de jaab buui la, yaase ni ale a nyu jaab buui la ale Naawen Naamu wie. Alege bu ka wayorisima nyeka, masim boka ale supeantik. Nyanja de meena abe a nyini ka

Naawen Chiika jigi. ¹⁸ Waai abe ale va siuku de po a tom a te Yeezu Kirisita la, ku a basi kama ate Naawen ale nuruba sue a peenti ale wa. ¹⁹ Dila nyinj la, ku a fe kama ayen ti nyiem kasim ta ku ti popola po ate ti a nye wie njaai le nja ta masim a jam la, abe ti a te chaab nyinjbiiri wie po. ²⁰ Ni kan va nandiinta nyinja a kaasi Naawen ale a nye dii la. Ti baga a de nandiinta meena kama alege ku an magsi ayen nuru de jaab buui le wa basi ate wa Kirisita biik choa tom wabiok la. ²¹ Ku a magsi kama ayen ti kan a njobi lanta yaase ti a nyu daam wa, yaase ti nye wa dii le di basi ate nuru waai me ale ta siaka la a tom wabiowa. ²² Siak kaai ate fi ta magsi chaab ale wienja de la, basi ate ka bo ka fi dek ale Naawen sunsunj po. Supeantik bo ka waai ale weeni wa dek ayen wa an nya kaasunja ale wa dii ate wa poli ayen di nala a magsi wa nye di la. ²³ Alege waai dan ta chichama a magsi chaab ale jaab buui ate wa a de la, Naawen le weeni wa kama ayen wa kaasi ya, dii nyinj la, ku daa wa siaka ale te wa siuk ayen wa nye dila. Boan nyinja, wa dii meena ate nuru a nye alege ku kan nyini wa siaka jigi la, wa dila abe ka wabiok ate wa a nye.

15

¹ Tama baai siaka ale pagra la, ku magsi ka ti va baai siaka ale kan pagra la

maglamagla abe ti kan a nye wie ŋaai le basi ate tama dek sue a peenti la. ² Ku magsi ka ti wanyiwanyi a nye ate ti Kirisita bisa chaama sui a peenti ate ku ta maarika jam ba jigi a zak ba a zaani. ³ Boan nyiŋŋa, Yeezu Kirisita an jam a yaali ayen wa te wa dek supeentiga ase ba ale ŋmarisi Naawen gbanƙa po ate ku magsi chaab ale Yeezu Kirisita dii la ayen, "Le tii ate nuruba a le fu la, a jam jam ka mi jigi." ⁴ Boan nyiŋŋa, ba ale ŋmarisi wie ŋaai meena Naawen gbanƙa po dila po dila po la, ba ŋmarisi kama ayen ŋa sak ti ayen ti ta yiila. Be ka chichiiba ale Naawen gbanƙa wienja ale a te ti nyiŋbiiri ate ti baga a ta yiilaŋa de. ⁵ Naawen waai ale a te nuruba chichiiba ale a te ba nyiŋbiiri me wie po la, le basi ate nama baai ale a va Yeezu Kirisita la a boro ale noayen ale chaab a tomsi a nye wa nyeka ⁶ ate ni meena pa noayen a te Naawen waai ale ka ti Nyɔɔɔwa Yeezu Kirisita Naawen ale wa ko la pim-pauk.

⁷ Dila nyiŋ la, ase Yeezu Kirisita ale tuesi nama me dii la, nama me ni wanyi wanyi a tuesi chaab ate ku ta pimpauk a jam Naawen jigi. ⁸ Boan nyiŋŋa, ni basi ate m weeni sak ni ayen Yeezu Kirisita a chim ka Ju-uma tomteerɔ ayen ku sak ba ayen Naawen wensienja ale wa ale jam puulim dii dila po dila po wa ale ba

kokpiensanja la, a sum jam chim ka wensie, ⁹ abe ku basi me ate baai ale kan daa Juuba la a te Naawen pimpauk wa jiirimu nyiŋ ase ti ale karim Naawen gbanƙa po dii ayen,

"M le maa bo ka nuru baai ale kan daa Juuba la po a te fi jiam, a yi yiila a pak fi yonni."

¹⁰ Ti ŋman pilim karim ka po ayen,

"Nama baai ale kan daa Juuba la, ni gum chaab ale nuru baai ate Naawen lueri la ate ni meena maa chaab ta supeentik."

¹¹ Ti ŋman pilim karim ka po ayen,

"Nama baai ale kan daa Juuba la ni pak Nyɔɔɔwa.

Waai meena tenzuk de, ni te wa pimpauk."

¹² Naawen biisiteerɔwa Azaya me ŋmarisi Naawen gbanƙa po ayen,

"Jese ŋaanbiik le jam.

Naawen le zak wa zaani ate wa soa nuru baai ale kan daa Juuba la.

Bala me abe le ta yiila wa jigi kama."

¹³ Naawen waai nyiŋ ate ni ta yiila la, le va ni siaka ale wa nyiŋ a basi ate ni boro ale supeentik nalim-nyiini ale masim ate yiila ŋaai ate ni ta wa jigi la, le va Naawen Chiika pagrimu nyiŋ a chim a nyoro.

¹⁴ Mi dek abe seba chak kama, m suaata, ayen nama dek ka tuimmanja tomka nyiini. Ni be ta sebika nalimnyiini kama a baga a

te chaab sinsaga. ¹⁵ Alege gbanƙa de m nyini ka peelim a weeni ni wie ƙa gela nna ase mi a teeri ni ƙa wie kama ƙmani la. Dii nyin la, ka Naawen ale te mu zula ƙaai ate mi an magsi ayen wa te mu ¹⁶ ate m chim Yeezu Kirisita tomteero a tom a te nuru baai ale kan daa Juuba la. Ku a nye ase m ka Naawen Puusika Yenni kpanƙa la a yaa a sak nuru baai ale kan daa Juuba la Naawen wamaƙsana ate Naawen Chiika nye ate ba welema ate m yaa pa ba ase kaab ka la a te Naawen ate wa yaa siak a tuesi ba. ¹⁷ Be ka Yeezu Kirisita ale mi ale chim bunyiwa la nyin ate mi ta kanjanta ale m le tom dii te Naawen la. ¹⁸ M be nyini ka peelim a biisi wa ƙaai nyiini ate Yeezu Kirisita pa mi tom la. Wa pa ka mi nye ate baai ale kan daa Juuba la yegayega yaa siak va Naawen noai. Wa pa ka biik ale wie nyeka a te mi ate dila nye. ¹⁹ Wa basi kama me ate m nye wakperikaliik pagrisa ayen ku sak ayen m pagrimu nyini ka wala jigi. Be ka Naawen Chiika pagrimu nyin ate nyaƙa de meena nye. Dila nyin la, zaani Jerusalem a nyiem a jam paari Ilirikum tenka, mi sak Naawen wamaƙsana meena a magsi chaab ale Yeezu Kirisita ate ƙa tagli ka jigi meena. ²⁰ Mi kasim pii ka nyin a poli ayen m sak Naawen wamaƙsana juijui ate nuru an diem wom Yeezu Kirisita wie la. Boan nyinƙa,

mi kan yaali ayen m deri zani juijui ate nuru wa choa lin tom la a yaa deri piilim tom a chen. ²¹ Ase ba ale ƙmarisi Naawen gbanƙa po ayen,

“Baai ate nuruba an weeni wa wari a sak ba la,
ba le nya wa abe ba min
wa chak.”

²² Mi ale boro a tom tuini de la nyin ale soa ate mi an бага a jam ni jigi ya.

²³ M poom kasim pii ka nyin ayen m jam alege nye kpeeri. Alege yogyogla de ate jigi a ƙman ka jigini de po ate mi a tom la, ale m ale kasim a yaali nna yegayega ate ku paari bena dii choa ayen m jam nya ni la, ²⁴ mi a poli ayen m le jam yogyogla de. Mi a yaali kama ayen m dan a chen Supeeni tenka m mobi a nya ni abe mi a taam. M dan goa ale ni maga dega ate ku masa, ni maa maari mu ate m бага chen dula.

²⁵ Yogyogla de m bo siuku po a chen ka Jerusalem ayen m te Kirisita Tigini Demma ale bo dula la tiirim. ²⁶ Boan nyinƙa, Kirisita Tigini Demma baai ale bo Masidoniya ale Akaaya la a poli kama nya ale ku nala ate ba yaa maa chaab a cheesi tiirim ayen m ta ga te Kirisita Tigini Demma baai ale ka niwoba a bo Jerusalem la. ²⁷ Ka ba dek ale poli ayen ba nye dila. Alege ku dan ka ku wensienja jigini, ku be a nye ase ka pami ate ku a fe ayen ba tuni ba la. Nuru baai abe ale kan daa Juuba la, a nin maa nya Naawen Chiika

boka po wienja ate Naawen a te Juuma la, ku a fe kama me ayen baai ale kan daa Juuba a maari baai ale ka Juuba. ²⁸ Tuini de ate mi tara ayen m te ba ligraŋa la, m dan te ba a ga nueri, m le mobi nya ni diipo ate mi a taam Supeeni la. ²⁹ M dan jam ni jigi, m seba chak kama ayen m le jam ale ka niaka nna yegayega a nyini Yeezu Kirisita jigi.

³⁰ Mi a saalim ni m suaata ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita nyin ale yaali kaai ate Naawen Chiika a te la nyin ayen, ni maa je m jiaka a te mu ale wenpuusika. ³¹ Ni a puusi ayen baai ale bo Judia tɛŋka ate ba ka siaka ale Yeezu la ayen ba kan nye wabiok m jigiya. Ni maa a puusi me ayen tuin dii ate m le tom te Jerusalem tɛŋka Kirisita bisanja la, ba le tuesi di nalimnyiini ale supeentik. ³² Ate Naawen dan maari abe m jam ni jigi ale supeentik nalimnyiini a goa ale ni a nya masim. ³³ Naawen waai ale a basi ate nuruba a boro ale suyɔgini la le boro ale ni meena. Ku be a nye dila.

16

¹ Mi a yaali ayen m weeni a sak ni ka Fiibi ale ka waai la. Wa ka ti tɔa Yeezu yonni nyin. Wa ka Kenkeriya Kirisita Tigini Demma maaro. ² Ni nmasi yik wa a ta nalimnyiini ale ka Nyɔnɔwa ale soa wa. Ku ale magsi ayen Kirisita Tigini

Demma a nye dii la ale nna. Ni a te wa maari kaai meena wuu ate wa a yaali ni jigi la. Boan nyinŋa, wa me dek maa maari nuruba ka nna yegayega. Wa maa maari mi me kama.

³ Mi a puusi Pirisila ale Akiila. Bala ale mi ale jam maa chaab a tom a te Yeezu Kirisita. ⁴ Ba poom kasim jam gomsu ka ba dek a magsi ayen ba tagri mi zuk a kpi. Mi a nye ba jiam. Daa mi nyiini ale a nye ba jiamɔa. Kirisita bisanja baai meena ale kan daa Juuba la me a nye ba jiam. ⁵ Puusi Kirisita Tigini Demma baai ale a nye tuka ba yenni po la.

Puusi m dek doa manka Epanetus. Ka wala ale de nin a ta siaka ale Yeezu Kirisita Asia po. ⁶ Puusi Mɛeri, waai ale jam a tom nna yegayega a te ni la. ⁷ Puusi m Juu chaama Andironikus ale Juniyas baai ale jam maa bo likka dɔkku po ale mu la. Tu-
imtomdoma seba ba kama nalimnyiini. Ba de nin a chim Kirisita bisa kama ale ge mi.

⁸ Puusi Ampiliyatus waai ate m ta yaalika ale wa la, dii nyin la wa ka Kirisita biik. ⁹ Puusi Yurubanus waai ate ti jam a tom Kirisita tuimanja ale chaab la. Mi a puusi m dek doa manka Sitakus. ¹⁰ Puusi Apeles waai ale sum va Yeezu Kirisita la. Puusi Arisitobulus dɔkdemma a te mu. ¹¹ Puusi Ayerodiyam m Juu choawa. Mi a puusi baai ale chim Kirisita bisa a bo Naasisus yenni po la.

12 Puusi nipooma de, Turufina ale Turufosa baai ale a tom nna yegayega a te Nyɔɔwa la. Mi a puusi ti dekan toawa Perisis waai me ale jam a tom tuima nna yegayega a te Nyɔɔwa la. 13 Puusi Arufusi waai ale kan ta choa ale wa ale a tom dii a te Nyɔɔwa la. Puusi wa mawa waai ale a nye mi jigi ase m ka wa dekan biik la. 14 Puusi Asinkiritus ale Filegon ale Yemes ale Patur-obasi ale Yemas ale Kirisita bisanja ale boro ale ba la. 15 Puusi Filologus ale Juliya ale Neriya ale wa toawa ale Olimpasi ale Kirisita be sii meena ale boro ale ba la.

16 Ni puusi chaab nalimnyini. Kirisita Tinja meena demma dela jigini a puusi ni.

17 Mi a yaali ayen m weeni ni m suaata ayen, ni kpesi ni dekan a njasi a nya ate ni nya nuru baai ale a nye ate nuru boari a poori chaab togotoga ale a basi ba siaka la. Nuru bala chaab me a sak ka sinsak njai ale kan a va sinsak njai ate nama poom zamsi la. Ni kan pa ni dekan a gum ba po. 18 Dii nyin la, nuru bala chaab a kan tom a te ka Yeezu Kirisita ti Nyɔɔwa, alege ba a tom ka tuim njai ate ba le nya dekan ku po la. Ba pa ka noakpaam a biisi a paasi nuru baai ale poom kan maa seba wie noai po la. 19 Waai meena seba kama ayen ni siak a te ka Naawen wamanjana ale a biisi dii la. Nyaku de abe basi kama ate m sui peenti ale ni. Mi a yaali kama

me ayen ni ta yam ale wie njai ale nala la, alege ni kan poom maa seba wie njai ale ka wabaata la, noai po. 20 Naawen waai ale a basi ate nuruba a boro ale suyogini la, le kaasi Sitaana pagrimu yogyogla de ate ni va wa zuk a taam.

Ti Nyɔɔwa Yeezu Kirisita niaka bo ale ni.

21 Timoti, waai ale mi ale a tom ale chaab la, a puusi ni. Lusiyas ale Jeesin ale Sosipeeta m Juu chaama a puusi ni.

22 Mi Tetiyas waai me ale ka Kirisita biik ate Pool yik njamari gbanja de la a puusi ni.

23 Gayus, a puusi ni. Mi Pool a goa ka wala yenni. Kirisita Tigini Demma abe a nye tuka ka wala yenni. Erasitus waai ale a nya tenka ligranja zuk la a puusi ni. Ti suoku Kuwaritos me a puusi ni. 24 Ti Nyɔɔwa Yeezu Kirisita niaka bo ale ni meena. Ku be nye dila.

25-26 Ku a fe kama ayen ti te Naawen pimpauk boan nyinja, wa a te ni ka pagrim, ase mi ale nuruba ba chaab sinsanja po ate ti nyiem a sak nuruba Yeezu Kirisita wie ayen wa te ti pagrim dii la. Sinsanja de a linjam suk kama. Alege yogyogla de, njani ka peelim. Naawen ale jam basi ate njani suk beni nna yegayega. Alege yogyogla de wa, waai ale boro taam wuu la, weeni ka nuruba ayen ba tok lagri wa biisiteeroma ale njamari dii la kiri. Wa basi kama ayen tenzuk de meena

a seba ŋa ate ba ta siaka ale
Yeezu abe ba va wa noai.

²⁷ Naawen waai nyiini ale
ka yam nyɔnɔ wie meena po
la, ku a fe kama ayen a ta
va Yeezu Kirisita nyin, ti a
te wa pimpauk daa meena
wuu. Ku be nyɛ dila.

Gban̄ Kaai Ate Pɔɔl A Liŋ A Nmarisi A Te KORINTI DEMMA La

¹ Gban̄ka de a nyini ka mi Pɔɔl waai ate Naawen a wi mu ale wa dek yaalika ayen m chim Yeezu Kirisita tuimtomdo la, ale m Kirisita biik choawa Sositenisi jigi.

² M nmarisi a te ka nama baai ale ta siaka ale Naawen a bo Korinti ten̄ka la, ate Naawen a gaari ni ayen ni chim wa nuru welensa la, ale baai ale a tu chaab jigi meena a puusi a wi Yeezu Kirisita waai ale ka nama ale tama meena nyɔɔ la yonni la.

³ Mi a puusi a te Naawen kama ayen wa niak ni a be wa te ni suyɔgini.

⁴ M be kasim a te Naawen waai ate mi va la jiam kama a te ni, dii nyin̄ la, wa le va Yeezu Kirisita nyin̄ a niak ni la. ⁵ Nama ale Yeezu ale ka bunyi la, Naawen basi kama ate ni jigsi ale n̄anta meena, a gum chaab ale biik ale sebika. ⁶ Yeezu Kirisita wien̄a ate ba sak ni la, ni ta siaka ale n̄a kama nna pagri pagriga, ⁷ dila nyin̄ ni an jok niaka ale magdek me, ase ni ale a limsi da dii dai ate Nyɔɔwa Yeezu Kirisita ale sak wa pagrimu ale ka dii la. ⁸ Wa be le basi ate ni siaka a pagra a ta ga paari kpeglimka, ate wa kan bo a mini ni dai dii dai ate wa

le bu ten̄ka demma meena buusa la. ⁹ Ti seba chak kama ayen Naawen ale nye dii meena ate wa weeni ayen wa ale nye la. Wala abe le wu ti ayen ti chim bunyi ale wa Biika Yeezu Kirisita waai ale ka ti nyɔɔ la.

¹⁰ Mi a yaali ayen m weeni m Kirisita be chaama, Yeezu yonni nyin̄, ayen ni ta noai yen̄ ate ni ka poori chaaba. Ni gum chaab ale popola yena, ¹¹ dii la Kolo yenni dem ale lagri weeni sak mu, ayen ni kasim ta ka nampaga ale chaab. ¹² M be ale a weeni dii la ale nna, ni kasim a biisi ka fi noai, fi noai. Ba gela ayen ba va ka Pɔɔl, ba gela ayen ba va ka Apolos, ba gela ayen ba va ka Piita, ba gela me ayen ba va ka Kirisita. ¹³ Ku be a dan ka dila, daa Kirisita nyiini n̄man ni nama nyɔɔ ate mi va. Ni a nye nna ase Kirisita ma a piisi kama daa wanyi la. Ba an kpi daa mi Pɔɔl jabarimu zuk ni wabaatana nyin̄a. Ba be an te ni soka ase ka mi n̄aanviiriba la.

¹⁴ Mi a nye Naawen jiam kama m le kan te ni waai soka la, alege ka Kirisipus ale Gayus ate mi a te ba soka. ¹⁵ Dila nyin̄ ni waai a kan baga a weeni ayen ba te ni soka ase ka mi n̄aanviiriba la. ¹⁶ M le ban̄ji, m te Setefanas ale wa dokdemma soka me, alege mi an baga a teeri waai ate m te wa soka. ¹⁷ Yeezu Kirisita an tom mu ayen mi a te ka nuruba soka. Wa tom mu kama ayen m mooli wa wamaɲsaɲa a te

nuruba, abe m kan mooli ŋa a va nurubiik yammɔa ate Yeezu Kummu jabarimu zuk a chim kinla.

¹⁸ Baai meena abe ale be Naawen siuku la, a poli kama ayen Kirisita kummu jabarimu zuk wienja ka kinla, alege tama baai ale nya varibasika la, ŋa ka Naawen pagrim ti jigi.

¹⁹ Ba jam ŋmarisi Naawen gbanjka po weeni ayen,

“Naawen ale basi ate baai ale a weeni ayen ba ka yam nyam la, yammu a chim kinla,

abe wa sak me ayen nurubiik yammu ale miŋka meena ka kiriya.”

²⁰ Dila nyiŋ la, teŋka de yam nyamma, ale gbanj sebirima, ale nampaga nagrisa a ka wamaŋa a weeni a magsi chaab ale Naawen pagrimu ale wa yammu. Naawen abe a sak kama ayen teŋka de demma yammu ka betta yam.

²¹ Naawen abe ka yam nyɔɔɔ, ate wa yaa basi ayen nuruba a kan baga a pa ba dek yam a seba wa. Wa nyɛ dila kama ayen wie ŋaai ate tama a mooli ate nuruba a weeni ayen betta wie la, wa va ŋala a vari baai ale ta siaka la a basi. ²² Juuma abe a yaali ka wakperikaliisa nya ka. Baai ale kan daa Juuba la a yaali yam. ²³ Alege tama a mooli ka Kirisita kummu jabarimu zuk wie. Wienja de chim ka leeta Juuma jigi alege chim kinla baai ale kan daa Juuba la

jigi. ²⁴ Baai ate Naawen a wi ayen ba chim wa nuruba la, a mooli ka Kirisita wie, dii la wa ka waai ale a sak Naawen pagrimu ale wa yammu ale ka dii la ²⁵ Wari dii ate nuruba a poli ayen di ka betta Naawen jigi la, di gaam nurubiik yam kama. Di me ate nuruba a poli ayen di ka wobsum Naawen jigi la, di pagra a gaam nurubiik pagrim kama.

²⁶ M suaata, ni teeri ni le jam ka nuru baai chaab alege ate Naawen a wi ni la. Nurubiik popola po ka ni maga ale jam ti yam yaase pagrim a yaase ba ta wie ya. ²⁷ Naawen a potim lueri ka baai ate teŋka demma a pa a chim betta la ayen wa sak yam nyamma ayen ba sum ka yammɔa. Wa be ŋman lueri ka baai ate teŋka demma a nya ba ase niwoba la ayen wa sak pagroma ayen ba sum ka pagrimɔa.

²⁸ Baai me ate teŋka demma an pa ba a chim nuruba dek la, Naawen a lueri ka bala, ayen wa sak baai ate teŋka demma a poli ayen ba ka nuruba dek la ayen ba sum daa nuruba dek. ²⁹ Ate dila nyiŋ nuru kan baga a nak sunum Naawen jigi ya. ³⁰ Naawen a basi kama ate ti chim bunyi ale Yeezu Kirisita. Kirisita nyiŋ ate Naawen a basi ate ti ta yam, ale yuarisi a magsi ale wa dek, ale basi ate ti chim wa nuruba, ale vari ti ti wabaata po a basi. ³¹ Ba be jam ŋmarisi Naawen gbanjka po

kama ayen, “Waai a dan a yaali sunum nakka, wa a nak wa ale nyɔnɔwa ale ka dii ale chaab la nyinj.”

2

1 M suaata, mi ale jam ni jigi ayen m mooli Naawen wensie wie ɲaai ate yɔgyɔgla de ti yaa seba la, mi an biisi wie ɲaai ale pagra ale ni minj ka. 2 M be ale jam bo ale ni la, mi a poli kama ayen m kan sak wayonj a gaam Yeezu Kirisita wie ale wa kummu jabarimu zuk wa. 3 M nyinjka kasim jam a gok nna ase m yɔgsa ale wobsa kama a. 4 Naawen wienja ate m sak ale mooli la, mi an pa nurubiik yam ayen m paasi yik ni, alege m biika a sak ka Naawen Chiika pagrimu ale ka dii la. 5 Dila nyinj la, daa nurubiik yam ale basi ate ni ta siaka ale Yeezu, alege ka Naawen pagrim nyinj.

6 Ti be a mooli ka yam wie a te baai ale a minj Chiika wensie wienja la. Alege daa tenjuk de yammɔa yaase baai ale ta kpanja tenjuk de la. Ba za ba jam a jok ba pagrimu kama. 7 Yammu de ate ti a sak la, ka Naawen yam susugi dii ate wa pa suk ale nurubiik la, alege Naawen poli ayen wa ale pa sak ti alege a nye tenka meena. 8 Tenjuk de kpanja waai a ze yammu de. Ba dan seba kama, ba a ti an kpi Yeezu waai ale ta Naawen zulaɲa la jabarimu nyinj ɲa. 9 Ba jam ɲmarisi Naawen

gbanka po kama dila po dila po ayen,

“Dii ate nuruba an nya la, ba abe an wom la,
ba abe an poli ayen di ale baga a nye la,
dila dek ate Naawen a gomsɪ a magɪ baai ale a yaali wa la.”

10 Naawen yaa abe va ka wa Chiika jigi a pa wa susugini de a sak ti. Dii la Chiika a seba wari meena kama ale Naawen popola po meena.

11 Nuru waai an baga a seba wa choa popola, alege ka nuru wala dek Chiika ale seba. Ku be ka dila ate waai an baga seba Naawen popola, ka Naawen Chiika nyiini ale seba wa popola.

12 Ti abe a minj tiirim tii ale nyini Naawen jigi la kama, dii nyinj la, wa an te ti Velin-vendika chiiga, alege wa te ti ka wa dek chiika.

13 Dila nyinj la wie ɲaai ate tama a biisi la, daa nurubiik yam wie, alege ka wie ɲaai ate Chiika a sak ti la, ate ti a weeni ɲa kiri a te baai ate Chiika a bo ale ba la. 14 Nuru waai ate Chiika an bo ale wa la an baga a tuesi tiirim tii ale a nyiini Naawen Chiika jigi la. Nuru wala choa an baga a minj ɲa, dii la ɲa ka betta wa jigi. Be ka Chiika nyinj ate waai baga a minj ɲa kie. 15 Waai me ate Naawen Chiika a bo ale wa la, a baga a minj wari meena kiri kama, alege nuru waai an baga a bo wa buusa. 16 Ase ba ale ɲmarisi Naawen gbanjka po dila po, dila po la ayen,
“Ka wana ale seba Naawen popola?”

Ka wana abe le wa baga a sak wa?"
Be ka tama ale baga a miñ Kirisita ale a poli dii la.

3

¹ M suaata, mi jigi togni, m kan baga a sak ni ase baai ate Naawen Chiika a bo ale ba la. Alege m le sak ni ase ka baai ale ta tenka de wie popola la. Ni a nyɛ nna ase ni ka baai ale diem piilim a bo wein siuku po la. ² M jam a te ni ka biisim ayen ni a nyu, dii la, ni an jam baga a de nɔandiinta, ni be an poom diem baga a dek. ³ Nama ale a de nyuri ale chaab ale a nak nam paga ale chaab la a sak kama ayen ni nyeka a nyɛ ase ka baai ale kan daa Kirisita bisa la. ⁴ Ni ba gela ayen ni a va ka Pool, ba gela ayen ba a va ka Apolos. Ni nyeka a nyɛ nna ase ka baai ale kan daa Kirisita bisa la.

⁵ Dila la mi ale Apolos ka bana? Tama ka Naawen tomteerɔba, baai nyin ate nama a ta siaka ale Yeezu. Nyɔnɔwa ale te tama wanyi, wanyi tuim nɔai la ate ti a tom. ⁶ Mi tuimaɔa ate mi a tom dula la a nyɛ ase m bori ka nanta la, ate Apolos tuimaɔa a nyɛ ase wa a zaɔti ka nantaɔa la, alege ka Naawen ale basi ate ba a chim. ⁷ Be daa waai ale bori la yaase waai ale zaɔti la ale wariya, alege ka Naawen, dii nyin la wa ale basi ate nantaɔa a chim. ⁸ Waai ale bori la ale waai ale zaɔti la ka bunyi, alege Naawen ale tuni ba a magsi

chaab ale ka ba ale tom dii la. ⁹ Tama meena ka baai ale gum chaab a tom a te Naawen, ni abe a nyɛ ase ka kaduk la, ate Naawen a tom du, ale a nyɛ me ase yeri la ate Naawen a se.

¹⁰ Yam buui ate Naawen a te mi la, ate mi baga a tom ase seero maɔ la, a se nyubini ate nuru yoɔ a yaa se nyubini zuk. Alege waai meena a kpesi wa ale a se dii la. ¹¹ Dila nyin Naawen abe poom a te ti Yeezu Kirisita kama ase nyubi la, ate nuru kan nɔma se nyubi di choa. ¹² Nyubini de zuk nuru baai tuima a za nɔa a nyɛ ase ka ligmonin ale kpana ale tintana nɔai ale a nyagsi ate bolim a kan baga a de la, ba gela tuima a za nɔa a nyɛ ase daata, ale wuuta ale kinka ate bolim a baga a de la. ¹³ Ba ale nya waai meena tuima nalim ka dai dii dai ate Yeezu a za wa lak a sak la. Dai dila dannɔ wa le basi ate ka bolim a chamsi waai meena tuima, a sak nɔa nalim ale ka dii la. ¹⁴ Naawen ale tuni waai ate wa tuimaɔa bolimu an baga a de kaasi la. ¹⁵ Alege waai tuima ate bolimu a de a kaasi la a kan nya tutuna, alege bolimu a kan de wa dega ate ku a nyɛ nna ase ba vari wa bolimu po a basi la.

¹⁶ Ni a nyɛ ase ka dok ate Naawen a soa la, ate wa chiika a boro la. ¹⁷ Dila nyin waai abe dan kaasi dok kuui ate Naawen a soa la, Naawen ale kaasi wa. Naawen nyiini ale soa wa dokku, nama abe le wa dokku.

18 Waai abe kan paasi wa dega, nuru a dan bo ni po a poli ayen wa ta yam tenj ka de zuk, wa be chim beruk ate wa baga a ta yam. 19 Dii ate tenjuk demma a pa a chim yam la ka betta Naawen jigi, ase ba ale nmarisi Naawen gbanjka po ayen, "Naawen a pa ka yam nyam nyeka a yik ba". 20 Ba nman pilim nmarisi Naawen gbanjka po ayen, "Nyɔnɔ wa a seba ayen yam nyamma popo- laja ka kiriya." 21 Dila nyinj waai a kan a kuulimu, nuruba ale a tom dii ya. Ku meena a te ka nama nyuenta. 22-23 Pɔɔl ale a Apolos a le a Piita a tom a te ka nama. Tenjuk de yaase nyuvunni de yaase kum yaase yogyogla de yaase chum po, ni an magsi ayen ni chim nja de yomma, ka nama ale soa nja de meena ate Yeezu me a soa nama ate Naawen me a soa Yeezu.

4

1 Ni meena abe a nya tama ase Yeezu tomteerɔba la, ate ta siuk a mooli Naawen wensie njaai ale kan jam nyini peelim la. 2 Dii ale magsi ayen tomteerɔ a ta la ale wa ta siaka ale wa nyɔnɔwa tuima jigi. 3 Alege mi jigi, mi ninj ka ale ni nin a bo mi buusa yaase waai a nin bo m buusa. Mi dek an poom a bo m dek buusa. 4 Mi dek a ze wa kaasun kuui ate m tom, alege kula a kan sak ayen m sum ze. Nyɔnɔwa ale waai ale wa a bo m buusa.

5 Dila nyinj ni be kan bo waai buusa alege ate ku dannii a paari. Nyɔnɔwa a dan jam wa ale wa bo buusanja, abe wa lak wa susugi njaai meena ale bo nuruba popola po ale ba suniima po la a sak ate waai meena a yaa nya pimpauk kuui ale magsi ayen wa nya la.

6 M suaata, nama nyinj ate m pa mi dek ale Apolos a magsi ayen ni baga a minj dii ate ba nmarisi Naawen gbanjka po la. Ni be kan pa zula a te nuru m wa ale kan pa m wa a chim jaabɔa. 7 Ka wana ale basi ate fi gaam fi chaaba? Daa Naawen ale te fi jaab buuri meena ate fi ta la? Dila la, fi ale nyɛ ka se a kuulim ase fi ale ta jaab buui meena la daa Naawen ale te fu la?

8 Ni be poom a deri jigsi kama a ta yegayega a de? Ni poom a deri chim ka nalima alege tama? Mi a yaali ayen ni dan chim ka nalima nna ate ti de naamu ale ni. 9 Mi abe a poli kama ayen Naawen a te ti ka tomteerɔba tuini ase nuru baai ate ba bo buusa a mini ba ayen ba ko ba la, ate nurubiik meena tenjka po ale sabiiloma a nya ti. 10 Kirisita abe le soa ti la nyinj tama a nyɛ ase ka betta la, alege nama a chim yam nyam Kirisita nyinj. Tama wobsa kama alege nama a pagra. Ba a zuli ni kama alege kan zuli tama. 11 Yogyogla de nna, kom ale nyanyuila ale kasim ta ti, ti gatanja a cheeri, te ka yeri a goa,

nuruba a nak ti me, ¹² ti abe a tom ka nna yegayega ayen ti baga a nya a de. Nuruba a dan ka te ti, tama a niak ba kama. Ba dan a namsi ti ti a chiibi kama. ¹³ ba a dan biisi ti a kaasi, ti a tulisi ba ale ka wamaŋsa. Ti yaa nyɛ ka nna se yaata la a ta jam paai yɔgyɔgla de.

¹⁴ M kan ŋmarisi gbanjka de ayen m pa ni nyo ka chivie po, alege ka m basi ate ni miŋ ase m dek bisa a te mu a yaali la. ¹⁵ Ni be a dan poom a ta sinsak sagroba tusidi, ni ka da ko bori ya. Mi chim ka ni ko Yeezu Kirisita nyiŋ m le mooli Naawen wanni ate ni a ti ni nya varibasika la. ¹⁶ Mi a saalim ni, ni a nya mi nyeka a va. ¹⁷ Ku de nyiŋ ate mi a tom Timoti waai ale a nyɛ ase m biik la ni jigi. Wa ka waai ate m marin wa. Wa ale teeri sak ni mi nyeka ale Yeezu ale ka dii la. Dila a te ma a sak Kirisita bisa ale tigi bo jigi meena la.

¹⁸ Ni ba gela a ta ka kanjanta dii nyiŋ la, ni a poli kama ayen m kan jam ni jigi ya. ¹⁹ Dan ka Nyɔɔwa yaalika m ni jam ni jigi ate baga a seba ase ka kanjanta nyamma de pagrim nyiŋ yaase ka noai po biik. ²⁰ Ba a nya Naawen Naamu ka nuruba nyeka po da ba biik po. ²¹ M dan cheena ni jigi, m jam ale fiŋ ya m jam a sak jiirim ale yaalika?

5

¹ Yɔgyɔgla de m wom kama ayen nipɔk yaalik tu-

ima ale bo le sunsuŋ a bie nna yegayega ate baai ale kan daa Kirisita bisa la a kan nyɛ. Ba weeni mu kama ayen nuru ale a goa ale wa ma ŋaanchoa. ² Dila nyiŋ la ni ni nyɛ ka se a ta kanjanta, ni magsi ni a kum wanni de nyiŋ kama, abe ni yeeri nuru waai ale nyɛ wanni de choa la ni sunsuŋ. ³⁻⁴ M yalima ale ni kama alege m popola po ku a nyɛ ase m bo ale ni kama la, ku be le a nyɛ ase m bo ale ni la, Nyɔɔwa Yeezu Kirisita yoi nyiŋ mi poom a bo waai ale tom wa bioku de la buusa kama. Ni abe le a tu chaab ate m popola po ku a nyɛ ase mu a tu ale ni la ate ti Nyɔɔwa Yeezu pagrim a bo ale ti la, ⁵ ni basi wa a te Sitaana a kaasi wa nyiŋka ate Nyɔɔwa a dan pilim jam abe wa vari wa chiika a basi.

⁶ Ni kunkuulimaja an nala. Ni seba ayen dabinta magdega ale a basi ate boroboruk a fuusi. ⁷ Dila la ni be yeeri ni wabaataŋa ale a nyɛ ase dabin kpagsa la a basi ate ni chim nuru welensa. Ate ni yaa be a nyɛ ase boroboruk ate ba an pa dabinta a nyoro la. Ni abe ale ka dii la ale la, dii nyiŋ la Yeezu ti Gaambasika pabiika a kpi kama a te ti. ⁸ Ni be basi ate ti de Gaambasika Tigini ale welensa ale wensie, ku la a nyɛ ase ka boroboruk ate ba an pa dabinta a nyoro la. Ni kan te ti ta wabaata ale gaasa, ku la a nyɛ ase ka boroboruk ate ba pa dabinta

a nyoro la.

⁹ Gbanj kaai ate m ηmarisi a te ni la, m weeni ayen ni kan pai ni dek a gum nidɔa yaalisa ale nipɔk yaalisa po. ¹⁰ M kan weeni ka baai ale kan daa Kirisita bisa a chim nidɔa yaalisa ale nipɔk yaalisa la, yaase wa a yaali nuruba ηanta la, yaase zueba la, yaase ba a kaab bogta la. Ni dan kan pai ni dek a gum ba po, se ni yeeri ni dek tɛŋka zuk. ¹¹ Mi a weeni kama ayen ni kan pai ni dek a gum waai ale a wi wa dek ayen Kirisita biik alege chim nidɔa yaalik yaase nipɔk yaalik, yaase wa a yaali nuruba ηanta, yaase wa a kaab bogta, yaase wa a velim a te nuruba, yaase wa chim da bugrik, yaase zue. Ni kan poom kali a de ηandiinta ale nuru wala choa.

¹²⁻¹³ Ku da mi tuini ayen m bo baai ale kan daa Kirisita bisa la buusa. Naawen ale wa bo ba buusa. Alege nama a kan bo ni ale baai ale gum chaab la buusa? Ase ba ale ηmarisi Naawen gbanjka po dii la, "Ni yeeri nuru bioku ni sunsuŋ".

6

¹ Ase ni waai a dan ta biik ale wa Kirisita biik choa, ku a magsi ayen ni ta cheŋ boteero baai ale kan da Kirisita bisa la jigi, alege kan basi ate Naawen nuru welensa a biisi biika a niak chaaba? ² Ni seba kama ayen Kirisita bisa ale ba bo tɛŋka demma meena buusa. Ni be dan a bo tɛŋka demma meena buusa,

ni бага а бииси ва фиіса а ниак чааб кама. ³ Ни ηman себа кама аyen тама Kirisita bisa ale ti bo sabiiloma buusa. Dila nyiŋ la ti бага а биісі ва фиіса а ниак чааб кама. ⁴ Nuruba ni po a dan ta biika de choa ale chaab, ni a yaali ayen ni basi ate ka nuru baai ate Kirisita bisaŋa a kan zuli ba la a biisi biika ate ba niak chaaba? ⁵ Ku magsi chivie ale ta ni kama, yam nyɔŋɔ a ka ni sunsuŋ ate Kirisita bisa a dan ta wari ale chaab abe wa yik ba a niak chaaba? ⁶ Kirisita biik a kan ta wa choa a cheŋ boteero baai ale kan da Kirisita bisa la jigi ate ba a bo ba buusa.

⁷ Ni be ale ta chaab a cheŋ boteero baai ale kan da Kirisita bisa jigi la a sak kama ayen ni kan nye ase Kirisita bisa la. Ku ale zunchoŋ ase ni a nin basi ate nuru yonta a nye ni a kaasi. Ku ale zunchoŋ ni a nin basi ate nuru yonta a vari ni ηanta. ⁸ Alege ni goanti nye ka chaab a kaasi ale a vari chaab ηanta. ⁹⁻¹⁰ Ni be себа аyen гааса nyam a kan maari de Naawen naamu. Ni be себа ку де чак, аyen nidɔa yaalisa ale nipɔk yaalisa yaase baai ale a kaab bogta, yaase kabonj nyeerisa, yaase nidɔa baai ale a goa ale chaab, yaase zueba, yaase butuem nyam, yaase dabugirisa yaase baai ale velim a te nuruba, yaase baai ale a vari nuruba ηanta, ba de waai a kan maari a de Naawen naamu. ¹¹ Ni ba gela a be jam a nye ka

wienja de. Alege Naawen a sugri ni wabaatana ate ni yaa chim nuru welensa, ale chim wayorisima nyam Nyɔnɔ Yeezu Kirisita nyin ale Naawen Chiika nyin.

¹² Nuru waai a baga a weeni kama, ayen, "Wa baga a nye wari meena ate wa yaali la kama." Alege daa wari meena ale a maari. Nuru baga a weeni kama ayen mi baga a nye wari meena ate mi a yaali la kama, alege mi a kan siak ate jaab buui a basi ate mi a chim wa yomma. ¹³ Nuru waai me ale weeni ayen, nandiinta ale soa poi, ate poi me a soa nandiinta. Alege Naawen ale jam kaasi ba la meena. Ku an magsi ayen waai a pa wa nyinka a tom nidɔa yaalik ale nipɔk yaalik tuima alege ka wa pai a tom a te Nyɔnɔwa dii la Nyɔnɔwa ale soa nyinka. ¹⁴ Naawen ale basi ate Nyɔnɔwa Yeezu a yiti kum po, wa be le basi ate tama me yiti kum po ale wa pagrimu.

¹⁵ Nama ze ayen ni nyinsana ale Kirisita nyinka ka bunyi? Mi a kan basi ate mi nyin ka ate Yeezu soa la ale nidɔa yaalik nyin a chim bunyi. Kula a kan baga a nye. ¹⁶ Ni be sum seba ayen waai ale a goa ale nidɔa yaalik la, ka bunyi ale wa. Ase ba ale nmarisi dii Naawen gbanja po la, "Bala ba yeri wa yaa chim ka bunyi." ¹⁷ Nuru waai ale Nyɔnɔwa ale a chim bunyi la, ka bunyi ale Chiika.

¹⁸ Ni basi wa nidɔa yaalik ale nipɔk yaalik tuima. Wabiok meena ate nuru a tom la a ka wari a nye ale wa nyinka, alege nidɔa yaalik ale nipɔk yaalik tuimana, fi a tom a kaasi ka fi dek nyinka. ¹⁹ Ni abe seba me ayen ni nyinsana a nye ase ka dɔk a te Naawen Chiika la, waai ate Naawen a te ate wa bo ale ni. Nama abe m soa ni dega ka Naawen ale soa ni. ²⁰ Naawen a da ni kama a tuni. Ni abe pai ni nyinsana a tom a te Naawen pimpauk.

7

¹ Yɔgyɔgla de mi a yaali ayen m biisi ka wie naai ate ni nmarisi a te mu la wie.

Ku nala kama ase nuru a nin kan ta wari a nye ale nipooba. ² Alege nidɔa yaalik ale nipɔk yaalik tuimana yegayega ale boro la nyin nuru meena a ta wa dek pɔk, abe nipɔk meena a ta wa dek chora. ³ Nidɔa meena abe nye wa ale magsi ayen wa nye dii ase chora la, abe nipɔk meena me a nye wa ale magsi ayen wa nye dii ase nipɔk la ate ku niak ba meena. ⁴ Nipowa an soa wa nyinka alege ka wa chorowa, chorowa me an soa wa nyinka alege ka wa powa. ⁵ Ni abe kan gaari chaaba, nin ka ni a nin nye noai yen ayen ni gaari chaab a puusi a te Naawen, alege kula naan nyin ni nman gum chaab ate Sitaana a kan ta nye nyaka a jam ni jigi ya,

ase ni a nin kan baga a chiibi ale chaab goomaa.

⁶ Mi a kan fe ni kama alege ka sinsaga ate mi a sak ni.

⁷ Dan ka mi nyiini mi a ta weeni ayen ni meena a nye ase ka mi la, alege Naawen a te waai meena ka tiirim, m wa wa tiirim, m wa me wa tiirim.

⁸ Yogyogla de mi a yaali ayen weeni baai ale kan nman ta pooba ale baai ale kan nman ta choroba la ayen ku nala kama ale ba ale deri boro dila ase mi la. ⁹ Alege waai a dan kan baga a chiibi, wa abe faari nipok yaase wa yali chora, kula ale zunchoŋ a gaam koarisa ale a de fu.

¹⁰ M ta ka sinsaga, ŋa abe daa mi dek sinsaga ayen m te baai ale ta pooba ale choroba la, ayen nipok a kan basi wa chora, ¹¹ alege wa abe dan basi wa chorowa, wa abe kan yali, yaase wa nmani wa chorowa jigi, abe nuru waai a kan yiak wa powa.

¹² M ta ka sinsaga me, ŋa da Nyɔɔwa sinsaga ayen m te ni, ayen Kirisita biik kaai pok a dan kan daa Kirisita biiga alege ate nipowa a siak ayen wa a bo ale wa, wa kan yiak wa. ¹³ Nipok waai me a dan ta chora ate wa daa Kirisita biiga alege ate nidɔawa a siak ayen wa a bo ale wa, wa kan basi wa. ¹⁴ Dii la chorowa waai ale kan daa Kirisita biik la a moata Naawen kama wa ale bo ale wa powa la nyin, powa me waai ale kan

daa Kirisita biik la a moata Naawen kama wa ale bo ale wa chorowa la nyin. Dan ka daa di bisaŋa a kan chim be welensa, alege ku ale ka dii la ba ka be welensa. ¹⁵ Alege ba waai dek ale kan daa Kirisita biik la a daa yaali ayen wa basi m wala, wa baga a basi kama. Ku de po chorowa yaase powa baga a lueri kama, Naawen a wi ni kama ayen ni boro ale suyogini. ¹⁶ Nama ze ayen powa nyin wa chorowa ale baga a nya varibasika, yaase chorowa nyin wa powa ale baga a nya varibasika.

¹⁷ Nuru meena abe boro a magsi chaab ale Naawen ale te wa tiirim buui la, ale wa ale jam ka dii alege ate Naawen a wi wa la. Juijui meena ate Kirisita bisa a tu la mi ale a sak ba dii la ale la. ¹⁸ Nuru waai a dan gebi wa yoari alege a chim Kirisita biik wa kan weeni ayen wa duisi a basi, waai abe dan kan gebi ya wa kan weeni ayen wa gebi. ¹⁹ Nuru a gebi wa yoari yaase wa an gebi ya ku daa wari ya, dii ale nye wari yegayega la ale fi a zuli Naawen sinsanŋa. ²⁰ Waai meena abe ale jam ka dii alege ate Naawen a wi fu la, be kan tagri. ²¹ Fi jam ka yomma alege ate Naawen a wi fu la? Kan te ate ku a daani fu. Fi abe dan baga a nya siuk a kan nma chim yomma be pai siuk kula a tom. ²² Waai ale ka yomma ate Nyɔɔwa a wi wa la a nman daa yomma, siuk kula po waai

me ale kan daa yomma ate Nyɔɔɔwa a wi wa la a yaa chim ka Nyɔɔɔwa yomma. ²³ Naawen a da ni kama a tuni, dila nyin la ni nman daa nurubisa yomma. ²⁴ M suaata, waai meena a be va Naawen ase wa le jam ka dii alege ate wa wi wa la.

²⁵ M ka sinsaga a nyini Nyɔɔɔwa jigi a magsi chaab ale gban kaai ate ni nmarisi a te mu baai ale kan ta nipooba la wari ya, alege mi a yaali ayen m weeni ni ale m dek popola. M be ka waai ate Nyɔɔɔwa a ta jirim ale mu ale marin mu.

²⁶ Ti dan nya ku ya le kasim tua dii nna yegayega la, mi a poli ayen nuru a dan deri boro dila ku le zunchoja. ²⁷ Fi ta nipowa? Be kan yiaƙ wa. Yaa fi ka nipowa? Be kan nman faari. ²⁸ Alege fi dan faari nipok, fi an nye wabiowa, nipok waai me ale kan yali la a dan yali wa an nye wabiowa. Alege baai ale ta nipooba yaa choroba la a ta ka daani ka nna yegayega. Mi abe a yaali ayen m kasi ni ka daani ka de po.

²⁹ M suaata, mi a weeni ni ku de kama dii nyin la ti yaa le bo da njaai po la an soa dii ya. A ta nyini yogyogla de a chej baai ale ta nipooba abe boro nna se ba an poom faari nipooba la. ³⁰ Baai ale a kum la abe a nye nna se niniga a ka ba la. Baai ale a la la abe a nye nna se ba sue an peenti la. Baai ale a da nanta la abe a nye nna

se nanta la daa ba ale sum soa la. ³¹ Baai me abe le ta tɛnka de zuk nanta la abe a nye nna se ba ka jaab la. Ale tɛnka de ase ka, ale ka dii yogyogla de nna, a za ka taam kama.

³² M kan yaali ayen ku de a daani ni. Nuru waai ale kan ta nipok la nin a bo ka Nyɔɔɔwa tuimaɗa jigi, dii nyin la wa a yaali ayen wa a nye ate ka Nyɔɔɔwa sui a peenti. ³³ Alege nuru waai ale ta nipok la nin a bo ka tɛnka de zuk wie jigi, dii nyin la wa a yaali ayen wa a nye ate ka wa powa sui a peenti, ³⁴ ale ta popola buye. Nipok waai yaase nipokbili dii ale kan yali la nin a bo ka Nyɔɔɔwa tuimaɗa jigi, dii nyin la wa a pai wa dek meena a te Naawen kama, alege nipok waai ale yali la nin bo ka tɛnka de zuk wie jigi, dii nyin wa a yaali ayen wa a nye ate ka wa chorowa sui a peenti.

³⁵ Mi a yaali ayen m maari ni kama, dila ale soa ate mi a weeni wienja de. Mi a kan yaali ayen m fe ni kama ale wienja de, alege mi a yaali ayen ni va ka Nyɔɔɔwa nalimnyini abe ni pa ni dek meena a te wa.

³⁶ Baai ale ta nonja a gomsɪ ayen ba yali chaab ale nman poli ayen ba basi chaab la, ka nidɔawa a daa nye wa ase wa koarisa pagra la ate wa nma a poli ayen wa faari wa wa abe faari. Wabiok a ka ku de po. ³⁷ Alege nuru waai ate ba kan fe wa alege ate ka wa

dek popola po a weeni ayen wa kan faari wa la, wa abe kan faari nipok binni. ³⁸ Dila la waai ale faari la a nyeka wa man alege waai ale kan faari la a nye gaam.

³⁹ Nipok waai ale yali la a ka siuk a nma yali ase wa chora ale tolim boro la, alege wa chorowa a dan kpi wa ta siuk kama a yali ase nidoawa a nin ka Kirisita biik. ⁴⁰ Mi jigi wa ta supeen-tik kama ase wa a nin kan yali ya. Mi ale a ta popola naai la ale la, mi abe a poli ayen ka Naawen Chiika ale a sak mu.

8

¹ Ni ale nmarisi gban kaai a te mu la ni biisi nandiin tii ate ba pai a kaab bogta la wie. Ku be ka wensie ase ni ale a weeni ayen ti meena a ta yam kama la, yam bula choa a basi kama ate nuru a ta kanjanta alege, ka ti ale a yaali chaab dii la ale a basi ate ti a chim ale chiika pagrimu. ² Nuru waai abe ale a poli ayen wa seba wie la a ze jaaboa ase wa dek ale a poli dii la. ³ Alege Naawen a seba ka nuru waai ale a yaali wa la.

⁴ Dila la ni ale bek ase nandiin tii ate ba pai a kaab bogta la, ni baga a de ya la, ti meena seba ayen bogluk dek da jaab waai ale vua alege tama seba ayen ka Naawen yen dekki ale boro. ⁵ Bogta abe dan poom bo wenna mazuk yaase tenzuk de ate "bogta" ale "tanbana" a piisi a boro,

⁶ alege ka Naawen yen dekki ale boro, wala abe le tama ko. Wala abe ale jaab meena nyeero, wala nyin abe le tama boro. Yeezu Kirisita nyiini abe ale tama Nyono ate wa lala nyin ate Naawen a nye jaab meena. Wa lala nyin abe le tama boro.

⁷ Alege daa waai meena ale seba wensienja de. Nuruba gela a malim bogta ka nna yegayega, a ta jam pari jinla ba dan de nandiin tila chaab, ba a poli ayen bogluku ale soa nandiintana. Ate ba popolana a yaa daani ba. Ba nyiem ya poli ayen ba ka nuru dantisa. ⁸ Nandiinta deka a kan basi ate ti a chim nuruba dek Naawen jigiya, ti abe dan kan de ya ti kan chim nuru kayaata.

⁹ Ni be kpesi ni dek ate baai siaka ale pagra la nyeka a kan basi ate baai siaka ale kan pagra la a tom wabaata. ¹⁰ Ase nuru waai popola ale a daani wa ale wienja de chaab la, a dan nya fi waai popola ale ka a daani fu ale bogta nanta deka la ale fi boro a de bogta nandiinta ku kan te wa nyinbiiri ate wa maari a de? ¹¹ Dila fi sebika de nyin a baga a kaasi fi suoku waai siaka ale kan pagra la kama. Alege Yeezu Kirisita a kpi ka wa la la nyin me. ¹² Waai abe dan nye kaasi wa Kirisita biik choa, a kaasi wa popola me, wa nye kaasi ka Yeezu Kirisita dila. ¹³ Dila la mi a dan de bogta nandiinta ate m suok a va dila nyin a

nyɛ a kaasi Nyɔnɔwa, mi kan ɲma a de bogta ɲandiinta, dii nyiɲ la mi a kan yaali ayen wa a nyɛ wabiok wa.

9

¹ Mi a nya varibasika kama, mi a ɲman daa wabaata yomma. Mi ka Yeezu tuimtomdo. Ni abe seba ayen Nyɔnɔwa Yeezu a pai wa deka sak mi kama. Mi abe le mooli Naawen wienja a sak ni ate ni nya varibasika. ² Nuruba a dan poom a weeni ayen mi a daa Yeezu tuimtomdo alege nama ale siak ayen mi ka wa tuimtomdo, ni ale ka Kirisita bisa la nyiɲ.

³ Mi ale ta dii a weeni baai ale a weeni ayen mi daa Yeezu tuimtomdo la ale nna. ⁴ Ku ta siuk kama ate ba a te mu ɲandiinta m tu-imaɲa ase Yeezu tuimtomdo la nyiɲ. ⁵ Mi me a ta siuk a yaali nipok a ta wa ny- eem ase Yeezu tuimtomdoba mbala, ale ti Nyɔnɔwa Yeezu suaataɲa ale Piita ale ta ba pooma a nyeeem dii la. ⁶ Daa mi ale Banabas ale magsi ayen ti tom ti deka a de. ⁷ Soji waai karo a tuni wa deka. Nuru waai me abe le a kpa la a de ka wa kpanni ɲanta. Naapeerik kaai ale a kasi niiga la a ta siuk a de ɲa biisim kama.

⁸ Ku an magsi mi a va nurubiik popola, dii nyiɲ la ba ɲmarisi ku Naawen gbanƙa po kama. ⁹ Ku be ɲmarisi a bo Moosis Sinsanɲa po kama ayen, "Ni dan yik niiga a boro a fobi za ni kan bobi

ɲa noaɲa." Naawen niɲ abe bo ale ka niiga? ¹⁰ Daa tama nyiɲ ate wa weeni dila? Wa abe ɲmarisi a te ka tama. Nuru waai abe le a kpa ale waai ale a che la a ta yiila kama ayen ba ale nya ba kpanni ɲanta. ¹¹ Ti abe bori ka ɲan maɲsa ni suni-imaɲa po. Tama abe dan weeni ayen ni a te ti ɲanta ale ka tama me nyuenta ale la, ku gaam ni te ka kama. ¹² Nuruba ba chaab dan ta siuk a yiili ɲanta ni jigi, tama a ta siuk a gaam dila kama.

Tama a ta siuk kama a yiili ɲanta ni jigi alege tama an nyɛ di, ti chiibi wie meena kama ayen ti kan nyɛ wari ate di kaasi nuruba ate ba kan bage a mooli Naawen wienja. ¹³ Ni seba ayen baai ale a tom Naawen yenni po la a nya ba ɲandiintaɲa ka dula. Baai me ale nyɛ kaabka a te Naawen la a nya ba charuku ka dula. ¹⁴ Siuk kula po, Nyɔnɔwa a sak kama ayen baai ale a mooli Naawen wienja la ba a tuni ba ba tuimaɲa nyiɲ.

¹⁵ Alege mi an pai siuk ku de a yiili ɲanta ni jigi yaase mi a ɲmarisi gbanƙa de a pai siuk ku de a te mi dega. M dan kpi a zunchoɲ m le a nyɛ kude. Mi a kan te nuru pai ku de nyiɲ a valim mi. ¹⁶ M ka siuk a nak sunum mi ale a mooli Naawen wienja la nyiɲ ɲa. Ka Naawen ale weeni ayen mu a tom. Ku abe le bie m jigi ka nna yegayega ase m nin kan mooli wa wienja. ¹⁷ Ase dan kan mi deka ale

lueri tuini a tom m ta siuk kama ayen ba a tuni mu. Alege ku ka fifiok ayen m tom dii nyin la Naawen ale te mu tuini de. ¹⁸ Boan tutuna abe le mi a nya? M tutunaja meena ale m baga a mooli Naawen wienja abe m kan weeni ayen ba tuni mu m tuimaja nyin ja. M daa nye ku de m kan pai siuk kuui meena ate mi deri ta la ayen m ka waai ale a mooli Naawen wienja la.

¹⁹ Mi a daa nuru waai yomma alege mi a pai m dek kama a chim waai meena yomma ayen m baga a mooli Naawen wienja ate nuruba yegayega a nya varibasika. ²⁰ Mi a dan boro a mooli Naawen wienja a te Juuma, mi a nye m dek ase ka Juu la, ate ba baga a nya varibasika. Ku daa fifiowa ayen m va Moosis Sinsanja, alege m dan boro a mooli a te baai ale a va Moosis Sinsanja la, mi a nye m dek ase m ka waai ale a va Moosis Sinsanja la, ate ba baga a nya varibasika. ²¹ M dan boro a mooli a te baai ale kan daa Juuba la, mi a nye m dek ka nna ase m da Juu la ate ba baga a nya varibasika. Ku de a kan sak kama ayen m kan va Naawen sinsanja, mi a va Yeezu sinsanja kama. ²² Mi dan boro me a mooli Naawen wienja a te baai siaka ale kan pagra ale Yeezu la, mi a nye m dek ka dila ate ba baga a nya varibasika. Baai meena ate mi a mooli Naawen wienja a te ba la nyeka ale ka dii la, mi a nye ka dila ate nuruba a baga a

nya varibasika.

²³ Wienja de meena mi a nye ka Naawen wienja nyin ayen m baga a nya niaun ku po. ²⁴ Nuru baai ale a chali la meena a chali kama alege wanyi ale a tuesi deerowa jamu. Ni abe basi ate ni wensiuku po boka a nala ase chalaja ale ka dii la ate nama me a tuesi jaab dila nyin. ²⁵ Nuru waai ale a yaali ayen wa maa chali chala la a siak sinsak pagra kama ayen wa baga a chali de a tuesi jaab buui ate ba pa a te deerowa la, jabula abe kan benni ale kaasika, alege tama ale ti tuesi jaab buui la ka kaasi ka. ²⁶ Dila ale soa ate mi a kasim a chali yorr ayen m nueri la. Dila me ale soa ate mi a kan chubi a basiro la. ²⁷ Mi a nak m nyinka kama ayen ka girigi ate m baga a yik ka nmapi, ate m dan mooli Naawen wienja a te nuruba abe ku njaa nyin Naawen kan zeri mi dega.

10

¹ M suaata, ni teeri dii ale jam a nye ti kokpiensaja ale jam va Moosis la. Chinmari ale jam a lik ba ate ba meena a lo beli kpeeni a jueli nalimnyiini. ² Ti abe dan njman ti weeni me ba ale jam a lo benni a jueli ale Moosis la a nye ase ba jam a tuesi ka soka ale Moosis la. ³⁻⁴ Ba meena a jam de ka wenzuk njandiinta ale nyu nyiam pun kuui ate Naawen a jam te ba la po. Pun kula abe jam ka Yeezu dek. ⁵ Alege dila

meena Naawen sui an jam peenti ale ba. Ba meena a jam kpi wari ka goanni po.

6 Ku de meena abe le ku kaam ti ate ti ka yaali njan baai ale kan daa njan manja, 7 yaase ti a kaab bogta ase ba ale jam a nye dii la. Ase ba ale nmarisi Naawen gbanja po dii la, "Nuruma a jam kali ale ka chaab a de ale a nyu daata ale yiti a boro a gok." 8 Ti be kan ti ta nipok yaalik tuima ase ba ale jam ka dii la ate da yen po Naawen a ko nuruba tusa pisiye ale na ta dii la. 9 Ti be kan nye Nyɔnɔwa a nya ase ba gela ale jam a nye dii ate Nyɔnɔwa a jam basi ate wiɔna a dom ba a ko la. 10 Ti be kan a fobli ase ba ale jam a fobli dii ate Naawen a basi ate sabiilowa a ko ba la.

11 Wienja de meena abe nye kama ayen na sak ti, nuruba abe nmarisi kama me ayen na a kaam ti. Yogyogla de ate ti boro la tenka a yaa mɔata ka kpeglimka.

12 Nuru waai abe le a poli ayen wa siaka a pagra la, a kpesi wa dek ate wa kan lo. 13 Nyenya kaai meena ate ni a tu la, me dek a jam nuruba jigi kama. Alege a magsi chaab ale Naawen ale puulim la, wa kan basi ate nyenya kaai ate ni kan бага a pik la a jam ni jigiya. Diipo ate ni a tu nyenyaka la, wa ale te ni pagrim ate ni бага a pik, abe wa te siuk ate ni nyini nyenyaka po a nyini.

14 Dila nyin, m doaba, ni kan ta wari a nye ale bogta

kaab ka. 15 Mi a seba ayen ni ka baai ale ta yam a min wie la ale soa ate mi a biisi a te ni. Daa mi abe le a weeni la nyinja alege nama dek poli ku po a nya. 16 Nyɔnɔwa nandiintanja ate ti nyiem a pai beerik ka a te Naawen jiam la, ti dan nyu ku a nye ase ti maari ka chaab a nyu wa ziimu la. Boroboruku ate ti yik a nmari la ti dan njobi, ku a nye ase ti maari ka chaab a njobi wa nyinja la. 17 Dii nyin la boroboruku ka kunyi, ta meena abe dan poom piisi dii dii ya ti ka bunyi ase nyin yen la, dii la ti meena a njobi ka boroboruk yen.

18 Ni abe nya Izirali demma ate baai a jam maari chaab a de njan baai ate ba pa kaab te Naawen la ka bunyi. 19 Mi abe a weeni kama ayen bogluk yaase nandiin tii ate ba pa kaab bogluk la daa nanta dega? 20 Aaya, mi a weeni kama ayen njan baai ate ba pa a kaab bogta la, ba kaab a te ka chichirisa daa Naawen. Mi abe kan yaali ayen nama ale chichirisa a ta wari a nye ale chaaba. 21 Ku an magsi ni a nyu Nyɔnɔwa beerik po ale nman nyu chichirisa beerik po, ni an magsi ni kali a de Nyɔnɔwa nandiinta ale nman kali a de chichirisa nandiinta. 22 Yaa ti a yaali ayen ti basi ate Nyɔnɔwa a ta ka nyuri ya? Ti abe seba kama ayen ti an pagra a gaam wa.

23 Nuruba a weeni kama,

ayen ti baga a nye dii meena kama. Ku ka wensie, alege daa wienja meena ale nala. Ti baga a nye dii meena kama, alege daa wienja meena ale a maari ti. ²⁴ Nuru waai abe ka a nye dii ale di niak wa deka wa nyiini la, alege dii ale di niak wa chaab la.

²⁵ Ni baga a da nandiin tii meena ale bo yaba la kama a de ale kan begi. Nandiin tila chaab deka an magsi ku a daani ni popola. ²⁶ Ase ba ale nmarisi Naawen gbanjka po dii ayen, “Tenka ale jaab buuri meena ale bo ka po la ka Nyɔnɔwa ale soa”.

²⁷ Ase baai ale kan daa Kirisita bisa la a dan wi fu ayen fi jam de nandiinta ale ba, nandiin tii ba pa a zaani fi niɲ la kan begi, popola daani ka nyiɲ. ²⁸ Alege waai a dan weeni fu ayen nandiintaɲa de ba pa kaab ka bogta, kan de nandiin ti la nuru waai ale weeni fu la ale wa popola daani ka nyiɲ, ²⁹ daa fi deka popola alege nwala popola nyiɲ.

Ase nuru waai ale bek ayen ka boa ale soa ate mi ale ta siuk a nye dii la waai siaka ale kan pagra la a baga a kasi mi ate mi a kan nye. ³⁰ Nuru waai abe ka siuk a bo a mini mi nandiin tii ate mi a te Naawen jiam ti nyiɲ la.

³¹ Dila la, wa dii meena ate fi a nye, fi a de yaase fi a nyu, be a nye ate ku te Naawen zula. ³² Ni kan basi ate ni nyeka a basi ate Juuba yaase baai ale kan daa Juuba la

yaase Kirisita bisaɲa a tom wabiok wa. ³³ Ni abe a nye ase mi ale a nye dii la. Mi a nye kama ayen waai meena sui a peenti, m be kan poli ka dii ale a niak mi la, alege dii ale a niak nuruba ba chaab la, ate ba baga a nya varibasika.

11

¹ Ni abe a tomsi mi ale a nye dii la, ase mi ale a tomsi Yeezu Kirisita dii la.

² Mi a pak ni kama, dii nyiɲ la ni ale kasim a teeri m wie la ale a va sinsak njaai ate m sak ni la. ³ Alege mi a yaali kama ayen ni miɲ ayen Yeezu Kirisita a ta pagrim kama nuru meena zuk, ate chora a ta pagrim wa po zuk, ate Naawen a ta pagrim Yeezu Kirisita zuk. ⁴ Dila nidɔa waai a dan boro a puusi yaase wa a tuesi biik Naawen jigi a biisi a te nuru bori sunsuɲ ale vuk zutok, ku a te Yeezu Kirisita ka chivie. ⁵ Nipok waai me a dan boro a puusi yaase wa a tuesi biik Naawen jigi a biisi a te, nuru boari sunsuɲ alege an bobi bobik ku a te wa chorowa ka chivie, wa ale nipok waai ale chiiri wa zuk la ka bunyi. ⁶ Nipowa abe dan kan bobi zuk bobiga, wa baga a che wa zuisaɲa kama. Ku abe ale ka chivie ate nipok a che wa zuisa yaase wa chiiri si la, wa kasim pa bobik a bobi wa zukku. ⁷ Nidɔa an magsi wa bobi wa zuwa dii nyiɲ la Naawen a nye wa ase ka wa deka la ate wa a sak Naawen zulaɲa.

Alege nipok a sak ka nidɔa zulaɲa, ⁸ Daa nipok nyipik kobi ate Naawen a pa nye nidɔa, alege ka nidɔa nyipik kobi ate Naawen a pa nye nipok. ⁹ Yaase Naawen a nye nidɔa ka nipok nyinɲa, alege wa nye nipok ka nidɔa nyinɲ. ¹⁰ Dila ale soa ate nipok a magsi ayen wa pa bobik a bobi wa zukku ate ku sak ayen wa ta siuk a puusi ale a tuesi biik Naawen jigi a biisi a te, ate sabiiloma a nya ayen wa ta siuk.

¹¹ Ase ti ale ka Kirisita bisa la nipok a ta tuilim kama nidɔa jigi ate nidɔa me a ta tuilim nipok jigi. ¹² Naawen abe le pa nidɔa nyipik kobi a nye nipok la, ku ka dila ate nipok a yaa biak nidɔa. Naawen abe le nye jaab buuri meena a basi tenka zuk.

¹³ Nama dek a poli nya ase ku magsi ayen nipok a puusi a te Naawen nuru boari sunsun ate jaab an lik wa zukku. ¹⁴ Naawen nyeka de a sak kama ayen nidɔa a dan ta zuwonɲa ku ta ka chivie, ¹⁵ alege nipok jigi ku ka nalim. Naawen a te wa zuwonɲaɲa kama ayen si a lik wa zukku. ¹⁶ Alege waai a dan ka a siak mi ale weeni dii la, mi ale ta dii ayen m weeni la ale tama yaase Naawen nuruma tigsiku a nman ka kisuk ku choa a magsi chaab ale Naawen pusika.

¹⁷ Yogyogla de ate mi a yaali ayen m weeni dii la, m kan nman pak ni, dii nyin la ni ale a tu chaab la a kan niak ni alege a kaasi

ni kama. ¹⁸ Nuruba abe weeni mu kama ayen ni a poori ka chaab a tu. Mi abe seba ayen wensie a bo ku po kama. ¹⁹ Ku abe daa chichama, poori ka a bo ni sunsun kama ayen ku basi ate ba seba baai ale sum a ta siaka la. ²⁰ Ni a dan tu chaab nandiin tii ate ni a de la daa Nyɔɔwa nandiinta. ²¹ Ni a dan boro a yaali ayen ni de, m ba ale deri a kpabi a de ate nyu ale kan limsi m ba, ate baai a chak alege baai kom a ta ba. ²² Ni abe ta ni dek yeri kama a de ale a nyu. Ni kisi Naawen nuruma kama? Baai ale kan ta jaab la, ni a yaali ayen ni basi ate ka chivie a yik ba? M le weeni ni ayen ka boa? M kan pak ni.

²³ Sinsak njaai ate mi a sak ni nna ka Nyɔɔwa sinsaga, ayen yok kuui ate Judas a bobri a pa Yeezu da la, yok kula dek ate Yeezu Kirisita a yaa pa boroboruk, ²⁴ a te Naawen jiam alege yik ku nmari a yaa weeni, "Mi nyinɲa ale nna ate mi a pa kaab a te ni. Ni be kasim a nye nna wa a teeri m wari." ²⁵ Ba ale nueri junɔai nandiinta la, Yeezu Kirisita a yaa pa beerik, a yaa weeni ayen, beerik ka de a sak ka Naawen ale nye noayen paalika ale ni la. Ku la abe nye ka mi ziimu nyinɲ. Diipo meena ni dan boro a nyu, ni be a teeri m wari.

²⁶ Ku de kiri abe le diipo meena ni dan boro a nobi boroboruku de ale a nyu beerika de po, ni kasim a

moli Nyɔnɔwa kumu wie ate wa taam ga jam. ²⁷ Ku be ale ka dii la nuru waai a dan ɲobi Nyɔnɔwa boroboruku ale nyu wa beerika po ale biem ku kan te Nyɔnɔwa zula. Dila wa be nye ka wabiok a kaasi Nyɔnɔwa nyinɲa ale wa ziimu. ²⁸ Dila nyinɲ la waai meena nyiem be kpesi nya wa dek a magsi abe wa ge ɲobi boroboruku abe wa nyu beerika po. ²⁹ Ate waai a dan kan miɲ Nyɔnɔwa nyinɲa kiriya ale ɲobi boroboruku, a nyu beerika po wa ta ka buusa boka a jam wa dek jigi. ³⁰ Dila nyinɲ abe le ni ba yega a wiak ale wobsa ate yega me va dila nyinɲ a kpi. ³¹ Ti nyiem abe dan de niɲ a kpesi ti dek a magsi Naawen a kan bo ti buusa. ³² Alege Nyɔnɔwa a bo ti buusa kama ale a namsi ti ate kula kan basi ate wa kaasi tenka meena a maa gum ti du. ³³ Dila la, m suaata, ni nyiem a dan tu chaab ayen ni de Nyɔnɔwa ɲandiintanɲa, ni be limsi chaab. ³⁴ Kom abe dan ta waai wa de yeri abe wa ge jam. Ate ni ale tu chaab a nye dii la, Naawen kan bo ni buusa. M dan jam ni jigi, wa yoanaɲa buuni m ni nye ɲa a magsi.

12

¹ M suaata, yogyɔgla de mi a yaali ayen m weeni tiirin tii ale a nyini Naawen Chiika jigi la wie. M be a yaali kama ayen ni seba wensienɲa meena a magsi chaab ale

tiirintanɲa de. ² Nama abe ze ayen ni ale jam kan ta siaka ale Naawen la, ni jam be siuku kama ale ni ale a kaab bogta ate ti ka nyuvuri la. ³ Mi a yaali ayen ni seba ayen nuru waai ate Naawen Chiika a bo ale wa la an baga a ka te Yeezu. Nuru waai abe m baga a weeni ayen Yeezu ka Nyɔnɔ, ka Naawen Chiika a nin te wa siuk.

⁴ Chiika tiirintanɲa ka nna togatɔga, alege ka chiik yenka ale a te. ⁵ Suita togatɔga ate nuruba a tom ba tuimanɲa alege ka Nyɔnɔ yenka la ate ba tom a te wa. ⁶ Seba ka ka togatɔga ate nuruba a tom a te Nyɔnɔwa alege ka Nyɔnɔwa ale a te seba kala waai meena ate ba a tom a te wa. ⁷ Naawen abe basi kama ate wari a bo nuru meena wanyiwanyi jigi a sak ayen Chiika a bo ale kula nyɔnɔ kama ayen wa a maari Kirisita bisanɲa meena. ⁸ Naawen Chiika a te waai yam kama ate wa dan biisi biik abe yam bo ka po. Chiik yenka me a te waai sebika ate wa dan biisi biik abe ka chim sebika biik. ⁹ Chiik yenɲ kala me ale te waai siaka nna yegayega ale a te waai me pagrim ate wa baga a puusi ate yɔgnyeensa a nya nyinyɔgsa. ¹⁰ Chiika a te waai me pagrim ate wa dan puusi wakperikaliisa a nye, a basi ate waai a tuesi biik Naawen jigi a biisi a te, a basi ate waai me a biisi a gaari tiirin tii ale nyini Naawen jigi ale tii ale kan nyini wa jigi la. A basi

ate waai me a baga a biisi bichan, a basi ate waai me a baga a biisi dii ate ba weeni la kiri. ¹¹ Alege ka chiik yenj kala dek ale a tom dila meena, ka ale a yaali dii la. Ka a te waai meena tiirimu ka togatoga.

¹² Yeezu Kirisita a nye ase ka nurubiik nyinj ale ka dii la alege ta kabta togatoga. Ka ta ka kabta togatoga alege be ka nyinj yenj ka la. ¹³ Ku be ka dila tama jigi, ti ka Juuba yoo, ti daa Juuba yoo, yom yaase daa yom yoo ti maa chaab tuesi ka so yenj ale chiik yenjka. Naawen abe basi ate ka chiik kala a bo ti suniimaŋa po.

¹⁴ Dii la nyinjka dek daa kauk yeonŋoŋa alege ka kabta yegayega. ¹⁵ Ase nantuoku dan weeni ayen ku ale kan daa nisa la nyinj, ku maa daa nyinjka po, kula a kan basi ate ku kan maara chim nyinjka po. ¹⁶ Ase tunni a dan weeni, ayen, di ale kan daa num la, di maa daa nyinjka po, kula a kan basi ate di kan maara chim nyinjka po. ¹⁷ Ase nyinjka meena daam dan ka num, bu le nye ka se a womu? Ka daam abe dan ka tui, di nye ka se a wom nyummŋa? ¹⁸ Ku abe le ka dii la, Naawen a nye nyinjka kama ate ka ta kabta togatoga ase wa dek ale a yaali dii la. ¹⁹ Dila la, nyinj abe ti karo ase ka a nin ka kauk yeonj nyiini. ²⁰ Ku abe le ka dii la, kabtaŋa a piisi kama alege ka nyinj yenjka la.

²¹ Dila la nyinj la, nummu a kan baga a weeni nisaŋa, ayen bu kan yaali si. Yaase zukku a baga a weeni naŋsaŋa ayen ku kan yaali si. ²² Nyinjka kab tii ate tama a poli ayen kab tila a wobsa la a dan kan karo ti kan baga a nye wari ya. ²³ Kab tii me ate ti a poli ayen kab tila a ka tuilim la, ti a ŋmasi a nya kab tila kama nalimnyiini, ale kab tii me ale kan nala nina po, ti kpesi a nya kab tila kama nalimnyiini. ²⁴ Kab tila me, kab tii ale nala la a kan yaali. Naawen dek abe le nye nyinjka dii la, wa nye kama ayen tama ale a poli ayen kab tii ka tuilim la a nya zula. ²⁵ Naawen abe nye ku de kama ayen nyinjka kabta togatoga a kan poori chaaba alege nye magsi a boro. ²⁶ Ase nyinj kauk kunyi a daa nam, kaab yontaŋa me a maara nam kama. Kauk kunyi a dan nya zula kaab yontaŋa me maara nya ka masim.

²⁷ Ni meena abe a nye ase ka Yeezu nyinjka la, ni meena wanyiwanyi abe ka wa nyinjka kabta. ²⁸ Kirisita bisaŋa po Naawen a te waai meena wa tomka jigi kama. Wa piilim ale ka tuiomtombŋa, a pa saŋ baai ale a mooli Naawen wanni la, butawa baai ale a sak Naawen wanni la. A yaa pa saŋ baai ale a tom wakperikaliisa la, a pa saŋ baai ale ta pagrim a pu-usi ate yognyeensa a nya

nyinyogsa, yaase ba a maari nuruba, yaase ba a sak tuima ale na tom dii la, yaase ba a biisi bichan. ²⁹ Ba meena abe daa tom-teeroba yaase baai ale a mooli Naawen wie la yaase sagroba. Daa waai meena ale ta pagrim a baga a tom wakperikaliisa. ³⁰ yaase ba a puusi ate yogyeeensa a nya nyinyogsa yaase ba a biisi be chansa yaase ba biisi dii ate ba weeni la kiriya. ³¹ Ni be a pii nyin ate ni nya tiirim tii ale ta tuilim la.

M be le sak ni sumanaka dek ni ale ni nye dii la.

13

¹ Mi a dan poom baga a biisi tenzuk de ale wenmazuk biisanja meena ale kan yaali nuruba ku a nye ase m biisi a nuem kama nna ase loni la yaase gunjon la. ² M be dan poom baga me a mooli Naawen wanni nalimnyiini, ale seba, a baga a min Naawen wa wasusunja meena, ale ta siaka yegayega a baga a weeni guuta ayen ti voori a yiri ga duak jigi yon, alege ka yaalika ale nuruba m ka kiriya. ³ M dan pai m nanta meena a chari nuruba ale basi ate ba ju mu ale bolim alege ka yaalika ale nuruba ku kan maari mu.

⁴ Ase fi dan a yaali nuruba fi a yik fi sui kama ale ba, ale a ta jirim ale ba, fi dan a yaali nuruba fi kan ta nyuri nyeka, yaase fi a kuulimu yaase fi ta kanjanta, ⁵ fi dan

a yaali nuruba fi kan ta tukpariya yaase butuemwa yaase supuurimoa, fi dan a yaali nuruba fi kan kasim a teeri ba ale nye fu kaasi dii ya. ⁶ Nuru baai ale ta yaalika la a kan ta supeentik ase nuruba a nin tom kaasi alege ba a ta supeentik ale ka nuruba nye masika. ⁷ Yaalika a basi ate ti a chiibi wari meena kama a basi me ate wie a dan poom a daani ti ti diem ta siaka, a basi a te ti yiila a bo ale Naawen ale a dun ti sue wari meena po.

⁸ Ku be le ka dii la, yaalika a kan kpegli. Ba dan poom a mooli Naawen wanni di kan benni, a biisi be chansa ku le kpeglim, ba ale seba nna yegayega alege seba kala ale taam. ⁹⁻¹⁰ Ti diem a ze wari meena. Ti ale a mooli Naawen wanni la an diem nueri ya. Alege dii ale chim waman la da dii dai ale jam, ate dii ale kan daa waman la a murin be.

¹¹ Diipo ate mi a jam ka biik la, mi jam ta ka binbain biik ale binbain popola alege yogyogla de ate mi a pak la, mi yaa basi binbain nyeka kama. ¹² Dii ate ti a nya yogyogla de nna a nye ase ka nyaasun po ate ti a nya la. Ti be kan nya a chagi. Alege ku le jam diipo ate ti seba Naawen chak abe ti min wie meena.

¹³ Ku abe le ka dii nna, wie nata ale tali. Wa nala abe le siaka, ale yiila, ale yaalika alege wie na de nata wa dii ale taam la ale yaalika.

14

1 Yaalika ka tiirim kpiem, alege mi an nma a biisi bu la wie. Alege ku nala a magsi kama ayen ni ta Chiika tiirintana. Tiirintana de po buui ale nye wari nna yegayega ale buui ate fi baga a mooli Naawen biika la. 2 Nuru waai ale a biisi bichan la, a kan biisi a te nuruba, wa biisi a te ka Naawen, dii nyin la waai kan minj ka kiriya. Ka wensie wa susuga ate wa va Naawen Chiika pagrim nyin a biisi. 3 Alege waai ale a mooli Naawen biika la a biisi a te ka nuruba ale a maari ba, ale a te ba nyinbiiri ale a te ba suyogini. 4 Nuru waai abe le a biisi bichan ka la a maari ka wa dek, alege waai ale a mooli Naawen biik a te nuruma la a maari ka Kirisita bisanja meena.

5 Mi a yaali ayen ni meena ate a biisi ka be chanja ale m nman goanti a yaali ayen ni ta ka tiirim buui ate ni baga a mooli Naawen biika la. Dii la waai ale a mooli Naawen biika la a gaam waai ale a biisi be chanja la kama. Be nin ka waai a nin weeni dii ate wa biisi la kiri ate ku maari Kirisita bisanja meena.

6 M suaata, mi abe dan jam ni jigi a biisi bichan a te ni, ni kan nya nyuenta ku po. Ka Naawen a nin pa wari a sak mu ayen m weeni ni yaase wa pa sebika a te mu ayen m pa sak ni yaase biik a nyini wa jigi ayen m biisi a te ni yaase sinsaga ate m sak ni.

7 Ase paampuun yaase kpanun nna, nuruba dan ka

a peeri yaase ba a nak nalimnyini, baai ale a wom la ale nye ka se a seba ba ale a keriyi dii la. 8 Nuru waai abe le a peeri damuniñ a wi nuruba ate ba a cheñ kpaliñ po la a dan kan peeri a wi nalimnyini ka wana ale wa gomsa a magsi kpaliñ ka? 9 Ku abe ka dila degadega, nuruba a kan minj fi ale a biisi dii la kiriya ase fi ale a biisi bichan na. Dila fi a biisi a basi ka vioku po. 10 Biisa togatoga ale piisi a bo tenjuk de alege si meena a ta kiri kama. 11 Alege nuru a daa biisi be kaai ate mi kan womu, nuru wa ka nichaano mi jigi, mi me a chim nichaano wa jigi. 12 Nama dek abe le kasim a yaali Naawen Chiika tiirintana la, ni abe nye nyinbiiri meena ate pa tiirin tii ale ti maari Kirisita bisanja la a tom.

13 Nuru waai ale a biisi bichan la abe a puusi a te Naawen ate wa te wa tiirim buui ate wa ale baga a biisi wa ale weeni dii la kiri. 14 Ase m dan a puusi a biisi bichan m chiika me a puusi kama alege ku kan maari m popolana. 15 Ku abe dan ka dila, mi m nye ka se? Mi ale kasim a puusi ale ka m chiika ale m popolana, abe mu a yi yiila me ale m chiika ale m popolana. 16 Ase waai a dan boro a puusi a te Naawen jiam ale chiika nyini nuru waai a dan maa bo tuka po wa ale nye ka se a weeni ayen, "Ku be nye dila"? Siuk karo a te wa baga a minj wa ale a weeni dii la.

17 Naawen jiamu te ka a dan poom magsi, nuru m wala a kan bola a nya maarika.

18 Mi a nye Naawen jiam kama dii la mi a biisi be chanƙa a gaam ni meena kama. 19 Alege Kirisita bisa tigsun ku po mi a dan biisi wie njanu a sak nuruba ate ba min a zunchoj m le biisi be chanƙa wie tusidi.

20 M suaata ni kan ta bin-bain popola, ni a poli ase baai ale pak la. Alege biem jigi ni a nye ase biluaata la ate ba ze biem deema la. 21 Ba nmarisi Naawen gbanƙa po ayen, Naawen a weeni ayen,

“M le basi ate nuru baai ale a biisi be chanƙa la
ate ba biisi a te m nuruma.

M le basi ate nicham pa ba noa a biisi a te ba,
alege m nuruma a kan womu.”

22 Dila la tiirim buui ate fi baga a biisi bichan ka la a sak ka pagrim waai ale kan daa Kirisita biik la jigi, alege tiirim buui ate fi baga a chogsi a biisi Naawen biik a te la a sak ka pagrim Kirisita bisaƙa jigi.

23 Kirisita bisaƙa abe dan tu ate waai meena a biisi bichan ate Kirisita be sii ate ba an diem a sak ba la yaase baai ale kan daa Kirisita bisa la a jam jo, ba kan weeni ayen ni meena ka yesinsa?

24 Alege waai meena a dan chogsi a biisi Naawen biika a te ate waai ale kan daa Kirisita biik la yaase Kirisita biik kaai ate ba an diem sak wa la a jam jo a wom

ba ale a biisi dii la wa le siak wa tom kaasika. Wie njaai ate wa a wom la ale bo wa buusa, 25 wa susuga popolaƙa meena ale lak a sak, ate wa koori teƙ zuli Naawen a siak wa kaasun ku abe wa weeni ayen, “Wensie Naawen a bo ni sunsun dela kama.”

26 M suaata mi ale a weeni dii la kiri ale nna, ase ni dan tu chaab ayen ni puusi Naawen, nuru ale ta yiili a yi ate wa choa a sak ate wa choa a biisi Naawen ale lak dii a sak wa la ate wa choa a biisi bichan ate wa choa a biisi bichan ka kiri a sak nuruma. Ni abe a nye wari meena ate ku a maari Kirisita bisaƙa ate ba siaka a pagra. 27 Ase nuru waai a dan poom ayen wa biisi bichan, ba chim nuruba baye yaase bata, ba kan gaam dila, ate m wa a dan biisi nueri abe nwala me a nman biisi ate nuru wa choa a biisi dii ate ba weeni la kiri. 28 Alege waai a dan kan boro a biisi ku kiri ya, nuru waai ale a biisi bichan ka la abe goori abe wa a biisi wa popo a te wa dek ale Naawen. 29 Naawen a dan te nuruba baye yaase bata biik, ba abe biisi ate mbala kpesi be kaai ate ba a biisi la a nya. 30 Alege nuru waai a dan kali tuka po ate Naawen a te wa biik, waai ale lin boro a biisi la abe basi ate nwala a biisi. 31 Ni meena a tuesi biik Naawen jigi a biisi wanyi wanyi ate waai meena a baga a zamsi a nya nyinbiiri. 32 Nuru waai ale

baga a tuesi biik Naawen jigi a biisi la abe kpesi yik wa tiirimu nalimnyiini. ³³ Dii nyin la Naawen a kan yaali butinka tuima alege wa yaali ka noayen ale suyogini.

Wie nyaai abe le a nye Naawen nuruma tuka po la ale la. ³⁴ Nipooma a nyiem abe a nye dikki. Ba an magsi ba a biisi a magsi chaab ale Juuma Sinsanña ale weeni dii la, ayen nipooma kan chim nin deeroba. ³⁵ Ba a dan a yaali ayen ba bek a min wari kiri, ba bek ba choroma ba yeeña Kirisita bisa a dan tu ate nipok a biisi wa a te ka wa dek chivie.

³⁶ Yaa Naawen wannu a nyini ka nama jigiya? Yaa di jam ka nama nyiini jigiya? ³⁷ Nuru waai abe daa poli ayen wa ka Naawen tomteero yaase wa ta Chiika tiirimu, wa abe min seba ayen mi ale nmarisi dii a te ni la a nyini ka Nyonowa jigi.

³⁸ Nuru waai ale a yaali ayen wa zeri ku de la abe zeri ate wa nam ku nyin.

³⁹ Dila la, m suaata, ni basi ate ni suniima a bo Naawen biika tuesi biik alege ni kan zeri be chanika biiga ⁴⁰ Ni be nye wari meena a va abe le nye a magsi.

15

¹ M suaata, mi a yaali ayen m teeri ni wa paali manja nyaai ate mi a mooli a te ni ate ni siak la a nye ase ka nyubi ate ni za di zuk ale siaka la. ² Naawen wannu ale la ate mi a mooli a te ni. Ni dan kasim ta siaka ale di, di

ale vari ni a basi alege ni dan kan sum ta siaka ni kan nya varibasika.

³ Ba a sak mi ka wa dii ale chim wari dek a gaam wie meena la ate mi me a pa sak ni. Wa dila ale Yeezu Kirisita a kpi kama ti wabaatana nyin, ase ba ale jam nmarisi Naawen gbanika po dii la. ⁴ Wa abe le kpi la, ba gu wa kama ate ku daana ta danni wa yiti kum po ase ba ale jam nmarisi Naawen gbanika po dii la. ⁵ Wa abe le yiti kum po la wa pa wa dek kama a sak Piita a nman pa wa dek a sak wa nyaanviirima pi ale bayewa. ⁶ Wa a nman pilim pa wa dek a sak wa nyaanviirima ba chaab kobsinu. Ba gela a diem boro kama alege ba gela a kpi. ⁷ Wa nman pilim pa wa dek me a sak Jeemsi, ku nyaan nyin a nman pa a sak tuimtomdoma meena

⁸ Ku kpeglimka meena wa yaa pa wa dek a sak mi. Alege mi abe ka waai ate ba biak mu diipo ale kan magsi ba biak mu la. ⁹ Dii la mi ka wa tuimtomdoma po nyaan deno. Mi an poom magsi ayen ba a wi mu ayen tuimtomdo, dii nyin la m namsi Naawen nuruma ka yegayega. ¹⁰ Alege jinla mi ale ka nuru waai choa nna, ka Naawen niaka nyin. Naawen ale te mu tiirim buui la mi an yik kaasi ya. Mi abe tom kama a gaam Yeezu tuimtomdo mbala, alege daa mi dek nyina ka Naawen niaka nyin ate m baga a tom. ¹¹ Dila la

dan ka mi ale mooli yaase tuiptomdo mbala ale mooli, wa dii ate ti meena a mooli la ale la, dila abe le ni ta siaka ale di.

¹² Yogyogla de ate nuruba a mooli ayen Yeezu Kirisita a yiti kum po la, ni ba gela a weeni kama ayen baai ale kpi la a kan yiti kum po.

¹³ Ku la abe dan ka wensie, ku a sak kama ayen Yeezu Kirisita an yiti kum po. ¹⁴ Yeezu Kirisita abe dan kan yiti kum po, wa dii ate tama a mooli la ale nama siaka ale Yeezu ate ka kiri ya.

¹⁵ Tama ale weeni dii ti mooli ka po la a sak kama ayen ku ka ku toga ale Naawen ale tom dii la, dii nyinj la tama weeni ayen wa basi ate Yeezu Kirisita a yiti kum po, alege ku be dan kan wensie ayen baai ale kpi la a kan yiti kum po, Naawen abe m basi ate Yeezu yiti kum po. ¹⁶ Dii la baai ale kpi la dan ka a yiti kum po dan ka di Yeezu Kirisita abe m yiti kum po.

¹⁷ Naawen a dan kan basi ate Yeezu Kirisita a yiti kum po, ni siaka ale wa ka kinla, ate ku a sak ase ni bo ka ni wabaatana po la. ¹⁸ Ku abe nma a sak me ayen baai ale ta siaka ale Yeezu alege kpi la meena a bo ka ninam po.

¹⁹ Tama ale ta yiili njaai ale Yeezu Kirisita la dan ka wa te ti tenka de zuk nyuvunni nyiini, ti ka niniga nyam a gaam waai meena tenka zuk.

²⁰ Alege ku ka wensie ayen Naawen a basi ate Yeezu a yiti kum po kama ate ku a sak ayen baai ale ta siaka ale

wa alege kpi la, wa le basi ate ba yiti kum po. ²¹ Nuru yen nyinj abe le soa ate nuruba a kpi la, wanyi me nyinj ale soa ate nuruba a yiti kum po. ²² Baai meena ale Adam ale ka bunyi la a kpi kama, dila nyinj me ate baai meena ale a chim bunyi ale Yeezu la wa basi ate ba yiti kum po. ²³ Alege Naawen ale basi ate waai meena a yiti kum po a magsi chaab ale wa ale yaali ku dii la.

Naawen a basi ate ka Yeezu a de nin a yiti. Yeezu yaa dan nman jam, baai ale jam ta siaka ale wa la yaa yiti.

²⁴ Ku njaan nyinj ate tenka yaa kpeglim. Yeezu yaa le nak a nya pagrim chichiri sii ale ta pagrim la zuk ate wa yaa pa naamu a te wa kowa Naawen. ²⁵ Yeezu ale kasim a de wa naamu kama ate Naawen a ga nak yiaak wa dachaasa meena ate Yeezu tabi ba zuk. ²⁶ Dachiak kaai ate Naawen za wa nak yiaak a kpeglim la ale kum.

²⁷ Naawen gbanka po ku weeni ayen, "Naawen a basi kama ate Yeezu a nya pagrim nanta meena zuk ale tabi zuk." Ku be weeni a lagri kama, da ayen Naawen dek a maa gum du kama. Naawen dek ka waai ale wa basi ate Yeezu tabi nanta meena zuk. ²⁸ Alege Naawen a dan pa jaab buuri meena ate Yeezu a nya, Yeezu, Naawen biika yaa le pa wa dek a te Naawen waai ale pa jaab buuri meena a te wa la, ate Naawen a yaa a nya jaab buuri meena zuk.

29 Ni be te ti poli nya baai ate ba yik ba ate ba zaani baai ale kpi la nanƙula po a te ba soka la. Ku abe dan ka wensie ase nuruba ale a weeni ayen baai ale kpi la a kan yiti kum po la, ka boa abe le soa ate ba a te nuru bala soka a magsi kpeema? 30 Ka boan jaab ale soa ate tama a chali a jo biem po, 31 a tu kum daaƙa meena? Kanjan tii ate mi ta ni nyiƙ la ale basi ate mi a weeni ku de. Be ka Yeezu Kirisita me nyiƙ ate m ta kanjantaƙa. 32 Ase baai ale kpi la a dan ka a yiti kum po, mi ale tu chaab ale goai duƙsaƙa Efisos teƙka po la, ka boan jaab nyuenta ate m nya ku po. Be dan ka dila ase ba ale weeni dii la ayen, "Ti a de abe ti a nyu ale ti baga a kpi chum kama."

33 Ni abe kan te nuruba a paasi ni. Ni dan pa ni deƙ a maƙ nuru kaasunƙa ba ale kaasi ni. 34 Ni te ate ni popola a nman jam abe ni basi wabaata nye ka. Ku magsi chivie ta ni kama ni ale kan seba Naawen la nyiƙ.

35 Nuru waai ale bek ayen, baai ale kpi la ale nye ka se a yiti kum po. Ba dan yiti ka boan nyiƙsa chaab ate ba le tara? 36 Betta bega ale la. Ase fi dan bori biri teƙ, di kan deri a nyini viowa, se di poak abe di yaa nyini. 37 Jaab buui ate fi a bori la ka biri, da dii dai "wiiti" biri yaase jaab yon biri, ku da ayen ka kinni ale vioku meena. 38 Naawen ale a te be dii ate ba bori la kiri dii

choa ate wa a yaali la, wa a te kama a magsi chaab ale ka be dii choa la.

39 Nanvuuta ale bo teƙzuk de la nyiƙsaƙa a daa nyiƙ yensa, nurubisa nyiƙsaƙa ka si toga, duƙsa nyiƙsaƙa si toga, nuinsa nyiƙsaƙa si toga ate juma me nyiƙsaƙa si toga.

40 Wennmazuk ale teƙzuk nanta meena a ta nyiƙsa ka ma. Wennmazuk nantaƙa nyiƙsaƙa nalimu ka bu toga ale teƙzuk nantaƙa nyiƙsa nalimu. 41 Wenbinni a ta di me deƙ nalim kama, Chiika a ta ka deƙ nalim, chinmarisaƙa me a ta si deƙ nalim. Chinmarisaƙa nalimu a poom diem ka togatoga.

42 Ku ale ku nye dii baai ale kpi ale ge ate Naawen a basi ate ba yiri kum po la jigi ale nna. Ase biri ate ba a bori a ti di a poak alege a nyini la, Kirisita biika nyiƙ ka me ba a dan gu ka, ka a poak kama alege yitika a dan paari ka yaa chim ka paalik, wa an nma kpi ate ka a poagi. 43 Ase ba dan gu wa, nyiƙka a nye ase ka jaab ale lorima le wobsa dii la. Wa abe dan yiti kum po ka nala ale pagra kama. 44 Yogyogla de ate ti ta nyiƙ sii la a za si jam tagri a chim chiika po nyiƙsa. Dila la nyiƙ lam a boro ate Chiika po me nyiƙ a boro. 45 Naawen ale jam liƙ nye nuru waai ate ba a wi ayen Adam la. Wa jam te wa ka nyuvuri alege Adam waai ale kpegrim la

dek ale a te nuruba nyuvuri. ⁴⁶ Nuru waai ale jam ale nyinlammu la ale de nin ate waai ale jam ale chiika la a tagri. ⁴⁷ Adam waai abele de nin la, Naawen nye wa ka tenzuk de alege Adam waai ale pa san la a nyini ka wenna mazuk. ⁴⁸ Tenka zuk demma a nye ase ka nuru waai ate Naawen a nye wa tenzuk de la, baai me ale ba bo wenna mazuk la a nye ase ka waai ale nyini wenna mazuk la. ⁴⁹ Yogyogla de ti a nye ase ka nuru waai ate Naawen a nye wa tenzuk de la alege ta cheena ti le nye ase ka nuru waai ale nyiini wenna mazuk la.

⁵⁰ M suaata, mi ale a yaali ayen ni seba dii la ale tama ale ti nyinsa de a kan бага a nya Naawen Naamu. Ti ta ka nyin sii ate dan kpi si poak la.

⁵¹⁻⁵² M le weeni wa dii ale kan nyini peelim la ate ni wom. Ti meena a kan deri kpi alege ti dan wom damuni ale ka peeri wenna mazuk ti nyinsa ale deri tagri ka nna yilibi. Ba dan peeri damuni ka Kirisita be sii ale kpi la ale yiti kum po. Ba abe dan yiti ba kan nman kpi. Tama baai ale diem bo tenzuk de la nyinsa ale deri tagri. ⁵³ Dila la jaab buui ale a poak la ale tagri a chim jaab buui ale ka a poak la, ate jaab buui ale a kpi la ale tagri a chim jaab buui ale ka a kpi la. ⁵⁴ Dila la ku de a dan nye, ate jaab buui ale a poak la a tagri

a chim jaab buui ale ka a poak la, dii ate ba a nmarisi Naawen gban ka po la ale chim wensie. Ba nmarisi Naawen gban ka po a weeni ayen, "Kum pagrim a yaa taam kama."

⁵⁵ "Bu pagrimu a bo ka be? Bu pagrimu a bo ka be a koani nuruba?"

⁵⁶ Kum a nya bu pagrimu a nyini ka wabaata jigi ate wabaata a nya ti pagrimu Juuma Sinsan ja jigi. ⁵⁷ Alege ti a nye Naawen jiam Yeezu Kirisita nyin ate wa a te ti pagrim la.

⁵⁸ Dila nyin m suaata, ni chiib a zaani nalimnyiini. Ni kasim a tom Nyonowa tumaja ale ninmuna, ni ale tolim seba ayen dii meena ate ni tom a te Nyonowa la daa kinla nyin la.

16

¹ Yogyogla de mi a yaali ayen m weeni ka ni ale nmarisi gban ka a weeni ligra ate ni a cheesi la wari. M le weeni Galatia Kirisita bisan ayen ba nye dii la nama me a nye dila degadega. ² Laasidi dai meena waai meena a gaari ligra a magsi wa pagrim ale ka dii la a dueni ate m dan jam abe ni kan nman weeni ayen ni cheesi ligra. ³ M be dan jam m le nmarisi gban a te nuru baai ate nama a mari ba a lueri la ate ba ta ni tiirimu a che Jerusalem tenka. ⁴ M be dan nman nya ale ku magsi ayen dek che abe ba va mu a che.

⁵ Mi a poli ayen m va ka Masidoniya. M dan va, dula abe m deri jam ni jigi. ⁶ M dan jam ni jigi m le goa a beni maga. M le bo ale ni n̄oota wein meena ate ni бага a maari mu ate m n̄man бага a cheŋ juijui meena ate mi a yaali ayen m cheŋ la. ⁷ M kan yaali ayen m nya ni ale ka m nimbie abe mu a taam mu. Mi a yaali kama ayen m goa ale ni a beni maga ase Nyɔnɔ a nin te siuk.

⁸ Mi a yaali ayen m bo Efisos tɛŋka a ga paari ka Da Pisinu Tigini. ⁹ Naawen a lak ka siuk a te m boro a tom tuima dek dela jigi alege nuruba a kisi mu a kan siagi.

¹⁰ Timoti a dan jam ni jigi ni tuesi wa nalimnyiini ate ku nyɛ wa masim ale wa a tom a te ka Nyɔnɔwa ase mi la. ¹¹ Ni waai a kan pa wa a chim jaab valiŋa, ni maari wa ate wa jam m jigi nalimnyiini. Mi a limsi wa kama ale m tomteero chaama.

¹² Mi a kasim a te ti suoku Apolos nyin̄biiri kama ayen wa jam ni jigi alege wa an yaali ayen wa jam yogyogla de. Wa dan nya siuk wa ale jam.

¹³ Ni kpesi a nya abe le chiib a zaani ale siaka abe le chim nuru baai ale tɔa abe le ta siak kaai ale pagra. ¹⁴ Ni a tom ni tuimaŋa meena ale yaalika.

¹⁵ Ni seba Setefanas ale wa dɔkdemma ka baai ale liŋ de niŋ tagri a chim Kirisita bisa Akaaya tɛŋka po. Ba ka baai ale tagri Kirisita bisa

zuk a kasim a tom Naawen tuimaŋa. Mi a saalim ni, m suaata. ¹⁶ Ni a zuli nuruma de chaab, ale waai meena ale a tom ale ba la.

¹⁷ Mi sui a peenti ka nna yegayega ale Setefanas ale Fortunatuse ale Akaikus, dii nyin̄ la ba tagri ka nama zuk a cheena ¹⁸ ate ku basi ate m popola a yok. Ni a wom nuruma de noai.

¹⁹ Kirisita bisaŋa meena ale a tu tɔgatɔga a bo Asia meena la a puusi ni. Akiila ale Pirisila ale Kirisita be sii ale a tu ba yenni po la a puusi ni nalimnyiini. ²⁰ Ni Kirisita be chaama ale bo dela la a puusi ni.

Ni meena nyiem a dan yiti ni a puusi chaab.

²¹ Mi Pɔɔl, ale a n̄marisi puusaŋa de ale m dek nisa.

²² Nuru waai ale ka a yaali Naawen la, kikaasa ale bo kula nyɔnɔwa zuk.

Ti Nyɔnɔ, be pilim jam.

²³ Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita niaka a bo ale ni meena.

²⁴ Mi a yaali baai meena ale va Yeezu Kirisita la ka nna yegayega.

Gban Kaai Ate Pɔɔl A Nmarisi A Saa Siyewa A Te KORINTI DEMMA La

1 Mi Pɔɔl, ka waai ate Naawen a lueri ayen m chim wa tuimtomdo la. Ti suoku ate ba a wi ayen Timoti la a puusi ni.

Mi Pɔɔl, ale a nmarisi gbanƙa de a te nama Kirisita bisanja ale a tu chaab ten kaai ba a wi ayen Korinti la, ale baai meena ale ka Naawen nuruba ate ba bo nuru baai ate ba a wi ayen Girik la tenka la.

2 Ti Kowa Naawen ale ti Nyɔnɔ Yeezu Kirisita le wa niak ni abe wa nye ate ni boro ale suyogini.

3 Ni basi ate ti pak Naawen wai ale ka ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita Ko la. Wa ka jirim Ko waai ate maarika meena a nyini wa jigi. 4 Wa kasim a a maari ti kama daanika meena po, ate ti baga a maari ti suaata daani ka meena po. Ti be pai ka maari kaai ate tama dek a nya Naawen jigi la a maari ba. 5 Tama abe le maa tuesi Kirisita ninammu a nam la ti be le va wa nyin a nya Naawen maarika yegayega wa kama. 6 Tama a dan a nam, ka nama maarika ale ni varibasika nyin. Ti be dan nya maarika nama me a nya maarika kama ale pagrim ate ni baga a chiib ale ninam buui choawa ate

tama me a chiibi la. 7 Ti seba chak kama ayen ni le nmasi chiibi ate ni kan lo. Tama me be seba ayen nama ale tama ninammu ka bunyi. Ti maarika me ka bunyi.

8 M suaata, mi a yaali kama ayen m teeri ni ate ni seba daani kaai ate ti nya Asia la. Va njala po, tama ninammu a jam gaam kama nna yegayega. Ti jam poom poli ayen ti le kpi kama. 9 Ku jam a nye a se ba bo ka tama kum buusa la. Naawen ale basi ate wienja de a nye ti jigi, ayen wa sak ti ayen ti ka a poli ayen ti baga ti dek a nya kama. Alege wa a yaali kama ayen ti a nya wa wai ale a nak nuruba a yiti kum po la. 10 Va njala po Naawen a jam vari ti kum po a basi kama. Ti ta yiila kama ayen wa le nman vari ti a basi kama. 11 Ni be le a puusi nna yegayega a te ti la, Naawen ale tulisi ni puusaja abe wa niak ti, ate nama a te wa jiam tama nyin.

12 Ti ta kanjanta kama dii la tama dek popola po ti seba chak kama ayen ti boka tenzuk dek, ale tama ale ni ale ka dii la ka Naawen ale maari ti ate ti ta sunum wensale popola manja. Ku de be ka Naawen niaka nyin daa nurubiik yammɔa. 13 M le a nmarisi a te ni dii la, mi a poli ayen m le a weeni dii la, an pagra ate ni kan baga minj. 14 Ni diem ze mu a chak ya, alege mi a yaali kama ayen ni seba mu nalimnyiini, ate ni ta kanjanta m nyin

ase ti Nyɔnɔwa Yeezu a nin pilim jam.

15-16 Wienja de nyin, ate m jam yaali ayen m gaam ni a taam teŋ kaai ate ba a wi ayen Masidoniya la abe m pilim nman jam a nya ni ate ni maari mu ate m baga cheŋ teŋ kaai ate ba a wi ayen Judia la. M daam dan nye dila, m te jam baga a maari ni ka buye. 17 M le liŋ jam a yaali ayen m jam ni jigi ale ge ku njaanynin an jam yaali jamka la, nna a sak kama ayen m ka nuru waai ale kasim a a tagri m popola la? M ta ka kanjanta ate m weeni ayen m le liŋ jam ni jigi ale ge nman weeni ayen m kan jam?

18 Naawen ale mi seero ayen m daa nuru wala choa. Mi ka nuru waai ale wensie nyɔnɔ la. 19 Mi ale Timoti ale nuru waai ate ba a wi ayen Silas ate ti jam bo ale ni la, ti jam sak ni ka Yeezu Kirisita waai ale ka Naawen biik la wie. Wa kan puulim ale ka wa noai nyiini ayen wa le te ni nanta. Wa a tom wa tuimaŋa meena ale ka popola yena. 20 Naawen a jam tom Yeezu kama ayen wa basi ate puulim kaai ate Naawen a jam puulim ku piilim ka po a te nuruba la a chim wensie. Ti a te Naawen jiam ale a te wa zula me wienja de nyin. 21 Naawen dek ale lueri tama ale nama meena ale ti seba chak ayen ti ta nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la ti le Kirisita ale ka bunyi la nyin. 22 A yaa

nmarisi ti nyinŋa ayen wa dek ale soa ti. Wa me pai wa Chiika a nyo ti suniima po kama ate ku sak ayen wa le nye wienja de meena a te ti.

23 Naawen ale mi seero a seba dii ale bo m sunum po la. Mi an nman pilim jam ayen m nya ni, dii nyin la, m dan poom jam, ni te jam wom ka m biik pagrika. 24 Tama kan yaali ayen ti jam sak ni a gum ni ale ta siaka ale Yeezu Kirisita dii la. Ni poom ta siaka ale wa ka nalimnyiini. Ti a yaali ayen ti maari ni kama ate ni sue peenti.

2

1 M kan yaali ayen m biisi bipagrik ate ku nye ate ni sue nman kaasi. Dila ale soa ate mi an jam ni jigi ya. 2 M daam dan poom jam ni jigi ate ni sue kaasi, ka wana ale wa boro a nye ate mi sui a peenti? Ka nama baai ate mi a nye ate ni suenja a kaasi la. 3 Dila ale soa ate m jam nmarisi gbanƙa a te ni. Dila me be ale soa ate mi an nman pilim jam ayen m nya ni, dii nyin la, nama baai ale ni jam nye ate m sui peenti la, ni te jam nye kama ate di kaasi. Mi dek seba m sunum po ayen wie njaai ale bo m sunum po la, nja a nye ate nama me sue a peenti kama. 4 M le jam nmarisi gbanƙa a te ni dii po la, m sui ale jam kaasi nna yegayega ni nyin. M sunni a jam kaasi ka nna yegayega ate m ninyiam a zi m popo. Ni kan te ni

sue kaasi, ku de a sak ka mi yaalika ale ni.

⁵⁻⁶ Ni a teeri nuru waai wie ate m jam n̄marisi m gban̄ka po la, ale wa le basi ni dii la. Wa basi kama ate ni sue kaasi a se wa le nye ate mi sunni a kaasi dii la. M gban̄ka wien̄a a gum ni supuurimu po kama. Va n̄ala po ni ba gela a jam waali ku nyon̄owa kama. Ni be nye dila a nueri ya. ⁷ Ni von̄ a te wa abe ni a te wa nyin̄biiri ate wa supuurimu a kan te ate wa a basi ni. ⁸ Mi a saalim ni kama ayen ni weeni wa ayen ni a yaali wa kama nna yegayega. ⁹ Dila ale soa ate m jam n̄marisi gban̄ka a te ni. M jam a yaali ayen m seba ase ni a va m noai wie meena po ya. M jam a yaali ayen m nye ni a nya kama. ¹⁰ Ni dan von̄ a te nuru, mi me von̄ a te wa kama. Mi a nye dila kama dii nyin̄ la, mi a yaali ayen m maari ni kama. Ku a nye se Kirisita a nya m le a nye dii la kama. ¹¹ Ti seba Sitaana ale kasim a a tom dii la. Dila ale soa ate ku a fe ayen ni va siuku dila ate wa kan baga a nak ni a yiagi.

¹² M le jam paari t̄en̄ kaai ate ba a wi ayen Torowas la, ti Nyon̄owa a jam te mu ka siuk nalimnyiini ayen m sak nuruba Kirisita waman̄sana. ¹³ Alege ku jam daani mu yegayega m le jam kan baga a nya suoku Titus la. Dila ale soa ate mi an jam bo ale Torowas demma a beni ya ale ge cheñ t̄en̄ kaai ate ba a wi ayen Masidoniya

la. ¹⁴ Ni basi ate ti a te Naawen jam. Wa basi kama ate tama ale Kirisita a chim bunyi. Wa soa ti kama yogyogla. Wa kasim a basi ti kama ate ti a nyeem a sak nuruba ate ba nya siuk a seba Kirisita. ¹⁵ Ti le a sak nuruma dii la a peenti ka Naawen sui nna yegayega. Baai ale a wom wa waman̄sana a magsi chaab ale Yeezu la, Naawen a vari ba tuimbaata po kama a basi ate ba a va wa. Baai ale a zeri wa waman̄sana womka la, Naawen le nya ba kaa-sun̄ku ate wa basi ba ate ba kan ta kiri ya. ¹⁶ Jigi meena ate ti ga a paari la, ti a nyun̄ ka nna biokbiokwa baai ate Naawen le basi ate ba kan ta kiri la nyue po. Alege ti a nyun̄ ka nna masi-masiga baai ale nya varibasika la nyue po. Ka wana dek ale pagr̄o ate wa tom tuimana de a te Naawen ya? ¹⁷ Nuruba yegayega ale a sak nuruba Naawen waman̄sana wie ale ba noa po nyiini, ayen ba nya nyuenta a te ba dek. Tama kan nye se nuru bala la chaaba. Naawen a tom ti kama ayen ti a sak nuruba wa wie ale popola yena. Ku a nye se Naawen a nya ti kama la.

3

¹ Tama n̄jan a sak ti dek nama nin̄a? Ti a yaali ka gban̄ nama jigi ayen ti seba ni waman̄sa yaase nama a yaali gban̄ tama jigi ayen ni seba tama waman̄sa. ² Nama dek a nye se

ka gban̄sa a n̄marisi ti suni-
 imaṅa nyiṅ ate waai meena
 a karim la. ³ Naawen waai
 ale vua la, a pai wa chiika
 a nyo ka mi sunum po. Dila
 ale soa ate ni a nye se Kirisita
 gban̄ kaai ate ti n̄marisi la.
 Naawen ale nye dii la a basi
 kama ate ni gaam wa le
 jam n̄marisi wa sinsaṅṅa a
 dueni tintain paglagsa zuk
 la.

⁴ Ka Yeezu Kirisita nyiṅ ate
 ti ta siaka ale Naawen. Dila
 ale soa ate ti a weeni nna
 a sak ni. ⁵ Tama an baga
 pai ti dek pagrim a tom a
 te Naawen ya. Wa a pai ka
 wa pagrimu a te ti ayen ti
 a tom tuima a te wa. ⁶ Wa
 a maari ti kama ate ti a
 weeni a sak nuruba wa ale
 ba ale n̄man nye noai yeṅ
 ale chaab dii ate wa a yaali
 ayen wa Chiika a jam bo
 ba suniima po la. Naawen
 ale a nye dii la a zuak ka
 yegayega a gaam wa le pai
 wa sinsaṅṅa n̄gai ate wa jam
 pai a te Moosis dila po, dila
 po la. Va n̄ala po ate nuruba
 an jam va wa sinsaṅṅa a
 ga paari ku kpeglimka la,
 ba jam kpi kama. Naawen
 Chiika a dan bo ba suniima
 po, ba le ta ka nyuvuri dii ale
 kan ta kpeglimka la.

⁷ Naawen a le jam pai wa
 Sinsaṅṅa a te Moosis dila po,
 dila po la, Naawen a jam
 n̄marisi n̄a a dueni ka tin-
 tain paglagsa nyiṅ. Moosis
 ale jam nya Naawen zulaṅa
 ale wa nalimu yegayegaka
 la, Moosis nimbidiaka me a
 yaa jam a nyagsi ka nna
 yegayega. Moosis ale pilim

n̄man chen̄ Izirali demma
 jigi la, wa ninṅa ale jam
 nyagsi dii la a jam boro a
 basi kama, alege an diem
 basi meena ate nuruma an
 jam baga a nya n̄a. Naawen
 a jam pai wa zulaṅa ale wa
 nalimu yegayega a vi ka wa
 sinsaṅṅa zuk, n̄gai ale a nye
 ate nuruba a kpi, ⁸ alege
 Naawen a pai wa zulaṅa ale
 wa nalimu yegayegaka a nyo
 wa Chiika po waai ale a basi
 ate nuruba a nya nyuvuri
 dii ale kan ta kpeglimka la.
⁹ Wa sinsaṅṅa n̄gai ale a nye
 ate Naawen a nya nuruba
 kaasun̄ la a te Naawen zula
 kama. Alege wa Chiika waai
 ale a basi ate nuruba a chim
 wayorisima nyam Naawen
 jigi la, ale soa Naawen zu-
 laṅa ale wa nalimu gaam
 wa sinsaṅṅa ale soa dii la.
¹⁰ Zula n̄gai ale wa nalim
 buui ate Naawen a pai te
 wa Chiika la ale basi ate
 zula n̄gai ale nalim buui ate
 wa jam pai te wa sinsaṅṅa
 dila po, dila po la a taam.
¹¹ Naawen sinsaṅṅa n̄gai ale
 soa wa zulaṅa ale wa nal-
 imu yegayegaka an jam beni
 ya. Wa Chiika a boro kama
 taam wuu. Dila ale soa ate
 wa zulaṅa ale wa nalimu
 yegayegaka a gaam Naawen
 sinsaṅṅa zula ale n̄a nalimu
 yegayegaka.

¹² Wien̄a de nyiṅ ale soa
 ate tama ta suniima pagrisa
 a sak nuruba Naawen ale
 nye dii a te ti la. ¹³ Tama
 kan nye a se Moosis waai
 ale jam pai garuk a lik
 wa nimbidiaka ayen Izirali

demma a kan baga a nya Naawen nalimu ale bu le a a basi wa nimbidiaka dii la. ¹⁴ Dila la ba popolaṅa a jam lik kama. A ta jam paari jinla ba popolaṅa a nye se ka garuk ale lik ṅa la ase ba nin boro a karim sinsaṅṅa. Alege waai ale a siak Kirisita la garuku a zagri kama. ¹⁵ Alege jinla ba dan a karim Moosis Sinsaṅṅa garuku a diem a lik ba popolaṅa kama. ¹⁶ Alege garuku a baga a zagri kama ase Naawen gbanṅa ale weeni Moosis wie dii la, ayen, “Wa le jam pilim a ṅmari Nyɔɔwa jigi la wa garuku a jam zagri kama.” ¹⁷ Yogyogla de nyɔɔwa dela abe le Chiika, Chiika abe le a bo juijui meena la varibasika a boro kama. ¹⁸ Tama meena abe a nyagsi kama a sak Nyɔɔwa jigi, wala abe le Chiika a tagri ti ate ti a neensi wa ale a sak wa zulaṅa ale zuak dii la.

4

¹ Naawen waai ale ta jiiirim ale ti la, a lueri ti kama ayen ti a sak nuruba wienṅa de. Ti kan pai ṅaan a te tuim ṅaai ate wa pai a te ti la. ² Tama kan sugi a tom tuimbaata ate ti nya chivie. Ti kan a paasi nuruba, ale a pai ti dek sinsaga a gum chaab ale Naawen ale sak ti dii la. Ti kaṣim a sak nuruba peelim niṅ wa wensienṅa ayen waai meena a siak ba suniima po ayen ti ka Naawen ṅaanviiriba. ³ Nuru boari a kan wom Naawen

wamaṅsaṅa ṅaai ate tama pai a sak ba la. Naawen le jam nya ba kaasunṅku kama abe wa basi ate ba kan ta kiri ya. ⁴ Ba an baga a ta siaka ale wa wamaṅsaṅa. Ku a nye se ka kantuenṅ ale nak nuruba suniima po la, alege Sitaana waai ale soa tenzuk nuruma la, ale kaasi ba popola. Yeezu Kirisita ale Naawen wamaṅsaṅa. Wa sunummu a nye se ka Naawen sunum la. Naawen a chari wa zulaṅa ale wa nalimu yegayegaka ale wa. ⁵ Tama kan sak nuruba ka ti dek wie. Ti a sak ba ka Yeezu Kirisita wie, waai ale ka ti Nyɔɔ la. Wala nyinṅ ate ti chim ni tomteeroba. ⁶ Naawen ale jam nye tenka dila po, dila po la, wa jam weeni kama ayen, “Basi ate legini a chim kantuenṅ.” Wa biika Yeezu Kirisita a pai Naawen zulaṅa ale wa nalimu a sak ti kama. Nna a nye se ka danni kantuenṅka a nya ti suniimaṅa po.

⁷ Alege Naawen nye tama baai ale ta kantuenṅka de yegayega la, ate ti a nye se ka yak samonsa la. Wa nye ti dila kama ayen wa baga a sak nuruba ayen wa pagrimu yegayegaka de an nyini ka tama jigi. Bu nyini ka wa dek jigi. ⁸ Ti a nam ka yegayega daa meena, alege ti baga a siak ate ti ninammu kama. Ti ze siuk kuui ate ti a va la, alege dila kan daani ti. ⁹ Dachaasa ale gisi ti, alege Naawen a kan yaali ayen ti lo ba nisima po. Nuruba dek me a nak ti kama a lonsi,

alege ba kan ko ti. ¹⁰ Yeezu a jam nam ka tama nyiŋ. Dila ale soa ate ti gomsɪ ti dekada meena a kpi wa nyiŋ. Wa ale a nya ti zuk dii la a sak nuruba kama ayen wa bo ka ti suniima po. ¹¹ Daa meena ti kasim bo ka kum nisima po Yeezu nyiŋ, ayen ku sak nuruba ate ba seba ayen wa vuusumu buui ale bo ti suniima po la ale a nya ti zuk. ¹² Ti le bo kum nisima po nna daa meena la, nama me be bo Naawen Chiika bui ale kan ta kpeglimka ate bu bo ni suniima po la nyiŋ.

¹³ Ba ŋmarisi Naawen gbanƙa po ayen, “M jam biisi ale Naawen kama, dii nyiŋ la, m jam ta siaka ale wa kama.” Wa Naawen Chiika ale basi ate ti ta siaka ale wa, ayen ti a sak nuruba wa wie. ¹⁴ Tama seba ayen Naawen waai ale nak ti Nyɔnɔwa Yeezu kum po a yiti la, a le nak tama me a yiti kum po a se Yeezu la, abe wa basi ate tama ale nama a tigi chaab a zaani wa niŋ. ¹⁵ Ti a nam nna ka Yeezu ŋaŋviirima nyiŋ. Naawen niaka abe le a paari nuruba yegayega ba puusi a te wa zula ale jiam.

¹⁶ Wienɔ de nyiŋ ale soa ate ti kan jok nyiŋbiiri. Ti nyiŋsaŋa a boro a kpanji kama, alege daa meena Naawen a gum wa nyuvuri dii ate wa pai a te ti la kama. ¹⁷ Ninam buui ate ti a nam yɔgyɔgla la, bu kan beni. Bu dan ga nueri, Naawen le pai wa nalim kpionku buui ale kan ta kpeglimka la a te ti. Wa nalim kpionku de a

gaam ka ti le a nam yegayega dii yɔgyɔgla la. ¹⁸ Ti niŋ ka ale tɛnzuk de ŋanta baai le kan a beni la. Ti niŋ bo ka ŋanta baai ate Naawen le pai te ti dai yen la. Ŋanta de a le kasim boro kama taam wuu.

5

¹ Ti nyiŋsaŋa a nyɛ se ka viita ate nuruba a ti zaani la. Ti dan jam kaasi, Naawen le pai ti kama a ta chen wa wenɲmazuk a ga te ti nyiŋpaalisa sii ate wa deka nyɛ la. Ti le ta nyiŋsaŋa de kama taam wuu. ² Yɔgyɔgla de tama a kum ale a yaali ka nna yegayega ayen Naawen pai ti a ta chen wenɲmazuk a ga te ti nyiŋpaalisa dula. ³ Wa dan nyɛ dila, ti chiisaŋa a kan jogi nyiŋsa. ⁴ Yɔgyɔgla de nyiŋ sii ale a nyɛ se viita la, ale basi ate ti a nya ninammu. Ti kan yaali ayen ti basi ti yɔgyɔgla de nyiŋsaŋa nwuli, alege ti kasim a yaali kama ayen Naawen le pai nyiŋpaalisaŋa a te ti ate ti zaani si nanƙula po. Wa dan nyɛ dila, yɔgyɔgla de nyiŋsaŋa le si jam kpi la, ale si chim wa nyiŋpaalisaŋa la. Si ta ka nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. ⁵ Naawen ale nyɛ ti ayen ti tuesi wa nyiŋpaalisaŋa. Wa pai wa Chiika a te ti kama ayen Chiika a liŋ chim wa tutuna ŋaai ate wa le tuni ti la, ate ku sak ayen wa le sum tuni ti kama.

⁶ Dila ale soa ate ti sue kasim peenti la. Tama seba ayen ti le diem vua yɔgyɔgla

la, ti an diem baga a zaani ti Nyɔnɔwa niɲa. ⁷ Ti kan nya ale ti dekan nina Naawen le wa tom dii la, ale ge ti ta siaka kama ale wa a le weeni dii la, ayen ku le sumchim wensie. ⁸ Ti sue peenti kama nalimnyiini. Tama kan chali yɔgsum ale kum. Ti dan poom kpi, ti le mɔata ti Nyɔnɔwa kama. ⁹ Ti dan bo dula a yaa se ti mɔata wa wenɲmazuk, ku a fe kama ayen ti nina muni ate ti a nye ate Naawen sui a peenti. ¹⁰ Ti dan kpi, ti meena le chen ga zaani ka Yeezu Kirisita niɲ ate wa bo ti buusa. Ti le tom tuimansa a yaa se tuimbaata ale ti yɔgyɔgla de nyiɲsana la, wa le tuni ti kama ɲa nyiɲ.

¹¹ Ti le a chali ti Nyɔnɔwa la nyiɲ, ale soa ate mi a yaali ayen m sak ni ayen ti a tom Naawen tuimaɲa ale ka wensie. Wa dekan seba ayen ti a tom wa tuimaɲa ale ka wensie. M seba ayen nama me le nye ka dila. ¹² Ti an ɲman a yaali ka yue a te ti dega. Ti a te ni ka siuk ayen ni ta kanjanta tama nyiɲ, ate ni baga a biisi sak baai ale a nya nuruba peelim tuima alege kan nya ba suniima po la. ¹³ Ti daa biisi nna, ni ba gela a poli ayen ti a yesiɲ kama yaa? Ti daa yesiɲ kama, ti a yaali ayen ti a te zuli ka Naawen di nyiɲ. Ni ba gela a poli ayen ti ta nyiɲyɔgsa? Ti dan ta nyiɲyɔgsa, ku ka nama nyiɲ. ¹⁴ Yeezu Kirisita mariɲ

ti ka nna yegayega. Tama seba ayen wa zaani ka nuru meena nanɲkula po a kpi ba nyiɲ. Wa le mariɲ ti dila la nyiɲ, ale soa ate ti nina muni ale wa tuimaɲa tomka. ¹⁵ Wa kpi ka dila, ayen baai ale ta wa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a kan ɲman va ba dekan yaalika, alege ba le va ka waai ale kpi ale ge yiti kum po bala nyiɲ la.

¹⁶ Dila ale soa ate tama an ɲman a bo nuruba buusa a se tenɲzuk nuruma la. Ti jam a bo Yeezu Kirisita buusa ka dila, alege yɔgyɔgla de, ti an ɲman a bo wa buusa. ¹⁷ Nuruba a dan tagri ba popola a va Yeezu Kirisita, Naawen a tagri ba popolaɲa kama ale ge a nye ba ate ba chim nuru paalisa. Ba popola kpagsana a ɲman karo dii po, dii po. ¹⁸ Naawen nye wienɲa de meena a te ka tama. Yeezu Kirisita kumu nyiɲ ale soa ate Naawen a ɲman a yaali ayen wa nye noai yeɲ ale tama. Naawen ɲman a yaali kama ayen ti a weeni wa wie a sak nuruba, ate wa ale bala me a ɲman nye noai yeɲ. ¹⁹ Yeezu Kirisita kumu nyiɲ ale soa ate Naawen a nya siuk a basi ayen wa ale nuru meena a ɲman nye noai yeɲ, ate wa kan ɲman a teeri ba tuimbaataɲa. Wa wamaɲsana de ate wa pai a nyo tama nisima po ayen ti a sak nuruba.

²⁰ Yeezu Kirisita ale tom tama ni jigi, ayen Naawen baga a biisi wie a sak ni.

Ti a saalim ni kama Yeezu Kirisita nyin, ayen nama ale Naawen a nye noai yen a nueri. ²¹ Yeezu Kirisita ale jam bo tenzuk la, wa an jam tom tuimbaata ale fiifiik me, alege tama tuimbaata nyin ate tama ale wa a chim bunyi ayen ti бага a nya Naawen welensa.

6

¹ Tama ale maari chaab a tom Naawen tuimaɗa ale a saalim ni ayen ni pai Naawen ale maari ni dii la a tom tuima a te wa. ² Ba nmarisi wa gbanƙa po dila po, dila po ayen,

“Dii po ale magsi ayen mi a wom ni a sak jiiirim ale ni la,

mi wom ni kama.

Ku dannii ale paari ayen m vari ni a basi la, m maari ni kama.”

Ni be wom, dii po ale magsi ni siak Naawen la ale nna, jinla ale da dii dai ate ku magsi ayen ni nya varibasika.

³ Ti kan yaali ayen waai a nya ti tuimaɗa ate ti a kpesi ti dek ayen ti kan nye wari wari ate ku kaasi nuruba suita. ⁴ Ti tuimaɗa meena a kasim a sak nuruba kama ayen ti ka Naawen tomteerɔba. Ba a nye kama

ate ti a nam nna yegayega, alege ti siaka a te ti ninam kama ale chichiiba. ⁵ Daa meena ba kasim a a nak ti kama ale ge a yik ti a lik diina po. Nuruba me a jam nyini satensa togatɔga a tu chaab a nye noai yen a yaa a tom tuim kaasima

tama nyin. Daa meena ti kasim a tom kama ate ti ga jiaƙ, an poom nman a yaali nandiinta a yaa se ti duak a goa. ⁶ Ti ka welensa nyam, ti be seba Naawen nalimnyiini ale ta chichiiba me ale nuruba, ale ge seba ti dek yikka, ti be ta Naawen Chiika ti suniima po kama, ti be ta yaalika nalimnyiini ale ti vaanchaab, ⁷ ale maari sak nuruba ale Naawen pagrimu wa wensie wienɗa. Wienɗa de meena a sak nuruba kama ayen ti ka wa tomteerɔba. Ti ta ka welensa ase kpaliɗ jaab la ayen ti бага a kpalim vari ti dek a basi. ⁸ Nuruba a te ti zula ale a basi ate ti a nya chivie. Ba a pak ti kama ale ge a le ti me. Ti a biisi ka wensie ale ge ba a weeni ayen ti ka velinwendisa. ⁹ Ti daa nuru kpeenta alege waai meena seba ti noai po kama. Ti a nye se ka kpeeɓa la, alege ti ta nyuvuri kama. Ba a nye kama ate ti a nya ninam, alege ba an diem ko ti. ¹⁰ Ti sue kasim kaasi kama, ale ge nja peenti kama yegayega. Tama ka njanjagsa ale ge ti a maari nuruba ate ba a jigsii. Nuruba a poli kama ayen tama ka jaabjaabɔa, alege, tama dek seba ayen ti soa ka nanta meena.

¹¹ Nama Korinti demma, wariwari an tali ya ate nman weeni sak ni gbanƙa de po. Ti lak ti suniima meena a te ni. ¹² Daa tama ale kan lak ti suniima a te nama alege ka nama ale kan lak ni suniima a te tama. ¹³ Yɔgyɔgla de ti a

yaali ayen ti biisi ale ni kama a se ni ka bimbaansa la. Ni sak ase ni a yaali ti kama me a se tama ale a yaali ni dii la. Nama me lak ni suniima a te tama me.

¹⁴ Nama ale baai ale kan ta siaka ale Naawen la, ni kan a tigi chaab a tom tuima ale ba. Tuimbaata ale tuimansa kan gum chaaba. Legi ale kantuenj me a kan gum chaaba. ¹⁵ Yeezu ale Sitaana a baga a nye noai yeja? Nuru baai ale ta siaka ale Naawen la, ale nuru baai ale kan ta siaka ale wa la, a baga a nye noai yeja?

¹⁶ Tama ka Naawen waai ale boro la yeri. Ti be dan ka dila, tama ale bogluta ale nye ka se boro ale chaaba? Ba nmarisi Naawen gbanjka po ayen Naawen weeni ayen, “Mi ale m nuruma ale boro ka dila a ta a chej,

ale ge ate m chim ba Naawen ate ba me a chim m nuruba.”

¹⁷ Naawen be nman weeni ayen, “Ni poori ni dek a ta nyini baai ale a kaab bogluta la po, ate ni kan maa tiri ba njanta.

Ni daa nye dila, mi dek ale tuesi ni.

¹⁸ M le chim ni ko, ale ge ate nama me chim m bisa.

Mi, Naawen, waai ale soa njanta meena pagrim la, ale a weeni nna.”

7

¹ M dek daaba, wienja de ka Naawen pumpuulima ate wa jam puulim ale ti. Ni basi

ate ti yeeri ti dek wa njaai ale a basi ate ti a chim nuru dantisa la, abe ti chim nuru welensa a te Naawen zula.

² Ni lak ni suniimaja a te ti. Ti an jam tom tuimbaata a te nuru waai ya. Ti be an jam yaali degaamka a yaa se ti jam paasi nuru waai ya. ³ Ti kan weeni nna a sak ni ayen ka ti nya ni kaasunja. Ti poom weeni a sak ni ti ni a yaali ni nna yegayega la. Ti dan poom kpi a yaa se ti vua, ti le diem ta ni ka ti suniima po. ⁴ Ti ta siaka ale ni ka nna yegayega dii nyinj la ti ta kanjanta kama ni nyinj. Ni a densi ka ti kpa ti ninammu po, ate ti sue a peenti daa meena.

⁵ Ti le jam paari Masi-doniya tenjka la, ti an jam nya vuusum. Jigi meena ate ti jam chej la, ti kasim jam a nya ka daanika ale kpalinsa ale kpazinagsuk.

⁶ Alege Naawen waai ale a te nyinjbiiri baai ale a nam la, ale jam tom Titus la ayen wa jam densi ti kpa. ⁷ Ti sue a jam peenti kama ale ti le jam nya wa ale wom wa wapaalija ale ni le jam densi wa kpai dii la. Wa weeni ti ayen ni a yaali ayen ni nya ti ka nna yegayega. Wa weeni sak ti me ayen ni sue a kaasi kama, ale ku le jam daani ni dii la. Wa weeni sak ti me ni ninj ale bo le ti dii la. Ku de basi kama ate m sui a njasi peenti nna yegayega.

⁸ M le linj jam nmarisi gbanj kaai a te ni la, ni sui a jam kaasi ka nna yegayega,

alege m le jam wom ayen ni sue a jam kaasi beni la, dila a nman jam peenti m sui kama. ⁹ Alege yogyogla de mi sui ale peenti la, daa m le nye ate ni sue kaasi la nyin nja alege ka ni suenja kaasika ale basi ate ni tagri ni nyeka la. Naawen dek abe le pai ni suenja kaasika a tagri ni. Dila la mi an kaasi wariya. ¹⁰ Ni suenja ale kaasi dii la a nye kama ate ni basi ni tuimbaata tuimanja ale tagri ni nyeka. Ti dan nye dila, dai yen wa le baga vari ti nalimnyiini ti tuimbaata po a basi. Dila daa wari dii ate tama le yaali ayen ti zeri la. Nuru waai ale kan a yaali ayen Naawen kaasi wa sui la, dai yen, Naawen le jam nya nuru wala choa kaasunku abe wa basi wa ate wa kan ta kiri ya. ¹¹ Ni le basi ate Naawen a kaasi ni sue la nyin ale soa ate ni a yaali ayen ni sak ayen dii meena ate ni a nye la ka wamanja. Ni sue abe kasim a puuri kama alege ate ku cha ni nna yegayega ate ni kasim a yaali ayen wie a nye a magsi. Ni chiib a sak kama ayen wannu de ni nye magsi kama.

¹² Ti an jam nmari gbanja ayen ti le ka waai ale tom wabioku la, yaase waai ate wa nye wa kaasi la. Ti jam nmarisi kama me ayen Naawen sak ni le diem ta yaalika ale tama dii la. ¹³ Ni te ti nyinbiiri ka nna yegayega ale weeni ti ni le te wa nyinbiiri dii la, ti sue

a jam peenti kama a gaam nja le poom linj peenti dii la. ¹⁴ Titus ale jam basi dula ayen wa cheena nama jigi la, ti jam weeni kama ayen ti ta ka kanjanta ni nyin. Nin jam basi ate ti nya chivie. Ti kasim jam a biisi ka wensie wie ale ni. Ti le jam weeni Titus dii me la, a jam ka wensie. ¹⁵ Wa a teeri ka ni le jam tuesi wa dii ale jam pai ni dek a te wa ale ge gomsu ni dek ayen ni va wa noai la. Yogyogla de wa a yaali ni kama dila nyin a gum du. ¹⁶ M sui peenti ka nalimnyiini ate m ta siaka ale ni nna.

8

¹ M suaata, ti a yaali ayen ka ni seba Naawen ale a niak baai ale bo Masidoniya tenka po a va Yeezu la. ² Ba jam nya ninam yegayega, alege ninammu de po, ba sue diem peenti kama nalimnyiini. Ba ka njanjagsa nalimnyiini alege ba pai ka ba njanfisanja ba gela a te nuruba. ³ Mi ka ba seero. Ba jam pai ba nantana a te ka ba vaanchaab a poom gaam ku le magsi dii te ka la. Ba jam te ale ka ba dek yaalika. ⁴ Ba jam saalim ti kama ayen ti tuesi ba tiirintana ate ti baga maari Naawen nuruma baai ale bo ninjin la. ⁵ Ba tiirintana a jam zuak gaam tama le jam a poli dii la kama. Ba linj jam pai ka ba dek a te ti Nyonowa ale ge pai ba dek a te tama me a va Naawen ale a yaali dii la.

⁶ Dila ale soa ate ti a saalim Titus waai ale poom deri piilim a tuesi ni tiirintaᅇa la, ayen wa maa maari ni ate ni cheesi tiirintaᅇa meena a te wa. M seba ayen ni le nye nna kama, dii nyiᅇ la, ni a yaali ayen ni maari ni vaanchaab ka yegayega. ⁷ Ni be jigsi kama ale ᅇanta baai meena ate ni ta la. Bala le ni siaka ale ni ale seba biik la, ale ni ale ta yam la, ale ni ale a maari nuruba la, ale ni ale a yaali tama dii la. Ti a yaali kama ayen ni a te yegayega.

⁸ M kan yaali ayen m weeni sak ni ku le magsi ni le nye dii la, alege m poom weeni sak ni ayen baai ale bo Masidoniya teᅇka po la, nina a jam muni kama ale ba vaanchaab maarika nna yegayega. Ma yaali ayen m nye ni a nya kama a se ni ta yaalika ale ni vaanchaab a se bala ale a yaali nama dii la ya. ⁹ Nama seba ti Nyᅇᅇwa Yeezu Kirisita ale jam niak ti dii ale jam a maari ti nna yegayega la. Wa jam chim ka jajak tama nyiᅇ ayen ti tuesi wa ᅇantaᅇa.

¹⁰ M dek popola ale m yaalika ate maa weeni wienᅇa de a sak ni. Diimwa, ni nina a jam muni kama ate ni jam piilim ni ᅇantaᅇa Titus pai te ka. Yᅇgyᅇgla de, ni tom dii ate ni piilim la a nueri. Nama le liᅇ jam piilim poli dila nyeka. ¹¹ Ni tom dii ate ni piilim ayen ni tom la a nueri. Ni jam piilim di ale ka nin muni. Ni be diem basi ate ni nina muni ate ni tom ni le baga dii a tom la

a nueri. ¹² Ni dan kasim a yaali nna yegayega ayen ni pai ni ᅇantaᅇa a te nuruba, Naawen le tuesi ni tiirimu. Wa niᅇ karo ale ᅇanta baai ate nin baga a te la. Wa niᅇ boro ale ka ni le baga ᅇanta baai a te la.

¹³ M kan yaali ayen m nye ate ku tᅇa, a yaa se m nye me ate ku chim moli a te baai ate ni a maari la. ¹⁴ Yᅇgyᅇgla de, ni ta ka ᅇan bori. Dila ale soa ate ku nala ayen ni pai ni ᅇantaᅇa ba gela a maari baai ale a yaali ba la. Ba dan ta ᅇanta piisi ate nama me a yaali, ba le maari ni kama. Ku dan nye nna, ni ni ta soa ase chaab la. ¹⁵ Ba ᅇmarisi Naawen gbanᅇka po dila po dila po a weeni Naawen ale jam nye dii a pai ᅇandiinta a te wa nuruma dii po ate ba jam bo sagini po la, nuru waai ale nya yegayega la a ᅇmasi nya gaam taam ya, nuru waai me ale nya magi dek la an posim wa.

¹⁶ Ti a pak Naawen ayen Titus a jam pii ka nyiᅇ ayen wa maari ni a se tama ale jam pii nyiᅇ dii ayen ti maari ni la. ¹⁷ Mi le weeni Titus ayen wa ᅇman pilim jam puusi ni la, wa sui a jam peenti kama. Wa jam a yaali ka nna yegayega ayen wa ᅇman pilim jam ni jigi. Wa an jam poom a yaali ayen m weeni dila ale wa. ¹⁸ Ti a tom ka ti suoku wanyi ayen wa va wa a jam ni jigi. Yeezu ᅇaanᅇviirima meena a te ti suoku dila ka zula yegayega, dii nyiᅇ la, wa sak nuruba yegayega Naawen wa-

manɗaɗa. ¹⁹ Ba lueri wa kama ayen wa ale tama a pai ni tiirintaɗa a ta cheɗ ga te Yeezu ɗaari viirima baai ale bo teɗ kaai ate ba a wi ayen Judia la. Nna le te ti Nyɔɔwa ka zula, ate ku sak nuruba ayen ti a yaali ayen ti maari ba kama.

²⁰ Ti kan yaali ayen ti nye wari ate waai a fobli ayen tama an pai tiirimu a nye wamaɗa. ²¹ Ti a yaali ayen ti nye ka wari dii ale magsi ti Nyɔɔwa ale nuruba niɗ la.

²² Ti a tom ka nuru wa choa, waai ale saa baye la, ate ba jam ni jigi. Wa va ale Titus ale ti suok kunjula a cheɗ. Ti nye wa nya kama dii choa ate ti yaa seba ayen wa pii ka nyiɗ a yaali ayen wa maa maari ti ale ti tuimaɗa. Wa seba ayen m seba ni chak kama nalimnyiini. Dila ale soa ate wa pii nyiɗ a yaali ayen wa gum chaab ale mbala a jam maa maari ni nalimnyiini. ²³ Titus ka waai ale a tom ale mi ate mi ale wa a maari nama meena. Kirisita bisaɗa ale a tu chaab jiga togatoga la ale tom mbala bayewa. Ba be a te Kirisita ka zula. ²⁴ Ba dan jam ni jigi, ni tuesi ba abe ni basi ate ba seba ayen ni a yaali ba kama. Ni dan nye dila, Kirisita bisaɗa ale a tu chaab la ale tom ba la, ale siak ayen ni sum ka ba nuru baai ate ba ta kanjanta ba nyiɗ la.

9

¹ Kuna magsi m ɗman ɗmarisi gban a te ni a

weeni ni le ni a maari Naawen nuruma dii la. ² M seba ni ale a yaali ayen ni maari ba dii la. M weeni Yeezu ɗaari viirima baai ale bo Masidoniya teɗka po la, ayen ba suaataɗa nama baai ale bo teɗ kaai ate ba a wi ayen Akaaya po la, a piilim ba cheesika ka diimwa. Ba le jam wom ale ni pii nyiɗ a yaali nna nyeka la, ba gela me a maa chaab a cheesi. ³ Yogyogla de, maa tom ti suaataɗa de ni jigi kama ayen ti kunkuulimaɗa a kan chim kinla. Alege ba ale ba jamka ale ni gomsu ayen ni maari. ⁴ Mi ale Masidoniya demma ba gela a dan jam nya ale nin nye wariwari ya, ti le ta siaka ale ni dii la ale tagri chim ka chivie. Nama me le nya ka chivie nna yegayega. ⁵ Mi abe poli kama ayen ku magsi ka ti suaataɗa de mi niɗ a jam ni jigi a tuesi tiirim buui ate ni puulim la. M dan ga jam ale ni gomsu magsi a te ku sak ayen ba an fe ni kama alege ka ni dek yaalika.

⁶ Nama meena seba ayen kpaaro a dan bori magla, wa a che ka magla, alege wa dan bori yegayega wa a che ka yegayega. ⁷ Waai meena a te a magsi chaab ale wa dek popola. Wa kan te wa tiirimu a se ku ka fifiok ayen wa te la. Wa be kan te abe wa ɗman pilim a ɗma wa dega. Naawen a yaali ka baai ale a te ale supeantik la.

⁸ Ni dan a nye dila, Naawen le ɗman te ni kama a gum

du ate ku zuak gaam ate ni kasim ta yegayega ni dek a be ni a te nuruba me. ⁹ Ba nmarisi Naawen gbanƙa po dila po, di la po a weeni ayen,

“Naawen a te njanjagsana nanta ale ka wa dek yaalika.

Wa tuim mansana tu-
imana ale kasim boro
kama taam wuu.”

¹⁰ Naawen ale a pai njanbeenja a te kpaaroma ayen ba bori na ate ba nya nandiinta. Dila degadega ate wa le pai wa nanta a te ni a gum du ate ni baga a maari ni vaanchaab. ¹¹ Wa kasim a yaali kama ayen ni pai ni njanboanni po baai ate wa te ni la a maari ni vaanchaab. Tama a dan pai ni tiirintana a te baai ale a yaali ni la, ba le pak Naawen kama nama nyin.

¹² Ni a maari ba kama ba ninam yegayegaka po ale ge ate ba me, a te Naawen pimpauk yegayega. ¹³ Ni dan a maari nna yegayega,

ni a sak nuruba ayen nama a va ka Naawen wamansana naai ale a biisi Yeezu Kirisita wie nalimnyiini la. Ba le te Naawen zula yegayega, dii nyin la, ni a maari ba kama ale nuru meena yegayega.

¹⁴ Ba le ta yaalika ale ni abe ba puusi te Naawen nama nyin, dii nyin la wa niaka yegayega ate wa pai sak ni la. ¹⁵ Naawen a pai wa biika a te ti kama. Wensie, nya ku de a gaam ka nanta meena. Dila ale soa ate ku a fe ayen ni basi ate ti a te wa jiam.

10

¹ Ni ba gela a weeni chaab kama ayen mi dan bo ale ni m seba m dek yik kama, alege m dan yalima ale ni, mi a nmarisi ka wa pagrisa a te ni. Yeezu Kirisita a yaali kama ayen m seba m dek yik ale ni. Dila ale soa ate mi, Pool, a saalim ni yogyogla ayen, ² M dan jam ni jigi, ni kan ni fe mu ayen mi a biisi ka wa pagrisa a sak ni. M dan jam tu chaab ale baai ale a weeni ayen ti a va ka ti dek nan yaalik la, m le biisi ka wa pagrisa a sak ba. ³ Ku ka wensie ayen ti bo ka tenzuk, alege ti kan va ti dek nan yaalik a se tenzuk nuruma ale a va ba dek nan yaalik dii la. ⁴⁻⁵ Nanta baai ate tama a pai a nye ti kpalinƙa la daa tenzuk nanta alege ka Naawen ale a te nanta bala, bala abe le wa pagrimu ate ti pai a kaasi nan pagrisa meena. Ti pai kama a kaasi nampaga ale kanjanta nyeka meena ale a kasi nuruba ate ba kan seba Naawen la. Alege a yik ba popolana ate ba a zuli Yeezu Kirisita. ⁶ Ti a poli kama ayen ti dan jam ni jigi, nama meena le kasim a va ka Yeezu Kirisita nalimnyiini. Ti dan jam nya ale ba gela a kan va wa nalimnyiini, ti le waali ba kama.

⁷ Ni ba gela a nya ka ti nimbidaasa po nyiini, alege kan nya ti suniima po. Ni ba gela a poli ayen ka Yeezu Kirisita ale soa ni? Ni be maari poli ayen wa soa tama me a se ka wa le soa nama

me dii la. ⁸ Ti Nyɔɔɔwa ale pai wa pagrimu a te ti ayen ti a maari ni abe ti kan a te ni waalika. Ti dan poom ta kanjanta ku de nyin chivie a kan yik ti. ⁹ Ti kan yaali ayen ku nye ase ti a nyigsi ni kama ale ti gbaɔsaɔa la. ¹⁰ Nuru waai ale weeni ayen m dan yalima ale ni m gbaɔsaɔa a sueri ale ka wa pagrisa alege m dan bo ale ni m ka wariya m abe kan biisi wa pagrisa. ¹¹ Nuru baai ale a weeni nna la, mi a yaali kama ayen ba seba ayen m dan jam ni jigi, m le pai ka m gbaɔsaɔa po wa pagrisaɔa a biisi sak ni.

¹² Tama kan pai ti dek a magsi chaab ale baai ale a poli ayen ba ka nuru kpeenta la. Nuruma de ka betta. Ba dueni ka ba dek sinsaga a yaa pai ba dek a magsi chaab ale ba sinsaɔa alege pai ɔa a bo ba dek bu-
usa. ¹³ Tama kunkuulimaɔa a kan ɔmasi gaam a taamu. Ti a kuulim ka Naawen ale te ti tuim ɔaai ayen ti tom la nyin. Ku de be maa gum ka nama ale nya varibasika ti tuimaɔa nyin la. ¹⁴ Ti be kan kuulim gaam a taam dula ti poom biisi Yeezu Kirisita wie a sak ni kama. ¹⁵ Tama kan kuulim nuruba tuima nyinɔa ase ka tama ale tom la. Alege tama yiilaɔa ale, ni le ta siaka ale wa ate nama ale tama tuimaɔa a piisi a gum du. ¹⁶ Nama meena dan a va dila, tama ale nama le baga a tu chaab a mooli sak sateɔ sii ale moata nama la Naawen wamaɔsaɔa. Ti dan nye dila, waai a kan

bagu weeni ayen ti a yaali kama ayen ti nya nyuenta nuruba tuima nyin.

¹⁷ Ba ɔmarisi Naawen gbaɔka po dila po, dila po ayen, "Ni kan a yaali yue a te ni dek ni tuima nyinɔa. Ni a yaali yue ale ti Nyɔɔɔwa ale nye dii la." ¹⁸ Ni dan poom weeni ayen nama ka nuru maɔsa ku ka kiri ya, ka Nyɔɔɔwa a nin weeni ayen ni ka nuru maɔsa.

11

¹ Yɔgyɔgla de, mi a yaali ayen m ɔmarisi ka m dek wie gbaɔka de po. Ni ba gela a poli kama ayen m biika ka kiri ya. Ni be ta chichiiba nna magla ale mu. ² Mi a yaali ni ka nna yegayega a se Naawen ale a yaali ni dii la. Ni a nye se ka nipokbili ale kan diem nidɔa la ate m puulim ayen m pai wa a te nuru yeɔ nyiini, wala abe le Yeezu Kirisita. ³ Alege yɔgyɔgla de mi a chali ka yɔgsum Sitaana ale paasi yik ni popola ase wa le jam paasi Iiv dii la, a chali yɔgsum me ni ale tagri ni popolaɔa a basi Yeezu Kirisita va ka. ⁴ Tama a biisi ka Yeezu wie a sak ni ate ni ta siaka ale ti biika ale tuesi Naawen Chika. Alege ni basi kama ate nuruba gela a biisi biik a te ni. Ni be gomsɔ ni dek kama a siak ba biika ale tuesi chiik yonɔ.

⁵ Ni a poli kama ayen sagroma de a gaam mi kama. Mi be kan siak a te ni. ⁶ Ku ka wensie ayen mi an baga a biisi nalimnyiini nuruba

nin̄a, alege m kan kpeeri yam. Daa meena mi a nyɛ kama ate ku sak ni ayen nyaku de ka wensie.

⁷ M le liɲ jam bo ale ni ate m jam sak ni Naawen wamaɲsaɲa la, mi an jam yaali tutuna ku nyin̄a. Mi yik m dek kama nama nyin̄ ayen ni chim nuru kpeenta. Dila an jam magsi ya? ⁸ Ni basi ate m weeni a sak ni ku ale jam ka dii la. Mi ale jam bo ale ni la, nuru baai ale jam bo nin̄in̄ la, ba gela a jam pai tiirinta a te mi, ate ku a nyɛ nna se mi a zu ba kama a tom a te nama la. ⁹ Dai yeɲ po ate mi ligra a yaa nueri, alege mi an jam begi ni ayen ni maari mu. M suaataɲa baai ale bo Masidoniya teɲka po la, a jam pai ɲanta baai meena ate mi jam a yaali la, a ta jam te mu. M jam kpesi ka m dek ayen m kan jam a yaali ayen ni a nya m zuwa. Ku le chim ka nna chum dii po me. ¹⁰ Mi a weeni ni ka wensie, dii nyin̄ la Yeezu Kirisita a bo ka m sunum po. Baai meena ale bo Akaaya la, le wom ayen daa nama ale a nya mi zuwa. ¹¹ Nama a poli ayen m kan yaali ni kama ale soa ate m yaa m nyɛ nna ya? Naawen seba ayen mi a yaali ni ka nna yegayega.

¹² M kan tagri m ni a nyɛ dii nna la, ate sagraɲa de a nya siuk a weeni ayen ba tuimaɲa ale tama tuimaɲa ka bunyi. ¹³ Ba daa Naawen wensie tuimtomdɔba. Ba ka velinvendis̄a, dii nyin̄ la ba

a paasi ni kama ayen ba sinsaɲa ale tama sinsaɲa ka bunyi. Ba tagri ka ba dek ayen ni poli ayen Yeezu Kirisita ale tom ba ni jigi. ¹⁴ Sitaana me a бага a tagri wa dek kama, ate nuruba poli ayen wa ka Naawen sabiiloma baai ale a nyagsi la wanyi. ¹⁵ Sitaana a be dan бага a nyɛ dila, kuna tɔa ate wa tomteerɔma a tagri ba dek, ate ni a poli ayen ba ka Naawen tomteerɔba. Naawen a dan jam ayen wa bo ba buusa, wa le nya ba kaasun̄ku kama abe wa basi ate ba kan ta kiri ya.

¹⁶ M poom ɲmarisi a weeni ayen ni ba gela a poli kama ayen yam ka m biika po. M be ɲman diem a saalim ni kama ayen ni ta chichiiba ale mu. Yɔgyɔgla de, ni basi ate mi me a yaali yue magla a te m dek. ¹⁷ Ti Nyɔɔwa an jam sak ti ayen ti a yaali yue a te ti dega. Ka betta nyiini ale a nyɛ dila. ¹⁸ Sagraɲa de a va ka ba dek ɲan yaalik ale a yaali yue me a te ba dek. Dila ale soa ate mi me a yaali yue a te m dek. ¹⁹ Ni a poli kama ayen ni ta ka yam nna yegayega, alege ni kan beni ale a wom betta sinsaɲa de. ²⁰ Ni basi kama ate nuruma de a nyɛ ni se yom la, ale a nyɛ a de ale a zu ni ale a fobi ni. ²¹ Mi a chali chivie kama ale m le weeni ayen ti wobsa ale dila nyeka.

Ba daa kuulim mi me бага a kuulim kama alege ku la ka betta. ²² Ba ka Juuba? Mi me

ka Juu. Ba ka Izirali demma? Mi me ka Izirali deno. Ba ka nuru waai ate ba a wi ayen Abraham la, ɲaɲbisa? Mi me ka ba wanyi po. ²³ Ba a weeni nama kama ayen ba ka Yeezu Kirisita Tomteerɔba? Ni le poli kama ayen mi a yesim kama, alege mi a yaali ayen m weeni ni kama ayen mi ka wa tomteerɔ nalimnyiini a gaam ba meena. Mi tom tuima ka nna yegayega a te wa. Nuruba a jam yik mi a lik ate ku paari ka dii choa, ale pai fiɲsa a miiri mu. M be jam tali ka maga ate m kpi. M gaam ba kama yegayega ale wienɲa de meena. ²⁴ Juuma a jam pai fiɲsa a miiri mi ka pisita ale neok. Ba nye nna a paari ka ku noai bunu. ²⁵ Nuruba me a jam pai doa a nak mu ka buta. Nuruba me a jam pai tintana a yuk mu. Ba jam nye nna ka bunyi. M be jam jo ɲaarunta po me ate viok kpionɲ jam fuk a yaa chiak ti a ta jueli pina zuima ate ɲaaruntana a yaa kaasi. Nya ku de a saa ka buta. Dan di dai, ate mi jam wari nyakpeemu po yok ale kantueɲ meena. ²⁶ Mi le kasim jam cheɲ jiga tɔgatɔga la, m jam cheɲ jigi baata ka nna yegayega. Mi jam lo bela a jueli kama. Bela ɲaai nyaata ale jam sueri ɲa a waanɲ tɛɲka meena. Nuruba a jam daani mu nalimnyiini ayen ba zu m ɲantana ale pagrim. Juuma ale baai ale kan daa Juuma la, a basi kama ate mi nya ninam nna

yegayega. Baai dek me ate mi jam poli ayen ba ka m doaba la, a jam basi mi kama. Mi cheɲ satɛɲ sii ale jigi ɲaai ale nya tii ate yɔgsum yegayega a boro la kama. ²⁷ M jam tom ka nna yegayega a ga gaam taam, ale ge jam basi m goom me ate ku paari diichoa. Nyanyuila ale kom a jam yik mu me. M be jam ka gatta me a piisi ya. Daa meena m jam ka vuusum jigiya m be ka ɲandiinta me. ²⁸ Wie ɲa chaab a boro kama ate mi an weeni a sak ni. Mi le kasim jam a yaali dii yegayega la ale, Yeezu ɲaanviirima le wa wa nalimnyiini. ²⁹ Waai a dan ka a va wa nalimnyiini, ku a daani mu kama. Waai a daa tom tuimbaata, m sui ale kasim a kaasi ale nuru bala chaab.

³⁰ Mi dan poom a kuulim, mi a kuulim wa ɲaai ale a sak ayen mi wobsa la nyinɲ. ³¹ Naawen waai ale ka ti Nyɔnɔwa Yeezu ko la, a seba kama ayen m daa velinwendika. Ni basi ate ti a te wa pimpauk taam wuu. ³² Mi le jam bo satɛɲ kaai ate ba a wi ayen Damasikus la, demma gominawa ate wa jam tom a te Aretas la, a jam tom wa sojima kama a weeni ba ayen ba zaani juijui meena ate nuruba a va a jo ale a nyini tɛɲka po a nyini la, ate ba baga nya mu a yik mu. ³³ Alege m doama a jam maari mu. Ba jam pai mu kama a nyo busik po a yaa pai miik a bobi busika a yaa basi ate m kali ka po ate

ba zagri ka a ta va siaka ate ba se gilim tenka la ate m siɲ tenɲ. Mi le ga siɲ tenɲ nueri la, m jam chali be kama, ate gominawa an nɲman jam nya mu a yik ya.

12

¹ Ku magsi ka m le kuulim alege kunkuulimaɲa ka maarika. Alege m le weeni Nyɔnɔwa ale pai wie nɲaai meena a sak mu la. ² Bena pi ale nanaansi ale ga taam la, Naawen a jam lueri nuru wanyi a ta jueli ga jo wenɲmazuk ku po. M ze a se dila sum nyɛ kama yaase ku jam a nyɛ se ka Naawen ale pai a sak wa la. Naawen nyiini ale jam seba dila. ³ Ni basi ate m nɲman weeni ni ayen Naawen ale jam lueri wa a yaa pai wa a ta jueli a ga jo wa jigi nalunɲku po. Wala nyiini ale seba a se ku sum jam nyɛ kama yaa, ku jam nyɛ se ka Naawen ale pai a sak wa la. ⁴ Wa ale jam ga jo dula la, wa jam wom ka wie, nɲaai ale chim wakperikaliisa ate wa an baga a weeni. ⁵ Ku magsi ka m ti a kuulim nuruwa de nyinɲ, alege daa m dek nyinɲa. M din bula a yaali kama ayen m weeni m wobsa dii la. ⁶ M dan weeni ni le ka dii la, ni kan ni a weeni ayen yam ka m ni a biisi dii la po. Mi a weeni ni ka wensie. M kan yaali ayen nuruba seba ayen m ka nuru kpionɲ a gaam ba, dii nyinɲ la Naawen ale nyɛ dii a te mu la. Mi a yaali kama ayen ba

bo mi buusa m tuimaɲa ale wienɲa nyinɲ.

⁷ Naawen an jam a yaali ayen m ta kanjanta wa le basi ate m wom bikperikaliika la nyinɲa. Dila ale soa ate wa yaa pai tuem a te mu ate m nyinɲka a kasim a dom daa meena. Ku a nyɛ ka Sitaana ale a nak mu la. ⁸ Mi jam salim ti Nyɔnɔwa ka buta wannu de nyinɲ ayen wa nyɛ ate tuemu basi mu. ⁹ Alege wa weeni mu ayen, “Mi nika ale a magsi fu. Dii po ate fi wobsa la, mi pagrimu zuak kama nna yegayega a bo fi jigi.” Dila la mi sui peenti kama ale m nin ta kanjanta m wobsumu nyinɲ. Dila nyinɲ m seba kama ayen Yeezu Kirisita pagrimu a lik mu kama. ¹⁰ Nuruba a dan basi ate mi a nya ninam, ale ge a daani mu nna yegayega, Yeezu Kirisita nyinɲ, alege m ka m dek pagrim la, m sui peenti kama.

¹¹ Ni daani mu kama dila ale soa ate mi a nɲmarisi nna ase m ka beruk la a te ni. Ka boan nyinɲ ate ni ba gela a kan te mu zula? M dek pagrimu ka pagrim kayiok, alege m kan va sagroma de baai ale a velim ate ni a poli ayen ba ka tuimtomdoba a gaam mi la. ¹² M le jam bo dula ale ni la, ni jam ka chichama a se mi ka Naawen wensie tuimtomdo. Wa jam a maari mu kama ate mi a tom tuim kperikaliisa nna yegayega ale chichiiba a te ni. ¹³ Mi nyɛ ni kaasi kama alege an nyɛ Kirisita bisaɲa

ale a tu chaab a bo jigi ña chaab la, kaasi ya. M dan poom nye wari ka m le kan weeni ayen ni maari mu la. Ku be dan kan dila ni vonj a te mu.

¹⁴ M dan jam ni jigi ku yaa nye ka m nantuok noai buta. M dan jam tu ni, m kan yaali ayen ni pai jaab a te mu. Mi a yaali ka ni dek daa ni ligra. Ni a nye se ka m bisa la. Bimbaansa kan nya ba nyam zuwa, alege ka ba nyamma ale a nya ba zuk. ¹⁵ M gomsu kama ale supeentik ayen m kaasi jaab buui meena ale m ta la ale dek me meena ate m baga a maari ni. Mi a yaali nama kama, alege nama a kan yaali mi.

¹⁶ Nama dek seba chak kama ayen dii po ate m jam bo ale ni la, mi an nya nama ayen ni Maari mu. Nuru waai ale ayen mi a velim kama ale a paasi ni. ¹⁷ M vari ka ni ñanta ale ni tom baai ni jigi la. ¹⁸ M jam saalim Titus kama ayen wa jam ni jigi. Wa le jam siak la, m jam tom ka wala ale ti suoku wanyi ni jigi. Titus jam vari ni ñanta kama? Nama ze ayen Titus ale mi suniimanya ale a poli dii la ka bunyi?

¹⁹ Nama a poli kama ayen tama a yaali ka yue gbanƙa de po? Dila daa wensie Naawen ale soa ti ate ti ñmarisi wie ñaai ate Yeezu Kirisita a jam pai a te ti la. M dek doƙaba, ti tuimanya meena le maari ni kama. ²⁰ Mi a poli kama ayen m dan jam ni jigi, ni kan ni a

nye dii ate mi a yaali ayen ni a nye la. Nama me a kan yaali mi ale a nye dii la. Mi a poli kama ayen ni ale kasim a nak ka nampaga ale chaab ale a de nyuri ale chaab ale a ta sue ale chaab, ale a ta butuem, ale a le chaab, ale a bobri, ale a ta kanjanta ale a zeri ni kpanja noa. ²¹ Mi a poli kama ayen m dan jam ni jigi, Naawen le basi ate m yik m dek ni niñ. M sui le kaasi kama, dii nyiñ la ni yegayega a kan yaali ayen ni basi ni kabonja tuimanya ale ni nipokyaalik ale nidɔyaaalik tuimanya, ale ni tuim dantisanja yegayega ka abe ba.

13

¹ M yaa cheena ni jigi nna a nyeka buta. Ni a teeri dii ate ba ñmarisi Naawen Gbanƙa po dila po, dila po ayen, “Fi dan a yaali ayen fi biisi gaam nuru waai, ku a fe kama ayen fi ta nuruba baye a yaa se nuruba bata ate ba chim fi seeroba.” ² Dii po ate m jam ni jigi a nye buyewa la, m jam kaam nama baai ale a tom tuimbaata la kama. Alege yogyogla de ate m yalima ale ni la, m diem a kaam ni kama ale waai meena me. M boro a gomsu kama ayen m jam te ni waalika yegayega. ³ M dan jam ni jigi ni le seba nalimnyiini ayen Yeezu Kirisita a va mi nyiñ biisi a te ni. Dila la m dan jam te ni waalika ni ale seba ayen mi an wobsa alege ka Yeezu Kirisita ale a

sak wa pagrimu ni sunsun. ⁴ Ba le jam yik wa a kpi jabarimu nyin ayen wa kpi la, wa jam ka pagrim. Alege yogyogla de wa nman vua kama, dii nyin la Naawen pagrimu nyin ate wa nak wa a yiti kum po. Tama ale wa ale ka bunyi la nyin ate ti wobsa, alege tama ale nama ale ka bunyi la ti le maa chaab a nya pagrim buui ale basi ate wa vua la.

⁵ Ni a nye ni deka a nya a se ni ta siaka ale Yeezu Kirisita nalimnyiini ya. Nama seba ayen wa bo ka ni suniima po, ni be dan kan ta wa suniima po ni be an tagri ya. ⁶ Mi seba kama, ayen nama me deka seba kama ayen wa bo ti suniima po. ⁷ Ti a puusi a te ka Naawen ayen ni ka a tom dii ale kan nala la, daa ti sak ayen ti baga wamaɲsa kasim a nye alege ni a tom a magsi ase tama a nin poom nye wie a kpeeri. ⁸ Ti kan baga a nye wari a kaasi Naawen wensienja alege ti a nye a magsi chaab ale ka wa wensienja. ⁹ Nama a dan poom pagra alege tama a wobsa, ti sue peenti kama dila nyin. Ti be a puusi kama ayen ni chiib za ale pagrim. ¹⁰ M ni kan bo ale ni la ale soa ale m nmarisi gbanƙa de a te ni ayen ni tagri, ate m dan jam abe m kan te ni waalika ale Nyɔnɔwa pagrimu ate wa a te mu la. Wa pai pagrimu de a te mu kama ayen m maari ni daa ayen m kaasi ni.

¹¹ Ti suaata, yogyogla de,

ti a yaali ayen ti nmarisi ti gbanƙa a kpeglimka dela. M weeni ni kama ayen ni gomsa wie njaai ale kan yuarisi la a magsi. Ni ta noai yen ale chaab, abe ni boro ale suyogini. Naawen waai ale a yaali ni la ale a basi ate ni a boro ale suyogini la, le maari ni ate ni nye wienja de.

¹² Ni a puusi chaab nalimnyiini a te ti.

¹³ Naawen nuruma meena a puusi ni.

¹⁴ Naawen waai ale yaali ni la, ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita waai ale a niak la, ale Naawen Chiika waai ale a nye ate ni a ta noai yen ale chaab la, a bo ale ni meena.

Pool Gbanƙa Ate Wa Nmarisi A Te GALATIA DEMMA La

¹ Mi Pool ka tuimtomdo a nmarisi gbanƙa de a te ni. Daa nuruba ale lueri mi ayen m chim tuimtomdo alege ka Yeezu Kirisita ale ti Kowa Naawen waai ale nak wa kum po a yiti la, ale maa chaab a lueri mu. ² Mi ale m Kirisita bisa suaata tii meena ale bo dela la a maa chaab a puusi Kirisita bisaƙa ale a tu chaab togatoga a bo Galatia.

³ Ti Kowa Naawen ale ti Nyɔnowa Yeezu Kirisita le niak ni abe ba te ni suyogini.

⁴ Yeezu Kirisita a jam va ka ti Kowa Naawen yaalika a yaa kpi tama nyin ayen wa vari ti tenka biemu po a basi.

⁵ Ni basi ate ti a te Naawen waai ale ta zula yegayega taam wuu la, pimpauk dila nyin. Ku be nye dila.

⁶ Ni basi ate ku cha mu ka nna yegayega dii nyin la, ku an bula beniya alege ate ni zeri Naawen ya, waai ale va Yeezu Kirisita niaunƙu nyin a wi ni ayen ni jam va wa la. Ni nye dila kama alege yaa deri tagri ni popolana a yaa nman va sisaga na chaab. ⁷ Nuruba ba gela tagri Naawen wamaƙsana nƙai ale a biisi Yeezu Kirisita wie la kama ale ge a kasim a daani ni. Ni basi ate m sum weeni a sak ni ayen Naawen sinsanƙa ka bunyi nyiini, wamaƙsana de chaab

a nman ka jigiya. ⁸ Ku daam dan poom ka Naawen sabiiloma ale nyini wenɔmazuk a sin, a yaase tama dek daam dan poom jam sak ni tuntomin kaai ale kan a nye ase Naawen wamaƙsana ate tama a lin jam sak ni la, waai a dan nye dila, Naawen le waali kula nyɔnowa kama. ⁹ M poom lin weeni ni nyaku de kama. Yogyogla de m le weeni ni ayen waai a dan sak ni wie nƙai ale kan a nye ase Naawen wamaƙsana ate nama a jam wom ale siak ayen ka wensie la, Naawen le waali kula nyɔnowa kama.

¹⁰ Nama a poli ayen mi a yaali ayen m nye ate ka nuruba te mu pimpauwa? Aaya, mi a yaali ayen m peenti ka Naawen nyiini sui. M daam dan a yaali ayen m peenti ka nuruba sue, m te kan бага chim Yeezu Kirisita tomteero.

¹¹ M suaata, mi a yaali ayen m weeni sak ni kama ayen Naawen wamaƙsana ate m lin jam sak ni la, na an nyini daa nurubiik jigi ya. ¹² M be an tuesi na daa nuru jigi, ka Yeezu Kirisita dek ale jam a pa na a sak mu.

¹³ Nama dek seba ayen dii po, ate mi jam va Juuma siuku la, m jam te Yeezu nƙanviirima waalika ka nna yegayega. M jam ka jirim ale ba. M jam a yaali kama ayen m kaasi ba meena. ¹⁴ Mi jam va Juuma siuku nalimnyiini kama a poom gaam m vaanchaama.

Mi nina jam muna ka nna yegayega me ayen m va ti kokpiensaŋa siuku.

¹⁵ Alege Naawen jam va ka niaun nyin lueri mi ayen m chim wa tomteero. Wa lueri mi kama ale ba an diem poom biak mu. Dii po ate wa sui yaa jam peenti la, ¹⁶ wa yaa basi ayen m seba wa biika Yeezu, ate mi a sak baai ale kan daa Juuba la wa wamaŋsaŋa. Mi an jam bek daa waai ya ayen kula nyonowa sak mu m le m nye dii la, ¹⁷ m be an jam cheŋ Jerusalem teŋka me ayen m ga baai ale lin chim tuimtomdoba ale ge mi la. Alege mi deri jam cheŋ ka Arabia teŋka ale ge yaa pilim nmani Damasikus teŋka. ¹⁸ Bena nata ale taam la, ate m yaa jam cheŋ Jerusalem ayen m nya Piita. M jam goa ale wa ka da pi ale nanu. ¹⁹ Mi an jam nya tuimtomdoma waaiya, ku jam ka Jeemsi nyiini ate m nya. Jeemsi ale Nyono Yeezu jam ka suaata.

²⁰ Wie naai meena ate mi nmarisi nyo gbanƙa de po la, ka wensie. Naawen seba m kan velim.

²¹ Mi ale jam basi Jerusalem la, m jam nyeem gilim Siriya ale Silisiya teŋsaŋa ka meena. ²² Dila powa, Judia Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la a diem jam ze mi. ²³ Ba jam wom ka nuruba ale ti an jam a biisi mi wie. Ba jam weeni kama ayen, ka mi ale jam a te ba waalika la alege, mi dek yogyogla ale la a yaa

nman a sak nuruba ayen ba ta siaka ale Yeezu Kirisita. Sinsaŋa de abe ale wa jam piilim a nye ayen wa kaasi na la. ²⁴ Ba ale jam wom dila la, ba yaa jam a te Naawen pimpauk mi nyin.

2

¹ Mi ale jam lin cheŋ Jerusalem bena pi ale nanaansi ale taam la, mi jam pilim nman cheŋ Jerusalem kama. M jam va ka Banabas ale Titus a cheŋ. ² Naawen dek ale jam weeni sak mu ayen m cheŋ dula. Tama ale Yeezu naanviirima ale jam bo dula la, kpanna nyiini ale jam tu chaab ate mi weeni sak ba m le sak baai ale kan daa Juuba la Naawen wamaŋsaŋa. M jam kan yaali ayen ba poli ayen tuim naai ate m jam a tom a te Naawen la ka tuim kayaata. ³ Titus waai ale jam maa va mi la, a jam ka Girik deno, alege ba an fe wa ayen wa gebi wa yoani ate ku sak ayen wa sum ka Juu. ⁴ Nuruba ba gela baai ale jam a weeni ayen ba ka Yeezu naanviiriba la, a jam a yaali kama ayen wa gebi wa yoani, alege ba jam a velim kama ayen ba ka Yeezu naanviiriba. Ba jam suk kama a maa jo tama po ayen ba nya ti le ti nye dii a ta noai yeŋ ale Yeezu ate ti chim bunyi la. Ba jam a yaali kama ayen ba nye ate tama chim ase yom la. ⁵ Alege tama ale jam a yaali ayen ti nye ate Naawen wamaŋsaŋa

wensienja a boro a te ni la, ti an jam bula siak a te ba ale fiifiik me la.

⁶ Alege baai ale jam a poli ayen ba ka kpage la, ba an jam nya wari dii dek chekki ale ka venta a bo Naawen wamaŋsaŋa ate mi jam sak la po. Ba an weeni wari dii ale ka di toga a chim wapaali la a sak mi. Ba ka kpage yaa ba daa kpage mi an nya wari dii ale ka di toga wanni de po la. Dii nyiŋ la, Naawen an va daa nuru peelim nyeka a bo wa buusa. ⁷ Alege kpaŋŋa de nya kama ale Naawen pa tuini de a te mi ayen mi a sak nuru baai ale kan daa Juuba la wa wamaŋsaŋa, ase wa ale basi ate Piita a sak Juuma wamaŋsaŋa de la. ⁸ Dii nyiŋ la, Naawen jam pa wa pagrimu a te mi kama ayen m chim wa tuimtomo a sak nuru baai ale kan daa Juuba la ase wa ale basi ate Piita me a sak baai ale ka Juuba la. ⁹ Jeemsi ale Piita ale Joon baai ate mi jam a poli ayen bala ale kpaŋŋa la, a jam miŋ kama ayen ka Naawen ale pa tuini de a te mi. Dila nyiŋ, ba yaa jam diak Banabas ale mi nisima ayen ku sak ayen ti meena a tom ka tuin yenka. Ti meena yaa jam siak ayen Banabas ale mi a maa chaab boro ale nuru baai ale kan daa Juuba la a tom ti tuimaŋa abe ba me bo ale Juuma a tom ale ba me. ¹⁰ Jeemsi ale Piita ale Joon ale jam weeni wari dii ate mi potim a yaali ayen m nyɛ la ale, ayen ti a teeri ŋanjagsaŋa ale maa

boro ale ba Jerusalem tenka la.

¹¹ Daa maga ale taam la, ate Piita yaa jam Antiok. Dula jigini, mi jam toarin wa kama wa Kirisita bisa chaama niŋ dii nyiŋ la, wa sum jam kaasi kama. Wa jam nye ka dii ale kan nala la nuruma niŋ. ¹² Piita deri poom jam de ŋandiintaŋa kama ale baai ale kan daa Juuba la alege ate nuru baai ale jam bo ale Jeemsi la, a yaa jam a paari. Nuruma ale jam a paari la, Piita yaa deri basi deka ale nuruma dii nyiŋ la, wa jam a chali ka yogsum ale baai ale jam maa siak ayen baai ale kan daa Juuba la a gebi ba yuaŋa la. ¹³ Kirisita bisaŋa baai ale jam ka Juuba la, bala me yaa deri maa pa ba dek a gum chaab ale Piita a nye ase Piita. Yogsum ale jam ta ba ale soa ate ba jam a nye dila. Banabas, waai ale ka wa dek la, a jam maa va ba yogsum nyeka kama a yaa pa wa dek a gum ba po. ¹⁴ Mi ale nya ale ba kan va Naawen wamaŋsaŋa ale a sak ti wensie ŋaai la, mi yaa weeni Piita ba meena niŋ ayen, “Fi Piita, ka Juu alege fi boka ale fi nyeka a nye ase ka baai ale kan daa Juuba la. Ka boa ale soa ate fi a yaali ayen fi fe nuru baai ale kan daa Juuba la? Ka boa me abe ale soa ate fi pii nyiŋ a nye ayen fi fe baai ale kan daa Juuba la ayen ba basi ate ba nyeka a nye ase baai ale ka Juuba la nyeka?”

15 Wensie, tama dek potim ka Juuba. Ti daa baai ale kan daa Juuba ate ba a wi ba ayen wabanyeerisa la. 16 Alege tama seba kama ayen ka siaka nyiini ale Yeezu Kirisita ale basi ate nuru a chim wayorisima nyɔɔ Naawen jigi. Ku daa ayen ka fi ale a nyɛ tama Juuma Sinsan̄a ale a weeni dii la nyiini. Tama me abe sum siak kama a te Yeezu Kirisita ayen ku basi ate ti chim wayorisima nyam Naawen jigi ti siaka nyin̄. Ku daa ayen ti a nyɛ a va ka Sinsan̄a ale a weeni dii la, dii nyin̄ la, waai karo a chim wayorisima nyɔɔ Naawen jigi Sinsan̄a vaka nyiini nyin̄a. 17 Ku be dan ka wensie ayen tama baai ale a gisi siuk kuui ale ku basi ate ti chim wayorisima nyam Naawen jigi ase tama ale Yeezu Kirisita a nin ka bunyi la, ti diem a nya ti dek ase ka wabanyeerisa ase baai ale kan daa Juuba ale ka dii la. Nyaku de be a sak kama ayen ka Yeezu ale soa ate tama a tom wabaata? Aaya, siuk karo ate Yeezu nyɛ dila. 18 Ase mi a dan weeni ayen sinsan̄a a kan basi ate ti a chim wayorisima nyamma, ka boa ale soa ate mi n̄man a va Sinsan̄a. Mi a dan nyɛ dila mi a nyɛ a kaasi ka Sinsan̄a. 19 Sinsak n̄ala degadega abe ale n̄man basi ate mi seba ayen mi kpi kama dii nyin̄ la, m le kan va n̄a ale a weeni dii la nyin̄. Dila nyin̄ abe ale soa ate mi

n̄man ka siaka ale n̄a. Dila abe basi kama ate m boro a te Naawen. Dii po ate nuruba yik Yeezu Kirisita kpi jabarim nyin̄ la, ku a nyɛ a ase ba jam maa kpi mi me kama ate ti yaa maa chaab kpi la. 20 Dila abe ale soa ate mi dek an n̄man vua m dek nyin̄ la. Nyuvuri dii ate mi ta ten̄zuk de yɔgyɔgla la, ka Yeezu Kirisita vummu ale bo m po. M vua kama dii nyin̄ la, m ta siaka ale Naawen Biika waai ale ta yaalika ale mi a yaa jogi wa nyuvunni mi nyin̄ la kama. 21 M zeri kama ayen mi kan n̄man a weeni ayen mi kan yaali Naawen niaun̄ku. Alege waai a dan poli ayen ka sinsan̄a nyin̄ ale soa ate wa chim wayorisima nyɔɔ, dila a sak kama ayen Yeezu Kirisita kpi ka kinla nyin̄.

3

1 Nama Galatia demma ka betta. Ka wana ale pa wa pagrim a te nama ayen ni basi Naawen wensiuku vaka? Tama an nyini peelim a sak ni Yeezu ale kpi wa jabarimu nyin̄ dii la? Nama be an jam siak kama ayen ti wien̄a ka wensie? 2 Mi a yaali ayen m bek ni ka wayen̄ dekki. Naawen ale jam pa wa Chiika a te ni la, ni jam бага va Moosis Sinsan̄a a nueri nalimnyiini, yaase ni jam wom wa waman̄san̄a ale ge ta siaka ale n̄a? 3 Ni ka betta yegayega. Ni lin̄ va ka Naawen Chiika pagrimu, alege yɔgyɔgla ni

a yaali kama ayen ni pa ni dek pagrim a ga nueri. ⁴ Wakperikaliik tanjaŋa nna yegayega ale nye ni jigi. Nama dek abe a poli ayen ŋa nye ka kayiok nyiŋa? Ni kan basi ate ŋa chim wakayaata a te ni. ⁵ Naawen ale jam pa wa Chiika tom wakperikaliisa a te ni la, wa jam nye dila ayen ka ku sak ayen ka ni ale a va Moosis Sinsanŋa nalimnyini la nyiŋa? Aaya, ku ka ni ale wom wa wamaŋsaŋa ale ta siaka ale ŋa la nyiŋ.

⁶ Ba ŋmarisi Naawen gbanŋa a magsi chaab ale Juuma kokpieriŋka waai ate ba jam a wi ayen Abraham la. Ba ŋmarisi weeni ayen, "Wa jam ta siaka ale Naawen kama. Dila ale soa ate Naawen an ŋman jam nya wa kaasunŋku." ⁷ Dila nyiŋ, ku a fe kama ayen ni miŋ chak baai ale ta siaka ale Naawen la, bala ale sum ka Abraham ŋaanbisa. ⁸ Ba jam ŋmarisi Naawen Gbanŋa po ayen chum dii po ku le jam chim ka nuruba siaka ale wa nyiŋ ale ku basi ate Naawen nya baai ale kan daa Juuba la ayen ba ka wayorisima nyam. Gbanŋa de po ba ŋman pilim ŋmarisi ayen Naawen jam weeni Abraham ayen, "Ka fi nyiŋ ate m le nye wamaŋsa nalimnyini a te nurubiik meena ale bo tenzok de la." ⁹ Dila nyiŋ la, ase Abraham ale jam ta siaka dii a nya niaka la, siuk kula po me, Naawen a niak waai meena ale ta siaka ale wa la kama

ase Abraham la.

¹⁰ Alege nuru baai meena ale a va Moosis Sinsanŋa nyiini ate wa pa te Juuma la ale ge a poli ayen ŋa le ŋa basi ate ba chim wayorisima nyam Naawen niŋ la, Naawen buusaŋa a cheena ba zuk kama. Dii nyiŋ la, ba a ŋmarisi Naawen Gbanŋa po ayen, "Waai meena ale kan a nye sinsanŋa ale a weeni dii meena la, Naawen buusaŋa a cheena bala zuk kama." ¹¹ Alege yogyogla de ti yaa seba kama ayen nuru karo a kasim va sinsanŋa a chim wayorisima nyonon Naawen jigi dii nyiŋ la, ba ŋmarisi wa Gbanŋa po ayen, "Nuru waai ale ta siaka ale Naawen nyiini la, wala choa a le wa ta nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la." ¹² Alege wanni ale ka dii la, sinsanŋa ka wari a nye ale waai a nin ta siaka ale Naawen ya. Alege ku goanti a nye ase ka ba ale ŋmarisi Naawen Gbanŋa po dii ayen, "Waai ale a nye sinsanŋa ale weeni dii la, ale a nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la."

¹³ Moosis sinsanŋa a weeni kama ayen, "Waai ate ba yik wa a kpi maŋ tiib nyiŋ la, Naawen ale waali kula nyonowa kama." Alege Yeezu Kirisita a tuesi waalika de a nam te ti ale vari ti basi waalika de ate Moosis Sinsanŋa ta a jam ti jigi la. ¹⁴ Yeezu Kirisita be nye dila kama ayen baai ale kan daa Juuba la a maa nya niak kaai ate Naawen

puulim ayen wa le nye te Abraham la ayen ti siaka nyin ti le nya Naawen Chiika ate Naawen puulim ayen wa le te la.

¹⁵ M suaata ni basi ate m pa tenzuk de wari a magsi nyaku ate ni min ku kiri chak. Ase nuruba baye a nin nye noayen a magsi chaab ale wari, nuru karo ale бага kaasi ba noayenka de nyeka a yaase wa pa wari di choa a gum noa yenka de nyeka po. Dii nyin la, ba ale maa chaab a nye dii la ba nye nueri kama. ¹⁶ Siuk kula po, ku be ka dila ale Naawen ale jam nye noayen kaai ale Abraham la. Dila po, dila po Naawen jam nye pumpuulima ale Abraham ale wa njanbisa. Naawen Gbanja be kan weeni a sak ti kama ayen Naawen nye puulimka de a magsi chaab ale ka njanbiik boariya. Ku ka njanbiyen. Biyenka de abe ale Yeezu Kirisita. ¹⁷ Mi ale a weeni dii la kiri ale nna ayen, dila po dila po ate Naawen jam nye noayenka de ale ka Abraham. Bena kobsinaansi ale pisita ale jam taam ale ge ate Naawen yaa te Juuma wa sinsanja. Sinsanja de abe njan ka pagrim a бага a kaasi noayenka de ate Naawen nye ale Abraham la. ¹⁸ Boan nyina, ku daam dan ka Sinsanja nyin ale soa ate Naawen te Abraham tiirim bula, ku yaa be te sak kama ayen njan daa wa ale puulim la nyin ale soa ate wa nye dila a te wa. Alege ku

ale ka dii la tama seba chak kama ayen, ku ka Naawen pumpuulima ate wa jam puulim ale Abraham la nyin ale soa ate Naawen lagi poi te wa tiirimu dila.

¹⁹ Ku be dan ka dila, Sinsanja kiri abe le boa? Sinsanja a gum du kama ayen na sak wakaasima ale ka dii la, abe na boro a ta ga paari diipo ate Abraham njanbiika ale jam la. Be ka njanbiik kala ate Naawen nye pumpuulima a te la. Naawen jam pa sinsanja a nyo ka wa sabiiloma nisima po ayen nuru a yaa be chim Naawen ale nurubiik sanyigma. ²⁰ Alege ku an poom magsi ayen sanyigma bo ti sunsuna dii nyin la, yigma a bo ka nuruba baye sunsun alege ka nuru yen ale boro, Naawen ka wanyi dekki.

²¹ Nyaku de abe a sak kama ayen Moosis Sinsanja an va ale Naawen ale puulim dii ale Abraham la? Aaya, ku daa di. Ase sinsanja a daam dan boro a бага a te nurubiik nyuvuri, na te бага a nye kama me ate nurubiik a chim wayorisima nyono Naawen jigi ase ba ale a zuli sinsanja. Alege sinsanja nala chaab karo. ²² Alege Naawen Gbanja weeni sak ti kama ayen waai meena tenzuk de a kasim a yaali ka biem tuima tomka. Nyaku de yaa be a sak kama ayen, ku ka siaka ale a basi ate ti a nya tiirim buui ate Naawen pa a te ti la, baai me abe ale

ta siaka ale Yeezu Kirisita la ale ta bu.

²³ Dii po ate siuku an diem jam lagi ayen nuruba ta siaka ale Yeezu la, ku jam a nye ase Moosis Sinsan̄a a liŋ jam yik ti kama a lik ase ligr̄oba la ate ku ŋaan̄nyin Naawen yaa jam lagi siuku ate ti yaa ta siaka ale Yeezu Kirisita. ²⁴ Dila nyin̄ la, Sinsan̄a ale jam soa ti a ga paari dii po ate Yeezu jam la, ayen siaka ale wa ale ku basi ate tama yaa chim waȳorisima nyam Naawen jigi. ²⁵ Ȳogȳogla ate ti ta siaka ale Yeezu Kirisita la, sinsan̄a an ŋman soa ti.

²⁶ Ku a fe ayen ni teeri ayen, nama meena baai ale chim bunyi ale Yeezu Kirisita la, ni ka Naawen bisa ni ale ta siaka la nyin̄. ²⁷ Ȳogȳogla de ate nama tuesi soka la, nama ale Yeezu Kirisita ka bunyi. Dila nyin̄, ni yaa be a nye ase Yeezu Kirisita ale ka dii la. ²⁸ Dila nyin̄ la, fi ka Juu yoo, fi daa Juu yoo, ni daa t̄ogat̄oga. Fi ka yomo yoo fi daa yomo yoo, ni daa t̄ogat̄oga. Fi ka nid̄oa yoo, fi ka nip̄ok yoo, ni meena ka bunyi. Dii nyin̄ la, nama meena ka bunyi ale Yeezu Kirisita. ²⁹ Yeezu Kirisita abe dan soa ni, ni be ka Abraham ŋaan̄ bisa. Ni be le nya Naawen ale puulim ayen wa te Abraham jaab buui la kama.

4

¹ Ni basi ate m ŋman t̄ogi wann̄i de a sak ni. Ku a nye se ka biik ale ka soa ka

ko ŋanta ase ka kowa a nin kpi la. Biika ale ka biik dii po la, nuruba a nye wa ase wa ka yomo la. Alege, ka wala dek le wa jam soa wa kowa ŋantaŋa meena. ² Dii po ate biika diem ka biik la, wa kowa ale a nya ka zuk, a tom wa wie a te wa, ate ku ga paari dii po ate wa kowa a yaali la. ³ Ku be ka dila tama me jigi. Ti jam ka chichiri pagri sii ale soa ten̄ka a nya la yom, alege ate ti jam pagra ale Yeezu Kirisita. ⁴ Alege da dii danni ate Naawen dek dak ate di jam la, wa yaa tom wa biyen̄ka ayen wa jam ten̄zuk de. Nip̄ok ale jam biak wa. Wa be va Sinsak ŋaai meena ate Naawen jam pa te Juuma la kama nalimnyini. ⁵ Wa jam a nye dila kama dii nyin̄ la, wa jam a yaali kama ayen wa vari baai meena ate Sinsan̄a soa la a basi. Wa dan nye dila, ti meena yaa le chim Naawen bisa.

⁶ Dii ale a sak ayen ni ka wa bisa la ale, Naawen basi kama ate wa Biika Chiika jo ti suniima po. Chiika de abe ale basi ate ti wanyiwanyi kaari a wi Naawen ayen, "M dek koa." ⁷ Dila nyin̄ la, ni ŋman daa yom, ni ka Naawen bisa. Ni be ale ka wa bisa la, Naawen le pa jaab buuri meena ate wa tara ayen wa pa te wa bisaŋa la a te ni kama.

⁸ Dii po ate ni diem jam ze Naawen la, ni jam ka bogluk tii ale kan ta pagrim ase Naawen la yom.

⁹ Alege yogyogla de ate ni seba Naawen la, a yaase ni basi ate m weeni ku nna ayen, Naawen ale tolin weeni ayen wa seba ayen ni ka wa bisa la, be ka boa ale nman soa ate nama nman a va chichiri sii ale soa tenka a nya la? Si be ka pagrim. Ni dan nman nye dila, ni le nman chim ka si yom. ¹⁰ Be ka boa ale soa me ate ni potim a zuli da na gela, a yaa se chiisa si gela, a yaase wenkarisa ale yoi a yaase bena na gela? ¹¹ Nyanja de ate ni a nye la, basi kama ate yogsum ta mu ale ni. Nyaku de a sak kama ayen wie naai meena ate mi a nye ayen ku maari ni la ka kinla nyin yaa boa?

¹² M suaata, mi a saalim ni kama ayen, ni a nye ase mi la, ase mi ale a nye ase nama dii la. Ni an nye mu wari a kaasi ya. ¹³ Ni baga a teeri dii po ate m lin jam sak ni Naawen wienja la? Dii nyin ate m jam a goa ale ni la ale, dila powa m jam ka nyinyogsa. ¹⁴ Alege m baga a weeni kama ayen, m nyintuilana jam daani ni kama alege, ni jam tagri mi zuk kama a nya ninam m tuemu nyin. Ni an jam zeri mu a yaase ni pa mu chim nuru kayiowa. Alege ni tuesi mu kama nalimnyiini ase ni tuesi ka Naawen sabiilo la. Wensie, ni tuesi mi nna ase ni tuesi ka Yeezu Kirisita dek la. ¹⁵ Ni sue jam peenti ka nna yegayega mi nyin. Alege ka boa ale nman nye? Mi dek a baga a weeni kama

ayen ku dan poom siak a nye kama ni ti yeeri ni ninaja a te mu kama. ¹⁶ Mi ale weeni ni wensienja la, ku basi kama ate mi yaa chim ni dachiaga?

¹⁷ Nuru bala chaab ale a sagi ni la a nye ni jigi ase ba a yaali ni kama la, alege popola naai ate ba ta magsi chaab ale ni la, ka popola baata. Dii meena ate ba a yaali ayen ba nye la ale, ba poori mi ale nama togatoga, ate ku basi ate mi ta ba popola nalimnyiini ase ba ale ta nama popola nalimnyiini dii la. ¹⁸ Ku nala kama ate nuruba ta chaab popola nalimnyiini ase ba popolana a nin ka popola manja. Nyaku de ate mi a weeni nna abe sum ka wensie dii po meena wuu. Mi dek poom a yaali kama ale nin muna ni ale ta mi popola dii po meena la, ase m boro ale ni yaa m karo ale ni. ¹⁹ M dek bisa, ku a nye mi jigi ase ka nipok ale boro a biak dii la. Mi kasim a nam ka dila te ku paari dii po ate m nya ale ni ta nye kaai choa ate Yeezu ta la. ²⁰ M dan baga kama ate m boro ale ni ate m seba m le nye ni dii la. M bula ze m le m weeni ni ka dii la.

²¹ Nama baai ale a weeni ayen Sinsanjanja ale soa nama la, ni basi ate m bek ni ayen, nama an diem wom Sinsak njala ale a weeni ni dii la? Ni goori wom na ale a weeni dii la ayen, ²² Ba nmarisi Naawen Gbanja po ayen, Abraham jam ta ka nidzabilisa baye. Wa jam biak wanyiwa ale ka wa

powa Saara yomo wa. A biak wanyi wa me ale Saara. Wala jam daa yomo. Nipok yomowa yue jam ale Aga. ²³ Aga jam biak wa biika kama alege ku an jam va daa Naawen ale puulim ale Abraham dii la. Saara jam biak wa biika a ta va ka Naawen ale jam puulim dii ale Abraham la.

²⁴ Wanni de abe a sak ti ka wakpeeni dii ale ka wensie. Di kiri ale, nipooma de Aga ale Saara a ta ka noa buye ate Naawen jam nyε. Nipok yomowa Aga tagri ka noayen kaai ate Naawen jam nyε ale Moosis guuk kuui zuk ate ba a wi ayen Sinaai guuk kpionku la zuk. Ni teeri ayen nipowa de bisaŋa meena ka yom. ²⁵ Ase Aga ale tagri noayenka de ate Naawen nyε Sinaai Guuku zuk ate ku bo Arabia tenka la, jinla dannu wa yaa be nman tagri ka Jerusalem tenka ale bo tenzuk de la. Dii nyin la, tenzuk de Jerusalem a ale ka bisaŋa chim ka yom. ²⁶ Alege Jerusalem waai ale bo wennyamazuk la, a daa yomo. Wa ka ti ma. ²⁷ Dii nyin la, ba nmarisi Naawen Gbanƙa po ayen,

“Nipowa, fi waai ale kan maa biak la, basi ate fi popeantik.

Fi waai ale kan maa biak biik nam nya la, kaari ale popeantik ate ku jueli wein,

dii nyin la, nipok waai ate wa chorowa jam zeri la,

wala le nya bisa nna yegayega a gaam nipok waai ale boro ale wa chorowa la.”

²⁸ Yogyogla de, m suaata, ku ka Naawen ale sum puulim dii dila po dila powa ale Abraham la ale basi ate nama sum chim Naawen bisa. Pumpuulimaŋa de me abe ale basi ate Saara biak Aizik te Abraham. ²⁹ Dila powa, Aga ale jam biak wa biika alege ka jam daa Naawen pumpuulima biik la, biika jam a namsi be kinkala waai ate ka mawa va Naawena Chiika pagrimu nyin biak ka la kama. Ku be din diem ka dila ale jinla me. ³⁰ Ase ba ale nmarisi Naawen Gbanƙa po ayen, “Yiak nipok yomowa de ale wa biika ate ba nyini. Dii nyin la, nipok yomowa biika a kan nya ka kowa jaab-jaabɔa. Ka nipok waai ale kan daa yomo la biika le ka nya nanta”. ³¹ Dila nyin, m suaata, nyaku de a sak kama ayen, ti daa nipok yomowa bisa. Ti ka nipok waai ale kan daa yomo la bisa.

5

¹ Ni soa ka ni dek yogla. Dii nyin la, Yeezu Kirisita yeeri ti kama a ta nyini yomma po a nyini. Dila nyin ni be nmasi yik ni dek ate ni kan nman chim yom.

² Ni lagi tue a wom m biika. Mi, Pool ale a weeni ni ayen ni dan basi ate ba gebi ni yuaŋa, ku a sak se Yeezu Kirisita ale nyε dii a te ni la ka ka kiriya.

³ M ḡman pilim a kaam ni kama ayen waai a dan basi ate ba gebi wa yuari, ku a sak ase Juuma wensiuku sinsaḡḡa soa wa kama nalimnyiiini la. ⁴ Nama baai ale a poli ayen Naawen pa ni chim wayorisima nyam ni ale a va sinsak ḡaai ate wa pa te Juuma la, ni seba ayen, ni a zeri ka Yeezu Kirisita dila. Wamaḡ kaai ate Yeezu Kirisita nye te ni la, abe ḡman daa wamaḡ a te ni. ⁵ Alege tama baai ale poom kan pa yua gebika chim wari la, tama ta yiila kama ayen Naawen Chiika pagrim nyinḡ ti le chim ka wayorisima nyam Naawen jigi. Dii nyinḡ la, ti ta siaka ale Yeezu Kirisita kama. ⁶ Ase waai ale Yeezu Kirisita a dan chim bunyi, kula nyonowa gebi yuari yaa wa an gebiya, ba daa togatoga ale chaaba. Ba ka bunyi. Wari dii nyiiini ale ka wamaḡ la ale, ti ta siaka ale Yeezu Kirisita kama ale ta yaalika ale chaab me ate ku sum a sak ayen ti ta yaalika ale Yeezu kama.

⁷ Ku piilimka po ni jam a va Naawen siuku ka nalimnyiiini. Alege yogyogla de ni basi kama ate sagraḡma de baai ale a velim la a jam nye ate ni basi wa wensie siuku vaka. ⁸ Ku daa Naawen waai ale wi ni ayen ni chim wa nuruba la ale nye dila. ⁹ Nuru le magsi kama ayen, fi dan pa dabinta a nyo boroboruk zom po, ku a fe ayen ku fuusi kama. ¹⁰ Alege tama ale ti Nyonowa ale ka bunyi la, m ta siaka

kama nalimnyiiini ayen ni popolaḡa ale mi popolaḡa ka bunyi. M be seba chak kama me ayen baai ale a daani ni la, Naawen le te ba waalika kama.

¹¹ M suaata, mi seba kama ayen nuruba diem a weeni kama ayen mi a sak nuruba ayen waai ale ta siaka ale Yeezu Kirisita la ku a fe kama ayen kula nyonowa gebi wa yoani. M dan jam a sak nuruba ka dila nna, ba ate kan ḡman jam a namsi mu ase ba ale a nye dii nna la. M dan a weeni nuruba ayen ku a fe kama ayen waai meena gebi wa yuari, ku la a sak kama ayen wie ḡaai meena ate mi a sak a magsi chaab ale Yeezu ale kpi jabarimu nyinḡ la wie, dila ate basi kama ate waai si kan puuri ale mu. ¹² Alege baai ale a daani ni ale dila la, ni basi ate ba dan poom a yaali ba yeeri ba dek ni po.

¹³ M suaata, Naawen wi ni kama ayen ni kan ḡman chim Moosis Sinsaḡḡa yomma. Ni be ale ḡman kan daa yom la, ku a fe ayen ni kan poli ayen ni nye wari dii meena ate ni a yaali la. Ni basi ate yaalika bo ni sunsun ate ni a tom a te chaab. ¹⁴ Boan nyinḡḡa, sinsaḡḡa meena a gum chaab ka Sinsak yenḡ. Sinsak yenka de ale, "Yaali fi vaanchoa ase fi ale a yaali fi dek dii la." ¹⁵ Alege ni daa nye chaab ase ni ka goaduḡsa la, a kpalim chaab a te chaab tueta, ni kpesi ate ni kan kaasi chaab meena meena.

¹⁶ Dila nyinj la ni lagi tue wom m le a weeni ni dii ayen ni basi ate Naawen Chiika de ni ninj wie meena po ate ku kan nye ase ni a tom ka ni dek njanyaalik tuima la. ¹⁷ Nurubiik nyinjka ale a yaali dii la a kan va chaab ale Naawen Chiika ale a yaali wie njaa la. Naawen Chiika ale a yaali wie njaa la a kan va chaab ale nurubiik njanyaalika siuku. Nantanja de bayewa yaalika ka dachaasa ale chaab. Dila nyinj la waai ka siuk a nye dii ate wa dek a yaali la. ¹⁸ Naawen Chiika abe dan de ni ninj wie meena po, ku a sak se sinsanja njman karo a soa ni la.

¹⁹ Nama dek seba nurubiik dek popola a ta nyini wa sunum po ale ka dii la kama. Na an bula sugiya. Wie njaa ate nurubiik popola a basi ate wa a nye la ale, nipokyaalik ale nidɔayaalik, danja tuima, kabonja tuima, ²⁰ bogluta kaabka, sakpanni tuima, kisi chaab tuima, kpalinsa, nyuri deka, supuurim, degaamka, poori chaab. ²¹ nyanuerinj, daam bukka, kanjanta ale wienja de chaab meena. Mi a yaali ayen m njman kaam ni kama ase m le poom lij kaam ni dii la, ayen, baai meena ale a tom nyanja de chaab la a kan maa nya Naawen Naamu.

²² Alege Naawen Chiika ale a nye ate nuruba a ta wie njaa la ale yaalika, popeentik, suyogini, chichiiba, zula teka, wamanja tuima, wensie, ²³ zaab m dek, ale yik

m dek. Sinsanja karo a weeni ayen nuru kan nye wienja de. ²⁴ Nuru baai ale ka Kirisita bisa la a basi wie njaa meena ale ka wabaata ate ba jam a nye la kama. Ku a nye se ba pa wienja de meena a nak kpi ka Yeezu Kirisita jabarimu nyinj la. ²⁵ Be ka Naawen Chiika ale te ti nyuvuri. Ni be basi ate wa soa ti ale wie meena wuu ate ti a nye la. ²⁶ Ni kan basi ate ti ta kanjanta, abe ti a nye ate chaab sue a puuri yaase ti a yaali chaab njanta.

6

¹ M suaata, ni wanyi a dan nya nuru ale wa boro a tom wabiok, nama baai ale ta Naawen Chiika ni suni-ima po la, ku a fe kama ayen ni maari wa ate wa pilim njmani siuk nalunju po. Fi dan a yaali ayen fi nye dila, be zaab fi dek wa ninj, abe fi kpesi fi dek ate jaab kan paasi fu ate fi me tom wabiowa. ² Wie njaa ale a daani ni wanyi wanyi la, ni maa chaab nya nj zuk. ³ Nuru waai a dan poli ayen wa ka nuru kpionj alege wa daa jaabjaabɔa, kula nyonɔwa a paasi ka wa dek. ⁴ Ni basi ate ni wanyi-wanyi a magsi wa dek tuima a nya. Na dan nala wa basi ate sui peenti ale wa dek ale a nye dii la. Alege ku kan sak kama ayen wa tom gaam ka wa choa. ⁵ Basi ate waai meena ji wa dek jib.

⁶ Basi ate waai ale a zamsi Naawen wienja la, a pa njanmanj sii meena ate wa ta

la a chari chaab ale waai ale a sak wa wienja de meena la.

⁷ Ni kan a paasi ni dega dii nyin la, nuru karo a baga a nye Naawen a la. Boan nyin, nuru ale a bori jaab buui la wa a che ka wala. ⁸ Waai abe ale nye wari wa dek nyinka po masim nyiini nyin la, dila tutuna ale kum. Alege waai ale a nye wari Naawen Chiika nyin la, wa le nya ka nyuvuri dii ale kan ta kpeglika ate Naawen Chiika a te la. ⁹ Dila nyin la ni kan basi ate jianta yik ni ale wamaŋsa tomka. Boan nyin, ti dan kan jiaya, a ta cheena ku kpeglimka po ti le nya dii le di nye la. ¹⁰ Dila nyin ate mi a weeni ni ayen dii po meena wuu ti dan ga nya siuk ni basi ate ti a nye maŋ waai meena jigi ale baai dek ate tama ale ba maa chaab a ta siaka ale Yeezu Kirisita la.

¹¹ Ni nya mi dek nmarisika ale soa dii nna kpeenta kpeenta ate m nmarisi ale m dek nisa la. ¹² Nuru baai ale kasim a fe ayen ni gebi ni yuana la, ale nuru baai ale a yaali ayen ba a nak kuusa ba peelim tuima nyin la. Ba a nye dila kama ayen nuruba kan nya siuk a te ba waalika ba ale a sak nuruba ayen Yeezu Kirisita kpi jabarimu nyin la. ¹³ Ku be ka nuru bala dek dek ale a gebi yua alege ba dek kan va Juuma wensiuku sinsan ja ale a weeni dii la. Ba bula a yaali kama ayen ba gebi ni yuana ate ku te ba kanjanta, ni ale siak ayen

ni nye dila la nyin. ¹⁴ Alege mi, togni ka wari ate m le nak kuusidi di nyin, alege ka kum buui ate ti Nyonowa Yeezu Kirisita kpi jabarimu nyin la nyiini ate mi le nak kuusidi. Wa kummu de me nyin ate tenzuk de ntanta a nman ka kiri te mi. Ku a nye ase ba maa pa ba kpi ka jabarimu nyin ale Yeezu Kirisita la. Mi me dek jigi ku a nye se mi maa kpi ka jabarimu nyin ale tenzuk de ntanta la. ¹⁵ Nuru gebi wa yuari yoo, wa an gebi yoo. Ku daa wariya. Wamaŋka meena ale, Naawen ale nye ate ti chim nuru paalisa la. ¹⁶ Baai meena ale va nyuvuri paalika de wienja la, bala baai me ale ka Naawen wensie nuruba la Naawen ta jirim ale ba abe ba boro ale suyogini.

¹⁷ Dii ate mi a yaali ayen m weeni kpeglim la ale, m kan yaali ayen waai a nman daani mu, dii nyin la, lan tii ale doa m nyinka la a sak kama ayen mi ka Yeezu Kirisita tomteero.

¹⁸ M suaata, mi a saalim kama ayen ti Nyonowa Yeezu Kirisita le niak ni meena. Ku be nye dila.

Pool Gbanƙa Ate Wa Nmarisi A Te EFISOS DEMMA La

¹ Mi Pool waai ate Naawen va wa dek yaalika a lueri mu ayen m chim Yeezu Kirisita tuimtomdo la, ale a nmarisi gbanƙa de a te nama baai ale ka Naawen nuruba a bo tenƙaai ate ba a wi ayen Efisos po la. Nama me a va Yeezu Kirisita ka nalimnyiini.

² Ti Kowa Naawen ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita le niak ni abe ba te ni suyɔgini.

³ Naawen waai ale ka ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita ko la, a pa wa tiirimu meena buui ate wa ta wenɔmazuk po la a te ti kama, dii nyin la, tama ale Yeezu Kirisita ka bunyi. Ni be basi ate ti te wa jiam nna yegayega wa le nye dii a te ti la. ⁴ Wa lin lueri ti a te wa dek kama, tama ale Yeezu Kirisita ale ka bunyi la, yaa ale ge nye tenzuk meena, ayen ti chim nuru welensa baai ale kan nman ta kaasun Naawen nimbie po la. ⁵ Naawen le jam a yaali ti dii la, ale soa ate wa pa wa dek yaalika va njala po a basi ate ti chim wa bisa Yeezu Kirisita yonni nyin. Nyaku de abe jam ka wa dek yaalika ale wa popola ate wa nye dila. ⁶ Ni basi ate ti a te wa pimpauk, wa ale niak ti nna yegayega la nyin, ale pa wa dek be yenka a te ti tiirim la nyin. ⁷ Yeezu

Kirisita a kpi te ti kama ayen wa бага a vari ti a basi abe wa vonj ti wabaatanja a te ti. Nya Naawen ale maari ti dii nna yegayega, ⁸ a gaam jaab buuri meena la. Wa poli kama dila po dila po ale wa dek yam, ⁹ ayen wa le pa ka Yeezu Kirisita a tom wa tuimanta a nueri. Naawen jam va ka wa yaalika a sak ti wa wienja de njai ale jam a sugi la.

¹⁰ Wa le jam a poli dii la meena a dan jam nueri, wa le cheesi njanta baai meena ate wa nye ate ba bo wenɔmazuk ale tenzuk de la, nyo jigi yen, ate Yeezu Kirisita yaa chim ba meena naab, ¹¹ Naawen nyeem a va ka wa yaalika a tom wie meena. Wa be lin lueri ka tama a te wa dek a yaa le ge nye tenzuk meena ayen tama ale Yeezu Kirisita a jam chim bunyi. ¹² Ni basi ate tama baai ale lin ta yi-ila Yeezu Kirisita jigi la, a pagi Naawen waai ale ta zula la nna yegayega. ¹³ A se nuruba ale jam boro a sak ni Naawen wamanjanja njai ale ta wensie la, wienja, ni wom ba sinsanjanja kama ate Naawen yaa vari ni ni wabaatanja po a basi ate ni yaa ta siaka ale Yeezu Kirisita. Ka dila nyin ale soa ate Naawen a pa wa Chiika ate wa puulim ayen wa te ni la a te ni ate ku sak ayen wa soa ni kama. ¹⁴ Ti be ale ta Naawen Chiika la nyin ale soa ate ti seba chak ayen ti nya Naawen ale jam lin

puulim ayen wa le nye dii te ti la, wa le sum nye kama. Ti nman seba me kama ayen Naawen le basi kama ate ti soa ti dek meena meena. Ni be basi ate ti te wa pimpauk.

¹⁵ Dila nyinj la, M a wom nama ale ta siaka ale ti Nyɔnɔwa Yeezu ale ni ale ta yaalika ale Naawen nuruma meena dii la kama. ¹⁶⁻¹⁷ Mi kasim a a te ka Naawen jiam ale a puusi a te ni, ayen wa waai ale ka ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita ko a ta zula nna yegayega la, a pa wa Chiika a te ni ate wa te ni yam abe wa pa Naawen a sak ni, ate ni бага a seba wa nalimnyiini. ¹⁸ M be nman a puusi a te wa kama ayen wa basi ate ni popola a lagri ate ni nya wa bolimu ate ni nya wa ale wi ni ayen ni ta yiili njaai la abe ni seba ayen nanta baai ate wa puulim ayen wa pa te wa nuruma la a zuak kama nna yegayega. ¹⁹ M be nman a puusi a te wa kama ayen ni seba wa pagrimu yegayegaka ate wa pa te tama baai ale ta siaka ale wa la. Pagrimu de ale pagrim kpionku, ²⁰ ate wa pa nak Yeezu Kirisita kum po a yiti ale basi wa ate wa jueli a kali wa juga nisa geŋ wenɲmazuk po la. ²¹ Yeezu Kirisita bo ka dula jigini yogyɔgla de a nya wenɲmazuk chichiri pagrisana ale jaab buuri meena ale ta pagrim ale bo wenɲmazuk po ale tenzuk de meena ale ten kaai meena ale bo njan cheena la zuk. ²² Naawen pa jaab buuri

meena nyo ka Kirisitawa nisima po. Wa nman pa me a te ka Kirisita bisana ale a tu chaab la meena ayen wa chim ba wie meena nindeero kpion. ²³ Kirisita bisana ale a tu chaab la meena a nye se ka wa nyinjka la, wa be kasim sueri nyaka de po kama ase wa ale kasim sueri tenzuk de meena dii la.

2

¹ Dila po dila po ni kan jam a zuli Naawen ya. Ni jam a nye se ka kpeeba la, ni wabaatana ale ni ale kan jam zuli Naawen nueri la nyinj. ² Dila powa, ni kasim jam va ka tenzuk de meena demma wabaatana siuku ale chichiribaatana naawa. Wala ale soa tenzuk de demma baai ale kan a zuli Naawen la meena zuk a nya ba. ³ Wensie, ti meena a jam a va ka siuk kula, dii nyinj la, popola baata tii ale jam bo ti zuimana po la ale ti dekna nan yaalika ale jam basi ate ti nyeem a tom tuimbaata. Naawen sui ale jam a puuri ale ti ate wa jam yaali ayen wa te ti waalika a se wa ale ayen wa te tenzuk de demma baai ale kan a zuli wa waalika dii la.

⁴ Alege Naawen a yaali ti ka nna yegayega ale ta jirim me ale ti a gaam taam, ⁵ sak si Naawen jam nya ti ka nna se kpeeba la ti ale kan a zuli Naawen la nyinj. Alege wa jam vari ti ti wabaatana po a basi kama ale nak ti kum po a yiti ase wa le jam nak Yeezu Kirisita yiti

kum po la. Nyaku de be ka Naawen niaka nyin ate ti nya varibasika. ⁶ Wa nak Yeezu Kirisita a yiti kum po kama ayen wa nman pilim jueli wennyamazuku po. Ku a nye se tama ale wa a poom a deri kala ale chaab kama dula jigini la, dii nyin la tama ale wa ka bunyi. ⁷ Naawen a nye wienja de meena a te ti kama ayen ku sak baai meena ale bo wennyamazuku po ale baai ale bo tenzuk de la, ayen wa ta yaalika ale ti kama nna yegayega a gaam taam a yaa le tom wa biika Yeezu Kirisita ayen wa jam maari ti. Wa le sak ba dii la a le boro kama a ta a chej dii po meena wuu. ⁸⁻⁹ Naawen niaunku nyin ale soa ate ni nya varibasika ni siaka nyin. Nama an jam baga a nye nyaku de ni dega, alege dii ate wa nye a te ni la a jam ka wa dek tiirim. Ka dila ale soa ate ni ka siuk a baga a ta kanjanta ku nyin la. ¹⁰ Naawen abe ale nye ate ti chim ti ale ka dii yogyogla de la. Tama ale Yeezu Kirisita abe ale ka bunyi la, wa nye kama ayen ti a tom tuimmanja a te wa. Wa be poom gomsu tuimmanja de a magsi kama a te ti.

¹¹ Nuruba a biak ni ka baai ale kan daa Juuba la ate Juuma a wi ni ayen ni ka nuru baai ale kan gebi ni yuana la po, alege a wi ba dek ayen ba ka baai ale gebi la po. Ni be poli ni ale jam ka dii dila po dila po la a nya. ¹² Dila powa,

ni jam ze Yeezu Kirisita wie. Ni jam ka nicham, dii nyin la, ni jam maa daa nuru baai ate Naawen lueri te wa dek la po. Ba an jam a maara a chiini nama a nyo baai ale Naawen ale nye noai yenka ale chaab la po. A se nama ale jam boro dii la, ni jam ze Naawen ya. Ni be jam ka yiila wa jigi me. ¹³ Alege yogyogla de, nama baai ale jam kan moata wa la, yaa moata wa kama Yeezu Kirisita kumu nyin. ¹⁴ Juuma ale baai ale jam kan daa Juuba la a jam ka wari a nye ale chaaba. Ku jam a nye a se ka siak ale kasi ba a poori ba a basi ate ba chim dachaasa ale chaab la. Yeezu Kirisita ale kpi a te ti la, a nye se ka wala ale nak siaka a lonsi ate Juuma ale baai ale kan daa Juuba la a yaa ta noai yen ale chaab. ¹⁵ Wa yaa nman yik Sinsak naai ate Naawen a te ba la me a tagri, ayen wa baga nye ate Juuma ale baai ale kan daa Juuba la a chim bunyi a te wa dek. Wa dan nye dila, ba kan nman ta dachaani ale chaaba, ba le boro ale ka suyogini. ¹⁶ Yeezu Kirisita ale jam kpi jabarimu nyin la, wa jam tigi ba kama; a ta jam jigi yen a basi ate ba ale Naawen a yaa ta noai yen ale chaab. Dila basi kama me ate ba dachaani ale chaab a nman karo. ¹⁷ Yeezu Kirisita ale jam tenzuk de la, wa jam sak nuruba kama Naawen wamanjana naai ale basi ate ba a boro ale suyogini ale chaab la. Wa jam sak

baai ale kan daa Juuba a ze Naawen la, ale baai ale ka Juuba a seba Naawen la. ¹⁸ Ku be ka Yeezu Kirisita ale kpi a te ti la nyin ate Naawen pa wa chiik yenka dekiwa a te tama meena, Juuba ale baai ale kan daa Juuba la. Nyaku de abe te ti ka siuk ayen ti бага a jam ti Kowa Naawen jigi.

¹⁹ Dila nyin la, nama baai ale kan Juuba la, ni nman daa nicham, dii nyin la nama ale Naawen nuruma a yaa tigi ka chaab a chim bunyi Naawen jigi. ²⁰ Naawen nuruma a nye se ka wa yeri ate wa boro a se la. Wa tomteeroma ale wa bisiteeroma baai ale lin jam sak ni la, bala a nye ase wa diinana nyubiya la. Yeezu Kirisita me a ba a nye se ka tintain ate Naawen pa dueni wa yenni gugoruku po la. Naawen a yaa be pa ka nama a se wa yenni siaka. ²¹ Be ka Yeezu Kirisita ale yik yenni meena a tara nna kenken a yaa nye a te di a chim Naawen puusika yeri welen a te Nyonowa Naawen. ²² Naawen Chiika ale basi ate nama a gum baai ale Yeezu Kirisita ale ka bunyi la po ayen ni meena a chim yeri dii ate Naawen ayen wa boro la.

3

¹ Wienja de nyin ale soa ate mi a puusi Naawen a te ni. Nuruba yik mi a lik kama, dii nyin la mi ale jam a sak nama baai ale kan daa Juuba la ayen ni a va Yeezu Kirisita

la nyin. ² Ni seba kama ayen ka Naawen jirim nyin ale soa ate wa pa tuini de a nyo mi nisima po ayen di maari ni. Ku a fe ate ni seba. ³ Naawen a lin pa ka wa le jam a poli dii la a suk, ale ge yaa nman pa di a sak mi. Mi be poom a lin nmarisi nyaku de kama a te ni. ⁴ Nama be dan nman karim gban kaai ate mi nmarisi a te ni la, ni le бага a min dii ale soa ate mi seba Yeezu Kirisita wie njaai ale suk la, kiri kama. ⁵ A ta nyini dila po dila po a ga paari daanja de po, Naawen an sak nuru waai wasusunja de kiri ya, alege yogyogla de wa basi ate wa Chiika sak wa bisiteeroma ale wa tuimtomdoma baai ate wa lueri a te wa dek la. ⁶ Ni basi ate m sak ni nja kiri. Baai ale kan daa Juuba la a dan ta siaka ale Naawen wamanjana, bala ale Juuma a le maa chaab chari tiirim buui ate Naawen a pe ayen wa le te Juuma la. Baai ale kan daa Juuba la ale Yeezu Kirisita ka bunyi. Dila nyin la, ba le nya njanta baai meena ate Naawen pe ayen wa le te baai ale ta siaka ale Yeezu Kirisita la.

⁷ Naawen pa wa pagrimu te mi kama ayen m chim wa tuimtomdo abe maa sak nuruba wa wamanjana wie. Wa kasim a maari mu ka nna yegayega. Wa le nye dii la ka wa tiirimu ale la ate wa potim pa te mu. ⁸ Mi jigi ku a nye se mi ka wa nuruma meena po baan la, alege wa lueri mi kama ayen m ga sak baai ale kan

daa Juuba la wa wamaṅsaṅa wie. Naawen wamaṅsaṅa a sak ti ka Yeezu Kirisita wamaṅsaṅa yegayegaka ṅaai ale kan ta kpeglimka la wie. ⁹⁻¹⁰ Naawen be ṅman lueri mi kama ayen mi a sak nuru meena wa wasusugini siuku ale a va dii la. Wa le jam piilim nyɛ jaab buuri meena la, wa liṅ jam pa ṅa suk kama dila powa meena. Dii nyiṅ ale soa ate wa nyɛ dila a yaa le ge ṅman pilim ta ṅa nyini peelim yogyogla de la ale, ayen ku sak Kirisita bisaṅa ale a tu chaab la ale chichiri pagrisaṅa ale ṅanta baai meena ale ta pagrim a bo wenna mazuk po la a miṅ wa yammu ale ka to gatoga dii la, ¹¹ Naawen nyɛ nyaku de a ta va ka wa ale poli dii la. Be ka ti Nyɔṅowa Yeezu Kirisita nyiṅ ale soa ate wa nya wa popolaṅa de kiri. ¹² Dila nyiṅ la, ti ta siaka ale Yeezu kama, tama ale wa ale ka bunyi la, ti ta popo pagrim kama a baga cheṅ ga a zaani Naawen niṅ. ¹³ Mi bo dela jigini a namu ka nama nyiṅ, alege m kan yaali ayen ni suniima kaasi dila nyiṅa. Mi ninammu de le basi ate ni nya ku nyuenta.

¹⁴ Dila nyiṅ la, mi a kpi duna teṅ a puusi Naawen ti Kowa a te ni kama. ¹⁵ ṅanta meena ale bo wenna mazuk ale teṅzuk de la ka wala ale a te ba yue. ¹⁶ Naawen a ta zula ale nalim ka nna yegayega. Ka dila ale soa ate maa saalim wa ayen wa basi ate wa Chiika a lueri wa

pagrimu a nyo ni suniima po, ¹⁷ Ate Kirisita jam bo ṅa po dii nyiṅ la ni ta siaka ale wa kama. Wa pagrimu a dan bo ni suniimaṅa po nalimnyiini, nama le ta yaalika ale wa abe ni ta yaalika me ale chaab a gum du, ¹⁸ ate nama ale Naawen nuruma baga seba Yeezu Kirisita ale a yaali ti dii nna yegayega la. ¹⁹ Maa yaali kama ayen ni sum seba Yeezu Kirisita ale a yaali ti dii la. Ti an baga a miṅ wa yaalika kiri a nueri meena meena, alege maa yaali kama ayen wa yaalika a sueri ni meena, ate ni jam chim nuru maṅsa ase Naawen dek ale ka dii la.

²⁰ Naawen pagrim buui ale bo ti suniimaṅa po la a baga kama a nyɛ ate ti a tom tuima a te wa a gaam tama ale a poli ayen ti bek wa ate wa maari ti dii la. ²¹ Kirisita bisaṅa ale a tu chaab la ale Yeezu Kirisita waai ale ka ba niṅdeero la, le kasim a te Naawen zula dii po meena wuu. Ku be le nyɛ dila.

4

¹ Mi waai ate ba yik mu a lik ti Nyɔṅowa ṅaṅ vaka nyiṅ la, ale a saalim ni ayen ni a va wa a magsi dii ale magsi ayen ni a va wa la. Naawen ale wi ni ayen ni a va wa dila. ² Ni kasim a zaab ni dek nuruba niṅ, abe ni seba ni dek taka, abe ni ta chichiiba dii po meena. Ni a maari chaab, ate nuruba seba ayen ni ta yaalika ale chaab kama. ³ Naawen Chiika ale basi ate

ni ta noai yey ale chaab, ale nman basi ate ni boro ale suyogini ale chaab me. Ni nyeem be kasim pii nyin ate ni a nye dila ale chaab. ⁴ Naawen Chiika ka kanyi dekki. Baai meena me ale ta siaka ale Yeezu la ka nuru yey. Naawen be lueri ni kama me ayen ni ta yiila wa jigi, yiila n̄aai ale chim yiili yena la. ⁵ Ti Nyonowa ka wanyi dekki, ale tama ale ta siaka ale wa dii la me ka bunyi. Ba le pa nyiam a te ni soka dii la me ka bunyi. ⁶ Naawen, waai ale ka wanyi dekki la, ka nurubiik meena ko. Wa be ka waai meena Nyonow. Wa bo ale waai meena kama a pa ba meena a tom tuima.

⁷ Ti wanyiwanyi potim tuesi tiirim kama a magsi chaab ale Kirisitawa ale te dii la. ⁸ Ba n̄marisi Naawen gban̄ka po ayen,

“Wa ale jam a jueli wenȳmazuk la,

wa a de ka baai ate ba jam yik ba ale wa lik la nīn̄ a ta ba yiti jueli wenȳmazuk nīn̄nīn̄a.

Wa n̄man te nurubiik meena ka tiirinta.”

⁹ Nama a poli ba le n̄marisi ayen, “Yeezu yiti jueli wenȳmazuk nīn̄nīn̄”, la kiri ale boa? Ku kiri ale wa līn̄ nyini ka dula jigini a sīn̄ jam ten̄zuk de a yaa kpi ate ba gu wa. ¹⁰ Dila nyin̄, waai abe ale sīn̄ ten̄zuk de la, ka wala degadega abe ale n̄man jueli wenȳmazuk nīn̄nīn̄ka, a gaam taam dula jigini ayen wa sueri ten̄zuk

de meena. ¹¹ Be ka wala ale pa tiirimu a te nuru biik meena a yaa basi ate ba gela tuimtomdoba, ba gela Naawen biisiteeroba, ba gela baai ale a mooli Naawen waman̄saja wie la, ba gela Kirisita bisān̄a ale a tu chaab la kpan̄n̄a, ba gela me sagrāba. ¹² Wa nye nyaku de kama ayen wa goms̄i baai meena ate Naawen soa la a magsi ate ba a tom Kirisita bisa tuima. Ate ku basi ate Kirisita bisān̄a baai ale bo jigi yey ase wa nyin̄ka la ta pagrim nalimnȳiini. ¹³ Ase ti dan ta siaka ale Naawen biika a gum du yegayega a jam seba wa nalimnȳiini, ti meena le ta noai yey ale chaab kama. Ase ti dan a va dila, ti le chim Kirisita bisii ale pagi magsi ale ta yam yegayega la abe ti n̄man chim ase Yeezu Kirisita ale kasim ka nuru man̄ meena meena dii la. ¹⁴ Dila abe dan nye, ti kan n̄man a nye ase bisa la ale ti siaka ale wa. Nuru bala a nye se ka n̄aarunta ale bo nyiam po ate vioku chiak ti a ta a ga nīn̄ ale n̄aan̄ la. Sagrāba baai ale kan seba Naawen la, a nyeem kasim a paasi ba kama ale a yaali me ayen ba nye ate ba nyini Naawen wensie siuku po a nyini. Sagrāma de nina a nyeem ale kasim muni ale tuimbaata meena tomka ale a paasi nuruba ba chaab ate ba a gum ba po a tom n̄a. ¹⁵ Alege, ku a fe ate ti chim nuru pagrisa, ate sagrāma de a kan n̄man baga a daani

ti. Yeezu Kirisita ale ti niŋdeero. Ni basi ate ti nyeem a biisi wensie abe ti a yaali chaab, ate ti chim ase wa dek la. ¹⁶ Ti a nye se ka wa nyiŋka la. Wala ale waai ale yik ti a tom chaab ase kunaŋa ale yik nyiŋka a tom chaab dii la. Nyiŋka kabtaŋa meena abe dan a tom dii ale magsi la ale yaalika, ka a chim kama a ta pagrim.

¹⁷ Ti Nyɔnɔwa yonni nyiŋ, ate m pa a kaam ni ayen, ku a fe ayen ni kan ate ni boka nye ase baai ale kan seba Naawen la boka. Ba ale a poli dii la ka kiri ya, ¹⁸ ba ka popola maŋsa me. Ba tue kpari ka nna yegayega ate ba an бага a miŋ Naawen ya. Dila nyiŋ ale soa ate wa an бага a pa wa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a te ba. ¹⁹ Ba kasim a tom ka danŋa tuima alege kan chali chivie ale ŋa. Ba kasim a tom ka wabaata tuima. Ba kasim a yaali ayen ba a tom ka ŋala chaab dii po meena.

²⁰ Baai ale sak ni ayen ni a va Yeezu Kirisita la, an sak ni ayen ni a tom ka ŋala. ²¹ Ba le sak ni wa wie la, ba weeni ni wa wensienŋa wie kama, ate nama wom ale ta siaka ale ŋa a va wa. ²² Yɔgyɔgla de ni pa ni nye kpak ka a basi, dii nyiŋ la kala ale a basi ate ni a va ni dek pimpaasima yaalika ale pa ni a zaani siuk kuui po ale ta ni a cheŋ kaasunŋ jigi la. ²³ Ku a fe ate ni basi ate Naawen tagri ni popola meena abe wa nye ate ŋa

chim popola paala. ²⁴ Ni nye paalik kaai ate Naawen pa te ni la, le basi ate ni chim ase wa dek la. Naawen ka wensie de welensa nyɔnɔ.

²⁵ Ku a nye se ni meena a chim ka Yeezu Kirisita nyiŋka la. Dila nyiŋ la, ni kan ŋman a velim a te chaaba, alege ku a fe ate ni kasim a biisi wensie ale ni vaanchaab. ²⁶ Ni sue dan a puuri ale waai, ni kan basi ate supuurim bula kasim bo ni suniima po ate wein ga siŋ. ²⁷ Ni kan te Velinvendika siuwa ayen wa a nye ate ni a tom tuimbaata. ²⁸ Ni dan ka zueba, ni be basi ni zummu, abe ni a de ni dek nyiŋ wulum ŋanta. Ni dan a nye dila, ni le бага pa ŋanta bala a maara a maari niwomma. ²⁹ Ni kan a biisi biem wie a te chaaba, alege ni basi ate dii meena ate nama a biisi la a ta maarika ale nyiŋbiiri, ate ku maari baai ale a wom ni la. ³⁰ Ni kan daani Naawen Chiika. Boan nyiŋŋa, Naawen Chiika ate Naawen te ni la, ku a sak kama ayen wa soa ni kama a ta ga paari dii po ate Naawen ayen wa jam tuesi ni a basi la. ³¹ Ni be pa ni supuurimu ale ni popo soblomu a basi. Ni basi nuemka ale nuruba leeta. Ni kan kisi chaaba. ³² Ni dan basi ŋala, ni be chim nuru baai ale seba ba dek taka la abe ni ta jirim ale chaab. Yeezu Kirisita kumu nyiŋ, ale soa ate Naawen a voj ni wabaataŋa a te ni. Dila nyiŋ la, nama me be kasim voŋa a te chaab.

5

¹ Yogyogla de nama ka Naawen dek bisa baai ate wa yaali nna yegayega la. Dila nyin la ni be pii nyin nna yegayega ate ni a tomsi wa. ² Yeezu Kirisita ale kpi te ti dii la a nye se ka Juuma ale jam a pa njan masisa ale dunsa a kaabi a te Naawen la. Yeezu Kirisita nye ate ka Naawen sui yaa peenti a sak ti ayen wa a yaali ti kama. Ni basi ate ni yaalika a chim ni nin wari ase Kirisitawa yaalika ale tama ale de nin dii la.

³ Yogyogla de ni ka Naawen nuruba. Kula a be kan nman a magsi ayen ni a biisi nipok yaalik ale danta tuima ale butuem wie ale chaaba. ⁴ Ku be kan nman a magsi me ayen ni a biisi noai biem a yaase betta biik a diini, alege ku magsi ka ni nyeem kasim a a te Naawen jiam. ⁵ Ni seba nalimnyiini kama ayen baai meena ale ka nipok yaalisa ale tuim dantisa nyam ale butueta nyam la a kan baga a jo Naawen ale wa biika Yeezu Kirisita naamu po. Butueta nyam a nye se ka nuru baai ale a kaabi bogluta a la ase ba nin yaali ba nantana a gaam Naawen.

⁶ Ni kan a wom betta nyam wie njaai ale nja paasi ni la. Naawen sui ale puuri ale bala chaab. Wa le jam te ba ka waalika dai yen po, dii nyin la, ba kan zuli wa. ⁷ Dila nyin la, ni kan te ni nin bo ale baai ale a biisi be sila chaama la po. ⁸ Ase nama

ale jam kan seba Naawen dii po la, ni bo ka legi po, alege yogyogla de nama ka Nyonowa nuruba, ni yaa bo ka dannii kantuenka po. Ka dila ale soa ate ku a fe ayen ni bo dannii kantuenka po la. ⁹ Boan nyina, nuru bala chaab a kasim a tom ka tuimmanja a te Naawen. Ba be chim ka nuru manja me. Ba chim ka nuru baai me ale a biisi wensie la. ¹⁰ Ni be pii nyin ate ni a tom tuim njaai ale a nye ate ti nyonowa sui a peenti la. ¹¹⁻¹² Ni kan ta wari a nye ale wie njaai ale ka kiri ate nuruba a tom la. Dii nyin la, ka nuru baai ale bo legini po la ale a tom nala. Alege, ni ta bala chaab nyini legini po a nyini dannii kantuenka po. Ku ka chivie ate nuru weeni ba ale sugi a nye njaai la. ¹³ Ni dan nye ba dila, ku a nye a se ba tuimmanja a yaa nyini ka kantuenka po ate waai meena baga a nya nja la. ¹⁴ Boan nyina wenbinni a dan ga pusi legini a kan nman a boro. Dila ale soa ate nuru wanyi weeni ayen, "Nama baai ale doa a goa la, ni yiti kum po,

ate Kirisita a nyagsi ni zuk."

¹⁵ Dila nyin, ni be kpesi ni deka ale ni boka po ale ka dii ale nuruba la. Ni kan boro ase betta la, alege ni ti an boro ase yam nyam la. ¹⁶ Vaana de po nuruba yegayega ale a tom tuimbaata. Alege nama, ni a gisi siuk tii po ate ni ayen ni kasim a a tom tuimmanja la. ¹⁷ Ni kan a nye se ni ka

betta la, alege ni a gisi dii ate Naawen a yaali ayen ni a tomu a te wa la.

¹⁸ Ni kan pa ni dek a te daamɔa ate bu kaasi ni, alege ni pa ni dek meena a te Naawen Chiika. ¹⁹ Ni kasim a yi yi ɲaai ate Naawen Chiika a te ni ayen ni a yi la abe ni a te Naawen pimpauk ni suniima po. ²⁰ Ti kowa Naawen a tom tuima ka nna yegayega a te ti. Dila nyiɲ la, ni kasim a te ti Kowa Naawen jiam ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita yonni nyiɲ.

²¹ Ni basi ate ni popo-lanɲa meena a chim popola yena, ate ni baga a te Yeezu Kirisita zula.

²² Nama baai ale ka pooba la, ni siak a te ni choroba ase ni ale a siak a te Naawen dii la. ²³ Boan nyiɲa, chorowa ta pagrim kama wa powa zuk ase Yeezu Kirisita ale ta pagrim Kirisita bisanɲa ale a tu chaab la meena zuk dii la. Bala a nyɛ se ka wa nyiɲka la ate wa yaa vari ba ba tuimbaatanɲa po a basi.

²⁴ Dila nyiɲ la, ku a fe kama ayen Kirisita bisanɲa ale a tu chaab la a siak a te Yeezu Kirisita. Siuk kula po me, pooba me a siak meena a te ba choroba.

²⁵ Nama baai ale ka choroba la, ku a fe kama ate ni ta yaalika ale ni pooma ase Yeezu Kirisita ale a yaali baai meena ale a va wa la. Wa kpi kama a te ba ate ku sak ba wa yaalika ale soa dii ba jigi la. ²⁶ Yeezu Kirisita nyɛ nyaku de ayen ku sak ayen wa pa Kirisita bisanɲa ale a tu chaab la a

te ka Naawen, wa be pa ka Naawen wannɲi a biisi yaa pa ba te Naawen la. Wa be liɲ pa ka nyiam a sugri ba ale ge nyɛ dila. ²⁷ Yeezu Kirisita a nyɛ wienɲa de kama, ayen wa baga Kirisita bisanɲa ale a tu chaab la meena ale ba nalimu ale ba welensanɲa ale ba ale chim nuru manɲa la a te wa dek, ate wa kan ɲman nya ba kaasunku. ²⁸ Ku a fe kama ate choroba ta yaalika ale ba pooba ase ba nidɔama ale a yaali ba dek dii la. Wa dan ta yaalika ale wa powa, ku a nyɛ se wa a yaali wa dek me kama la. ²⁹ Waai an kisi wa dek nyiɲa, wa a nya ka zuk ale a te ka ɲandiinta kama. Yeezu Kirisita me abe a nya Kirisita bisanɲa ale a tu chaab la zuk ka dila. ³⁰ Wa a ta yaalika ale ba ka nna yegayega, dii nyiɲ la ti a nyɛ se ka wa nyiɲka la. ³¹ Ase ba ale ɲmarisi Naawen gbanɲa po dila po dila po dii ayen, "Dila nyiɲ la, ku a fe kama ate nidɔa basi wa ko ale wa ma abe wa ge ate wa ale wa powa a chim nuru yen." ³² Wa susugi ale bo ɲmarisika de po. Mi be ale seba ku kiri ale dii la ale, Nipɔk ale wa chora ale ba chim bunyi dii la, a sak ti kama ayen Yeezu Kirisita ale Kirisita bisanɲa ale a tu chaab la meena me ka bunyi. ³³ Ku be ka dila nama me jigi ayen, ku a fe kama ate choroba a yaali ba pooba a se ba ale a yaali ba dek dii la abe, pooba me a te ba choroma zula.

6

¹ Nama baai ale ka bisa la, ku a fe kama ate ni a zuli ni koba ale ni maba du la ku ka wa man a magsi ayen ni a nye. ² Naawen a jam pa wa sinsan̄a pi wa a te Moosis kama dila po dila po. Sinsan̄a po dinyi a weeni ayen, "Nama a te ni koba ale ni maba zula." Sinsan̄a de a jam le dii ate Naawen a lin̄ pa peka a maa gum du la. ³ Wa peka a jam weeni kama ayen, "Ni daa te ni nyamma zula, ni le nya nyinyogsa abe ni boro ate ku beni tenka zuk."

⁴ Nama baai ale ka koba ale maba la, ni kan pa nyeka tuem̄a a nya ni bisan̄a zuk, dii nyin̄ la ni dan a nye dila, ba sue le ŋa puuri ale ni. Alege, ni a nya ba zuk abe ni a sak ba, abe ni a kaam ba ase Nyon̄owa ale sak ti dii la.

⁵ Nama baai ale ka yom la, ku a fe ate ni a te baai ale soa ni la zula nna yegayega abe ni a va ba noa ale ni popo meena ase ni a va ka Yeezu Kirisita la. ⁶ Yom ba gela a kasim a tom ka nna yegayega ba nyamma nimbie po, alege ba dan ga basi ba ale chen̄, ba kan ŋman a tomu. Ku a fe kama ayen ba kan a nye dila. Ni be seba ayen ka Yeezu Kirisita ale soa ni yogyogla de. Dila nyin̄ la ni kasim pii nyin̄ a tom dii ate wa a yaali la a te wa. ⁷ Ni a tom ni tuiman̄a ale supeentik, dii nyin̄ la ni kan tom a te daa nurubisa nyiini, alege ka Nyon̄owa maara. ⁸ Ni be seba ayen ni dan poom

ka yom yaase ni daa yomma alege ni a tom tuimman̄a a te wa, wa le tuni ni ni tuiman̄a nyin̄.

⁹ Nama baai me ale ka yom nyam la, ni a poli ayen nama ale ni yomma meena a ta ka nyon̄o wanyi waai ale bo wenȳmazuk la. Dila nyin̄ la, ku a fe ate ni a nya ba zuk nalimnyiini abe ni kan a nyigsi ba. Buusa boka jigi, Naawen daa waai ale a yaali nuruba ba gela ale a basi ba gela la.

¹⁰ Dii nyin̄ la nama ale ti Nyon̄owa ale ka bunyi la, ni бага kama a tuesi wa pagrimu yegayegaka gela. ¹¹ Ni dan kasim a a nya pagrim buui ate Naawen pa a te ni la jigi, Velinvendika a kan бага a paasi ni dii po dii po. ¹² Boan nyin̄a, ti kan yaali Naawen pagrimu ayen ti a kpalim ale ka nuruba, alege ti a yaali ayen ti a kpalim ale ka chichiri pagrisan̄a ale pagritan̄a togatoga ale a tom tuim kasim a a bo wenȳmazuk la. ¹³ Dila nyin̄, ni kpesi yik Naawen pagrimu a tanla nalimnyiini, ate dabioku a dan jam abe ni бага a nak de dachiaka meena meena.

¹⁴ Dila nyin̄, ni gomsini deken̄ken̄ ale wensie ase chiakgbain ale bobi ni chaasa la, abe ni basi ate wensie lik ni kuusa, ¹⁵ abe ni kasim gomsini magsi ate ni pa Naawen wannini ase nuensa la ate a sak nuruba Naawen waman̄san̄a wie. Ni dan sak ba ate ba wom ŋa, Naawen a le te ba suyogini. ¹⁶ Diipo

meena wuu, ni basi ate ni siaka a chim ase naab gbain la ate ni pa lik ni dek ate Sitaana dan toj wa pieja abe na kan nye ni wariya. ¹⁷ Abe ni pa ni varibasika ate ni nya la, a chim zuchiak, abe Naawen wannu me a chim gebi kpierj kaai ate Naawen Chiika a te ni la. Njala a le basi ate ni nak a de ni dachaasana. ¹⁸ Ni kasim a puusi a te Naawen wienja de nyin, ate wa baga a maari ni. Ni basi ate wa Chiika a sak ni dii ate ni ayen ni puusi a te wa la. Ni kpesi ni dek nalimnyiini abe ni ta sudunni nna yegayega, abe ni a puusi a te wa ate wa maari wa nuruma meena. ¹⁹ Ni be nman a puusi Naawen a te mi me, ate wa te mu popo pagrim ate maa sak nuruba yegayega wa wamanšana wie. Naawen jam pa wa wamanšana a suk kama a ta jam paari jinla, ate wa yaa yeeri na a ta nyini peelim yogla. ²⁰ Nuruba ale yik mi a lik Naawen wamanšana de nyin alege m za ka Yeezu nanakula po. Ku be magsi kama ayen maa sak baai meena ale bo dela jigini la Naawen wamanšana wie meena abe m kan peri dinyi me la yaase m chali yogsum.

²¹ M seba nama ale a yaali ayen ni wom mi ale a tom dii la kama. Ka dila nyin ale soa ate mi a tom Tikikus ni jigi. Wa ka ti vaanchaama po wanyi waai ate ti ta yaalika ale wa ate wa a tom ti nyonowa tuimana me nalimnyiini la. Ka wala le wa

weeni sak ni mi me ale a tom ate ku a chej dii la. ²² Ka dila ale soa ate mi a tom wa ni jigi ayen wa weeni ni tama ale a tom dii la ate ku te ni nyinbiiri ate nama me a tom ni tuimana a chej.

²³ Ti Kowa Naawen ale ti Nyonowa Yeezu Kirisita le basi ate ni meena ale ni vaanchaama meena ate ni ta siaka ale ba nalimnyiini, a boro ale suyogini abe ni ta yaalika ale siaka ale chaab nna yegayega. ²⁴ Naawen niaunku le boro ale baai meena ale ta yaalika ale ti Nyonowa Yeezu Kirisita la, yaali kaai ale kan ta kpeglimka la.

Pool Gbanƙa Ate Wa Nmarisi A Te FILIPAI DEMMA La

¹ Mi Pool, ale a nmarisi gbanƙa de a te ni. Mi ale nuru waai ate ba a wi ayen Timoti la ate ti chim Yeezu Kirisita tomteerɔba la a puusi nama ale ni kpanja ale ni maarima baai meena ale ka Naawen nuruba a bo Filipai tenka la.

² Ti Kowa Naawen ale ti Nyɔnowa Yeezu Kirisita le niak ni abe ba te ni suyogini.

³ Mi kasim a poli ni wie kama ale a puusi Naawen a te ni. ⁴ Mi dan boro a puusi a te ni, mi sui a nyeem a kasim a peenti ka nna yegayega. ⁵ Dii nyin la, a ta nyini dii po ate nama a wom Naawen wamanɔsaja wie la, ni nyeem a kasim jam a maari mu kama ate maa weeni nuruba wa wie. ⁶ M seba ayen Yeezu Kirisita a dan pilim jam, Naawen a yaa le nueri tuim njaai ate wa poom a lin boro a tom ni jigi la. ⁷ Ku nala kama ate mi kasim ta ni wie m sunum po nnala, dii nyin la mi ta yaalika kama ale ni nalinnyiini. Ba dan yik mu a ta ga lik a yaase mi ale za Naawen wamanɔsaja njan a sak nuruba ayen nja ka wensie la, Naawen a kasim a maari mi ale nama me kama. ⁸ Naawen ka mi seero ayen mi a biisi ka wensie, ase m nin weeni ayen yaali

kaai ate m ta ale ni la a nyini ka Yeezu Kirisita sunum po.

⁹ Dila nyin la a zaani dii po ate tama wom ni la, ti kasim a puusi Naawen a te ni kama ayen yaali kaai ate ni ta ale chaab la, le kasim zuak yegayega. Daa dila nyiini abe ni seba ka me a nmasi zuek wie meena po, ¹⁰ ate ni nyeem a baga a lueri wa wensie siuku abe ni a va ku. Ni daa nye dila ate Kirisitawa a nman pilim jam, ni le baga a tu wa ale welensa ale kan ta kaasunja wa jigi ya. ¹¹ Yeezu Kirisita a le maari ni ate ni chim nuru manɔsa nna yegayega. Nuruba a le nya nama tuima ale ka dii la a yaali ayen ba a pak abe ba a te Naawen zula.

¹² M suaata, maa yaali kama ayen m weeni a sak ni ayen ba le yik mi a lik dii la a basi kama ate Naawen wamanɔsaja a tagli nuruba yegayega jigi. ¹³ Siiza sojima ale a limsi mi la ale baai meena ale bo dela la a seba kama ayen ba yik mi a lik ka mi ale a va Yeezu Kirisita la nyin. ¹⁴ Nyaku de nyin, Yeezu njanviirima ba yega a jam ta sunum pagrik ayen ba a sak nuruba Naawen wamanɔsaja wie.

¹⁵ Nuruba ba gela baai ale ta nyuri ale mi la, a sak nuruba kama Yeezu Kirisita wie, alege baai me ale kan ta nyuri ale mi la a sak nuruba wa wie a maari mi. ¹⁶ Baai ale a maari mu la a yaali mu kama ale seba ayen ka Naawen ale pa mi a zaani dela jigini ayen m

za wa wamaɲsaɲa wienja ɲaaj. ¹⁷ Baai me ale ta nyuri ale mi la, a sak nuruma Yeezu Kirisita wie ale ka ba noa po wie nyiini. Ba ka butueta nyam ale a yaali ayen ba nye ate m ɲmasi a nam yegayega a gum m ninammu de po likka dokku de po.

¹⁸ Alege dila a kan kaasi. Ba gela a sak nuruba Yeezu Kirisita wie kama ale ba popo meena, alege ba gela me a sak ba wa wie ale ba noa po wie nyiini. Ku peenti mi sui kama, dii nyin la nuruma de meena buyewa a basi kama ate nuruba wom Yeezu Kirisita wie. ¹⁹ Ku be ɲman peenti m sui dii nyin la, mi seba kama ayen ba le jam a yeeri mi likka dokku de po a basi boan nyiɲa nama puusaɲa ale Yeezu Kirisita Naawen Chika maarika le basi kama ate ba yeeri mu. ²⁰ M le potim a yaali dii ale m sunum meena ale ta yiila ale di la ale m kan tom m tuima a kpeeri dii po dii po. Mi a yaali kama dii po meena wuu ayen ale yogyogla de, m kasim ta nyinbiiri nna yegayega a tom ate ku ta zula a jam Kirisita jigi dii meena wuu m kpi yoo mi an kpi yoo. ²¹ Boan nyiɲa, m boka kiri ale boa? M boka kiri ale m kasim a va Yeezu Kirisita nalimnyiini, dii nyin la m dan kpi m le bo ale wa. Kula a zunchoɲa kama. ²² Alege mi ze kuui dek ate mi yaa m lueri la, ase m nin diem ta nyuvuri, a бага a tom

tuimmaɲsa yegayega a te wa a gum du yaa, m nin kpi. ²³ Wienja de ɲayewa a daani mu kama nna yegayega m sunum po. M kasim a a yaali kama ayen m kpi a ga bo ale Yeezu Kirisita. Kula a zunchoɲa m tenzuk de boka kama, ²⁴ alege ku ka wamaɲ nalimnyiini ate m boro ale ni a zunchoɲa gaam m nin kpi. ²⁵ M seba ayen ku a magsi kama ate m bo ale ni ate m бага a maari ni ate ni ta siaka nalimnyiini ale Yeezu abe ni sue a peenti nna yegayega. ²⁶ M be dan jam ayen m ɲman bo ale ni, nama a le zak m zuk a zaani abe ni a te Yeezu Kirisita pimpauk mi nyin.

²⁷ Yogyogla de, wamaɲka ale, ni basi ate ni boka a va ale Kirisitawa sinsaɲa ale a weeni dii la ate m dan poom a jam ni jigi nwuli a yaa se m beni ale ni wie womka, m le seba ayen ni ta noai yen kama ale chaab ale kpesi za magsi me. M le ɲman seba me ayen ni nina a muni ka nna yegayega ayen ni a sak nuruba Naawen wamaɲsaɲa ɲaai ale basi ate ba a ta siaka ale wa la. ²⁸ Ni kan pooma a chali ni dachaasaɲa yogsum ale maga dek me la. Nyaku de a le sak ba ayen Naawen dek a le jam dai yen po a nya ba kaasunku abe wa nye ate ba kan ta kiri ya. Ku le sak nama me ayen wa le jam a vari ni ni tuimbaataɲa po a kasim basi kama meena meena. ²⁹ Boan nyiɲa, Naawen an basi kama ate ni ta siaka nyiini ale

Yeezu Kirisita alege wa basi kama me ate ni a nam wa nyiṅ. ³⁰ Yogyogla de ni gum mi po ate ti nye kpalinṅka, kpalinṅ kaai ate nama a wom ale mi a kpalim la. Be ka kala ale la ate me diem a kpalim.

2

¹ Yeezu Kirisita waai ate nama a va la a le basi ate ni pagra ale wa yaalika ale nama le ka dii la a le te ni sudunṅi. Naawen Chiika ale basi ate ni ta noai yeṅ ale chaab, wa le maari ni ate ni a yaali chaab abe ni ta jiiirim me ale chaab. ² Maa saalim ni kama ayen ni basi ate ni popola meena a chim bunyi abe ni kasim a a yaali chaab nna yegayega. Ni dan a nye nyaku de, ni a basi kama ate mi sui a kasim a a peenti nna meena meena. ³ Ni kan chim bu tueta nyamma abe ni kan a nak kuusa a poli ayen nama zuak gaam ni chaaba, alege nama dek a ti an seba ni dek yik ka. ⁴ Ni kan a poli ni dek ṅanta nyiini wie, alege ni a poli ni vaanchaab ale ba ṅanta jigi wie. ⁵ Ku a fe ate ni ta popola ṅaai chaab ate Yeezu Kirisita jam ta la:

⁶ Wa jam ka Naawen alege wa kan jam a yaali ayen wa ta pagrim a soa ase wa le jam ka dii la ate ba chim bunyi. ⁷ Wa jam pa wa le ka dii la kama a basi ṅaaj ale ge a chim tomteero ase nuru biik la. ⁸ Wa jam ka nuru waai ale seba wa dek yikka la ale

a zuli Naawen noai a kpi jabarimu nyiṅ.

⁹ Dila nyiṅ ale soa ate Naawen a zak wa a zaani niṅ ale te wa yue dii ale zuak a gaam yue meena la, ¹⁰ ate baai meena ate Naawen a nye ate ba bo wenṅmazuk ale teṅzuk meena la ayen ba meena jam kpi dunduna teṅ wa niṅ a te wa zula. ¹¹ Ba meena a le nyini peelim weeni ayen, Yeezu Kirisita ale ba Nyono. Ba dan nye dila, ku le te wa Kowa Naawen zula.

¹² Dila nyiṅ la, m dek doaba, ase mi ale jam bo ale ni la, ni a zuli mi noai, alege yogyogla de ate mi ṅman karo ale ni la, ku magsi ka ni deema a zuli mi noai nalimnyiini. Ni pii nyiṅ nalimnyiini a tom wa tuimaṅa ale kpazinagsuk ate wa vari ni ni tuimbaataṅa po a basi. ¹³ Naawen abe ale kasim bo ni suniimaṅa po a tom la, wa a yaali kama ayen ni a tom wienṅa de ṅaai ale a te wa supeantik la. Wa be a te ni pagrimu me kama ate ni tom dii ate wa a yaali ayen ni tom la.

¹⁴ Ni a tom wa tuimaṅa abe ni ka a ṅuuni ale ni vaanchaaba a yaa se ni ta nampaga ale chaaba. ¹⁵ Dila ale basi kama ate ni welema ni suniima po abe ni kan ta kaasunṅ Naawen nimbie po, dii nyiṅ la ni ka wa bisa. Baai ale ka tuim kaasima nyam a kasim a tom tuimbaata nna yegayega la, a boro a gilim ni kama.

Ni basi ate ni tuimmanŋsana a nyagsi ba sunsuŋ a se chinmarisana ale a nyagsi dii la. ¹⁶ A sak ba ayen Naawen a yaali kama ayen wa pa wa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a te ba. Ni daa nye dila ate Yeezu Kirisita a ŋman jam, ni le zak mi zuk a zaani. Dii nyin la, tuim ŋaai meena ate mi a tom a te ni la, a kan chim kayiowa.

¹⁷ Mi a dan poom kpi nama siaka nyin, ku a nye ka nna ase m pa m dek a kaab te ka Naawen la. Ku be dan ka dila mi ale nama meena ta ka supeentik. ¹⁸ Siuk kula po ku a fe kama ate nama jam gum mi po ate ti maa chaab a ta supeentik.

¹⁹ Ti Nyonowa Yeezu Kirisita dan te siuk, ku kan beni ale ge ate m tom Timoti ni jigi ate wa dan ŋman pilim jam mi jigi, abe wa ta ni wie a jam paali a sak mu, ate ku te mu nyinbiiri. ²⁰ Wala nyiini ale bo ale mi dela ate wa nin a maa bo ale ni a gum mi po. ²¹ Baai ale tali bo dela ale mi la, nin a bo ale ka ba dek wie po, alege ba nin ka ale Yeezu Kirisita wienja. ²² Alege ni meena seba Timoti ale ka nuru man la kama. Ni be ŋman seba me mi ale wa ale a maa chaab a tom dii nna ase biik ale ka ko la a sak nuruba Naawen wamanŋsana wie. ²³ Dila nyin la, m dan ga seba wie a le ŋa nye dii ni jigi la, m kan beni ale ge tom wa ni jigi ya. ²⁴ M ta siaka ale

Nyonowa kama ayen ku kan beni alege ate mi dek a бага jam ni jigi ya.

²⁵ Maa poli ayen ku magsi kama ate m tom ti vaanchoawa wanyiwa ate ba a wi wa ayen Epaforodaitus la, ate wa jam ni jigi. Wala ate nama jam lin tom wa ayen wa jam a maari mu la. Wa le jam la, wa kasim a pii ka nyin nna yegayega ate mi ale wa a boro a tom nalimnyiini ale chaab dela jigini. ²⁶ Wa kasim a yaali kama nna yegayega ayen wa ŋman jam ni jigi a nya ni. Ku jam kasim a daani wa kama wa popola po nama ale wom ayen wa jam ka nyinyogsa la. ²⁷ Ku ka wensie ayen wa ale jam kan ka nyinyogsa la, ku jam tali ka maga dega ate wa kpi, alege Naawen jam ta jirim ale wa kama ate wa ŋman nya nyinyogsa. Naawen a jam ta jirim ale mi me kama, dii nyin la wa dan jam kpi kama mi sui te kaasi ka nna yegayega, wie ŋaai ale gilim mu a daani mu la po. ²⁸ Ka dila nyin ale soa te maa yaali ayen m tom wa ate wa jam ni jigi yogyogla de la. Wa dan jam ate ni nya wa ni sue a le peenti abe mi me dek sukaasunku a be. ²⁹ Wa be dan jam ni jigi ate ni nya wa, ni tuesi wa nalimnyiini ale masim, dii nyin la ti Nyonowa nyin. Ni a te nuru baai meena ale a nye a se wala la zula, ³⁰ dii nyin la wa, pa ka wa nyuvuri da a tali maga ate wa kpi Yeezu

Kirisita tuimaŋa nyiŋ ayen ku te mu maari kaai ate nama dek an бага a te mi la.

3

¹ M suaata, ni basi ate ni sue a peenti ti Nyɔɔwa nyiŋ. Mi liŋ ŋmarisi weeni ni ka wari alege maa yaali ayen m ŋman ŋmarisi ka dila degadega, ku be kan daani mi, dii nyiŋ la, ku le maari ni kama ate ni kan lo. ² Ni kpesi ni dek ale baai ale gebi ba yuaŋa ale a tom tuimbaata ale ge ba a yaali ayen ba gebi nama me yuaŋa la. ³ Ba ale a gebi ba yuaŋa dii la a kan va ku siuku ale ka dii la. Naawen a kan yaali ayen tama a gebi ti dek dila, dii nyiŋ la wa pa ka wa Chiika a nyo ti suniimaŋa po, ate ti бага a zuli wa ale wensie. Yɔgyɔgla de ka Yeezu Kirisita ale soa ti. Dila nyiŋ la ti ŋman ka wari ale nuruba ale a tom ba tuima dii ale ba dek zupuuta la. ⁴ Ase ku dan ka wensie ayen, nyaŋa de nyeka ka wamaŋsa nalimnyiini, mi dek ate ta siaka ale ŋa kama a gaam waai meena. ⁵ Mi nyini ka Izirali buuni po, Benjamin dokku biik, dila la m kowa ka Juu. A se ba le jam a biak mi ate mi a nya daa ŋayopoi la, ale ba gebi mi yoani. Mi yaa le jam a chim la, ate mi yaa a chim nuru baai ate ba a wi ba ayen Farisiiba la po wanyi. Nuru bala a jam ka baai ale jam a va Juuma kisuktana nalimnyiini la. ⁶ Nuru waai an diem a jam бага a weeni

ayen mi diem a jam nye Juuma wari dinyi me la a kaasi ya. Dila nyiŋ la, mi jam chim ka wayɔrisima nyɔɔ wienja de po. Mi nina jam kasim muni kama ate mi daani baai ale a va Yeezu la. ⁷ Dila powa mi jam a poli kama ayen mi le nya nyuenta wienja de meena po kama alege yɔgyɔgla de ate mi a yaali ayen m seba Yeezu Kirisita la, m seba ayen ŋala meena a chim ka wakayaata mi jigi. ⁸⁻⁹ La wensie ate mi a weeni ayen jaab buuri meena ate mi ta la, mi an pa ba chim ŋanta dii nyiŋ la, m dan seba ti Nyɔɔwa Yeezu Kirisita, kula a gaam ŋantaŋa de meena kama nna yegayega. Ka Yeezu sebika nyiŋ ale soa ate maa yaali ayen m va wa nyiŋ a jogi jaab meena la. Dila nyiŋ la, mi nya wari meena ase ka kinla la alege a yaali ayen mi ale wa a kasim a chim bunyi. Mi yaa ka wayɔrisima nyɔɔ Naawen niŋ m le ta siaka ale Yeezu Kirisita la nyiŋ. Ku be daa wari ate m nye nyiŋa yaase Juuma kisuktana vaka nyiŋa. Yɔgyɔgla alege ta siaka ale Yeezu Kirisita la nyiŋ ate Naawen weeni ayen mi ka wayɔrisima nyɔɔ. ¹⁰⁻¹¹ M be ŋman a yaali kama ayen m seba Yeezu Kirisita dek nyiini nalimnyiini abe m ta pagrim buui ate Naawen a pa nak wa a yiti kum po la. M be ŋman a yaali me ayen m namu a kpi a se Yeezu la, ate Naawen a nak mi me a yiti kumu po ate m ga bo ale wa.

12 Mi kan weeni kama ayen mi poom deri nya wienja de meena ate mi a poli ayen m nya la kama. M be kan weeni kama ayen deri ka nuru welenj alege, m chali a de ka ninj ayen nya njantaŋa de, dii nyinj la ka dila nyinj ate Yeezu Kirisita dek a yik mu a nyo wa nisima po. 13 M suaata, mi an deema a poli ayen m soa njantaŋa de, alege m pa m sunum meena a basi ka jaab wanyi jigi. Mi pa njaan nyinj wienja a basi ka njaan, alege a pa m nina ale m popola meena a basi ka wa dii ale bo ninj la po. 14 Mi popola a bo ka ninj ayen m nya wannide, be ka Naawen wiik Yeezu nyinj ayen m nya nyuvuri dii ale bo wenna mazuk la.

15 Tama baai ale paari Naawen siuku po la a magsi ayen ti ta ka popolaŋa de chaab. Alege baai a dan ta popola yoana Naawen ale basi ate ni minj. 16 Wakpeeni meena ale, ni basi ate ti meena a va Yeezu a se ti a ale poom a va wa dii a ta jam paari jinla la.

17 M suaata, ku a fe ate ni a tomsi mi ale a va Yeezu Kirisita njaan dii la. Ti le jam bo ale chaab la, ti jam sak ni wa wie kama nalimnyini. Ka dila ale soa ayen ni a tomsi mi dila. 18 Mi poom weeni nama wienja de a paari ka ku noa di choa ayen nuruba yegayega a zeri Yeezu Kirisita jabarimu wie sinsanŋa kama. Yogyogla de, m be njman a weeni nyaku de a sak ni kama ale sukaa-

sunj. 19 Naawen a za ayen wa kaasi bala chaama kama, dii nyinj la ba nyinjka koarisaŋa a chim ka ba bogluta. Ba ale magsi ayen ba a chali chivie ale wie njaa la ba ta ka kanjanta ale nj. Ba a poli ka tenjuk de wie nyiini. 20 Tama ale ba a daa bunyi, dii nyinj la tama ka Naawen dek wenna mazuk po nuruba. Ti a limsi ka ti Nyonowa Yeezu Kirisita waai ale vari ti ti tuimbaataŋa po a basi la ale nyinjbiiri ayen wa basi dula jigini abe wa njman pilim jam ti jigi ate ti tu wa. 21 Wa dan jam, wa le tagri ti nyinŋaŋa sii ale kan ta pagrim la a nye si ate si a nye a se wa dek nyinjka kaa ale ta pagrim ale nalim yegayega la. Wa pagrimu de me a le basi ate wa tigi jaab buuri meena a ta jam wa jigi a soa ba.

4

1 M suaata, mi kasim ta yaalika ale ni ka nna yegayega. Nama ka nuru baai ale a zak mi zuk a zaani la. Ni a nye ate m sui a peenti me. M dek suaata, mi a yaali kama ayen m weeni a sak ni dii ate nama ayen ni a va ti nyonowa abe ni kpesi yik wa a ta nalimnyini la.

2 Mi a saalim ti toama Yuodia ale Sintiki ale a va Nyonowa la ayen ba ta noai yenj ale chaab. 3 Mi ale fi abe ale maa chaab a tom ale chaab la, mi a saalim ayen fi a maari nipooma de, dii nyinj la, mi ale bala ale maa chaab me a naam ase ti ale sak

nuruba Naawen wienja la. Kelement me ale baai meena ale va tama njaan la, a nye ka dila degadega. Naawen be nmarisi ba yuenja a nyo nanvuuta yue gbanjka po kama.

⁴ Nama baai ate ti Nyonowa soa ni la, ni basi ate ni suniimana a kasim peenti nna yegayega ti nyonowa nyin. M be nman a weeni ni kama ayen ni basi ate na peenti nna yegayega.

⁵ Ku kan beni ate Nyonowa nman pilim jam. Dila nyin ku a fe ate ni seba ni dek taka ale nuruba. ⁶ Ni kan basi ate wie a daani ni, alege ni puusana meena po ni a te Naawen jiam ate wa pa nanta baai meena ate nama a yaali la a te ni. ⁷ Ni dan a nye dila, Naawen le basi ate suyogini dii ate nuru biik an бага minj bu kiri a chak la a jam ni suniima po. Nama baai ate Yeezu Kirisita soa la, a dan ta suyogini de, wabiok an бага a jam ni jigi ya.

⁸ M suaata, ni basi ate m pa dii meena ate mi a nmarisi la a gum chaab a weeni a sak ni. Ni pa ni popola kasim basi wie njaai ale ka wensie ale ta zula ale a magsi ale welema ale nala njaai me ale a peenti nuruba puusa ate ba a weeni ayen na nala la. Ku be a fe kama me ayen ni kasim a poli wie njaai ate fi dan tom na abe na ta pimpauk jam ayen na ka wamanja la. ⁹ A se mi ale jam bo ale ni dii po la, ni wom mi sinsanja kama ale nya m tuimana me ale jam

ka dii la. Ni ba a poli mi sinsanja wie abe ni a tom ni tuimana a se dila la. Ni be a tom dila, ate Naawen waai ale a te suyogini la, le boro ale ni.

¹⁰ Ti Nyonowa waai ale bo ale mu la, a basi kama ate m supeentik nna yegayega, dii nyin la ni nman sak mu kama ayen ni popola a diem bo ale mu kama. Ni jam a linj maari mu kama ate ku beni, alege ate yogyogla de ni yaa nman nya siuk ayen ni maari mu. ¹¹ Mi kan weeni nama kama ayen ka nanta ale posim mu. Ku dan poom ka dii mi jigi, mi a poli kama ayen nanta baai ate mi a diem ta la a zuak kama a te mu. ¹² M seba m dek yikka kama ase nyeboka a nin baasa. M be seba m dek yikka kama ase nyeboka a nin pagra me. Juijui meena ate mi boro la m seba kom taka kama ale chakta me taka. ¹³ Yeezu Kirisita a pa ka wa pagrimu a te mu, ate m бага a tu wienja de meena.

¹⁴ Alege ku nala ka nna yegayega ale ni ale maari mu daani kaai po ate m boro la. ¹⁵ Nama Filipai demma, ni seba nalimnyiini kama ayen dii po ate mi linj sak nuru baai le jam bo tenj kaai ate ba a wi ayen Masidoniya po la, Naawen wamanjana wie alege basi dula la nama nyiini ale maari mu siuku po. Nama me ale nya maarika mi jigi. ¹⁶ Mi ale jam bo Tesalonika po la, ni tom tiirim nanta a te mi kama a paari dii choa. ¹⁷ Mi kan potim

a a yaali ka ni tiirimu alege
 maa yaali ka Naawen le wa
 te ni nyuen tii a magsi chaab
 ale ni tiirimu ate ni te mi la.
¹⁸ Ni tiirim buui ate ni pa te
 Epaforodaitus ate wa ta jam
 a te mi la, a deri gaam mi ale
 a yaali dii la kama. Nama
 ale nyε dii la a basi kama
 ate Naawen sui a kasim a
 peenti nna yegayega. Kula
 a nyε se ka Juuma ale
 yik duɲsaɲa a kaabi a te
 Naawen la. ¹⁹ Nama dek
 seba ayen Naawen ta ɲanta
 ka nna yegayega gaam taam.
 A se ni daa yaali jaab, wa
 le lueri ba po a ta va Yeezu
 Kirisita yonni nyiɲ a pa
 maari ni. ²⁰ Naawen waai
 ale ka ti ko la, a ta zuli kama
 yegayega a ta a cheɲ dii po
 meena wuu. Ku be nyε dila.

²¹ Maa puusi Naawen nu-
 ruma baai ale Yeezu Kirisita
 ale ka bunyi la. Ti suaataɲa
 baai ale bo ale mi dela
 jigini la, me a puusi ni.
²² Naawen nuruma baai me
 ale bo teɲka de po la, a puusi
 ni ale baai meena ale a tom
 nakpionɲku Siiza yenni po la,
 me a puusi ni. ²³ M be ɲman
 a saalim ayen ti Nyɔnɔwa
 Yeezu Kirisita niaka a bo ale
 ni meena.

Pool Gbanƙa Ate Wa Nmarisi A Te KOLOSE DEMMA La

1-2 Mi Pool waai ate Naawen a lueri mu ayen m chim wa tuimtomdo la ale Timoti te meena suoku ale maa chaab a nmarisi gbanƙa de a te nama baai ale ka Naawen nuruba bo Kolose tenka po la. Nama baai ale chim bunyi ale Kirisitawa la ka tama suaata.

Mi a saalim kama ayen Naawen te Kowa le niak ni abe wa basi ate ni boro ale suyogini.

3 Daa meena ate ti nyiem a puusi Naawen la ti a nye ti Nyɔɔwa Yeezu Kirisita Kowa Naawen jiam kama. Ti nyiem dan boro a puusi Naawen, ti maari a puusi a te nama me kama. 4 Boan nyinɗa, ti wom ni siaka ale Yeezu Kirisita ale soa dii la kama ale ni yaalika ale Naawen nuruma ale soa dii me la kama. 5 Naawen tuntomiɗ manka ale liɗ jam jam ni jigi diipo la ni jam wom yiila n̄aai ate n̄a jam pa te ni la kama. Dila nyinɗ la ka ni siaka nyinɗ ale soa ate ni a limsi jaab buui ate ni le nya la. Jabula abe bo ka wenɗmazuk. Jaabjaab abe kan kaasi wa. 6 Ase diipo ate ni liɗ wom Naawen niaka wie ate ni sum seba ayen ku sum ka wensie la, a zaani dila powa a jam paari jinla, Naawen tuntomiɗ manka a

kasim ta ka wamaɗsa nyiini a jam tenzuk de meena ase tuntomiɗ manka ale kasim a nye dii a te nama a ta nyini da dii danni ate ni liɗ wom ka la. 7 Ni be wom Naawen niaunƙu wie kama ti tomteero choawa jigi. Wa ka waai abe ale sum ka Kirisitawa tomteero manɗ a yaa tagri tama zuk a tom la. 8 Wa be weeni a sak ti me Naawen Chiika ale basi ate ni ta yaalika ale chaab dii la.

9 Dila nyinɗ la, a ta nyini diipo ate tama wom ni wie la, tama kasim a puusi Naawen a te ni ka dila. Ti a juisi Naawen kama ayen wa le basi ate ni sum ta miɗchakka ale wa dek yaalika ale ka dii la. Abe wa sueri ni ale yam buui ale miɗchak kaai ate Naawen Chiika a te ni la. 10 Dila abe dan nye, ni le baga a boro a kasim a nye dii meena ate Nyɔɔwa a yaali ate ku a te wa popeantik la. Ni nye-boka po, ni le kasim a nye ka wamaɗsa nna yegayega toɗatoɗa ate ni a chim abe ni seba ayen ni sum seba Naawen kama. 11-12 Ti a saalim wa kama ayen wa le pa wa pagrim kpeemu a te ni ate ni baga zaani wie meena po ale chichiiba nalimnyiini. Abe ni kasim a te Naawen ti Kowa jiam ale popeantik dii nyinɗ la, ka wala ale basi ayen ni nya siuk a maa nya n̄anta baai ate Naawen nuruma le nya la. Nuruma de abe bo ka Naawen naamu po juijui ate legi karo la. 13 Naawen vari ti kama a ta nyini legini po

a ta ti nalimnyiini a ga jo wa naam buui ate wa dek biika a soa la. ¹⁴ Biika de nyin̄ abe le soa ate wa vari ti basi, ale von̄ ti wabaataja a te ti.

¹⁵ Yeezu Kirisita waai ate ti a nya ale ti nina la alege an baga a nya Naawen ale ti nina la, a neensi ka Naawen degadega waai ate ti an baga a nya wa la. Ka wala ate Naawen a te wa kpan̄ta jaab buuri meena po, ate wa zuak gaam ba meena.

¹⁶ Dii nyin̄ la, Naawen va ka wala nyin̄ a nye jaab meena ten̄zuk de ale wenȳmazuk, n̄an baai ate ti baga a nya ale n̄an baai ate ti an baga nya. Nyaba de meena gum chaab ale ka chichirisa pagrisāja ale pagrata tōgatoga. Naawen va ka Yeezu Kirisita a nye wien̄ja de meena. Wa be nye ba te ka wala.

¹⁷ Kirisitawa de a lin̄ boro kama alege ate Naawen nye jaab meena. Jaab meena abe nye ka noayen̄ ale wa a yaa boro ba tōga ba tōga. ¹⁸ Kirisita bisāja ale a tu chaab la be ale Yeezu Kirisita nyin̄ ka ate wa dek yaa chim ba kpagi a yaa ta ba vummu. Wala ale a nye ase Naawen bik-pagi la ate wa nak wa a yiti kum po la. Wa nye dila kama ayen wa de jaab buuri meena nin̄. ¹⁹ Ku be jam ka Naawen dek popola ayen wa biika a yaa be ta wa dek Naawen nyeka ale ka dii meena la.

²⁰ Biika de nyin̄ abe ale soa ate Naawen yaa poli me a ta ten̄ka meena wa dek. Naawen va ka biika de kummu nyin̄ jabarimu zuk la, a basi ate nyemagsika ale nuru biik a yaa boro. Wa va ka wa kummu me nyin̄ a n̄man pilim soa jaab buuri meena ten̄zuk ale wenȳmazuk.

²¹ Dila po dila po, ni an jam mōata Naawen ya ate dila jam basi ate ni chim Naawen dachaasa dii nyin̄ la, ni jam a tom ka wabaata ale ta popola baata me.

²² Alege yogyogla de, wa biika kummu nyin̄ ate Naawen yaa de dōata ale ni ayen ku basi ate ni chim nuru welensa wa nin̄. ²³ Ni dan nye dila, ku a fe kama ayen, ni n̄masi yik ni siaka nalimnyiini a n̄masi zaani nalimnyiini abe ni ta yiila n̄aai ate ni tara a ta nyini diipo ate ni wom Naawen tuntomika la. Ku be ka Naawen tuntomin̄ man̄ka de nyin̄ ale soa ate mi Poōl yaa chim tomteerō. Ten̄ka meena abe ale doa a ga saari la, a wom tuntomin̄ man̄ka de kama.

²⁴ Yogyogla de, mi poi be peenti ka nna yegayega ale ninam buui ate mi a nam a te ni la. Dii nyin̄ la, ka mi ninammu nyin̄ a le bu basi ate ni baga nueri Yeezu Kirisita ninam buui ate wa nam te Kirisita bisāja ale a tu chaab. ²⁵ Be ka Naawen abe ale basi ate mi chim Kirisita bisāja ale a tu chaab la tomteerō ayen

mi tom tuini de ate di ta wamaŋsa jam te ni. Tuini de ate mi ayen m tom la abe ale m mooli meena a sak nuruba Naawen tuntomika ale ka dii la. ²⁶ Tuntomiŋ maŋka de abe jam chim ka wasusugi dila po, dila po ate wa nye nurubiik jigi. Alege yogyogla de, wa yaa be basi kama ate di nyini peelim a sak wa nuruma. ²⁷ Wasusugi masika de ate Naawen a yaali ayen wa pa sak wa nuruma meena la ale la ate wa yaa poli ayen wa pa te ba. Wasusugini de abe ale ayen ni seba ayen Kirisitawa bo ale ni kama, Dila abe a sak kama ayen ni le maa nya Naawen zulaŋa kama. ²⁸ Dila nyiŋ ti be a sak waai meena ka Kirisitawa wie. Yam buui meena wuu ate tama ta la, ti pa ka bula a kaam ale a sak ba ayen ti dan baga abe ti ta ba wanyiwanyi ate ba chim baai siaka ale pagra ate ba chim bunyi ale Kirisitawa la a jam Naawen jigi. ²⁹ M le nye dii ate m baga nye nyaku de la ale, m kasim a tom kama ale a nam a pa pagrim kpiem buui ate Kirisitawa a te mu la a tom.

2

¹ Ni basi ate m weeni sak ni mi ale tom nna yegayega a te nama ale nuru baai me ale bo Laodisia la ale baai meena ale kan seba mi dek la. ² Mi a weeni nyaku de a sak ni kama ayen ku deŋsi ba kpa ate ba jam jigi yeŋ ale yaalika. Dila dan nye, wensie miŋchakka le

basi ate ni sum seba nyaku de chak nalimnyiini. Nyaku de abe dan nye, ba le seba Naawen wasusugini ale ka dii la. Wasusugini de abe ale Kirisitawa dek. ³ Wala ale saafiik kaai ale baga a lagi Naawen Yammu ale wa seba chakka ale sugi juijui la ate ti a nya.

⁴ M be a weeni ni kama yogla ayen, ni kan basi ate waai a baga pa wie ŋaai ale kan daa wensie la a paasi ni. Na dan poom a nye ase wamaŋsa la, ni kan siagi. ⁵ Alege boan nyiŋŋa, m karo ale ni, alege m boro ale ni kama Naawen Chiika nyiŋ. M sui be peenti ka nna yegayega ate m nya ni kasim chiib zaani nalimnyiini dii ale ni siaka ale Kirisitawa la.

⁶ Ase ni ale siak a te Yeezu Kirisita ayen wa ka ni Nyono la, ni be kasim chim bunyi ale wa. ⁷ Ni basi ate ni nina muni ale wa, ni pa ni nyeboka meena a te wa, abe ni basi ate ni siaka ale wa a pagra ase ba ale jam sak ni dii la. Ni abe kasim a te wa jiam me.

⁸ Ni be kpesi ni dek ate waai a kan pa nuru biik pim-paasima yammu buui ale nyini nuruba jigi ale teŋzuk ale wenŋmazuk chichirisa jigi la ate ni chim yom. Ni pa yam buui nyiini ale nyini Kirisitawa jigi la. ⁹ Wie ŋaai meena ale ta wari a nye ale Naawen la, a bo ka Kirisitawa ale wa ale ka nurubiik la jigi. ¹⁰ Ni be ta nyuvuri kama nalimnyiini ni le chim bunyiwa ale wa la

nyin. Wa ta pagrim ka nna yegayega a gaam chichirisa meena ale pagra la.

¹¹ Nama ale Kirisitawa ale ka bunyi la, ku a nye ase nama gebi ni yuaŋa kama la. Daa ayen ka nuru bisa ale a gebi ba yuaŋa dii la, alege ka Kirisitawa dek ale gebi ni yuaŋa. Gebika de a sak kama ayen Kirisitawa vari ni a ta nyini beemu de buui ale ka tama dek biem la po a basi. ¹² Boan nyinŋa, diipo ate ni tuesi soka la, ku a nye ase ba maa gu nama me ale Yeezu Kirisita kama la. Ku be ŋman a nye ase ni ŋman maa yiti kum po kama ale Yeezu Kirisita la. Be ka ni siaka ale Naawen pagrimu ale soa dii la ate wa nak wa yiti kum po la. ¹³ Dila po dila po, ni ale jam kan ta siak la, ku jam a nye ase ni kpi kama la ni wabaatana nyin ale ni ale jam kan daa Juuba a ta Moosis Sinsanŋa la nyin. Alege yogyogla de, Naawen yaa ta ni jam ka Kirisita jigi a te ni vum. Naawen vonj ti meena wabaatana a te ti kama. ¹⁴ Ti waba tii meena ale ŋmarisi doa ale ŋa sinsanŋa meena la, Kirisitawa ko ŋa meena a basi kama a pa ŋa kpi maŋ Kirisitawa kummu jabarimu nyin. ¹⁵ Jabarimu de zuk ale Kirisitawa basi ate chichirisa pagrim ale kpage pagrimu a chim koa yaase kinla nyin, a yaa basi ate waai meena nya ba chivie a sak ase wa ale ta pagrim.

¹⁶ Dila nyin, ni kan basi ate nuru a te sinsanŋa a

magsi chaab ale jaab buui ate ni le de yaase ni nyu, yaase da ŋaai ale welema ale ŋaai ale kan welema yaase chipaalika Tigini yaase wari a magsi chaaba ale Vuusum Danni. ¹⁷ Nyaŋa de meena ka chum da dii dai wie yisinta. Wensie wienŋa bo ka Kirisitawa jigi. ¹⁸ Ni kan basi ate nuru waai nya ni nueri a weeni ayen wa ta pagrim a baga a nya wie ase goadaasima la alege nama kan nya ŋa. Ni kan basi me ate waai ale a velim ayen wa a zaab wa dek kama la, ale waai me ale a fe ayen nuruba a puusi Naawen sabiiloma la, ni kan basi ate nuru wala choa a nya ni nueri ale wienŋa de chaaba. Boan nyinŋa, nuru wala choa a kasim sueri ale ka kanjanta ale wa dek popola. ¹⁹ Wala choa abe pa Kirisitawa waai ale soa nyinŋa meena a nya la a basi kama. Kirisitawa ale soa Kirisita bisanŋa ale a nye ase wa nyinŋa la meena a nya ate ka a chim nalimnyiini ale ka kunaŋa ale kobaŋa ate ŋa a chim ase Naawen ale a yaali ayen nyinŋa a chim dii la.

²⁰ Nama ale Kirisitawa a maa chaab kpi kama. Dila nyin la, chichiri sii meena ale soa tenjuk de ale wenŋmazuk de meena an ŋman soa ni. Be ka boan ale ŋman soa ate ni boka a nye ase baai ate Kirisitawa an soa tenjka de zuk la? Ka boa le soa ate ni diem siak a te sinsak ŋaai chaab ale

a weeni ayen, ²¹ “Kan ta jaamu de” yaase “Kan lam jaamu de a nya” yaase “Kan tiri jaamu de yaase nwala”? ²² Sinsaŋa de chaab a biisi a magsi chaab ale ka jaab buuri meena wuu ate fi dan ga pa wa tom tuini, wa ŋman ka kiri dii la. Ŋala meena ka nuru biik dek ale dueni wa sinsaŋa a sak ŋa. ²³ Sinsaŋa ŋala chaab a nye ase ka ba yam buui ate ba tara a fe ayen nuruba a puusi Naawen sabiiloba abe ba a paasi ba dek ayen ba a zaab ka ba dek. Sinsaŋa ŋala maari a basi kama ate nuruba a namsi ba nyiŋsa nalimnyiini. Ŋa an baga a nye ate fi a fe fi nyiŋka ate fi kan tom wabiowa.

3

¹ Ni yiti kum po kama ale Yeezu Kirisita. Dila nyiŋ la, ni basi ate ni popola bo ale ŋanta baai nyiini ale bo wenŋmazuk la. Dula jigini ale Kirisitawa kala Naawen jigi juga geŋ. ² Dila nyiŋ ku a fe kama ayen ni pa ni popola meena a basi dula jigini, ni kan pa ŋa a basi tenzuk de. ³ Dii nyiŋ la, nama ale Kirisitawa a maa ka chaab a kpi ate ni nyuvoorŋa a yaa bo wa jigi Naawen jigi. ⁴ Ni vummu dek abe ale Kirisitawa. Wa be dan pilim ŋman jam, nama me le pilim ŋman jam kama ale wa a maa nya zula ŋaai ate wa me le nya la.

⁵ Yogyogla de, ku be a fe kama ayen ni basi ate tenzuk de wie ŋaai ale bo

ni nyiŋsaŋa po a soa ni la, a kpi. Wie ŋala chaama ate mi a weeni la ale, nipok yonta bobigoom, danŋa tuima, nipok yaalik, wabaata yaalika nyeka wie ale butuom. Butuom nyam a nye ase ka bogluta kaabka la ase ba nin yaali ba ŋantaŋa a gaam Naawen. ⁶ Wienŋa de chaab nyiŋ ate Naawen le ta supuurim ale baai meena ale kan a zuli wa noai la. ⁷ Dila po dila powa, nama dek kasim jam va ka nyaŋa de chaab a ate ŋa jam soa ni.

⁸ Alege yogyogla de, ku a fe kama ayen ni pa nyaŋa de meena a basi. Wie ŋala chaab ase, supuurim, chaab kisika venta biisa, ale bibuloarisa meena wuu a kan nyini ni noa po a nyini. ⁹ Ni kan a velim a te chaaba dii nyiŋ la, ni yuk ni nyekpakka a basi kama ¹⁰ ale ge yaa pa nyepaalik a tara. Nyiŋ paalika de ate Naawen nye la, ale wa kasim ta a nye daa meena ate ka kan kpaŋimu. Wa a nye dila kama ate ka a neensi wa dek ayen wa basi ate ni seba wa nalimnyiini a chak. ¹¹ Dila nyiŋ la, waai ale kan daa Juu ale waai me ale ka Juu, ku daa toŋatoŋa, waai ale gebi wa yuari ale waai ale kan gebiya, ba ka bunyi, nicham ale baai ale bo goai po ale yom, ale baai ale kan daa yom, bala meena Kirisitawa soa kama. Wa be bo ale ba meena kama.

¹² Ni ka Naawen nuruba. Wa ta yaalika ale ni kama a yaa lueri ni a te wa dek. Dila nyiŋ, ku a fe kama ayen ni

pa jiiirim ale zula ale zaab m dek ale n̄mam̄mam nyeka ale chichiiba ase gatta la a jo. ¹³ Ni ta jiiirim ale suduṅni ale von̄teka ale chaab diipo meena wuu ase ni wanyi a nin nye wari a kaasi wa choa. Ku a fe kama ayen ni a von̄ a te chaab ase Nyɔ̄nɔ̄wa ale von̄ a te ni dii la. ¹⁴ Nyaṅa de meena zuk, ni pa yaalika a vi du. Dii nyin̄ la, yaalika ale a yik wie meena a niak chaab. ¹⁵ Suyɔ̄gini dii ate Kirisitawa a te ni la, dila ale di maari ni ale wie ṅaai meena ate ni ta a poli ayen ni nye la. Boan nyin̄ṅa, ka suyɔ̄gini de choawa ate Naawen wi ni a pa nyo jigi yer̄ ayen ni a nye ase ni ka nyin̄ yer̄ la. Abe ni a nye Wein jiam. ¹⁶ Ku a fe kama ayen Kirisitawa tuntomika ale ka masimu meena a bo ni suniima. Ni pa yam a sak chaab abe ni a kaam chaab. Ni pai Naawen wann̄i a yi yiila, ni a yi yi ṅaai ale a pak Yeezu la ale yi ṅaai ate Naawen Chiika a te ni ale ni suniima a nye Naawen jiam. ¹⁷ Wie meena ate ni a nye yaase ni a biisi, ni pa Nyɔ̄nɔ̄wa Yeezu yonni a nye ase ni ale pa wa yonni a nye Naawen ti Kowa jiam dii la.

¹⁸ Pooba, ku a fe kama ayen, ase Kirisita bisa la, ni a te ni choroma zula nalim̄niini.

¹⁹ Choroba, nama me ku a fe kama ayen ni a yaali ni pooma abe ni kan biisi ba a kaasi.

²⁰ Bisa, ku ka Kirisita bisa tuini ate ni kasim a zuli ni nyamma, dii nyin̄ la, dila a te Naawen ka popeantik.

²¹ Nyamma, ni kan a nye ate ni bisaṅa sue a puuri. Ni dan a nye dila ba a jok ka nyin̄biiri wie nyeka po.

²² Yomma, nama me a te baai ale soa ni la zula wie meena po. Ku daa ka ba ale a nya ni ase ni nin boro a tom tuini ayen ba ale a nya ni la abe ni tom ate ba yaali ni, alege ni a tom ale ni suniima meena dii nyin̄ la, ni ale a te Nyɔ̄nɔ̄wa zula la nyin̄.

²³ Dii meena ate ni a tom la, ni a tom ale ni suniima meena ase ni a tom a te ka Nyɔ̄nɔ̄wa la alege daa nuruba. ²⁴ Ni a teeri Nyɔ̄nɔ̄wa a le wa pa tutuna ṅaai a te wa nuruma la, ṅala degadega ate wa le pa te nama me. Dii nyin̄ la, Kirisitawa sum ale ni Nyɔ̄nɔ̄wa ate ni tom a te. ²⁵ Wakaasima nyeero meena, le nya wa tutuna kama a magsi chaab ale wie ṅaai meena ate wa nye la. Dii nyin̄ la, Naawen pa ka buusa yena a bo waai meena.

4

¹ Yomma nyamma, ku a fe kama ayen ni ta nyemagsika ale wensie dii meena ate ni a nye ni yomma jigi la. Nama me abe a teeri ayen ni ta Nyɔ̄nɔ̄ me kama wen̄mazuk.

² M ṅman diem weeni a sak ni kama ayen, ni kan basi Naawen puusika, abe ni kpesi ni dek ale ni puusaṅa,

a nye Naawen jiam. ³ Ni maa puusi a te tama me ayen Naawen le te ti siuk nalun ate ti baga a sak nuruba we tuntomika kaai ale a biisi a magsi chaab ale Kirisitawa waai me ale chim wasusugi a te nuruba la. Boan nyinɲa, ka sinsanɲa de nyinɲa abe ale soa ate mi bo likka dok nna la. ⁴ Ni maa puusi a te mu ayen Naawen maari ate m mooli wa wannu ate ku nmasi lagri a sak ba. Dii nyinɲa la, ku magsi ka m nye dila.

⁵ Dii meena wuu ate ni a nye ale baai ale kan daa Kirisita bisa jigi la, ni a nye ale yam. Ni dan ga nya siuk diipo meena, ni nyiem a kpabi nwulinwuli ate ni nye wari dii ate ni a yaali ayen ni nye la. ⁶ Ni basi ate ni biik masa, abe ni seba ni nyiem ale ni a tulisi nuruba dii la.

⁷ Ti dek suoku Tikikus, waai, ale ta wensie tuima meena po a maa tom a te Nyɔnɔwa la, wala le weeni ni dii meena ale boro la magsi chaab ale mi ⁸ ka dila ale soa ate mi a tom wa ni jigi ayen wa weeni a sak ni tama me ale bo dela a nye dii la ate ku te ni popeantik. ⁹ Ti dek suok manka Onesimos waai ale ka nama po wanyi a ta siaka nna yegayega la a maa va Tikikus cheena kama. Bala ale maa chaab a weeni ni dii meena ale a nye dela la.

¹⁰ Arisitaakus waai ale bo likka dok ale mi la, a puusi ni. Banabas suoku Maak me a puusi ni. (Mi a poli ayen m poom lin weeni ni

ayen dai dii dai Maak a dan jam ni jigi, ni tuesi wa nalimnyiini.) ¹¹ Josua waai yoi di choawa ale Jasitus la, a puusi ni. Nuruma de batawa, Arisitaakus, Maak, ale Josua nyiini ale Juuba a va Kirisitawa siuku a maari a tom Naawen naamu tuimaɲa. Ba be kasim a maari mu ka nna yegayega.

¹² Nuru wanyi ale nman chim ni po wanyi wa yoi ale Epafiras. Wa ka Yeezu Kirisita tomteero po wanyi. Wa kasim a puusi Naawen daa meena a te ni kama, ayen wa maari ni ate ni nmasi zaani nalimnyiini ale ni siaka a chim Kirisita bisa baai ale pak ale ba siaka a sum chim Kirisita bisa a tom Naawen ale a yaali dii la. ¹³ Mi dek pa nina maa nya wa tuimaɲa ate wa tom nalimnyiini dii Laodisia ale Erapolis tensanɲa po la kama. ¹⁴ Ti dogtawa Luuk ale Diimas ma chaab a puusi ni.

¹⁵ Puusi ti suaatanɲa ale bo Laodisia la, nalimnyiini a te mu. Mi a puusi Nimfa ale Kirisita bisaɲa ale a nye tuka wa yenni po la nalimnyiini. ¹⁶ Ni dan karim gbanɲa nueri, ni pii nyinɲa ate ni basi ate Kirisita bisaɲa ale bo Laodisia la maa wom ka wienɲa. Fi dan nye dila me, tuesi gbanɲa kaai ate Laodisia demma me le te fu la a karim. ¹⁷ Abe fi weeni Akipus me ayen mi weeni wa ayen, "Seba chak ate fi nueri tuin dii ate Nyɔnɔwa te fu ayen fi tom la a nueri."

18 Ni a teeri choarimaɗa
ate ba pa bobi mu la wie. Mi
Pɔɔl deƙ ale pa m nisima a
ɗmarisi wienɗa de ayen, Pɔɔl
a puusi ni.

M be ɗman a saalim ayen
te Naawen niaka a bo ale ni.

Gban Kaai Ate Pɔɔl A Liŋ A Nmarisi A Te TESALONIKA DEMMA La

¹ Mi, Pɔɔl, ale Silas ale Timoti ale a nmarisi gbanjka de a puusi nama baai ale a va Yeezu njan Tesalonika tenjka po la. Ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita ale ti Kowa Naawen ale soa ni.

Bala ale ba a niak ni abe ba basi ate ni boro ale suyugini.

² Ti a te ti Kowa Naawen jiam ale a puusi a te wa kama daa meena nama nyin, ³ ale a weeni a sak wa ni ale a tom wa tuimaŋa ale nin muna dii la, dii nyin la, ni ta ka siaka ale yaalika ale wa nna yegayega. Ni ta yiila kama me ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita ale a va wa. Yiilaŋa de abe basi kama ate ni va wa ale chichiiba. ⁴ Ti suaata, ti seba ayen Naawen a yaali ni kama, ate wa lueri ni a te wa dek dii nyin la, ⁵ ti ale liŋ a sak ni Naawen wamaŋsana la, ku jam daa tama dek noa po wie nyiini ate ti weeni sak ni. Naawen Chiika ale pa pagrim a nyo ŋa po. Dila ale soa ate ni wanyi me la a jam ka chichama ale ŋa. Ni jam nya ti ale boro ale ni dii la kama nama nyin, ⁶ ate ni tomsi tama ale ti Nyɔnɔwa. Nuruba jam basi kama ate ni jam a nam nna yegayega dii nyin la, ni ale jam siak

a te Naawen wamaŋsana la. Alege Naawen Chiika a jam basi ate ni sue a peenti ka yegayega. ⁷ Dila abe ale soa ayen nama ale a va Yeezu dii la, ku magsi ka baai ale jam bo tenj sii ate ba a wi ayen Masidoniya ale Akaaya ate ba ta siaka ale Yeezu la, a va nama ale a va wa dii la. ⁸ Ni ale jam ta Yeezu wamaŋsana a cheŋ ga weeni sak ba wa wie la, baai meena ale jam bo dula jigini ale jigi meena la, a wom ni wie kama ni ale jam siak a te Naawen dii la. Ti be kan nman a yaali ayen ti weeni ni wari a sak nuruba ⁹ dii nyin la, ba dek a weeni sak ti kama ayen ti ale jam ni jigi la, ni jam tuesi ti kama ale wom ti wienja ale basi bogta kaabka ale a va Naawen waai ale ka wensie nyɔnɔ ale kasim boro taam wuu la, ¹⁰ ale a tom wa tuimaŋa ale a limsi wa biika Yeezu waai le wa basi wenŋmazuk abe wa nman pilim jam tenjuk la. Ka Naawen ale jam nye ate wa yiri kum po. Wa ka waai ale a vari ti a basi Naawen le za wa te nuruba waalika la po.

2

¹⁻² Ti suaata nama dek seba ayen dii po ate ti jam cheŋ tenj kaai ate ba a wi ayen Filipai la, tenjka de nuruma a jam a nye ti ka biem ale ge jam a le ti me. Ti ale jam Tesalonika tenjka po la, ni nuruma me a jam nye ti ka dila degadega alege Naawen jam denji ka ti kpa ate ti jam бага a sak ni

wa wamaṅsaṅa. Nama dek abe seba kama ayen ti an jam sak ni ka kinla nyinṅa. ³ Wamaṅsaṅa ṅaai ate tama a jam saalim ni ayen ni wom ṅa la, ṅa meena a jam ka wensie. Ti popolaṅa me a jam ka popola maṅsa. Ti be kan jam a yaali ayen ti paasi ni kama. ⁴ Alege ti jam a biisi ka wie ṅaai ate Naawen a jam a yaali ayen ti biisi la, dii nyinṅ la, wa dek seba ti chak kama ate wa yaa te ti siuk ayen ti a sak nuruba wa wamaṅsaṅa. Dila nyinṅ la ti kan yaali ayen ti biisi ate nuruba supeentik alege ti a yaali ayen ka Naawen supeentik. Wala dek ale seba ti popola ale ka dii la. ⁵ Nama dek seba ti ale jam sak ni dii la kama. Ti an jam a biisi ka ti noa po nyiini a paasi ni ayen ni yaali ti. Tama kan paasi nuruba ayen ti nya ṅanta. Naawen ale ti seero wienṅa de po. ⁶ Ti an jam a yaali pimpauk ni jigi ya, yaase nuruba ba chaab jigiya. ⁷ Ti dan jam a yaali ayen ti nye pagrim ni jigi a nya ṅanta, ti te jam baga a nye dila kama, dii nyinṅ la, ti ka Kirisita tuiṅtomdoba. Alege ti ale jam bo ale ni la, ti jam a nya ka ti dek zuk ale jaab buuri meena ale ge jam ta ni ale jiiirim ase nipok ale a nya wa bisa zuk ale jiiirim dii la. ⁸ Dii nyinṅ la, ti jam mariṅ ni ka nna yegayega. Ku jam daa Naawen wamaṅsaṅa nyiini ate ti jam a yaali ayen ti pa sak ni. Ti jam poom a

yaali me ayen ka ti pa ti dek nyuvoorṅa a te ni. Ni jam bo ti suniima po ka nna yegayega. ⁹ Ti suaata, ni baga a teeri ti ale jam a tom yok ale kantueṅ dii ate ti ga jiak la, ti jam a nye dila ayen ka ti jam baga a sak ni Naawen wamaṅsaṅa ate ti kan jam daani ni ale ṅandiinta yaase jaabjaaboa.

¹⁰ Nama ale Naawen ale tama seeroba ayen, ti ale jam boro ale ni la, ti an jam nye ni wari wariya ayen ni baga nya ti kaasunṅoa. ¹¹ Ti jam a nya ni zuk kama wanyi-wanyi ase bimbaansa koba ale a nya ba bisa zuk dii la. ¹² Ti jam te ni ka nyinṅbiiri ale denṅi ni kpa ale maa weeni ayen ni a tom tuim ṅaai le ṅa peenti Naawen sui la. Wa wi ni kama ayen ni jam jo wa naamu ale wa nyagsika yegayegaka po.

¹³ Daa meena tama me a nye ka Naawen jiam dii nyinṅ la, ti ale jam ni jigi a weeni Naawen wamaṅsaṅa a sak ni la, ni jam wom ṅa kama ale siak ayen ṅa daa nuruba wie, ṅa ka Naawen dek wie. Ku be sum chim ka wensie ayen ṅa ka Naawen dek wie. Wa be pa wa wienṅa a te ka nama baai ale ta siaka ale wa la ayen ṅa a tom ni nyeboka meena po. ¹⁴⁻¹⁵ Ti suaata, wie ṅaai ale nye Naawen ale Yeezu Kirisita ṅaanṅviirima jigi baai ale bo teṅ kaai ate ba a wi ayen Judia la, ṅala degadega ale nye nama me jigi dula. Nama dek nuruba ale jam

daani ni nna yegayega ase Juuma ale jam daani Yeezu njaanviirima Judia tenka po la. Juuma lin jam ko ka Naawen biisiteeroma ale ge yaa ko ti Nyonowa Yeezu. Ba gela jam basi kama ate ti nya ninam nna yegayega ale vi ti a yia ti a basi. Nuruma de an peenti Naawen suiya. Ba ka nuru meena dachaasa ¹⁶ dii nyin la, tama jam a yaali kama ayen ti sak baai ale kan daa Juuma la Naawen wamanšana ate Naawen vari ba ba tuimbaata po a basi, alege Juuma a jam pii ka nyin a kasim a daani ti ayen ti basi ti sinsanña. Ba ale a zeri nna la, ba nmasi a tom ka tuimbaata yegayega a gum ba ale lin tom tuim ba tii la po. Alege yogyogla, Naawen me sui ale a puuri ale ba.

¹⁷ Ku ale jam a fe ayen ti basi chaab togatoga la, ti sue a jam kaasi ka nna yegayega. Ku be beni maga kama alege ti an diem бага a nman nya chaaba. Alege ti diem a poli ni wie kama. Ni kasim bo ka ti suniima po, ate ti yaa pii nyin yegayega ayen ti nman jam a nya ni. ¹⁸ Ku jam daa bunyi ate mi Pool, a jam pii nyin ayen m nman jam nya ni, ku jam paari ka dii choa alege, ka Sitaana ale jam lik siuk ate ti an jam бага a jamya. ¹⁹⁻²⁰ Ku meena wuu ka nama nyin, daa nuru yonta nyinña ate ti a yaali ayen ti jamu. Ti ta yiila kama ayen ti Nyonowa dan nman pilim jam ti le ta ka

kanjanta, ale supeentik abe ti a kuulim ayen ti ka nak deeroba ti Nyonowa Yeezu nin nama nyin.

3

¹ Dila powa ti jam limsi kama a jia alege ti an jam wom ni wariya. Dila nyin la, ti dek jam poom goms kama ayen ti wari ten kaai ate ba a wi ayen Atens la, ² ale ge yaa tom ti suoku Timoti ayen wa jam ni jigi. Mi ale wa maa chaab a tom ka Naawen tuimana ale a weeni a sak nuruba Naawen wamanšana njaai ale a biisi Yeezu Kirisita wie la. Ti tom Timoti ayen ka wa jam denji ni kpa abe wa a maari ni ate ni ta siaka nalimnyiini ale Yeezu, abe ³ ni kan pa ni njaan a te Naawen siuku vaka nuruba ale a daani ni la nyinña. Nama dek seba ayen ku a fe kama ayen baai ale a va Naawen siuku la a nam. ⁴ Tama ale jam bo ale ni la, ti lin jam weeni ni kama ayen Naawen le te nuruba siuk ate ba basi ate ni nya ninam. Dila sum nye kama ase ti ale poom jam a weeni ni dii la. ⁵ Ku ale jam a daani mi nna yegayega nama nyin la, m jam tom ka Timoti ayen wa jam nya ase ni ka se, ase ni diem ta siaka ale Yeezu yaase ni ka. M jam ze ku ale ka dii la, ase da dii dai Velinvendika a nye ni a nya ate ni va wa noai ale ge basi ate ti tuimana de meena kaasi ale ka kiriya.

⁶ Timoti be jam ni jigi kama ale nman pilim jam

tama jigi. Wa ale ta wapaali ŋaai a jam weeni sak ti la, ŋa masa te ti kama. Wa jam weeni sak ti ni ale ta siaka ale Yeezu dii ale a yaali nuruba me la. Wa weeni sak ti ni ale diem a teeri ti wie dii ale a yaali me ayen ni nya ti ase tama ale a yaali ayen ti nya nama me dii la. ⁷ Ti suaata, ti diem bo ka daanika ale ninampo, alege ni ale ta siaka dii la a te ti ka nyinbiiri ate tama me a tom. ⁸ Ni ale ŋmasi zaani ale ni siaka ale ti Nyɔɔwa nalimnyiini dii la te ti ka nyinpagra ale nyuvuri. ⁹ Yɔgyɔgla de ti ze ti le ti nye Naawen jiam dii la, dii nyin la ti dan biisi ni wari ale wa, ti sue a kasim a peenti kama daa meena. ¹⁰ Yok ale kantueŋ meena ti a puusi a te ka Naawen ale ti suniima meena ayen wa maari ate ti ŋman jam nya ni, ate ti ŋman sak ni a gum du ase ti ale liŋ jam sak ni Yeezu vaka dii la.

¹¹ Ti Kowa Naawen ale ti Nyɔɔwa Yeezu a dan te ti siuk ti le jam ni jigi. ¹² Ti Nyɔɔwa le maari ni ate ni ta yaalika a zuak nna yegayega ale chaab ale nuru meena ase tama ale a yaali nama dii la. ¹³ Ni dan a yaali chaab dila, ti Nyɔɔwa Yeezu le maari ni ate wa ale wa sabiiloma meena a dan jam, ni le baga a zani ti Kowa Naawen nin ale sunum welensa, ate wa kan nya kaasun ni jigiya.

4

¹ Ti suaata, tama jam sak ni ni le ni nye dii a va Naawen ate wa sui peenti la kama. Ni be kasim va ka dila. Alege ti a saalim ni ti Nyɔɔwa Yeezu yoi nyin ayen ni kasim ŋman a va wa dila nalimnyiini a gum du. ²⁻³ Nama baga teeri ti ale jam pa ti Nyɔɔwa Yeezu pagrimu a sak ni dii la? Nama dek seba Naawen ale a yaali dii la kama. Wa a yaali kama ayen ni pa ni dek meena nalimnyiini a te wa abe ni basi nipooba yaalika ale nidɔaba yaalika. ⁴ Ku a fe kama ayen nama nidɔama a seba nye magsi kaai ate ni le nye a ta nipɔk ate ni nyeka a peenti Naawen sui abe ka peenti nuruba sue me la. ⁵ Ni kan a yaali nipooba kinla nyinŋa ase baai ale kan seba Naawen la. ⁶ M le a weeni dii a magsi chaab ale nidɔa ale wa a nye nipɔk jigi dii la, waai kan nye wari a kaasi Kirisita biik choa suiya, a yaase wa nya wa nueri. Dii nyin la, ase ti ale poom a liŋ weeni ni dii la, ayen waai dan kan a nye nipɔk a magsi a yaase wa a nye wie a kaasi wa Kirisita biik choa sui, Naawen le jam te bala chaab ka waalika. ⁷ Naawen an lueri ti ayen ka ti a tom tuimbaatanja de chaaba, alege wa lueri ti kama ayen ti chim nuru welensa. ⁸ Dila nyin la, waai ale a zeri ti sinsanŋa de la, wa kan zeri ka nuruba ale a sak dii la, alege wa a zeri ka Naawen waai ale pa wa Chiika a te ni

la.

⁹ Ku an magsi ayen m nman nmarisi te ni a weeni ni le ni nye dii a ta yaalika ale chaab la, dii nyin la, Naawen a lin jam sak ni nna kama. ¹⁰ Ti seba ayen ni a yaali Yeezu njanviirima baai meena ale bo Masi-doniya tenka po la, alege ti a saalim ni kama ayen ni a nye dila nalimnyiini a gum du, ¹¹ abe ni nye ni popola ate ni boro nna chim. Ni kan pa ni dek a nyo ni vaanchaab wie po. Ni a de ni dek nyin wulum nandiinta me ase ti ale lin jam sak ni dii la. ¹² Ni dan a va nyeka de, baai ale kan ta siaka ale Yeezu la, le te ni zula, ate ni kan nman a nya nuruba ayen ba te ni nanta.

¹³ Ti suaata, ti a yaali ayen ka ni seba ku wensienja a magsi chaab ale baai ale kpi la, ate ni popola a kan kaasi ase baai ale kan ta yiila Yeezu jigi la. ¹⁴ Tama abe ta yiila kama boan nyinja, ti ale ta siaka ayen Yeezu kpi kama ale nman yiri kum po la. Dila degadega ate Naawen le nye ate baai ale ta siaka ale Yeezu alege kpi la, a yiri kum po ate ba maa chaab a boro ale Yeezu.

¹⁵ Ti a sak ni ka ti Nyonowa ale sak ti dii la. Da yen po, ti Nyonowa le nman pilim jam. Wa dan jam, tama baai, ale vua la, ku a fe kama ayen ti kan de baai ale kpi la ninja. ¹⁶ Da dila dann, nuruba le wom ti Nyonowa lueluku ale Naawen sabiiloma kpagini

lueluku ale Naawen damu-nika peerika ate ti Nyonowa dek nyini wennmazuk a sin cheena ate baai ale jam ta siaka ale wa alege kpi la, a yiri kum po. ¹⁷ Wa yaa le deri tigi tama baai ale tali a vua la, ate tama yaa yiri a jueli chinmaanja po a tu ti Nyonowa dula. Ti le kasim bo ka wa jigi taam wuu. ¹⁸ Ni a weeni wamanjanja de a sak chaab ate ku te ni nyinbiiri.

5

¹ Ti suaata, ku an magsi ayen ti nmarisi a weeni ni diipo ate wienja de meena le nye la, ² dii nyin la, nama dek seba chak kama ayen dai dii ate ti Nyonowa le nman pilim jam la, ku le nye ase ka zue ale a jam yok dii la. ³ Da dila dann nuruba le weeni ayen nyinyogsa ale jaab bu-ur meena a magsi kama, ate ba kan chali yogsum ale jaabjaaboa alege, kaasun le deri jam cha ba kama nna yegayega. Dann le deri jam kama ase nipok puuk nyonowale kan seba diipo ate puuka le dom la. Ba wanyi me la a kan nyini kaasunku de po a nyini. ⁴ Alege nama ti suaatanja a seba Yeezu a le wa nman pilim jam la kama, dila ale soa ate ku kan cha ni ase zue jamka ale a cha ni dii la. ⁵⁻⁶ Dii nyin la, tama meena ka daa legi po, ti bo ka kantuen po. Dila nyin la, ku an magsi ayen ti dua a goa ase baai ale kan seba Yeezu ate ba dua a goa dii

la. Ni basi ate ti yiri wenzuk a zaani abe ti kan a diini. ⁷ Dii nyin la, tama meena ka legi po, ti bo ka kantueŋ po. Nuru baai ale a goa la, a goa ka yok, baai me ale a nyu daam a buk la, a nyu a buk ka yok. ⁸ Alege tama ka nuru baai ale a tom ti tuimaŋa kantueŋ la. Dila nyin la, ni basi ate ti yik ti dek. Ase soji ale a gomsu wa dek a cheŋ kpaliŋ po dii la, ku a fe kama ayen ti gomsu ti dek ale siaka nalimnyiini ale yaalika, abe ti ta yiila ayen Naawen le vari ti a basi. ⁹ Naawen an lueri ti ayen ka wa bu buusa a mini ti, alege wa lueri ti kama ayen wa vari ti nalimnyiini ti tuimbaata po a basi. Wa va ka ti Nyɔɔwa Yeezu Kirisita nyin ayen wa nye dila a te ti. ¹⁰ Yeezu kpi ka tama nyin, ayen wa dan ŋman pilim jam, tama meena baai ale diem vua la, yaase baai ale kpi la, tama ale bala meena le ta ka nyuvuri a bo ale wa. ¹¹ Nnala nyin ni be a te chaab nyinbiiri abe ni a maari chaab ate ni siaka a pagra ase ni ale a nye dii pooma la.

¹² Ti suaata, ti a saalim ni ayen ni a zuli nuru baai ate ti Nyɔɔwa a lueri ayen ba chim ni kpaga a tom nalimnyiini a te ni abe ba a kaam ni la. ¹³ Ni a te ba zula yegayega abe ni a yaali ba tuimaŋa ate ba a tom la nyin. Ni ta noayen ale chaab me.

¹⁴ Ti suaata, ti a weeni ni kama ayen ni kaam

nyinworuk nyamma, abe ni a te baai ale a chali yɔgsum la nyinbiiri, abe ni a maari baai siaka ale kan soa dii la, abe ni ta chichiiba ale nuru meena. ¹⁵ Ni wanyi me la kan tom tuimbaata a tuni tuimbaata. Ni pii nyin ate ni kasim a tom tuimmaŋa nyiini a te chaab ale nuru meena.

¹⁶ Ni ta supeentik daa meena, ¹⁷ abe ni a puusi a te Naawen daa meena, ¹⁸ abe ni a te Naawen jiam wari buuri meena ale a nye ni la. Dii nyin la Naawen a pa nama ale Yeezu a gum ka chaab, dila abe ale soa ate Naawen a yaali ayen ni a nye dila.

¹⁹ Ni kan a kasi Naawen Chiika tuimaŋa. ²⁰ Ase da dii a boro kama ate Naawen le pa nuru wanyi a biisi ale ni. Dila abe dan nye, ni kan deri a zeri nuruwa ale biisi dii la. ²¹ Ni poli ŋa nya ase ŋa sum nyini ka Naawen jigi ya. Ni ŋmasi va ŋaai ale ka wensie la, ²² abe ni zeri ŋaai ale a basi ate ni a tom tuimbaata meena wuu la.

²³ Mi a puusi a te ka Naawen waai ale a basi ate ti a boro ale suyɔgini la, ayen wa le basi ate ni chim nuru welensa nalimnyiini wie meena po, abe wa nya ni chiisaŋa ale ni nyinsaŋa zuk ate ni kan ta kaasunɔa diipo ate ti Nyɔɔwa Yeezu Kirisita a ŋman pilim cheena la. ²⁴ Naawen waai ale wi ni ayen ni jam wa jigi la, le nye dii ate mi a juisi wa la a te ni dii nyin la, wa ka wensie nyɔɔ.

²⁵ Ti suaata, ni a puusi
Naawen a te ti meena,

²⁶ abe ni puusi ti suaataŋa
meena nalimnyiini.

²⁷ Mi, Pool ta ka ti
Nyɔɔwa pagrimu ate mi
a weeni ni ayen ni karim
gbanƙa de a sak Yeezu
ŋaanviirima meena baai ale
bo dula la.

²⁸ Ti Nyɔɔwa Yeezu
Kirisita niaka bo ale ni.

Gban Kaai Ate Pɔɔl A Nmarisi A Saa Siyewa A Te TESALONIKA DEMMA La

¹ Mi, Pɔɔl ale Silas ale Timoti ale a nmarisi gbanƙa de a puusi nama baai ale a va Yeezu Tesalonika tenƙa po la. Ti Kowa Naawen ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita ale soa ni. ² Bala ale ba a niak ni abe ba basi ate ni boro ale suyogini.

³ Ti suaata, daa meena ku a fe kama ayen ti a te Naawen jiam ni nyin. Ku be magsi kama ayen ti a nye dila, dii nyin la ni siaka a kasim a zuak ka nna yegayega ate ni yaalika ale chaab me a zuak nna yegayega. ⁴ Dila ale soa ate ti a weeni Yeezu njanviriima jigi meena ate ti a cheɗ la ayen ti ta kanjanta ale ni kama. Dii nyin la nuruba nye kama ate ni a nya ninam nna yegayega alege ni diem yik ni dek kama a ta siaka nalimnyiini ale Naawen.

⁵ Wienɗa de meena a sak kama ayen Naawen buusaɗa ka wensie buusa. Ni be ale yik ni dek nalimnyiini ni ninammu po dii la, Naawen le weeni kama ayen ni yaa magsi wa naam buui nyin ate nuruba basi ate ni a nam la po joka kama. ⁶⁻⁷ Naawen wensie buusaɗa ale nna. Ti Nyɔnɔwa Yeezu le nyini wenɗmazuk Naawen jigi a

siɗ a pa wa dek a sak nuruba. Dila po wa Naawen yaa le basi ate ni namka ale tama namka a nueri ate ti nya vuusum. Wa le pa waalika a te nuru baai ale jam soa ate ni a namu la. Wa ale wa sabiilo pagrɔma ale maa chaab ⁸ a jam ale bolimɗiak. Nyaku de a dan nye Naawen yaa le basi ate baai ale a zeri Naawen ale kan va wa wamaɗsaɗa njaai ale a biisi ti Nyɔnɔwa Yeezu wie la, a nya waalika. ⁹ Naawen le yeeri ba wa boka jigini ale wa zuli pagrika jigini ate ba nya ninam buui ale kan ta kpeglimka la. ¹⁰ Wienɗa de le nye ka da dii dannɗi ate ti Nyɔnɔwa ayen wa nman pilim jam la. Baai meena ate wa lueri ate ba ta siaka ale wa la, le te wa ka zula nna yegayega abe ba nya wa ase nuru kperikaliik la. Nama me le jam bo ka ba po a te wa zula dii nyin la, ni ta siaka ale Naawen wamaɗsa njaai ate ti jam sak ni la kama.

¹¹ Dila ale soa ate daa meena ti a puusi Naawen ayen wa gomsɗi ni a magsi nye bo kaai choa ate wa wi ni ayen ni boro la. Ti a puusi me a te wa kama ayen wa le pa wa pagrɗmu a nye ate ni popola njaai ate ni a poli ayen ni chim nuru maɗsa la, ale ni siaka kaai ale a basi ate ni a tom tuimmaɗsa la meena a nmasi chim wensie nalimnyiini. ¹² Siuk kula po ti Nyɔnɔwa Yeezu yoi le nya zula nama nyin ate nama me a nya zula wa nyin. Nyaku de a le nye kama dii nyin la,

ti Naawenni ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita a ta jiiirim ale ni kama.

2

¹ Mi a yaali ayen m nman weeni yɔgyɔgla a sak ni ka diipo ate ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita le nman pilim jam ate tama ale wa a tu chaab la wie. Ti suaata, ti a saalim ni, ² ayen nuruba a dan weeni ayen ti Nyɔnɔwa pilim jamka dannii a paari kama ni kan basi ate ku deri daani ni ni popola po yaase ni sue. Nuru bala chaab a dan weeni ni ayen ka Naawen ale weeni ba ayen ba weeni ni dila, a yaase ba sak ni dila a yaase ba karim ka gban ate ka weeni ayen ka tama ale nmarisi ka ayen Nyɔnɔwa pilim jamka dannii a paari kama, ni kan wom ba biiga. ³ Nuruba a dan poom a nye diidiia ni kan basi ate ba бага paasi ni. Ku wensienja jigini ale, da dila dannii a kan de niŋ a jamu. Ka nuruba yegayega a le ba liŋ zeri Naawen vaka ate Gaasa Nyɔnɔwa me waai ate ku a fe ayen wa cheŋ bolim buui ale kan maari a kpimsi po la, a nyini peelim.

⁴ Gaasa Nyɔnɔwa de a le jam weeni kama ayen nanta baai meena ate nuru a puusi a te la, ka njan kayaata, abe wa weeni me ayen wa ka waai ale gaam ba meena la. Wa le poom a maa jo Naawen Puusika Yenni po a kali a weeni ayen wa ka Naawen.

⁵ Ni бага a teeri diipo ate m jam boro ale ni la?

M jam weeni ni wienja de meena kama. ⁶ Alege jaab ale boro a nye ate wienja de an diem nyeya. Nama dek seba jaamu de kama. Da dii ate Naawen a lueri la a dan paari, wa le pa wa dek a sak. ⁷ Nuruba a deri poom boro a tom ka tuimbaata, alege nuruba yegayega a ze ku kiri ya. Dii ale chien ayen di nye la, a kan nye yegayega yɔgyɔgla ase ka jaab buui ale a kasi di nyeka yegayega la a nin cheŋ ⁸ ale ge ate Gaasa Nyɔnɔwa a yaa nya siuk a nyini. Alege ti Nyɔnɔwa Yeezu a dan nman pilim jam, wa le ko wa ale wa nɔanni po vuusumu. Wa nyagsika ale kaasi wa me. ⁹ Gaasa Nyɔnɔwa a le liŋ pa ka Sitaana pagrimu a tom pimpaasima wakperikaliisa nna yegayega, ¹⁰ abe wa pa pimpaasima meena a paasi baai ate Naawen seba ayen ba le kpi la, dii nyin la ba ale ba wa wensie siuku ate ba nya varibasika la ba zeri kama. ¹¹ Dila ale soa ate Naawen le basi ate ba popolaŋa a tagri ate ba ta siaka ale venta wie. Wa le nye dila kama ate ¹² baai meena ale zeri wensienja ale ge ate ba sue a peenti ale tuimbaata tom ka la, wa le bo mini ba ate ba kpi.

¹³ Ti suaata, ku a magsi ti a nye Naawen jiam kama daa meena Nyɔnɔwa ale a yaali ni la nyin. Naawen de niŋ a lueri ka nama a yaa basi ate wa chiika pagrimu a vari ni basi ale basi ate ni

chim nuru welensa ni siaka ale wensie nyiṅ. ¹⁴ Ti ale jam sak ni Naawen wamaṅsaṅa la, wa jam wi ni kama ayen ni nya varibasika de ate da yeyṅ ni ta ti Nyɔṅɔwa Yeezu Kirisita zulaṅa. ¹⁵ Ti suaata, dila nyiṅ la, ni ṅmasi za giṅgiṅ abe ni va wensie sinsak ṅaai ate ti jam bo ale ni a sak ni ale noa a yaase ku ṅaṅnyiyiṅ ate ti ṅmarisi gbaṅ a sak ni la.

¹⁶⁻¹⁷ Ti Kowa Naawen a yaali ti kama ale kasim a te ti nyiṅbiiri taam wuu ale basi me ate ti ta yiila nalimnyyiini wa niaka nyiṅ. Ti a saalim kama ayen wa ale ti Nyɔṅɔwa Yeezu Kirisita le deṅsi ni kpa abe ba te ni pagrim ate ni kasim a tom abe ni a biisi wamaṅsa nyiini.

3

¹ Wie ṅaai ate mi a biisi a kpeglim la ale nna. Ti suaata ti a saalim kama ayen ni a puusi Naawen a te ti ate ti бага a nye ate ti Nyɔṅɔwa wamaṅsaṅa a tagli jigi meena, ate nuruba a ta siaka ale ṅa abe ba te ṅa zula me ase nama ale a nye dii la. ² Ni a puusi Naawen me ayen wa vari ti a ta nyini nuru baai ale a tom tuimbaata la nisa po, dii nyiṅ la, nuruba yegayega a ka siaka ale wamaṅsaṅa.

³ Alege ti Nyɔṅɔwa ka wensie nyɔṅɔ. Wa le pa wa pagrimu a te ni abe wa vari ni Velinvendika jigi a basi. ⁴ Nyɔṅɔwa abe basi kama ate tama seba chak ayen ni

a tomka dii ate ti weeni ni la, ni abe le kasim a tom ka dila.

⁵ Nyɔṅɔwa ale basi ate ni miṅ wa yaalika ale chichi-baṅa ate wa te ni la nalimnyyiini.

⁶ Ti suaata, ti Nyɔṅɔwa Yeezu Kirisita yonni nyiṅ ate ti a weeni ni wienṅa de meena. Ni kan pa ni dek a gum chaab ale baai ale ta nyiṅworuk, ale kan va sinsak ṅaai ate ti sak ni la. ⁷ Nama dek seba kama nalimnyyiini ayen ku magsi ka ni a tom dii ate ti jam bo ale ni a tom la. Ti jam ka nyiṅworuwa. ⁸ Ti jam a tom ka nna yegayega yok ale kantueṅ meena, ayen ti de ti dek nyiṅ wulumṅanta. Ti an jam a yaali ayen ni a nam tama nyiṅṅa. Dila ale soa ate ti nyiem tuni ṅandiin tii meena ate ni jam a te ti la. ⁹ Ku jam magsi kama ayen ni soa ti noai ṅandiinta, alege ti an jam nye dila, ti jam a de ka ti dek wulum ṅanta ate ku sak ni le ni nye dii a tomsi tama la. ¹⁰ Ti ale jam boro ale ni la ti jam weeni ni kama me ayen waai a dan kan a yaali tuima tomka, wa kan a de ṅandiinta.

¹¹ Boa nyiṅṅa, ti wom ayen ni ba gela ka nyiṅworuk nyam a pa ni dek a nyo nuruba wie po. ¹² Ti a weeni ba kama ti Nyɔṅɔwa Yeezu Kirisita yoi nyiṅ ayen ba basi ate ba nina muni ate ba a de ba dek wulum ṅanta abe ba a tom ba tuimaṅa chim.

¹³ Ti suaata, ni kan jiak ale tuimman̄sa tomka. ¹⁴ Nuru a dan bo ni po ate wa kan yaali ayen wa va dii ate ti n̄marisi gban̄ka de po la, ni n̄masi nya wa chak. Ni kan basi ate wa maa gum ni po, dila le basi ate wa nya chivie. ¹⁵ Ni kan nyε wa jigi ase wa ka ni dachiak la, alege ni pii nyin̄ ate ni tagri wa popola ate wa va ni siuku ase wa ka ni suok la.

¹⁶ Ti a saalim ti Nyɔnɔwa waai ale ka suyɔgini nyɔnɔ la, ayen wa le bo ale ni meena ate ni kasim boro ale masim wie meena po.

¹⁷ Mi, Pɔɔl a puusi ni. Mi dek ale a n̄marisi wien̄a de ale m yonni a kpeglim. M gban̄san̄a meena mi a nyε ka dila.

¹⁸ M be n̄man a saalim ayen ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita niaka a bo ale ni meena.

Gban̄ Kaai Ate Pɔɔl A Liŋ A Nmarisi A Te TIMOTI La

¹ Mi, Pɔɔl ale a nmarisi gban̄ka de. Baai ale lueri mu ayen m chim tuimtomo la, ale, Naawen waai ale ka ti varibasido la ale Yeezu Kirisita waai ate ti ta yiila wa jigi la. Bala ale maa chaab a lueri mu.

² Mi a nmarisi gban̄ka de a te ka fi, Timoti m biika waai ate mi a sak fu ate fi ta siaka ale Yeezu Kirisita la. Naawen ti Kowa ale ti Nyɔɔwa Yeezu Kirisita ale niak fu abe ba ta jirim ale fu abe ba basi ate fi boro ale suyogini.

³ Mi a yaali ayen ka fi wari Efisos ten̄ka juijui ate fi boro yɔgyɔgla de la. M daam poom weeni fu ka dila dii po ate m jam a chen̄ Masidoniya ten̄ka la. Dii nyin̄ la, fi dek seba ayen nuruba ba gela ale bo dula jigini a sak venta wie. Weeni ba ayen ba basi dii ate ba a sak la. ⁴ Weeni ba ayen ba pa sunsuelimaŋa ale ba daa meena kokpiensa wie sinsan̄a a basi, dii nyin̄ la, ba sinsan̄a a nye ate ka nuruba a nak nampaga ale chaab daa meena. Ba ale a nye dii la, a kan basi ate nuruba a tom ale siaka Naawen ale te ba dii ayen ba tom la.

⁵ Mi a weeni fu nna kama ayen nuruba ta sunum welensa ale popola maŋsa ale

Naawen abe ba ta wensie siaka ale wa. Dii nyin̄ la, nyaku de meena a basi ate ba a ta ka yaalika. ⁶ Nuruba ba gela a basi nyaku de meena kama alege daa meena a kasim a nak nampaga kayaata. ⁷ Bala chaab a yaali kama ayen nuruba a jam ba jigi a bek ba Naawen sinsan̄a wie ate ba yaa sak ba. Alege, ba dek ze wie n̄aai ate ba a biisi ale seba chakka la kiriya.

⁸ Ti seba ayen Juuma Sinsan̄a nala kama, ase nuruba a nin pa n̄a a tom n̄a ale a weeni dii la. ⁹ Naawen an pa wa sinsan̄a a te ka baai ate wa nye ate ba chim wayɔrisima nyam la. Wa pa n̄a a te ka nuru baai ale kan a va n̄a ale a zeri Naawen noai la baai ale kan a yaali Naawen wie womka la, ale baai ale kan daa welensa nyam la ale baai ale a ko nuruba ale maara a ko ba dek koba ale ba maba, ¹⁰ ba a bobi nipooba a goa ale a yaali nidoaba bobi goom, a yik nuruba a ta chen̄ ga a da a nyeem a biisi venta wie, ale a pe a velim ale a tom tuim n̄aai meena ale kan a va wensie siuku sinsan̄a la.

¹¹ Wensie sinsan̄a a bo ka Naawen wamaŋsaŋa po, ate Naawen a pa te mi ayen m mooli Naawen dii ale a ta zula ale a niak nuruba la wie.

¹² Mi a te Nyɔɔwa Yeezu Kirisita jiam, dii nyin̄ la, wa jam seba mu a chak kama ate wa yaa lueri mu ayen m chim wa tomteero. Wa

pa wa pagrimu me a te mu ayen mi a tom wa tuimaᅇa. ¹³ Dila po mi jam a kaasi ka wa yue, ale a le wa ale a daani wa yegayega. M jam ka siaka ale wa. Dila ale soa ate m jam ze m ale jam a nye dii la. Alege Naawen a jam ta jiiirim ale mu, ¹⁴ ale a maari mu yegayega wa niaka nyin ayen m siak a te wa ate ku nye ate m ta yaalika ale nuruba. Siaka de ale yaalika de abe nyini ka Yeezu Kirisita jigi, dii nyin la, tama ale wa a yaa ka bunyi.

¹⁵ Ka wensie ale magsi me ayen nuruba siak a te nyaku de ayen Yeezu Kirisita a jam teᅇzruk de meena ayen wa vari ka nuruba ba tuimbaata po a basi ate ba va Naawen. Mi dek jam a tom ka tuimbaata a gaam nuru meena ¹⁶ alege, yogyogla de Naawen a yaa ta jiiirim ale mu kama. Ka boan nyin ate wa nye dila mi tuimbaata naabɔa jigi ya? Wa nye kama ayen Yeezu Kirisita ale ta chichiiba nalimnyiini ale mi dii la, ku le sak ka baai a le ba jam ta siaka ale wa la ayen wa le nye ka dila degadega ba jigi ate ba me nya wa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. ¹⁷ Basi ate ti a pak Naawen daa meena abe ti a te wa zula. Wa ka ti Naab waai ale kasim boro dii po meena wuu la. Wa ka wanyi dekki. Nuru an baga a nya wa. Ku be nye dila.

¹⁸ M biik Timoti, m ᅇman a weeni fu kama dii ate m lin weeni fu ayen fi nye la,

m be pa a nyo ka fi nisima po. Fi baga teeri dii po ate Naawen biisiteerɔma a biisi fi wie la? M be a weeni fu kama ayen fi pa ba wienja ate ba biisi magsi chaab ale fu la ate ᅇa te fu pagrim ate fi a tom tuimaᅇa nalimnyiini a te Naawen. ¹⁹ Abe fi siak te wa nalimnyiini a va wa ale popola maᅇsa. Nuruba ba gela an va wa ale popola maᅇsa ate ba pa ᅇaan a te ᅇa ate ba siaka a deri kaasi. ²⁰ Nuruba bayewa Yimieniyus ale Alezanda a jam maa ka ba po. Mi ale pa ba a nyo Sitaana nisima po ayen ba zamsi yam ate ba kan a le Naawen ya.

2

¹⁻² Yogyogla de mi a yaali kama ayen ni a nye Naawen jiam abe ni a salim wa a puusi a te waai meena ale nalima ale baai meena ale a nya ti zuk la. Puusi Naawen ayen wa maari ba ate ti meena a boro ale suyogini abe ti a va Naawen nalimnyiini abe ti a zuli wa. ³ Ti dan nye nna meena ku a peenti Naawen ti Varibasidɔwa sui kama. ⁴ Wa a yaali ayen ka waai meena ate nya varibasika ba tuimbaata po ate ba jam va wa a seba wa wensienja. ⁵ Dii nyin la Naawen ka dinyi. Nuru yeᅇ abe a le baga ta Naawen ale nuru biik a jam jigi yeᅇ ate ba a niak chaab. Nuru yeᅇka de abe ka Yeezu Kirisita. ⁶ Wa zaani ka nuruba meena nanjkula po a kpi a te ba ayen wa vari ba ba tuimbaata meena

po a basi. Da dii dannii ate Naawen le weeni varibasika de wie a sak nuruba la a paari kama ate wa yaa weeni a sak ba. ⁷ Dila ale soa ate wa lueri mi ayen mchim wa tuimtomdo a ga sak nuru baai ale kan daa Juubala. Ayen m ga a sak ba ate ba ta siaka ale wa abe ba seba wa wensienja. Wie njaai ate mi a biisi la ka wensie. Mi daa velinvendika.

⁸ Dila nyin ate mi a yaali ayen jigi meena nidɔama ale va Naawen nalimnyiini la, a puusi Naawen. Ba kan ta supuurim ale nampaga nakka ale chaaba. ⁹ Mi a yaali me ayen nipooma a kan a jo gatta ase nidɔayalisa la, alege ba a jo ba gataja ale yam. Ba kan pa ligra yegayega a da njanta a bobi ba zuk zuisanja, abe ba kan a su ni felima njaai diak ale pagra la, abe ba kan a jo garuk tii diak ale pagra la. ¹⁰ Alege ku nala kama ate ba basi ate tuimmanja a tagri ba nalimu yaalika koalimaja. Dii nyin la, ba a va ka Naawen. ¹¹ Ku a fe kama ate nipooba a seba ba dek yikka nalimnyiini abe ba nye nna chim a wom sinsanja. ¹² Mi kan siak ayen nipooba a sak nidɔaba yaase, ba ta pagrim nidɔaba zuwa. Ba a nye chim. ¹³ Dii nyin la Naawen a lin nye ka Adam ale ge ku njanjnyin a njman nye Iiv. ¹⁴ Sitaana an jam paasi Adam, ka nipowa ate wa jam paasi ate wa kaasi Naawen sinsanja. ¹⁵ Alege nipok a dan boro a

biak bisa, Naawen a nya wa zuk kama ase wa nin kasim ta siaka ale wa ale ta yaalika ale sunum welen ale seba nyemagsika.

3

¹ Ka wensie ate nuruba weeni ayen nuru a dan poli wa sunum po ayen wa a tom Kirisita bisanja ale a tu chaab la kpagi tuima, ku be ka wa nalun ate wa a yaali. ² Ku a fe ate wa chim nuru manj waai ate nuruba kan nya wa wakaasun la, abe wa ta nipok yey nyiini, abe wa a nye chim chim abe wa a yik wa dek, wa chim yam nyɔɔ, abe wa siak ate nichaanoba a jam wa yeri, abe wa baga a sak nuruba me. ³ Ku a fe ayen wa kan chim danyuirik ale kpalin nyeero, abe wa kan a yaali ligra ale wa popola meena ku a fe ayen wa seba wa dek yikka daa meena, abe wa chim suyogini nyɔɔ. ⁴ Abe wa baga a nya wa dokdemma zuk nalimnyiini ate wa bisanja a siak wa noai abe ba a zuli wa. ⁵ Nuru a dan kan baga a nya wa dokdemma zuwa, wa le nye ka se a nya baai ale a va Yeezu Kirisita la? ⁶ Waai me ale chim Kirisita biik ate kuna diem beni la, kan chim Kirisita bisa kpagiya. Wa dan deri chim kpagi nwuli, wa a ta ka kanjanta ate Naawen a bo mini wa ase Velinvendika la. ⁷ Ku a fe kama me ayen ni lueri nuru waai ale a nya zula nuru baai ale kan a va Yeezu

Kirisita la jigiya. Kan daa di, chum dii po wa le nya chivie ate wa pa wa dek a nyo Velinvendika baruku po.

⁸ Siuk kula po, ku a fe me ate Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la maaroma a tom ba tuimaŋa ale nin-muna. Ba kan chim noa buye buye nyamma. Ku a fe kama me ayen ba kan chim danyuirisa, abe ba kan va venta suita a nya nyuenta.

⁹ Alege ku a fe ayen ba a ta popola yena ale wensie ŋaai ale jam suk ate Naawen a yaa nye ate ŋa nyini peelim la.

¹⁰ Kirisita bisaŋa a liŋ zamsi ba a nya, ate ba dan kan ta wariya ba yaa chim ba maaro. ¹¹ Siuk kula po ku a fe kama me ayen ba pooma nyeka a nala, ba kan chim bumbobriba, ba yik ba dek nalimnyiini abe ba ta wensie wie meena po. ¹² Ku a fe ate maaro a ta nipok yeŋ nyiini abe ba a nya ba dokdemma zuk nalimnyiini.

¹³ Baai ale a tom a te nalimnyiini la, le nya zula ate ba kan a chali yogsum ale nuruba biisi te ka, ba siaka ale Yeezu Kirisita ale ka dii la.

¹⁴⁻¹⁵ Mi a poli ayen ku kan beni ate m jam fi jigiya. Alege m dan beni, gbanƙa de a le sak fu Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la ale ba nye dii a boro ale chaab la. Naawen waai ale boro la, ale soa ba. Bala ale yik Naawen wensienja a tara.

¹⁶ Wensie ŋaai ale jam suk ate Naawen a yaa nye ate ŋa nyini peelim la, tama abe

siaka kama ayen wensienja de ka wa kpeeni:

Yeezu Kirisita a jam chim ka nuru biik ate Naawen Chiika a sak nuruba ayen Yeezu ka wensie nyɔɔɔ. Wa pa wa de a sak Naawen sabiiloma ate ba nya wa ate Naawen yaa a nye ate wa yiti kum po a jueli wenɲmazuk Naawen jigi. Wa ŋaanviirima a biisi wa wamaŋsaŋa ate ŋa tagli tenƙa meena ate nuruba a ta siaka ale wa.

4

¹ Naawen Chiika a nyini ka peelim a weeni ayen chum dii po, nuruba ale basi ba siaka, abe ba wom chichirisa venta wie abe ba va chichiribaata sinsaŋa.

² Sinsaŋa de chaab pim-paasima nyam ale velim ate ŋa tagli jigi meena. Ba popolaŋa a kpi kama, nna ase ba a pa kutuk tuiluk a ji ba zuimaŋa la. ³ Ba le sak nuruba ayen ku an nala ate ba a faari nipooba,

yaase nipooba a yali nidɔaba a yaase ku a kisi kama ate nuru a de ŋandiin ti gela. Alege ba ze ka Naawen ale nye ŋandiin tila a magsi deka ase baai ale ta siaka ale Yeezu a yaa seba ku wensienja jigini la, a nin nye Naawen jiam abe ba ge a de. ⁴ Nanta meena ate Naawen a nye la, a nala kama. Dila nyiŋ la, fi dan nya jaab ate fi yaa nye Naawen jiam jaamu nyiŋ,

kan chali yogsum, tanla. ⁵ Ti

dan nye dila, Naawen wannu ale tama puusana le basi kama ate jaab wala chim jawelen a te ti.

⁶ Fi dan pa wensie sin-sana de a sak fi suaatana Kirisita bisa fi le chim ka Yeezu Kirisita tomteero man. Wie naai ate fi va na ale siak a te wensien sin-sana me la, nala meena le basi kama ate fi siaka a chim a gum du. ⁷ Kan gum chaab ale baai ale a sak sunsuelim naai ale kan magsi chaab ale Naawen ate ba pa a sak nuruba la. Ba sunsuelimana ka sunsuelim kayaata. Pii nyin fi dek a zamsi Naawen wensie sin-sana ate na bo fi sunum po ate fi boka a nye ase Naawen la. ⁸ Fi dan pa fi nyinka a tom tuima ayen ka pagra, dila ale nala, alege Naawen wannu a dan bo fi sunum po dila a gaam taam ka yegayega, dii nyin la, fi le nya nyuenta yogyogla ale chum dii po. ⁹ Ka wensie ate nuruba weeni nyaku de, ku be magsi ka nuruba siak nalimnyiini ayen ku ka wensie. ¹⁰ Ti a tom ti tuimana yegayega a te ka Naawen waai ale sum boro la. Dii nyin la, ti ta yiila wa jigi kama. Wa ka waai meena varibasido alege wa potim a a vari ka baai ale ta siaka ale wa la a basi.

¹¹ A weeni abe fi a sak nuruba wien de. ¹² Basi ate fi boka po ale fi biik po, ale fi tuim nalinsa po, ale fi yaalika ale fi siaka, ale fi welensa, a sak Yeezu naanviirima ba le ba nye dii

a va Naawen la. Fi diem ka bipaaluk alege fi daa nye dila nuru kan nya siuk a pa fi chim biiga. ¹³ Basi ate fi nina muni ate fi a karim Naawen gbanke ate waai meena a wom. Saalim ba ate ba va Naawen siuku. Pa ka me a sak nuruma Naawen wie ate m jam. ¹⁴ Kan ban tirim buui ate Naawen a pa a te fu dii po ate Naawen biisiteeroma a biisi Naawen pagrim nyin ate Kirisita bisa kpana a yaa pa ba nisa a vi fu zuk la. ¹⁵ Basi ate tuimana de a bo fi sunum po ate fi va na, ate nuruba meena a nya fi ale a tom tuimansa dii a gum du la. ¹⁶ Kpesi fi dek fi boka jigi ale fi ale a sak nuruma dii la. Fi dan va wien de nalimnyiini, da yen Naawen le jam vari fi dek ale baai ale wom fi noai la tuimbaata po a basi.

5

¹ Kan biisi jakpak a kaasi, alege biisi ale wa ase wa ka fi ko la. A biisi ale nidoabilisana ase ba ka fi suaata la, ² ale nipok kpagsana ase ba ka fi maba la, ale nipokbilisana ase ba ka fi toaba la, ale welensa.

³ A te zula pukogi naai ale kan ta nuru ate wa a nya ba zuk la. ⁴ Pukogi dii ale ta bisa a yaase wa bisa bisa la, ba a nya wa zuk ate ku tuni ba nyamma ale nye dii a te ba la. Ba dan nye dila, ku le peenti Naawen sui. ⁵ Pukogi dii ale sum ka pukogi ale ka nuru ate wa a nya wa zuk

la, ta yiila Naawen jigi kama a yaa a puusi wa yok ale kantueŋ a nya wa maarika. ⁶ Alege pukogi dii ale kasim va wa dek sunum yaalika suite la, a poom kpi kama ale vua. ⁷ Pa sinsaŋa de a sak fi nuruma ate waai kan pa yue kaasun a te ba. ⁸ Nuru waai a dan kan a nya wa nuruba zuwa, baai ale ŋmasi ka wa dokdem la, ku a sak ase wa basi wa siaka kama la. Wa poom chim nuru biok a gaam waai ale kan seba Naawen la kama.

⁹⁻¹⁰ Kan pa pukogi dii ale kan pai bena pisiyuebi a maa gum pukonŋa po, ka waai ale paari bena pisiyuebi. Dii ale gum du la, waai ale yali bunyi dekki, abe wa chim nipok waai ate waai meena a seba wa tummanŋa noai po la, abe wa chim waai ale jam a nya wa bisa zuk nalimnyiini la, abe wa siak ate nichaanoba a jam wa yenni la, wa tom a te wa Kirisita bisa vaanchaab abe wa kan ta kanjanta wa chim waai ale a maari baai ale a nam la, wa chim waai ale a poli tummanŋa nyiini wa sunum po la. Kirisita bisaŋa a nya pukogi wala choa zuk.

¹¹ Pukogi dii a dan kan paari bena pisiyuebi, kan ŋmarisi wa yonni a nyo gbanŋa po dii nyin la, da dii dai wa a yaali kama ayen wa yali chora paalik. Wa kan ŋman ta ku wa sunum po ayen wa a tom ka Yeezu tuima. ¹² Wa dan nye dila wa le kaasi wa pumpuulim

ŋaai ate wa puulim ayen wa a tom Yeezu tuima nyiini la. Dila le basi kama ate Naawen jam weeni wa ayen wa nye kaasi. ¹³ Wala choa me a zamsi ka nyinworuk ale a togli nuruba yie a pa wa dek a nyo ba wie po ale a bobri, ale a biisi wa ŋaai ale kan magsi wa a biisi ŋa wie la. ¹⁴ Mi a yaali ayen pukogi ŋaai ale diem ka nipok paalisa la, a yali choroba a biak bisa a nya ba dokdemma zuk ate ti dachaasaŋa kan nya siuk a biisi gaam ti. ¹⁵ Boan nyiŋa, pukogi paalisaŋa ba gela a deri basi Naawen siuku kama ale a va Sitaana. ¹⁶ Nipok waai a dan ka Yeezu ŋaanviiro ate wa ta pukoga wa dokdemma po ku a fe ayen wa a nya ba zuk. Wa kan basi ate Kirisita bisaŋa a ji jimmu de. Ka pukogi ŋaai ale kan ta nuruba la, ate Kirisita bisaŋa a nya ba zuk.

¹⁷ Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la kpanŋa ŋaai ale a nya ba nuruma zuk nalimnyiini la, ale baai dek ale a sak Naawen wienŋa nalimnyiini la, ku a fe ate bala a nya tutuna nna yegayega. ¹⁸ Boan nyiŋa ba ŋmarisi Naawen gbanŋa po ayen, "Kan bobi ni a buui ate fi yik ayen bu fobi wiiti la noai ya." Ba ŋman pilim ŋmarisi ayen, "Ku a fe kama ayen tomteero a tuesi wa tutunaŋa." ¹⁹ Nuru waai a dan a yaali ayen wa tɔariŋ Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la kpagini, basi ate wa pa nuru

wanyi a yaase baye baai dek nina ale maa nya kpagini kaasunƙu la ate fi wom ba le ba weeni dii la. ²⁰ Baai ale a tom tuimbaata la, pii nyin ate fi biisi ba a kaasi nuruma nin ate yɔgsum yik waai meena.

²¹ Naawen ale Yeezu Kirisita ale Naawen sabi-iloma baai ate wa lueri la meena ale mi seeroba ate m za a weeni fu ayen fi va mi sinsanƙa de, ate fi kan a yaali nuruba gela abe fi a zeri ba gela. ²² Kan kpabi pa fi nisa a vi nuruba zuk ayen ba chim ti Nyɔnɔwa tomteerɔba dii nyin la, ti dan nye dila ate ku ƙaani nyin ate ba a tom tuimbaata, fi me maa bo ba tuimbaataƙa po kama. Dila nyin yik fi dek daa meena ale sunum welen.

²³ Kan fi a nyu nyiam nyini, a nyu daam magla fi ponni ale kasim a daani fu la nyin. Fi dan nye dila, ku le maari fu.

²⁴⁻²⁵ Nuruba gela a kan sugi a tom ba tuimbaataƙa. Ate Naawen ale bo ba bu-usa. Ba gela me a sugi a tom ba tuimbaataƙa kama ate ti ze ƙa noai po. Alege ku ƙaani nyin ƙa le nyini peelim. Ba gela me tuimansaƙa a sugi kama, alege ku ƙaani nyin ƙa le nyini peelim.

6

¹ Ku a fe ayen baai ale ka yom la, a te ba nyamma zula nalimnyiini ate nuru kan baga a kaasi Naawen

yue a weeni ayen ti sinsanƙa ka sinsak kayaata. ² Ba nyamma a dan ka Yeezu ƙaani viiriba, ku a fe ayen ba kan weeni ayen ba nyamma ale ka Kirisita bisa la nyin ba kan te ba zula. Alege ba a tom a te ba nalimnyiini yegayega dii nyin la, baai ale a nya nyuenta ba tuimaƙa po la ka ba Kirisita bisa chaab baai ate ba ta yaalika ale ba la.

A sak fi nuruma wienƙa de, abe fi a saalim ba ate ba va ƙa. ³ Baai meena ale a zeri ayen ba siak a te ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita wensie wienƙa ƙaai ate ti a va nalimnyiini alege a pa ba dek sinsanƙa a sak nuruba la, ⁴ ba ta ka kanjanta alege ba ze jaabɔa. Daa meena ba a yaali ka nampaga yegayega nakka, a yaali ayen ba a nye kpaliƙsa wie zuk, ate bala dek ale baai ale a wom ba wienƙa la yaa a de nyuri ale a waan chaab ale a kaasi chaab yue. Ba me ta ka chichama baata ale chaab. ⁵ Bala meena popolaƙa a kan ƙman a tom. Wensienƙa abe ƙman ka ba jigiya. Daa meena ba a kpalinƙa chaab ale a poli ayen ba dan va Naawen siuku ba le chim ka ligra nyam.

⁶ Ku ka wensie ayen fi dan va Naawen siuku ate fi sui peenti ale ƙanta baai ate fi ta la, fi jigsu kama. ⁷ Dii nyin la, ba ale biak ti la, ti an jam ta jaab a jam tenzuk de. Ti be dan kpi, ti an diem baga le pa jaab a ta chen. ⁸ Dila nyin la, ti dan

ta nandiinta a de ale gatta a jo dila magsi ti kama. ⁹ Alege baai ale a yaali ayen ba chim jigsiroba la, Sitaana le jam a paasi ba abe wa bari ba ba betta tuimaṅa po ale ba tuimbaata yaalika ate ba jam kaasi nna yegayega. ¹⁰ Dii nyin la, tuimbaata meena toḡatoga piilimka a nyini ka ligra yaalika yegayega jigi a jam. Nuruba gela a ta ku ba suniima po ka nna yegayega ayen ba ti nya ligra. Dila ale soa ate ba a basi Naawen siuku ate ba suniima a kaasi nna yegayega la.

¹¹ Alege fi Timoti, waai ale va Naawen la, kan a tom tuimbaataṅa de ate m poom weeni fu la. Basi ate fi nina muni ale tuimmaṅsa tomka abe fi a va Naawen nalimnyiini. Ta siaka ale wa abe fi ta yaalika ale nuru meena, yik fi dek. A nam fi ninammu. ¹² Dii po ate fi jam nyini peelim a zaani seeroba yegayega nin a pa fi dek a te Naawen la, wa pa ka wa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a te fu. Nmasi yik ka nalimnyiini dii nyin la, ka dila nyin ate wa wi fu. Be basi ate fi nina muni ale fi siaka ale wa ase nuru nina ale muni tigurik po dii la. ¹³ M za ka Naawen nin waai ale te nanta meena nyuvuri la, ale Yeezu Kirisita waai ale nyini peelim a biisi wensienṅa ale Gominawa Pontios Paalot la nin, ¹⁴ a weeni fu ayen, fi va dii ate m sak fu la. Ta sunum welen, ate waai kan baga a kaasi fi yue ale ge ate

ti Nyonowa Yeezu Kirisita a nman pilim jam. ¹⁵ Naawen ka Naawen kpien waai ale soa nanta meena ale chim nalima meena Naab la, wa le tom ate wa nman pilim jam dii po meena wuu ate Naawen dek a yaali la. ¹⁶ Naawen nyiini ale boro dii po meena wuu ale bo wa jigini juijui ale a nyagsi a gaam wenbinni la. Nuru an baga jo ku jigini. Nuru an diem nya Naawen ya, yaase wa baga a nya wa. Wa pagrimu ale wa zulaṅa a boro ka dii po meena wuu. Ku be nye dila.

¹⁷ A sak nuru baai ale ta nanta yegayega la ayen ba kan a yaali yue ba nantaṅa nyiṅa. Ba kan ta yiila ba nantaṅa nyiṅa, a poli ayen ba a le kasim a nya ka masim ba nyiṅa. Da dii dai ba le jam a kaasi kama. Alege weeni ba ayen ba ta yiila Naawen jigi waai ale a te nanta meena ate ti sue a peenti la. ¹⁸ Nanta yegayega nyamma de weeni ba ayen, ba jigsi me ale tuimmaṅsa tom ka abe ba a yaali ayen ba pa ba nantaṅa a chari nuruba ba chaab. ¹⁹ Ba dan a nye dila, chum dii po Naawen le te ba tiirinta a magsi chaab ale ba ale nye dii la ate ba nmasi yik nya wa nyuvuri maṅ kaai ate wa le pa a te ba la.

²⁰ Timoti, a nya wie nṅaai meena ate m pa a nyo fi nisima po la zuk. Kan pa fi dek a gum chaab ale nuru baai ale a weeni ayen ba a

sak ka nuruba ba le ba nyc
dii a seba Naawen la. Ba
sinsaŋŋa ka sinsak kayaata.
Daa meena ba a nak ka ba
dek betta nampaga kayaata
ale a biisi wa bulorisa. ²¹ Dii
nyin la, nuruba gela a jam va
ba kama ale ge basi Naawen
wensie siuku yaka.

Naawen niaka le bo ale ni
meena.

Gban Kaai Ate Pɔɔl A Nmarisi A Saa Siyewa A Te TIMOTI La

¹ Mi Pɔɔl, ale a nmarisi gbanƙa de. Naawen ale lueri mu ayen mi chim Yeezu Kirisita tuiptomdo. Yeezu tom mi kama ayen m cheɗ a ga weeni nuruba Naawen ale puulim ayen wa le te ba nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la ase ba a nin ta siaka. Nyuvunni de ate tama ta la ka bunyi ale Yeezu Kirisita.

² Mi a nmarisi gbanƙa de a te ka fi Timoti m dek biika Yeezu Kirisita yue nyiɗ. Ti Kowa Naawen ale ti Nyɔɔwa Yeezu Kirisita le niak fu abe ba ta jirim ale fu abe ba basi ate fi boro ale suyɔgini.

³ Mi a te Naawen waai ate mi a tom a te ale popola maɗsa ase ti kokpienƙa ale jam a tom dii la jiam daa meena fi nyiɗ. Yok ale kantueɗ m dan boro a puusi a te fu mi a nye Naawen ka jiam fi nyiɗ. ⁴ Mi a teeri dii po ate fi jam a kum la kama. M be nman pilim a yaali ka nna yegayega ayen m nya fu, ate m supeentik yegayega. ⁵ M seba ayen fi makpienƙa Loyis ale fi mawa Yunis ta siaka yegayega kama ale Yeezu. Mi a teeri ayen fi me ta wensie siaka kama ale wa ase bala la. ⁶ Dila ale soa ate mi a yaali ayen fi teeri dii po

ate m jam pa m nisaja a vi fi zuk la, Naawen ale jam pa wa tiirimu a te fu. Yɔgyɔgla m be nman a weeni fu kama ayen fi pa fi tiirimu a tom tuima. ⁷ Dii nyiɗ la, chiik kaai ate Naawen a jam pa a te ti la, a kan basi ate ti a chali yɔgsum ale sunum baasinsa, alege wa a basi kama ate ti a ta pagrim, ate ti a yaali nuruba abe ti a yik ti dek. ⁸ Kan chali yɔgsum ayen fi weeni a sak nuruba ti Nyɔɔwa Kirisita wie. Kan chali chivie me ale mi nuruba jigiya, dii nyiɗ la, ba le jam yik mi a lik dok po Kirisita nyiɗ la. Ku nala kama ate fi me maara a nam Naawen wamaɗsaɗa nyiɗ ate Naawen a yaa pa wa pagrimu a te fu fi ninammu po. ⁹ Naawen wi ti kama ayen ti chim wa nuru welensa ate wa vari ti ti tuimbaata po a basi ate ti va wa. Daa tama dek tuima nyiɗ ate wa nye dila. Alege, ku jam ka wa dek yaalika a ta nyini dii po ate wa an diem nye nanta meena tenzuk dela ayen wa va Yeezu Kirisita nyiɗ a niak ti. ¹⁰ Yɔgyɔgla de, niaka de ate wa a niak ti la, wa yaa basi kama ate ka va ti Varibasidowa Yeezu Kirisita nyiɗ ate ka nyini peelim ate ti nya ka. Kirisita a jam nya pagrim kama kum zuk. Bu nman ka pagrimɔa. Wa pa Naawen wamaɗsaɗa a sak ti ka wa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

¹¹ Naawen ale lueri mi ayen m chim wa tuiptomdo

a cheŋ ga sak nuruba wa wamaŋsaŋa. ¹² Tuimaŋa de nyiŋ abe ale soa ate mi a nam la. Alege m sunummu a diem pagra kama ate mi a sak, dii nyiŋ la, m seba waai ate m ta siaka ale wa la kama. M be seba ayen wa baga nya dii ate m pa nyo wa nisa po la zuk kama a ta ga paari dai dii dai ate wa le ŋman pilim a jam la. ¹³ Mi ale jam bo ale fu la, m jam sak fu Naawen wensieŋa wienŋa ayen fu va ŋa. Yogyogla de ŋmasi yik m wensie sinsaŋŋa de nalimnyiiini, ale siaka, ale yaalika, nyaŋa de ŋayewa ate Yeezu Kirisita a te ti la. ¹⁴ Naawen Chiika waai ale bo ti suniima po la ale pa wensie sinsaŋŋa a nyo ti nisima po. Be ŋmasi yik ŋa nalimnyiiini.

¹⁵ Fi dek seba ayen baai meena ale bo Asia teŋka po ale mi la a basi mi kama. Nuruba bayewa me dek ate ba a wi ayen Figelus ale Yemogenes la a maa bo ka ba po. ¹⁶ Onesiforus ale deŋsi mi kpai a paari dii choa. Dila nyiŋ la, ti Nyɔɔwa le ta jiiirim ale wa ale wa dokdemma. Wa an jam chali chivie ale mi ba le jam yik mi a lik dok po la nyiŋa. ¹⁷ Wa le jam a paari Aroom teŋka la, wa jam deri nyeema a gisi ka kauk kuui ate m boro la, ate wa yaa jam a nya mu. ¹⁸ Fi me seba chak wa le jam maari mi yegayega dii Efisos teŋka la. Nyɔɔwa le ta jiiirim ale wa dai dii danni ate wa le ŋman pilim a jam

la.

2

¹ M biiga, ku ka Naawen niaka nyiŋ ate tama ale Yeezu Kirisita a chim bunyi. Dila nyiŋ la, be ta pagrim. ² Sinsak ŋaai ate mi a pa sak fu nuru boari sunsuŋ la ba wom kama. Fi me pa sinsak ŋala degadega a sak nuru baai ale ka wensie nyam ate ba me baga a pa ŋa a sak ba vaanchaab ate ku tagli a cheŋ.

³ Tuesi fi ninammu ase soji waai ale a tom wa tuimaŋa nalimnyiiini la, dii nyiŋ la, fi ka Yeezu Kirisita soji. ⁴ Soji a dan boro a tom wa sojiba tuimaŋa, wa kan tom ka tuim ŋaai ate nuru waai ale kan daa soji a tom la. Wa nyeem a yaali kama ayen wa tuimaŋa a te wa soji kpagini supeentik. ⁵ Yaase nuru ale nuruba ba chaab a dan a chali chala ate wa a yaali ayen wa chali de, ku a fe kama ayen wa va chalaŋa sinsaŋŋa. ⁶ Yaase kpaaro waai ale a tom nalimnyiiini wa talim po la, wala ale soa bie ŋaai ale liŋ a abe la ale ge ate cheka a yaa paari. ⁷ A poli m le a weeni fu nna la. M seba chak kama ayen nyɔɔwa le wa a maari fu ate fu miŋ m wienŋa a chak.

⁸ A teeri Yeezu Kirisita waai ale jam ka Deevide ŋaani biik la wie ayen wa yiri kum po kama. Wamaŋsaŋa de ate mi kasim a weeni a sak nuruba dii po meena ate mi a sak nuruba

la. ⁹ Naawen wamaɲsaɲa nyiɲ ate ba yik mi a pa choroma a bobi mu ayen m nam ase tuim kaasima nyɔɔ la. Alege ba an baga a bobi wa wannɪ. ¹⁰ Dila ale soa ate m ta sunum pagrik ale m ninammu, ayen nuru baai ate Naawen a lueri la a nya varibasika. Varibasika de a basi kama ate bala ale tama meena ale Yeezu Kirisita a chim bunyi ate ti yaa a nya zula ɲaai ale kan ta kpeglimka la. ¹¹ Ba weeni ka wensie ayen,

“Ku dan ka wensie ayen tama kpi kama ale wa, ku be sum ka wensie me, ti be a le yiti kum po ale wa kama me a yaa vua ale wa.

¹² Ti dan siak a te ti ninammu ale ti suniima meena, dai yeɲ tama ale wa le chim nalima.

Ti be dan pagsi ayen ti ze wa, wa me le pagsi ayen wa ze ti.

¹³ Tama dan kan daa wensie nyamma, wa kasim ka wensie nyɔɔ dii po meena. Wa kan maari a chim noa buye buye nyɔɔ.”

¹⁴ Teeri fi nuruma wienja de meena abe fi kaam ba ale nin muna Naawen niɲ ayen ba kan a nak nampaga kayaata ale wamaɲ a kan nyini nampaga kayaataɲa de chaab po a nyini, ɲa goanti a kaasi ka nuru baai ale a wom la popola. ¹⁵ Pii nyiɲ a tom Naawen tuimaɲa nalimnyiini, ate wa pak fu ate fi kan chim tomteerɔ waai le wa nya chivie la, alege waai

ale a sak wensie wamaɲsaɲa ate ku a magsi la. ¹⁶ Ase mi ale poom weeni fu dii la, kan pa fi dek a gum chaab ale baai ale a biisi betta biisa ale chaab la, dii nyiɲ la baai ale a biisi dila la, a yiak ka nuruba ate ba kan va Naawen ya. ¹⁷ Ba ale kasim a biisi dii la, ku a nye ase ka naworuk ale bo nuru nyiɲ a de wa la. Yimeniyus ale Filitus a maa ka ba po. ¹⁸ Nuruba bayewa de a basi Naawen wensie siuku kama ate nuruba ba gela me baai ale ta siaka ale Kirisita va ka la a basi wa va ka, dii nyiɲ la ba a sak kama ayen dii po ate nuruba le yiri kum po la, taam kama. ¹⁹ Alege nyubi dii ate Naawen a nyubi la, di pagra ka nna yegayega, a kan choa. Wa ɲmarisi dueni di nyiɲ ayen, “Nyɔɔwa seba baai ate wa soa la, kama.” Wa ɲmarisi dueni di nyiɲ me kama ayen, “Baai meena ale a weeni ayen Nyɔɔwa a soa ba la, ku a fe kama ayen ba basi ba tuimbaata tuimaɲa abe ba va wa.”

²⁰ Taasa ale ɲanta toɲatoɲa yegayega ale bo yeri po la, ba pa ka ɲanta baai ale a nyagsi a nye, ɲa gela ba pa ligmonɲ a nye, gela ba pa daata a nye, gela ba pa yak a me. Ba gela ba pa zaani magsi ka nicham ɲanta nye teka, ba gela ba dek daa meena pa tomka. ²¹ Waai a dan kan ta danɲa ale tuimbaataɲa de meena ate m liɲ weeni la, ase taasaɲa nyɔɔwa ale pa taasi maɲsaɲa a nye nicham ɲanta la, Naawen me abe le

pa nuru wala choa me a tom ka tuimman̄sa meena.

²² Dila n̄yinj la, kan va fi dek ale a yaali n̄anta baai ase bimbaansa ale a yaali n̄anta baai la, alege ta ku fi sunum po ate fi a tom tuimman̄sa yegayega a te wa, abe fi ta siaka ale yaalika, abe fi boro ale suyogini ale baai ale a wi Nyɔnɔwa ale sunum welensa a yaali maarika la.

²³ Ka a tu chaab ale nuru betta baai ale kasim a nak nampaga ale n̄anta baai ate ba kan min̄ a chak la. Fi seba ayen ba nampan̄na nakka a ta ba chiem ka kpaliñ jigi.

²⁴ Ku a fe ayen ti Nyɔnɔwa tomteerɔ kan a nye kpaliñ. Ku a fe ate wa a te nuruba zula, abe wa chim sagrɔ mar̄ waai ale ta sudun̄ni la.

²⁵ Nuruba a dan a zeri wa sinsan̄na alege wa a yaali ayen wa sak ba, ku a fe ayen wa yik wa dek. Da dii dai, Naawen le te ba siuk ate ba tulim a va wa abe ba seba wa wensien̄a. ²⁶ Ba dan nye dila, ba le baga a pilim a jam nya yam ate ba baga chali be Velinvendika jigi waai ale jam bari yik ba a tara la ate ba yaa va Naawen noai.

3

¹ A teeri fi dek ayen t̄ɛŋka a dan mɔata kpeglimka, ku le tua kama nuruba jigi.

² Nuruba le jam chim butuom nyam, ligi yaalisa, a yaali yoi nna yegayega, kanjanta nyam, abe ba a le nuruba, abe ba a zeri ba koba ale ba maba noa, nuru a dan nye wari a te ba ba

sue kan peenti, ba kan yaali Naawen wie womka, ³ ba ze ba dek nuru me, ba kan ta jirimɔa ba le chim ka nuru baai ale a kaasi nuruba yue la, ba an baga ba dek a yik ale maga dek me la wie po, ba ale chim ka gben̄ma wie yegayega po, ba kisi waman̄sa tuima kama, ⁴ ba ale pa ba vaanchaab a da wie po, ba ale kasim a nye wie a basi du alege kan poli buye, ba a poli kama me ayen ba ka nuru kpeenta, ba ale yaali ba dek masim wie a gaam Naawen wie. ⁵ Ba ale puusi Naawen ale ka ba noa nyiini alege a zeri wa wensie pagrimu. Yeeri fi dek nuru bala chaab po.

⁶ Ba gela a sugi kama a jo yie po a paasi nipooba, baai ale ta sunum baasinsa ate ba dek tuimbaata a daani ba la, ate ba dek n̄an yaalik me a dari ba a ta a chen̄ jigi meena la. ⁷ Nipooma de chaab a nyeem kasim yaali sinsaga womka alege ba an baga wensien̄a a min̄ a chagi.

⁸ Dila po, dila powa, Janes ale Jamberes a jam zeri ti kokpien̄ka Moosis ale jam nye dii la kama. Sagrɔma de baai ale ka venta nyam ate mi a biisi ba wari la, a nye ase ka nuruma de bayewa la. Sagrɔma de abe a zeri wensien̄a kama dii n̄yinj la, ba popolan̄a chim ka popola baata. Ba siaka me a daa wensie siaka. ⁹ Waai meena a nya Janes ale Jamberes ale ka betta dii la kama. Ase waai meena ale nya ba bettan̄a dii la ku kan beni ale

ge ate dila degadega a nye nidɔa baai ate m poom liŋ a biisi ba wie la jigi ya.

¹⁰ Alege fi seba chak kama mi ale jam a sak nuruba la, ale mi ale jam boro dii la, ale mi ale a poli a yaali ayen m nye dii la. Fi me seba mi, ale kasim ta siaka dii ale Naawen ale mi ale ta suduŋni dii la, ale m ale ta yaalika me dii la, mi ale siak a te m ninammu dii la, ¹¹ nuruba ale nye ate mi nam dii me la, ale m dek ninammu me la. Fi me seba m dachaasaŋa ale jam daani mu yegayega dii Antiok ale Ikoonium ale Lisitira teŋsaŋa po la. Alege Nyɔŋɔwa ŋman pilim jam a yeeri mu m ninammu de meena po a ta nyini. ¹² Nuru baai ale a yaali ayen ba pa ba dek a te Yeezu Kirisita a yaa va Naawen la, nuruba basi ate ba nya ka ninam. ¹³ Alege pimpaasiroba baai ale a tom tuimbaata la, le jam tom tuimbaata a gum du. Ba a paasi ka ba dek ale nuruba. ¹⁴ Alege fi Timoti a va Naawen wensie siuku kama. Fi seba baai ale jam ka fi sagraɔba la kama kasim ta siaka yegayega. ¹⁵ Fi me seba welensa wienɔ Gbaŋsaŋa kama a ta nyini fi be fiik po, sii ale a sak ayen nuru waai a dan ta siaka ale Yeezu Kirisita ku la nyɔŋɔwa le nya varibasika kama la. ¹⁶ Naawen dek ale pa wa yam a te nuruba ale sak ba ate ba ŋmarisi welensa wienɔ Gbaŋsaŋa de. Si abe nala kama a magsi

wensie sinsaga, ale a kaam nuruba, ale a sak nuruba ba wie kaasima po, ale a sak ba ba le ba nye dii a ta nye bo kaai ale nala la. ¹⁷ Nyaku de meena a basi kama ate Naawen tomteerɔ a gomsɔ wa dek a magsi tuimmaŋsa meena tomka.

4

¹⁻² Yeezu Kirisita le bo ŋanvuuta ale kpilima buusa. Wa abe le jam kama a chim Naab. Wala ale Naawen ale mi seeroba ate mi a kaam fu ale nin muna ayen fi a sak nuruba Naawen wamaŋsaŋa ale nin muna dii po meena wuu. Ku dan poom masa a yaase ku tua, basi ate ba seba chak ase dii po meena ba nin kaasi wari, abe fi a kaam ba ale nin muna, abe fi a denɔsi ba kpa wie po, abe fi a sak ba ale suduŋni nalimnyiini. ³ Dii nyin la, di dannɔ a cheena kama ate nuruba a kan lagi tue a wom Naawen wensie sinsaŋa, ba le jam va ka ba dek yaalika, abe ba a tu chaab ale sagraɔ baai ale ba jam a sak ba dii ate ba poom gomsɔ a kala a yaali ayen ba wom la. ⁴ Ba le jam basi Naawen wensie sinsaŋa kama abe ba a yaali ayen ba a wom sunsuelima. ⁵ Alege fi, kpesi fi dek wie meena po. A nam fi ninammu abe fi a sak nuruba Naawen wamaŋsaŋa, abe fi a teeri ayen fi ka Naawen wienɔ moolido ate fi a tom fi tuimaŋa meena nalimnyiini a te Naawen?

⁶ Alege mi dii po ate nuruba le ko mu Naawen wamaŋsaŋa nyiŋ la a moata kama. ⁷ M be je jiaka a nueri kama. M be chali chalaŋa a nueri kama me. Alege a diem ta siaka ale Naawen. ⁸ Ti Nyɔnɔwa a dan ŋman pilim jam ayen wa bo wensie buusa a te ti, wa le pa ka chali de ka tiirimu a te mu, daa mi nyiini alege baai meena ale a yaali wa ale a limsi ayen wa ŋman pilim jam la.

⁹ Pii nyiŋ fi dek a jam nwuli. ¹⁰ Dii nyiŋ la, Diimas waai ale a yaali tenzuk de ŋanta nna yegayega la a basi mi kama alege cheŋ Tesalonika tenka. Keresens me cheŋ ka Galatia tenka. Titus me cheŋ ka Damatiya tenka ¹¹⁻¹² Mi me tom ka Tikikus ate wa cheŋ Efisos tenka. Ka Luuk nyiini ale bo dela ale mu. Fi dan cheena, fi ta Maak a jam dii nyiŋ la, wa бага maari mu ale m tuimaŋa kama. ¹³ Fi dan cheena fi pa m garuk juenku ate m jam pa basi Torowas tenka po Kaapus jigi la a ta jam te mu. Tuesi, ku ale m gbaŋsaŋa me ale gbaŋaŋa dek ate ba ŋmarisi si la a ta jam te mu.

¹⁴ Chiok kuridowa Alezanda a jam daani mu nalimnyiini. Ti Nyɔnɔwa ale tuni wa a magsi chaab ale wa ale nye dii la. ¹⁵ Kpesi fi dek ale wa dii nyiŋ la, tama ale jam bo dula la wa kasim jam a zeri ti sinsaŋa kama ale pagrim. ¹⁶ Dii po

ate mi jam liŋ bo biisaŋa doƙku po a biisi ayen m vari m dek a basi la, nuru nuru an jam zaani mi ŋaŋa. Waai meena jam chali be kama ale basi mi dek m nyiini. Mi a saalim Naawen ayen wa kan teeri ba ale nye mu dii la. ¹⁷ Alege ka Nyɔnɔwa ale jam zaani m ŋaŋ a pa wa pagrimu a te mu, ate m jam бага a biisi Naawen wamaŋsaŋa a sak baai ale kan daa Juuma la. Ti Nyɔnɔwa me a jam maa yeeri mu a ta nyini ate ba an бага a ko mu. ¹⁸ Ti Nyɔnɔwa me le yeeri mu a ta nyini tuim ba tii ate nuruba a poli ayen ba nye mu la, ate m jo wa naamu po buui ale bo wenŋmazuk la. Wa le nya zula ŋaai ale kan ta kpeglimka la. Ku be nye dila.

¹⁹ Mi a puusi Pirisila ale Akiila. M maara puusi Onesiforus doƙ demma. ²⁰ Erasitus a wari ka Korinti tenka. Alege m basi Torofimus ka Militus tenka po. Dii nyiŋ la, wa jam ka nyiŋyɔgsa.

²¹ Pii nyiŋ ate fi dek jam alege ate ŋoota wein paari. Yubulus, Pudens, Linus, Kilodiya, ale Kirisita bisaŋa meena ale bo dela la a puusi fu.

²² Ti Nyɔnɔwa a bo ale fu. Naawen niaka le bo ale ni meena.

Ɔool Gbanƙa Ate Wa Nmarisi A Te TITUS La

¹ Mi Ɔool, waai ale ka Naawen tomteero ale Yeezu Kirisita tuimtomdo la, ale a nmarisi gbanƙa de.

Naawen ale lueri mu ale ge tom mu me ayen m denſi baai ate wa lueri ba ayen ba va wa nalimnyiini la kpa, abe m sak ba ate ba seba wensie n̄aai le n̄a basi ate ba va Naawen la. ² Wensie sinsan̄a de nyin̄ ba ta yiila kama ayen wa le jam pa nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la a te ba. Naawen waai ale kan a velim la a lin̄ jam puulim kama dila po dila po ayen wa le pa wa nyuvuri paalika a te ba. ³ Di danni ale jam paari la, wa va ka wa wamaŋsana nyin̄ ate di nyini peelim ate nuruba miŋ di, ate wa yaa weeni nuruba ayen, ba pa wa wamaŋsana a sak. Mi Ɔool abe maa ka nuru bala po wanyi a yaa va Naawen ti Varibasidowa noai a pa wie n̄aai ate wa pa nyo mi nisima po la a mooli a sak nuruba.

⁴ Mi ale a nmarisi gbanƙa de a te fi m biika Titus waai ale ta siaka nalimnyiini ale Naawen ase mi ale ta dii la.

Kowa Naawen ale Yeezu Kirisita ti Varibasidowa le niak fu, abe wa basi ate fi boro ale suyogini.

⁵ Mi ale jam basi fu Kariti ten̄ka po la, fi jam wari dula kama ayen fi nye dii ale magsi fi nye la abe fi lueri

kpaga Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la ten̄sana meena a te ba. A teeri m le jam weeni dii a sak fu. ⁶ Ku a fe kama ayen nuru waai ate ni a lueri ayen wa chim kpagi la a kan ta kaasun̄o nuruba jigiya, abe wa ta nipok yen̄ nyiini, abe wa bisaŋa me a ta siaka ale Naawen ale nye kaai le ka basi ate nuruba a kan nya siuk a weeni ayen ba ka nanbolta a yaase tukpari nyam la. ⁷ Ku a fe ayen Kirisita bisa kpagi a kan ta kaasun̄ nuruba jigiya dii nyin̄ la, wa a nya ka Naawen tuima zuk. Ku a fe kama me ayen wa kan chim kanjanta nyon̄o a yase wa sui a kpabi a puuri ale nuruba, abe wa kan chim danyuiriga, abe wa kan a nye kpalin̄sa a nak nuruba, abe wa kan kasim a yaali ayen wa chim ligra nyon̄o. ⁸ Alege, ku a fe me ayen wa siak ate nuruba a jam wa yenni abe wa a yaali tuimmaŋsa tomka nalimnyiini. Ku a fe kama me ayen wa chim yam nyon̄o, abe wa chim nuru maŋ nalimnyiini wie meena po, abe wa chim welensa nyon̄o, abe wa seba wa dek yikka. ⁹ Ku a fe kama ayen wa nmasi yik Naawen wensie wamaŋsana n̄aai ate wa sagrama a lin̄ sak wa la. Wa dan yik n̄a nalimnyiini, wa le baga a pa wensie sinsan̄a de a denſi nuruba ba gela kpa, abe baai me ale a zeri n̄a la wa dak ba kaasun̄ku a sak ba.

¹⁰ Nuruma yegayega a kan siak a te Kirisita bisa

kpaga noa. Ba pa ka ba wakayaatanja a paasi ba suaata. Nuru baai dek ale a sak ayen ku a fe kama ate Kirisita bisanja a va Juuma sinsanja la, ¹¹ basi ate ba goori ba wannii dii nyinj la, ba a sak ka sinsak njai ate ku a fe ayen ba kan sak la. Sinsanja de abe a nye kama ate daanika a jam nuruba dokdem meena jigi. Ba a sak kama me ayen ba nya ligra ba sinsanja nyinj alege ba kan chali chivie ale siuku de choawa ate ba va a nya ba ligraja la. ¹²⁻¹³ Ba dek sampoporisanja po wanyi dila po dila po ale jam bo Kariti tenka po la, a weeni ayen, "Kariti demma a kasim ka velinvendisa, gaasa nyam, goadunsa, puusa nyam ale nyinjwotta nyam." Wa wienja de abe ka wensie. Ku a fe kama ayen fi toarinj ba ale nin muna ate ba yik Naawen wensienja nalimnyiini. ¹⁴ Ku a fe ate ba kan a wom Juuma sunsuelimanja, yaase sinsak njai ate nuru baai ale a zeri wensienja la a sak la. ¹⁵ Naawen ale sugri baai suniimanja la, ka kisita wie. Alege baai ale kan ta siaka ale wa ate wa an sugri ba suniimanja la, bala jigi, kisita boro kama dii nyinj la, ba popolaja ale ba suniimanja a dan kama. ¹⁶ Nuru bala chaab a weeni kama ayen ba seba Naawen, alege ba tuimanja a kan sak ayen ba seba wa. Ba a zeri wa noai kama. Ba ale a tom dii me

la, Naawen kan yaali. Ba an baga a tom tuimmanja.

2

¹ Alege fi Titus ku a fe kama ayen fi pa Naawen wensie sinsanja a sak nuruba. ² A sak nisomma ayen ba a nye nna chim chim. Ku a fe kama ayen ba chim yam nyam, abe ba seba ba dek yikka. A sak ba ate ba ta siaka nalimnyiini ale Yeezu, abe ba ta yaalika ale nuruba, abe ba a siak a te ba ninammu. ³ Siuk kula po, sak nipok kpagsanja ayen ku a fe ate ba chim nipok welensa ba tuima meena po. Ku a fe ayen ba kan a biisi wie njai ale a kaasi nuru yoi la, ba kan pa ba dek a te daam nyuka. Ba a sak sinsak manja, ⁴ abe ba a sak nipok kalaasanja ate ba ta yaalika ale ba choroma ale ba bisanja. ⁵ A sak ba me ate ba seba ba dek yikka ale welensa, abe ba chim nipok baai ale seba dok po tuima nalimnyiini ale ge a wom ba choroba noa la, ate ku kan basi ate waai nya siuk a pa yokaasuj a te Naawen wamanjanja.

⁶ Siuk kula po me, ku a fe ayen fi a sak bipaaluku ate ba seba ba dek yikka. ⁷ Wie meena po, ku a fe kama ayen fi dek a tom tuimmanja ate nuruba a yaa tomsi fu. A sak ba ale nin muna ale wensie sinsanja. ⁸ Sak ba sinsak njai le njai basi ate nuru kan baga a nya siuk a biisi a gaam fu la. Fi dan a biisi

wienja de, ale wensie, chivie le yik ti dachaasaŋa kama ate ba kan nya siuk a biisi tama wari ya.

⁹ Ku a fe kama ayen fi sak tomteeroma ate ba a zuli ba nyamma noa wie meena po ate ku te ba nyamma supeentik ale jaab buuri meena ate ba a nye la. Ku a fe kama me ayen ba kan a tulisi ba nyamma noa po filim filim, ¹⁰ Yaase ba a zu ba nanta. Ku a fe kama ayen ba lagi ba suniima meena ale ba popola meena wie meena po daa meena a tom a te ba nyamma, ate Naawen ti Varibasidowa sinsanŋa a nya yomaŋ.

¹¹ Dii nyinŋ la, Naawen a nye ka wari a te ti wa niaka nyinŋ ayen nurubiik meena a nya varibasika. Yogyogla de, wa be nyini ka peelim a pa wanni de a sak ti. ¹² Wa dii ate wa nye te ti wa niaka nyinŋ la, wa dila a yaa be ale a sak ti ayen ku a fe kama ayen ti kan pa ti suniima ale ti popola meena a basi tenjuk de nanyaalik jigiya. Kan a nye wie naai ale kan a va siuku la. Di maari a sak ti kama ayen ti seba ti dek yikka, abe ti chim nuru welensa ale wensie nyam, abe ti a tom tuim naai le na peenti Naawen sui tenjuk de meena la. ¹³ Ku a fe kama ayen ti a nye dila abe ti ta yiila ale supeentik a limsi da dii ate Yeezu Kirisita le nman pilim jam tenjuk de ale wa zulaŋa ale wa pagrimu yegayegaka la. Wa ka ti Naawen kpeeni ale ti

Varibasido. ¹⁴ Wa jam kpi kama ayen wa vari ti ti tuimbaataŋa po a basi abe wa sugri ti suniimaŋa, abe wa soa ti ate ti chim wa dek nuruba, abe ti nina muni ale tuimmaŋsa tomka.

¹⁵ A sak nuruba wienja de. Pa Naawen pagrim buui ate wa te fu la a denŋi baai ale a wom fi sinsanŋa la kpa, abe fi pii nyinŋ a kaam baai ale a tom tuima a kaasi la ate ba tagri. Pa Naawen pagrimu nyinŋ a weeni ba ate nuru waai kan бага a nya fu nueri.

3

¹ Teeri fi nuruma ayen ba pa ba suniima a te ba tenka nalimaŋa, ale ba tenka kpanŋa abe ba a va ba noa, abe ba gomsa ba dek a tom tuimmaŋsa. ² Weeni ba ayen ku a fe kama ate ba kan a kaasi nuruba yue, ba kan a nye kpaliŋsa, ba ta noamasim ale nuru meena, abe ba seba ba dek yikka me.

³ Diipo ate ti jam ze Naawen la, ti jam ka betta. Ti an jam a va wa noaya. Ti jam a paasi ka ti dek. Daa meena ti kasim jam pa ka ti dek a te nan yaalik ayen ti sue peenti. Ti kasim jam a tom ka tuimbaata ti suaata jigi ale maari a de nyuri ale ba. Nuruba yegayega a jam kisi ti kama. Tama me abe jam kisi ba kama. ⁴ Alege Naawen ti Varibasidowa a pa wa jirimu ale wa yaalika a sak ti kama ⁵ a yaa vari ti ti tuimbaataŋa po a basi. Wa an jam nye dila ka tama dek

tuimmanṣa nyinṣa, alege ka wa jirimu nyin ate wa nye dila. Ka Naawen Chiika ale sugri ti suniimaṣa a yaa te ti biam paalik ale nyuvuri paalik. ⁶ Naawen va ka Yeezu Kirisita ti Varibasiḡwa nyin a sueri ti suniimaṣa ale Naawen Chiika nna yegayega. ⁷ Naawen niaka nyin ate Naawen Chiika a nye ate ti chim welensa nyam Naawen jigi, a yaa basi ate ti ta yiila ayen ti le nya nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. ⁸ Nyaku de ate m weeni la abe ka wensie ate nuruba weeni.

Mi a yaali kama ayen daa meena fi a sak nuruma wienṣa de nalimnyiini ate bala baai ale ta siaka ale Naawen la, nina muni ate ba a tom tuimmanṣa ṣaai ale nala a te nuruba la. ⁹ Alege kan a nak betta nampaga, abe fi kan a wom baai ale a sak ba kokpienṣa yue wie la. Kan a nye kpaliṣa ale nuruba Juuma Sinsanṣa nyinṣa, dii nyin la, nyaṣa de meena kan niak nuru ale maga dek me la, ṣa ka wakayaata. ¹⁰ Nuru dan a yaali ayen wa poori baai ale a va Yeezu la, kaam nuru wala choa ase buye la. Wa dan kan wom fi kaamka, fi ale wala choa kan ta wari a nye ale chaaba. ¹¹ Fi dek seba ayen nuru wala choa ka popola baata nyonon. Wa tuimbaatanṣa abe a sak waai meena wa ale ka nuru waai choa la kama.

¹² M le tom Atemas yaase Tikikus fi jigi. Ba wanyi a dan jam fi jigi fi me pii nyin

ate fi jam m jigi Nikopolis tenka po. Mi a yaali ayen m goa ka dula ate ṣoota wein ga taam. ¹³ Fi dek pii nyin a maari Zenas waai ale a biisi kooti biisanṣa la, abe fi maa maari Apolos ate ba noai bayewa a бага gomsii ba chelimu. Pa jaab buuri meena ate ba a yaali la a te ba. ¹⁴ Sak ti nuruma ayen ba basi ate ba nina muni ale tuimmanṣa tomka, ate ba бага a maari baai ale sum a yaali maarika la. Ba kan chim nuru kayaata.

¹⁵ Baai meena ale bo ale mi la, a puusi fu. Puusi baai ale a va Yeezu ale ta yaalika ale tama me la, a te ti.

Naawen niaka le bo ale ni meena.

Ɔool Gbanƙa Ate Wa Nmarisi A Te FAILEMON La

¹ Mi Ɔool, waai ate ba yik lik Yeezu Kirisita nyin la ale ti suoku Timoti ale maa chaab a nmarisi gbanƙa de a te ti doawa ale ti tomteerɔ choawa, Faillemon, ² ale Kirisita bisanɔ ale a tu chaab fi yenni po la, ale ti toawa Afia ale ti soji choawa Akipus.

³ Naawen ti Kowa ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita le te ni niaka ate ni boro ale suyogini.

⁴ M dek suok Faillemon, diipo meena m nyiem dan boro a puusi Naawen, mi a teeri fi wari kama ale a te m Naawen jiam. ⁵ Dii nyin la, m wom fi ale ta yaalika soa dii ale Naawen nuruma meena la kama. M wom fi siaka ale Nyɔnɔwa Yeezu ale soa dii me la kama. ⁶ Mi a puusi Naawen kama ayen fi pii nyin ate fi nyɛ ate nuruba me a maa ta siaka ase fi la. Nyaku de a dan nyɛ, ku le basi ate fi sum min chak waman sii meena wuu ale a nyɛ ti jigi Yeezu Kirisita ale tama ale ka bunyi nyin la. ⁷ Fi yaalika ate fi ta la, m dek suowa, a ta ka masim nna yegayega ale nyinbiiri a jam m jigi. Fi nyɛ kama ate Naawen nuruma meena sue peenti.

⁸ Dila nyin la, m бага nyini peelim kama a fe fu ase fi suok Kirisitawa nyin la ayen

fi nyɛ wari dii ale magsi fi nyɛ la. ⁹ Alege m le ta yaalika ale fu la nyin m kan yaali ayen m fe fu, mi a yaali kama ayen m saalim fu. Mi ka Ɔool, m be ka nisomɔ alege yogyogla de ba yik mu a lik kama Yeezu Kirisita nyin ¹⁰ M be tagri ka Onesimos waai ale ka m biik Yeezu Kirisita yonni nyin la. Mi ale diem bo likka dok nna la m chim ka wa ko Yeezu yonni nyin. ¹¹ Dila po, dila po, wa jam ka tuntuini a te fu, alege yogyogla de, wa ta tuilim kama mi ale fi jigi.

¹² M basi wa kama ale m sunum meena ayen wa pilim jam fi jigi. ¹³ Mi a yaali kama ayen m le diem bo likka dok la, wa diem maa boro ale mu Naawen wamanɔanɔ tomka nyin ate wa tagri fi zuk a maari mu. ¹⁴ Alege, m kan fe fu kama ayen fi nyɛ wannɔ de, alege mi a yaali kama ayen fi siak ale fi dek yaalika ate m kan nyɛ wari ase ka fi a nin siak ayen m nyɛ.

¹⁵ Ku бага a nyɛ kama ate. Onesimos ale kan bo fi jigi ate ku beni maga dek la, ate fi a yaali ayen wa pilim jam fi jigi a boro taam wuu. ¹⁶ Alege, mi a yaali ayen m weeni a sak fu kama ayen fi nya wa nman daa yomo wala choawa, wa yaa gaam yomo kama. Wa yaa ka sunum po suok Yeezu Kirisita yonni nyin. Wa potim bo ka mi sunum po, alege mi a poli ayen yogyogla de wa le poom bo fi sunum po kama

a gaam wa ale bo mi sunum po dii ase yomo ale m suok Nyɔnɔwa yonni nyin la.

¹⁷ Dila nyin la, fi dan pa mi chim ka fi Kirisita biik choa be basi ate wa nman pilim jam fi jigi ase mi a nin jam fi yenni ate fi basi ate mi a jo dii la. ¹⁸ Wa dan kaasi ka fi wari yaase wa ta ka fi pami, basi ate mi tuni dila. ¹⁹ Jigini de gbanƙa po, mi dek ale pa m nisima a nmarisi a weeni ayen, mi Pɔɔl le tuni fu. (Ku an poom magsi ayen m nman teeri fu nyaku de ayen, fi dek ale kali la, fi ta ka mi pamiya.) ²⁰ Dila nyin, m suowa, mi a saalim kama ayen ti Nyɔnɔwa nyin fi nye wannu de a te mu. Ase m Kirisita biik choa la, basi ate m po peenti.

²¹ M sebi chak kama ayen m le nmarisi gbanƙa de a weeni fu dii la, fi le nye ka dila te mu m poom a poli ayen fi le nye gaam dila a te mu kama. ²² M be le nman a yaali ayen fi nye dii a te mu la ale, fi yaali dok te mu, dii nyin la, mi a poli ayen Naawen le tulisi ni meena puusana kama ate m nman pilim jam ni jigi.

²³ Epafiras, waai ate ba maa yik wa a lik Yeezu Kirisita nyin la, a puusi ni. ²⁴ M tomɔdo chaama me Maak, Arisitaakus, Diimas ale Luuk a puusi fu.

²⁵ M be nman a saalim ayen ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita niaka a bo ale ni meena.

YIBURU DEMMA Gbanƙa

¹ Dila po dila po Naawen jam pa ka wa biisiteeroma a va suita nna toƙatoga a jam a biisi ale tama Juuma kokpiensaƙa. Wa jam a biisi ale ba ka nna yegayega ate ku ga paari diichoa. ² Alege jinla dannu, wa yaa pa ka wa Biika a biisi ale ti. Biika de dek ate Naawen lueri ayen wa soa jaab buuri meena ale bo wenna mazuk ale tenzuk de la. Wa ka waai me ate Naawen basi ate wa nye wenna mazuk ale tenzuk la. ³ Wa ta ka Naawen nyagsi kaai ale a nyagsi nna kpelimkpelim la. Wa a neensi ka Naawen me nna yegayega. Ti dan nya wa, ti seba Naawen me ale ka dii la kama. Biika dan biisi, wa Biika ta pagrim ka nna yegayega. Be ka wa Biika nyiini ale soa ate jaab buuri meena wenna mazuk ale tenzuk de a boro. Wa ale kpi a dui si ti wabaatana a basi ate ti chim wayorisima nyam la, wa yaa jueli kali ka Naawen, waai ale ta pagrim a gaam jaab buuri meena la juga gen. Juga genka de ka zula jigi. Naawen Biika ka nuru kpion.

⁴ Nyaku de abe a sak kama ayen Biika ale chim nuru kpion a gaam sabiiloma a soa dii la, a soa ase ka Naawen ale te wa yonni ate di zuak gaam ba yuena dii la. ⁵ Dii abe ale a sak ayen

nyaku de a sum ka wensie la ale, Naawen an diem weeni wa sabiiloma waaiya ayen, "Fi ka m Biiga, jinla mi ka fi Ko."

Wa ale weeni nna la ba nmarisi nyo Naawen Gbanƙa po kama. Naawen nman pilim weeni wa Biika wie ayen,

"Mi le chim wa Ko, wa me be le chim m Biik."

Naawen an jam weeni nyaku de a magsi chaab ale wa sabiiloma wanyi me la. ⁶ Ba nmarisi Naawen gbanƙa po me ayen, Naawen ale lin biak wa nidabinni a basi tenzuk de la, wa weeni ayen, "Ku a fe kama ayen Naawen sabiiloma meena a te Biika zula."

⁷ Naawen ale weeni dii a magsi chaab ale sabiiloma la ale nna ayen,

"Wa nye wa sabiiloma kama ate ba a nye ase viok ale bolimnjak la."

⁸ Alege wa ale nman biisi wa Biika wari dii la ale nna ayen,

"Naawen, fi le soa fi naamu ka dila taam wuu.

Fi a nya fi nuruma zuk kama ale wensie.

⁹ Fi a yaali ka wari dii ale ka wensie la. Fi kisi wadii ale ka wa kaasunla kama.

Dila ale soa ate Naawen, fi Naawenni lueri fu a te fu zula,

a yaa te fu supeantik nna yegayega a gaam fi chaama."

¹⁰ Naawen weeni wa Biika me nyaku de ayen Naawen weeni wa ayen,

“Ka fi, Nyɔnɔ, ale nye tɛŋka
a ta nyini ku piilimka
po.

Be ka fi dek nisima ate
fi pa nye wennmazuk
ale jaab buuri meena
ale bo ku po la.

11 Bala meena ale tɛŋzuk
de meena le murin be
kama. Alege fi kasim
boro kama taam wuu.

Ba le kaasi kama ase
garuk la.

12 Ase nuru ale a yeeri wa
garuk kpak a yuk a
basi ale ge a pa garuk
paaluk a jo la.

Siuk kula po, ŋanta bala
meena le tagri ka dila.

Alege fi kasim boro ka dila
kan maari a tagri.

Fi le kasim boro ka dila
taam wuu.”

13 Ka dimpo ate Naawen
diem weeni wa sabiiloma
wany ayen,

“Kali mi juga geŋ ate ku ga
paari diipo

ate m le basi ate fi
dachaasana chim fi
yomma.”

14 Naawen sabiiloma ka
wa tomteerɔba. Waai an
baga a nya ba ale nina.
Naawen tom ba kama ayen
ba jam maari baai le ba nya
varibasika la.

2

1 Nyana de meena ate m
biisi ŋa wie la nyin ale soa
ate ku a fe ayen ti ŋmasi
lagi tue a wom ŋaai meena
ate ti wom la, ate ti kan
basi ŋa vaka abe ti cheŋ
be. 2 Naawen ale jam tom
wa sabiiloma ayen ba weeni
nuruba ate ba nye dii la,

nuruma siak kama ayen ka
Naawen dek ale sum weeni.
Diipo meena ba nyiem dan
kan va ŋa ale a weeni dii
la, wa nyiem te ba ka waali
kaai ale magsi la. 3 Ku be
dan ka dila, ate Naawen a
te ti varibasika a soa nna
yegayega, ti le nye ka se ate
ti kan nya waalika ase ti nin
zeri ka? Be ka Nyɔnɔwa
Yeezu Kirisita dek, daa sabi-
iloba, ale lin weeni nyaku
de ate nuruba wom; baai
abe ale wom ŋa wa jigi la,
ku ŋaan nyin ate bala weeni
sak tama. 4 Naawen me
abe nye ka wie a gum ba
sinsanŋa po ayen ku sak
ayen ku ka wensie. Wa
maa nye ka wakperikaliisa
nna yegayega, ale wakink-
agla togatoga. Wa maa pa ka
Naawen Chiika tiirintaŋa a
chari a magsi chaab ale wa
dek ale a yaali dii la. Waai
ale a dak varibasika siuku a
sak ti la.

5 Tɛŋ kaai ale bo ŋaan
chiem chum diipo ate ti a
biisi ka wari nna la, Naawen
an jam pa ka a te ka sabi-
iloba ayen ba a nya ka zuwa.
Wa pa ka te ka wa Biika.
6 Ase ba ale ŋmarisi Naawen
Gbanƙa kauk kunyi po ayen,

“Naawen, mi an baga a poli,
a magsi chaab ale nu-
rubiik yeŋ la,

dii ale fe fu ate fi ta wa
popola fi zuk po la,
yaase fi nya wa zuk la.

7 Ka fi ale nye nurubiik
ate wa ŋman posima
maga dega a gaam
sabiiloma.

Posimka de abe an beni gaam taamyā. Ka fi ale basi ate wa a nyɛ ase naab la, ate nuruba a te wa pimpauk ale zula.

⁸ Ka fi ale pa jaab buuri meena a nyo wa nisima po ayen wa soa a nya.”

Yogyogla de wa be ale nyɛ dila la, wa an weeni ayen nanta ba gela a kan zuli wa nɔaya. Ku be ale ka dii yogyogla de la, ti an bāga a nya waaiya ale wa soa nanta meena zuk a nya la. ⁹ Alege ti nya ka Yeezu nyiini ale soa nanta meena a nya. Naawen nyɛ kama ate wa posima maga dega a gaam sabiloma alege ku an beni gaam taamyā. Dila powa, nuruba le jam basi ate wa nam a kpi ayen Naawen niaun nyin wa tagri waai meena zuk a kpi te ba. Yogyogla de ti be a nya wa ase wa ka naab la, ate nuruba yaa te wa pimpauk ale zula. ¹⁰ Be ka boan nyin ate wa namu? Naawen ale nyɛ nanta meena. Wala me abe ale basi ate jaab buuri a boro. Naawen wa ka varibasika de nyin a nyɛ ate nuruba yegayega a chim wa bisa a maa nya wa zulaŋa. Wa be ale nyɛ nna la nyin ale soa ate ku jam ayen Yeezu kpi. Dila nyin la, ku jam magsi ayen ka Yeezu nam dii nyin la, ka wala ale a dak varibasika siuku a sak nuruba. Wa ninammu abe gomsɪ wa magsi kama ayen wa chim tama varibasido.

¹¹ Be ka wala ale a poori

nuruba ale biem togotoga. Bala ale wa abe ka ko yen. Dila abe ale soa ate yogsum a yaase chivie ka Yeezu ate wa wi ba ayen wa suaata. ¹² Ase ba ale nmarisi Naawen Gbanƙa po ayen Yeezu weeni ayen, “Mi le weeni m suaataŋa fi ale nyɛ dii la.

Mi le te fu pimpauk ba tuka po.”

¹³ Yeezu weeni me ayen, “Mi le ta siaka ale Naawen.” Wa maa weeni me ayen, “Mi bo ka dela ale bisii ate Naawen pa te mu la.”

¹⁴ Bisaŋa de ale ka nuru-bisa la nyin ale soa ate Yeezu dek me a chim nurubiik ase bala la a maari a tom nurubiik ale a tom dii la. Wa nyɛ dila kama ayen wa bāga kpi ate wa yaa nyɛ ate Velin-vendika pagrimu nueri dii nyin la, Velin-vendika ta ka pagrim a nyɛ ate nuruba a kpi. ¹⁵ Yeezu be dan nyɛ ate Velin-vendika nman ka pagrimo, wa yaa le bāga vari nuruba yogsum po a basi. Ba nyuvuri meena po, ba kasim jam chim ka yom ale kasim jam a chali yogsum ale ba le ba kpi ate dii nyɛ ba jigi la. ¹⁶ Waai meena abe bāga a nya kama ayen ka nurubiik ate wa a maari, daa Naawen sabiloba. Maarika de potim a cheŋ ka Abraham njaanbisana jigi. ¹⁷ Ku be ale nyɛ dii ate wa jam bāga nyɛ dila la, ale, ku jam a fe kama ayen wa a nyɛ wari meena ase wa suaataŋa la ate wa bāga yaa tom a te Naawen ase Juuma Pu-

usika Yenni kpagi kpeeni la. Kpagi dii ale ta jirim ale wa suaataŋa la, abe wa ta wensie ale Naawen a ta va wa ale weeni wa ayen wa nyɛ dii la. Wa tuini ate wa chim kpagi kpeeni ayen wa tom la ale, wa tom a te Naawen ate wa duisi nuruma wabaataŋa a basi. Wabaataŋa de ale soa ate nuruma yalima ale Naawen. ¹⁸ Yogyɔgla de, wa yaa be бага a maari ba kama diipo meena ate Sitaana a ta nyenyaka a jam ba jigi la. Boan nyinŋa, wa dek jam nya nyenyaka kama ale ninam.

3

¹ M be ale weeni ni dii meena a magsi chaab ale Yeezu la, m suaata, Naawen be maa wi nama me kama ayen ni chim wa tomteerɔba. Ni be poli Yeezu wari ale ninmuna. Wa ka waai ate Naawen tom ayen wa jam chim siak kaai ate tama ta la ale sinsak ŋaai ate ti a sak nuruba la, Juuma Pususika Yenni kpagi kpeeni. ² Naawen ale jam lueri wa ayen wa a tom wa tuimaŋa a te wa. Wa jam ta wensie ale Naawen ka nna yegayega ase Moosis ale jam ta wensie ale wa tuimaŋa ale Naawen yenni demma dii la. ³ Nuru waai abe ale se yeri la, a nya zula kama a gaam yenni dek. Siuk kula po, nyaku de a sak kama ayen, seerowa abe ale a nya zula a gaam yenni dek la, Yeezu me ale a nya zula a soa dii la a gaam Moosis zulaŋa nyaka ale soa

dii la kama. ⁴ Nama dek seba ayen yeri meena ale boro la, ka nuru ale se di. Alege ka Naawen ale nyɛ jaab buuri meena. ⁵ Moosis abe ale jam ka tomteerɔ Naawen yenni po la, wa jam ta ka wensie ale wa tuimaŋa. Wa jam biisi kama a kaam nuruma ayen ba wom wie ŋaai ate Naawen le nyini peelim a weeni ŋa chum diipo la. ⁶ Ase Moosis ale jam ka tomteerɔ waai ale ta wensie la, Yeezu Kirisita me abe ka Naawen Biik a ta wensie a yaa soa Naawen yenni a nya di zuk. Ti be dan kasim a biisi ale ninmuna ale kan chali yɔgsum me a magsi chaab ale ti siaka, ale maa ta yiila me ale supeantik, tama Kirisita bisaŋa be chim ka Naawen yeri. Naawen gomsika vuusum jigi te wa bisaŋa.

⁷ Ku be magsi kama ale a fe ayen ti ta chichiiba ale ti siaka ase Naawen Chiika ale weeni dii ate ba ŋmarisi nyo Naawen Gbanƙa po ayen,

“Jinla ni dan wom Naawen ale a biisi dii ale ni la,

⁸ Ni kan ta tukpari nyeka ase ni kokpienŋa ale jam ta dii ate ba zeri Naawen la.

Da dii danni ate ba jam bo sagini po la, ba jam ka dila a yaa nyɛ wa nya

⁹ ase Naawen dek ale weeni dii ayen,

ba nya mi ale nyɛ dii te ba bena pisinaansiwa meena po la kama alege,

dula jigini, ba diem a
nye mi a nya.

10 Dila nyin ate m sui yaa jam
puuri ale bala ate m
yaa weeni ayen,
ba kasim a yaali ka bog-
luta a gum mi po,
ba be kan min mi ale nye
dii la kiriya.

11 M sui ale jam a puuri ate
m yaa pe ale ninmuna
ayen,
Diipo diipo, m kan basi
ate ba jo vuusum jigini
ate m gomsu magi la."

12 Dila nyin la, m suaata,
ni kpesi ni deka po ate ni
wanyi me la kan ta sunum
buu ale sueri ale biem la,
ate dila basi ate wa kan ta
siaka alege goanti a nye ate
wa virin njan a te Naawen
waai ale vua la. 13 Ni ale
diem ta siuk yogyogla de la,
ni a denji chaab kpa ate ni
wanyi me la a kan basi ate
biem nya siuk a paasi wa, ate
wa ta tukpari nyeka. 14 Boan
nyinjan, tama ale nuruba ba
chaab a maa chaab ta ti deka
jigini kama ale Yeezu ale nye
dii la ase ti nin kasim ta
siaka dila a ga paari diipo ate
ti le kpi la. Ku kiri ale, ti
nmasi yik ti siaka nalimnyi-
ini a seba chak nalimnyiini
me ase diipo ate ti lin jam ta
siaka la.

15 M be nman a weeni
ka ba ale nmarisi Naawen
Gbanja po dii la, ayen,
"Jinla ni dan wom Naawen
ale a biisi dii ale ni la,
ni kan ta tukpari nyeka
ase ni kokpiensana
ale jam ta dii ate ba zeri
Naawen la."

16 Ka tama kokpiensana
bana deka ale wom Naawen
ale a biisi dii la alege zeri
wa? Ku jam ka baai meena
ate Moosis de ba nin a ta ba
nyini Ejipiti tenka po a nyini
la. 17 Be ka bana deka ale te
Naawen supuurim bena pisi-
naansiwa po meena la? Ku
jam ka baai ale tom wabaata
a yaa kpi sagini po la. 18 Wa
be ale jam pe ale ninmuna
ayen diipo diipo wa kan basi
ate ba jo vuusum jigini ate
wa gomsu magi la, ku be jam
ka bana ate wa jam a biisi
ba wie la? Ka baai nyiini ale
jam zeri wa nanni la. 19 Ti
be nya kama yogla ayen, ka
ba ale kan jam pa Naawen
ale weeni dii la chim wensie
la ale soa ate ba an baka a jo
vuusum jigini ate wa gomsu
magi la.

4

1 Yogyogla de, Naawen be
pe kama ayen ti baka jo
vuusum jigini ate wa gomsu
magi la kama. Alege ku a
fe kama, ayen ni kpesi ni
deka nalimnyiini ate Naawen
dan nya ni, wa kan nya ate
ni wanyi me la, a nye dula
jigini joka a kpeeri. 2 Boan
nyinjan, tama me maa wom
Naawen wamanjana kama
ase ti kokpiensana ale jam
wom na wie dii la. Alege,
ba ale kan jam tuesi na ale
siaka la nyin ale soa ate ba
an jam nya nyuenta ku po.
3 Tama baai abe ale ta siaka
la a jo vuusum jigini de ate
Naawen pe ayen wa le te la

kama, ase wa ale weeni dii ayen,

“M sui ale jam a puuri ate m yaa pe ale ninmuna ayen, m kan basi ate ba jo vuusum jigini ate m gomsu magsi la.”

Wa jam nye ka tenka ale wenna mazuk ale nanta meena ale bo ba po la ku piilimka po a nueri ale ge yaa biisi dila. ⁴ Boan nyinnya, Naawen Gbanja po kauk kunyi, ku a weeni ti kama a magsi chaab ale dai dii ale a saa daa nayopoiwa la ayen,

“Naawen ale ga tom ate ku paari daa nayuebi la, da dii ale a saa daa nayopoiwa la, wa jam basi wa tuimanya tomka kama ale ge vuusi.”

⁵ Ni be nman poli nya Naawen ale jam pe ale ninmuna dii la. Wa pe kama ayen,

“Diipo diipo m kan basi ate nuruma de jo vuusum jigini ate m gomsu magsi la.”

⁶ Alege baai ale lin jam wom Naawen wamanjana la, a jam zeri na kama. Dila abe jam basi kama ate ba an jam baga jo bu po.

⁷ Naawen weeni sak nuruba kama ayen da dii danni dek ate ku a fe ayen nuruba ta siaka ale wa la ale “Jinla”. Ti kokpiensana ale jam zeri wa ate bena yegayega taam la, nala nanjnyin ate Naawen va ti kokpienka Deivid jigi, weeni wie naai meena ate m

poom lin weeni ni ayen wa weeni ayen,

“Jinla, ni dan wom Naawen ale a biisi dii ale ni la, ni kan ta tukpari nyeka.”

⁸ Ti kokpiensana nindeerowa Josua, a jam de ka ba nin a ta ba chej tenka ate Naawen pe ayen wa le te ba la. Alege, Josua an jam baga te ba vuusum dula jigini. Wa daam dan baga te ba vuusum, Naawen ti an jam biisi ku nanjnyin a magsi chaab ale vuusum wari ayen ba le nya bu da yon. ⁹ Nyaku de a sak kama ayen Naawen ale jam pe dii la a diem ta pagrim kama a boro ate Naawen nuruma baga a nya vuusum ase Naawen ale jam vuusi dii daa nayopoiwa danni la. ¹⁰ Dila nyin la, waai abe dan nya vuusum buui ate Naawen jam pe la, kula nyonowa abe a basi wa dek tuimanya tomka kama ase Naawen me ale jam basi wa tuimanya tomka dii la ale ge a vuusi. ¹¹ Ni be basi ate ti pii nyin ate ti nya vuusum bula ate ti wanyi me la kan zeri Naawen noai ase ti kokpiensana ale jam zeri wa noai dii a yaa kpi la.

¹² Boan nyinnya, dii meena ate Naawen a biisi ale ti la a boro kama ale ta pagrim nna yegayega, a ta noai nna yegayega a gaam gebi kaai ale ta noai a baga gebi a sin a paari kobi la. Ase gebi kaai ale ta noai a baga gebi a sin a paari kobi la, Naawen

me abe dan biisi wari, wa baga a miŋ ti popolaŋa ale ti yaalika ale ka dii ti popo la kama, popola ŋaai ate ti ta la, ale ti suniimaŋa ale sum a yaali dii la. ¹³ Jaabjaab ka tenzúk de a baga a suk Naawen jigíya. Jaab meena ate wa nyɛ la, wa a nya ba kama. Ba an sugíya. Be ka wala jigí ate ku a fe ayen da yeŋ waai meena weeni sak wa dii ale dii meena ate wa tom tenzúk de la.

¹⁴ Ku be dan ka dila, ni be basi ate ti ŋmasi yik nalimnyini ti ale a weeni ayen ti ta siaka ale dii la. Ti baga a nyɛ dila kama dii nyin la, ti ta ka Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni. Wa bo ka wenna mazúk Naawen jigí. Kpági kpeeni de ka Naawen Biika Yeezu. ¹⁵ Ti kpági kpeeni de abe daa waai ale kan ta jiiirim ale ti wobsumu la. Wa ka waai dek abe ale nya nyenyaka wie meena po ase tama me ale a nya nyenyaka dii la, alege wa an nyɛ wabiowa. ¹⁶ Dila nyin la, ni basi ate ti forisi paari Naawen dek abe ti seba chak ayen wa niaunku nyin wa le tuesi ti, ate wa ta jiiirim ale ti a maari ti wa niaunku nyin diipo meena wuu ate ti a yaali maarika la.

5

¹ Juuma Puusika Yenni kpági kpeeni ka nurubiik me ase tama la. Alege ka Naawen ale lueri wa ayen wa tagri nuruma zuk a tom dii ate ku a fe ayen

ba tom ate ku ta supeen-tik a jam Naawen jigí la. Kpágini tuimaŋa ale, wa pa tiirinta a te Naawen abe wa a nyɛ kaabka nuruma wabaata nyin. ² Kpágini dek abe ale ta kaasun la, wa baga a ta jiiirim kama ale baai ale kan seba wie noai po ate ba nyɛ ŋa a kaasi la. ³ Wa be ale ta kaasun wa dek me la, ale soa ate ku a fe me ayen wa nyɛ kaabka me a te wa dek wabaataŋa ase wa ale a nyɛ a te nuruba dii la. ⁴ Nuru waai abe ale chim Juuma Puusika Yenni kpági kpeeni la a nya zula kama. Nuru abe karo a baga a lueri wa dek a chim kpági kpeeni ayen wa nya zula. Ka Naawen ale jam lueri Aaron ayen wala de nin a chim kpági kpeeni. Baai me abe ale pa san a tagri wa zuk la, ka Naawen me ale te ba siuk ate ba nyɛ dila.

⁵ Dila abe ale soa ate Yeezu Kirisita me an jam pa wa dek a chim kpági kpeeni ayen wa nya zula. Ku jam ka Naawen ale te wa siuk ase ba ale ŋmarisi Naawen Gbanƙa po dii ayen Naawen weeni wa ayen,

“Fi ka m Biik.

Jinla, mi ka fi Ko.”

⁶ Naawen ŋman weeni jigí di choa wa Gbanƙa po ayen,

“Fi kasim ka kpági kpeeni, ase Melekizedek ale jam ka dii la, taam wuu.”

⁷ Va ŋaai po ate Yeezu jam bo tenzúk de la, wa jam puusi kama a saalim Naawen waai nyiini ale baga vari wa kum po a basi la.

Wa jam a puusi ale a saalim ate ku a nyini ka peelim nna yegayega. Naawen be jam wom wa puusana kama, dii nyin la, wa jam a yaali ayen wa nye ale ka supeentik dii ate Naawen a yaali la. ⁸ Wa jam ka Naawen Biik, alege wa va ka wa ninammu nyin a zamsi Naawen noai zulika. ⁹ Wa ale ga gomsa wa dek a magsi nuruba varibasika la, wa yaa deri chim baai meena ale a zuli wa noai la varibasido a vari ba a basi taam wuu. ¹⁰ Naawen yaa weeni wa ayen wa ka kaabdoma kpagi kpeeni, ase Melekizedek ale jam ka kpagi kpeeni dii la taam wuu.

¹¹ Wie yegayega ale boro a magsi ti biisi a magsi chaab ale wannu de alege, ku pagra ka nna yegayega ate ti togi di kiri, dii nyin la, nama chim ka nuru baai ale kan baga wie min a chak nwulinwuli la. ¹² M ale a weeni dii la ale, yogyogla de, ku magsi ka ni te chim sagroba a sak nuruba, ba chaab alege, ni goanti a yaali ayen ka nuru yon te nman diem a sak ni wachaalinsa a magsi chaab ale Naawen wamaansa. Nama diem a nye ase ni ka bisa la baai ale pak magsi ba a de nandiinta alege ba basi dila ale nman diem a yaali ayen ba noosi ba maba la. ¹³ Nuru baai abe ale a nye ase dila la, a diem a nye ase ba a noosi kama la, bala chaab a nye ase ba ka biluaata la. Ba ze wa dii ale nala ale dii ale kan nala la a

gaari. ¹⁴ Nankpagsa a de ka nandiinta. Ba kan noosi ba maba. Ba a de ka nandiinta, dii nyin la, ba dek nye wie nya kama a yaa zamsi dii ale nala ale dii ale kan nala la.

6

¹⁻² Dila nyin la, ku a fe kama ayen ti kan diem chim bisa a kasim a zamsi wie naai ale a de ninka a magsi chaab ale Yeezu la magamaga. A yaase ti kan a nye ase seero waai ale kasim a se nyubi yenka magamaga la. Sak ase boan la? Sak ase wa kasim ta ka sinsak yena ate wa a sak ayen nuruba basi ba tuimbaata. A yaase ba a sak nuruba ayen ba ta siaka ale Naawen ate wa vari ba a basi. A yaase ba a sak kama a magsi chaab ale soka ale piisi soa dii meena wuu la, a yaase nisima nuruba zuima pa vika a te ba niaka, ale kum po yirika wie ale Naawen le wa bo nuruba buusa taam wuu dii la. Ku magsi ka ti basi nana de meena sakka ale womka abe ti siak chim a nyoro ate ti zamsi wie na chaab a gum du. ³ Ti be le nye ka dila ase Naawen nin te siuk.

⁴ Ku an bola siak a nye ase baai ale ta siaka ale Yeezu ale ninmuna la a nin zeri Yeezu meena meena ate ba nman baga basi tuimbaata tomka, ale ge ayen ba nman pilim va Yeezu. Mi a biisi ka baai ale min Naawen wensie sinsanana la, a nya varibasi kaai ate Naawen a te nuruba la, a nya nyuvuri paali dii ate

Naawen Chiika a te nuruba la,⁵ ale maa nya me Naawen wannu ale chim waman dii la, ale wakperikaliik sii ate Naawen sak ti la.⁶ Ba be dan nya nyaŋa de meena alege potim nyini peelim zeri Yeezu Kirisita, ba le nye ka se a ŋman baga pilim ŋman va wa? Ba ale a nye dii la, a nye ase ba ŋman a ko ka Naawen Biika jabarimu nyin la. Nyaku de abe a lagi wa a sak ka nuruba ate ba nya wa a nye wa a la.

⁷ Nuru ale kpa wa talim la ŋmoruk dan ni wa a bori kama. Ŋantaŋa dan gomsu magsi Naawen a niak talim bula kama.⁸ Alege dan ka munsa ale wuuta, ate talimu nye bu ka kiriya. Naawen be gomsu magsi kama ayen wa ka te teŋ kala choawa. Nuru baai abe ale a nye ase teŋ kala choa la, ku magsi ka ba ju bala chaab ale bolim.

⁹ Alege, m dek doaba, ti dan poom a biisi nyaku de, ti seba chak kama ayen nama kan basi ni siaka. Nama sum a nye ase ka teŋ kaai ale kan daa munsa ale wuuta teŋ la. Ni be le nya varibasika kama.¹⁰ Ni jam a tom ale diem a tom kama me a te Kirisita bisa ba chaab. Naawen nyin, ni jam sak ni yaalika ale ba kama. Naawen a yaali wensie ka nna yegayega. Dila nyin la, wa kan pa ŋaan te tuimaŋa ate ni tom la.¹¹ Ase ni ale tom ale ninmuna a te ni Kirisita bisa chaama la, dila nyin ti a yaali kama ayen ni wanyi-

wanyi abe seba chak nalimnyini ayen ni le nya wie ŋaai meena ate wa sak ni ate ni ta yiila ayen ŋa le nye la kama, ni be kasim ta yiila ayen ŋa le sum nye kama a ta ga paari kpeglimka.¹² Ti kan yaali ayen ni chim nyinworuk nyamma. Ti a yaali kama ayen ni a nye ase baai ale ta siaka ale chichiiba a yaa nya jaab buuri ate Naawen pe ayen ba le nya la.

¹³ Naawen dan pe ayen wa le nye wari, ta siaka ayen wa le nye kama. Boan nyinŋa, Naawen ale jam pe dii ale ti kokpienka Abraham la, wa jam ka gum du kama ayen peka pagra ate wa nye wa ale pe ayen wa nye dii la. Nama dek abe seba kama ayen fi dan pe ku a fe kama ayen fi wi jaab waai a yaase nuru waai ale gaam fu la yoi a pe. Jaab abe ale kan boro a ŋman gaam Naawen la, wa wi ka wa dek yoi a ka.¹⁴ Dii ate wa jam pe ale Abraham la ale, "Abraham, m seba chak kama ayen mi le te fu niaka ale ŋaanbisa nna yegayega."¹⁵ Abraham yaa jam ta ka chichiiba a limsi ate wa ga nya dii ate Naawen pe ale wa la.¹⁶ Nuru a wi ka jaab waai a yaase nuru waai ale gaam wa la yoi a ka ate ku sak nuruba ayen wa a biisi ka wensie ate nampaga kan ŋman boro.¹⁷ Dila nyin la, Naawen ale jam pe dii ale Abraham la, Naawen jam wi ka wa dek yoi a ka gum peka po. Dii nyin la, wa jam a yaali ayen wa sak ka baai le

ba tuesi njaan nyin wa ale pe ayen wa nye dii la. Wa be kan tagri wa ale poli ayen wa nye dii la. ¹⁸ Nyaku de abe a sak kama ayen dila powa, Naawen nye ka wie naye njaai ate wa kan tagri nja la. Tama be seba chak kama ayen Naawen daa velinvento. Tama be chali chen Naawen jigi kama ayen wa vari ti basi. Yogyogla de, ti yaa be бага a teeri wie naye ate wa nye te ti la kama ate dila basi ate ti a densi chaab kpa abe ti ta yiila nalimnyiini ale Naawen ale pe dii ale ti la. ¹⁹ Naawen abe te ti yiilana de kama, ayen ti pa ti popola meena a nyo nja po, ate nja a maari ti wie po. Yiilana de abe a basi kama ate tama me a jo dok kuui dek ale bo yenni po ate Naawen boro la Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni a nyiem jam jo ka dula. ²⁰ Tama kpagi kpeeni Yeezu tagri ka tama zuk a lin jo dula jigini. Wa be kasim chim ka kpagi kpeeni, ase Melekizedek ale jam ka dii la, taam wuu.

7

¹ Melekizedekwa de jam ka Salem naab ale nman chim Naawen kpeeni kaabdo. Abraham ale jam nye tugurika a nak nalima nanaansiwa a de ale ge yaa nyini dula a cheena yeri la, Melekizedek yaa jam tu wa siuku nin a te wa niaka. ²⁻³ Abraham ale jam nak tugurika de la, wa jam tuesi

ka njanta nalimana jigi. Wa jam tigi njanta de meena a nyo ka jigi yen a yaa poori ba pi pi ba ben ba ben. A yaa lueri benka kanyi wa bensa piika meena po a te Melekizedek. Nyaku de abe a sak kama ayen wa gaam Abraham kama? Mm, wa gaam Abraham kama. Melekizedek kiri ale Wayorisima Nyono Naab. Wa yoi di choawa ale Salem naab. Ku kiri me ale, waai ale a nye ate nuruba a boro ale masim la. Buyewa po, dii nyin ale soa ate wa gaam Abraham la ale, ti dan nya Naawen Gbanka po, ka kan weeni a sak ti Melekizedek kowa a yaase wa mawa ale ka waai la. Ka be kan weeni a sak ti ase wa ta kokpiensa yaa wa ka. Ka be kan weeni a sak ti ba ale biak wa diipo a yaase wa ale kpi diipo la. Alege wa ale a nye ase Naawen Biika la, wa ka Puusika Yenni kpagi kpeeni taam wuu.

⁴ Nama yaa be nya wa ale jam ka nuru kpion dii la. Ti kokpienka Abraham waai me ale jam ka nuru kpion la, a jam lueri wa bensa kanyi kama a te Melekizedek. ⁵ Juuma Sinsanja a weeni tama Izirali demma baai ale ka Abraham njanbisa la kama ayen ku a fe kama ayen ti njanta baai meena ate ti ta la, ti poori ba pipi ba ben ba ben. Ti dan nye dila ti yaa lueri jayenjaye a ta nyini njanta pipiwa po a te ti kobisana baai ale ka Li-

vai dokdem a chim Juuma Puusika Yenni tomteeroma la. Bala maa ka Abraham naanbisa. ⁶ Melekizedek dek abe jam maa daa Livai naanbiiga alege Abraham jam maa pa wa nantana kama a te Melekizedek. Wa yaa te Abraham waai ate Naawen jam pe ale wa la niaka. ⁷ Waai meena be seba kama ayen dan ka niaka teka, ka kpagi ale a te waai ale kan daa kpagi la niaka daa waai ale kan daa kpagi la ale a te kpagi niaka. ⁸ Juuma Puusika Yenni tomteeroma baai ale jam a tuesi piika po bunyiwa la ka nuru baai ale a kpi. Alege Melekizedek me jam a tuesi wa nantana kama ase tomteerola. Alege Naawen Gbanjka weeni ti kama ayen wa diem boro kama. ⁹⁻¹⁰ Ti kokpienka Abraham ale jam tuni wa nantana a te Melekizedek la, ku jam a nye ase Livai a jam bo Abraham, nyinka po kama la. Dila abe a sak kama ayen Abraham ale tuni Melekizedek la, Livai ale wa naanbisana me tuni kama alege ku naan nyin, ka bala ale jam tuesi nantana wanyi wanyiwa pi piika po Juuma jigi.

¹¹ Ku nyini ka Livai buuni po ate Naawen Sinsanpa paari Izirali demma. Alege, ase tomteeroma baai ale nyini Livai ale wa naanbiika Aaron po la, a daam dan baga a nye ate nuruma a welema, ba daam ate nye kama. Alege ba ale jam kan baga a nye dila la, ate ku

yaa jam a fe ayen, tomteerowa choa ase Melekizedek la a jam. ¹² Boan nyinpa tomteerowa choa dan jam ku a fe kama ayen sinsanpa me tagri. ¹³ Mi a biisi nna a magsi chaab ale ka ti Nyonowa Yeezu Kirisita. Wa jam nyini ka kobirin yon po. Wa nuruma an maa poom chim kaabdoba a nyaya. ¹⁴ Boan nyinpa, ti seba chak kama ayen ti Nyonowa jam ka Juda kobirinni po deno. Moosis abe ale jam biisi Puusika Yenni tomteeroma wie la, wa an jam biisi Juda wariya.

¹⁵ Ni basi, ate m nmasi togi ate ku lagri ayen, Yeezu Kirisita jam ayen wa chim ka Puusika Yenni tomteerowa choa ase Melekizedek la. Wala be ale tagri ka tomteerowa kpagisana meena zuk. ¹⁶ Tomteerowa kpagisana de abe jam a va ka sinsanpa ale a weeni ba ayen ba nye dii ale dii la a yaa a tom a te nuruma. Sinsanpa dan weeni ayen ba nye nna ba a nye ka dila. Alege Yeezu chim ka tomteerowa waai ale a tom a te nuruma ale pagrim a nyini wa nyuvunni dii ale kan maari a kpeglim diipo diipo la. ¹⁷ Ba nmarisi wa wie Naawen gbanjka po ayen, "Fi kasim ka kaabdoma kpagi kpien choa ase Melekizedek ale jam ka dii la, taam wuu." ¹⁸ Dila nyin, ti baga a weeni kama ayen, wari dii ate Naawen jam weeni nuruba dila po dila po ayen ba nye la, dila yaa

taam ka nakpiak yogyogla de, dii nyin la, di an nman бага a maari nuruba. Di be nman ka kiriya. ¹⁹ Moosis Sinsanña abe an diem nye ate waai welema. Dii ale a saa buyewa la ale, Naawen basi ate ti ta ka yiili paala nnaai ale gaam wakpakka la, a yaa tagri wakpakka de zuk ayen ku basi ate ti forisi paari wa.

²⁰ Dii ale nman gum du la ale, Naawen kikaasanna.

²¹ Diipo ate mbala wanyi-wanyi jam a piilim chim Puusika Yenni tomteeroma kpagi la, kikaasanna jam karo. Alege diipo ate Naawen jam boro a biisi ale Yeezu la, wa jam ka kama a weeni ayen,

“Nyonna Naawen ka kama ayen,

‘Fi ku, kaabdo taam wuu.’

Wa be ale weeni dii la, wa kan nman tagri wa popolanna.”

²² Kikaasanna nyin abe ale soa ate Yeezu dek a sum chim wa dii ale sak ti ayen Naawen ale pe dii ale tama la, a gaam wa ale jam pe dii ale ti kokpiensanna la kama.

²³ Wari dii me abe le nman boro la ale: Puusika Yenni tomteeroma ale jam a tagri chaab la, jam piisi kama. Dii nyin la, ba wanyi a dan jam kpi, wa nman karo ayen wa tom wa tuimanna. ²⁴ Alege Yeezu kasim boro ka dila taam wuu a chim Puusika Yenni tomteero. Nuru be karo diipo diipo ayen wa tagri wa zuwa. ²⁵ Yeezu

kasim vua kama taam wuu. Dila nyin la, a zaani jinla a ta a chej diipo meena wuu, wa бага kama a vari waai ale waai ale a va wa nyin a jam Naawen jigi la a basi.

²⁶ Nyanja de meena nyin ale soa ate Yeezu chim Puusika Yenni kpagi kpeeni dii ale magsi la. Dii nyin la, wa бага a maari ti kama. Wa welema kama. Wari karo ate Naawen бага a nya wa jigi a weeni ayen wa ta kaasanna, a yaase wabiowa. Wa ka wari a nye ale biem buui ate wabaata nyamma a tom la. Yogyogla de, Naawen be zak wa kama a ta jueli kali wa dek ten. ²⁷ Wa daa kaabdoma kpagi kpeeni ase mbala la. Dii nyin la, ku an magsi ayen wa a nye kaabka daa meena a de nin a te wa dek wabaata nyinna, ale nuruba ba chaab me wabaata nyinna ase Puusika Yenni kpagi kpeema mbala ale jam a nye dii la. Yeezu nye wa kaabka ka bunyi dekki, ka an nman бага diipo diipo a tulim buye. Wa ale nye dii a nye dila la ale, wa ale pa wa dek a nyo nuruba nisima po ayen ba ko wa ate ku chim kaabka la. ²⁸ Naawen ale te Moosis Sinsanña la a sak kama ayen nuru waai dek ate Naawen a lueri ayen wa chim Puusika Yenni kpagi kpeeni la ka kaasun nyonna. Alege, na ale sak nna la, dila njan nyin ate Naawen yaa ka weeni wa Biika ayen wala chim Puusika Yenni kpagi kpeeni taam wuu. Biik kala

a yaa be ale magsi nalimnyi-
ini ate wa tom tuin dila.

8

¹ Wari dii dek chekki ate mi a yaali ayen m weeni la ale nna. Ti sum ta ka Puusika Yenni kpagi kpeeni, waai ale sum ta nye kaai meena ate mi a weeni la. Wa nueri wa tuimaŋa kama ale ge yogyogla de a yaa kala Naawen, waai ale ta pagrim gaam jaab buuri meena wuu la juga gen juijui ale ka zula jigi la. ² Wa bo ka Naawen boka viuku po kuui po ate ba a wi ayen Welensa Jigi la. Ku sum ka viuk dek, dii nyin la, ka Naawen dek ale ti ku, daa nuruba.

³ Ku potim ka Puusika Yenni kpagi kpeeni tuini meena ayen wa pa tiirinta a te Naawen. Wa maa pa duŋsa a nye kaabka a te wa. Dila nyin la, ku a fe kama ayen Puusika Yenni kpagi kpeeni de me ate lin biisi wa wari la, a pa jaab a nye kaabka a te Naawen. ⁴ Yogyogla de, ni be nya, wa daam dan bo ka tenzuk de, wa ti an nya siuk chim tomteeroma kpagiya dii nyin la, tomteeroma boro kama a nye Juuma Sinsanŋa ale a weeni dii la a pa tiirinta a nye kaabka. Puusika Yenni tomteeroma de abe maa daa bala po wanyi me la. ⁵ Ba a tom ka Naawen Yeri dii ale bo tenzuk de la po. Ti be a nya yenni de kama ase di sum ka yemaŋ ate ti бага a nya di ale nina la. Ni be basi ate m weeni ku wensienja

a sak ni ayen yenni de ka yeri dii ale bo wenŋmazuk la yisuŋ. Ti seba nyaku de kama dii nyin la, ba ŋmarisi Naawen Gbanŋa po ayen, di-ipo ate Moosis jam boro a gomsu ayen wa ti Naawen viuku la, Naawen jam weeni wa kama ayen, "Moosis, be kpesi fi dek nalimnyiini ate fi ti viuku ate ku a nye ase vi kuui choa ate m sak fu diipo ate fi jam bo guuk kpionku zuk la." ⁶ Alege wannu ale ka dii yogyogla nna, la, Yeezu tuesi ka kaabdo tuima ŋaai ale chim tuimmaŋsa a gaam bala tuimaŋa la. Ku gaam ase ka wa ale nye ate Naawen ale wa nuruma a ta noayen ale chaab a gaam ku ale poom lin ka dii la.

⁷ Dila nyin la, noayenka ate ba de nin nye la a dan kan ta kaasun di po, ku ti an poom ŋman magsi ayen ba ŋman nye noayen saa buye. ⁸ Alege Naawen nya kaasun wa nuruma jigi kama ate wa yaa weeni ayen,

"Dai cheena kama ate m le pilim nye noayen ale Izirali ale Juda demma.

Nyaku de abe ŋman ka nye paalik.

⁹ Nyaku de abe kan nye ase noayen kaai ate m jam nye ale ba kokpiensaŋa diipo ate mi jam yik ba nisima a ta ba nyini Ejipiti tenka po a nyini la.

Ba jam ka wensie ale noayen kaai ate m jam nye ale ba la.

- Dila abe ale jam soa ate mi an poom lagi tue wom la.
- 10 Noayen kaai ate mi le nye ale ba da nyaai le cheena la ale, mi le pa m sinsanja a nyo ka ba zuima po, abe m nmarisi ja nyo ba suniima po, ate m chim ba Naawen, abe ba me chim mi nuruba.
- 11 Ba wanyi me la a kan poom weeni wa tenka deno yaase wa weeni wa suowa ayen, basi ate m sak fu, Nyonowa Naawen ale ka waai la, dii nyin la, waai meena a zani bifiik a ta ga paari jakpak le seba mi ale ka waai la kama.
- 12 Dii nyin la, m le von ba wakaasimana te ba kama. M be kan nman teeri ba wabaatana."
- 13 Naawen abe ale a biisi noayen paalika ate wa nye la, ku a sak ase wa a nya ase nkala yaa ka noayen kpak la. Jaab waai abe ale chim jaab kpak a yaa cheeri la, ba pa wa yuk a basi kama.

9

¹ Naawen ale wa nuruma abe ale jam nye noayenka la, wa jam dueni ka sinsaga ayen ba va nala ale a weeni dii la a te wa zula a puusi wa. Boan nyinja, ba jam ti ka viuk tenzuk de a te wa zula a puusi wa. ² Ba jam pa ka gatiak won a labi viuku

ponni po buye. Dok kuui ale de ninka la, yoi jam ale "Welensa Jigini." Jaab buui ate ba toati bolim a zaani wa zuk la, ale teebuluk ale jaab buui ate ba pa boroboruk a zaani ku zuk pa a te Naawen la, ale jam za dok kula po. ³ Dok kuui ale jam pa san la yoi ale "Welensa Yegayegaka Jigini." ⁴ Dokku de po ka daata dakari, dii ate ba pa ligmoinj a magi ku nyin taam tu la ale boro. Ba a pa ka nanta ate ba nyum masa nna yegayega a dueni di zuk a ju. Jaab waai me ale jam maa bo dokku po la ale Daka dii ate ba a wi ayen Noayenka Dakanni la. Ba jam pa ka ligmoinj a man ku nyinka meena taam tu. Dakanni po, ba jam pa ka len, kaai ate ba pa ligmoinj a nye ka la a zaani du. Nandiin tii ate ba a wi ayen "maana" la ale jam bo ka po. Jaab waai me ale maa bo Dakanni po la ale Aaron tachecka. Vaata ale jam pusi ka zuk. Tintain paglagsa nyaai nyayewa ate Moosis sinsanja a jam nmarisi dua ja nyin la ale jam maa bo di po. ⁵ Nanta ale jam ta kinjana a yaa koa dakanni zuk. Nantana de a jam a teeri nuruma kama ayen Naawen bo ka dula. Nantana kinjana jam lagri lik ka juijui ate Naawen jam ta jirim ale nuruma la. Alege, yogyogla de ku an diem a magi ayen m tigi wie meena kie a lagri.

⁶ Ba ale gomsii nyaana de

meena a magsi ayen dii ale dii nye la ale nna. Daa meena, Juuma Puusika Yenni tomteeroma a jo ka Welensa Jigini a tom ba tumaja. ⁷ Ka Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni nyiini ale a jo Welensa Yegayegaka Jigini bunyi dekki bein po a nye kaabka. Wa tagri ka nuruma zuk a yaa pa ziim a nye kaabka a te Naawen, wa dek wakaasimaja nyin ale wie njaai ate nuruma nye kaasi alege ze la. ⁸ Nyanja de meena po Naawen Chiika a sak kama ayen siuk kuui ale a jo Welensa Yegayegaka Jigini la an diem lagiya. Boan nyinja Welensa Jigini a diem za kama. ⁹ Nyaku de abe a sak ti ka wari jinla dannii. Ku kiri ale, tiirin tii ale duj sii meena ate nuruba pa a nye kaabka a te Naawen la, njanta bala an baga a basi ate waai ale a te Naawen jaamu la a ta sunum welenja, ¹⁰ dii nyin la, ku meena ka njandiinta ale soka wie. Na ka nyinka po nyiini sinsaga. Na be boro ka dila a ta ga a paari diipo nyiini ate Naawen a basi ate na a tagri la.

¹¹ Alege Yeezu ale jam chim Puusika Yenni kpagi kpeeni a soa njanman sii meena ale poom bo dela la. Wa yaa be va ka viuku po a taam paari Welensa Yegayegaka Jigini. Viuk kula abe welema kama gaam Moosis ale ti viuk kuui la. Daa nurubiik ale ti viuk kula ase Moosis viuku la. Ku

be poom ka tenzuk de me. ¹² Wa be ale vari ti basi kama. Varibasika de abe boro ka dila taam wuu. Wa jo Welensa Yegayegaka Jigini ka bunyi dekki, wa be an va daa bua ale niiga ziita nyin jo dula. Alege wa va ka wa dek ziimu nyin jo du. ¹³ Ba nyiem pa ka bua ale niiga ziita ale naasari dii ate ba ko a ju ate bu de chim buntuem la a nye misi nuru waai ale tanjim wa dek la nyinka ayen wa njan welema. ¹⁴ Ku be dan ka dila, nama dek abe poli nya ase Yeezu ziimu le nye ate nuru welema a soa ase ka se la? Yeezu waai abe ale kan ta kaasun la, be va Naawen Chiika, waai ale boro taam wuu la pagrim nyin, a pa wa dek a nye kaab welen te Naawen. Dila a te ni ka siuk ate ni a tom a te Naawen waai ale vua la.

¹⁵ Dila nyin la, Yeezu Kirisita ka waai ale ka tama ale Naawen yigma la. Wala ale nye ate tama ale Naawen a njan nye noayen paalik, ate baai ate Naawen wi ba la a yaa nya wa ale pe ayen wa le te ba nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la. Nyaku de abe sum ka wensie dii nyin la, kum ale ko a yaa vari nuruba ba wakaasima po a basi, wie njaai ate ba jam nye kaasi diipo ate ba lin jam ta noayenka ale Naawen la.

¹⁶ Nuru abe dan weeni wa ale a yaali ayen ba pa wa njantana a nye dii ale dii ase wa nin kpi la, ku a fe kama ayen ba be seba chak ayen wa kpi kama abe ba yaa pa

wa nantana a nye wa ale weeni dii la. ¹⁷ Boan nyinnya, wa ale weeni dii la, wa dan kan kpiya, wa ale biisi dii la ka pagrimoa, ase ka wa nin kpi. ¹⁸ Dila abe a sak kama dii nyin ale soa ate ninka noayenka nyeka a jam a fe ate ba a ko dunsa ayen noayenka nyeka ta pagrim la. ¹⁹ Boan nyinnya, Moosis ale jam mooli Naawen Sinsanña meena a sak nuruma la, dila nannyin ate wa yaa jam pa niiga ale bua ziita ale nyiam a gum chaab, a yaa pa pakobta tii ate ba muni la, ale tiib buui ate ba a wi ayen "hiisop" la nmazuk nan, a yaa pa bala bayewa a lusi ziimu ale nyiamu po a pa a misi Sinsanña Gbanka ale nuruma ale ge a weeni ayen, ²⁰ "Ziim buui ale a te noayen kaai ate Naawen weeni ti ayen ti siak di noai la pagrimu ale nna." ²¹ Moosis ale nye dila nueri la, wa yaa nman pa ziimu ale nyiamu ale nantana a misi viuku ale nanta baai meena ate ba pa a nye puusana la nyin. ²² Wensie, Juuma Sinsanña abe ale a weeni dii la ale nna ayen, ka ziim ale a lo tenj ate jaab meena a chim jawelenj. Ziim abe dan kan lo tenka, wabaata vonjeka karo.

²³ Viuku ale nanta baai ate Moosis pa ziimu a misi ba nyin la, ka nanta baai ale bo wenzmazuk la, yisinta. M be weeni ni kama ayen ka dunsa ziita ale a lo tenj ate ba a welema. Alege, nanta baai ale bo wenzmazuk la,

ku a fe kama ayen kaab kaai ale gaam ziim tila la a nye ate ba welema. ²⁴ Boan nyinnya, Yeezu Kirisita an jo daa Welensa Yegayegaka Jigi dii ate nurubiik dek se la. Welensa Yegayegaka Jigi dila ka jigi dii ate ti an baga a nya la, yisunj. Wa jo ka wenzmazuk dek juijui yogyogla de ate wa yaa tagri tama zuk a pa wa dek a sak Naawen la. ²⁵ Juuma Puusika Yenni kpagi kpeeni a nyiem ta ka dunsa ziim a jo Welensa Yegayegaka Jigini bena meena. Alege Yeezu Kirisita an nye dila magamaga. ²⁶ Wa dan jam pa wa dek te ate ku paari ka diichoa nnapode, wa daam te nam a paari ka diichoa a zaani diipo ate Naawen nye tenka la. Alege, ku ale ka dii yogyogla nna, ate wie meena tuak kpeglimka la, ale wa yaa pa wa dek a sak bunyi dekki ayen wa pa wa dek a nye kaabka ate biem kan nman boro. ²⁷ Ku a fe kama ayen nurubiik a kpi bunyi dekki. Wa kan kpi buye. Wa dan ga kpi, Naawen le bo wa buusa kama. ²⁸ Nurubiik abe ale a kpi ka bunyi dekki la, Yeezu Kirisita me abe kpi ka bunyi dekki a nye kaabka ayen wa duisi nuru boari wabaata basi. Wa be le nman pilim jam kama. Wa dan pilim jam, wa kan nman duisi ka nuruba wabaata a basi, alege wa le vari ka baai ale a limsi wa jamka la a basi.

10

¹ Juuma Sinsanገa abe ka wie ገaai le sum ገa nye la, yisinta, daa ገa dega. Sinsanገa de a sak kama ayen ku a fe kama ayen nuruba a jam Naawen jigi daa meena, ale bena meena a nye kaabka. Alege kaabka de meena ale kan baga a nye ate nuruba a welema la, Sinsanገa, ገaai ale va ka kaabka de meena a tom la, an baga a nye dila me. ² Na dan baga a nye ka dila nna, nuruma ate ale a nye kaab kaai la, ba te basi kama. Dila nyinገ la, nuruma a dan kaab dila a yaa deri welema, ba te kan ገman baga ale seba ayen wabaata boro. ³ Ku be ale ka dii la, bena meena kaabka de a teeri nuruma ka ba wabaatanገa wie. ⁴ Boan nyinገa, niiga ale bua ziita an baga dui si wabaata a basi.

⁵ Dila nyinገ ale, soa ate Yeezu Kirisita ale jam jam tanzuk de la, wa weeni Naawen ayen,

“Fi kan yaali ayen ba a ko ገanta a te fu a yaase ba pa tiirinta a te fu.

Alege fi gomsa ka nyinገ a te mu.

⁶ Ku kan te fu supeentiga ale ba ale a ko dunsገa a ju si kunገunገ tii zuk ate ba a kaab fu la.

Ku kan te fu supeentik me ale kaab kaai ate ba a nye ayen ka dui si ba wabaatanገa a basi la.

⁷ Be nya mi ale nna, ‘Naawen, ayen m tom fi ale a yaali dii la,

ase ba ale poom ገmarisi mi wie Sinsanገa Gbanገka po dii la.’ ”

⁸ Wa linገ weeni kama ayen, “Ku kan te Naawen supeentik ale ba kaabka ale ba tiirintanገa ale ba ale a ko ገanta baai ju a te wa la, ale kaab kaai ate ba a nye ayen ka dui si ba wabaatanገa a basi la.” Nyanገa de meena ba be va ka Juuma Sinsanገa ale a weeni dii la a nye. ⁹ Wa yaa ገman weeni ayen, “Be nya mi ale nna, Naawen ayen m tom fi ale a yaali dii la.” Dila nyinገ la, Naawen yuk kaab kpagsanገa a basi kama alege pa Yeezu Kirisita kaabka zanani kaab sila nanገkula po. ¹⁰ Yeezu Kirisita ale jam tom Naawen ale a yaali dii la, ale soa ate tama meena a yaa va wa ale pa wa dek nyinገka a nye kaabka bunyi dekki la nyinገ a yaa welema.

¹¹ Juuma Puusika Yenni tomtээрገma meena a tom kaabka tuimanገa ka daa meena. Ba be a nye kaab kala degadega a paari ka diichoa. Alege Kaabka de kan dui si wabaata a basi. ¹² Yeezu Kirisita be nye kaabka ka bunyi dekki wabaata nyinገ. Kaabka de abe kasim ta pagrim a boro ka dila taam wuu. Wa ale ga nye dila nueri la, wa yaa kali Naawen juga genገ, zula jigini. ¹³ Dula jigini, wa yaa limsi ka da dii dai ate wa dachaasanገa le chim wa yom la. ¹⁴ Wa ale nye kaabka bunyi dekki dila la, a basi kama ate nuru baai ate Naawen soa la, a kan maa ta kaasunገ diipo taam

wuu.

¹⁵ Naawen Chiika dek abe siak kama ayen nyaku de a sum ka wensie ale Naawen ale weeni dii ayen,

¹⁶ “Noayerj kaai ate mi le nye ale ba da nyaai le cheena la,

ale mi le pa m sinsanja a nyo ka ba suniima po, abe m nmarisi ja ba zuima po.”

¹⁷ Wa nman weeni gum du ayen, “M abe kan nman teeri ba wabaatana ale ba wakaasimana diipo diipo.”

¹⁸ Dila nyin la, ba wabaatana a dan nya wonteka, ku an poom nman magsi ayen ba nye kaabka a duisi ba wabaatana a basi.

¹⁹ Dila nyin la, m suaata Yeezu ziimu ale lo tenj ate wa kpi la nyin abe ale soa ate ti бага a jo “Welensa Yegayegaka Jigini” ale ge kan chali yogsum. ²⁰ Gatta kpienj kaai ate ba jam pa lik dokku noanni la a yaa lagi kama ate ti va ka siuk kuui ale vua la a jo dula. Yeezu abe pa ka wa dek nyinka tagri jigi dila a te tama. ²¹ Ti be ta ka Puusika Yenni kpagi kpeeni nna yegayega ate wa a nya Naawen Yenni zuk.

²² Ni be basi ate ti forisi paari Naawen ale sunum yuarisima ale siak kaai ate ti seba chak ayen ti ale ta siaka ale jaab waai la sum ka wensie. Ti forisi paari wa ale suniima nyaai ate Yeezu sugri ate popola kan nman a daani ti la. Ti forisi paari wa ale nyin sii ate ba pa

nya buui ale kan ta danja a so si la. ²³ Ni basi ate ti njmasi yik nalimnyiini ti yiila nyaai ate ti ta la, dii nyin la, ti бага a ta siaka kama ayen Naawen ale pe ayen wa nye dii la wa le nye kama.

²⁴ Ni basi ate ti ta chaab wie, a maari chaab ate ku basi ate ti ta yaalika ale nuruba a tom tuimmanja. ²⁵ Ni kan basi ate ti basi chaab tuka ase nuruba ba gela ale kasim a nye dii la. Alege ni basi ate ti a denji chaab kpa nalimnyiini a gum du, ase ni ale nya ale da dii danni ate ti Nyonowa le jam la a moata kama la.

²⁶ Dii nyin la, kaab ka choa a nman karo ayen ka duisi ti wabaatana a basi ase ti nin potim seba alege kasim a tom wabaata a chej alege seba ayen ti wom wensienja kama. ²⁷ Alege baai ale kan siak Naawen noai la, bala be a limsi ale yogsum, buusa nyaai ale ja jam la, ale bolimnjak kaai le bu de ba la. ²⁸ Nuru waai abe ale a zeri Moosis Sinsanja ale a weeni dii la, ba dan bo wa buusa ale seeroba baye a yaase seero boari ate wa lo, ba deri a ko wa kama. Ba bola kan ta jiiirim ale maga dek me la ale wa. ²⁹ Dila nyin la, waai abe ale potim a zeri Naawen noai la, ku a sak ase wa an pa ka Naawen Biika chim ka nuru la, wa pa Biika ziimu buui ale duisi nuru wala wabaatana a basi la chim ka wakayiook, wa a le ka Naawen Chiika waai ale va niaun nyin a nye wa-

man̄sa a te nuruba la. Nama be poli nya nuru wala choa waalika le ka soa dii a magsi wa nya la. ³⁰ Tama dek be seba ayen Naawen ale weeni nna. Ti be seba wa ale ka dii la kama, wa weeni ayen, “Ku ka mi wari ate m nye wari tuni baai ale a tom biem tuima la. M be le nye kama.” Ti be seba waai me abe ale weeni ayen, “Nyɔnɔwa le bo wa nuruma buusa la” kama. ³¹ Ku le pagra ka nna yegayega ase Naawen waai ale vua la a nin weeni ayen wa le te fu waalika.

³² Ni teeri ku ale jam ka dii ni jigi la. Va njala po ate ni tagri va Naawen la, ni nam ka wie nna yegayega po alege, ni an jam te ninammu siuk ate bu baga ni. ³³ Da dii dai nuru nyiem ale yik ni a ta nyini peelim a le ni, a nye ate ni a nam. Da dii dai me ni nyiem gomsu ka ni dek ayen ni pa ni dek a gum baai ate nuruba a nye ba dila la po. ³⁴ Ni maa jam ta jiiirim ale nuru baai ate ba yik lik la kama. Nuruba be ale tuesi ni jaab buuri meena la, ni diem ta supeentik kama a duj ni sue. Dii nyin la, ni jam seba kama ayen ni ta njanta kama ate ba gaam bala nalimnyiini. Ba be kasim boro ka dila taam wuu. ³⁵ Dila nyin la, ni be yik ni dek nalimnyiini wienja de po dii nyin la, ku ta ka tiirim kpiem cheena. ³⁶ Ku a fe kama ayen ni ta chichiiba ate ni baga tom Naawen ale a yaali dii la ate ni nya wa ale pe

ayen wa le nye dii a te ni la. ³⁷ Boan nyin̄ja, Naawen Gban̄ka weeni ayen,

“Ku kan beni gaam taam, ale ge ate waai le wa jam la a jamu, wa kan beni.

³⁸ Mi wayɔrisima nyamma le ta siaka kama ate ba vuuk.

Alege, ba wanyi a dan nyini mi njaaŋ a njmani,

m sui kan peenti ale wa.”

³⁹ Alege tama daa baai ale a njmani wa njaaŋ a yaa chen̄ a be siuku po la. Ti ka baai ale ta siaka ale wa a yaa nya varibasika la.

11

¹ Siaka ka wari dii ate nuru ta yiila ale seba chak me ayen di sum ka wensie a yaase di le sum nye alege, wa an baga a nya wannu deema la. ² Ku jam ka ba siaka nyin̄ ate Naawen jam basi ate dila po dila po demma seba ayen wa sui peenti ale ba kama.

³ Ka siaka ale soa ate ti seba ayen ka Naawen ale biisi a yaa nye wen̄mazuk ale ten̄ ale njanta baai meena wuu ale bo ba po la. Dila nyin̄ ate ti baga a nya njanta baai ale boro nna la. Ti be an baga a nya njanta baai ate wa pa nye njantaŋa de meena la.

⁴ Ku jam ka siaka nyin̄ ale soa ate Abil jam te Naawen kaab man̄ a gaam Keen ale jam pa jaab buui me a nye kaabka la. Be ka Abil siaka de nyin̄ abe ale soa ate Naawen sui peenti ale

wa ayen wa ka wayɔrisima nyɔɔ. Ti seba nyaku de kama dii nyin la, Naawen dek sui jam peenti ka nalimnyini ale wa tiirimu. Be ka wa siaka de nyin ale soa me ate ti a wi wa yonni jinla ase wa diem vua kama la.

⁵ Ku jam ka siaka nyin ale soa ate Enok an kpi la. Naawen jam goanti nye kama ate wa yiri jueli wenmazuk ayen wa kan kpi. Nuru abe an jam baga a nya wa. Naawen Gbanka abe weeni sak ti kama ayen wa nye ate ka Naawen sui peenti ale wa ale ge ate wa yaa pa wa a ta jueli la.

⁶ Nuru waai karo a baga a nye ate Naawen sui a peenti ale wa alege kula nyɔɔwa a ka siaka ale wa. Dii nyin la, waai ale pa wa dek a te Naawen la, ku a fe kama ayen wa ta siaka ayen wa boro kama. Wa be a te baai ale a gisi wa la ka tiirim.

⁷ Ku be jam ka siaka me nyin ale soa ate Nowa baga wom Naawen ale jam kaam wa a magsi chaab ale wie n̄aai le n̄a nye chum diipo la. Wa siaka nyin ale soa ate wa jam lagi tue wom, a yaa nye n̄aarun ayen wa vari wa ale wa dɔkdemma meena a basi. Wa siaka de nyin abe ale soa ate nurubiik tɛnzuk de a jam nya chivie, ale ge ate Naawen wi wa ayen wayɔrisima nyɔɔ.

⁸ Ku jam ka siaka nyin ale soa ate Abraham zuli Naawen noai a nyini chen tɛn kaai ate Naawen jam pe

ayen wa le pa te wa la. Abraham yaa basi wa tɛnka a yaa nyini a chen alege poom ze juijui dek chekki ate wa jam a chen la. ⁹ Siaka de nyin ate wa jam bo tɛn kaai ate Naawen pe ayen wa le pa te wa la. Wa jam bo ka po ase ka nichaano la. Wa ale wa dɔkdemma jam a goa ka viita po ase Aizik ale Jakob ate Naawen jam pe ale ba ate ba me jam bo viita po dii la. ¹⁰ Dii nyin la, Abraham jam a limsi ayen wa jo ka wenmazuk yeri n̄aai ate Naawen se te wa la. Yeeɲa de kan maari a lo.

¹¹⁻¹² Ku jam ka siaka nyin ale soa ate Abraham, waai ale jam kpan nna yegayega a moata kum la, a te wa powa Saara, waai me ale jam kpan nna yegayega a gaam biam taam la puuk. Dii nyin la, Abraham jam ta siaka kama ayen Naawen ale jam pe ayen wa le nye dii a te wa la, wa le nye kama. Abraham be jam sum nya ka n̄aanbisa a piisi nna yegayega ase chinmarisanja la, ale piisi me nna ase beli tambusun tintanfila la. Nuru an poom baga a chiini ba.

¹³ Nyaba de meena ate m biisi ba wie la kpi kama ale ba siaka alege ba an tuesi n̄anta baai ate Naawen pe ayen wa le te ba la. Alege siaka nyin ba nya kama ayen n̄anta dua ka jigi nna nin̄nja ate ba jam a nye ase ba jam paari ku jigini kama la. Ba be jam siak kama ayen

ba ka nicham tenzuk de. Ba yenni dek abe bo ka jigi yon.
¹⁴ Nuru baai abe ale a poli ase nna la, bala chaab a sak kama ayen ba kasim a gisi ka ba dek ten ayen ba kali. ¹⁵ Ba be dan kasim a poli ka ten kaai ate ba pa basi njan la wie, ba ta siuk kama a pilim a nmani? ¹⁶ Aawo, wanni ale, ba kasim a yaali ale ka ninmuna ten kaai ale gaam ba tenka la. Daa jigi yonnona, tenzuk de, ka wennyamazuk ale la. Dila nyin la, chivie ka Naawen ale ba ale wi wa ayen ba Naawenya. Dii nyin la, Naawen se ka yeri te ba.

¹⁷⁻¹⁸ Aizik nyiini jam ale Abraham biik. Naawen yaa jam weeni Abraham ayen, "Fi le va ka Aizik nyin a nya njanbisa ate fi yonni kasim boro taam wuu, ase m le poom pe dii ale fu la." Alege, ku njannyin ate Naawen yaa weeni Abraham ayen, wa ko wa biika de a nye kaabka a te wa, Naawen. Alege, Naawen ale jam pe dii ale Abraham ayen wa le nya biik la, ku sum chim wensie. Wa me yaa siak ayen wa ko biika de a te wa. Naawen jam weeni nna, kama ayen wa nye Abraham siaka ale wa a nya. ¹⁹ Abraham be jam ta siaka kama ayen Naawen бага a nak nuruba kama a yiri kum po. Dila nyin la, daam dan ka ku wensienja jigini, ti бага a weeni kama ayen Abraham nman tuesi Aizik ka kum nisima po.

²⁰ Ku jam ka siaka nyin ale soa ate Aizik weeni ayen

chum da dii dai, Jakob ale Iiso le nya niaka kama.

²¹ Ku jam ka siaka ale basi ate Jakob te Josefi nidɔabilisanja wanyiwanyi niaka ale ge kpi. Wa jam pa ka wa tacheikka a chogsi wa dek a yiri kali wa gaduoku zuk a yaa puusi Naawen a te ba niaka.

²² Ku jam ka siaka nyin ale soa ate diipo ate Josefi a jam moata kum la wa biisi magi chaab ale diipo ate Izirali demma ale jam basi Ejipiti tenka abe ba kuli la. Wa jam maa weeni ba le ba nye wa dii ase wa nin kpi ate Izirali demma basi Ejipiti a kuli la.

²³ Ku jam ka siaka ale basi ate Moosis kowa ale wa mawa ale biak wa la, a pa wa suk ate ku paari chiisa sita. Ba ale jam nya ale biika ka biman la, yogsum jam ka ba ate ba zeri Ejipiti Naawa sinsanja.

²⁴ Ku be jam ka siaka ale soa ate biika Moosis ale ga chim nueri la, wa zeri ayen wa daa Ejipiti Naawa le biiga. ²⁵ Wa jam a yaali ayen ka wa dan maa nam ale Naawen nuruma a zunchoŋ gaam wa nin de masim ale biem alege ku kan beni. ²⁶ Wa jam poli kama ayen fi dan nya chivie Kirisitawa, waai ate Naawen le tom ate wa jam la nyin, a zunchoŋ ka nna yegayega a gaam Ejipiti jigsika meena. Wa jam a poli dila kama dii nyin la, wa nina jam muni ale ka tiirim buui ate wa le nya la.

²⁷ Ku jam ka siaka ale soa ate Moosis basi Ejipiti tenka alege yogsum an jam yik wa ale naawa supuurimu. Wa kasim jam ta popola ale siaka kama ale Naawen, waai ate nurubiik an baga nya wa la. ²⁸ Ku jam ka siaka ale soa ate wa weeni nuruma ayen ba nye Gaambasika Tigini nandiintana abe ba pa ziimu a misimisi diinana noana ate sabiilo, waai ale a ko nuruba la a dan jam, wa kan ko nidcabili sii ate Izirali demma lin biak la.

²⁹ Ku jam ka siaka ale soa ate Izirali demma a baga va beli dii ate ba a wi ayen Nyamonun la a cheŋ taam jueli nna ase ba jam a tabi ka ten kosik zuk alege daa nyiam po la. Ejipiti demma ale jam tomsi ayen ba maa va taam la, nyiamu yaa deri chali jam lim ba a basi du.

³⁰ Ku jam ka siaka ale soa ate Jeriko tenka siaka ate ba se gilim ka la a lo. Izirali demma jam cheŋ gilim ka, ka daa nŋayopoi ale ge ate ka lo. ³¹ Ku jam ka siaka nyin ale soa ate Arayab, waai ale jam ka nida yaalido nna yegayega la, an jam maa kpi ale baai ale jam kan siak a te Naawen noai la. Dii nyin la, wala ale jam vari nuru baai ate Izirali demma jam tom ayen ba ga nak nya ba dachaasana, Jeriko demma la, a basi.

³² M be le nman biisi ka wana ale wana wariya? M te baga a biisi nuruba ba chaab

wie kama, ase mbala meena ate m biisi la, alege nin nman karo ate m le nye dila. Alege ba chaab boro kama ase Gidiyon ale Barak ale Samson ale Jepeta ale Deevide ale Samuel ale Naawen biisiteeroma la. ³³ Be ka siaka nyin ate nyaba de meena a nye kpaliŋsa ale tenŋa a nak de, a fe ate wensie boro, a nya Naawen ale pe ale ba ayen ba le nya dii la, a nye ate gbenma a baga ligi na noa, ³⁴ a kpimsi bolim kpeenta, a chali liisi gebi won sii ate ba jam ayen ba pa ko ba la. Ba jam wobsa kama alege tulim nya pagrim. Ba jam ta pagrim ka nna yegayega tugurisa po a yaa nak satenŋa sojiba de. ³⁵ Nipooba gela baai ale ta siaka la nyin ale soa ate ba mabisa ba gela baai ale kpi la a yaa yiri kum po.

Ba gela me a jam zeri kama ayen nuruba kan basi ba namsika alege siak ayen ba namsi ba a ko, ayen ku basi ate ba yiri kum po a ta nyuvuri man. ³⁶ Nuruba jam nye ba gela me a la, a miiri ba, a pa choarima bobi ba a ta ba ga lik. ³⁷ Ba gela me, ba yuk ba ale tana, a pa gebisa a gebi ba buye, a pa gebi wonŋa a ko ba gela me. Ba gela me a jam a jo ka piisa ale bua gbanŋa, ba gela me a jam chim ka nanjagsa nna yegayega, nuruba namsi ba gela a te ba tuom. ³⁸ Ku an poom nman magsi ayen tenzuk de demma a nman ta nuruma de chaab ba sun-

sunḡa. Ba kasim jam bo ka sagini po a nyiem cheḡ a basi du, nna ase nicham la. Ba jam maa bo ka guuta zuima, ale pina vie po, ale maari a goa vie po me.

³⁹ Nyaba de meena siaka nyinḡ abe ale soa ate Naawen jam weeni ayen wa sui peenti ale ba kama alege, ba an jam nya Naawen ale jam pe ayen ba le nya jaab buui la. ⁴⁰ Dii nyinḡ la, Naawen daam poom poli ayen wa nye ka wamanḡ ate di gaam dila a te ti. Wa be poli kama ayen wa kan nye ate nuru bala kan ta kaasunḡa, ase ka wa nin pa tama me a gum chaab ale bala, ale wa yaa nye dila.

12

¹ Dila nyinḡ la ti baga a weeni kama ayen, nyaba de meena a sak ti kama ayen baai ale ta siaka la, ku a te Naawen ka supeantik. Dila nyinḡ la, ni basi ate ti chim nuru baai ale a chali chala la. Dila a sak kama ayen ku a fe kama ayen wie ḡaai meena, ase biem dek ale bobi ti tara nna kenḡenḡ la, ale basi ate ti kan baga a chali nwulinwuli la, ti yuk ḡala basi abe ti a chali chala ḡaai ate Naawen ayen ti a chali la ale chichiiba, ² a kasim a nya Yeezu waai nyinḡ ate ti siaka kasim boro a ta nyini ku piilimka po a ta a cheḡ taam wuu la. Masim buui ate wa jam a limsi ayen wa nya la ale jam soa ate wa nam jabarimu zuk. Wa an

jam poom pa chivie ḡaai ate wa le nya jabarimu zuk la a chim wariya. Yogyogla de wa be kala ka Naawen juga ḡenḡ, zula nyaka jigini.

³ Nama dek abe poli nya dii meena ale nye wa jigi la. Wabaata nyam jam kisi wa ka nna yegayega, a nye gaasa me wa jigi. Alege wa jam ta chichiiba kama nalimnyiini. Ni be poli nyaku de nya ate ku basi ate nama me ta chichiiba ate yogsum kan nye ate nyinḡworuk yik ni. ⁴ Boan nyinḡa, ni ale diem boro a nye kpalinḡka ale biem la, ni an diem kpalim paari juijui ate ni le kpi la. ⁵ Nama banḡ Naawen ale biisi dii ayen ku denḡi ni kpa ni ale ka wa bisa nyinḡ la? Wa weeni ayen,

“M biiga, kan pa ku chim gbeera ase fi nin nye wari kaasi ate Nyonowa sak fu yam maga dega.

Yaase fi basi ate fi su kaasi ase wa ale a toarinḡ fu.

⁶ Dii nyinḡ la, Nyonowa Naawen a sak waai ate wa ta yaalika ale wa la kama, ale a te wa waalika me waai ate wa a wi wa ayen wa biik la.”

⁷ Ninam dan jam ni jigi, ni yik ni dek a nam ale bu a sak ni ka yam. Ni ninammu a sak kama ayen Naawen a nye ni ase ka wa bisa la. Biik boro ate wa ko kan te wa waalika? ⁸ Ni be dan kan a nya waalika ase wa bisaḡa meena la, ku a sak ase ni

sum daa wa bisa la. Ku a sak ase ni poom ze waai deka ale ka ni ko la. ⁹ Ase ti ale ta ti koma nna, ba a te ti waalika kama alege ti a zuli ba kama. Ti be dan pa ti deka a te ba dila, ti be le pa ti deka a te ti kowa waai ale bo wenjmazuk la ate ku soa ka se ate ti boro? ¹⁰ Tama koma be ka nurubisa. Ba be a te waalika kama a magsi chaab ale ba deka ale poli dii ayen ku magsi ti kaasunju la. Waalika de a nyiem be kan beni. Alege Naawen a te ti waalika kama ayen ku ta nalim jam ti jigi ate ti maa ta welensa ase wa ale ka dii la. ¹¹ Diipo ate ti nyiem nya waalika la, dila powa ti sue a kaasi kama, na kan peenti. Alege ti dan siak a te wa, ku a nye ase ka tiib ale a yoani yoana la. Ase tiimu ale a yoani yoana la, waalika me a te ti ka yoana. Yoana de abe ale masim boka ale wayorisima tuima.

¹² Dila nyin la, mi a weeni ni kama ayen, ni be zak ni nisimanya sii ale jiaak la wein, abe ni basi ate ni dunanya naai ale gbarin la, a ta pagrim. ¹³ Ni yuarisi suitanya ate nan kaai ale a dugsi la a kan deri kpi alege ka nya nyinyogsa.

¹⁴ Ni pii nyin ate ni ta nye masak ale waai meena, abe ni welema dii nyin la, waai ale kan welema la, an baga a boro ale Naawenya. ¹⁵ Ni kpesi ni deka ate ni wanyi me la a kan jogi Naawen niaunju abe ni wanyi me la a kan chim tituak a pa

bu yaamu chogsi tiib sinsila, ¹⁶ abe ni wanyi me a kan ta nye kaai ale kan nala ase Iiso nyeka choawa la. Wala jam ale wa kowa bikpagi. Iiso yaa pa kpanjana deka a da nandiinta de bunyi dekki ate ku yaa sak ayen wa nman daa bikpagiya. Nyeka de choa abe jam ta ka kaasun a jam ba kisitanya wienja po. ¹⁷ Alege nama seba kama ayen ku naanyin, wa yaa nman jam a yaali ayen wa tuesi ka niak kaai ate wa kowa ayen wa te la, alege wa kowa jam yiaak wa ayen wa ga nakpiak. Iiso a kum kama a pii nyin a nye ayen wa tagri wa ale nye dii la, alege wa an nman jam baga a nye dila.

¹⁸ Mi a weeni nya de meena kama boan nyin, nama an jam ase Izirali demma ale jam jam dii la. Ni an jam daa jaab waai ate nuru baga a tiri wa ase Sinaai Guuku ale ku bolimjiaka ale a de la, ale legini nna kpito la, ale vapagrika, ¹⁹ ale damunin ale kasim a kum nna yegayega ale lueluku ale a kaari la. Nuruma ale ga wom lueluku la, ba yaa saalim ayen ba kan nman a yaali ayen ba wom wari di choa, ²⁰ dii nyin la weeni kaai ale jam weeni ayen, "Dun a dan poom tiri guuku, ku a fe kama ayen ba pa tana a yuk ka ko." Weenika de jam pagra kama te ba. ²¹ Moosis ale jam nya nya de meena la, ku jam pagra ka nna yegayega ate wa weeni ayen, "Yogsum ale

ta mu ate m nyinj a gok.”

²² Alege nama ate mi a weeni ayen ni nya, ni goanti jam ka Zayon Guuku ale Naawen waai ale vua la tenka wenyamazuk Jerusalemɔa ase tenzuk de Jerusalemɔa la, ale sabiilo baai ale piisi nna yegayega la, ²³ ale Naawen bisii ate wa lij biak la tigsika po kaai ale ka supeantik tigsika la jigi. Bisaɲa de yue ale nmarisi bo wenyamazuk. Ni jam ka Naawen waai ale a bo nurubiik meena buusa la jigi. Ni chiisaɲa jam gum jaab ale ka nuru baai ale kan ta kaasunɲ la, chiisa. ²⁴ Ni jam ka Yeezu jigi. Ka wala ale zaani tama ale Naawen ale nye noayenɲ paalika la sunsunɲ. Ni be jam ka ziim buui ale a sugri ni biemu a basi la jigi. Ziimu de abe a sak ti ka wamaɲsa yegayega a gaam Abil dunka ziimu, ale a sak ti wie nɲaai la.

²⁵ Ni be kpesi ni dek ate ni kan zeri Naawen ale a biisi dii la womka. Tama be ale nye ka se a baga chali be waai ale a biisi ate ku nyini wenyamazuk la jigi ase ti nin zeri wa? ²⁶ Dila powa wa ale biisi la, ku jam choa tenka meena kama. Alege yogyogla de, wa pe kama ayen, “M le choa ka tenka a nman gum du. Be daa tenka nyini ate m le choa, m le choa ka tenka ale wenyamazuk meena a maa gum du”. ²⁷ Wa ale weeni dii ayen, “M le nman la”, a nyini ka peelim a sak ayen choaka

de a sak kama ayen jaab buuri meena ate Naawen nye la le choa kama a voori, ate nɲanta baai meena ale a choa alege kan voori la, a zaani.

²⁸ Ni be basi ate ti te Naawen jiam dii nyinj la, wa te ti ka tenɲ kaai ate ti le chim nalima la. Tenka de abe kan maa choa a voori. Dila nyinj la, ni be basi ate ti nye wa jiam abe ti a te wa zula nɲaai le nɲa basi ate wa sui peenti la, abe ti a chali yogsum ale wa, ²⁹ dii nyinj la, ti Naawenni a nye ase ka bolim la, ate bu dan de jaab bu de kaasi dii la.

13

¹ Ni kasim ta yaalika ale chaab ase Kirisita bisa la. ² Ni a teeri ate ni siak a tuesi nicham ni yienɲa. Nuruba gela jam nye dila kama a yaa maa tuesi Naawen sabiiloba alege ze ayen ba ka Naawen sabiiloba. ³ Ni a teeri baai me ale bo likka diina po la wie, ase nama me maa bo ka likka diinaɲa po ale ba la. Ni a teeri baai me ale a nam la ase nama me maari a nam kama la.

⁴ Ku a fe kama ayen waai a dan yali chora, wa te wa yalika zula. Nidɔa me a dan faari nipok, wa te faarika zula. Ku a fe kama ayen choroba ale pooba ta siaka ale chaab wie po. Naawen le wa bo baai meena nye-boka ale kaasi ate ba a nye kabonɲsa la kama.

⁵ Ni kan basi ate ni nye-boka ale ni popola meena a kasim bo ligra yaalika po, alege, ku a fe kama ayen ni

basi ate ni sue peenti ale ni ale ta ṅanta baai la. Boan nyiṅṅa Naawen weeni ayen, “Mi kan basi ni diipo diipo, M be kan zeri ni diipo diipo.”

⁶ Dila nyiṅ la, ni be basi ate ti nyini peelim a weeni ale supeentik ayen,

“Nyɔɔwa ka mi maaro, dila nyiṅ m kan chali yɔgsumɔa.

Be ka wana le baga mu wari a nye?”

⁷ Ni teeri ni kpaṅṅa baai ale biisi Naawen wannu a sak ni la. Ni poli nya ba nyeboka ale jam ta dii a jam alege ate ba yaa kpi la, ate ni tomsi ba siaka ale jam ka dii la.

⁸ Yeezu Kirisita ka dila a ta nyini diem ale jinla a ta a cheṅ diipo meena wuu. Wa kan maari a tagri diipo diipo. ⁹ Ni kan basi ate sinsak kperikaliisa meena togatoga a nye ate ni basi suman̄ka vaka. Ku nala kama ate ti tuesi Naawen tiirim buui le bu basi ate ti suniimaṅa pagra la. Daa ti nin a va ṅandiinta kisita ale ti suniimaṅa ta pagrimɔa. Baai ale a va sinsan̄ṅa de chaama la, an diem nya maarika ṅa po.

¹⁰⁻¹³ Juuma Puusika Yenni kpaṅi kpeeni a nyiem pa ka duṅsa ziim a ta jo Welensa Yegayegaka jigini ayen wa nye kaabka a te wa dek wabaatana ale nuruma wabaatana. Naawen ale te Juuma Sinsan̄ṅa la kan jam a siak ate nuru a ṅobi duṅ sila lantaṅa. Juuma Puusika Yenni tomteeroma a nyiem goanti pa sila a ta

nyini ka nuruma boka jigini nakpiaka a ju si. Siuk kula po, nuruba abe ale jam yik Yeezu namsi ko la, wa kummu jam ka kaabka nuruba wabaata nyiṅ. Dila yaa be basi kama ate Naawen yaa soa ba. Yeezu nye dila ka nakpiak. Tama be ta siaka ale kaabka de kama. Dila nyiṅ la, ni basi ate ti nyini nuruma boka jigini nakpiaka ase wa ale nye dii la a maa nya chivie wa nyiṅ.

¹⁴ Dii nyiṅ la, ten̄zuk de daa ten̄ kaai ate ti le boro taam wuu la, ti ta yiila a limsi ka ten̄ kaai ate ti le nya chum diipo la. ¹⁵ Dila nyiṅ la, ni basi ate ti kasim pa pimpauk ase tama me kaabka la a ta va Yeezu jigi a te Naawen. Pimpauku de, ti pa ka ti noa a weeni ate ku a nyini peelim ayen wa ka ti Nyɔɔ.

¹⁶ Ni kan ban̄ ate ni a tom waman̄sa a te nuruba abe ni pa ṅanta baai ate ni ta la a chari chaab, dii nyiṅ la, wien̄a de a nye ase ka kaabka la a te Naawen ate wa sui a peenti.

¹⁷ Ni a zuli ni kpaṅṅa noa ale di meena wuu ate ba a weeni ni la. Ba kasim a nya ni zuk kama daa meena, dii nyiṅ la, Naawen le bek ba kama ase ba ale a nya ni zuk ate dii ale dii nye la. Ni be dan a te ba zula, ba ba a tom ba tuimaṅa ale ka supeentik. Kan daa di, ba ba a tom ale ka sukaasima. Dila be kan maari ni.

¹⁸ Ni kasim a puusi Naawen a te ti. Tama dek seba chak kama ti popola po

ayen ti an nye wari kaasiya, dii nyin la, ti a yaali kama ayen ti kasim a tom a va ku siuku diipo meena wuu. ¹⁹ M be a saalim ni ale ka ninmuna ayen, ni puusi Naawen ate wa basi ate m pilim nman jam ni jigi yogyogla.

²⁰⁻²¹ Ti Nyɔnɔwa Yeezu waai ale ka Naapeenkpagini la kpi kama, a pa wa dek ziimu a nye ate tama ale Naawen ta noayen ale chaab. Noayenka de abe kasim boro kama taam wuu ale Naawen waai ale nak wa yiri kum po la. Nyanja de meena nyin, ate Naawen a nye ate nuruba a boro ale masim. M be a puusi a te wa kama ayen wa le va Yeezu Kirisita nyin a te ni jaab buui meena ate ni a yaali ale ninmuna la ate ni бага a tom wa ale a yaali dii la. Mi a puusi kama ayen wa nye ate ti meena chim nuru baai chaab ale a nye ate wa sui a peenti la. Dii nyin la, nyaku de a basi kama ate Yeezu Kirisita a nya zula taam wuu. Ku be nye dila.

²² M suaata, mi a saalim kama ayen ni lagi tue nalimnyiini ale chichiiba a wom tuntomika de ate m weeni a denji ni kpa la, dii nyin la, gbanja de ate m nmarisi a te ni la, an wonja gaam taamya. ²³ Mi a yaali ayen m weeni a sak ni kama ayen ba lagi ti suoku Timoti likka dok po a basi kama. Wa dan jam nwuli, ate m cheena, m le ta wa maa jam kama.

²⁴ Puusi ni kpanja meena ale Naawen nuruma meena te ti. Ti suaataja baai ale nyini Italiya tenka a maa bo ale ti la, a puusi ni.

²⁵ M be nman a saalim ayen te Naawen niaka a bo ale ni meena.

JEEMSI Gban̄ka

¹ Mi, Jeemsi, waai ale ka Naawen ale ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita tomteero la, a puusi nama baai ale ka Yeezu n̄aan̄viiriba a waan̄ bo tɛn̄ka meena po la.

² M suaata, ni dan jam nya nyenyaka, ni basi ate ni sue a peenti yegayega.

³ Ni seba ayen ni siaka ale Yeezu a dan baga a zaani nyenyaka de po, ni le baga zaani nyenyaka kama. ⁴ Ni dan baga zaani nyenyaka de po, ku a fe kama ayen ni zaanaŋa de a basi ate ni kan lo. Nyaku de a basi kama ate ni nyeboka a chim nye welen̄, a kan n̄ma silim jaabjaaboa.

⁵ Naawen ta niaka yegayega. Wa kasim pa ka n̄anta nna yegayega a te baai ale a juisi wa la. Dila nyin̄ la, yam a dan posim ni ba gela jigi, ni puusi a te Naawen ale wa le pa yam a te ni. ⁶ Ni dan puusi te wa, ku a fe ate ni ta siaka ale wa abe ni kan ta chichama. Chichama nyɔnɔ a nye ase ka viok ale a fobi beli kpeeni nyiam ate bu a cheŋ nin̄ ale n̄aan̄ dii la. ⁷⁻⁸ Ba an baga a lueri wayeŋ waboari po ba tuima jigi ya. Bala chaab kan a poli ayen ba le nya jaab Naawen jigi ya.

⁹ Nama baai ale ka nan̄jagsa la, ku a fe kama ate ni supeentik, dii nyin̄ la, Naawen pa ni zaani

ka nin̄. ¹⁰ Nama baai me ale ka jigsiroba la, ku a fe kama ayen ni basi ate ni supeentik ale Naawen ale pa ni zaani n̄aan̄ la. Ku a fe kama ate ni supeentik dii nyin̄ la, ni a nye ase ka puuta ale kan a beni ale a kpi dii la. ¹¹ Wenbinni a dan jueli ate wentuen̄ka a moagi yegayega, puutaŋa a jak kama a yuiri ate ti nalimu me a be. Siuku la po jigsiroba a dan bo ba tuimaŋa po a tom, ba me a kpi kama.

¹² Supeentik bo ka waai ale baga a zaani nyenyaka la jigi. Naawen be puulim kama ayen wa le te nuru wala choa tiirim. Tiirimu de ale wa nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la ate wa le pa te baai ale a yaali wa la.

¹³ Ti dan jam nya nyenyaka, ku an magsi ayen ti a weeni ayen ka Naawen ale nye ti a nya. Naawen dek kan nye nuruba a nya. Wabaata me an baga nye wa a nya.

¹⁴ Alege ka ti dek suniimaŋa yaalika ale a dari ti ate ti a tom tuimbaata. ¹⁵ Ti dan siak a te ti suniimaŋa yaalika, ti a tom ka wabaata tuima. Ti wabaata tuimaŋa abe ale a basi ate ti a kpi.

¹⁶ M dek suaata, ni kan a a paasi chaaba. ¹⁷ Jaab buuri meena ate ti ta ate ba nala la, a nyini ka Naawen jigi. Wa nye chin̄marisaŋa meena a pa si a nyo wen̄mazuk ayen si a nyagsi. Wa kan tagri diipo diipo ase yisintaŋa ale a tagri dii la. ¹⁸ Ku ka

Naawen dek yaalika ate wa nye ti ayen ti chim wa bisa, ate wa yaa pa ti a zaani jaab buuri meena ate wa nye la niŋ. Wa a ale nye dii ayen ti chim wa bisa la ale ti ale va wa wensie wienja la nyiŋ.

¹⁹ M dek suaata, ni a poli wienja de. Ni basi ate ni tuenja a lagri nalimnyiini ate ni a wom, abe ni kan basi ate ni noa a valima abe ni kan basi ate ni sue a kpabi a puuri ale nuruba me, ²⁰ dii nyiŋ la, ti dan ta supuurim ale nuruba, ti kan va Naawen ale a yaali dii la. Wa a yaali kama ayen ti a tom tuimmanja a te wa. ²¹ Dila nyiŋ ku a fe ate ni pa ni tuimbaataja meena a basi abe ni pa ni dek meena a te Naawen abe ni tuesi wa wamanšana ŋaai ale ŋa baga vari ni a basi la. Wa poom pa wa wamanšana a nyo ni suniima po kama. Dila nyiŋ ku a fe kama ayen ni a va ŋa.

²² Ni dan a wom ŋa ale kan va ŋa, ni a paasi ka ni dek. ²³ Nuru dan a wom Naawen wienja ale kan va ŋa, wa a nye ase ka nuru waai a nyiem ale a nya wa dek nyaasun po dii la. ²⁴ Wa dan nya wa dek nyaasunku po a nueri, ale basi dula, wa deri a ban wa le poom a neensi dii la kama. ²⁵ Nuru wala choa a nye se ka waai ale wom Naawen Sinsak manšana ale deri ban la. Ku be a fe kama ayen ni kan a nye dila, dii nyiŋ la, Naawen Sinsak manšana a vari ka nuruba a basi. Dila nyiŋ ku a fe kama ayen ni

ŋmasi wom ŋa nalimnyiini abe ni a va ŋa. Ni dan a nye dila Naawen le te ni niaka.

²⁶ Nuru waai a dan a poli ayen wa va ka Naawen ale kan yik wa dek wa biik po, wa a paasi ka wa dek. Wa Naawenni vaka ka kinla. ²⁷ Ti Kowa Naawen a yaali kama ayen ti a va wa ale wensie. Dila nyiŋ la ku a magsi ka ti a maari kpin sii ale pukoga ŋaai ale a nam la, abe ti kan basi ate tenka demma tuimbaataja a chogsi ti.

2

¹ M suaata, nama baai ale ta siaka ale ti Nyɔɔowa Yeezu Kirisita waai ale ka zula meena nyɔɔ la, ni kan luk a yaali nuruba ba gela abe ni a basi ba gela. ² Ni dan tigi chaab ayen ni puusi a te Naawen ate nuruba baye a jam jo ni tigsika jigini, ate ba wanyi a jo jigsiro gatta ale su ligra nifelima ate ŋa a nyagsi, alege nwala me jo garuk tii ale kan nala, ³ ni dan te jigsirowa zula nna yegayega a weeni wa ayen, "Nya kali man jigi ale nna." alege weeni jajakka ayen wa, "Cheŋ ga zaani denna", a yaase "Kali ten", ⁴ nyaku de a sak kama ayen ni a bo ka nuruba buusa dii nyiŋ la, ni popolaŋa ka popola baata, ku an nala ate ni a luk chaaba.

⁵ M dek suaata, ni wom de. Naawen lueri ka baai ate tenzuk de nuruma a poli ayen ba ka ŋanjagsa la ayen ba jigsii ale ba siaka ale

Naawen, abe ba de Naawen naam buui ate wa puulim ayen wa pa a te baai ale a yaali wa la. ⁶ Nama a nye njanjagsa ase ba daa nuruba la alege a zuli jigsiroba baai ale a basi ate ni a nya ninam ale a dari ni a ta a cheŋ boteeroba niŋ la. ⁷ Bala ale biisi a kaasi yoi maŋ kaai ate Naawen a te ni la.

⁸ Ni dan a va Naawen Naamu sinsak ŋaai ate ba ŋmarisi Naawen Gbanƙa po la nalimnyiini ayen ni a yaali chaab ase ni dek la, dila ale nala. ⁹ Ni dan luk a yaali nuruba ba gela ale kan yaali ba gela, dila an nala. Kula nyɔnɔwa a tom ka wa biok. Naawen Sinsanŋa abe le bek wa kama ¹⁰ dii nyiŋ la, waai a dan va wa sinsanŋa meena alege jam kaasi dinyi wa kaasi ka ŋa meena. ¹¹ Naawen a weeni sak ni kama ayen ni kan a nye kabonŋa. Ni dan kan nye kabonŋa alege a ko nuru, ni diem nye Naawen Sinsanŋa kaasi kama. ¹²⁻¹³ Ku a fe kama ayen ti boro abe ti a poli ayen ti ka nuru baai ate Naawen le pa wa sinsak ŋaai ale a vari nuruba a basi la, a bo ti buusa. Tama be dan kan basi ate ti boka a nye se dila la, Naawen kan ta jjiirim ale ti dii nyiŋ la, ti an jam ta jjiirim ale ti vaanchaaba. Jiirim nyɔnɔ kan chali yɔgsum ale Naawen buusa boka.

¹⁴ M suaata, nuru waai a dan weeni ayen wa ta siaka ale Yeezu alege kan tom tuimmanŋa wa siaka nyiini an baga vari wa a basi, ¹⁵⁻¹⁷ ase

ni wanyi nin kan ta garuk a jo yaase ŋandiinta a de, ate ni wanyi yaa nya wa a weeni wa ayen, "Naawen ale te fu garuk ale ŋandiinta," alege kan poom a poli nuruwa ale a yaali fi maarika dii la, fi siaka ale Yeezu nyuenta ale boa? Dii nyiŋ la waai a dan ta siaka ale Yeezu ale kan tom tuimmanŋa ku a sak se siak kala choa kpi kama la. Ka, ka kiriya.

¹⁸ Alege waai ale weeni ayen, "Nuru wanyi ale a ta siaka, ale wa choa a tom tuimmanŋa." Mi ale weeni wa ayen, "Sagi mu nuru waai ale ta siaka ale Yeezu alege kan tom tuimmanŋa la. Mi ale tom tuimmanŋa a sak nuruba ayen mi ta siaka ale Yeezu kama." ¹⁹ Fi ta siaka ayen Naawen ka dinyi dekki a boro? Kula ka wensie. Chichiribaatanŋa me a ta siaka kama ayen Naawen ka dinyi dekki a boro. Si a chali wa yɔgsum me kama. ²⁰ Ni basi ate m weeni sak ni ayen ni ka betta, boan nyiŋŋa, waai a dan ta siaka ale Yeezu alege kan tom tuimmanŋa, wa siaka kiri ale boa? ²¹ Ni basi ate ti teeri ti kokpienka waai ale jam boro ate ba a wi ayen Abraham la wie. Naawen jam wi wa kama ayen wayɔrisima nyɔnɔ. Wa yaa jam weeni wa ayen wa yik wa biika Aizik a ta cheŋ juijui ate ba a kaab la a ko te wa. Wa ale weeni wa dila la, kuna beni ya alege ate Abraham siak ayen wa ko wa te wa. ²² Abraham siaka ale wa tuimanŋa a jam

ka bunyi dekki. Wa ale nye dii la a sak ti kama ayen wa sum ta siaka ale Naawen kama. ²³ Wie ŋaai ate ba ŋmarisi gbanƙa po la, ka wensie. Ba ŋmarisi weeni ayen Abraham ta siaka kama ale Naawen. Ka dila nyin ale soa ate Naawen a wi wa ayen wayɔrisima nyɔnɔ ale wa doa la. ²⁴ Yɔgyɔgla de ni be basi ate m weeni sak ni ayen ku a fe kama ayen waai ale ta siaka ale Naawen la a tom ka tuimman̄sa. Be daa wa siaka nyiini ale basi ate wa a chim wayɔrisima nyɔnɔ, ka wa nyeka.

²⁵ Nipɔk ale jam boro ate ba a wi wa ayen Arayab. Wa jam ka nidɔa yaalik nna yegayega. Nuruba yaa jam nyini Izirali ten̄ka po a cheŋ ayen ba mak nya ba dachaasana Jeriko demma. Ba ale jam la, Arayab yaa jam maari ba ate ba nya siuk a chali be. Wa nye man̄ka de ale basi ate Naawen basi ate wa nya varibasika ase Abraham nye man̄ka ale basi ate wa nya varibasika dii la.

²⁶ Ni basi ate m ŋman weeni sak ni ayen, ase nuru chiik a dan kan bo wa jigi ya, wa daa jaab vuuwa. Waai abe dan ta siaka ale Naawen alege kan tom tuimman̄sa, wa siaka daa siak vuuwa, ka kpi kama.

3

¹ M suaata, ni seba ayen Naawen le jam a bo tama baai ale ka sagraɔba la buusa a gaam ti sua tintila. Ka dila ale soa ate ku a fe ayen

ni kan piisi a chim sagraɔba. ² Ti meena a kasim a nye wie a kaasi kama. Nuru a dan kan nye wie a kaasi wa biik po, wa ka nuru man̄ nna yegayega ale baga wa dek me a yik nalimnyiini. ³ Nuruba nyiem a pa ka wusuma nobansa a su ŋa noa po ate ŋa baga siak ba noa a va ba a cheŋ juijui meena ate ba a yaali la. ⁴ Ni a poli ŋaarun̄ kpion̄ kuui ale bo nyiam po ate vioku a fobi ku ate ku a chali nyiam zuk nna yegayega la. ŋaarun̄ku damdoma a baga a pa do fiik kama a nye ate ŋaarun̄ku a cheŋ juijui meena ate ba a yaali ayen ku cheŋ la. ⁵ Ku ka dila ale nuru biik gingelun̄ kuui ale kan soa dii alege a biisi kanjanta wie la.

Ni be ŋman poli nya ase bolim magdega ale baga de sagi kpeeni dii la. ⁶ Nuru gingelun̄ a nye se ka bolim la. Ku ka bolim buui ale nyini Sitaana jigi a baga ju ten̄ka meena la. Gingelun̄ku de abe le baga kaasi ti nyuvunni ti nyeka meena po ale bolim buui ale a nyini bolim buui ale kan maara kpimsi la jigini. ⁷ Nuruba a baga balin̄ dun̄sa ale nuinsa ale wiiga ale nyiam po ŋanta alege ⁸ waai karo a diem baga a balin̄ wa gingelun̄ɔa. Ti gingelun̄tana ka ŋan baata nna yegayega ate ti an baga a yik ti. Ti a nye se ka choŋ pagrik la. ⁹ Ti ta ti a biisi a pak Naawen ale a le ti vaanchaab baai ate Naawen a nye ate ba a neensi wa dek

la. ¹⁰ Ti pa ka noa dila a pak Naawen ale ŋman pa noa dila degadega a le nuruba. M suaata, dii ate ti a nye la an nala. ¹¹ Ni seba ayen vili yeŋ nyiam an бага a masa ale a tua. ¹² M suaata, nama diem nya kinkaŋ ale ka yoani chaama yaase gaab ale bu yoani kinakama yaase nya buui ale ta yesa la a бага a chim nya nyuimɔa?

¹³ Nuru wanyi a bo ni po a ta yammɔa? Wa basi ate wa boka ale wa tuimmanŋa a sak nuruba ayen wa ka yam nyɔɔ, alege ka kanjanta me. ¹⁴ Alege ni dan ta nyuri ale popo soblum ale chim butuom nyam, ni kan a nak kuusa a velim ayen ni ka wensie yammɔa. ¹⁵ Yammu de choa an nyini Naawen jigi ya, bu nyini ka nuru biik ale chichiribaata jigi. ¹⁶ Juijui meena ate nuruba a dan boro ate ba ta nyuri ale butuom ba nyiem kasim ta ka chaab ale a tom wabaata tuima meena nna togotoga. ¹⁷ Nuru waai ate Naawen a pa wa yam welenka a te wa la, kan nye kpalinŋa, wa a yik ka wa dek, wa kan zeri nuruba noa, wa ka jirim nyɔɔ, wa a tom ka tuimmanŋa, ale kan lugi, ale chim nuru peeluk nalimnyiini. ¹⁸ Nuru waai ale a nye ate nuruba a boro ale suyɔgini ale chaab la, ku a nye ase nuru wala choa a bori ka suyɔgini ale ge a che wayɔrisima yaase wamanŋa la.

4

¹ Ka boa ale soa ate nama kasim a kpalim chaab ale ta daanika ale chaaba? Ni a kpalim chaab ka ni dek ale a yaali dii la nyin. ² Ni a yaali ŋanta, alege ni kan nya ba. Ka dila ale soa ate ni a ko nuruba. Ni kasim a yaali ka ni vaanchaab ŋanta, alege ni an бага a nya ba. Ka dila ale soa ate ni kasim a kpalim chaab la. Ni le kan puusi a bek Naawen ayen wa pa te ni la nyin ale soa ate ni kan nya ba. ³ Ni ka popola yuarisima ale ŋanta baai ate ni puusi a bek ayen wa pa te ni la. Ka ni dek popola baatanŋa yaalika nyin ate ni a bek Naawen. Ka dila ale soa ate wa kan pa a te ni. ⁴ Nama baai ale kan a va wensienŋa la, ni ze ayen nuru waai a dan va tenzuk masimu siutanŋa, wa ka Naawen dachiaga? Dila nyin la nuru waai a dan va tenzuk masimu siutanŋa, ku a sak wa ale ka nuru waai choa la kama. ⁵ Ni kan a poli ayen ba le ŋmarisi dii Naawen Gbanka po la, ka kinla. Ba ŋmarisi weeni ayen, "Chiik kaai ate Naawen a pa nyo ti nyinŋa po la, kasim a yaali ka ŋanta." ⁶ Alege niak kaai ate Naawen pa te ti la, a pagra gaam chiik kaai ate wa pa nyo ti po la kama. Ba ŋman ŋmarisi Naawen Gbanka po a weeni ayen, "Wa a niak baai ale kan ta kanjanta la kama alege kasim ta chaab ale baai ale a nak ba kuusa la."

⁷ Dila nyin la ni pa ni

dek meena a te Naawen abe ni zeri Velinvendika ate wa nyini ni jigi a chali be. ⁸ Ni forisi paari Naawen ate wa me forisi paari ni. Nama baai ale ka tuimbaata nyam la, ni nari ni nisima ale waba tii ate ni a nye la po. Nama baai ale ka popola buye nyam la, ni sugri ni popola togatoga n̄aai ale bo ni suniima po la a basi. ⁹ Ni basi ate ni sue kaasi abe ni a kumu. Ni basi ate ni laataja me a tagri chim kumsa, abe ni popeantik a chim sukaa-sun̄. ¹⁰ Ni yik ni dek a zuli Naawen ate wa pa ni chim niŋ deeroba.

¹¹ M suaata, ni kan a biisi wabaata wie a te chaaba. Baai ale a biisi wabaata wie a te chaab ale a bo chaab buusa la, bala chaab a biisi ka wabaata wie a te Naawen Sinsan̄a ale a bu n̄a buusa. Nama dan a bu Naawen Sinsan̄a buusa, ku a sak se ni kan va n̄a kama la. ¹² Naawen nyiini ale a te sinsan̄a ale a bu nuruba buusa me. Wala nyiini le baga vari ti a basi, wala nyiini abe le baga a te ti waalika. Ni dan a bu ni suaata buusa, nama a poli ayen ni ka bana?

¹³ Ni ba gela kasim a weeni chaab kama ayen, "Jinla a yaase chum, ti le nyiem a cheŋ teŋ ka choa a ga bo dula ate ku paari ase ben la a gerim ate ti nya ligra." ¹⁴ Ni be basi ate m weeni sak ni ayen ni ze chum ale ta dii chiem la. Ni a nye se ka pik la, ka dan boro saliu ku kan beni ale ge ate ka

n̄man a be. ¹⁵ Ku magsi ka ni a weeni ayen, "Ku dan ka Naawen yaalika, ti le baga a tom ti tuimaŋa." ¹⁶ Yogyogla de ni ta ka kanjanta ale a nak kuusa. Ni ale a weeni dii la an nala.

¹⁷ Nuru waai ale seba tummaŋsa tomka, alege a zeri n̄a tomka la, wa a nye ka wabiok.

5

¹ Jigsiroma, ni wom mi. Ni le jam a namu ka nna yegayega. Dila nyin̄ ku a fe kama ayen ni a yiili abe ni a kum. ² Ni n̄antaŋa yegayega ate ni ta la, a kaasi kama ate ni gattaŋa miari me a boro de ti. ³ Ni ligmon̄n̄ka me a muni kaasi kama. Munika de a sak kama ayen ni nye kaasi kama ate Naawen yaa nya a te ni waalika. Ten̄ka meena kpeglimka a kan beni ale ge jamu, alege nama kasim kpelisi ni n̄antaŋa yegayega meena a dueni. ⁴ Ni an tuni nuru baai ale a tom ni tattaŋa po la. Ni be wom ba funfoblaŋa. Baai ale a che ni n̄antaŋa ni tattaŋa po la kumsaŋa a paari Nyon̄owa Naawen waai ale ta pagrim meena la kama. ⁵ Ni ta n̄anta meena kama a de masim ale naam. Niiga ale a de a biigi ate ba yik n̄a ko dii la, nama me a de kama a biigi a goms̄i ni dek a magsi Naawen buusaŋa. ⁶ Nama a bu ka baai ale kan seba wariwari la buusa ale a ko ba me, alege ba an baga zeri. ⁷ M suaata, ni ta chichiiba a limsi ate ti Nyon̄owa a

ɲman pilim jamu. Kpaaro a ta ka chichiiba a limsi borika ɲmoruku ale ɲmoruk kuui ale ɲman pa a saɲ la ate wa yaa nyɛ wa ɲantaɲa a ta jo dok. ⁸ Nama me abe ta chichiiba. Ni basi ate ni popola bo jigi yeɲ, dii nyiɲ la da dii ate ti nyɔɔwa ayen wa ɲman pilim jam la, a mɔata kama.

⁹ M suaata, ni kan ta funfobla ale chaaba ate Naawen a jam a bu ni buusa. Ku kan beni ale ge ate wa jam bu ni buusa. ¹⁰ M suaata, ni teeri Naawen biisiteerɔma baai ale jam boro dila po a biisi Naawen wienja la. Ni teeri ba le jam ta chichiiba ba ninammu po dii la. Nama me a be ta chichiiba ase bala la. ¹¹ Ba ta supeentik kama yɔgyɔgla, dii nyiɲ la ba nya ba ninammu kama ale chichiiba. Ni teeri nuru wanyi ate ba jam a wi ayen Job, wa me jam nya wa ninammu ale ka chichiiba. Ni be nya Naawen ale jam basi ate wa nya masim ku kpeglimka po dii la. Nyaku de a be a sak kama ayen ti nya Naawen ale ta jirim ale nuruba ninammu po dii la.

¹² M suaata, dii ale gaamu wie meena la ale nna, ku an nala ate ni a pe wenɲmazuk nyiɲɲa a yaase tɛɲzuk meena yaase jaab meena. Waai a dan nyɛ wari ate nuru begi wa, ku magsi ka wa weeni ale wensie ayen, "Mm," yaase wa weeni ale wensie ayen, "Aaya." Waai kan a pe ate Naawen a bu mini fu.

¹³ Nuru a bo ni po a nya daanika? Kula nyɔɔwa puusi a te Naawen. Nuru a ɲman bo ni po me ate wa sui a peenti? Nuru wala me a yi yiila a pagi Naawen. ¹⁴ Nuru a bo ni po a yuagi? Kula Nyɔɔwa a wi Kirisita bisanja ale a tu chaab la kpaɲa ate ba nyɛ kpaam a kpiiri wa zuk ti nyɔɔwa Yeezu yonni nyiɲ, abe ba a puusi Naawen a te wa. ¹⁵ Ba dan puusi a te Naawen ale siaka ayen Naawen le nyɛ ate yuarowa nya nyiɲyɔgsa, wa le sum basi ate wa nya nyiɲyɔgsa kama. Tuim ba tii ate wa tomu la, Naawen le vonj a te wa. ¹⁶ Nyana de nyiɲ ni a weeni a sak chaab ni waba tii ate ni nyɛ la abe ni a puusi Naawen a te chaab, ate tuom a dan yik ni abe Naawen tebi ni. Wayɔrisima nyɔɔ a dan a puusi te Naawen, wa puusaɲa a pagra ka nna yegayega. ¹⁷ Dila po dila po Naawen biisiteerɔwa Elaja a jam ka nurubiik ase tama me la. Wa jam puusi kama ale nin muna a te Naawen ayen ɲmoruk kan ni. Dila nyiɲ la, ku jam paari ka bena ɲata ale geli, ɲmoruk an jam a niya. ¹⁸ Bena ɲata ale geli, ale jam a taam la, wa yaa a ɲman puusi a te Naawen ayen wa basi ate ɲmoruku ni. ɲmoruku yaa jam ni nna yegayega ate jaab buuri meena a ɲman a chim.

¹⁹ M suaata, nama wanyi a dan a be wensie siuku po ate ni wanyi a ɲman a yik

wa a ta nyini wa biem siuku
po a ηman jamu, ²⁰ kula
nyɔnɔwa a vari ka tuim-
baata nyɔnɔwa a ta nyini
kum po a nyini. Wa be
ηman nyε kama ate Naawen
le von tuimbaata nyɔnɔwa
tuimbaataηa yegayegaka a
te wa.

Gbanj Kaai Ate PIITA A LIŊ A ŊMARISI La

¹ Mi Piita, ka waai ale ka Yeezu Kirisita tuimtomdo la. Mi ale a nmarisi gbanjka de a te nama baai ale bo Pontus ale Galatia, ale Kapadosia, ale Asia, ale Bitiniya la. Ni ka nicham a waanj bo tensanja de po, Naawen abe lueri ni a te ka wa dek. ² Ku jam ka ti Kowa Naawen dek yaalika dila po, dila po ate wa lueri ni. Naawen Chiika ale jam poori ni ayen ni chim wa nuru welensa a va Yeezu Kirisita noai. Wa ziimu ale sugri ni tuimbaatanja a basi. Naawen a le wa maari abe wa te ate ni boro ale suyogini nna yegayega.

³ Ni basi ate ti te Naawen waai ale ka ti Nyonowa Yeezu Kirisita Kowa la jiam. Dii nyinj la, wa ta jiiirim ka nna yegayega ale ti, dila nyinj a yaa nak Yeezu Kirisita yiti kum po a yaa te ti nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka. Dila nyinj ate ti ta yiila, kama ayen ti ale nya nyuvunni de.

⁴ Ayen dai yey ti le nya njan manj sii ate wa pai zaani wenjmazuk la. Ba kan kaasi dula dii po, dii po. ⁵ Naawen pa wa pagrimu a nya ka nama baai ale ta siaka ale wa la zuk ayen wa vari ni nalimnyiini ni tuimbaata po a basi. Tenjka ale za ka kpeglim dii po la a dan paari,

wa ale pa wa varibasika a sak ti.

⁶ Ni basi ate ni supeen-tik wienja de nyinj. Alege yogyogla de, ni sue ale kaasi du nyinj la ni ale tu nye nyaka togatoga wie po.

⁷ Nyenyaka de a sak kama ayen ni ta ka siak manj ale wa. Ba nyiem pa ligmoninj kama a nyo bolim po a nye ate nja a nala, alege nja abe baga a kaasi. Nama siaka abe le gaam ligmoninj la, ni ale tu ka nyenyaka ate ni baga ta chichiiba, ate Yeezu Kirisita dan nman pilim jam abe ni nya pimpauk, ale nalim, ale zula. ⁸ Nama waai an diem nya Yeezu, alege ni ta yaalika ale wa. Yogyogla de ni ta siaka ale wa alege ni an diem nya wa. Dila ale soa ate wa basi ate ni sue peenti nna yegayega, nuru an poom baga magsi supeentik kala ale ka dii la. ⁹ Ni le ta siaka ale wa la nyinj, ate wa vari ni nalimnyiini ni tuimbaata po a basi.

¹⁰ Be ka varibasika de nyinj ate dila po Naawen biisiteeroma a jam pii nyinj a gisi nya a yaa weeni ayen Naawen le wa te ni tiirimu de la. ¹¹ Ba pii ka nyinj a limsi ayen ba minj dii po ate wa le nye la, ale waai ale wa nye dila la. Kirisita Chiika ale jam bo ba suniima po a basi ate ba a nye dii la ale la, a weeni ninam buui ate Kirisitawa le nam la ale zula njaai ate wa le nya me la. ¹² Naawen Chiika me a jam sak wa biisiteeroma a weeni ba ayen ba an jam a tom a

te ka ba dega, alege ba jam a tom a te ka nama. Naawen jam tom wa Chiika ate wa nyini wenɲmazuku po a jam ayen wa pai ka wa pagrimu a te baai ale jam a sak ni Naawen wamaɲsaɲa la. Wa biisiteerɔma a jam seba wa wamaɲsaɲa wie kama ale jam a yaali ayen nama me seba ɲa. Naawen sabiiloma dek me a jam a yaali ayen ba seba wamaɲsaɲa de kiri kama.

¹³ Dila nyinɲ, ni gomsɲi ni dek ale ni popola meena a magsi tuima tomka, abe ni kpesi ni dek a ta yiila ale Naawen le a yaali ayen wa maari ni dii la. Wa biika Yeezu Kirisita a dan ɲman pilim jam, Naawen le te ni ka niaka. ¹⁴ Ni le liɲ jam kan seba Naawen la, ni jam va ka ni dek yaalika. Ni be kan ɲman a nye dila, ni a zuli wa nalimnyiini. ¹⁵ Wa ka welensa nyɔɔɔ. Dila ale soa ate wa lueri ni ayen ni ta sunum welensa ale ni tuim ɲaai meena ate ni a tom a te wa la po. ¹⁶ Ba ɲmarisi Naawen gbaɲka po dila po, dila po a weeni ayen, “Naawen ka welensa nyɔɔɔ.” Dila nyinɲ la nama me a chim nuru welensa.

¹⁷ Ni nyiem dan a puusi Naawen, ni a wi wa ayen ka ni ko. Wala ale a bo waai meena buusa alege kan lugi la. Wa a bu waai meena buusa a ta va ka wa dii meena ate fi nye la. Dila nyinɲ la, ni pa ni nyeboka meena tenzuk de a te wa zula nalimnyiini. ¹⁸⁻¹⁹ Ni бага a teeri dii po ate

ni jam a va ni kokpiensana siuk kayioku la kama. Mi be ɲman seba Naawen ale nye dii a vari ni siuk kula po a basi la kama. Jaab waai ate wa be pa vari ni a basi la an бага a kaasi ase kuta ta a yaase ligmɔniɲ la. Jaab buui ate wa be pa nye kaabka a vari ti siuk kayaatana de po a basi la ale Yeezu Kirisita ziimu, ate nuru an бага a da la. Wa jam ka pabiik kaai ale welema nalimnyiini la. ²⁰ Naawen a liɲ jam lueri Kirisita kama ale ge nye tenzuk ale wenɲmazuk ale jaab buuri meena, ale ge ku ɲaanɲnyinɲ a yaa basi ate waai meena tenzuk de a nya wa. Wa be nye dila ka nama nyinɲ. ²¹ Naawen a jam nak Kirisita yiri kum po kama a yaa pa wa zulaɲa ale nalimu yegayega a te wa. Kirisita nyinɲ me ate ni ta siaka ale yiila Naawen jigi. Ni be va ka wala nyinɲ a ta siaka ale Naawen.

²² Yɔgyɔgla de ate ni wom Naawen wensie wamaɲsaɲa la, ni sugri ni tuimbaatana kama ni suniima po a basi alege va wa. Dila nyinɲ ate ni yaa ta yaalika nalimnyiini ale ni Kirisita be chaama. Dila nyinɲ la, ni be ɲmasi a yaali chaab dila ale ni suniima meena. ²³ Naawen wanni a kasim boro kama taam wuu. ɲa kan maa kaasi dii po, dii po. Wanni de nyinɲ abe ale soa ate ba pilim biak ni. Biamu de abe da nurubisa biamɔa ayen ni ɲman kpi alege ka Naawen. ²⁴ Ba ɲmarisi Naawen gbaɲka po

dila po, dila po ayen,
 “Nuru biik meena a nye se
 ka wuuta la.

Ba be nala ase ka wuu-
 taŋa puutaŋa la.

Wuutaŋa a jak kpi kama.
 Puutaŋa me a siiri a lo
 ka teŋ alege ate wuu-
 taŋa me dek a yaa a
 ko,

²⁵ Alege Naawen wann
 a kasim boro ka dila
 taam wuu.”

Wanni de ka wa wamaŋsaŋa
 ŋaai ate ba jam sak ni la.

2

¹ Wienŋa de nyiŋ ate mi a
 weeni ayen ni pa ni tuim-
 baata meena a basi. Ni kan
 a velim a te chaaba, abe ni
 kan a de nyuri ale chaaba,
 abe ni kan a le chaaba.
² Ni a nye ase biluaata la,
 a kasim a yaali ni maba
 biisim. Naawen wann abe
 a nye ase ka biisim la, ate
 ni dan tuesi di ase biluaata
 la, a nyu ni le chim a pak
 a nya varibasika. ³ Ase
 Naawen Gbanŋa ale a weeni
 dii ayen, “Nama dek abe nya
 Nyɔɔɔwa jirimu ale soa dii
 la kama.”

⁴ Ni forisi paari ti
 Nyɔɔɔwa Yeezu wa a nye
 se ka tintain dii ale a te
 nyuvuri la ate Naawen lueri
 di ayen di chim tintain maŋ
 wa puusika yenni po la,
 alege yenni seeroma a yaa
 zeri di la. ⁵ Nama abe a
 nye se ka tintana ŋaai ate
 Naawen a lueri ayen wa se
 wa yenni la. Yenni de po,
 ni a nye se ka baai ale jam
 ka Naawen yenni kaabdoma
 la, a pa ni suniimaŋa ale

ni popolaŋa Yeezu Kirisita
 yonni nyiŋ a nye kaabka a
 te Naawen. ⁶ Dii nyiŋ la, ba
 ŋmarisi Naawen gbanŋa po
 ayen,

“M lueri ka tintain maŋ,
 dii ate m pa dueni yenni
 nyubini gugoruku po
 a zaani Zayon guuku
 zuk. Kirisitawa abe
 ale tanni de.

Waa abe ale ta siaka ale
 wa la, wa kan basi ate
 fi a nya chivie.”

⁷ Wa ka tintain maŋ nna
 yegayega a te baai ale ta
 siaka ale wa la. Alege baai
 ale kan ta siaka ale wa la,

“Tintain dii ate seeroma zeri
 di ayen di ka tintain
 kayiok la,

a tagri chim ka tin-
 tain maŋ a gaam ŋa
 meena.”

⁸ Ba ŋman pilim ŋmarisi
 ayen, “Nuruba ale pa ba
 naŋsa a nak tintanni de a
 lo.” Ba le nak a lo kama dii
 nyiŋ la, ba zeri Naawen wa-
 maŋsaŋa womka kama. Ku
 yaa be ka Naawen dek yaa-
 lika ayen ba nak ba naŋsaŋa
 a lo.

⁹ Alege Naawen lueri ni
 kama a ta ni nyini legi po a
 nyini, a yaa pa ni nyo juijui
 ale peenti a ale a nyagsi
 nna yegayega la. Ni a nye
 se ni ka wa nalima ale wa
 kaabteerɔba la. Wa lueri
 ni a te ka wa dek ayen ni
 a weeni wakperikaliisa tu-
 imaŋa a sak nuruba. ¹⁰ Dila
 po dila po ni jam daa wa
 nuruba, alege yɔgyɔgla ni ka
 wa nuruba. Dila po dila po
 ni jam ze Naawen jirimu ale

ka dii la, alege yogyogla de ni yaa nya jiiimu de ale ka dii la kama.

¹¹ M deka doaba, ni a nye ase ka nicham tenka de zuk la, dila nyin ate mi a saalim ni ayen, ni pai ni deka njan yaalika a basi. Ti deka njan yaalika ale Naawen ale a yaali ayen ti a va wa dii la an moata chaaba. ¹² Ku a fe ate ni ta yue man ale baai ale kan seba Naawen la jigi, ate ku sak ba ate ba kan бага a biisi a gaam ni ayen ni a tom ka tuimbaata. Ni basi ate ba a nya ni tuimmanšana nyiini ate Naawen dan jam ayen wa bo tenzuk nuruma busa, wa nya pimpauk nama nyin.

¹³⁻¹⁴ Ti Nyonowa yonni nyin, ku a fe kama ayen ni a va baai meena ale chim kpaga a nya nuruba zuk la noa. Bala ase kpagi kpeemaŋa la ale baai meena ale pa san ba njan la. Naawen ale bobi ba namu ayen ba a te nuru baai ale a tom tuimbaata la waalika, abe ba a pak nuru baai ale a tom tuimmanšana la. ¹⁵ Dii nyin la, Naawen deka a yaali kama ayen ni basi ate ni tuimmanšana a kpimsi betana ale a biisi ba betta bisana la. ¹⁶ Nuru an soa ni, alege ni teeri ayen ni ka Naawen yom. Ni be kan a poli ayen nuru ale kan soa ni la abe ni pa kula a yaa a tom ni yaalika, alege ni pa ni boka meena a te Naawen. ¹⁷ Ni a te waai meena zula. Ni ta yaalika ale ni Kirisita be chaama. Ni a

chali Naawen abe ni a zuli ni Nakpionku.

¹⁸ Nama tomteeroma, ni a zuli ni nyamma abe ni a va ba noa nalimnyiini. Daa baai nyiini ale ta jiiim ale popola manša la ale magsi ni va ba noa, baai me ale poom ka gaasa nyamma la, ni a zuli ba abe ni a va ba noa. ¹⁹ Ba dan a namsi ni kinla nyin alege ni kan weeni wariya ni ale seba Naawen yaalika la nyin, wa le te ni niaka dila nyin. ²⁰ Alege, fi dan kaasi wari ate ba a nak fu dila nyin, ka boan nyuenta ale bo ku po? Alege fi dan chiibi a nam fi wamanša nyin Naawen ale niak fu. ²¹ Ku be jam ka ninammu de nyin ate Naawen wi ni, dii nyin la, Yeezu Kirisita deka a nam ka dila a te ni ayen ku sak ni ate ni tomsi wa deka ale nye dii la. ²² Wa an jam tom tuimbiowa. Nuruba be an jam wom venta wa noa po. ²³ Ba ale jam le wa la, wa an jam le ba me a tuni ya. Ba le jam basi ate wa nam la, wa an jam nyigsi ba ayen wa me le basi ate ba nam. Alege wa jam pai ka wa deka a nyo Naawen waai ale wensie boteero la nisa po. ²⁴ Kirisita ale jam kpi jabarimu nyin la, wa pa ka tama tuimbatana a ji wa deka zuk ayen ti kan njan a tom tuimbaata abe te boro ale welensa. Wa niraŋa ale basi ate ti nya nyinyogsa. ²⁵ Ni jam a nye ase ka piisa ale cheŋ be la. Alege yogyogla de, ni njan jam ka Kirisita jigi. Wa a nye

se wa ka ni naapeerik la. Wa le wa a nya ni chiisanja zuk.

3

¹ Pooba, ku a fe kama ate nama me a va ni choroma noa, ate ba gela a dan kan ta siaka ale Naawen wamañsaña, ba le tagri ba popola a va ña, ni ale a tom dii la nyinj. Ni daa nye dila, ku an poom ñman magsi ayen ni lagi noa a weeni ba wariya, ² dii nyinj la, ba le nya ni nyeka ale welema ale nala dii la. ³ Ni kan kasim a a yaali ni zuima bobika, abe ni a su nifelima ñaai ale a nyagsi ate ña diak a pagra la abe ni a jo garuk nalinta ayen ni nala. ⁴ Alege, ku a fe kama ayen ni suniimaña a nala gaam ñantaña de, abe ni ta noa yeñ. Suniima po nalimu de a ka kpeglimka ale chim nalim mañ Naawen jigi. ⁵ Boan nyiña, dila po, dila po nipok baai ale jam a va Naawen siuku ale ta yiila wa jigi la, bala nalimu jam ale, ba ale siak ba choroma noa nalimnyiini la. ⁶ Bala po wanyi jam ale Abraham powa Saara. Wa jam a va wa chorowa noai ka nalimnyiini a yaa a wi wa ayen wa nyɔɔɔ. Dila nyinj la, nama me abe ka nipowa de leeba ase ni ale a tom wamañsa a kan chali yɔgsum ale jaab-jaabɔa.

⁷ Siuk kula po me, choroba, ku a fe kama ayen nama me ale ni pooma a boro ale chaab ale yam. Ni ta pagrim a gaam ba

kama. Dila ale soa ate ku a fe ayen ni a te ba zula. Nama ale ba a poom tuesi Naawen nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la kama. Ni dan kan a nye dila, ni puusaña a kan paari Naawen jigi ya.

⁸ Basi ate m pai wienja de meena a sak ni. Ni basi ate ni nyeka a chim bunyi, abe ni ta popola yena. Ni ta yaalika ale chaab ase suaata la. Ni a zuli chaab abe ni ta jiiirim ale chaab. ⁹ Nuruba a daa nye ni biem, ni kan pai biem a tuni ba. Ba dan ka te ni, nama me kan ka te ba. Alege, ni weeni ba ayen Naawen le maari ba. Dii nyinj la, Naawen ale jam lueri ni la, wa jam puulim kama ayen wa le te ni ni-aka. ¹⁰ Ba ñmarisi Naawen gbanka po dila po, dila po ayen,

“Waai a dan a yaali ayen wa nya supeentik,

ku a fe kama ayen wa kaa biisi wabulorisa abe wa a velim wie.

¹¹ Abe wa basi wa tuimbaataña tomka abe wa a tom tuimmañsa, abe wa pa wa yaalika ale wa sunum meena ayen nuruba boro ale suyɔgini.

¹² Dii nyinj la, Naawen a nya baai meena ale a tom tuimmañsa la zuk kama ale a wom ba puusa.

Alege pai ñaaj a te baai ale a tom tuimbaata la.”

¹³ Ni dan kasim a yaali ayen ni a tom tuimmañsa,

ka wana dek ale wa nye ni biemɔa? ¹⁴ Alege, nuruba dan poom basi ate ni a nam ni tuimmanɔa nying, ni basi ate ni sue peenti yegayega. Ni kan basi ate yɔgsum yik ni ale waai ya. Ni be kan basi me ate wie a daani ni ate ni a yiili. ¹⁵ Alege ni ta Kirisitawa ni suniima po, abe ni a zuli wa ase Nyɔnɔ la. Ni gomsɔ ni dek ate nuruba a dan bek ni, ni ale ta yiila wa jigi dii la, abe ni weeni a sak ba. ¹⁶ Alege ni kpesi ni dek ate ni tulisika po, ni te ba zula abe ni seba ni dek yikka. Ni ta popola yena ale Naawen, ate nuruba a dan le ni, ni ale chim Kirisitawa nɔanviiriba a tom tuimmanɔ sɔi a te wa la, abe chivie yik nuru bala chaab. ¹⁷ Boan nyinga, ku zunchoɔ kama ate nuru nya ninam tuimmanɔa nying, ase ku nin ka Naawen yaaka a gaam nuru ale nam tuimbaata nying. ¹⁸ Kirisita dek a jam kpi ka bunyi ni tuimbaata nying, ayen wa pai ni a ta cheɔ Naawen jigi. Kirisita jam ka waai ale ka tuimmanɔa nyɔnɔ la. Wa jam zaani ka tama baai ale ka tuimbaata nyam la zaana jigi. Ba yaa jam ko wa kama, alege Naawen Chiika a jam nak wa yiti kum po. ¹⁹ A yaa basi wa ate wa cheɔ ga biisi a sak baai chiisaɔa ate ba yik lik la. ²⁰ Chiisaɔa de an jam va Naawen noai ya. Si jam boro ka dii po ate Nowa ate wa jam boro a nye wa nɔarunku dila po, dila po la.

Va nɔala po, nuruba naanin nyiini ate Naawen a vari ba basi. ²¹ Nyiamu de a sak ase ka nya buui ate nuruba pa a te ni soka a vari ni a basi la. Ba kan sugri ka ni nyingaɔa danɔa a basi, alege ku ka ni ale a nye pumpuulima ale ni popola meena a te Naawen la. Yeezu Kirisita ale yiti kum po la nying ale soa ate nyiamu a бага vari ni tuimbaata po a basi. ²² Kirisitawa de waai ale yiti kum po a yaa jueli wenɔmazuk la a kali ka wa juga geɔ a yaa nya Naawen sabiiloma meena ale pagro baai meena ale bo wenɔmazuk la.

4

¹ Yeezu ale jam bo tenɔzuk la, wa nam ka yegayega. Dila ale soa ate ku a fe ayen ni gomsɔ ni dek ni popola po ayen ni le nam kama. Dii nying la, waai ale a nam ale wa nyinglammu la, a kan nman a bo biem tuima po. ² A ta nyini jinla a cheɔ, ni a va Naawen ale a yaali dii la, alege daa nama dek nyingaɔa ale a yaali dii la. ³ Dila po wa, nama ale baai ale jam kan pa ba dek a te Naawen la, ni meena jam boro a nye ka wie ale chaab. Ni jam a tom tuima ale chaab ate ku beni ka nna yegayega. Ni jam a tom ka danɔa tuima, nipokyaalik tuima, a bugi daata, a nye nandiin kpeenta tiga, a nye daata tiga ale a kaab bogluta. ⁴ Alege, yɔgyɔgla de, baai ale kan pa ba dek a te Naawen la

ku cha ba kama dii nyin la, yogyogla de, nama ale bala a kan nman a tigi chaab a tom ba tuimbaata tuimaŋa. Dila abe ale soa ate ba a le ni. ⁵ Alege Naawen a dan jam ayen wa bo njanvuuta ale kpilima buusa, wa le bek ba kama ba ale tom dii ale dii la. ⁶ Dila ale soa ate kpilima jam maa wom Naawen wamaŋsaŋa sinsaŋa la, bala baai ate Naawen bo ba buusa ale ge ate ba kpi la ale baai me ale poom kan diem kpi la. Ba jam wom di kama ayen bala baai ale kpi la, ba chiisaŋa a ta nyuvuri a se Naawen ale vua dii la.

⁷ Tenka kpeglimka a moata kama. Ku a fe ayen ni seba ni dek yikka be ni gomsni ni dek a puusi Naawen. ⁸ Ku ka wamaŋ ayen ni basi ate ni nina muni ale chaab yaalika yegayega, dii nyin la yaalika ale chaab a basi kama ate biem wie kan piisi. ⁹ Ni basi ate nuruba a jam ni yienja abe ni kan a fobli. ¹⁰ Naawen a pai wa tiirinta togatogaka a te ka baai ale va wa la. Ni nya tiirim buui ate wa pai a te ni la abe ni pai bu a maari ni vaanchaab. Ni meena a daa nye dila, Naawen le maari ni ka nna yegayega. ¹¹ Waai ale ta Naawen tiirimu ayen wa a mooli Naawen wie la, ni basi ate wa a mooli wa wienja ale nin muna. Waai me ale ta Naawen tiirimu ayen wa a tom tuima a te wa vaanchaab la, ni basi ate wa pai Naawen pagrimu a tom nalimnyiini a te ba. Ti

daa nye dila, Naawen le nya pimpauk ti tuimaŋa meena po Yeezu Kirisita waai ale ta zula ale pagrim taam wuu la nyin. Ku be nye dila.

¹² M dek suaata, ni kan basi ate ku cha ni ale nye nya kaai ale a jam ate ni a nam nna yegayega la. Ni kan basi ate ku nye ni jigi nna ase wadiirini la. ¹³ Alege ni pa ku ase ka Kirisita le nam dii la ate ni a nam, ate ku te ni masim dii po ate wa a nya wa zulaŋa ale wa nalimu la. ¹⁴ Nuruba a daa le ni, ni ale a va Kirisita la nyin, ni basi ate ni supeentik. Dila a sak kama ayen Naawen pai wa Chiika waai ale ta wa zulaŋa yegayega la a nyo ka ni suniimaŋa po. ¹⁵ Ni wanyi abe daa nam, ku a fe kama ayen ku kan chim nuru ko ka wari yaase zum, yaase fi pa ka fi dek a nyo nuruba wie po. ¹⁶ Alege ni dan a nam ni ale ka Kirisita bisa la nyin, ni kan basi ate chivie yik ni dila nyinja, alege, ni te Naawen jiam ale ni ale ta Kirisitawa yonni la.

¹⁷ Yogyogla Naawen a gomsni kama ayen wa bo tenzuk nuru meena buusa. Wa dan jam wa le lij bo ka baai ate wa soa la buusa abe wa bo baai ale kan ta siaka ale wa wamaŋsaŋa la. Wa be dan piilim ale tama, ku le chim ka se bala jigi ya? ¹⁸ Ase ba ale nmarisi Naawen wamaŋsaŋa gbanƙa po ayen, "Ku dan pagra ate Naawen vari nuru maŋsa a

basi,
ku le chim ka se tuim-
baata nyamma jigi ya,
baai ale kan seba wa
la?"

¹⁹ Dila nyiñ la, ku ale ka, Naawen yaalika ayen ba a nam la, ba a tom tuimmanja abe ba pa ba dek a nyo Naawen waai ale nye njanta meena la nisa po. Wa ka wensie nyɔnɔ.

5

¹ Mi a yaali ayen m saalim nama baai ale ka Yeezu njanviirima kpanja la ayen, mi me ka kpagi. M be ka Kirisita ninammu seero. Wa dan nman pilim jam, mi ale maa nya wa zulaña ale wa nalimu yegayegaka kama. ² M be a saalim ni kama ayen, baai ale a va Naawen la a nye se ka wa piisa la, ate wa basi ate nama a chim nja naapeerisa la. Ni a nya ba zuk nalimnyiini. Ni kan a gisi ayen ni nya nyuenta ni tuimaña po, alege ni ta ku ni suniima po ayen ni a tom ka tuima a te ba. ³ Nuruma de ate Naawen pa nyo ni nisa po la, ni kan a nye ba ase ni ta pagrim a gaam ba kama la, alege nama dek a tom wa tuimaña ate ku sak ba, ba le ba nye dii la. ⁴ Ate Kirisitawa waai dek ale ka naapeerisaña kpagi kpien la a dan nman pilim jam, wa le pa wa zula njaai ale kan a kaasi la a te ni.

⁵ Siuk kula po, ku a fe kama me ayen, nama bi-paaluku a va nankpagsaña noa. Abe ni seba ni dek yikka. Ku a fe kama me

ayen ni a tom a maari chaab. Boan nyiña, ba nmarisi Naawen gbanja po dila po, dila po ayen, "Naawen a zeri kanjanta nyɔnɔ kama alege ta jirim ale waai ale a yik wa dek la." ⁶ Dila nyiñ, ni a yik ni dek abe ni pa ni dek a nyo Naawen nisa po ate wa dek ale a yaali dii po la abe wa zak ni a zaani. ⁷ Wie njaai meena ale a daani ate ni ta yiila la, ni pa nja meena a te wa, dii nyiñ la, wa a nya ni zuk kama.

⁸ Ni dachiaka Sitaana a nye se ka gbenli dii ale a kaari a nyeem la. Di a gisi ka nuru ayen di yik a njobi. Dila ale soa ate ku a fe ayen ni gomsa abe ni kpesi ni dek a limsi di. ⁹ Ni zeri Sitaana. Ni ta siaka yegayega ale Naawen abe ni zaani ale sunum pagrisa. Dii nyiñ la, nama seba ayen ni vaanchaama ale bo jigi meena ate ba ta siaka ale Naawen la, a nam a se ka nama me la. ¹⁰ Ni dan ga nam magla a nueri, Naawen waai ale a maari ni wie meena po la, le te ni pagrim yegayega a gum du. Wa jam wi ni kama ayen nama ale Kirisitawa ale ka bunyi la a maa chaab a nya wa, Naawen zulaña njaai ale kan ta kpeglimka la, Naawen dek le te ni welensa, ale nyiñ pagra, abe wa basi ate ni zaani jigi pagrik. ¹¹ Wa pagrimu ale kasim boro kama taam wuu. Ku be le nye dila.

¹² Nuru waai ate ba a wi ayen Silvanus la sum ka mi suok. Wala ale maa maari mu ate m nmarisi gban fi-

ika de a te ni. Gbanƙa de po, maa yaali kama ayen m sak ni abe m te ni nyinbiiri Naawen ale a maari ni dii la, ku ka wensie. Ni nmasi yik nalimnyiini wa ale a maari ni dii la.

¹³ Yeezu n̄aanviirima baai ate wa lueri a te wa dek ate ba bo ten kaai ate ba a wi ayen Babilon la, a maa chaab a puusi ni. M suoku ate ba a wi ayen Maak la, a puusi ni me. ¹⁴ Ni a puusi chaab nalimnyiini.

Naawen le basi ate nama baai ate Kirisitawa soa la ni meena boro ale suyogini.

Gbanj Kaai Ate PIITA A N̄MARISI A SAA SIYEWA La

¹ Mi Simon Piita, waai ale ka Yeezu Kirisita tomteero ale tuimtomdo la ale a n̄marisi gbanjka de a te baai ate ti Naawenni ale ti varibasidowa Yeezu Kirisita ayen ba dek welensa nyin ate ba te ba siak kaai ale chim siak man ase tama la.

² Naawen ale te ni niaka ale suyogini ni ale seba wa ale Yeezu Kirisita la nyin.

³ Ti seba waai ale wi ti ayen ti maa nya wa zulaŋa ale wa nalim yegayegaka la kama. Dila abe ale soa ate wa pa wa pagrimu a te ti ayen ti бага chali be ale tenjuk de tuimbaatanja abe ti a tom tuimmanja a te wa.

⁴ Naawen abe ale puulim ayen wa le te ti tiirim tii la, wa sum te ti ka tiirim manja nalimnyiini. Wa be te ti-irintanja kama ayen ti бага liisi tuim kaasima naai ale bo tenjuk de la a basi abe ti a neensi wa ale ka dii la. ⁵ Dila nyin, ni pii nyin ate ni a tom wamanja a gum ni siaka po, abe ni ta yam a gum ni tuimmanjanja po, ⁶ abe ni pa ni dek yikka a gum ni yammu po. Ni be dan seba ni dek yikka, ni pa chichi-iba a gum du, abe ni pa Naawen vaka a gum chichi-iba po, ⁷ abe ni pa jiiirim a gum Wein vaka po, abe ni pa yaalika a gum jiiirimu

po. ⁸ Ni nina abe dan muni ayen ni ta wienja de meena nalimnyiini, ni le бага va ti Nyonowa Yeezu Kirisita kama nalimnyiini ⁹ Waai nina abe ale kan muni ayen wa nya wienja de meena la, kula nyonowa a nye ase wa ka yio la, ate wa kan nya a yaa banj Naawen ale vonj wa wabaatanja a te wa la.

¹⁰ M suaata, Naawen a lueri ni kama ayen ni va wa. Ni be pii nyin ate ni nina muni ate lueri ka de boro ale ni taam wuu. Ni dan бага nye dila, ni kan бага basi ni siaka ale wa. ¹¹ Ni dan nye dila, wa ale te ni siuk ate ni jo ti Nyonowa ale ti Varibasidowa Yeezu Kirisita Naam buui ale kasim boro taam wuu la.

¹² Mi kasim a teeri ni kama wienja de alege m poom seba kama ayen ni poom seba na kama. Ate ni kasim pii nyin a yik wensie naai ate ni jam wom ale tuesi la. ¹³ Alege mi a poli kama ayen m le diem vua la, ku magsi ka m n̄marisi gbanjka de a te ni, ate ni nman teeri na wie. ¹⁴ M seba ayen ku ka beni ale ge ate m kpi a se ti Nyonowa Yeezu ale jam weeni mu dii la. ¹⁵ M dan kpi, m gbanjka de ale te ni siuk ate ni a teeri wienja de meena.

¹⁶ Ti le jam sak ni dii ayen ti Nyonowa Yeezu Kirisita le nman pilim jam kama ale wa pagrimu la, ti an jam weeni ka sunsuelim a sak ni. Ti jam weeni sak ni ka dii ate tama a jam nya ale ti dek nina la. Ti jam nya

ka wa pagrimu yegayegaka. ¹⁷ Tama ale wa ale jam bo guuk kpionku zuk la, ti Kowa Naawen a jam te wa ka zula ale nalim nna yegayega. Wa yaa basi ate lueluk a jam nyini wa boka jigini ale a nyagsi nna yegayega la a yaa sinj a weeni ayen, "Ka m biika waai ate m marij la ale nna. Wa a nyε ate m sui a peenti nna yegayega." ¹⁸ Tama ale jam bo dula ale wa la, ti jam wom lueluku ale nyini wennyamazuk a sinj la kama.

¹⁹ Dila nyinj la, wie njaai ate Naawen biisiteeroma a jam biisi dila po, dila po la ka wensie wie. Ku magsi ka ni a wom nja nalimnyiini. Dii nyinj la, ba wienja a nyε se ka bolim ate ba toati zaani legi po la, ku a nyε ka dila a ta cheena dii po ate Yeezu Kirisita le nman pilim jam ate wa bolimu a yaa nya nna wentalinj ni suniimana po. ²⁰ Wienja de meena po wakpeeni ale, ni teeri ayen biisiteero karo a бага togi a lagri wa ale weeni dii Naawen Gbanja po la. ²¹ Dii nyinj la, Naawen biisiteeroma wienja an jam nyini ka nuruba dek noa po. Alege ka Naawen Chiika ale jam pai wa wienja a te ba ayen ba njaa a sak nuruba.

2

¹ Dila po, dila po Venta biisiteeroba ale jam kan seba Naawen ya, a bo ale Naawen nuruma a paasi ba. Venta sagroba ale ba jam bo ale

nama me. Sagroba baai me ale jam kan seba Naawen la, le suk a gum ni po. Ba le ta venta sinsaga a jam sak ni abe ba nyini ba Nyonowa waai ale vari ba a basi la, njaan a nyini. Dila ale soa ate Naawen le ta kaasun jam ba jigi nna nwuli. ² Alege, nuruba yegayega ale diem va ba kama a tom kabonja tuima. Ba be le ba a nyε dii la le ku basi ate nuruba nya siuk a kaasi Naawen wensie siuku yue. ³ Sagroma de baai ale ta butuem la, le sak ni ka ba dek sunsuelima ate ba nya nyuenta ni jigi. Alege ku kan beni ate Naawen jam bo ba buusa ate wa nya ba kaasunku ate wa yaa basi ba ate ba kan ta kiri ya.

⁴ Naawen sabiilo baai ale tom wabaata la. Naawen an pa ba basi ya, wa yuk ba basi ka ninam jigi, juijui ate wa basi ate ba pa choroma a bo ba a zaani legi po ayen ba bo dula ate ku ga paari dii po ate Naawen le jam bo ba buusa la. ⁵ Tenjuk nuruma baai ale jam boro dila po, dila po a jam a tom tuimbaata yegayega la, wa jam basi ate ka nyiam a sueri tenjuk meena ayen ba kpi. Baai nyiini ate wa jam vari basi la ale nuru wanyi ate ba jam a wi ayen Nowa ale nuruba bachaab bayopoi. Nowa jam a sak ka wensie sinsaga a magsi chaab ale Naawen. ⁶ Naawen abe jam basi ate ka bolim me a de tenj sii ate ba a wi ayen Sodom ale Gomora la nuruma. Wa jam nyε dila

kama ayen ku sak wa le wa jam nye baai ale a tom tuimbaata dii la. ⁷ Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi wa ayen Loti. Nuruba kabonja tuima ale jam a daani wa nna yegayega, dii nyinj la, wa jam ka nuru manj. Dila ale soa ate Naawen a jam vari wa bala chaab po a basi. ⁸ Daa meena wa kasim jam a nya ale a wom nuruma de tuimbaataja njai ale jam basi ate wa sui jam a puuri nna yegayega la. ⁹ Dila nyinj la, Naawen seba wa le wa nye dii a vari baai ale a va wa nalimnyiini la ninam po a basi. Wa seba me wa le wa nye dii ate gaasa nyam a kasim bo ninam po ate ku ga paari dii po ate wa le jam bo nuruma buusa la kama. ¹⁰ Baai dek ale a tom tuimbaata tii ate ba nyinsanja a yaali ale ge an pa Naawen pagrimu a chim jaab la.

Venta sagrama de kan chali yogsum, ba ka kanjanta nyam, ba be kan zuli Naawen sabiiloma. Ba goanti a le ba kama. ¹¹ Naawen sabiiloma baai ale poom ta pagrim yegayega a gaam sagrama pagrimu la, ba kan njma ba ayen ba kaasiya yaase ba a le ba Nyonowa njja. ¹² Alege nuruma de a nye se ka goaduj kpien sii ale boro ate nuruba a yik si a ko la. Ba kan poli ase ba ka nuru bisa la. Wie njai ate ba ze nj kiri la, ba a le nj kama. Dila ale soa ate Naawen me a weeni ayen wa le ko ba ase ba ka

goadunsa la. ¹³ Ba ale nye ate nuruba nam dii la, ba me le nya ninam ate ku tuni ba ba ale nye dila la nyinj. Ba supeentik kama ate ba a zaani nuruba ninj kantuen a tom tuimbaata tii ate ba nyinsanja a yaali la. Nama ale bala a dan tigi chaab ayen ni de njandiinta, ba nyeem kasim a nye ka dila ate chivie a yik ni, ale ge bala a nya masim ba pimpaasima siutaja po. ¹⁴ Daa meena ba kan yaali ayen ba nya wayonj a gum chaab ale nipok baai ale a tom kabonja tuima la po. Ba kan maari a chagi ale tuimbaata tomka. Ba kasim a nye kama ate baai siaka ale kan zuak la, a tom tuimbaata. Ba suniimaja a kasim sueri ale ka butuem. Dila ale soa ate Naawen yaa ka te ba la. ¹⁵ Ba zeri Naawen siuku vaka kama ale ge ze juijui ate ba a chen la. Ba a nye se ka nuru wanyi ate ba a wi ayen Balaam la. (Balaam kowa yue jam ale Biio.) Balaam jam boro ka dila po, dila po a jam a tom tuimbaata a nya ligra nj nyinj. ¹⁶ Alege dai yenj ate boninj a yaa jam biisi ale wa ate wa tagri a yaa basi tuimbaata tomka.

¹⁷ Sagrama de a nye se ka beli dii nyiam ale kpeeri la, ale chinma njai ale kan ta njmoruk la. Naawen tali jigi legini po a te ba kama. ¹⁸ Ba a biisi ka kanjanta ale betta biisa. Ba pa ba nyinsanja a tom ka wa njai ale a dari nuru baai ale a piilim ba nyini tuimbaata po a nyini

la. ¹⁹ Sagrōma de a sak ka nuruba ayen ba dan wom ba sinsan̄ja ale va ba, ba le vari ba a basi, alege ba dek ze ayen ba ka tuimbaata tii ale a kaasi ba la yom. Boan nyīja, wari dii ale бага нуру ла, wa dila dek a basi kama ate нурува a chim wanni yomo. ²⁰ Nuruba abe dan seba ti Nyōnōwa Yeezu Kirisita ate wa vari ba a basi ate ba kan ηman a va tēnzuk de wakaasimāja, ale ge ku ηaan̄nyin̄ ba dan ηman tagri ba popola a maa bo wie ηala chaab po, ku le pagra ka nna yegayega a te bala chaab a gaam ba ale poom lin̄ ka dii la. ²¹ Dila abe dan nyē нуру jigi, ku te zunchōn̄ kama ate wala choa daam kan poom maa seba welensa siuku a gaam wa nin seba alege ku ηaan̄nyin̄ ate wa ηman zeri welensāja sinsan̄ja ate ba sak wa la. ²² Ba ale nyē dii la a sak kama ayen wamagsimāja ate ba magsi la ka wensie. Ba magsi ayen, “Biak a dan chiiri, ka ηman pilim a ηmani kama a ga a de ka dek chichiitanā.” “Ba dan yik deri a sugri di, di nyem ηman pilim chēn̄ ga a bilim ka fifatanā po.”

3

¹ M dek dōaba, mi ηmarisi gban̄ka de a saa ka siye a te ni. Gban̄sa siyewa de po, mi a teeri ni kama ayen ni a poli wa welensa wie. ² Mi a yaali kama ayen ni a teeri wie ηaai ate Naawen biisiteerōma a jam

biisi dila po, dila po la. Ni maara teeri ti Nyōnōwa ale ti Varibasidōwa ale pa tuimtomdōma a sak ti wie ηaai la. ³ Dii abe le de nin̄ la ale, ku a fe kama ayen yōgyōgla de, ni seba ayen tēnka a mōata ka kpeglimka. Нуру бааи nyeboka ale ka kasim va ba dek nyin̄ yaalik nyeka la, le jam kama. Ba dan jam, ba le nyē ni a la kama, ⁴ abe ba bek ni ayen, “Ti Nyōnōwa an jam puulim kama ayen wa le ηman pilim jamu? Wa bo ka be? Naawen ale nyē tēnka ale jaab meena la, ti nyamma a kpi kama, alege wariwari an diem tagriya.” ⁵ Ba kan yaali ayen ba seba ayen dila po, dila powa Naawen a jam biisi ka wie a nyē wen̄mazuk ale tēn. Wa jam nyē kama ate tēnka a nyini nyiam po a nyini, ⁶ be ηman ka nyiam ate wa pa kaasi dila po, dila po tēnka. ⁷ Alege yōgyōgla de, be ka sinsak ηala degadega ate Naawen diem pa biisi ate wen̄mazuk ale tēnzuk a diem boro. Alege wa dan bo buusāja a ga nueri, wa yaa le pai ka bolim ate bu de wen̄mazuk ale tēn meena. Wen̄mazuk ale tēn be diem boro a limsi ka da dii dann̄i ate Naawen le bo baai ale kan a va wa la buusa abe wa kaasi ba la.

⁸ Alege m dōaba, ni kan ban̄j ayen Naawen a nya dai yēn̄ ale bena tusidi ase ηa ka bunyi la. Nyōnō wa jigi ηa meena ka bunyi. ⁹ Нуру ба гела а poli kama ayen ti

Nyɔɔwa a dan puulim ayen wa le nye wari, wa a beni ka nna yegayega ale ge a nye wannɩ. Aaya, wa kan benni. Wa ti an goanti ta ka chichiiba ale wa ale yaa wa nye wari dii a te fu la. Dii nyin la, wa kan yaali ayen wa kaasi wa ya alege wa a yaali kama ayen ni basi ni tuimbaataŋa tomka.

¹⁰ Alege da dii dannɩ ate Nyɔɔwa le bo nuruba buusa la, le jam ase ka zue ale jam nuru yeri dii la. Dai dila a dan paari, wennyamazuk ale teŋ le nye ka waai nna yegayega ate wennyamazuk ale ŋanta baai meena ale bo du la a be ale ge ate bolim de teŋka me. Ate jaab buuri meena ale bo teŋzuk la a deri murin be. ¹¹ Wennyamazuk ale teŋ ale ka kaasi ka dila la, ku a fe ayen nama chim ka boan nuruba? Ku a fe kama ayen ni chim nuru welensa a va Naawen nalimnyiini. ¹² Abe ni a limsi ate ni nya Naawen jamka ale teŋzuk buusaŋa boka, abe ni a yaali ayen ŋa jam nwuli. Dai dila dannɩ bolim le bu de wennyamazuku ate bolimu tuilimu a nye ate jaab buuri meena a nyalim be. ¹³ Alege Naawen a puulim kama ayen wa le nye wennyamazuk paalik ale teŋ paalik ate wa welensa nyiini a kasim bo jigi meena. Tama abe kasim a limsi ka dila.

¹⁴ Dila nyin la, m dek doaba, ase ni ale a limsi da dila dannɩ la, ni pii nyin ate ni chim nuru welensa, abe

ni kan ta wariwari Naawen jigi ya ate ni boro ale wa ale suyogini. ¹⁵ Ni a teeri ti Nyɔɔwa ale te nuruba siuk yogyogla dii ayen ba basi ba tuimbaataŋa abe ba va wa la. Naawen dek ale jam pai wa yammu a te nuru waai ate ba wi ayen Pɔɔl la ayen wa ŋmarisi dila a te ni. ¹⁶ Pɔɔl gbanŋaŋa meena po ate wa ŋmarisi magsi chaab ale Nyɔɔwa chichiibaŋa ale ka dii ate mi a weeni ni nna la, wa me a weeni ka dila degadega. Ku pagra kama ate nuruba a min Pɔɔl sinsaŋa a chak. Dila ale soa ate baai ale kan seba Naawen ale ge ta popola buye la, ba gela a pai Pɔɔl sinsaŋa kama ale Naawen Gbanŋa wie ŋa chaama a tagri ate ŋa ŋman ka wensie, ate ba yaa pai ŋa a sak nuruba. Bala chaab abe a wi ka kaasun a te ba dek.

¹⁷ Alege m dek doaba, nama poom seba wienja de kama. Ni kpesi ni dek abe ni kan siak ate sagra baai ale a kaasi Naawen wamaŋsaŋa la a jam paasi ni a tagri ni popola ate ni basi Naawen wensie siuku vaka ate ni lo. ¹⁸ Alege, ni basi ate ti Nyɔɔwa ale ti varibasido wa Yeezu Kirisita a maari ni ate ni seba wa niaka ale wa yammu. Wa zulaŋa ale kasim boro ka dila taam wuu. Ku be le nye dila.

Gbaŋ Kaai Ate JŌON A LIŊ A ŊMARISI La

¹ Mi, Joon, a ale a ŋmarisi gbaŋka de ayen m sak ni Nyuvuri Wannu wie. Wa boro kama a nyini ku piilimka po ale chim nyuvuri meena nyɔɔ. Tama wom wa lueluku ale nya wa ale ti nimbie me ale pa ti nisima a tiri wa. ² Naawen ale tom nyuvuri meena nyɔɔwa de ate wa siŋ jam tenzuk de. Tama a nya wa kama ale chim wa seeroba ayen ti a weeni nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la wie a sak ni. Di kasim a bo ale Naawen kama ate nyuvuri meena nyɔɔwa a yaa pa di a sak ti. ³ Tama a yaali kama ayen ti sak ni wie ŋaai meena ate wa nyɛ la. Dii nyiŋ la tama dek a nya kama ale wom ŋa. Tama ale Naawen ale wa Biika Yeezu Kirisita a ta ka noai yeŋ ale chaab ate tama me a yaali ayen nama a jam gum ti po. ⁴ Tama a yaali kama ayen ni sue a peenti nna yegayega. Ka dila ale soa ate tama ŋmarisi wienja de a te ni la.

⁵ Dii ate Yeezu a sak tama wa dek wie ate tama a pa a sak ni la ale nna. Naawen a nyɛ se ka danni kantuenka la. Legi maga dek me an baga a moata wa. ⁶ Tama abe dan weeni ayen wa ale tama ta ka noai yeŋ ale chaab ale ge

bo legini po, tama ka velinwendisa ti biik po ale ti nyeka po. ⁷ Alege tama dan ka wayɔrisima nyam ase wa ale ka wayɔrisima nyɔɔ dii la, dila a sak kama ayen tama ale te vaanchaab a ta noai yeŋ ale chaab kama ate Naawen Biika Yeezu ziimu a vari ti a basi wabaata meena po.

⁸ Tama a dan weeni ayen ti ka wabiowa, ti a paasi ka ti dek. Wensie ka ti jigi ya. ⁹ Alege ti dan siak ayen ti ta wabaata, Naawen le von a te ti abe wa vari ti a basi wabaata meena po. Ti seba ayen wa le nyɛ dila a te ti, kama dii nyiŋ la, wa ka wensie nyɔɔ. Wa tuimaŋa meena po, ka wayɔrisima. ¹⁰ Ti dan weeni ayen tama an diem tom wabiowa, ti a weeni ayen Naawen ka velinwendik. Ti be pa ŋaan a te wa wienja.

2

¹ M bisa, mi a ŋmarisi gbaŋka de a te ka nama ayen ni ka a tom wabaata tuima. Alege waai a dan tom wabiok, ti ta ka nuru wanyi waai ale wa saalim ti kowa Naawen a te ti la. Wala ale, Yeezu Kirisita waai ale ka welensa nyɔɔ la. ² Wala a kpi ka ti wabaataŋa nyiŋ ayen Naawen baga vari ti ti wabaataŋa po a basi. Be daa tama wabaataŋa nyiini nyiŋa, alege wa kpi ka tenka meena demma wabaataŋa nyiŋ.

³ A se ti daa va Naawen sinsaŋa meena, ti le sum

a seba ayen ti seba wa kama. ⁴ A se nuru waai a dan weeni ayen wa seba Naawen alege a kan va wa sinsan̄ṅa meena, wa velim kama. Wensie a ka wa jigi ya. ⁵ Nuru waai a be daa va wa sinsan̄ṅa, wa sum a yaali wa kama nalimnyiini. Ti daa a va dila, ti le seba ayen tama ale wa a sum ka bunyi. ⁶ A se nuru a dan weeni ayen wa bo ale ka Naawen, ku a fe ate wa va wa ase wa biika Yeezu ale va wa dii la.

⁷ M dek d̄oaba, ku daa sinsak paala ate maa ṅmarisi a te ni. Di diem ka sinsak kpagsan̄a ate nama a wom a ta nyini ku piilimka po la. ⁸ Alege ṅa diem ka wapaala ȳoḡȳoḡla, dii nyiṅ la, sinsak paani de a nyɛ ase ka yok ale a tagri danni kantuen̄ la. Be ka Yeezu ale jam va di ale ge ate nama me a yaa maa va di.

⁹ Nuru waai abe dan weeni ayen wa bo ka danni kantuen̄ka po ale ge kisi wa choa. Ku a nyɛ ase wa diem bo ka legi po la. ¹⁰ Waai a dan ta yaalika ale wa choa, wala a nyɛ ase wa bo ka danni kantuen̄ka po la. Wari a ka wa jigi a baga a nyɛ ate wa a tom tuimbiowa. ¹¹ Nuru waai a dan kisi wa choa, ku a nyɛ ase wa diem a bo ka legini po ale ze juijui ate wa a cheṅ la. Legini a lik ka wa ninan̄a ate wa nyɛ ase yio la.

¹² M bisa, mi a ṅmarisi gban̄ka de a te ka nama, dii nyiṅ la Naawen a va ka Yeezu nyiṅ a von̄

nama wabaatan̄a a te ni. ¹³ Nisomma me, mi a ṅmarisi gban̄ka de a te ka nama, dii nyiṅ la nama a poom seba waai ale boro a nyini ku piilimka po la kama. Nama bipaaluku mi a ṅmarisi gban̄ka de a te ka nama, dii nyiṅ la, nama nagi de Velinvendika kama.

¹⁴ M bisa, mi a ṅmarisi a te ka nama dii nyiṅ la, nama poom seba waai ale boro a nyini ku piilimka po la kama. Nisomma me ṅmani, mi a ṅmarisi gban̄ka de a te ka nama, dii nyiṅ la nama seba Naawen kama waai ale boro a ta nyini ku piilimka po la. Nama bipaaluku me ta pagrim kama ale a diem ta Naawen wien̄a ni suniiman̄a po. Ka dila ale soa ate ni baga nagi de Velinvendika la.

¹⁵ Ni kan a yaali ayen ni a va ten̄ka meena demma ale a va dii la. Nama a daa yaali ten̄ka meena demma ṅantan̄a, ku a sak kama ayen ti kowa Naawen yaalika a ka ni jigi ya. ¹⁶ ṅanta baai ate nuruba nyin̄sa a yaali la ale ṅanta baai ate ba ninan̄a a yaali ayen ba a nya la abe ba yik ba a nyo ba nisa po a ta kanjanta ale ba la, ṅantan̄a de meena an nyini daa ti Kowa Naawen jigi ya. Bala meena ka ten̄zuk de ṅanta. ¹⁷ Ten̄ka meena ale ṅanta baai meena ate ten̄zuk de demma a yaali la, a kan beni, alege waai ale a va Naawen yaalika la, le jam tuesi ka nyuvuri dii ale kan

ka kpeglimka la.

¹⁸ M bisa, tenka meena kpeglimka dannii a moata kama. Ni wom ayen da nala po Yeezu Kirisita dachiaka a le jam. Ti seba ayen tenka meena kpeglimka dannii a moata kama, dii nyin la wa dachaasana po ba yega poom boro kama. ¹⁹ Nuruma de ba gela a poom jam bo ale te kama, alege ba daa tama po. Ase ba dan jam ka tama po, ba te diem bo ale ti kama, alege ba le basi tama dii la a sak kama ayen ba daa tama po.

²⁰ Alege Yeezu potim lueri ni kama a basi ate Naawen Chiika a bo le ni ayen ni meena seba ku wensie ale ka dii la. ²¹ Mi a kan nmarisi gbanaka de a te nama ayen ka nama ale kan seba wensienja la, alege ka ni ale seba wensienja la nyin ale soa ate mi a nmarisi a te ni. M be nman seba kama ayen venta kan nyini wensie jigi ya.

²² Be ka wana ale venta nyono? Ka waai ale a weeni ayen daa Yeezu ale waai ate Naawen a tom la. Wala choa ka Kirisita dachiak. Wala a zeri ka Kowa ale wa Biika. ²³ Nuru waai abe ale kan ta siaka ayen Yeezu ka Naawen Biik la, wala me a zeri ka Naawen dila. Nuru waai ale ta siaka ayen Yeezu ka Naawen Biik la, wala me a seba wa Kowa Naawen kama.

²⁴ Nama a be kan bagimu ba le a lij sak ni dii la. Ni dan kasim a ta ku dila ale a teeri ku me, nama ale ti Kowa Naawen ale wa Biika

Yeezu le jam a gum chaab. ²⁵ Yeezu Kirisita abe puulim kama ayen wa le te ti nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

²⁶ Mi a nmarisi gbanaka de a kaam ni ayen ni seba baai ale a paasi ni la. ²⁷ Alege nama, Yeezu Kirisita a pa wa Chiika a nyo ka ni suniimana po. Wa Chiika abe le bo ale ni la, ni kan nma yaali waai ayen wa sak ni. Wa Chiika ale sak ni wari meena. Wa a sak ka wensie daa venta. Ni be va sinsanjan de ate ni le Kirisita chim bunyi.

²⁸ M bisa, ni basi ate ti a va Naawen Chiika, ate Yeezu a dan nman pilim jam abe ti ta nyinbiiri ti kan chali yogsumoa ate chivie a yik ti ate ti suk ti dega. ²⁹ Nama seba ayen Yeezu jigi wie meena a yuarisi kama. Kula be a sak ti kama ayen ku a fe kama ayen baai meena ale tom wayorisima tuima la, ka Naawen bisa.

3

¹ Nama a poli ti kowa Naawen ale a yaali ti nna yegayega dii la. Wa yaalika ale ti a zuak ka nna yegayega ate wa yaa a wi ti ayen wa bisa. Ti be sum ka wa bisa. Baai abe ale a va tenzuk de demma siuku la a ze tama, dii nyin la ba ze Naawen dega. ² M dek doaba, yogyogla de tama a yaa ka Naawen bisa. Alege, Naawen an diem a sak ti ti le ti chim nuru baai chaab la. Alege ti seba ayen Yeezu a dan nman pilim jam, ti

za te a nye ase ka wa dek la. Ti be le nya wa dek ale sum ka dii la ale ti nimbie dai yerj po. ³ Baai meena abe ale ta nyaku de yiila la, bala le chim nuru welensa ase Yeezu ale ka dii la.

⁴ Baai meena ale a tom tuimbaata la, kan va Naawen sinsanja. Nyaku de abe nye a kaasi ka sinsanja. ⁵ Ni seba ayen Yeezu a sinj jam tenjuk de ayen wa vari ka nuruba ba tuimbaata po a basi. Wabiok abe jam ka wa dek jigi ya. ⁶ Baai meena ale ka bunyi ale Kirisitawa la, bala a kan njman a tom tuimbaata. Alege, baai meena ale kasim a tom tuimbaata la, a nye dila kama, dii nyinj la ba ze wa.

⁷ M dɔaba, ni kan basi ate nuru waai a paasi ni. Baai meena ale a tom tuimmanja la, bala ka nuru welensa ase Yeezu la. ⁸ Baai meena ale a tom tuimbaata la, bala ka Velinvendika bisa. A nyini ku piilimka po a ta jam paari jinla, Velinvendika a kasim a tom ka tuimbaata. Ka dila ale soa ate Naawen a tom wa biika ate wa sinj jam tenjuk de meena ayen wa yik Velinvendika tuimaja a kaasi.

⁹ Baai meena ale ka Naawen bisa la, a kan tom wabaata dii nyinj la, Naawen ale ka dii la a bo ale kula nyɔɔ wa kama. Naawen abe ale ka wa ko la nyinj ale soa ate ku a fe ayen kula nyɔɔwa a kan a tom tuimbaata. ¹⁰ Siuku de po ni le baga a minj baai ale ka Naawen bisa la ale baai

me ale ka Velinvendika bisa la. Baai ale kan a tom tuimmanja la ale baai me ale kan a yaali ba chaab la, bala meena a daa Naawen bisa.

¹¹ Naawen sinsanja ate nama a linj a wom la ale, ti a yaali ti chaab. ¹² Ku a fe kama ayen ni kan a nye ase Keen la. Wala a jam ka Sitaana biik, dii nyinj la wa jam ko ka wa suoku Abil. Nama a seba jaab buui nyinj ale soa ate Keen a ko wa la? Wa ko wa kama, dii nyinj la wa dek a jam a tom ka tuimbaata alege wa suoku a jam a tom tuimmanja.

¹³ M suaata, ase baai ale a va tenjuk meena demma siuku la a dan kisi ni, ni wamanja nyinj, ni kan basi ate kula cha ni. ¹⁴ Tama seba kama ayen tama basi kum kama ale nya nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la. Tama seba kama dii nyinj la, tama ta yaalika ale ti chaab kama. Nuru waai abe ale kan ta yaalika la, a diem bo ka kum po. ¹⁵ Baai ale kisi ba chaab la, a nye ase ka nuru koorisa la. Nama seba ayen nuru bala chaab a ka nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la. ¹⁶ Tama ale seba yaalika ale ka dii la ale nna. Ku kiri ale, Yeezu ale kpi a te ti dii la, a sak ti kama wensie yaalika ale ka dii la. Ku nala kama ayen tama me pa ti nyuvoona a te ti chaab me ase ku dan poom ka kum wari. ¹⁷ A se nama a dan poom ka njanta nyam ale ge ate ni nya ni choa ale

wa a nam alege ni kan maari wa. Kula a sak kama ayen Naawen yaalika a ka ni jigi ya. ¹⁸ M bisa, ni kan basi ate ti a yaali ti chaab ale ti noa po wie nyiini, alege ni basi ate ti sum a yaali ba abe ti a tom tuimmanja a te ba.

¹⁹ Kude ale ku basi ate ti seba ayen ti va wensienja kama. Ale a basi ate ti seba a chak ayen Naawen a bo le ti. ²⁰ Tama popola abe dan kaasi ate ti jok nyinbiiri ti seba ayen Naawen a gaam wie meena kama ale seba wie meena. ²¹ Dila nyin la, m dek doaba tama popola abe dan kan kaasi ya, ti ta nyinbiiri kama ayen Naawen a bo ale ti. ²² Ti dan juisi jaab wa jigi, wa le te ti, dii nyin la tama ale a va wa noai ale a tom tuim njaai ale a peenti wa poi la. ²³ Siuk kula po, Naawen ale a weeni ti ayen ti nye dii la ale, ti ta siaka ale wa biika Yeezu Kirisita abe ti a yaali chaab ase wa ale poom a weeni ti dii la. ²⁴ Baai meena ale a va Naawen noai la a bo ale wa kama ate wa me a bo ale ba. Ti seba ayen nyaku de ka wensie, dii nyin la wa pa ka wa Chiika a nyo ti suniimanya po.

4

¹ M dek doaba, nuruba ba gela a dan weeni ayen ba ta Naawen Chiika ni kan deri kpabi siak a te ba. Ni kpesi ni dek ale ba, dii nyin la ba gela ka velinvendisa a piisi nna yegayega a tagli jigi meena. ² Ku le ku nye dii ate

ni baga minj ase bala chaama a sum ta Naawen Chiika yaase ba ka la ale, waai ale ta siaka ayen Yeezu Kirisita a sinj jam tenjuk de meena ase ka nurubiik la kula nyono ale ta Naawen Chiika. ³ Waai abe ale kan ta siaka ale Yeezu la, Naawen Chiika a ka kula nyono jigi ya. Kula nyonowa abe ka Kirisitawa dachiak me. Ni be wom ayen Kirisitawa dachiaka ale jam tenjuk de meena. Wa be sum jam kama.

⁴ M bisa, Naawen ale soa ni ate wa pa wa Chiika a te ni. Ni be nak de ba kama. Pagrim buui ale bo ni po la a pagra kama a gaam Kirisita dachaasaja pagrim buui ale bo ba po la. ⁵ Biisiteeroma de, baai ale ka velinvendisa la ale tenka meena demma ka bunyi. Ka dila ale soa ate ba a wom ba wienja la. ⁶ Alege ka Naawen ale soa tama. Dila nyin baai meena ale seba wa la a wom tama ale a weeni ba dii la kama. Baai me ate Naawen an soa la, bala kan wom tama sin-sanjanja. Dila ale soa ate ti baga a minj baai ale ta wensie ale baai ale a velim la.

⁷ M dek doaba, ni basi ate ti a yaali chaab, dii nyin la, yaalika a nyini ka Naawen jigi. Waai ale a yaali wa choa la, wala ka Naawen biik ale seba wa me. ⁸ Waai abe ale kan ta yaalika la, a ze Naawen ya dii nyin la, Naawen ka yaalika nyono. ⁹ Naawen ale tom wa be yenka ate wa sinj jam tenjuk de meena, ayen tama a baga a nya nyuvuri. Kula a sak

ti ka Naawen ale a yaali ti a soa dii la. ¹⁰ Tama an liŋ yaali Naawen ya, alege ka Naawen dek ale liŋ yaali tama a yaa tom wa biika ayen wa siŋ jam tenzuk de a kpi a vari ti ti wabaata po a basi. Wa le nye dii la a sak ti kama ayen wa sum ta yaalika ale ti kama.

¹¹ M dek doaba, a se Naawen a daa yaali ti nna la, ku be a magsi kama ayen tama me a yaali chaab. ¹² Nuru waai an diem a nya Naawen ya, alege te dan a yaali chaab, wa le bo ale ti abe wa a maari ti, ate tama a yaali wa yegayega.

¹³ Ti seba ayen wa bo ale ti kama ate tama me a bo ale wa, dii nyiŋ la wa Chiika ate wa pa te ti la a bo ti suniima po kama. ¹⁴ Tama abe nya kama a weeni sak nuruba Naawen ale tom wa Biika ayen wa jam chim tenka meena demma Varibasido la ¹⁵ Baai meena ale ta siaka ayen Yeezu ka Naawen Biik la, Naawen a bo ale ba kama ate ba me a bo ale wa. ¹⁶ Tama dek abe seba nalimnyiini ayen wa a yaali ti kama ale ta siaka ayen wala ale yaalika nyonowa. Baai meena ale a yaali ba chaab la a bo ale Naawen kama ate wa me dek a bo ale ba.

¹⁷ Siuk kuui ate Naawen Yaalika ale sum chim yaali maŋ a te ti la ale dai dii dannii ate Naawen le jam bo ti buusa ate ku basi ate yogsom ka yik ti la. Dii nyiŋ la, ti boka tenzuk de a nye ase ka Yeezu Kirisita boka ale jam ka dii tenzuk

de la. ¹⁸ Yaalika ale yogsom kan va chaaba. Yaali maŋ a yiaŋ yogsom kama a basi. Dila nyiŋ waai ale yogsom la a kan бага a ta yaali maŋŋa. Yogsom ale namsika ale a va chaab.

¹⁹ Tama a yaali Naawen, dii nyiŋ la wa liŋ a sak ti kama ayen wa a yaali ti. ²⁰ Nuru waai a dan weeni ayen wa a yaali Naawen ale kisi wa choa, kula nyonoka velinvendik. A se wa dan kan ta yaalika ale wa choawa waai ate wa a nya wa la, kula nyonoka a be wa nye ka se a ta yaalika ale Naawen waai ate wa kan nya wa la? ²¹ Kirisitawa a sak ti nyaku de kama ayen ase waai a daa yaali Naawen, ku a fe kama ate wa a yaali wa choa me.

5

¹ Nuru waai ale ta siaka ayen Yeezu ka waai ate Naawen tom ayen wa vari nuruba basi la, kula nyonowa ka Naawen Biik. Ase nama a dan ta yaalika ale nuru waai, ni a yaali ka wa bisa me dila. ² Dila nyiŋ, tama daa yaali Naawen ale a va wa sinsaŋŋa, ti seba kama ayen ti a yaali wa bisaŋa me. ³ Waai ale a yaali Naawen la a va ka wa noai. Wa ale a yaali ayen tama a va wa dii la an tua. ⁴ Dii nyiŋ la, baai meena ale ka Naawen bisa ale ta siaka ale wa nalimnyiini la, a бага nak Yeezu dachaasaŋa a de kama. ⁵ Waai abe ale ta siaka

ayen Yeezu ka Naawen Biik la nyiini ale ba baga nye dila.

6 Yeezu Kirisita ale sinj a jam tenjuk de la, ba an jam a te wa soka ale nyiam nyiini. Ba ale jam ko wa la, wa zimu a yaa jam nyini gum du kama. Naawen Chiika dek waai ale ka wensie nyonɔ la, a jam ale wa soka de ale wa kumu meena seero. ⁷⁻⁸ Yogyɔgla de, nama be nya kama ayen Naawen Chiika ale Yeezu soka wannu ale wa ziimu ale nyini la, nyaɲa de butawa meena abe a sak kama ayen wienja de a sum nye kama. ⁹ Ti poom a lij wom nuruba ale a biisi Yeezu wie dii la kama, alege Naawen ale a biisi wa Biika wie dii la a gaam mbala kama nna yegayega. ¹⁰ Waai abe ale ta siaka ale Naawen Biika la, a ta dii ate Naawen a biisi wa wie la kama wa sunum po, ate kula nyonɔ a baga a seba wa Biika nalimnyiini. Waai me abe ale kan ta siaka ayen Yeezu ka Naawen Biik la, kula nyonɔwa a weeni kama ayen Naawen ka velinwendik, dii nyinj la wa ka siaka ale dii ate Naawen a biisi wa Biika wie la. ¹¹ Ni wom Naawen ale biisi wa biika wie dii la ale nna. Wa pa ka wa nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la a nyo wa Biika nisima po ate wa Biika me a pa di a te tama. ¹² Waai ale Naawen Biika abe ale boro ale chaab la, wala a ta nyuvunni de kama. Waai ale Naawen Biika abe ale kan daa bunyi la, wala a maa ka nyuvunni de.

¹³ Mi a nmarisi gbanja de a te ka nama ayen nama baai ale ta siaka ale Naawen Biika la ayen ni seba ayen ni ta nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la kama. ¹⁴ Yogyɔgla de ti yaa ta popo pagrim kama ale seba chak me Naawen nimbie po ayen te dan juisi wa nanta baai ale a basi ate wa sui a peenti la, wa le wom ti. ¹⁵ Ti seba chak kama ayen wa le te ti nanta baai ate tama a juisi wa jigi la kama, dii nyinj la wa nyiem a wom ti juisimu kama ale a te ti nanta baai ate ti a juisi wa la.

¹⁶ Ni dan nya ni chaab ale ba boro a tom tuimbaata tii ate Naawen a kan te ba waalika ayen ba kpi la, nama a puusi a te wa ate ba pa ba tuimbatana a basi ate wa baga a pa wa nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la a te ba. Nuruma de chaama nyinj ale soa ate nama magsi ni a puusi a te Naawen la. Alege, nuruba a dan boro a tom tuimbaata tii ate Naawen ayen wa te ba waalika ate ba kpi la mi a poli ayen ni kan puusi te ba. ¹⁷ Wie njaai meena ate nuru a tom ate nja daa wayorisima la, nja ka wabaata Naawen jigi. Alege wabaatana de gela boro a kan ta kum a jam.

¹⁸ Ti seba ayen baai ale ka Naawen bisa la a kan kasim a tom tuimbaata, dii nyinj la, Naawen biika ale a nya wa zuk ate Velinwendika an baga wa wariwari a nye.

¹⁹ Tama seba ayen ti ka

Naawen bisa. Baai meena ale kan daa Naawen bisa la, a bo ka Velinvendika nisima po.

²⁰ Ti be nman seba ayen Naawen Biika Yeezu a sin jam tenzuk de ayen wa lagri ka ti ninana, ate ti baga a seba Naawen waai ale ka wensie nyonowa la. Tama ale wa biika Yeezu Kirisita boro ka bunyi. Wala me ale Naawen manka dek waai ale pa nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la a te ti.

²¹ M bisa, ni yeeri ni dek bogluta po.

Gban̄ Kaai Ate JŌŌN A N̄MARISI A SAA SIYEWA La

¹ Mi nisomawa nna ale a n̄marisi gban̄ka de a te nip̄ok waai ate Naawen a lueri la ale wa bisaŋa baai ate m ta yaalika nna yegayega ale ba la. Daa mi nyiini ale ta yaalika ale ni, alege ka baai meena ale seba Naawen wensie wien̄a la me ale a yaali ni, ² dii nyin̄ la, wensie n̄ala a bo ti meena suniima po kama a ta a cheŋ dii po meena wuu.

³ Mi a saalim kama ayen ti Kowa Naawen ale wa Biika Yeezu Kirisita le niak ti meena abe ba ta jiiirim ale ti a te ti suyogini, ate ti бага a va wensie n̄ala nalimnyiiini abe ti a yaali chaab.

⁴ Mi sui a peenti ka nna yegayega, dii nyin̄ la, mi nya fi bisaŋa ba gela kama ale ba a va wensien̄a n̄aai ate ti Kowa Naawen a weeni ti ayen ti a va la. ⁵ Dila nyin̄ la, mi a saalim fu kama m dek tua ayen, fi a va Naawen sinsak n̄aai ate ti wom a ta nyini ku piilimka po la. Na po dinyi a weeni ti kama ayen ku nala kama ate ti a yaali chaab. ⁶ Yaalika de ate mi a n̄marisi la a sak kama ayen ti a zuli Naawen sinsan̄a. Sinsak n̄aai ate ni meena a wom a ta nyiini

piilimka po la ale ni meena a boro ale yaalika.

⁷ Daan̄a de po pimpaasima nna yegayega ale boro. Ba kan siagi ayen Yeezu Kirisita a sin̄ jam ten̄zuk de kama ase nurubiik la. Nuru baai ale kan a siagi dila la ka pimpaasima ale chim wa dachaasa. ⁸ Dila nyin̄ la, ni kpesi ni dek nalimnyiiini ate ni kan n̄man a basi tama ale sak ni dii la. Ate ni kan jogi tama ale tom dii la ate ni tuesi ni tutunan̄a meena.

⁹ Waai abe ale kan a va dii ate Kirisitawa sak ti la, alege pa wa dek wie a gum du la, nuru wala choa daa Naawen nuru. Alege waai ale va sinsan̄a dila la, a ta Naawen Kowa ale wa Biika Yeezu kama. ¹⁰ Dila nyin̄ la, nuru waai a dan jam ni jigi a yaali ayen wa pa wa le ta dii la a gum dii ate tama a sak ni la po, ni kan te wa tia, alege ni yiak wa ate wa cheŋ. Ni kan poom a ta wa a ga basi siuwa. ¹¹ Baai ale a zuli wa la, bala me a tom ka tuimbaata a se wala dek la.

¹² M ta ka wie nna yegayega ayen m weeni a sak ni, alege m kan n̄man a yaali ayen m n̄marisi yogyogla de. Mi a yaali kama ayen m dek jam ni jigi ate ti бага biisi n̄a wie ale chaab. Ti dan nye dila ti meena suniima le peenti nna yegayega.

¹³ Kirisita bisaŋa ale a tu chaab la, a puusi ni.

Gbanj Kaai Ate JŌON A ŊMARISI A SAA SITAWA La

¹ Mi, nisomawa nna, ale a ŋmarisi gbanjka de a te m dek dɔawa Gayus ate m sum a yaali wa nna yegayega la.

² M dek doa, mi a saalim kama ayen Naawen a te fu nyinyɔgsa, ate fi a tom fi tuimaŋa nalimnyiini. M seba ayen fi a va Naawen ka nalimnyiini.

³ Yeezu ŋaanviirima ba gela ale jam a weeni mi ayen fi sum a va Naawen wensie siuku kama ale fi sunum meena. Mi le ga wom dila la, ku yaa deri peenti m sui nna yegayega.

⁴ Mi nyiem ale wom ayen m bisaŋa a va Naawen wensie siuku kama la, m sunum a nyiem a kasim a yok ka nna yegayega a gaam jaab buui meena.

⁵ M dek doa, ku nala kama ale fi ale a tuesi Yeezu ŋaanviirima ale maari ba dii la. Ba ka nicham ate fi ze ba alege, fi deema a tuesi ba. Fi ale a nyɛ dii la, a sak kama ayen fi sum a va Naawen siuku kama nalimnyiini. ⁶ Ba biisi fi wie kama ale Kirisita bisaŋa ale a tu chaab a bo dela la, ale pak fu fi ale a yaali ba dii la. Mi a saalim fu kama ayen ba nyiem a dan boro a gomsɪ ayen ba basi fu abe ba nyiem, te ba maari kaai ale ka peenti Naawen sui la ate

ba nyiem. ⁷ Dii nyinj la, ba a sak ka nuruba Yeezu wie. Ba be kan tuesi baai ale kan daa Kirisita bisa la jaabɔa. ⁸ Dila nyinj la, ku nala kama ayen tama Kirisita bisaŋa a maari bala chaab ate ti maa chaab a tom ate ti va wensienja.

⁹ Mi ŋmarisi ka gbanj a te Kirisita bisaŋa ale a tu chaab a bo fi tenjka po la, alege Diyɔtifiz ale a yaali ayen wa chim ba kpagi la, a zeri dii ate mi a ŋmarisi m gbanjka po la vaka kama. ¹⁰ Dila nyinj la, m dan jam ni jigi, ti le kali tenj a biisi ale chaab ate nuruba wom wie ŋaai meena ate wa nyɛ la, ale wa ale kasim a velim a te mi dii la. Wa dii dek ale ŋmasi gaam taam ate wa a nyɛ la ale, wa kan tuesi Yeezu ŋaanviirima baai ale nyiem a jam wa yenni la. Wa be kan basi me ate wa dɔama a tuesi ba a ta a jo ba yierja po. A se ba dan tuesi ba ayen ba ta jo, wa nyiem a yaali kama ayen wa yiaak ba ate ba nyini Yeezu ŋaanviirima po a nyini.

¹¹ M dek doa, kan tomsi maara nyɛ wie ŋaai ale kan nala la, alege tomsi a tom wie ŋaai ale nala la. Waai abe ale tom wamaŋsa la, Naawen soa ka wala. Waai me abe ale a tom wakaasima a yaase wabaata la, Naawen an soa wala choawa.

¹² Waai meena a pak Dimetirus kama. Wa wensienja me dek a sak wa nyɛ magsika kama. Tama dek a weeni a gum du ate

nama me seba ayen ti ale a weeni dii la ka wensie.

¹³ M ta ka wie nna yegayega ayen m weeni a sak fu alege m kan yaali ayen m ηmarisi ηa dueni

¹⁴ Mi a poli ayen ku kan beni alege ate m nya fu. Ti dan tu chaab, ti le biisi wienηa de meena ale chaab.

Naawen le te fu suyogini.

Fi doama baai meena ale bo dela la, a puusi fu. Be puusi ti doama baai ale bo ale fu la, a te ti.

JUUD Gbanƙa

¹ Mi Juud, ka waai ale ka Yeezu Kirisita tomteero ale Jeemsi suok la.

Mi ale a nmarisi gbanƙa de a te ni. Ti Kowa Naawen ale lueri ni ale a yaali ni, ate Yeezu Kirisita a nya ni zuk.

² Naawen le ta jirim ale ni abe wa ta yaalika ale ni, abe wa basi ate ni boro ale suyogini nna yegayega.

³ M dek doaba, m daam poom a yaali ayen m nmarisi a weeni sak ni ka Naawen ale vari nama ale tama ti tuimbaata po a basi dii ale ayen ti a va wa la. Yogyogla ku a fe kama ayen m nmarisi ni a te ni nyinbiiri ayen ni kpalim a ta siaka nalimnyiini ale wamanƙaƙa ate Naawen a pa na te ni bunyi dekki la. ⁴ Ni ta siaka nalimnyiini ale na dii nyin la, nuruba gela baai ale kan a va Naawen la, a suk kama a jam gum ti po. Ba tagri Naawen wamanƙaƙa de naai ale a sak ti Naawen wie ale a maari ti me dii la kama. Ba be zeri Yeezu Kirisita waai nyiini ale ka ti Nyono la kama me. Ba a nye nna ayen ka ba baga a tom kabonƙa tuima. Naawen wienja a poom weeni sak ti kama dila po, dila po ayen Naawen a jam bo ba buusa kama a nya ba kaasunƙu.

⁵ Ni poom seba wienja de ka nalimnyiini. Alege mi

a yaali ayen m teeri ni ka diipo ate Naawen jam yeeri Izirali demma a ta nyini Ejipti tenƙa po la. Wa le ga nye dila a nueri la, ku naanynin, ate wa yaa ko baai ale jam kan ta siaka ale wa la. ⁶ Ni be nman a teeri Naawen sabiiloma ale jam pa ba pagrimu a chim paanueka a zeri ba boka jigini la. Naawen a yik ba kama ale wa pagrimu a bobi ba a zaani legi jigi ayen ba za dula ate da kpian dii ate wa le bo ba buusa la a jam paari ate wa bo mini ba. ⁷ Ni a teeri Sodom ale Gomora tenƙaƙa la ale ten sii me ale jam kali moata si la, ten sila meena a jam nye ase ka Naawen sabiiloma ale jam nye dii la. Si nuruma jam a tom ka kabonƙa tuima. Nidoaba dek me a jam a yaali ayen ba goa ale ba nidoa chaab. Naawen yaa jam pa ba a nyo bolim buui ale kan ta kpeglimka la po ate bu waali ba nna yegayega. Nna a sak ti kama ayen ku a fe kama ayen ti kan a tom ba le jam a tom dii la.

⁸ Nuruma de me a jam a nya ka wie nna ase goadaasima la. Wienja de abe jam basi kama ate ba pa ba nyinƙaƙa a tom tuimbaata. Ba a nye Naawen pagrimu a la kama ale a le Naawen sabiiloma ale bo wenjmazuk la. ⁹ Naawen sabiiloma kpagi kpeeni Maakil dek an nye dila. Wa ale Sitaana ale jam nak nampanna ale chaab ayen ba ze ba waai le wa soa

Moosis nyin̄ka la, Maakil an le Sitaana, wa goanti weeni wa kama ayen, "Naawen le te fu waalika." ¹⁰ Alege wie ŋaai ate nuruma de ze ŋa kie la, ba a le ŋa kama. Wie ŋaai ate ba seba ayen ŋa le kaasi ba la, duŋsa seba gaam dila kama, wa ŋala chaab degadega le jam kaasi ba kama. ¹¹ Ku le jam tɔa ka nna yegayega te ba. Ba tom ase ka ti kokpien̄ka Keen la. Ligra nyin̄ ate ba pa ba dek a te wakaasima ŋaai ate Balaam jam a tom la. Nuru ale jam boro ate ba a wi wa ayen Koorā. Ba a nyɛ ase ka wa ale jam nyɛ dii la. Ba be ale jam tomsi wa la, Naawen jam ko ba kama. ¹² Nuruma de ka nuru baata a bo nuruma sunsuŋ ase ba a nin boro a de ŋandiinta. Ba goanti a nya ka ba dek zuk nyiini. Ba a nyɛ ase ka ŋmoruk viok chin̄ma la, ŋa ka nyiam. Buye po ba a nyɛ se ka tiib sii ale kan a ta yoana la. Ba a nyɛ ase ka tiib sii ate nuruma tu gebi si teŋ naŋsaŋa ale ge ate si kpi la. ¹³ Ba a nyɛ ase ka nya kpiem nyamiisa la. Ase nyamiisaŋa puuku ale kan sugi la, ba tuimbaataŋa me a nyini ka peelim ase nya puutaŋa la. Ba a nyɛ ase ka chin̄marisaŋa ate Naawen pa si nyo legi po ate si kasim bo dula taam wuu la.

¹⁴ Nuru wanyi ale jam boro ate ba a wi wa ayen Enok. Wa jam ka Adam ŋaan̄bisaŋa po wanyi. Wala ale jam saa Adam

ŋaan̄bisaŋa po buyopoi. Wa jam biisi nuruma de wie dila po, dila po a weeni ayen, "Nyɔnɔwa ale wa sabiilo boanni a dan jam, ¹⁵ wa le bo ka nuru meena buuša. Baai meena ale a tom tuimbaata ale biisi Naawen a kaasi la, wa le waali ba kama wien̄a de nyin̄." "

¹⁶ Nuruma de a kasim a ŋuuni ale a fobli kama ale a tɔarin̄ ba vaanchaab wie nyin̄. Ba kasim a va ka ba dek wabaata yaalika tuima nyiini ale nak kuusa ba dek nyin̄, ale a pak nuruba ale ba noa nyiini ayen ba va ba abe ba a te ba ligra.

¹⁷ Alege m dek dɔaba, ni teeri dii ate ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita tomteerɔma a lin̄ jam sak ni dila po, dila powa la, ¹⁸ ayen dii po ate teŋka a moata kpeglimka la, dan paari, baai ale a va ba dek tuim kaasima yaalika la, le jam a la ni kama, ni ale a va Naawen siuku la nyin̄. ¹⁹ Nuruma de chaab a nyɛ kama ate nuruba a waan̄ chaab. Bala chaab a va ka ba dek ŋanyaalik wie nyiini. Ba be ka Naawen Chiika ba suniima po. ²⁰ Alege, m dek dɔaba, ni va Naawen nalimnyiini, ate ni siaka a pagra. Ni basi ate wa chiika a maari ni ate ni a puusi a te Naawen. ²¹ Abe ni basi ate Naawen yaalika lik ase ni ale a limsi ayen ti Nyɔnɔwa Yeezu Kirisita a va wa jiiir-imu nyin̄ a te ni nyuvuri dii ale kan ta kpeglimka la.

²² Ni ta jiiirim ale baai ale ta chichama la, ²³ abe ni vari

baai ale bo bolimu po la a basi. Ni ta jiiirim abe ni a chali yogsum ale ba gela me, alege, baai me kabonja tuimaŋa ale basi ate ba gataŋa danj la, ni kan tiri gataŋa.

²⁴ Naawen waai ale baga a yik ni ate ni kan tagri ni popola a pai ŋaŋ a te wa la, ale baga me a nyε ate ni a zaani wa zula Nyɔnɔwa niŋ ale ge ka kaasun alege ta popeentik nyiini la, ²⁵ Naawen waai ale ka wa dek wa nyiini, a chim ti Varibasido Yeezu Kirisita ti Nyɔnɔwa yonni nyiŋ la, ta ka zula ale pagrim yegayega a gaam jaab buuri meena a ta nyini ku piilimka po a jam paari jinla ale ta dila taam wuu. Ku be nyε dila.

Yeezu Wienja Ate Naawen A PA SAK Joon La

¹ Mi Joon ale a nmarisi gbanƙa de po wie naai ate Yeezu a pai sak mu la. Naawen ale pai wienja de meena a te wa ayen wa pai sak wa tomteeroma dii ale za ku nye la. Ku kan beni. Yeezu Kirisita abe tom ka sabiilo ayen wa weeni wienja de a sak mu ate m seba. ² Mi be a weeni ka dii meena ate mi a nya la. Be kaai ale nyini Naawen jigi ale wensie naai ate wa pai sak la ale nna ate mi a weeni. ³ Nuru baai ale ba karim gbanƙa de abe ba weeni a sak ba suaata la, ale nuru baai me ale a wom dii le di nye ate ba va m wienja la, ba sue ale peenti ka yegayega. Dii po ate wienja de le nye la a moata kama.

⁴ Mi, Joon, ale a nmarisi gbanƙa de a te Kirisita bisanja ale a tu chaab toƙatoƙa buyopoi a bo Asia tenjka po la.

Naawen boro, ale diem boro, wa le boro kama taam wuu. Wa ale chisa siyopoiwa ale bo wa niƙ wenɲmazuk la, ⁵ ale Yeezu Kirisita waai ale sak ti Naawen wensienja ale liƙ nak wa yiti kum po tama meena niƙ la, ba meena ale ba a maari ni abe ba te ni boro ale suyoƙini. Yeezu ka

Naab waai ale gaam tenjuk meena nalima la.

Wa jam ta yaali ka ale ti kama ale pai wa ziimu a sugri ti tuimbaatanja ti suni-ima po a basi, ⁶ ale ge a bobi ti nalima ale lueri ti ayen ti chim Naawen yenni tomteeroma ate ti a tom tu-ima a te wa Kowa Naawen. Yeezu a ta zula ale nalim ale pagrim yegayega taam wuu. Ku be nye dila.

⁷ Ni nmasi a nya. Wa le nyini ka chinmaanja sunsun a nyini ate baai ale jam chubi wa gaunƙu la, ale nuru meena a nya wa. Wa dan nman pilim jam, nuru meena toƙatoƙa ale bo tenjuk la, le kum kama a te wa. Ku be nye dila.

⁸ Naawen boro ale diem boro, wa le boro kama taam wuu. Wa ka waai ale ta nanta meena pagrim a weeni ayen, "M ka piilimka, m be ka kpeglimka."

⁹ Mi, Joon, ka ni suok. Mi ale nama a namu kama Yeezu nyin, alege wa a maari ti ate ti a siak a te ti niammu ayen dai yen ti le jo wa naamu po. Ba pai mi a basi ka Patmos ate nyiam doa gilim ka la po. Ba ale nye nna dii nyin la, m jam mooli ka Naawen wamanjanja alege a weeni nuruba Yeezu ale jam sak ti wensie naai la. ¹⁰ Nyonowa danni ate Naawen Chiika a jam nye ate mi nya nanta nna a se m jam goa a daasim kama la. M jam wom ka lueluk kpion a se damuniƙ la, ¹¹ a weeni mu ayen,

“Nmarisi jaab buui ate fi nya la a nyo fi gban̄ka po a pa te Kirisita bisan̄a ale a tu chaab a bo saten̄sa siyopoiwa a bo Asia po ate ba a wi ayen Efisos, Sumana, Peganum, Tayatira, Sardis, Filadelfia ale Laodisia la.”

¹² Mi yaa virim ayen m nya si ka wana ale a biisi, ate mi yaa nya ale ka kanaasa siyopoi a za, ba pai ka ligmon̄in̄ a nye si. ¹³ Mi n̄man nya ale jaab a neensi saalobiik a za kanaasan̄a sunsun̄. Wa jam jo ka garuk won̄ ale pa garuk kuui ale a nyagsi nna a se ligmon̄in̄ la a bobi gilim wa kuusidi. ¹⁴ Wa zukku zuisan̄a a jam peenti ka nna tektek, ale ge ate wa ninan̄a a muni ase bolim ale a de la. ¹⁵ Wa nantaatan̄a a jam muni a se ka kuta ate ba pai se bolim po la, ale ge a nyagsi nna yegayega. Wa lueluku a jam a kum ase ka nyiam ale a wuuri dii la. ¹⁶ Wa ta ka chin̄marisa siyopoi wa juga po ale gebik kaai noan̄a meena ale a de la ate ka nyini wa noai po a nyini. Wa ninan̄a a nyagsi ase wenbiri ale jueli wenzuk sunsun̄ a nyagsi dii la.

¹⁷ Mi le nya wa la, mi ya lo ten̄ a se m kpi la. Wa yaa tiri mi ale wa juga nisan̄a alege weeni mi ayen, “Kan chali yogsum. M ka piilimka, m be ka kpeglimka me. ¹⁸ Mi ka waai ale vua la. M jam kpi kama, alege yogyogla m boro ka taam wuu. Mi le soa kum ale juijui ate nuruba kpi a cheŋ la.

¹⁹ “Nmarisi wie n̄aai ate fi nya la a dueni. Na gela ka jinla wie. Na gela ale jam nye chum dii po. ²⁰ Chin̄marisa siyopoiwa ale bo m jun̄na po la, ale kanaasa siyopoiwa ale nye nna se ba pai ligmon̄in̄ a nye si la, kiri a jam suk kama. Yogyogla, n̄a be nyini ka peelim, m le pai n̄a kiri a sak ni. Chin̄marisa siyopoiwa ka Naawen sabiiloba bayopoi baai ale a nya Kirisita bisan̄a ale a tu chaab buyopoi a bo Asia po la. Kanaasa siyopoiwa ale za la, ka Kirisita bisan̄a ale a tu chaab buyopoi dula la.

2

¹ “Nmarisi wien̄a de a te Naawen sabiilowa waai ale a nya Kirisita bisan̄a ale a tu chaab Efisos la zuk la.

“Mi ka nuru waai ale ta chin̄marisa siyopoiwa m jun̄na po la. Mi ale cheŋ a gilim kanaasa siyopoiwa ale a nye ase ba pai ligmon̄in̄ a nye si la, be goori wom m le m weeni fu dii la. ² M seba ni suniima po ale ka dii la kama ale ni ale a yaali ayen ni tom mi tuiman̄a ale chichiiba alege kan jiaŋi la. M seba ayen ni ka wari ale nuru baai ale a tom tuimbaata la, alege a nye nuru baai ale weeni ayen ba ka Naawen tuimtomdoba alege ba daa wa tuimtomdoba la a nya. Ni be nya kama ayen ba ka velinvendisa. ³ Ni siak a te ni ninammu ale chichiiba

ka mi nyin, alege kan yaali ayen ni basi mi va ka.

⁴ “Alege ni diem tali ka wari dinyi. Ni kan yaali mu ase ni ale lin a yaali mu dii la. ⁵ Ni teeri ni ale lin jam ka dii la, abe ni pilim jam mi jigi. Ni dan kan pilim jam mi jigiya, m le nman pilim jam ni jigi ka nwuli a pa ni kaniaka ka zaanaṅa jigini. ⁶ Ni kisi tuimbaata tii ate Nikolaitan demma a nye la kama, a se mi ale kisi ba dii la.

⁷ “Ni lagi ni tuenṅa a wom dii ate Naawen Chiika a weeni a sak Yeezu Kirisita bisaṅa ale a tu chaab a bo Asia la.

“Baai meena ale kaa basi mi va ka la, m le te ba siuk ate ba de Naawen tiib buui ale a te nyuvuri la yoanni.

⁸ “Nmarisi wienṅa de a te Naawen sabiilowa waai ale a nya Kirisita bisaṅa ale a tu chaab Sumana la zuk la.

“Mi ka piilimka m be ka kpeglimka. Mi jam kpi kama, alege yogyogla m boro kama taam wuu. ⁹ M seba ni ale a tu daani kaai meena la kama. M seba ni ale ka ṅanjagsa la kama, alege ni jigs kama. M be seba baai me ale a wi ba dek ayen Juuba ate ba biisi a kaasi ni yue la kama. Ba ka nuru baai ate Sitaana a soa ba. ¹⁰ Ni kan chali yogsum ale wari dii ale a te ni ninam la. Sitaana le basi ate ba yik ni ba gela a lik dok po ate wa nye ni nya ate ni ninammu a paari da pi. Ba dan poom ayen ba ko ni, ni nmasi

ta siaka ale mi ate m te ni nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la.

¹¹ “Ni lagi ni tuenṅa a wom dii ate Naawen Chiika a weeni a te Kirisita bisaṅa ale a tu chaab a bo Asia la.

“Nuru baai ale nmasi yik ba siaka ate ku a paari ku kpeglimka po la, Naawen a kan pa ba a gum chaab ale nuru baai ate wa le te ba waalika la.

¹² “Nmarisi wienṅa de a te Naawen sabiilowa waai ale a nya Kirisita bisaṅa ale a tu chaab Peganum la zuk la.

“Mi ka waai ale ta gebik kaai noṅa meena ale a de la, wom m le ta dii ayen m weeni fu la. ¹³ M seba ayen ni ale bo juijui la, Sitaana ale ta m nuruma. Ni ta wensie kama ale kan basi ni siaka me ale mu. Ba ko Antipas waai ale jam ta siaka ale mu a sak m wienṅa la alege ni an basi mu.

¹⁴ “Alege wienṅa chaab ate ni tali. Nuruba gela ale bo ni po a va Bal-aam sinsanṅa. Wa jam sak ka Belak ayen wa sak Juuma ba le ba nye dii a de bogluta ṅandiinta a be ba a nye kabonṅa la.

¹⁵ Nuruba ba gela a bo ni po a va Nikolaitan demma sinsanṅa. ¹⁶ Ni basi ni wabaatana. Ni dan kan basi ya, m le pilim nman jam ni jigi nwuli a pai gebik kaai ale nyini m noanni po a nyini la a tu ba a nye kpalinṅ.

¹⁷ “Ni lak ni tuenṅa a

wom dii ate Naawen Chika a weeni Kirisita bisaŋa ale a tu chaab a bo Asia la.

“Nuru baai ale ŋmasi yik ba siaka ate ku a paari kpeglimka la, m le pai ŋandiin tii ate ba a wi ayen ‘maana’ la ate ti suk la a te ba. M le ŋmarisi yue paali a dueni tintain peeluk nyiŋ a te waai meena. Waai a kan seba yonni, ka waai dek ale a tuesi la nyiini.

¹⁸ “Ŋmarisi wienja de a te Naawen sabiilowa waai ale a nya Kirisita bisaŋa ale a tu chaab Tayatira la zuk la.

“Mi ka waai ale ka Naawen Biika ate m ninaŋa a muni a se bolim ale a de la, ate m nantaataŋa a nye se kutuk ate ba pai se bolim po ate ku a nyagsi la, ni wom dii ate m ta ayen m weeni ni la. ¹⁹ M seba ni suniima ale ni ale a yaali Naawen ale ni le ta siaka nalimnyiini ale wa dii la. M seba me ayen tuim ŋaai ate ni a tom ale chichiiba la gaam tuim ŋaai ate ni liŋ a tom la kama.

²⁰ “Alege wari dinyi ate ni diem tali. Ni siak kama ate Jezebel nipok waai ale a weeni ayen wa ka Naawen biisiteero la, a sak ayen ni a nye kabonŋsa abe ni a de bogluta ŋandiinta. ²¹ Mi te wa siuk kama ayen wa basi wa kabonŋsa nyeka alege wa kan yaali ayen wa basi. ²² Ni wom mi. Wa ale baai ale tigiŋi chaab a nye ba kabonŋsa ale kan yaali ŋa basika la, m

le basi ate tuem a yik ba ate ba duak teŋ a nam yegayega. ²³ M le basi ate wa bisaŋa a kpi, ate Kirisita bisaŋa meena a seba ayen mi ka waai ale seba nuruba suniima po ale ka dii la. M le tuni ni meena ni le tom dii la.

²⁴⁻²⁵ “Nama baai ale bo Tayatira teŋka po ale kan va Sitaana wa susugi ŋaai ate nipowa a sak nuruba la, maa yaali ayen ka ni nyini a ŋmasi yik ni wensie sinsaŋa ate m ŋman pilim jam. M kan weeni ayen ka ni ŋman nye wariwari ya.

²⁶ “Ni dan ŋmasi yik nalimnyiini ate ku peenti m sui ale ge ate ku paari ku kpeglim ka, m le bobi ni m nalima ate ni soa teŋ ka meena nuruma. ²⁷ M Kowa ale pai wa pagrimu a te mu ayen m soa ba ale pagrim. Ni seba samonin meerowa a nyeem ale pai wa kukku duoku a nak samonin sii ale kan nala a mobi la. Nama me ale soa ba ka dila. ²⁸ M zuli ŋaai ale m nalim buui ate m le pai a te ni la, de kasim a nyagsi a se ka vari chinmarika la.

²⁹ “Ni lak ni tueŋa a wom dii ate Naawen Chika a weeni Kirisita bisaŋa ale a tu chaab a bo Asia la.

3

¹ “Ŋmarisi wienja de a te Naawen sabiilowa waai ale a nya Kirisita bisaŋa ale a tu chaab Sardis la zuk la.

“Mi ka waai ale ta chiisa siyopoiwa ale chinmarisa siyopoiwa la. Ni wom m le a yaali ayen weeni ni dii la. M seba ni ale a tom dii ate nuruba a weeni ayen ni a va mu nalimnyini alege ni kan va mu nalimnyini la kama. ² Ni yiti zaani ale ninmuna a va mu nalimnyini, mi nya ayen tuim ŋaai ate ni tom la an diem magsi Naawen nina po. ³ Ni teeri ba ale sak ni dii ale ni ale wom dii la ate ni basi ni wabaatana abe ni a zuli wa. Ni dan kan yiti a zaani ya m le jam diiri ni ase zue la, ni kan seba diipo ate m le jam la.

⁴ “Ni ba gela ale bo Sardis la an diem tom tumbaata ŋaai le ŋa nye ate ni suniima a danj la. M le te ni garuk peelita ate ni jo a be m basi ate nama ale mi a cheŋ ale chaab dii la ni magsi ka dila.

⁵ “M le basi ate nuru baai ale ŋmasi yik nalimnyini ate ku ga a paari ku kpeglim ka la a jo garuk peelita m be kan yeeri ba yueŋa nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la gbanjka po. M le weeni a lagri m kowa ninj ayen m soa ba kama.

⁶ “Ni lagi ni tueŋa a wom dii ate Naawen Chiika a weeni Kirisita bisaŋa ale a tu chaab a bo Asia la.

⁷ “Ŋmarisi wienj de a te Naawen sabiilowa waai ale a nya Kirisita bisaŋa ale a tu chaab Filadelfia la zuk la.

“Mi ka waai ale ka nuru

welenj ale wensie nyono ale ge ta Naaboa Deevide saafiika la. M dan pai ka a lagi tuok nuru karo a бага a ligi ku. M be dan pai ka a kpai, nuru karo a бага a lagri. ⁸ M seba ni ale a tom dii la kama. M be seba ni ale ta pagrim magdek la kama. Ni va m sinsanŋa kama ale ta siaka ale mu. Mi be lak tuoku kama ni ninj geŋ. Nuru kan lik ku. ⁹ Ni a wom. Baai ale a velim ayen ba ka Juuba la, Sitaana ale soa ba. M le basi ate ba jam a kpi duna ni ninj a zuli ni, ate ba seba ayen mi a yaali ni kama. ¹⁰ Ni ale va mi sinsanŋa ale chichiiba la nyinj, mi me ale lik nama me a tara ate ninam buui ale cheena tenjuk ayen ku choa nuruma a nya la a kan paari ni.

¹¹ “M cheena kama, ku kan beni. Ni be chiib ta ni nak dega tiirimu ate waai a kan vari ni jigiya.

¹² “Baai ale бага a yik ku a ta paari ku kpeglim ka la, m le basi ate ba a nye a se ka zanŋa la Naawen Puusika Yenni po taam wuu. M le ŋmarisi Naawen yonni ale wa tenjka yonni a dueni ba nyinj. Wa tenjka ka Jerusalem paalik kaai ate Naawen ayen wa basi ate ka jam tenjuk meena chum dii po la. Mi me le ŋmarisi m yue paani a dueni ba nyinj.

¹³ “Ni lak ni tueŋa a wom dii ate Naawen Chiika a weeni Kirisita bisaŋa

ale a tu chaab a bo Asia la.

14 “Nmarisi wienja de a te Naawen sabiilowa waai ale a nya Kirisita bisaŋa ale a tu chaab Laodisia la zuk la.

“Mi ka waai ale basi ate wie a nye la, ale a sak nuruba Naawen wensienja la. Mi ale nya nanta meena a ta nyini ku piilim ka po ate Naawen a nye ba la.

15 M seba ni ale a tom dii la kama. M seba kama ayen ni an yogsa, ni be an tuila. Mi a yaali ka ni yogsa yaase ni tuila. 16 Alege ni

abe le bo sunsunsaŋa po nna, ni an tuila, ni abe an yogsa la, m le chiiri ni kama m noanni po a basi.

17 Ni a weeni ni dek kama ayen, ‘Tama ka jigsiroba, ti kan yaali jaabjaaboa.’ Alege ni ze ayen ni ka niniga nyamma. Ni ka njanjagsa a chen chabola ale chim yeoba. 18 Ni da ligmoninj mi jigi, njaai ale chim ligmoninj dek la ate ni chim jigsiroba. Ni da garuk peelita me mi jigi a lik ni chivienja. Ni be da nina kpaam me m jigi a nyo ni ninaŋa po ate ni a nya.

19 “Mi a toarinj baai meena ate m ta yaalika ale ba la kama, ale nman a yaali ayen m dak ni tumbaatana a sak ni. Ni basi dii ate ni a tom la a be ni va mu nalimnyiini.

20 Ni be wom, mi kasim za ka dokku noai a nak ale ge a wi. Baai ale a wom m lueluku ale ge a lagi tuoku la, m le jo, ate

ba ale mi a maari chaab a de nandiinta.

21 “Baai ale nmasi yik di nalimnyiini ate di a paari kpeglimka la, m le te ba siuk ate ba kali m tenj m naamu jigini. Mi daam nmasi yik kama a ta di a paari di kpeglimka. Dila ale soa ate m kowa basi ate mi kali dula.

22 “Ni lagi ni tuenja a wom dii ate Naawen Chiika a weeni Kirisita bisaŋa ale a tu chaab a bo Asia la.”

4

1 Ku njanjanyinj ate mi nman pilim wom ale nya jaab a se m goa daasim kama la. Wenjmazuk mi yaa nya tuok ale ku lagi, ate lueluk kuui ate m linj wom nna a se damuninj la weeni mu ayen, “Jueli jam dela ate m weeni fu dii ale ku jam a nye la.” 2 Naawen Chiika a deri de mi ninj ate mi jueli ga a jo. Mi yaa nya Wenjmazuk naam zukpaglik ale ka za ate nuru a kali ka zuk. 3 Wa ninaŋa a jam a nyagsi a se ka tintain njaai ale muni ale ge a nyagsi la, ate nagotom a nye a se gonungoona la a gilim wa. 4 Kalisa jiga pisiye ale sinaansi ale jam gilim wa. Nisom pisiye ale banaansi ale jam kali si zuk. Ba meena a jam jo ka garuk peelita ale vuk ligmoninj zutogsa. 5 Wenzuku a jam a nyagsi kama ale a na Wenjmazuk naamu zukpaglika jigini. Kanaasa siyopoi ale jam toati a za wa ninj. Si jam

ka Naawen chiisa siyopoiwa.
⁶ Mogi fiik ale jam a nyagsi
 a se nyaasun la ale jam maa
 za wənɲmazuk zukpaglika
 niɲ.

Dunsa sinaansi ale jam
 maa za gilim a gum du. Si
 ninaɲa a jam piisi kama a
 kali niɲ ale ɲaɲ. ⁷ Dunsaɲa
 kanyi a jam a nye a se ka
 gbenli la, kanyi a jam a nye a
 se ka lalik la, kanyi zuk a jam
 a nye a se nuru zuk la, kanyi
 me zuk a jam a nye nna a
 se jiruk ale lagi ku kinɲaɲa
 a basi la. ⁸ Si meena a jam
 ta ka kinɲaɲa ɲayuebi ale
 ge ate si ninaɲa a sueri si
 nyiɲsaɲa meena. Si meena
 a kasim jam a yi ka yiila yok
 ale kantuen alege kan vuusi.
 Si jam yi a weeni ayen,

“Ti Nyɔnɔ Naawen waai ale
 welema ale ge soa
 ɲanta meena pagrim,
 fi ka piilimka, fi boro
 kama taam wuu.”

⁹ Dunsaɲa sinaansiwa
 a jam yi si yiilaɲa a
 pak ka waai ale jam kali
 wənɲmazuk naamu zuk-
 paglika zuk la, dii nyiɲ
 la wa jam ta ka zula ale
 nalim ale ge boro taam wuu.

¹⁰ Si le jam a yi si yiilaɲa
 la, nisomma pisiye ale
 banaansiwa meena a kasim
 jam a duak ka teɲ ale a yiti
 wenzuk ale a puusi waai ale
 jam kali wənɲmazuk naamu
 zukpaglika zuk ale ge boro ta
 a wuu la. Ba meena a kasim
 jam a lagi ba zutogsaɲa a
 dueni ka wa niɲ ale ge a
 weeni ayen,

¹¹ “Ti Nyɔnɔ ale ti Naawen,

fi ale nye ɲanta meena.
 Ka fi dek yaalika ate fi basi
 ate ba boro.
 Dila ale soa ate ku magsi
 ayen ti a puusi fu,
 dii nyiɲ la fi ta ka zula
 ale nalim ale pagrim.”

5

¹ Mi ale nya waai ale
 wa kali wənɲmazuk naamu
 zukpaglika zuk la, wa jam
 ta ka gbaɲ wa juga po. Ba
 jam ɲmarisi ka wie a dueni
 ka niɲ ale ka ɲaɲ ale ge
 pai ɲanta a bobi buyopoi a
 ligi gbaɲka. ² Ate mi yaa
 nya Sabiilo wanyi ate wa yaa
 mooli ale lueluk kpion ayen,
 “Ka wana ale baga a foli
 bobika buyopoiwa ale ge a
 lagi gbaɲka nna.” ³ Alege
 nuru jam ka wənɲmazuk wa
 yaase teɲzuk wa yaase kpil-
 ima bo ka jigiya ate wa baga
 a lagi gbaɲka a nya ka po.

⁴ Mi ale nya ale nuru karo
 a baga a lagi gbaɲka a nya
 ka po la, mi ninyiam yaa
 deri a nyini. ⁵ Naawen ni-
 somma wanyi a yaa weeni
 mi ayen, “Kan basi ate fi
 ninyaata a nyini. Gbenli
 dii ale nyini Juda demma
 po la, wa ka Naabɔa Dee-
 vid ɲaɲbiik. Wala ale nak
 deero. Wa le foli bobika
 buyopoiwa a lak gbaɲka.”

⁶ Mi yaa nya ale ka pabiik
 ale za du. Ka jam za moata
 ka wənɲmazuk naamu
 zukpaglika ate dunsaɲa
 sinaansiwa ale nisomba
 pisiye ale banaansiwa a
 za gilim ka. Ka jam a
 nye ase ba ko ka kama la.

Pabiika a jam ta ka nyiila ṅayopoi ale nina ṅayopoi. Ka nina ṅayopoiwa ale ka nyiila ṅayopoiwa ka Naawen chiisa siyopoiwa sii ate Naawen a tom a basi tɛŋka meena po la. ⁷ Pabiika yaa cheŋ ga tuesi gbanƙa waai ale kali wenɲmazuk naamu zukpaglika zuk la juga nisana po. ⁸ Pabiika ale tuesi gbanƙa la, duɲsa sinaansiwa ale nisomba pisiye ale banaansi wa a yaa yiti a duak tɛŋ wa niɲ. Nisomma meena jam ta ka ṅanta ate ba a neensi kpanta ale maa ta china, ate ṅa a nyagsi ase ligmonɲ la. Nyum masik ale bo ṅa po. Nyum de ka Naawen nuruma puusana. ⁹ Ba yaa jam yi yi paali ayen,

“Fi ka nuru waai ale magsi gbanƙa pai ka abe fi foli bobika buyopoiwa.

Ba le ko fu la, fi jam pai ka fi ziimu a tuesi nuru bori a basi Naawen jigi.

Fi ale lueri ba a ta nyini satɛɲsa meena ale nuruba meena po a nyini ate ba meena a biisi biisa toƣatɔga.

¹⁰ Fi ale bobi ba nalima a lueri ba ayen ba chim Naawen yenni tomteerɔma abe ba a tom tuima a te ti Naawenni.

Ba ale soa tɛŋka meena nuruma.”

¹¹ Mi yaa ṅman pilim nya ale Naawen sabiiloma a bo dula. Ba jam piisi kama nna yegayega a gaam chiinika a

yaa za gilim duɲsa sinaansiwa ale nisomma. ¹² Ate ba yaa a yi yiila nna yegayega a weeni ayen,

“Pabiik kaai ate ba ko la ku magsi ka ti a zuli fu dii nyiɲ la fi soa ka ṅanta meena ale ta yam ale pagrim ale zula ale nalim ale pimpauk.”

¹³ Ate mi yaa wom ṅanta baai buuni meena ale bo wenɲmazuk ale tɛɲzuk meena ale kpilun ale nyiam po meena ate ba jam a yi yiila a weeni ayen,

“Ni basi ate ti pak waai ale kali Wenɲmazuk naamu zukpaglika zuk la ale pabiika, dii nyiɲ la ba ta ka zula ale nalim ale pagrim yegayega taam wuu.”

¹⁴ Ba le yi yiini a nueri la, duɲsana sinaansiwa a yaa weeni ayen, “Ku be nyɛ dila,” ate nisomma yaa yiti a duak tɛŋ a puusi ba.

6

¹ Pabiika ale tuesi gbanƙa la, wa yaa foli bobika bunyi ate duɲsana sinaansiwa kanyi yaa weeni mi ale lueluk kpion nna se wein kumsa la ayen, “Jam nya.”

² Mi yaa ga nya ale wusum peeluk a za dula. Nuru waai ale jam kali bu zuk la, a jam ta ka tom ale peema ale vuk zutok. Wa yaa nyini tigurik po ayen wa nak yiaƙ wa dachaasana.

³ Ate Pabiika yaa foli bobi kaai ale saa buyewa la. Duɲ kaai ale saa siyewa la

yaa weeni mi ayen, "Nya."
⁴ Mi yaa nya ale ka wusum monuŋ ale za du. Ba jam pai ka gebik kpierŋ a te nuru waai ale jam kali bu zuk la. Ba jam pai pagrim a te wa ayen wa cheŋ teŋka meena nuruma jigi a ga tigiŋ ba a nyo jigi yeŋ ate ba nye tigurik a ko chaab.

⁵ Ate Pabiika yaa ŋman foli bobi kaai ale saa butawa la. Duŋ kaai ale saa sitawa la yaa weeni mi ayen, "Nya." Mi yaa nya ale ka wusum sobluk ale za. Ba jam pai ka ŋanmagsinta a nyo wa nisa po. ⁶ Mi yaa wom lueluk ale ku nyini duŋsaŋa sinaansiwa sunsuŋ a weeni mi ayen, "Cheŋ a ga tuni nuru baai ale tom dai yeŋ la ale 'wiiti' chin yeŋ yaase 'baali' china ŋata, alege yik fi dek abe fi kan kaasi kpaamu yaase daamu."

⁷ Ate Pabiika yaa ŋman foli bobi kaai ale saa bunaansiwa. Duŋ kaai ale saa sinaansiwa la a yaa weeni mi ayen, "Nya." ⁸ Mi yaa nya ale ka wusum piak ale za du. Nuru waai ale jam kali bu zuk la yue jam ale "Kum". Wanyi me yue jam ale "Kpilunŋteŋ". Wa jam a vi ka "Kum" ŋaŋ. Ba yaa poori teŋka bunaansi a yaa lueri kauku kunyi ayen ba ko waai meena ale jam bo dula la. Ba noa bayewa yaa cheŋ a ga nye ate kom ale nyiŋtuila a jam dula. Ba jam pai ka gebik woŋta ale goaduŋsa a ko ba.

⁹ Ate Pabiika yaa ŋman

foli bobi kaai ale saa bunuwa la. Mi yaa nya ale ka jaab ale a nye se kunŋun la ale za du. Baai meena ate ba jam ko ba ayen ba jam a sak Naawen wamaŋsaŋa la nyiŋ la a jam za ka jaab buui ale a neensi kunŋunŋku la teŋ. ¹⁰ Ba yaa nuem ale lueli pagrisa ayen, "Ti Nyɔɔɔ, fi ka welensa ale wensie nyɔɔɔ ale ge ta ŋanta meena pagrim. Ku le beni a soa ka se ale ge ate fi bo buusa a te teŋka meena nuruma abe fi te ba waalika ba ale jam ko tama dii la?" ¹¹ Ba yaa te ba garuk woŋ peeli ta ale weeni ba ayen ba vuusi magla ate teŋka meena nuruma a ko ba suaataŋa a nueri a se ba le jam ko ba dii la a gum du.

¹² Ate mi yaa nya ale Pabiika ŋman foli bobi kaai ale a saa buyuebiwa la. Teŋka meena a yaa deri choa nna yegayega ate wenbinni me a sobri a se garuk la. Chiika me a muni a se ziim la, ¹³ ate chinmarisaŋa a lo teŋka zuk a se viok ale a fuk ate kinŋkama a lo dii la. ¹⁴ Wenŋmazuk a yaa kpamsi a se gbaŋ la a be, ate guuk kpionŋtaŋa ale teŋsaŋa meena ate nyiamu a doa gilim si la, a basi ba zaanaŋa jigaŋa. ¹⁵ Teŋka meena nalimaŋa, nuru kpionŋta, ŋanta nyamma, sojiba kpaga, yomma, ale baai ale soa ba dek fasi yaa la, ba meena jam chali kama a jo pina vie ale guuta sunsuŋ. ¹⁶ Ba yaa saalim

ayen guutana ale pinana a lo ba zuk, ate waai ale kali wenjmazuk naamu zukpaglika zuk la a kan nya ba, abe Pabiika kan nya ba ale ka supuurimu. ¹⁷ Ba yaa weeni chaab ayen, "Naawen supuurimu danni a paari kama. Ka wana ale baga a tu wa?"

7

¹ Ku njaanjin, ate mi yaa nya Naawen sabiiloba banaansi a poori za togatoga tenka gugotta tinaansiwa po. Sabiiloma yaa a yik tenka vaata tinaansiwa a tara ate vaatana an jam baga a fuk tenka zuwa yaase nyakpeemu zuwa yaase ku fuk tiisana ate si choa.

² Naawen ale jam te wa sabiiloma pagrim ayen ba kaasi tenka ale nyakpeemu. Ate mi yaa nya Naawen sabiilo wa choa ale wa nyini korinummu po a nyini, a ta jaab wa nisa po. Wa yaa kaari ale lueluk kpion a wi sabiiloba banaansiwa a weeni ba ayen, ³ "Basi ate mi lin a nmarisi Naawen tomteeroma die nyin, abe fi yaa kaasi tenka ale nyakpeemu ale tiisana."

⁴ Nuru ale jam weeni mi ayen baai deena nyin ate ba nmarisi la ka nuruba tusa kook ale pisinaansi ale banaansi (144,000). Ba jam ka Izirali buuri pi ale buyewa po. ⁵⁻⁸ Tusa pi ale naye ale jam nyini Juda, tusa pi ale naye nyini Aruben, tusa pi ale naye nyini Gad,

tusa pi ale naye nyini Ase, tusa pi ale naye nyini Nafitali, tusa pi ale naye nyini Manasa, tusa pi ale naye nyini Simeyon, tusa pi ale naye nyini Livai, tusa pi ale naye nyini Isaka, tusa pi ale naye nyini Zebulun, tusa pi ale naye nyini Josefi, tusa pi ale naye nyini Benjamin.

⁹ Ku njaanjin ate mi yaa nya ale nuru boari a za dula. Nuru an jam baga ba a chiini. Ba jam nyini ka tenka meena satensana ale diinana, ba jam a biisika biisa togatoga. Ba jam jo ka garuk peeluk wonta ale ta kpinkparuk vaata ba nisima po, jam za wenjmazuk naamu zukpaglika ale Pabiika nin. ¹⁰ Ba yaa jam kaari yegayega a weeni ayen, "Varibasika a nyini tama Naawenni ale kali naamu zukpaglika zuk la ale Pabiika jigi." ¹¹ Dunsa sinaansiwa ale nisomma ale Naawen sabiiloma a maa chaab a duak ten wenjmazuk naamu zukpaglika nin a puusi wa, ¹² ale a weeni ayen, "Ku be nye dila. Ti a pak fu ale a puusi fu dii nyin la, fi ta yam ale zula ale nalim ale pagrim yegayega taam wuu. Ku be nye dila."

¹³ Nisomma wanyi a yaa virim a bek mi ayen, "Baai ale jo garuk peeluk wontana la, ka be demma? Ba nyini ka be?"

¹⁴ Mi yaa weeni wa ayen, "Mi ze ba, weeni a sak mu."

Wa yaa weeni mi ayen, "Ba nyini ka ninam

yegayega po a nyini a pai Pabiika ziimu a sugri ba gataᅇa ate ti peenti. ¹⁵ Dila ale soa ate ba za wenᅇmazuk naamu zukpaglika niᅇ ale a tom wa tuimaᅇa yok ale kantueᅇ. Naawen dek le wa a nya ba zuk. ¹⁶ Kom ale nyanyuila a kan ᅇman yik ba. Wentueᅇ ale tuiluk me kan ᅇman nak ba. ¹⁷ Pabiik kaai ale moata wenᅇmazuk naamu zukpaglika la ale wa chim ba naapeerik abe wa de ba niᅇ a gisi buli sii ale ta nyuvuri nyiam la ate ba a nyu. Naawen dek ale duisi ba ninyaataᅇa ba nina po a basi.”

8

¹ Ate Pabiika yaa foli bobi kaai ale saa buyopoiwa la. Wenᅇmazuk chiok an choa ya a ta dila a ga paari “miita” pisita. ² Dila ale ga taam la, ba yaa pai damunsa siyopoiwa a te Naawen sabiiloba bayopoiwa. Ba jam kasim za ka Naawen niᅇ.

³ Sabiilo wa choa ale jam ta chin ate di a nyagsi ase ligmonᅇ la a yaa jam za kuᅇkuᅇkuᅇ teᅇ. ᅇanta ale jam bo chinni po ate ba nyummu masa ate ba yaa pa te wa ayen wa pa gum Naawen nuruma puusaᅇa po a ju kuᅇkuᅇkuᅇ ale dua naamu zukpaglika niᅇ la zuk. ⁴ Jamasika nyuisaᅇa ale Naawen nuruma puusaᅇa a jam nyini ka sabiilowa ale za juijui la a juei. ⁵ Wa le jam ju jaab buui ale jam

a nyuᅇ nna masakmasik a nueri la, wa yaa jam pai bolim a nyo chin dii ale a nyagsi ase ligmonᅇ la po a yuk ba meena a basi teᅇzuk. Teᅇka ya choa nna yegayega ate wenzuk a nyagsi ale a na nna yegayega.

⁶ Ate sabiiloba bayopoiwa a yaa gomsᅇ ayen ba peeri ba damunsaᅇa.

⁷ Sabiiloma wanyi a yaa liᅇ peeri wa damunika. ᅇmoruk tana ale bolim a gum chaab ale ziim a yaa deri lo teᅇka zuk. Wa yaa poori teᅇka a soa se chaab la buta, ate kauku kunyi a ju ale bolim ate tiisaᅇa ale wuutaᅇa meena ale jam bo ku po la a de.

⁸ Sabiilo waai ale jam pai saᅇ la a peeri wa damunika. Ba yaa jam pai jaab a se guuk kpionᅇ la ate bolim jam a de ku la a yuk a basi nya kpeemu po. Nyiamu a yaa poori a soa se chaab la buta kauku kunyi a tagri chim ziim, ⁹ ate ᅇantaᅇa ale bo nyiamu po la a kpi ate ᅇaarunᅇ kpeentaᅇa meena ale jam bo nyiamu po la kaasi.

¹⁰ Sabiilo waai ale jam saa batawa la me a yaa peeri wa damunika. Chinmarik kpien kaai ale jam a nyagsi nna yegayega la a yaa nyini wenᅇmazuk a lo teᅇka zuk. Sabiilowa yaa poori belana meena ale bulisaᅇa meena a soa se chaab la buta ate kauku kunyi chinmarika a kaasi. ¹¹ Chinmarika yue jam ale “Atoa”. Bulisaᅇa

meena nyiamu a jam tɔa kama ate nuruba yegayega a jam nyu bu a kpi.

¹² Sabiilo waai ale jam saa banaansiwa la, a yaa peeri wa damunika. Ba yaa poori wenbinni ale chiika ale chinmarisaŋa a soa se chaab la buta a yaa lueri kauk kuui ale a nyagsi la a basi. Ba jam poori yokku ale kantuenka, a yaa basi ate ku kan nya.

¹³ Mi yaa nya ale jiiрук a jam bo dula ninin wenmazuk a fuk a yiti. Ku yaa weeni ale lueluk kpion ayen, “Sabiiloba batawa baai ale tali an peeri ba damunsaŋa la, ba dan jam peeri si, nuru baai ale bo tenzuk la le nye ka se?”

9

¹ Sabiilo waai ale a saa banuwa la, a yaa peeri wa damunika. Ate mi yaa nya chinmarik ale ka nyini wenmazuk a jam lo tenzuk. Chinmarika jam ta ka vorub buui ale kan ta kpeglimka la saafiika. ² Ka yaa lagi vorumu nɔanni ate nyuisa yegayega a yaa jam nyini bu po a nyini a se bolim kpiem nyuisa la. Nyuisaŋa a yaa nye ate wenbinni ale vayogsimu a sobri nna birim. ³ Ate tintue yaa nyini nyuisaŋa po a nyini. Tintuenja jam ta pagrim a se ka tenzuk de nuenta ale ta pagrim dii la. ⁴ Ba jam weeni ŋa kama ayen ŋa kan de vaata yaa ase wuuta alege

ŋa a dom ka baai ate sabiilowa an jam ŋmarisi ba deenja nyin la. ⁵ Tintuenja jam ka siuk a ko ba, alege ŋa le basi kama ate ba nam chiisa sinu. Ba le ba nam dii la a nye se ka nuon ale dom fu ate fi a nam dii la. ⁶ Chiisa sinuwa de po nuruma le gisi yaali kum, alege ba kan бага a nya bu. Ba ba a yaali ayen ba kpi alege kum le chali be kama ba jigi.

⁷ Tintuenja jam a nye se ka wusuma ate ba gomsu magi ayen ba ta ŋa chen tugurik po la. Ŋa jam vuk ka zuyua tii ale a nye ase ligmonin ba pai nye la. Ŋa ninaŋa jam a neensi ka nurubiik nina. ⁸ Ŋa zuisaŋa me jam a neensi ka nipooba zuisa, ŋa nyinaŋa me a neensi gbenli nyina. ⁹ Ŋa kuusaŋa jam lik ale ka ŋanta nna ase kuta paglagsa la. Ŋa kinkanja ale jam a fuk dii la a nye ase ka wusum bori ale a dari toroko a chen kpalin la. ¹⁰ Ŋa juitaŋa a jam a neensi ka nuenta juita. Ŋa le jam pai ŋa juitaŋa a dom nuruma dii la ale jam chim ŋa pagrimu a yaa basi ayen ba nam a paari chiisa sinu. ¹¹ Sabiiloma wanyi ale jam bo dula la, ba jam a wi wa ale Juuma biika ayen ka Abadon. Ba jam a wi wa me ale Giriki demma biika ayen ka Apolion. Di kiri ale waai ale ka “tuimkaasima nyonɔ”. Wa jam ka nuentaŋa naab ale maara nya vorub buui ale kan ta kpeglimka jigi la.

¹² Ba yaa weeni mi ayen

ninam buui le bu liŋ jam nurubiik jigi la, bula taam kama. Bula dan taam ga nueri, ninam buye le pilim jam gum du.

¹³ Sabiilo waai ale jam saa bayuebiwa la a yaa peeri wa damunika ate mi yaa wom lueluk ale ku nyini kunƙunƙu ale a nye nna ase dubuulim la jam dua Naawen niŋ la gugotta tinaansiwa po. ¹⁴ Lueluku yaa weeni sabiilowa waai ale saa bayuebiwa la ayen, "Cheŋ ga foli sabiiloba banaansiwa ate ba yik bobi Yufiretis benni po la a basi." ¹⁵ Wa yaa ga foli ba ate ba nyini benni po a nyini sabiiloma de jam gomsɪ ba dek magsi ka diipo ale da dii ale chiik kaai po ale bein dii po, ate Naawen lueri ba. Ba jam yik sabiiloma kama a zaani ayen Naawen weeni dai dii dannɪ ate ba le tom ba tuimaŋa la. ¹⁶ Soji baai ale jam do wusumaŋa a cheŋ tigurika tuka jigini la, a jam a vi ka sabiiloba banaansiwa ŋaŋ. Ba jam weeni mi ayen ba piisi ka nna yegayega a gaam taam ate nuru an jam baga a chiini ba. ¹⁷ Mi jam nya ba ka a se m goa daasim kama la. Ba jam pai ka kuta paglagsa a ligi ba kuusa. Kuta paglagsaŋa jam muni kama ase bolim la, ale a nye nna me se dubuulim la. Wusumaŋa zuimaŋa a jam a neensi ka gbenma zuima, nyuisa ale jam a nye se dubuulim ale bolim la nyini ba noaŋa po a nyini.

¹⁸ Nyui sii ale jam neensi dubuulim ale bolim la, jam nyini wusumaŋa noaŋa po a nyini la, a jam ko ka teŋka meena gela butawa po bunyi nuruma ate sabiiloma a jam poori a soa se chaab butawa la. ¹⁹ Wusumaŋa juitaŋa a jam ta ka wiiga zuima. Wusumaŋa a jam pai ka ŋa wiiga zuima juitaŋa a nye ate nuruba a nam a gum chaab ale ŋa noaŋa ale jam ko ba dii la.

²⁰ Teŋka nuru baai ate sabiiloma an diem lueri ayen ba ko ba la, an jam basi ba tuimbaataŋa ale va Naawen ya. Ba jam a kaab ka chichiribaata ale pai kuta toƣatoƣa ale tintana ale daata a nye bogluta tii ale kan baga a nya, yaa se ti a wom wie, yaa se ti a cheŋ, ba jam a kaab ti meena kama. ²¹ Ba nyeem kasim jam a ko ka nuruba ale a tom tuimkperikaliisa tuima ale a yaali nipooba bobi goom ale a zu. Tuimbaataŋa de meena ate ba jam a tom la, ba an jam basi ŋa ale tagri ba popola ayen ba va Naawen ya.

10

¹ Ate mi yaa ŋman nya ale sabiilo kpionŋ wa choa a yaa nyini wenŋmazuk a siŋ a jam za dula. Chirŋmari ale jam gilim wa. Nagotom me ale jam gilim wa zukku. Wa nimbidiaka a jam a nyagsi a se wenbiri la, wa nanŋaŋa a nye ase bolim ale a de la. ² Wa jam lagri ka gbaŋ fiik

a ta wa nisa po. Wa yaa jam pai wa juga nantuoku a tabi nyakpeemu po ale ge pai wa gala nantuoku a tabi kunjkonjini. ³ Wa yaa jam kaari a se gbenma la, ate nanopansa siyopoiwa, a yaa na a tulisi wa. ⁴ Na ale na a nueri la, mi jam a yaali ayen m nmarisi dii ale nye la kama, alege lueluk a jam nyini wennyamazuk a sij jam weeni mi ayen, "Kan nmarisi dii ate nanopansa siyopoiwa a weeni la a dueni. M kan yaali ayen m weeni dii ate si weeni la a sagi nuru."

⁵ Sabiilo waai juga nantuoku ale jam tabi nyakpeemu po alege ate wa gala nantuoku tabi kunjkonjini la, wala ale zage wa juga nisanja wenzuk. ⁶ A yaa pe ale Naawen waai ale kasim boro taam wuu la. Wa ka waai ale nye wenzuk ale tenj ale nya kpeemu ale jaab buuri meena ale bo ba po la. Sabiilowa yaa nman kaari a weeni ayen, "Beni ka wari a nman karo. ⁷ Sabiilo waai ale jam saa bayopoiwa la a dan peeri wa damunika, Naawen waai ale linj pai dii ate wa jam sugi la, ale ge nman pilim pai di a sak wa biisiteeroma baai ale jam ka wa tomteeroba la, wa le nye ka dii ate wa jam a yaali ayen wa nye dila po, dila po la."

⁸ Ate lueluku ale jam poom nyini wennyamazuk a biisi ale mi la, a yaa nman pilim a weeni mi ayen, "Chenj ga pai

gbanj fiik kaai ale lagi a bo sabiilo waai nantaatana ale bo nyiamu po ale bu noai la jigi."

⁹ Mi yaa chenj ga a weeni sabiilowa ayen wa te mu gbanj fiika. Wa yaa weeni mi ayen, "Nɔa nɔbi. Ku le masa a se ka siita fi noai po, alege ku dan ga sij fi poi po ku le toa kama."

¹⁰ Mi yaa tuesi gbanjka wa nisa po a nɔbi. Wa le weeni dii la a sum nye kama. Ku jam masa mi noai po a se ka siita la, alege ku le jam sij m ponni po la, ku jam toa kama. ¹¹ M le jam nɔbi ka a nueri la, wa nman weeni mi ayen, "Maa yaali ayen ka fi chenj ga a sak nuruba dii ate Naawen a weeni a magsi chaab ale tenja yegayega ale ba nalima ale a biisi biisa togatoga la."

11

¹ Ate ba yaa pai tachek kaai ate ba nyiem kasim pa a magsi nanta la, a te mi ale ge weeni ayen, "Yiti ga magsi Naawen Puusika Yenni ale kunjkonjku ate ba a kaab ate ku bo Puusika Yenni po la. Fi dan jo fi chiini baai ale boro a puusi wa dula la.

² Kan fi magsi Naawen Puusika Yenni dabiaka, dii nyinj la baai ale kan seba Naawen la le jo ka dula a kaasi tenj welenj kaai ate Naawen lueri a te wa dek la. Nuru bala le pai ka chiisa pisinaansi ale siye a kaasi ka. ³ Dila dannu a dan paari, m le basi ate ka m seeroba baye a jo garuk

tii ale a zak nyin, abe ba a sak nuruba Naawen wienja ate ku ga paari daa tusi ale kobsiye ale pisiyuebi.”

⁴ M seeroba bayewa de ka tiib si siyewa ate ba a wi ayen “olivi” la ale kanaasa siyewa maa chaab za ka Naawen waai ale soa tenka meena la nin. ⁵ Baai meena ale a yaali ayen ba kaasi ba la, bolim a le nyini ba noanja po a de ba a ko. Ba ale kasim a nye ka nna a ko ba dachaasana. ⁶ Ba ale a sak Naawen wienja la, ba ta pagrim me kama a nye ate nmoruk kan ni, ale baga a nye me ate bulisana nyiamu a nye se ziim la. Ba be ta pagrim kama a nye ate yuem a jam a yik nuruba a se ba ale a yaali dii la.

⁷ Ba dan sak Naawen wienja a nueri, dun chichimi ale ta pagrim nna yegayega la, le nyini vorub buui ale kan ta kpeglimka la po a nyini a nye kpalin ale ba. Wa le yik bancai bayewa a ko ba. ⁸ A pai ba nyinsana a dueni tenkpienka po, juijui ate ba yik ba Nyonowa a kpi jabarimu nyin la. Ba maara wi ten kala ayen ka Sodom yaa se Ejipiti. ⁹ Baai ale jam nyini tensa meena ale buura togatoga a biisi biisa togatoga la, a jam nya ba nyinsana ale jam doa dula la ale ge ba an jam basi ate nuru pai ba a gu. Ba le nye ka dila ate ku ga paari daa nata ale geli. ¹⁰ Dun chichimini a dan jam ko nuru bala

bayewa, tenka meena nuruma sue a le peenti kama, ba le basi ate ba nye gogta abe ba te chaab tiirinta, dii nyin la, nuru bala bancai bayewa ale jam basi ate ba nya ninam nna yegayega. ¹¹ Daa nata ale geli ale taam la, Naawen yaa tom wa chika ayen wa jam nak ate ba yiti kum po. Nuruba ale nya ale ba nman yiti za kama la, yogsum yaa yik ba yegayega. ¹² Ate nuruba bayewa yaa wom ale lueluk pagrik a nyini wenna mazuk sin a weeni ba ayen, “Ni jueli jam de la.” Ba yaa jueli dula ate chinmari yaa lik ba ate ba dachaasana me a yaa za a nya ba. ¹³ Tenka yaa deri choa nna yegayega a ko nuruba tusa nayopoi ale ge poori tenka soa se chaab la pi a yaa lueri kauku kunyi a yik kaasi. Yogsum yegayega yaa jam yik baai ale jam tali la ate ba yaa a te zula yegayega Naawen waai ale kasim bo wenna mazuku po la.

¹⁴ Ninam buui ale a saa buyewa la, a nueri kama, alege ko kan beni ate ninam buui ale pa a san butawa la, le jam yogyogla.

¹⁵ Ate Sabiilo waai ale gum du a saa bayopoiwa la a yaa peeri wa damunika. Mi yaa wom ale lueluk kpeenta a nyini wenna mazuk a weeni ayen, “Ti Nyonowa ale wa ale tom waai la a ta pagrim kama a soa tenzuk meena. Wa le soa ka kama taam wuu.” ¹⁶ Nisomba pisiye

ale banaansiwa baai ale jam
kali a moata Naawen la a yaa
a duak tenj ale a yiti wenzuk
a puusi Naawen ale a weeni
ayen,

17 "Ti Nyono Naawen waai
ale soa njanta meena
pagrim la,
fi ka piilimka jigiya, fi
be kasim boro kama
wuu.

Ti a te fi jiam fi le pai
fi pagrim kpeemu a
nya tenjuk meena nu-
ruma a soa ka la.

18 Dii po ate fi sunni ayen di
puuri ate fi ayen fi bo
buusi a te baai ale kpi
la a paari kama.

Dila ale soa ate baai ale
kan seba fu la,
a ta supuurim ale fu.

Dii po me ate fi ayen fi tuni fi
biisiteeroma baai ale
ka fi tomteeroba la,
ale fi nuru baai ale ka
pagroba ale niwoba
ale a te fu zula la a
paari kama.

Di danni a paari kama ayen
fi kaasi nuru baai ale
kaasi tenjuk njanta
la."

19 Nisomma ale biisi nueri
la, ba yaa lagi Naawen Pu-
usika Yenni dokku noanni,
yenni de ale bo wa dek
wennmazuk la. Wa yaa
lagi ate ba nya daka dii ale
a sak Naawen ale nurubiik
noayenka la. Chijmari yaa
nyagsi ale na ate tenka choa
nna yegayega ate nmoruk
tana a jam a la.

12

1 Ate wakperikaliik nna
yegayega yaa jam nye

wennmazuk. Nipok ale jam
bo ku jigini. Wa jam jo ka
gatta ate ti a nyagsi a se
wenbinni la. Wa jam pai wa
nantaatana a tabi ka chiika
zuk. Wa jam vuk ka zutok
ate ka jam ta chinmarisa
pi ale siye ka nyinj. ² Wa
jam boro a yaali ayen wa
biak kama, ate wa yaa jam a
kaari.

³ Wakperikaliik ka choa a
yaa njman nye wennmazuk
a gum du. Jaab kpionj ale
jam a neensi waab jam bo
du. Jaamu jam ta ka zuima
njayopoi ale nyiila pi. Wa
jam vuk ka nalima zutogsa
siyopoiwa zuimana meena
zuk. ⁴ Jaamu de jam labi
chinmarisana a soa se ka
chaab la buta, a yaa lueri
kauku kunyi a yaa pai wa
juiku a dari chinmarisana
meena a lonsi tenj. Wa yaa
nye dila ale ge za nipok waai
ale a yaa wa biak la nin,
ayen wa dan biak nueri abe
wa njobi biika. ⁵ Nipowa
yaa jam biak nidobabili waai
le wa chim a soa tenka
meena nuruma ale pagrim
la. Jaab yaa jam chiak biika
wa jigi a pa te Naawen waai
ale jam kali wennmazuk wa
naamu zukpaglika zuk la.
⁶ Nipowa yaa chali ga jo sagi
po. Naawen ale jam gonsi
jigi magsi te wa. Wa ale
bo ka dula ate Naawen a
nya wa nalimnyiini ate ku ga
paari daa tusidi ale kobsiye
ale pisiyuebi.

⁷ Ate Naawen sabiiloma
ale ba kpagini Maakil, a
yaa tigi chaab ayen ba nye

kpaliŋ ale jaab kpionku ale a neensi waamu la ale wa sabiiloma wenŋmazuku po. ⁸ Naawen sabiiloma yaa jam nak jaamu ale wa nuruma yiak, ale zeri ayen ba kan ŋman bo dula. ⁹ Naawen sabiiloma yaa yiak ba ayen ba siŋ tɛnzuk a bo dula. Jaab kpionku de ale a neensi waamu la ale Sitaana ka yue yeŋ. Wa ka waai ate ba a wi ayen waamu la yaase Velinvendika, wa boro kama a nyini dila po, dila po. Wa ka chichiribaataŋa naab. Wala ale jam paasi tɛnzuk de nuru meena la.

¹⁰ Ate mi yaa wom lueluk kpion ale ku nyini wenŋmazuk a weeni ayen, “Yɔgyɔgla de Naawen varibasika a jam kama. Yɔgyɔgla de Naawen a sak pagrim kama ase naab la. Yɔgyɔgla de waai ate wa jam tom la a sak wa pagrimu kama. Dii la waai ale jam zaani Naawen niŋ a tɔariŋ ti suaataŋa yok ale kantueŋ la, ba yiak wa a basi kama. ¹¹ Kirisita ka Naawen biika waai ale kpi la. Ka wala ate ti suaataŋa a jam sak nuruba wa wie alege a jam gomsɪ ba dek me ayen ba kpi wa nyiŋ la. Wienja de meena ale jam soa ate ba nak yiak Sitaana. ¹² Nama baai meena ale bo wenŋmazuk la basi ate ni sue a peenti. Alege ku le tɔa kama tɛnzuk demma meena jigi, dii la Velinvendika a siŋ jam ka nama jigi. Wa abe ta ka supuurim dii nyiŋ la wa daaŋa an soa dii ya.”

¹³ Duŋ kpeenka ale nya ale ba yiak wa a basi tɛnzuk la, wa yaa daani nipok waai ale jam biak nidɔabinni la nna yegayega. ¹⁴ Ba yaa pai jiruk kinkaŋi kpeema ŋaye a te nipowa ayen wa yiri cheŋ sagini po, ale ba le nya wa zuk a ga paari bena ŋata ale chiisa siyuebi ate duŋ kpeenka a kan nye wa wariwariya. ¹⁵ Duŋ kpeenka yaa basi ate nyiam nna yegayega a nyini ka nɔanni po a nyini a se beli la, ayen nyiamu ji nipowa a ta cheŋ be. ¹⁶ Alege tɛnka a jam nyu nyiamu meena ate bu an paari nipowa. ¹⁷ Alege duŋ kpeenka ale jam nya dii ale nye la, ate ka sui yaa ŋman kaasi nna yegayega ale nipowa. Ka yaa ŋman pilim cheŋ ayen ka tu chaab a nye kpaliŋ ale baai meena ale a siak a te Naawen sin-saŋŋa ale a weeni nuruba ayen Yeezu ale soa ba la. Bala chaama ka nipowa bisa.

13

¹ Dila powa, duŋ kpeenka a jam za ka nya kpeemu.

Ate mi yaa ŋman nya duŋ kperikaliik ka choa ale ka nyini nya kpeemu po a nyini. Kala a jam ta ka zuima ŋayopoi ale nyiila pi. Ka jam vuk ka nalima zutogsa ka nyiilaŋa meena zuk. Ka zuimaŋa meena nyiŋ yue ale jam doa ŋa nyiŋ a le Naawen. ² Duŋ ka de jam a neensi ka goabiak. Ka naŋsaŋa me jam neensi ka piuk naŋsa. Ka nɔanni me

a neensi gbenli noai. Jaab kpion kuui ale a neensi waab la jam pa ka pagrimu ale ka naamu a te ka dun kperikaliika. ³ Mi yaa nman ga a nya la ale, dun kperikaliika ale nyini nyiamu po a nyini la, ale ka zukku kunyi zuk laun ale jam boro. Tenzuk meena nuruma ale ga nya launku de la, ku jam chim ka wakperikaliik ba jigi ate ba yaa deri va ka. ⁴ Waai meena yaa jam a te jaab kpion kuui ale a neensi waamu la zula nna yegayega dii nyin la, wa jam pa ka pagrimu a te dun kperikaliik kaai ale nyini nyiamu po a nyini la. Ba yaa a weeni chaab ayen, "Ka wana ale a nye ase dun kperikaliika de a ta pagrim ayen wa nye kpalin ale ka?"

⁵ Ba yaa te dun kperikaliik kaai ale nyini nya kpeemu po a nyini la siuk ate ka biisi wie naai ale ka leeta nna yegayega a te Naawen la. Ba jam te ka ka pagrim ayen ka soa tenzuk meena nuruma ate ku ga paari chiisa pisi-naansi ale siye. ⁶ Ka yaa jam a ka a te Naawen ale wa yonni, ale juijui ate wa boro la ale baai meena ale jam bo wenna mazuku po la. ⁷ Ba yaa nman te ka siuk ayen ka tu chaab ale Naawen nuruma a nye kpalin a nak yiak ba. Ba te ka me pagrim ayen ka soa tenja meena ale buura meena ale a biisi biisa to gatoga la. ⁸ Naawen lin nmarisi baai meena ale ba tuesi wa nyuvuri dii ale kan ka kpeglimka la kama a nyo

wa gbanja po ale ge yaa nye tenka. Wa Pabiik kaai, ate ba ko la ale soa gbanja. Baai meena yue ale jam kan bo gbanja de po la, le puusi a te dun kperikaliik kaai ale jam nyini nya kpeemu po a nyini la.

⁹ Ni lagi ni tuenja a wom dii ate mi a weeni la nalim-nyini. ¹⁰ Ku ka Naawen dek yaalika ayen ba le jam yik ni ba gela a lik dok po a pai gebi wonja a ko ni gela. Nama baai ale ka Naawen nuruba la, ku a fe ayen ni nam ale chichiiba a nmasi yik di ate ku ga paari ku kpeglimka. Wienja de ale sum nye kama.

¹¹ Ate mi yaa nman nya dun kperikaliik ka choa ale nyini tenka a jueli. Ka jam ta ka nyiila naye ase padiaik nyiila la, alege a biisi ase dun kaai ale a neensi waamu la. ¹² Ka jam pa ka dun kperikaliika pagrim a tom ka dek nimbie po. Ka jam fe tenka nuruma kama ayen ba a puusi dun kperikaliika ale ta launku la. ¹³ Dun kaai ale ta nyiila naye la de a tom ka wakperikaliisa nna yegayega. Ka jam nye kama ate bolim a nyini wenna mazuk a sin tenzuk nuru meena nin. ¹⁴ Ate ka paasi tenzuk nuruma meena ale wakperikaliik sii ate ka tom dun kperikaliika nin la. Ka weeni ayen ba me dun kperikaliik kaai ate ba koani ka ale gebi wonku alege ate ka diem vua la ate ba a zuli ka. ¹⁵ Ba yaa te ka siuk ayen ka vuusi a basi

dun̄ kperikaliika ate ba me la nyin̄ ate jaab meemu ta nyuvuri ate wa бага a biisi abe wa a ko baai meena ale kan puusi a te wa la. ¹⁶ Dun̄ ka de a yaa fe nuruma meena, baai ale chim nuru kpeenta ale baai ale kan daa nuru kpeenta, baai ale ka jigsiroba ale baai ale kan daa jigsiroba, baai ale ka yom ale baai ale kan daa yomma ate ba n̄marisi ba juga nisima nyin̄ yaase ba de nyin̄. ¹⁷ Nuru waai an бага jaab a da ka wa nin ta n̄marisi ka de. N̄marisi ka de ale wa yonni yaase dii ale a sak wa yonni la.

¹⁸ Kude abe a sak ka nyam. Nuru waai a dan ta nyam wa ale seba dii ale a sak wa yonni la kiri. Dii abe ale a sak wa yonni la ka kobsiyuebi ale pisiyuebi ale bayuebi (666).

14

¹ Ate mi yaa nya ale Pabiik ale nuruba tusa kook ale pisinaansi ale banaansi (144,000) a za guuk kpion̄ ku Zayon zuk. Ba jam n̄marisi ka pabiika ale ka kowa yue a dueni nuruma de nyin̄. ² M jam wom ka lueluk kpion̄ me a se nyiam ale nyini pina zuk a wuuri a sin̄ la, yaa a se n̄moruk ale a na la. Lueluk kpion̄ku de jam nyini ka wennyamazuk. Lueluk me jam a nye a se nuru boari ale jam a nagi kpanta la. ³ Pabiika ale nuruba tusa kook ale pisinaansi ale banaansiwa (144,000)

ale dun̄sa sinaansiwa ale nisomba pisiye ale banaansiwa a yaa maa chaab a yi yi paali wennyamazuk naamu zukpaglika nin̄. ⁴ Ba jam ka nipooba yaa a se ba jam a yaali nipooba bobi goomɔa. Ba jam ka nuru welensa nyiini Pabiika ale jam lueri ba a ta nyini ten̄zuk meena nuruma po, ayen ba kan n̄man gaari chaaba. Bala ate pabiika a lin̄ jam lueri a te Naawen. ⁵ Nuru an jam бага a weeni ayen ba velim venta. Ba jam ka kaasun̄ ale kunyi me la.

⁶ Ate mi yaa n̄man nya sabiilo ale wa bo wennyamazuk nin̄niɔa a yaa yiri a chen̄. Wa ta ka Naawen waman̄sana ayen wa ta chen̄ ga a te ten̄ sii ale buuri n̄aai meena ale jam a biisi biisa togatoga a bo ten̄ka po la. ⁷ Wa yaa weeni ba ale lueluk kpion̄, ayen, “Ni a te Naawen zula abe ni a pak wa, dii nyin̄ la, wa ka pagrim nyon̄ɔ. Diipo ate wa ayen wa bo nuru meena buusa la a paari kama. Wa nye wennyamazuk ale ten̄ka ale nya kpeemu ale bulisa meena. Dila ale soa ate ku a fe ayen ni a puusi a te wa.”

⁸ Sabiilo wa choa me yaa yiri a vi nin̄ sabiilowa n̄aan̄ ale a weeni ayen, “Ten̄kpien̄ka Babilon, a lo kama. Kabon̄sa tuima n̄aai ate ka nuruma a jam a tom la, a nye se ka dapagrik ate ka fe ba ate ba nyu la.”

⁹ Sabiilo wa choa a yaa n̄man yiri a vi nwala n̄aan̄

ale a weeni ale lueluk kpion ayen, "Baai meena ale a puusi a te duŋ kperikaliik kaai ale jam nyini nya kpeemu po a nyini la, yaa a se baai meena ale basi ate ka bogluku a ŋmarisi ba nisa ale ba de nyin la. ¹⁰ Naawen ta ka supuurim ale ba ate wa ayen wa le te ba waalika. Wa supuurimu a nye a se ka da pagrik la. Wa supuurimu a nye a se ka da bula ate wa yaa fe ba ayen ba nyu la. Wa le basi ate ba pai ba a nyo ka bolim po ate ba nam nna yegayega Pabiika ale ka sabiiloma baai ate ka lueri a te ka dek la nin. ¹¹ Bolim buui ate ba le nam bu po la nyuisaŋa a kasim a jueli ka wenŋmazuk taam wuu. Baai ale jam puusi a te duŋ kperikaliika ale ka bogluku ale ŋman basi ate ku pai ku yonna a ŋmarisi ba nyin la, bala dek ale ba kasim a nam ale ge kan nya vuusum."

¹² Dila ale soa ate Naawen nuruma baai ale a siak a te Naawen sinsaŋa ale ge kan zeri Yeezu vaka la, ku a fe ayen ba va yogyogla ale chichiiba.

¹³ Ate mi yaa ŋman wom lueluk ale ku nyini wenŋmazuk sin jam a yaa weeni ayen, "Ŋmarisi dii ate m le weeni la a dueni. Baai ale a tom tuima a te ti Nyonowa ale ge a kpi yogyogla la, ba suniima le peenti kama."

Naawen Chiika me a maa weeni gum du ayen, "Fi biisi ka wensie. Naawen le tuni ba abe wa basi ate ba vuusi ale ba tuim pagrisa

yegayegaka abe wa basi ate ba suniima peenti."

¹⁴ Mi ŋman gaa nya la ale waai ale a nye ase nurubiik la, ale wa kali chinma peeluk zuk. Wa jam vuk ka zutok kaai ale a nye ase ligmōnin ba pa nye la. Wa jam ta ka gotuk kuui ale ta noai la wa nisa po. ¹⁵ Sabiilo a yaa nyini Naawen Puusika Yenni po a nyini a biisi ale lueluk kpion a yaa weeni ayen, "Ku paari tenka ŋantaŋa ŋarika kama. Pai fi gotuku a nyini." ¹⁶ Ate waai ale jam kali chinmanni zuk la a yaa misi wa gotuku a ŋari tenka ŋantaŋa.

¹⁷ Sabiilo wa choa me yaa jam nyini Naawen Puusika Yenni dii ale bo wenŋmazuku la. Wa me jam ta ka gotuk kuui ale ta noai la.

¹⁸ Sabiilo waai ale a nya bolimu zuk la, yaa nyini kunƙunƙu jigini a weeni sabiilo waai ale ta gotuku la ayen pai fi gotuku a ŋari tiisaŋa dii la yoanaŋa a muni kama. ¹⁹ Sabiilowa yaa misi wa gotuku a ŋari tiisaŋa yoanaŋa a lonsi ten a yaa tigiŋa ŋa a dueni juijui ate ba a ŋmiak ŋa nyiamu la. Dula jigini ale Naawen supuurimu ka bunyi. ²⁰ Ŋa nyiamu ŋmiaka jigini a jam bo ka tenka ŋaanŋyin. Ba yaa le ga ŋmiak yoana ŋaai ate sabiilowa a tigiŋa dueni la, ziim nna yegayega ale jam nyini ŋa po a nyini. Ziimu meena ale jam nyini la, bu jam chali tenka kama a

wonja a se meela kobsiye la a yaa doa juei a lim nuru zuk.

15

¹ Ate mi nman nya jakperikaliik tanjanini wenm mazuk ate ku cha mi nna yegayega. Sabiiloba bayopoi ale jam ta ninam to gatoga buyopoi a jam bo dula. Ba le jam basi ate ninammu a yik ka tenzuk nuruma a kpeglim. Dii nyin la, Naawen sui ale jam a puuri ale nuruba dii la ate wa ayen wa te ba waalika la a nueri kama yogla.

² Mi yaa nya Naawen nuru baai ale jam kan puusi a te dun kperikaliika yaa a se ka bogluku, yaa a se ka pai ka yonni ale kobsiyuebi ale pisiyuebi ale bayuebi a nmarisi ba nyin. Mi jam, nya ba ale za moata ka nyakpeemu buui ale jam doa nna jalajala ale a nyagsi nna a se nyaasun la. Bolim ale jam bo nyiamu po. Nuruma a jam ta ka nanta nna a se kpanta la ate Naawen a jam pai a te ba. ³ Ba yaa jam yi Moosis waai ale jam ka Naawen tomteero la ale Pabiika yiili. Ba jam yi yiini ayen,

“Ti Nyono Naawen, fi ka waai ale soa nanta meena pagrim la,
ku a chim ka wakperikaliik ti jigi,
fi tuimana nyin.

Fi ka waai ale ka tenzuk meena nuruma Naab la.

Tuim njaai meena ate fi a tom la, nja ka wensie. Nja daa wasusuga.

⁴ Ti Nyono, fi nyiini ale nuru welenj.

Dila ale soa ate ku a magsi ayen nuru meena a te fu zula abe ba a weeni a sak ba suaata fi le ka Wein kpeeni dii la.

Tenzuk nuruma meena le jam za fi nin a puusi a te fu,

dii nyin la ba seba ayen fi tuimana meena a daa tuim susuga.”

⁵ Ba le jam yi yiini a nueri la, mi yaa nya ale Naawen Puusika Yenni noanni a lagi ate pumpuulima viuku a boro. ⁶ Sabiiloba bayopoiwa ale jam ta ninam to gatoga buyopoiwa la a yaa nyini dula a nyini. Ba jam jo ka garuk peelita ate ti nala nna yegayega. Ba jam maa ta ka garupali fiik sii ale a nyagsi a neensi ligmoinj la yaa bobi gilim ba kusa. ⁷ Ba yaa chen ga za dunsa sinaansiwa kanyi nin. Dunšana a jam za gilim ka Naawen naamu zukpaglika. Dun kaai nin ate ba jam za la, a jam pai Naawen waai ale kasim boro taam wuu la supuurimu ale wa le wa te tenzuk nuruma waalika la, a yaa jam pai Naawen supuurimu a nyo china najopoi po a te sabiiloma wanyi, wanyi. ⁸ Naawen zulaña ale wa nalimu ale wa pagrimu yegayegaka a jam a nye a se ka nyuisa la a

yaa sueri wa Puusika Yenni. A se ka sabiiloma a nin basi ate ninam togatoga buyopoiwa a yik tenjuk nuruma a nueri, nuru an jam бага a jo Naawen Puusika Yenni po.

16

¹ Ate mi yaa wom ale lueluk kpion a nyini Naawen Puusika Yenni a yaa weeni sabiiloba bayopoiwa ayen, "Ni pai Naawen supuurim yegayegaka ale bo chinaja po la a chen ga kpiiri basi tenka zuk."

² Sabiiloma wanyi a yaa de nin nyini ga kpiiri supuurimu wa chinni po a basi tenka zuk, ate niri kperikalisa a yaa yik nuru baai ate dun kperikalika a nmarisi ba nyinsa ate ba jam a kaab ka bogluku la ate ba jam a nam nna yegayega.

³ Sabiilo waai ale jam saa bayewa la jam kpiiri supuurimu wa chinni po a basi nya kpeemu po. Nyiamu a yaa jam muni nna a se kpio ziim la ate jaab buuri ale jam bo bu po la a yaa kpi.

⁴ Sabiilo waai ale jam saa batawa la me yaa kpiiri supuurimu wa chinni po a basi belaja ale bulisaja po ate nyaatana a chim ziim.

⁵ Mi yaa wom ale sabiilowa a weeni ayen, "Fi ka waai ale ka welensa nyono la. Fi be ka piilimka jigi, fi boro kama taam wuu. Fi buusaja ate fi bo la ka wensie. ⁶ Ba jam ko fi nuruma ale biisiteeroma ate ba ziimu a yaa nyini ten. Ku magsi kama

ale fi ale pa ziimu ayen ba nyu yogyogla la." ⁷ Ate mi yaa wom ale lueluk a nyini kunjunku jigini a yaa weeni ayen, "Ti Nyono Naawen fi ka waai ale soa nanta meena pagrim, ku magsi kama ale nman chim wensie me fi ale a bo nuruba buusa dii la."

⁸ Sabiilo waai ale jam saa banaansiwa la yaa kpiiri supuurimu wa chinni po a basi wenbinni zuk ate di kantuenka a yaa nya siuk a de nuruma. ⁹ Kantuenka ale jam de ba la, ba yaa ka a te Naawen, dii nyin la, we le basi ate ninammu a yik ba la. Alege ba an jam basi ba tuimbatana tomka ale ge tagri ba popola a te Naawen zula.

¹⁰ Sabiilo waai ale jam saa banuwa la a yaa kpiiri supuurimu wa chinni po a basi dun kperikalika naamu jigini. Wa jigini ate wa jam boro la a yaa jam sobri ate wa njanviirima sue a jam a puuri ate ba jam a dom ba gingelunta. ¹¹ Ba yaa jam ka a te Naawen waai ale bo wa wennyamazuku la ba niraja ale ninammu nyin, alege ba an jam basi ba tuimbatana tomka.

¹² Sabiilo waai ale jam saa bayuebiwa la yaa jam kpiiri supuurimu wa chinni po a basi beli kpeeni Yufiretis po. Nyiamu a yaa jam kpeeri alege ate nalima njaai ale nyini korinumu po a cheena la a nya siuk a taam jam. ¹³ Ate mi yaa nya chichiribaata tita

ale ti a neensi buntua. Chichiribaataŋa de a jam nyini ka jaab waai ale a neensi waamu a jam yiaƙ nipowa ale duŋ kperikaliik ƙaai ale jam nyini nya kpeemu po a nyini la ale venta biisiteero wa noaŋa po a nyini. ¹⁴ Chichiribaataŋa a jam ta ka pagrim a tom wakperikaliisa yegayega. Ba jam nyeem kama a yaa tigi tenzuk nuruma meena nalimaŋa ale ba nuruma a nyo jigi yey ayen dai kpeeni danni ate wa le jam a bo buusa la a dan paari, ba le tu chaab ale wa a nye kpaliŋ.

¹⁵ Ni wom ti Nyɔɔwa ale a weeni dii la. Wa a weeni ayen, “M le pilim nman jam nna a se ka zue la. Ni kan seba m jamka noa po. Naawen ale kan nman a nya ni kaasunƙu dii la a nye se ka ni gataŋa la. Ni nye nyinbiiri ate ni a jo ti daa meena, ate m dan jam, abe ni kan a gilim ale chabola ate ni nya chivie nuruba niŋ.”

¹⁶ Ate chichiribaataŋa a de nalimaŋa niŋ, a ta ba jam jigi ate ba a wi dula ale Juuma biika ayen Amagedon.

¹⁷ Ate sabiilo waai ale saa bayopoiwa la a jam kpiiri supuurimu wa chinni po a basi wenna mazuk. Mi yaa wom ale lueluku kpion nyini wenna mazuk naamu zukpaglika jigini Puusika Yenni po a siŋ a weeni ayen, “M le ayen m bo tenzuk nuruma buusa la a moata ka nueri ka.” ¹⁸ Chinmaŋa a yaa nyagsi ale na ate tenka

a choa nna yegayega. Dii po ate Naawen a nye nuruba ate ku ta dila a jam paari jinla, la, tenka an diem choa nna la. ¹⁹ Tenkpienka a jam poori ka buta ate tenzuk tenkpiensaŋa a kaasi meena. Naawen yaa teeri Babilon wari a yaa basi ate ka nuruma a nyu wa supuurimu wa beerika po ase daam la. ²⁰ Guuk kpeentaŋa meena a yaa muriŋ be ate tenŋaŋa meena ale nya tii ale jam doa gilim ten sii meena la me a muriŋ be. ²¹ Nmоротana a yaa jam nyini wenna mazuk a lo nuruma zuima. Nmоротanaŋa dinyi a jam dobra a se ka cholembena boorik la. Nuruma yaa jam ka a te Naawen dii nyin la, wa le jam basi ate nmоротanaŋa a dobra la.

17

¹ Ate sabiiloba bayopoi wanyiwa waai ale jam ta china nayopoi la a yaa jam weeni mi ayen, “Jam ate m sak fu nidoa yaalika ale wa nya ninam dii la. Wala abe le tenkpienka ale moata beli boanni la. ² Tenka nuruma ale ba nalimaŋa ale wala a maa chaab a tom ka nidoa yaalik tuima. Nuruma ale wala ale jam nye dii la a nye se ka daam ate ba dan nyu ba bugi la.”

³ Naawen Chiika ale basi ate sabiilowa a pai mi a ta cheŋ sagini po la. Duŋ kpien monuŋ ale jam ta zuima nayopoi ale nyiila pi a jam za du. Ba jam nmarisi ka

wie nna yegayega ɲaai ale jam a le Naawen la a dueni ka nyin̄ ate nid̄ɔa yaalika a yaa jam kali ka zuk. ⁴ Wa jam jo ka garuk sobluk ale garuk monuɲ ale maa su ka ligm̄ɔniɲ ale tintana ɲaai ale a nyagsi la ɲanta. Wa jam ta ka ligm̄ɔniɲ beerik ate ɲan daɲtisa a sueri ka, ku de a sak ka wa nid̄ɔa yaalik tuimaɲa. ⁵ Ba jam ɲmarisi ka yue a dueni wa diri nyin̄. Yonni kiri a jam sugi kama. Basi ate m pai di kiri a ta nyini peelim a weeni sak fu. Yonni kiri ale,

Mi ka Babilon, teɲ kaai ale ka teɲkpien̄ ale nid̄ɔa yaalisa ma waai ale maa chaab ale ba a jam a tom daɲta tuima.

⁶ Mi yaa jam nya ale nipowa a jam nyu ka Naawen nuruma ale nuru baai ale jam kan basi Yeezu vaka la zimu.

Mi le jam nya wa la, ku jam ka wakperikaliik yegayega mi jigi. ⁷ Sabiilowa yaa weeni mi ayen, “Kan boan nyin̄ ate ku chim wakperikaliik fi jigiya? Nipowa ale duɲ kpien̄ kaai ale ta zuima ɲayopoiwa ale nyiila piwa ate wa jam do ka la, wala ale duɲka a jam ta kiri kama ate di sugi. M le weeni di kiri ale ka dii la a sak fu. ⁸ Duɲ kala a jam boro kama alege a ɲman karo. Ka abe za ka nyini ka vorub buui ale kan ka kpeglimka la po a nyini ate ba a kaasi ka. Nuru baai wie ale kan ɲmarisi dua

ɲanvuuta gban̄ka po a nyini diipo ate ba an diem nye teɲka la, ku le cha ba ase ba nin nya ka. Ka jam boro kama alege yɔgyɔgla de ka ɲman karo, alege ka le pilim vuri nyini.

⁹ “Be ka yam ale miɲka ate waai a miɲ wien̄a de. Zuima ɲayopoiwa ka guuta tiyopoi ate nipowa a kali ti zuk. ɲa be ka nalima ɲayopoi: ¹⁰ nalima ɲanu ale jok ba naamu alege wanyi a de wa naamu deema alege wanyi an diem jam ya, wa dan jam wa ale de wa naamu ka maga. ¹¹ Duɲ kaai ale jam boro alege a ɲman karo la a yaa saa ka nalima naaniɲ. Wa abe ka ɲayopoiwa po wanyi a za wa nyini ate ba kaasi wa.

¹² “Nyiila piwa ate fi nya la, ka nalima pi baai ale kan diem piilim ba naamu de ka, alege ba ale nya ka pagrim a de ba naamu ase miita pisiyuebi la ale duɲka. ¹³ Nalima piwa de meena a ta ka popola yena. Ba abe pai ba pagrimu a te ka duɲka. ¹⁴ Ba ale nye kpalin̄ ale Pabiika alege Pabiika ale baai ate ka lueri ate ba va ka ale siaka la ale nak de ba meena dii nyin̄ la ka ka nyɔnɔma meena Nyɔnɔ ale nalima meena Naab.”

¹⁵ Sabiilowa yaa weeni mi ayen, “Nyaataɲa ate fi nya ate nid̄ɔa yaalika a kali du la, ka saten̄ kpiensa ale si nuruba, buura toɲatoɲa a biisi biisa toɲatoɲa. ¹⁶ Nyiila piwa ate fi nya la ale duɲka ale

kisi nidɔa yaalika kama ate ba yaa yik jaab buuri meena ate wa ta la a tuesi alege basi wa chabola. Ba ale ɲobi wa nyinɲ lammu abe ba kaasi wa ale bolim. ¹⁷ Naawen dek ale te ba siuk ayen ba a tom ale chaab ate wa ale poli ayen dii a nye la, abe di nye. Abe ba pai ba pagrimu a te dunɲa ate ka soa naamu a nya ate Naawen wienɲa a chim wensie.

¹⁸ “Nipowa ate fi nya la ale tenɲkpienɲ kaai ale soa tenɲzuk nalimaɲa a nya la.”

18

¹ Ku ɲaanyinɲ mi yaa nya sabiilo wa choa ale wa nyini wenɲmazuk a sinɲ tenɲ. Wa ta ka pagrim nna yegayega ale a nyagsi a nya tenɲka meena. ² Wa yaa kaari weeni ale lueluk kpionɲ ayen, “Wa lo ka kama, tenɲkpienɲka Babilon a lo kama. Chichiribaata ale bo ka po ale nuim baata ale sii ale kisi nuruba ale sueri ka po. ³ Ka kabonɲsa tuimaɲa a nye ase ka daam la, ate tenɲsa meena a nyu. Tenɲka zuk nalimaɲa a zamsi kabonɲsa tuima ka kala jigi. Tenɲka zuk gerindɔma a va ka ka koarisa tuimaɲa nyinɲ a jigsi.”

⁴ Mi yaa ɲman wom lueluk ku choa wenɲmazuk a weeni ayen,

“Mi nuruma ni nyini ka po a nyini.

Ni kan maara a tom ka tuimbaatanɲa,

ni kan maa nam ninam buui ate ba a nam la.

⁵ Ka tuimbaatanɲa a piisi ka nna yegayega,
Naawen abe teeri wa nyeka tuemu wie kam.

⁶ Ni nye ka ase ka me ale a nye nama dii la,
ka ale nye ni dii meena la, ni nye dila ku noai buye a tuni ka.
Ka ale sueri beerika ale daamu a te nama la.
Nama me a sueri ku noai buye a te ka.

⁷ Ni te ka ninam yegayega ase ka
ale pai nalim ale masim a te ka dek dii la.

Dii la wa kasim a weeni wa dek kama ayen,

‘Mi nipok naawa kali ka dela.

Mi daa pukogi ya.

Mi kan maa seba jaab buui ate ba a weeni ayen ninam la.’

⁸ Wienɲa de nyinɲ, da yen ninam togatoga ase yuem ale supuurim ale kom la ale yik wa.

Ate bolim a de wa dii nyinɲ la Nyonɔwa Naawen waai ale a bo wa buusa la a zuak kama yegayega.”

⁹ Tenɲzuk de nalimaɲa baai ale maa tom ka kabonɲsaɲa ale ka koarisa tuimaɲa la ale kum te ka ase ba nin nya bolimu ale a de ka ate nyuisaɲa a yiti la. ¹⁰ Ba za ka nna ninɲina a nya dii nyinɲ la ba a chali ka yogsum ale ba ale maa nam. Ba za kama a weeni ayen nya ku ale bie dii nna yegayega. Tenɲkpienɲka de ate “miita” pisiyuebi po ka deri nya ninam.

11 Tɛŋka gerindɔma meena a kum a te ka dii la waai a kan da ba ŋantaŋa. 12 Waai a kan ŋman a da ti ligmɔniŋka ale kpanaŋa ale tintana ŋaai ale a nyagsi la, ale ŋan baai ale a nyagsi la, ale ti garuk peelitaŋa, ale ti garuk sobtaŋa, ale garuk saalisana, ale ti garuk montaŋa, ale ti daataŋa toɗatoɗa ka ale ŋanta baai meena ate ba pai yauk nyina a nyɛ ba la, ale da tii ligra ale pagra la, ale ti kutaŋa, ale ŋanta baai ate ba pai nyɛ diina puusa po la, 13 ale ŋanta baai nyum ale masa la, ale ti daamu, ale ti kpaamu, ale zuetaŋa ale “wiiti” wa, ale ti niiga, ale ti piisaŋa, ale ti wusumaŋa ale ŋa torokoma, ale ti yomma ale nurubisa chiisaŋa. 14 Ate gerindɔma yaa weeni wa ayen fi jok ŋan maŋsana meena kama a jok fi nalimu me. Fi be kan ŋman nya ba. 15 Gerindɔ baai meena ale gerim tɛŋ kala po a jigsi la ale za ka nna niŋniŋa, dii nyiŋ la ba a chali ka yɔgsum ale ba ale maa nam ale wa. Ba ale kasim kaari kama, 16 a weeni ayen, “Ku bie ka nna yegayega tɛŋkpienka de jigsi. Ni nyiem kasim a jo ka garuk peeta ale garuk sobta ale garuk monta ale a su ŋanta baai ate ba pai ligmɔniŋ, ale tintain nalinsa ale ŋanta baai ale a nyagsi a nyɛ ba la. 17 Ate ba deri jok ba ŋantaŋa meena ‘miita’ pisiyuebi po.”

Naaruntaŋa kpanŋa

ale baai ale baai ale va ŋaaruntaŋa a nyiem ale baai ale a damu ŋaaruntaŋa ale baai meena ale a tom nya kpeemu po a de la a yaa za niŋniŋa.

18 A kaari dii nyiŋ la ba ale nya bolimu ale a de ba ate nyuisana a yiti dii la. Tɛŋ a jam karo a magsi chaab ale tɛŋka de. 19 Ba jam kasim ŋari ka tanta a basi ba zuimaŋa po, ale a kaari a weeni ayen dii ale a nyɛ tɛŋka de po la a bie ka yega. Ka ka tɛŋ kaai ate nuruba a jam ka ale ŋaarunta a gerim, a va ka ŋantaŋa nyiŋ a jigsi. Ate ka deri yiri dai yen a jok jaab meena.

20 Baai meena ale bo wenŋmazuk la, ni basi ate ni sue peenti Naawen ale kaasi ka la nyiŋ. Naawen nuruma ale Yeezu tuiptomdɔma ale Naawen biisiteerɔma, ni basi ate ni sue peenti. Naawen kaasi ka kama ba ale nyɛ ni dii la nyiŋ.

21 Ate sabiilo kpion a yaa pai tintain ate di soa ase niri la a yuk basi nya kpeemu po, ale weeni ayen, Naawen a za wa yuk tɛŋkpienka Babilon ale pagrim a basi ka dila degadega ate waai a kan ŋman nya ka. 22 Nuruba a kan ŋman wom nuruba luelita, yaase kpanta nakka, yaase paampuunta peerika, yaase damunsa peerika. Nuru kan ŋman tom tuini tɛŋ kala po, waai abe kan wom niri num ka. 23 Waai a kan nya zeun toati ka tɛŋ kala po yaase nipɔk faarik wari du. Tɛŋ

kala gerindoma ale jam pa-gra tenka meena zuk ate ka nuruma a tom kperisa tuima a paasi tenka zuk nuruma meena.

²⁴ Babilon a nya ninam yegayega dii nyinj la ba ale ko Naawen biisiteeroma ale Naawen nuruma ale nuruba yegayega ate ba ziimu a nyini tenka po la.

19

¹ Kude naanyinj mi yaa wom nuemka nna ase nuru boari la wenjmazuk a weeni ayen,

“Pak Naawen, varibasika, ale zula, ale pagrim, ka tama Naawen ale soa.

² Wa ka wensie nyono ale a bo wensie buusa. Naawen a bo mini nidoa yaalika wa ale kaasi tenka ale wa kabonja tuimanya la kama. Naawen a namsi wa kama dii nyinj la wa ale ko wa tomteeroma la.”

³ Ba yaa nman pilim kaari a weeni ayen, “Pak Naawen, bolimu ale a de tenkpienka la nyuisanya a kasim a jueli ka wein taam wuu.”

⁴ Nisomba pisiye ale banaansiwa ale dunja sinaansiwa ale jam za gilim wenjmazuk zukpaglika la, a jam a duak ka ten ale a yiti wenzuk a puusi Naawen ale a weeni ayen, “Ku be nye dila. Ni basi ate ti a pak wa.”

⁵ Ate mi yaa wom ale lueluk a nman nyini wenjmazuk zukpaglika jigini a yaa a weeni ayen,

“Ku magsi ka nuru baai ale ka nuru kpeenta ale baai ale kan daa nuru kpeenta ale ge ba chim wa tomteeroba ale a chali wa la, a te wa pimpauk.” ⁶ Mi yaa nman wom nuru boari luelita ate ti jam a nye waai nna yegayega a se nyiam ale a chali la. Luelutanya me a jam a na a se ka nanpansa ale a na la. Luelutanya a jam a weeni ayen,

“Ni basi ate ti a pak Naawen.

Wala ale soa nanta meena pagrim.

Wa ka ti Nyono.

⁷ Wa zuak a gaam nanta meena kama.

Dila ale soa ate ku a fe ayen ti a pak wa ale supeentik.

Di dannia a paari kama ayen Pabiika a faari nipok waai ale gomsa wa dek a limsi wa la.

⁸ Ba te wa powa ka siuk ayen wa a jo garuk tii ale nala ale nyagsi la.”

(Garuk nalintanya de a ka tuim nalin tii ate Naawen nuruma a jam nye la.)

⁹ Sabiilo wanyi a yaa jam weeni mi ayen, “Nmarisi dii ate mi a weeni la a dueni. Baai ate ba le wi ba ayen ba jam maa de nandiinta Pabiika nipowa faarika la, ba sue ale peenti.” Wa le ga weeni nna a nueri la, wa nman pilim weeni magla a gum du ayen “Wienja de ka Naawen wensie wie.”

¹⁰ Mi yaa kpi duna wa ninj ayen m puusi wa, alege wa jam weeni mi ayen, “Kan nye dila, dii nyinj la mi ale

fi ale fi suaatana baai ale a weeni nuruba ayen Yeezu ale soa ba la, tama meena ka wa tomteeroba. A puusi a te Naawen nyiini."

Wensienja ate Yeezu a pa sak la ale a basi ate biisi-teeroma a biisi.

¹¹ Ate mi yaa nya ale wengmazuk lagi ate wusum peeluk a yaa jam za du. Ba jam a wi waai ale jam do bu la ayen ka, "Wensie nyonɔ." Wa yue me jam ale, "Waai ale ta siaka la." Daa meena wa kasim jam a chenj ka kpalinj po, ale a bo wa dachaasana buusa naai ale jam magsi wa boka la. ¹² Wa ninaja a jam muni a se ka bolim la. Wa me jam vuk ka zutok bari. Ba jam nmarisi ka yue dii ate nuru a jam ze di kiri la a dueni wa nyinj. Wa dek wa nyiini ale jam seba yonni kiri. ¹³ Wa jam jo ka kasaauk ate ziim a jam muni ku meena. Wa yue jam ale "Naawen Wannii." ¹⁴ Sojiba yegayega baai ale jam bo wengmazuk la a jam jo ka garuk nalinta ale do wusum peeta a yaa jam a vi wa naanj. ¹⁵ Waai ale do wusum peeluku la a jam ta ka gebik ate ka ta noa naye a yaa jam nyini wa noai po a nyini. Wa jam weeni ayen wa le pai kama a nye kpalinj ale tenjuk nuruma a nak ba de. Wa le soa ba ale pagrim nalimnyiini abe wa nmiak yoana na daamu. Dula jigini ale a sak Naawen supurimu. ¹⁶ Ba jam nmarisi ka yue a dueni sojima kpagini

kasaauku ale wa nansana kanyi nyinj. Yonni jam ale,
*MI KA NALIMA MEENA
 NAAB,
 ALE NYONOMA MEENA
 NYONON.*

¹⁷ Mi yaa nya sabiilo ale wa za wenbinni zuk. Wa yaa jam kaari ale lueluk pagrik yegayega a weeni nuin sii meena ale jam bo wengmazuk a yiri la ayen, "Ni tigi chaab a jam de nandiin tii ate Naawen le te ni yegayega la. ¹⁸ Wa le pai nalima ale sojiba ale ba kpaga, ale wusuma ale baai ale do na la, ale baai ale ka nuru kpeenta ale baai ale kan daa nuru kpeenta, baai ale ka yom, ale baai ale kan daa yom, bala meena ate Naawen ale pai a te ate ni de."

¹⁹ Ate mi yaa nya dunj kperikaliik kaai ale jam nyini nya kpeemu po a nyini la ale tenjuk nalimanya ale ba sojima ale ba maa chaab a chenj ayen ba ga nye kpalinj ale nuru waai ale jam do wusum peeluku la ale wa sojima. ²⁰ Wengmazuk sojima a yaa jam nak yak tenjuk nuruma sojima ale ge yaa yik dunj kperikaliika ale venta biisiteerowa. Biisiteerowa de a kasim jam a nye ka wakperikaliisa dunj kperikaliika ninj ayen ka paasi nuru baai ate dunj kperikaliika a jam nmarisi ba nyinj ayen ba jam a kaab ka bogluku la. Wengmazuk sojima a yaa yik dunj kperikaliika ale biisiteerowa a ta chenj ga

yuk basi mogi kpeeni po, juijui ate bolimu a kasim a de la. ²¹ Wenɲmazuk sojima kpagini waai ale jam do wusum peeluku la, a yaa yeeri gebik woɲ kuui ale jam ta noa ɲayewa la wa noanni po a yaa ko tenzuk sojima baai ale jam tali la. Nuinsaɲa a yaa basi wenɲmazuk ale siɲ a de ba chak ale tali.

20

¹ Ate mi yaa nya sabiilo wanyi ale wa basi wenɲmazuk ale ge siɲ tenzuk. Wa jam ta ka choarini dobdi wa nisa po. Wa jam maa ta ka vorub buui ale kan ka kpeglimka la noanni saafiika wa nisa po. ² Sabiilowa a yaa jam yik jaab waai ale a neensi waamu a jam yiaƙ nipowa la, a yaa bobi wa ale choarini dobni ayen ku paari bena tusidi. Jaamu de ka Sitaana yaase velinwendika ate wa boro a ta nyini dila po dila po la. ³ Sabiilowa yaa yik wa a yuk basi vorub buui ale kan ka kpeglimka la po, a yaa pai wa saafiika a kpari vorumu noanni. Wa nye dila ayen ka wa kan ɲman baga a paasi tenzuk nuruma. Wa le bo ka vorumu po ate bena tusidiwa a ga nueri. Di danni a dan ga paari, ba le lagi vorumu ate wa nyini boro magla.

⁴ Ate mi yaa ɲman nya ale zukpaglik si chaab a za dula. Ba yaa jam pai pagrim a te baai ale jam kali si zuk

la ayen ba bo buusa. Mi yaa jam nya baai ate tenzuk nuruma a jam ko ba ayen dii nyiɲ la ba jam a sak Wensienɲa ate Yeezu a pa sak la ale Naawen wannɲi. Ba an jam puusi a te duɲ kperikaliika yaa se ba kaabi ka bogluku. Ba an jam basi me ate ka ɲmarisi ka yonni a dueni ba die ale ba nisa nyiɲsa. Yeezu Kirisita a jam yeeri ba kama a ta nyini kum po a nyini ayen ba ale wa a maa chaab a chim nalima a soa tenka ate ku ga paari bena tusidiwa. ⁵ Bala ate wa liɲ jam nak yiti kum po. Bena tusidiwa a jam nueri kama ale ge ate wa yeeri baai ale jam liɲ kpi la kum po a ta nyini. ⁶ Baai ate Kirisita a liɲ lueri a nye ate ba yiti kum po la, ba sue ale peenti kama. Ba le chim ka Naawen ale Kirisita yenni kaabteeroba. Baai ale wa ale ba soa tenka ate ku ga paari bena tusidiwa la. Kum buui ale a saa buyewa la a kan nya pagrim ba zuk wa.

⁷ Bena tusidiwa a dan ga nueri, ba le basi ate Sitaana nyini vorumu po a nyini. ⁸ Wa le nyeema chen kama a paasi tenzuk nuruma, abe wa a tigsɲi ba a gum chaab ale Gog ale Megog ate ba maa chaab a tu Naawen nuruma a nye kpaliɲ. Sitaana ale wa nuruma de ale piisi kama nna yegayega ase beli tintambusun la ate nuru an baga a le chiini ba. ⁹ Ba le nyini ka jigi meena a jam gilim Naawen nuruma baai ale jam bo dula la. Wa mariɲ

ba boka jigi ka yegayega. Naawen ale basi ate bolim nyini wennyamazuk a sin jam de baai meena ale za gilim di la. ¹⁰ Ba yaa le yik Velin-vendika waai ale jam a nyeeem a paasi nuruma la a yuk wa a gum dun kperikaliik ka ale venta biisiteerowa po ate bolim buui ale kasim jam a de mogini po la a de ba meena. Dula, wala ale dun kperikaliika ale venta biisiteerowa ale kasim a nam ka nna yegayega taam wuu.

¹¹ Ate mi yaa nman nya zukpaglika wennyamazuk. Ka jam ka zukpaglik kpien peeluk ate nuru a jam kali ka zuk. Tenka ale wennyamazuk a jam ka wa nina, jigi me abe jam karo ayen ba sugi. ¹² Mi yaa nya tenzuk nuruma baai ale jam ka nuru kpeenta ale baai ale jam kan daa nuru kpeenta ate Naawen yaa nak ba yiti kum po. Ba jam za ka wa zulaŋa zukpaglika nin. Ba yaa jam lagi nyuvuri gbanƙa ale gbanƙa si chaab. Wa jam bo ba buusa a magsi chaab ale ka dii ate ba nye la ale dii ale jam nmarisi a nyo gbanƙa po la. ¹³ Baai ale jam kpi ate ba gu ba tenka ale nya kpeenta po la, ale baai ale jam bo kpilun ten la, nuruma de meena a jam za ka dula. Naawen a jam bo ba buusa a magsi chaab ale ka tuim ŋaai ate ba jam tom la. ¹⁴ Ba jam pai ka kum ale kpilun ten a yuk basi mogini po ate bolimu a kasim jam a de la ayen bu de ba a kaasi. Kude ka

kum buui ale a saa buye la. ¹⁵ Baai ate ba an nmarisi ba yuenƙa a nyo nyuvuri gbanƙa po la, ba jam maa pai ba a yuk basi ka dula.

21

¹ Ate me yaa nman nya ale wennyamazuk ale tenzuk ale nya kpeemu a deri be mi nina po. Naawen yaa nman nye wennyamazuk paalik ale tenzuk ten paalik. ² Mi yaa nya Naawen ten kpien kaai ate wa jam lueri a te wa dek la a yaa basi wennyamazuk sin tenzuk. Ten kpien kala ale Jerusalem paalika. Ku jam a nye se ka nipok ale kasim jam a gomsu wa dek ayen wa yali wa chora la. ³ Mi yaa wom ale lueluk kpion a nyini wennyamazuk zukpaglika jigini a yaa a weeni ayen, "Wom mi. Yogyogla, Naawen ale nuruba ale boro ale ka chaab. Nuruma ale chim ka wa nuruba, ate Naawen me a chim ba Naawen. ⁴ Wa le duisi ba ninyaata a basi. Kum ale ninam ale nyindomma a kan nman boro. Ku le lin jam ka dii la, ku kan nman nye dila dii po dii po."

⁵ Waai ale jam kali Naawen zulaŋa zukpaglika zuk la a yaa weeni ayen, "M nye nanta meena ka npanpaala." Wa nman pilim weeni mi ayen, "Nmarisi dii ate m le weeni fu a dueni, dii nyin la m wienƙa ka wensie wie ale magsi me. ⁶ M tuimaŋa a nueri kama. M ka piilimka, m be kasim boro kama taam wuu. M

nyuvuri paalika kaai ate m pai a te nuruba la, a nye se ka nyiam la. Nyanyuila ale ta waai meena la, m le basi ate ba nyu bu ka tiirim. ⁷ Waai ale ta pagrim wie meena zuk la ale wa tuesi nantana de meena, mi ale chim wa Naawen ate wa me ale chim m biik. ⁸ Alege baai ale yogsala, bumbobroma, ale baai ale dan ba dek ale wabaata la, ale nuru koorisa, ale kabon nyeerisa, ale baai ale a tom kperisa tuima, ale baai ale a kaab bogluta, ale velinvendisana, a za ba jo ka mogi diipo ate bolim a de taam wuu. Ku la a nye ase ba a kpi a saa ka buye la.”

⁹ Sabiilo baai bayopoiwa ale jam ta china nayopoiwa ate ninammu a bo na po la, wanyi a yaa weeni mi ayen, jam de ate m dak Pabiika powa a sak fu.

¹⁰ Naawen Chiika a yaa sak mi ate mi nya ale sabiilo a ji mi a ta jueli guuk zuk. Wa yaa sak mi Jerusalem, ten welenka ale ka nyini wenmazuk Naawen jigi a cheena ale ¹¹ a nyagsi ale Naawen zulana. Tenka a kasim a nyagsi kama ase tintana naai ale a nyagsi la, a nya nna cheri. ¹² Ka jam ta ka parik kpien nna wonwonpa ale nansuinta pi ale ti yeri, ate sabiiloba pi ale baye a limsi nansuintana. Nansuintana noa ba nmarisi ka Izirali bisana pi ale bayewa wie a dueni du. ¹³ Nansuinta tita ale jam bo kauk kunyi meena.

Tita ale jam bo kori gen, tita bo yiseoku gen, tita bo wiiluku gen, tita me bo yeri nin gen. ¹⁴ Ba pai ka tintana pi ale naye a dueni nyubini a se parika ale nmarisi Pabiika tuimtomdoma pi ale bayewa wie a dueni na nyin. ¹⁵ Sabiilo waai ale biisi ale mi la, a jam ta ka tachek ate ba pai ligmōnin a nyeka ayen wa magsi tenka, ale nansuintana ale parisana. ¹⁶ Tenka labsimu ale ka woglimu a jam soa ase ka chaab la. Sabiilowa a jam pai ka wa tachekka a magsi. Ka woglimu jam ka “mēēla” tusidi ale kobsinu. Ka labsimu ale ka juelika a jam soa ase ka dila la. ¹⁷ Sabiilo me yaa nman magsi pagrika ase wa ale poom a magsi dii la ate ka jueli a wonna nna yegayega. ¹⁸ Tenka parika ba jam pai ka tintain peela naai ale a nyagsi a nye ka alege tenka po dek ligmōnin a nye nna ase nyaasun la. ¹⁹ Ba pai ka tintain nalinsa togatoga a nmirisi nyubini. Ba ale lin pai tintana naai a dueni la a boro a nye ase ka sobluk la, naai ale nye buyewa la me a boro a nye ase ka sobluk la, naai ale nye butawa la a nye ase ka gonungoona la, naai ale nye bunaansiwa la a nye ase ka gonungoona la ale peela, ²⁰ naai ale nye bunuwa la a nye ase ka monun ale peeluk a gum chaab la, naai ale nye buyuebiwa la a nye ase ka monun la, naai ale nye buyopoiwa la a nye ase

22

ka dubuulim la, ɲaai ale nye naaniŋka la a nye ase sobluk ale a nyagsi la, ɲaai ale nye neoku la a nye ase dubuulim ale gonungoona ale gum chaab la, ɲaai ale nye piwa la a nye ase gonungoona la ale peela, ɲaai ale nye pi ale bunyiwa la a nye ase monuŋ la, ɲaai ale nye pi ale buyewa la a nye ase ka sobluk la. ²¹ Ba yaa jam pai ka ɲanta pi ale baye ate ba a nyagsi ase tintana la, a nye parika nansuiŋta pi ale tiyewa meena. Ba jam maa pai ka ligmonin me a se nyaasuŋ la a piisi siuk kpionku.

²² Mi an jam nya Naawen Puusika Yenni teŋka po dii nyin la Puusika Yenni ale Nyɔɔwa Naawen kpeeni dek ale wa Pabiika. ²³ Baai ale jam bo dula la, an jam a yaali wenbiri yaase chiika. Naawen ale wa nalimu ale a nyagsi ate ba a nya. Pabiika me ale ba bolim ate ba nya. ²⁴ Teŋzuk nuruma le ba nya bolimu de a cheŋ. Ba nalimaŋa me le pai ba zulaŋa a jam gum du. ²⁵ Ba kan ligi siaka noaŋa. Na le kasim a lagi kama daa meena. Dii nyin la yok a kan bo du. ²⁶ Teŋzuk nuruma me le ba zula yegayegaka a jam gum teŋka po. ²⁷ Tuimbaata nyamma ale baai ale a nye kabonŋa ale maara velim la, ba kan бага a maa jo dula. Baai ate ba ɲmarisi ba yueŋa a nyo Pabiika nyuvuri paalika gbaŋka po la, bala nyiini ale ba jo du.

¹ Sabiilowa yaa dagi Naawen nyuvuri paalika benni dii ale jam a nyagsi nna ase nyaasuŋ la. Di jam nyini ka Naawen ale Pabiika jigi wenɲmazuk. ² Benni a jam chali va ka teŋka siuk kpionku sunsuŋ. Naawen nyuvuri paalika tiimu a jam za ka benni kabtaŋa meena a yoana yoana. Bu jam a yoani ka pi ale buye ben yeŋ po. Si vaatana ale jam a basi ate teŋzuk nuruma a nya nyinyogsa. ³ Nanta baai ate Naawen a ka te ba la, a kan maa bo teŋka po.

Naawen ale Pabiika zulaŋa zukpaglika a bo ka dula ate wa tomteeroma puusi a te ba. ⁴ Ba le nya Naawen nimbidiaka ate wa ɲmarisi wa yonni a dueni ba die nyin. ⁵ Abe wa basi ate ba chim nalima taam wuu. Yok a kan bo dula, dii nyin la ba Nyɔɔwa Naawen a le wa a te ba wentueŋ. Ba kan ba a yaali wentueŋa yaa se kanaasa ayen ba a nya.

⁶ Ate sabiilowa a yaa weeni mi ayen, “M le a yaali ayen m weeni fu dii la a magsi kama ale ɲman chim wensie me. Ti Nyɔɔwa Naawen waai ale pai wa Chiika a nyo wa biisiteeroma suniima po la, a tom ka mi wa sabiilowa ayen wa jam sak wa tomteeroma dii ale di nye yogyogla la.”

⁷ Yeezu a weeni ayen, “Wom m wienŋa de. Ku kan beni ale ge ate m pilim ɲman jam. Baai meena ale

a zuli dii ate m ηmarisi nyo gbaŋka de po la, ba sue ale peenti kama.”

⁸ Mi, Jɔɔn, a nya kama ale wom wienja de meena. Mi le ga nya ale wom wienja de meena a nueri la, m jam kpi ka duna tɛj ayen m pu-usi sabiilowa waai ale dagi wienja de meena a sak mu la.

⁹ Alege wa weeni mi ayen, “Kan nyɛ dila, dii nyinj la mi ale fi ale fi suaataŋa baai ale ka Naawen biisiteerɔba ale a va gbaŋka de wienja la, tama meena ka Naawen tomteerɔba. Puusi a te wala nyiini.”

¹⁰ Wa ηman pilim weeni mi ayen, “Kan fi pai wie ηaai ale bo gbaŋka de po la a sugi, dii nyinj la, ku kan beni ale ge ate ηa chim wensie. ¹¹ Di danni a dan ga boro a paari, baai ale a tom tuimbaata ale tuim dantisa la, ba le ηmasi a tom ηa a gum du kama. Baai ale a tom tuimmaŋsa la, ba me le ηmasi a tom ηa gum du kama. Baai me ale ka welensa nyam la, sue ale ηmasi chim nuru welensa a gum du kama.”

¹² Yeezu a weeni ayen, “Ni wom mi ale a weeni dii la. Ku kan beni ale ge ate m tuni ni dii ate ni nyɛ la. ¹³ Mi ka piilim ka jigi, m be kasim boro kama taam wuu.”

¹⁴ Baai ale a sugri ba gataŋa ayen danta a kan tiri ba ate ba nya siuk a jo tɛjka po a de Naawen nyuvuri paalika tiimu yoani la, ba sue le peenti. ¹⁵ Alege baai ale a tom tuimbaata ale a nye wakperikaliisa, ale a nye

kaboŋsa, ale a ko nuruba, ale a kaab bogluta, ale a velim venta ba biik po ale ba tuima po, bala meena le wari ka tɛjka peelimu po. Ba kan nya siuk a jo ka po.

¹⁶ “Mi, Yeezu, ale tom m sabiilowa ayen wa jam mooli wienja de ate baai meena ale a va mi la wom ηa. Mi ka Naabɔa Deevide dɔkdemma po wanyi. Mi a nyagsi ka nna yegayega a se vari chinmarika la.”

¹⁷ Naawen Chiika ale Pabika powa a maa chaab a weeni ni ayen, “Ni jam”.

Baai meena ale a wom ba wienja la, ale maa weeni kama me ayen, “Ni jam”.

Nama meena baai ate nyanyuila a ta ni la, ni jam nyu Naawen nyuvuri paalika nyiamu tiirim.

¹⁸ Mi, Jɔɔn, a kaam baai meena ale wom gbaŋka de wienja la kama. Waai a dan pai wari de choa a gum mi wienja de po, Naawen le pai ninam ate sabiiloba bayopoiwa a jam ta la a gum ku nyɔɔɔ waali kaai ate wa le waali wa la po. ¹⁹ Waai me a be dan yeeri wari gbaŋka de po a basi, Naawen a kan basi ate ku nyɔɔɔ a jo wa tɛjka po a maa de wa nyuvuri paalika tiimu yoanaŋa, ηaai ate m poom weeni ηa wari gbaŋka de po la.

²⁰ Nuru waai ale za m wienja ηaŋ la a weeni ayen, “Wensie, ku kan beni ale ge ate m pilim ηman jam.”

Basi ate fi le weeni dii la a sum nyɛ. Ti Nyɔɔɔ, pilim ηman jam.

²¹ M be ηman a saalim aka a bo ale ni meena. Ku
ayen ti Nyɔnɔwa Yeezu ni- be nyε dila.